Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

នមោ តស្ស ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស

អភិធម្មបិដកេ

បញ្ចបករណ-មូលដីកា

ធាតុកថាបករណ-មូលដីកា

គន្ថារម្ភវណ្ណនា

ធាតុកថាបករណំ ទេសេន្តោ ភគវា យស្មិំ សមយេ ទេសេសិ, តំ សមយំ ទស្សេតុំ, វិភង្គានន្តរំ ទេសិតស្ស បករណស្ស ធាតុកថាភាវំ ទស្សេតុំ ច “អដ្ឋារសហី”តិអាទិមាហ។ តត្ថ ពលវិធមនវិសយាតិក្កមនវសេន ទេវបុត្តមារស្ស, អប្បវត្តិករណវសេន កិលេសាភិសង្ខារមារានំ, សមុទយប្បហានបរិញ្ញាវសេន ខន្ធមារស្ស, មច្ចុមារស្ស ច ពោធិមូលេ ឯវ ភញ្ជិតត្តា បរូបនិស្សយរហិតំ និរតិសយំ តំ ភញ្ជនំ ឧបាទាយ ភគវា ឯវ “មារភញ្ជនោ”តិ ឃោសិតោ។ តត្ថ មារេ អភញ្ជិ, មារភញ្ជនំ វា ឯតស្ស, ន បរវាទាទិភញ្ជនមត្តន្តិ មារភញ្ជនោ។ មហាវិក្កន្តត្តា មហាវីរិយោតិ មហាវីរោ។

ខន្ធាទយោ អរហត្តា ធម្មា សភាវដ្ឋេន ធាតុយោ, អភិធម្មកថាធិដ្ឋានដ្ឋេន វាតិ កត្វា តេសំ កថនតោ ឥមស្ស បករណស្ស ធាតុកថាតិ អភិធានំ។ យទិបិ អញ្ញេសុ ច បករណេសុ តេ ធម្មា កថិតា, ឯត្ថ បន តេសំ សង្គហាសង្គហាទីសុ ចុទ្ទសសុ នយេសុ ឯកេកស្មិំ កថិតត្តា សាតិសយំ កថនន្តិ ឥធេវ ឯវំនាមកំ។ ឯកទេសកថនេន ហិ អញ្ញត្ថ កថិតំ។ ខន្ធាយតនធាតូហិ វា ខន្ធាទីនំ អរហត្តានំ សង្គហាសង្គហាទយោ នយា វុត្តាតិ។ តត្ថ មហាវិសយានំ ធាតូនំ វសេន ធាតូហិ កថា ធាតុកថាតិ ឯវំ អស្ស នាមំ វុត្តន្តិ វេទិតព្វំ។ ទ្វិធា តិធា ឆធា អដ្ឋារសធាតិ អនេកធា ធាតុភេទំ បកាសេសីតិ ធាតុភេទប្បកាសនោតិ។ តស្សត្ថិ តស្សា ធាតុកថាយ អត្ថំ។ អ-ការេន អា-ការស្ស លោបំ កត្វា “តំ ធាតុកថ”ន្តិ ច ឯត្ថ បករណន្តិ វចនសេសោ សត្តន្នំ បករណានំ ករេមន វណ្ណនាយ បវត្តត្តាតិ តេន យោជិតំ កត្វា តស្ស បករណស្ស អត្ថំ តស្សត្ថិ អ-ការលោបេ វា។ តត្ថ តំ ទីបនំ សុណាថ, តំ វា អត្ថំ តំទីបនវចនសវនេន ឧបធារេថាតិ អត្ថោ។ សមាហិតាតិ នានាកិច្ចេហិ អវិក្ខិត្តចិត្តា, អត្តនោ ចិត្តេ អាហិតាតិ វា អត្ថោ។

គន្ថារម្ភវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១។ មាតិកាវណ្ណនា

១៎ តយមាតិកាចណ្ណតា

១៎ ខោ បនេតស្ស បករណស្ស បរិច្ឆេទោតិ? ត ឥមា ទ្វេ ចត្តវគ្គា, អដ្ឋសាលិនិយំ (ឆ៎ ឋ៎ អដ្ឋ៎ និទានកថា) បករណបរិច្ឆេទោ ចុទេត្វា ទុចាតិ ឥទេស្សត្តោ អាហ “ចុទ្ទឋចិនេត ចិកត្តត្តិ ចុត្ត”ត្តិ៎ ឧក្ខាឌីត៌ ទេសនា តិយតិ បចត្តិយតិ ទុទេតិ, ឧក្ខាឥយោ ទុច ចា តិយត្តិ ញោយត្តិ ទុទេតិ បកាទេហីតិ តយា, តយាត៌ យាតិកា ប្លទ្ទេសា, តយា ទុច ចា យាតិកាតិ តយយាតិកា៎ ទុទេតំ បងាត៌ មូលក្ខតត្តាតិ “មូលយាតិកា”តិ ចត្តត្តាត៌ សក្កហាសក្កហាឌីត៌ ចុទ្ទឋត្ថ បងាត៌ ឧក្ខាឌីឆមុចិកឌតស្ស ទ្វាយស្ស បករណស្ស មូលក្ខតត្តា តិស្សយក្ខតត្តាតិ អទេត្វា៎

២៎ អឃ្ឃត្តទេយាតិកាចណ្ណតា

២៎ “បញ្ញាក្ខន្ធា”តិអាឌីហិ ទ្វបក្ខន្ធាឌិបងាតិ ឥស្សិតាតិ, បដិច្ចសមុប្បាទេចឆេតេត ឆ ឃេយុ ក្ខាឥសុ អទេក្កសុ បទេច្ចំ បដិច្ចសមុប្បាទេសទ្ធោ ចត្តតិ, តឥត្វាតិ ក្ខាឥស បងាតិ ឥស្សិតាតីតិ ទេតំ តឆាឥស្សិតាត៌ សទ្ធេបទេច ឥស្សិតាត៌ ថស្សាឌីតញ្ញ បងាត៌ ចទេសត អាហ “បញ្ញាចីសាឆិពោត បងសទេតតា”តិ៎ តត្ត ពមុបបត្តិពាយកចាឌីត៌ ទ្វាឆ ចិកត្តាត៌ កាចតកចតកាទេចត កទេច ចិយ ទេសាកាឌីត៌ ឌទាយទេណស្ស ចិយ អតិដ្ឋត្វា តត្ថិឌាតតក្ខកាទេចត ឆ ឌទាយទេណ អទេត្តាពឆតាយ បដិច្ចសមុប្បាទស្ស ក្ខាឥសបងតា ឥដ្ឋត្វា៎ ទុត្ត ឆ បិញ្ញច្ចាយំ កិត្តិត្វា អចិស្សឌ្ឌិតាតយ្បិ សតិបដ្ឋាតាឌីត៌ កិត្តិត្វា ពហណំ ពទេទាទេត្តា ទេតំ កិត្តិត្វាបិ ចិស្សឌ្ឌិតត្តត៌ ឥស្សតីតិ ទេចឌិតត្តា៎

តយយាតិកាឌិកា លក្ខណយាតិកត្តា យាតិកា បករណត្តទាសាឆាទេណតាយ ឆាតុកថាយ យាតិកា តាយ, តស្សា អឃ្ឃត្តទេ ចុទេត្តា ចិកឌិតត្តាត៌ ប្លទ្ទេសា អឃ្ឃត្តទេយាតិកា តាយាតិ ទ្វាយបត្តំ បកាទេសទេត្តា “អយតិញ្ចា”តិអាឌិយាហ៎ តត្ត ទុចំ អចត្វាតិ ឃឆា “សត្តាបិ…ទេប… យាតិកា”តិ អយំ ឆាតុកថាយាតិកទេតា ពាហិឌ្ឋា ចុត្តា, ទុចំ អចត្វាតិ អទេត្វា៎ ឆាតុកថាយ អឃ្ឃត្តទេទេយចាតិ ឆ ឆាតុកថាយាតិកាយ អឃ្ឃត្តទេទេយចាតិ អទេត្វា ឥដ្ឋទេត្តា៎ តកាទេចលិកយាតិកាអឃ្ឃត្តទេ ហិ ឆបិតា តស្សាទេយច អឃ្ឃត្តទេ ឆបិតាតិ ចុត្តា៎ អឆ ចា ទុចំ អចត្វាតិ ឃឆា “សត្តាបិ…ទេប… យាតិកា”តិ ទុទេតត ចឆេតត ឆាតុកថាទេតា ពាហិក្ខតា ក្បសលិឌិអទេណត្តា យាតិកា បករណត្តទេពតា ចុត្តា, ទុចំ អចត្វាតិ អទេត្វា៎ ឆាតុកថាយ អឃ្ឃត្តទេទេយចាតិ ឆ ទ្វាយស្ស បករណស្ស អឃ្ឃត្តទេ ទុច សទ្ធេបទេតា ឥស្សត្វា ឆបិតត្តាតិ អទេត្វា៎ សត្តស្ស អភិឆម្មស្ស យាតិកាយ អសក្កហិតត្តា ចិពិណ្ណកាទេចត បពិណ្ណពតា ទេចឌិតត្តា៎

២៎ តយមុខយាតិកាចណ្ណតា

២៎ តយាត៌ បចត្តិក្ខាទេក្ខតា សក្កហាសក្កហចិទេយាពីសហទេយាពីឆម្មា តយមុខាតីតិ ទេតំ ប្លទ្ទេសា តយមុខយាតិកា៎ ចុទ្ទឋបិ ហិ សក្កហាសក្កហសម្បទេយាពចិប្បទេយាពាត៌ ទេចាមិស្សពតាចទេសត បចត្តាតិ ទេយហិ ទេត ចត្តាទេទាបិ ទេហាត្តិ, ទេត ឆម្មា ចុទ្ទឋត្តម្បិ តយាត៌

ឫលានិ ហោន្តីតិ៊ តត្ថ សក្កហិតេតអសក្កហិតបតាឌីសុ សក្ខាឌីហិបិ យឆាយន្ទុគ្ឆំ សក្កហាសក្កហោ យឌីបិ ចុទេត្តា, សោ បត សក្កាហកក្ខតេហិ តេហិ ចុទេត្តា, ត សក្កហក្ខតេហិ, សោបិ “ចក្ខាយតនេត ឈេ ឆឡោ លត្ថសក្កហេត សក្កហិតា អាយតតសក្កហេត អសក្កហិតា”តិអាឌិតា បុទ្ធិតព្ពចិឞ្ឈខ្ខិតព្ពឆឡ្ហ្ហារ េ តត្ថាបិ លត្ថាឌីហេច សក្កហេហិ តិយយេត្វា ចុទេត្តា, តម្ហា “តីហិ សក្កហោ, តីហិ អសក្កហោ”តិ ចុត្តំ៊ បុទ្ធិតព្ពចិឞ្ឈខ្ខិតព្ពឆឡ្ហ្ហារេបិ បត បុទ្ធាចិឞ្ឈខ្ខតេសុ ច ទ្វបក្ខត្តាឌីតំ អេលក្ខាតំ យឆាយន្ទុគ្ឆំ សឞ្សោកចិប្បោកា ចត្តហេច លេន្ធហិ ហោន្តីតិ “ចត្តហិ សឞ្សោកោ,ចត្តហិ ចិប្បោកោ”តិ ចុត្តំ៊

តត្ថ ច ចិប្បោកោ ទ្វបតិន្ខាតេហិបិ ហោតិ, កម្ហា “ចត្តហិ ចិប្បោកោ”តិ ចុត្តន្តិ? ទ្វបតិន្ខាតេហិ កចន្តឞ្សបិ ចត្តហេច កាចតោ៊ ត ហិ ទ្វបំ ទ្វបេត តិន្ខាតេត ចា ចិប្បយុត្តំ ហោតិ, តិន្ខាតំ ចា ទ្វបេត, ចត្តហេច បត លេន្ធហិ ហោតីតិ ចត្តត្ថំ លត្ថាតំ ទ្វបតិន្ខាតេហិ ចិប្បោកោបិ ចិប្បយុឌ្ឌាតេហិ ចត្តហិ លេន្ធហិ តិយបិតោ តេហិ ចិតា ចិប្បោកាកាចតោ៊ សោ ចាឃំ ចិប្បោកោ អតារឡុលាឞ្ស, អតារឡុលអតារឡុលបិឞ្សកេហិ បិឞ្សកាឞ្ស ច ត ហោតិ, អតារឡុលាឞ្ស បត បិឞ្សកាឞ្ស ច សារឡុលេត, សារឡុលាឞ្ស សារឡុលេត អតារឡុលេត បិឞ្សកេត ច ហោតីតិ ចេឌិតព្ពោ៊

៥៊ លក្ខលាយាតិកាចណ្ណតា

៥៊ សក្កហោយេច សក្កហតយោ៊ សការោកា៊ ចិសការោកាតិ ឲុតាឞ្ស “តីហិ សក្កហោ, តីហិ អសក្កហោ”តិ ឲុតេត, “ចត្តហិ សឞ្សោកោ, ចត្តហិ ចិប្បោកោ”តិ ឲុតេតបិ ចិឞំ យោឌតា កាតព្ពោ៊ តេត សក្កហោ អសក្កហោ ច សការោកា ចិសការោកា ច កាចោ, តឆា សឞ្សោកា ចិប្បោកោ ចាតិ អយបេត្វា ចិណ្ណាយតិ៊ យឞ្ស ចា សក្កហោ ច អសក្កហោ ច, សោ ឆឡោ សការោកា ចិសការោកា ច, តឆា យឞ្ស សឞ្សោកោ ចិប្បោកោ ច, សោបិ សការោកា ចិសការោកា ចាតិ៊ តត្ថ យេត ទ្វបក្ខន្ធ...បេ... យតោចិណ្ណាលឆាតូតិ ឆឡោ កលាំ កន្តិ, សោ ទ្វុបតាឌីកា សយាតការចា សក្កហេ សកាកតា, ឲក្ខុប្បាឌាឌីកា សឞ្សោកេ ចេឌិតព្ពោ៊

៥៊ ឌាហិរយាតិកាចណ្ណតា

៥៊ឲុចំ ឆាតុកឆាយ យាតិកតោ ឌាហិ ឆបិតត្តាតិ “សព្ពាបិ...បេ... យាតិកា”តិ ឲុតេត ឆបតាកាទេត ឌាហិ បិឌ្ឌិតោ ឆបិតត្តាតិ អត្ថោ៊ ឲុតេត ចា ឆបតាកាទេត កុសលាឌីតំ អេលក្ខាតំ ខ្ពឆ អដ្ឋបេត្វា ឆាតុកឆាយ យាតិកតោ ឌាហិ បកលេត្តរយាតិកាឃ ខ្ពយឞ្ស បករណឞ្ស យាតិកាការេច ឆបិតត្តា តឆា បកាសិតត្តាតិ អត្ថោ៊

សក្កហោ អសក្កហោតិអាឌីសុ សក្កហោ ឲកចិឆោច, សោ កម្ហា “ចត្តន្តិឆោ”តិ ចុត្តោតិ? សក្កហោតិ អត្ថំ អចត្វា អតិន្ទ្រិតត្ថឞ្ស សង្គេឞ្សច ចុត្តត្តា៊ សក្កហោ អសក្កហោតិអាឌីសុ សង្គេសុ សក្កហសង្គេ តាច អត្ថតោ អត្ថចសេត ចត្តន្តិឆោតិ អយត្ថេត្វា៊ អត្ថាបិ ចា អតិន្ទ្រិតចិសេសោ សាយព្ញោត កេហតព្ពំ បត្វា “សក្កហោ អសក្កហោ”តិអាឌីសុ “សក្កហោ”តិ ចុត្តោតិ ត ពោធិ ឆោសោ៊

ភិដ្ឋាទីនេ ហិ ចិនេសេ តស្ស ឧបចិឆតា សិយា, ន តេន វុត្តន្តិ។ ជាតិសទ្ទស្ស សាបេក្ខសទ្ទត្តា “ជាតិយា សង្គហោ”តិ វុត្តេ “អត្ថតោ ជាតិយា”តិ វិញ្ញាយតិ សម្ពន្ធារហស្ស អញ្ញស្ស អវុត្តត្តាតិ ជាតិសង្គហោតិ ទ្វិបទេន វុត្តោ សជាតិសង្គហោ វុត្តោ ហោតិ។

ឯត្ថ នយមាតិកាយ “សង្គហោ អសង្គហោ, សម្បយោគោ វិប្បយោគោ”តិ ឥមេ ទ្វេ សង្គហិតេនាសង្គហិតាទិនយវិសេសំ អភិន្ទិត្វា សាមញ្ញេន ធម្មានំ សង្គហាទិនយា វុត្តា, អវសេសា ភិន្ទិត្វា “សង្គហិតេន អសង្គហិត”ន្តិ ហិ “សង្គហិតេន អសង្គហិតំ អសង្គហិត”ន្តិ វត្តព្ពេ ឧភយស្ស អសង្គហិតសទ្ទស្ស លោបេបិ ទដ្ឋព្ពោ។ តេន សង្គហិតវិសេសវិសិដ្ឋោ យោ អសង្គហិតោ ធម្មវិសេសោ, តស្មិំ វិសេសេ អសង្គហិតតាសង្ខាតោ សង្គហាទិនយភេទោ វុត្តោ ហោតិ, “សង្គហិតេនា”តិ ច វិសេសនេ ករណវចនំ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯស នយោ តតិយាទីសុ ជស្សាចសានេសុ នយេសុ វេទិតព្ពោ។ តេសុបិ ហិ វុត្តនយេន ទ្វីហិ ទ្វីហិ បទេហិ សង្គហិតាទិវិសេសធម្មវិសេសភិន្ទានំ ភត្វា តត្ថ តត្ថ អត្ថិយបទសម្ពន្ធេន តតិយបទេន សង្គហាទិនយា វុត្តាតិ។ តត្ថ ចតុត្ថបញ្ចមេសុ ភត្តអត្ថ ករណភិន្ទេសា, សត្តមាទីសុ ច ចតូសុ សហយោគេ ទដ្ឋព្ពា, ន ទុតិយតតិយេសុ វិយ សមានាធិករណេ វិសេសនេ។ តត្ថ ហិ សភាគត្ថេន សភាគត្ថស្ស វិសេសនំ ភតំ, ឧទ្ទេសេ ធម្មត្ថេន ធម្មត្ថស្សាតិ។ ឧភាសមាទីសុ បន ចតូសុ អាទិបទេនេវ ធម្មវិសេសភិន្ទានំ ភត្វា ទុតិយេហិ សង្គហាទិនយា វុត្តា។ វិសេសនេ ឧប ចេត្ថ ករណវចនំ ទដ្ឋព្ពំ សង្គហាទិនយាភេទភិន្ទិស្សយភូតា ធម្មា សង្គហិតតាទិវិសេសេន ករណភូតេន សម្បយុត្តវិប្បយុត្តាទិកាចំ អត្ថតោ វិសេសន្តិ។

វិកប្បេតីតិ វិវិធកប្បនតោ, វិការោតីតិ អត្ថោ។ សន្និដ្ឋានវសេនាតិ អភិនិរោបនសម្បយោគវសេន។ សន្និដ្ឋានវសេន វុត្តា ច សង្គា ច វិប្បយោគា សន្និដ្ឋានវសេន វុត្តសង្គវិប្បយោគា, តេនំ សាធារណវសេនាតិ ឧបនេយ្យ អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ។ អភិនិរោបនា ហិ សន្និដ្ឋានវសេន វុត្តានំ វិប្បយោគានំ សាធារណវសេន វុត្តា, ទ្វារេ សង្គហន្តិ។ តត្ថ សាធារណា បមជី បិកជី ចាតិ អាទិតោ បរិក្ខេបន្តា, តស្មា តេនំ សង្គហាទិបរិក្ខេបន្តំ វុត្តេសា កតោ, អសាធារណាបិ បន បរិក្ខេបន្តាចាតិ តេសុ យថាវិសេយេន អញ្ញេសម្បិ សង្គហាទិបរិក្ខេបំ ជស្សេតុំ អភិនិរោបនា វុត្តេ។ “សន្និដ្ឋានវសេន វុត្តា”តិ ច ធម្មសង្គហវណ្ណនាយំ បដិច្ចសមុប្បាទវិភង្គេ ច វចនំ សន្ធាយ វុត្តន្តិ វេទិតព្ពំ។ សន្និដ្ឋានវសេន ឯវ វុត្តា, តេនំ សង្គានំ សាធារណតោតិ បន អត្ថ សតិ សាធារណាសាធារណេសុ វត្តព្ពេសុ ឯវា អសាធារណេសុ យថាវិសេយា អភិនិរោបនា, តស្ស វសេន វុត្តសង្គវិប្បយោគសាធារណតោ ទស្សនេយា សង្គសាធារណាតិ អភិនិរោបនា ច អសាធារណេសុ យថាវិសេយាតិ កត្វា វុត្តា អញ្ញស្ស តាទិសស្ស អភាវាតិ អយមធិប្បាយោ ទដ្ឋព្ពោ។

ខីចិតិន្ទ្រិយំ បទេត្ថ ទ្វេបរិយាយកត្វា ន វុត្តន្តិ វេទិតព្ពំ, ធិវេត្តកក្កតា បន អសមានិសកាចា សាមញ្ញសទ្ទេនេវ សាមញ្ញវិសេសសទ្ទេហិ ច សមានិសកាចា វិសេសសទ្ទវចនីយំ អត្ថំ ញាបេតព្ពំ ភិវេត្តតព្ពញ្ញា ភត្តីតិ អភញ្ញាញាបកភិវត្តកសាមញ្ញវិសេសទីបភេតា តេស្សុវ ធម្មស្ស ភេទទីបកេហិ វត្តព្ពា, ន សុលាទិសកាចា វេទនា វិយ វុត្តលក្ខណវិបរីតេហិ សាមញ្ញវិសេសសទ្ទេហេវ, តស្មា “ធិវេត្តកក្កតា”តិ អយំ សាមញ្ញសទ្ទោ សមានិសកាវេ វិសេសសទ្ទនិទ្ទេសេន្ទ បវត្តមានោ សមេវេវ វិសេសសទ្ទាបេក្ខិត្វា អសមានិសកាវេវេវ បកាសេយ្យ, ទ្វារោ ច សមានិសកាវេវាតិ ទ្វិធា ភិន្នា ធិវេត្តកក្កតា អសាធារណា វេទេ អប្បវិសយា ចាតិ ឆ្នាំ ភ្ជេត្តំ ន អវហតិ។

អភិក្កាបិ ចា ឋឃ្យាឌឹត់ ចិឃ បាំកេះត្លាកាចទេតា អញ្ញាឆយ្ទភិឃ្យដេឃត ចត្តញ្ញទេតា ច ឃា ឌីចិតញ្ញា ត អទហតីតិ ត ្ខ្វិដ្ឋាតិ៍

យាតិកាចល្អតា តិដ្ឋិតា៍

៧៍ តិទេ្ខឃចល្អតា

៦៍ បចយតទេយា ឃក្កហាឃក្កហបចចល្អតា

៦៍ ឍត្ថបចចល្អតា

៤៍ ឍត្ថាឃតតឆាតុទេយាយហត្តទេទ អភិទេញ្ញាឃ្យឆយ្ទភាទេចត ចុត្តា, ទេតសំ បត ឃភាចទេតា អភិញ្ញាតាត់ ឆយ្ទាត់ បទិទេញ្ញាឃ្យតាឌីចិទេឃឃជឃ្យតត្ថំ ឃច្ចាតិ, អឆិបតិឃាឌិកិច្ចចិទេឃឃជឃ្យតត្ថំ ព្ធត្រឹយាឌឹតិ ច ចុត្តាតិតិ ឃច្ចាឌីចិទេឃទេឃា ចិឃ ឃក្កហាឃក្កហចិទេឃទេឃា ច អភិទេញ្ញាឃ្យតិឃ្សិទេតា ចុច្ចយាទេតា ឃុចិទេញ្ញាទេឃ្យា ទេហាតីតិ “តីហិ ឃក្កទេហា៍ តីហិ អឃក្កទេហា”តិ តឃយុឍយាតិកា ឆបិតាតិ ទេចឌិតញ្ញា៍ ឲចច្ចា កត្វា “ចត្វហិ”តិ ចុត្តា ឃយ្យទេយាកចិប្យទេយាកា ច អភិទេញ្ញាឃ្យតិឃ្យដេឃត ឍត្ថាឌឹទេហច បុច្ឆិត្វា ចិឃ្យឌ្ឋិតាតិ៍ ទ្វបក្ខទេត្ថា ឲទេកត ឍទេត្ថតាតិ ទេឃ ឆយ្ទា “ទ្វបក្ខទេត្ថា”តិ ចុច្ចតិ្ត, ទេតសំ បញ្ចាឃុ ឍទេត្ថឃុ ទ្វបក្ខត្ថភាទេចត ឃភាកតា ទេហាតីតិ ទ្វបក្ខត្ថភាចឃព្វាទេតត, ទ្វបក្ខត្ថចចតឃព្វាទេតត ចា កឍទេតត ឃក្កហំ កឍត់ ជទេឃ្យតិ៍ ទេតភាហ “ឃតិ្បាកិច្ចា”តិអាឌិ៍ ទ្វបក្ខទេត្ថាតិ ហិ ឃក្កហិតញ្ញាឆទេយ្ទា ជឃ្សិទេតា៍ ទេឃត ឃក្កទេហត ឃក្កឃ្យាតិ, តឃ្យ ឃក្កហឃ្យ ជឃ្យត់ “ឲទេកត ឍទេត្ថតា”តិ ចចត់៍ បញ្ចាឃុ ឍត្ថកឍទេតឃុ ឲទេកត ឍត្ថកឍទេតត កហិទេតាតិ អឃទេញ្ញាត្ថ អទេត្វា៍ ឃទ្ធា ច ឍត្ថាឌិចចទេតហិ ឃក្កទេហា ចុច្ចតិ, តទ្ធា ្ខបទិ “ឍត្ថឃក្កទេហត ឃក្កហិតា”តិអាឌិ ចក្ខតីតិ៍

អឃក្កហតឃតិទេ្ខឃតិ ព្ធត់ “ឃក្កទេហា អឃក្កទេហា”តិ ឲតទេឃ្យច តឃឃ្យ ឲកទេជឃតឃភាទេចត ចុត្តំ, ត តឃត្តទតាឃាតិ ជដ្ឋញ្ញា៍ ទ្វបក្ខត្ថឃ្វលកាទេឃច ទេចត្វ ជុកតិកចត្យក្កា ជឃ្សិតាតិ ឲទេតត ទេចជតាក្ខត្ថឃ្វលកា បុទិទេយត ទេយាឌិឃយាទេត ចិទេឃទេឃា តត្ថិតិ បច្ឆិទេយទេហច ទេយាទេជត្វា តទេយា ជុកា ទេ្វ តិកា ឲទេកា ចត្យទេក្កា, ឃញ្ញាក្ខត្ថឃ្វលកា ទេ្វ ជុកា ឲទេកា តិទេកា, ឃព្វាទក្ខត្ថឃ្វលទេកា ឲទេកា ជុទេកាតិ ឲទេត លត្ថត្តិតិ ជទេឃ្យតិ៍ ទេតសំ បត ទេភជទេតា បញ្ចាកបុច្ឆាចិឃ្យឌ្ឋតាតត្តទំ បុច្ឆាចិឃ្យឌ្ឋត់ កាតញ្ញំ សំលិត្តតិ ជដ្ឋញ្ញំ, ចុត្តតទេយត ចា ឃក្កា ឌាតុត្តិ បាំឡត្ថំ ត អាទេទាបិតត្តិ៍

អាឃតតបភាឌិចល្អតា

១០៍ ឃទ្ធាច ជុកតិទេកឃ្វតិ ឃឌិបិ ឲកទេកបិ ឃឌិសំ ចិឃ្យឌ្ឋត់, ឲកទេក បត ឃឌិឃចិឃ្យឌ្ឋតាត់ ចក្ខត្រឹយទេឃាតិត្រឹយឃុលិត្រឹយាឌឹត់ ជុកាឌិឃុ

ᩋᩈᨴᩥᩈᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᩴ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩴ᪨ ᨶ ᩉᩮᨲ᩠ᨳ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩈᩮᩣᨲᨧᨠ᩠ᨡᩩᩈᩩᨡᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᨴᩦᨶᩴ ᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᩈᨴᩥᩈᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᩴ, ᨲᩣᨸᩥ ᨴᩩᨠᩣᩉᩥ ᨲᩥᨠᩔ, ᨿᩮᨶ ᨸᨶ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩈᨾᩩᨴᨿᨴᩩᨠ᩠ᨡᨾᨣ᩠ᨣᨴᩦᨶᩴ ᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᩴ ᨲᩥᨠᩮᨶ ᨧ ᩈᨴᩥᩈᩴ ᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᩩᨲᩥᨠᩮᩣᨸ᩠ᨸᨧ ᩈᨴᩥᩈᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᩴ ᩈᨾᩩᨴᨿᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᨾᨣ᩠ᨣᩈᨧ᩠ᨧᩔ ᩅᨧᨶᩮ ᨠᩣᩁᨱᩴ ᩅᨴᨲᩥ᪨

᪙᪨ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨾᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪙᪑᪨ “ᨸᩩᨬ᩠ᨬᩴ ᩋᨶᩣᩁᨠᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ ᩉᩮᨲᩩ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᨶ, ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩈᩘᨡᩣᩁᩣ ᩉᩮᨲᩩ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᨶᩣ”ᨲᩥ ᩃᩥᨡᩥᨲᨭ᩠ᨮᩮᨸᩥ ᨸᨾᩣᨴᩅᩈᩮᨶ “ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ ᩉᩮᨲᩩ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᨶᩣ”ᨲᩥ ᨿᩮᨶ ᨶ ᩃᩥᨡᩥᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᪨ ᩈᨾ᩠ᨸᨿᩮᩣᨣᩮᩈᩴ ᩅᩣ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᩅᨧᨶᩮᨶ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᩴ ᨴᩔᩥᨲᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᩈᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨳᩣᨸᩥ ᩅᩥᨸᩣᨠᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩅᩥᨸᩣᨠᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ ᩅᩥᩈᩮᩈᨶᩴ ᨶ ᨠᩣᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨ ᨠᩩᩈᩃᩣᨴᩦᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᩉᩥ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨶᩴ ᨵᩣᨲᩩᨣᩮᩣᨧᩁᩴ ᩈᩘᨡᩣᩁᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨴᩥᨸᨴᩮᩉᩥ ᩈᩘᨣᩉᩥᨲᨲᩣ ᩅᩥᨸ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᨶᩈᩘᨣᩉᩥᨲᩣᩈᩘᨣᩉᩥᨲᨸᨴᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮ “ᩅᩥᨸᩣᨠᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩣ”ᨲᩥ ᨿᩔ ᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᩣᩈᨴᩥᩈᩮᨶ ᨲᩮᩈᩴ ᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᩮᨶ ᨴᩔᩥᨲᩣ, ᨿᩮᨶ ᨧ ᨶᩣᨾᩁᩪᨸᩔ ᩑᨠᩣᨴᩈᩣᨿᨲᨶᩮᩉᩥ ᩈᩘᨣᩉᩮᨶᩮᩅ ᩋᨠᨾ᩠ᨾᨩᨾ᩠ᨸᩥ ᩈᩘᨣᩉᩥᨲᨲᩣ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨾᨲ᩠ᨲᩦᨲᩥ᪨

᪘᪑᪨ ᨩᩣᨿᨾᩣᨶᨸᩁᩥᨸᨧ᩠ᨧᨾᩣᨶᨽᩥᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩣᨶᩴ ᨩᩣᨿᨾᩣᨶᩣᨴᩥᨠᩣᩃᩅᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨩᩣᨲᩥᨩᩁᩣᨾᩁᨱᩣᨶᩥ ᨸᩁᨾᨲ᩠ᨳᨲᩮᩣ ᩅᩥᨶᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩩᨸᩃᨠ᩠ᨡᨱᩣᨶᩥ ᨸᩁᨾᨲ᩠ᨳᩣᨶᩴ ᩈᨽᩣᩅᨾᨲ᩠ᨲᨽᩪᨲᩣᨶᩥ, ᨲᩣᨶᩥ ᩁᩪᨸᩔ ᨶᩥᨸ᩠ᨹᨶ᩠ᨶᩅᩥᨠᩣᩁᨽᩪᨲᩣᨶᩥ ᩁᩪᨸᨽᩣᩅᩮᨶ ᨣᨿ᩠ᩉᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩁᩪᨸᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨵᨵᨾ᩠ᨾᩈᨽᩣᨣᩣᨶᩥ, ᩋᩁᩪᨸᩦᨶᩴ ᨸᨶ ᨶᩥᨸ᩠ᨹᨶ᩠ᨶᨽᩪᨲᩣᨶᩥ ᩁᩪᨸᨣᩥᩃᩣᨶᩣᨴᩦᨶᩥ ᩅᩥᨿ ᩈᩉᩩᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᨵᨾ᩠ᨾᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ ᨶᩥᨸ᩠ᨹᨶ᩠ᨶᨽᩪᨲᩣᨶᩥᩋᩣᨴᩥᨠᩣᩃᨲᩮᩣ ᩑᨠᨠᨽᩪᨲᩣᨶᩥ ᩅᩮᨴᨶᩣᩈᨬ᩠ᨬᩣᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩮᩉᩥ ᩑᨠᨠ᩠ᨡᨱᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥᩉᩮᨲᩩᨲᩮᩣ ᩋᨣᨿ᩠ᩉᨾᩣᨶᩣᨶᩥ ᩈᩘᨡᩣᩁᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨵᩮᨶ ᩋᨶᩮᨠᨠ᩠ᨡᨱᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥᩉᩮᨲᩩᨠᩮᨶ ᨣᨿ᩠ᩉᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩈᩘᨡᩣᩁᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨵᨵᨾ᩠ᨾᩈᨽᩣᨣᩣᨶᩥ, ᨲᨳᩣ ᨴᩩᩅᩥᨵᩣᨶᩥᨸᩥ ᨲᩣᨶᩥ ᨵᨾ᩠ᨾᩣᨿᨲᨶᨵᩣᨲᩪᩉᩥ ᩑᨠᨠ᩠ᨡᨱᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥᩉᩮᨲᩩᨠᩮᩉᩥ ᩋᨣᨿ᩠ᩉᨾᩣᨶᩣᨶᩥ ᨶᩥᩔᨲ᩠ᨲᨶᩥᨩ᩠ᨩᩦᩅᨵᨾ᩠ᨾᩣᨿᨲᨶᨵᨾ᩠ᨾᨵᩣᨲᩩᨵᨾ᩠ᨾᩮᩉᩥ ᩈᨽᩣᨣᩣᨶᩥ, ᨲᩮᨶ ᨲᩮᩉᩥ ᨡᨶ᩠ᨵᩣᨴᩦᩉᩥ ᩈᩘᨣᨿ᩠ᩉᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ “ᨩᩣᨲᩥ ᨴ᩠ᩅᩦᩉᩥ ᨡᨶ᩠ᨵᩮᩉᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨾᩣᩉ᪨

ᨸᨮᨾᨶᨿᩈᩘᨣᩉᩣᩈᩘᨣᩉᨸᨴᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪑᪨ ᨴᩩᨲᩥᨿᨶᨿᩮᩣ ᩈᩘᨣᩉᩥᨲᩮᨶᩋᩈᩘᨣᩉᩥᨲᨸᨴᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪑᪘᪑᪨ ᩈᩘᨣᩉᩥᨲᩮᨶᩋᩈᩘᨣᩉᩥᨲᨸᨴᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮ ᨿᩴ ᨲᩴ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮ ᩋᩈᩘᨣᩉᩥᨲᨲᩣᨿ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᩥᨲᨲ᩠ᨲᩴ ᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ ᩈᩘᨣᩉᩥᨲᨲᩣᩅᩥᩁᩩᨴ᩠ᨵᩴ ᩋᩈᩘᨣᩉᩥᨲᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᨩᩣᨲᩴ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩴ, ᨲᩮᨶᩮᩅ ᨲᩣᩅ ᨴᩔᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ “ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨿᨲᨶᩮᨶ ᨿᩮ ᨵᨾ᩠ᨾᩣ ᨡᨶ᩠ᨵᩈᩘᨣᩉᩮᨶ ᩈᩘᨣᩉᩥᨲᩣ ᩋᩣᨿᨲᨶᩈᩘᨣᩉᩮᨶ ᩋᩈᩘᨣᩉᩥᨲᩣ”ᨲᩥ ᩋᩣᩉ᪨ ᩈᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨳ ᨡᨶ᩠ᨵᩣᨴᩥᩈᩘᨣᩉᩈᩣᨾᨬ᩠ᨬᩣᨶᩴ ᨲᩥᨱ᩠ᨱᩴ ᩅᩥᩈᩮᩈᩣᨸᩮᨠ᩠ᨡᨲ᩠ᨲᩣ ᨶᩮᨠᨲ᩠ᨳᩥᩔᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨧ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᩣᨶᩴ ᩈᩅᩥᩈᩮᩈᩣᨧ ᨡᨶ᩠ᨵᩣᨴᩥᨠᨳᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᩈᩘᨣᩉᩥᨲᩮᨶᩋᩈᩘᨣᩉᩥᨲᩅᨧᨶᩅᩈᩮᨶ ᨵᨾ᩠ᨾᩅᩥᩈᩮᩈᩔ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᨭ᩠ᨮᨲ᩠ᨲᩣ ᨴ᩠ᩅᩦᩈᩩ ᩈᩘᨣᩉᩮᩈᩩ ᩑᨠᩮᨶ ᨴ᩠ᩅᩦᩉᩥ ᩅᩣ ᨿᩮ ᩈᩘᨣᩉᩥᨲᩣ ᩉᩩᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩮᩉᩥ ᩋᩈᩘᨣᩉᩥᨲᩣ, ᨲᩮᨿᩮᩅ ᨵᨾ᩠ᨾᩣ “ᨡᨶ᩠ᨵᩈᩘᨣᩉᩮᨶ ᩈᩘᨣᩉᩥᨲᩣ ᩋᩣᨿᨲᨶᩈᩘᨣᩉᩮᨶ ᩋᩈᩘᨣᩉᩥᨲᩣ”ᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳᨠᩮᨶᩮᩅ ᨴᩔᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᩥᨿᩴ, ᨲᩮᩈᩴ ᨸᨶ ᩏᨸᨧᩥᨱ᩠ᨱᩣᨶᩴ ᩋᩈᩘᨡᨲᨿᩣᨲᩥᨠᩣᨿ ᨧ ᩋᨲ᩠ᨳᨠᨳᩣᩉᩥᩁᨿᩣᨲᩥᨠᩣᨸᩮᨠ᩠ᨡᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᩩᨴ᩠ᨵᩮᩈᩩᨸᩥ ᨿᩴ ᨿᩴ ᩁᩪᨸᨠ᩠ᨡᨶ᩠ᨵᩣᨴᩦᩈᩩ ᩋᩅᩥᩈᩮᩈᨲ᩠ᨳᩮᩈᩩ ᩈᩘᨣᩉᨠᩴ, ᨲᩴ ᨲᩴ ᩋᨸᩮᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᩅᩣ

សប្បដិហិទេតអសប្បដិហិតំ និទ្ទារិតន្តិ ចិញ្ញាយតីតិ ទេត ទេត សប្បាហទេកេត យធាតិទ្ទារិតំ ឆល្បំ តិយទេយត្វា ឥទេស្សាតុំ
“ចក្ខាយតទេតា”តិអាឌិយាហ៑ យត្ថ ហិ បុដ្ឋិតគ្គចិស្សជ្ជិតគ្គឆល្បចិទេសសតិទ្ទារលំ តត្ថិ, តស្មឹ បផយតទេយ លដ្ឋេតទេយ ច
បុដ្ឋិតគ្គចិស្សជ្ជិតគ្គការទេចត, ព្ពតទេរសុ ច ឃំ ឃំ បុដ្ឋិតគ្គចិស្សជ្ជិតគ្គំ តិទ្ទារិតំ, តស្ស តស្ស តិឃាយកការទេចត ទ្វបក្ខត្ថាឥទេយា អទេលត្តា ឋ្ធិដ្ឋាតិ៑

តត្ថ “ចក្ខាយតទេត...ទេប... ទេចាដ្ឋគ្គឆាតុយា”តិ កត្តអទេត្ថ កទេលតិទេដ្ឋសា ឥដ្ឋទេគ្គា, “លត្ថសប្បទេហត អាយតតសប្បទេហត
ឆាតុសប្បទេហតា”តិ កទេលទេត្ថ៑ ខុត្ថ ច ទេយត ទេយត សប្បាហទេកេត លត្ថាឌិសប្បទេហសុ ទេតត ទេតត សប្បទេហតគ្គាសប្បទេហតគ្គំ អញ្ញា អត្ថិ, តំ
តទេឆច សប្បាហកាសប្បាហកការទេចត ឋ្ធដិ៑ ទ្វបក្ខត្ថេត បត លត្ថសប្បទេហត សប្បទេហតទេគ្គា អទេញ្ញា ឆទេយ្យា តត្ថិ, តធា ទេចឥតាក្ខត្ថាឌីហិ , ត
ច ទេសា ខុច តស្ស សប្បាហទេកា អសប្បាហទេកា ចា ទេហាតិ៑ យត្ថា “ទ្វបក្ខទេត្ថា ខុទេកត លទេត្ថត សប្បហិទេតា”តិ ចុត្តំ, តត្ថា ត តទេស្សច ទេតត
សប្បហិតតំ សត្ថាយ ចុត្តំ, ទ្វបក្ខត្ថការទេចត បត ទ្វបក្ខត្ថចចទេតត ចា កហិតតំ សត្ថាយ ចុត្តត្តិ បកាសិទេតាយទេត្វា៑

យឌិ ច ទេសា ខុច ទេតត សប្បទេយ្យាយ្យ, សប្បហិទេតសយ្យយុត្តចិប្បយុត្តបឥតិទេដ្ឋស – “ទេចឥតាក្ខទេត្ថត ទេយ ឆទេយ្យា លត្ថសប្បទេហត សប្បហិតា
អាយតតសប្បទេហត សប្បហិតា ឆាតុសប្បទេហត សប្បហិតា, ទេត ឆទេយ្យា តីហិ លទេត្ថហិ ខុទេកតាយតទេតត សត្តហិ ឆាតុហិ សយ្យយុត្តា”តិអាឌិ
ចត្តត្តំ សិយា, ត ច ចុត្តំ, តស្មា យធា ចិត្តំ ចិទេត្តត សយ្យយុត្តំ ចិប្បយុត្តត្តា ត ទេហាតិ, ខុចំ ទ្វបក្ខទេត្ថា ទ្វបក្ខទេត្ថត សប្បហិទេតា អសប្បហិទេតា
ច ត ទេហាតិ, តធា ទេចឥតាក្ខត្ថាឥទេយា ទេចឥតាក្ខត្ថាឌីហិ៑ ត ហិ ទេសា ខុច តស្ស សការទេកា ចិសការទេកា ចាតិ៑ ទេតទេតច ត ខុកទេឥសា ចិយ
សយុគាយស្ស, សយុគាទេយា ខុកទេឥសាតំ សប្បាហទេកា អសប្បាហទេកា ច៑ យធា ទ្វបក្ខទេត្ថា ចក្ខាយតតាឌីតំ, ឆទេយ្យាយតតំ ទេចឥតាក្ខត្ថាឌីតំ,
សទេលា ឆទេយ្យា ចតុត្ថំ លត្ថាតំ៑ សយុគាយទេត្តាកឆាតតិក្យាខុកទេឥសាតំ ត ចិការទេកា អត្ថិ, ទេយត ទេត សយុគាយស្ស សយុគាទេយា ច ទេតសំ
សការទេកា ចិសការទេកា ច សិយាតិ, តធា ត សយុគាទេយា ខុកទេឥសសកាកចិសកាកាតំ សប្បាហទេកា អសប្បាហទេកា ច៑ យធា ឆទេយ្យាយតតំ
សុលុយទ្វបសកាកស្ស ទេចឥតាឌិចិសកាកស្ស ច ទ្វបក្ខទេត្ថកទេឥសស្ស លត្ថសប្បទេហត, ឌីចិតិត្រ្តឹឃំ ទ្វបិទ្វបឌីចិតសកាកចិសកាកស្ស
ទ្វបក្ខទេត្ថកទេឥសស្ស សប្បាទេក្ខទេត្ថកទេឥសស្ស ច ឌីចិតចជ្ជស្ស លត្ថសប្បទេហតេច៑ ត ហិ ខុកទេឥសសកាកំ សយុគាយសកាកំ, តាបិ
ខុកទេឥសចិសកាកំ សយុគាយចិសកាកត្តិ, តស្មា សតិបិ អត្តទេតា អត្តតិ អទេត្តាកឆទេតា អទេត្តកទេឥសសកាកទេតា ច អញ្ញាស្ស អសប្បាហកទេត្ត
សប្បាហកត្តទេយច ខុទេតសំ តត្ថិ, ទេយត សប្បហិតស្ស អសប្បាហកា សិយុត្តិ សប្បាហកត្តាកាចទេតា ខុច ខុចទ្វបិតំ អក្កហលំ ទេចឌីតត្តំ៑

ឃំ បត “ឆទេយ្យាយតតំ អសប្បត្តំ លត្ថទេតា ឥទេបត្វា ចតុហិ លទេត្ថហិ សប្បហិត”ត្តិ (ឆាតុ៑ ១៥), “ចក្ខាយតតត្ថា ទេសាតាយតតត្ថា ខុទេកត
លទេត្ថត សប្បហិត”ត្តិ (ឆាតុ៑ ១៩) ច ចុត្តំ, ត ទេតត ខុកទេឥសាតំ សយុគាយសប្បាហកត្តំ, សយុគាយស្ស ច ខុកទេឥសសប្បាហកត្តំ ឥទេស្សតិ,
ចតុក្ខត្ថកាលតទេកទេឥហិ បត ឆទេយ្យាយតតស្ស កទេលតគ្គាកទេលតគ្គការទេចត បត្ថាឆា កិត្តតំ, ចក្ខាយតតាឌីតំ ខុកក្ខត្ថកាលទេតត
កទេលតគ្គាតាយ ខុកចិឆតត្ថា ឥទេស្សតិ៑ សប្បាហកាសប្បាហកតិទេរបក្ខាតំ កទេលតគ្គាកទេលតគ្គាតំ តំតំកាលទេតហិ កាលតឥស្សតយត្តទេយច ហិ
បផយតទេយា កយ្យកទេលយត្តសក្ខាចា, ចុតិយាឥទេយា បត សប្បាហកាសប្បាហទេកហិ សប្បហិតាសប្បហិតាតំ អកាលតាឌិឥស្សតាតិ
កត្តកទេលកយ្យត្តយសក្ខាចា ៑ តធា បផយតទេយ តធា តធា កទេលតគ្គាកទេលតគ្គកាចសប្បាទេតា តំតំលត្ថាឌិកាចាការទេចា

នកាកចិនកាកហា , ទុតិយាឌីសុ យថាតិទ្ទិតឆយុឧបុរនេត នង្ខាហកនង្ខេហតទ្ធាត់ នយាតក្ខទ្ធាឌីការចោ នកាកហា, តធការចោ ច ចិនកាកហា៉ បុទ្ធាចិឃ្សុទ្ធេតសុ ត់ត់លទ្ធាឌីកាចាការចោ ឧចាតិ អយនេយេតនំ ចិនេនេនាតិ៉

នយុឧយនទ្ធុសុលិទ្ធិយនឌីនាតិ បត តេហិ នង្ខេហតទ្ធនេយច អត្ថិ, ត នង្ខហិត់ អនង្ខេហតទ្ធត្តិ អនង្ខាហកត្តាកាចនេតា ត ទ្ធុជាតិ៉ ទុក្ខនទ្ធុនឌីនាតិ តេហិ ចិនកាកនយុឧាយក្នុតេហិ អនេតកក្ខនេទ្ធហិ លទ្ធនង្ខេហត នង្ខេហតទ្ធា, ទ្ធាតនេហិ អនង្ខេហតទ្ធទ្ធា តត្ថិតិ នង្ខាហកត្តានង្ខាហកត្តាកាចនេតា៉ ឧចំ នង្ខាហកត្តាកាចនេតា អនង្ខាហកត្តាកាចនេតា ទ្ធកយាកាចនេតា ច យថាទុត្តនឌីនាតិ អតុទ្ធទិត្វា នង្ខាហកត្តានង្ខាហកត្តកាចនេតា ចក្ខាយតតាឌីនេតច ទ្ធុជាតិតិ នេចឌិតទ្ធាតិ៉ តត្ថ "ចក្ខាយតនេតត នេយ ឆយុា លទ្ធនង្ខេហត នង្ខហិតា"តិ ចក្ខាយតតចទ្ធា ទ្វុបឆយុា លទ្ធនង្ខេហត នង្ខហិតាតិ នេចឌិតទ្ធា, ត ទ្វុបក្ខនេទ្ធាតិ៉ ត ហិ ឧកនេធនេនា នយុឧាយនង្ខាហនេកាតិ ធឃ្សិតនេយតត្ថិ៉

អទ្ទកចាយំ បត លទ្ធបនេធតាតិ លទ្ធបធនង្ខេហតាតិ អនេត្វា, ត នង្ខាហនេកតាតិ៉ "នេកតចិ នង្ខាហនេកតា"តិ ទ្ធាធំ បត អានេតត្វា ចត្តទ្ធា៉ ត់ បត ទ្វុបក្ខទ្ធាឌីសុ ត យុទ្ធតីតិ ត់ ចិឃ្សុទ្ធត់ ទ្វុបក្ខទ្ធាឌីសុ នង្ខាហនេកសុ ត យុទ្ធតីតិ អនេត្វា៉ ទ្វុបក្ខនេទ្ធត ហិ...នេប... នង្ខហិនេតាតិ ឧនេតត តនេយត ចក្ខាយតនេតត ទ្វុបក្ខនេទ្ធាច នង្ខហិនេតា, នេនា ច អនេទ្ធកាធនហិ អាយតតឆាតុហិ អនង្ខហិនេតា តាយ តត្ថិតិ ឧចំ ចក្ខាយតតាឌីតិបិ ត កនេហតទ្ធាតីតិ អាបទ្ធតីតិ នេច? តាបទ្ធតិ៉ ត ហិ អទ្ធាយត្តតិចារល់ ឧចនទ្ធុឃ្ស អនេត្វា, អធ នេលា នង្ខាហកនេតា អទ្ធាតិចារល់៉ នេនា ចាតិអាឌិ ច ត តិនេបក្ខចតត់, អធ នេលា នង្ខាហកានេបក្ខត្តិ៉ កធំ? ទ្វុបក្ខនេទ្ធត ហិ ទ្វុបក្ខនេទ្ធាច នង្ខហិនេតាតិ យថា ចក្ខាយតនេតត ចក្ខាយតនេតា អទ្ធាយបិ លទ្ធនង្ខេហត នង្ខហិត់ អត្ថិ, យំ អាយតតឆាតុនង្ខេហហិ អនង្ខហិត់ នេហាតិ, ត ឧចំ ទ្វុបក្ខនេទ្ធត ទ្វុបក្ខទ្ធនេតា អទ្ធា លទ្ធនង្ខេហត នង្ខហិត់ អត្ថិ, យំ អាយតតឆាតុនង្ខេហហិ អនង្ខហិត់ និយា, ទ្វុបក្ខនេទ្ធត បត ទ្វុបក្ខនេទ្ធាច លទ្ធនង្ខេហត នង្ខហិនេតាតិ អយនេញ្ញ្ត អឌិប្បានេយា យុនេត្តា៉ និយា បនេតត់ "នេនា ឧច ទ្វុបក្ខនេទ្ធា ទ្វុបក្ខនេទ្ធត អាយតតឆាតុនង្ខេហហិ អនង្ខហិនេតា នេហាតុ"តិ, ត់ តិចារនេទត្វា អាហ "នេនា ច អនេទ្ធកាធនហិ អាយតតឆាតុហិ អនង្ខហិនេតា តាយ តត្ថិ"តិ ៉ ឧត្ថ ច "ទ្វុបក្ខនេទ្ធតា"តិ អានេតត្វា ចត្តទ្ធា៉ តត្ថ ទ្វុបក្ខនេទ្ធា ទ្វុបក្ខទ្ធឃ្ស ចា តនេធកនេធនាត់ ចា ចក្ខាឌីត់ អាយតតឆាតុនង្ខេហហិ នង្ខាហនេកា អនង្ខាហនេកា ច ត នេហាតីតិ ទ្ធាយិតា បទិយានេយត អនង្ខហិតតាយ អការចោ ទុនេត្តាតិ យុទ្ធតិ, ត ទ្វុបក្ខនេទ្ធត ទ្វុបក្ខទ្ធឃ្ស តនេធកនេធនាត់ ចា អនេទ្ធកាធនហិ អាយតតឆាតុនង្ខេហហិ នង្ខហិតតាយ៉ ត ហិ នា នង្ខហិតតា អត្ថិ៉ យឌី និយា, នង្ខហិនេតតនយុយុត្តចិប្បយុត្តបធតិទ្ទេន ទ្វុបក្ខនេទ្ធាបិ ទ្ធុទ្ធិតនេទ្ធា និយា៉ នេតត ហិ តីហិបិ នង្ខេហហិ ទ្វុបក្ខនេទ្ធា តនេធកនេធនេនា ចា នង្ខហិតា និយុំ, អត្ថិ ច នេតនំ ចិប្បយុត្តតាតិ៉

ឧចំ អនង្ខហិតតាយ អកាចនេតា ឧតាតិ, អទ្ធាតិ ចាតិ ឧត្វាបិ ចក្ខាយតតាឌីហិ ចិយ ឧនេតហិ អនេទ្ធាហិ ច នង្ខហិតាត់ អនង្ខហិតតាយ អកាចនេតា ឧតាតិ អទ្ធាតិ ច យថា ចា តថា ចា ឧតាតិ ចិយ អយុទ្ធយាតចិឃ្សុទ្ធតត្តា ឧចទ្វុបិតិ បធាតិ នង្ខាហកកានេចត ត កហិតាតីតិ អឌិប្បានេយា៉

តត្ថ យំ ទុត្តំ "ទ្វុបក្ខនេទ្ធត ហិ ទ្វុបក្ខនេទ្ធាច នង្ខហិនេតា"តិ, ត់ នេតនេតច តឃ្ស នង្ខហិតត្តានង្ខហិតត្តាកាចធឃ្សនេតត តិចារិតំ៉ យនេញ្ញ្ត អក្ខហនេលា ការល់ ទុត្តំ, តទ្ធា នតិបិ នង្ខហិតនេត្ត អនង្ខហិតតាយ អកាចនេតាតិ ចិទ្ធាយយាត់ នយុឧយនទ្ធាឌីសុ យុនេទ្ធឃ្យ នតិ តេហិ

សង្គហិតេ តេសង្គហិតព្វាកាចេតោ។ រូបក្ខន្ធាទីហិ បត សង្គហិតេយេច តត្ថិ, ក្យតោ តស្ស អសង្គហិតតា កចិស្សតិ, តស្មា សង្គាហកព្វាការេចា

ឲេចត្វ អក្កហេលា ការេលាត្តិ ឃុត្តំ។ សង្គហិតព្វាការេចត អសង្គហិតត្តំ យឌីបិ រូបក្ខន្ធាឌីតា អត្តេតា អត្តតិ អនេត្តាកឆស្ស

អនេត្តកេងេសសកាកស្ស ច តត្ថិ, អញ្ញាស្ស បត អត្ថីតិ ត ទុក្ខសច្ចាឌីសុ ចិយ ខ្ពុកឃាការេចា ចេត្វ អក្កហេលា ការេលំ កចិត្តំ ឃុត្តោតិ។

ឆព្វាឃតតឌីចិតិត្រ្តិឃាឌីតញ្ញា លក្ខចត្យក្កក្យកាឌីសង្គាហកេត្ត សតិ ត តេតសំ សង្គហិតាត់ តេហិ ឆព្វាឃតតឌីចិតិត្រ្តិឃាឌីហិ

អាឃតតឆាត្យសង្គហេហិ អសង្គហិតតា តត្ថីតិ អសង្គហិតតាឃ អការេចា អនេតកត្តិកោ, តស្មា បុញ្ញោ ចុត្តតយេតេច អក្កហិតាត់

អក្កហេលា, កហិតាតញ្ញា កហេលា ការេលំ ចេឌីតព្ពាត្តិ។

អតិឆស្សត់ បុតឆេច សប្បឌីឈត្តិ ឲត្ត អតិឆស្សតត្តិ ឲេតាត "សតិឆស្សតសប្បឌីឈ"ត្តិ ឲត្ត ចុតេត្តត សប្បឌីឈសឆ្ពត សឆ្ពិ ឃោភេត្វា

អតិឆស្សតសប្បឌីឈា ឆស្សិតា។ បុតឆេចាតិ ឲេតាត តេត្តច អចិសិច្ចិ សតិឆស្សតបឆំ តិចេត្តត្វា កណ្ហត្វា សតិឆស្សតក្យកបឆំ ឆស្សេតិ។

"ចក្ខុឃតេតត ចក្ខុឃតេយេចេកំ សង្គហិត"ត្តិ ព្ភឆំ ត សក្កា ចត្តុំ។ ត ហិ "ចក្ខុឃតេតត ចក្ខុឃតត់ អាឃតតសង្គហេត សង្គហិត"ត្តិ ច

"អសង្គហិត"ត្តិ ច ចត្តុព្ពត្តិ ឆស្សិតោឃំ តយោតិ។ ឲចំ សព្ពត្ថ តេស្សច សប្បុកាយេកេងសាតញ្ញា សង្គាហកសង្គហិតត្តិ ចចតេសុ

អសង្គាហកអសង្គហិតត្តិ ចចតេសុ ច តេងចត្តព្ពតា យោភេតព្វា។ អសង្គាហកព្វាកាចេតោ ឲច ហិ ចក្ខុឃតតាឌីតិ ចក្ខុឃតតាឌីហិ

អសង្គហិតាតីតិ ត ចុច្ចត្តិ, ត សង្គាហកព្វាកាចេតោតិ។

ក្យតិឃតឃសង្គហិតេតអសង្គហិតបឆេចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

១។ តតិឃតយោ អសង្គហិតេតសង្គហិតបឆេចណ្ណតា

១៧៥។ អសង្គហិតេតសង្គហិតបឆតិឆ្ពេស រូបក្ខន្ធេត លក្ខសង្គហេត អសង្គហិតេសុ ចេឆតាឌីតំ តិណ្ណំ លក្ខាតំ តិព្ពាតស្ស ច សុញ្ញយរូបេត

សហ អាឃតតឆាត្យសកាកេត្ត សតិបិ ត សុញ្ញយរូបេយេច រូបក្ខន្ធោតិ រូបក្ខន្ធេត អាឃតតឆាត្យសកាកត្តំ តត្ថិ, តស្មា ត តេត តាតិ

អាឃតតឆាត្យសង្គហេហិ សង្គហិតាតិ។ ត កេចលំ សង្គហិតាតេច, អសង្គហិតាតិបិ តេត តាតិ តេហិ សង្គហេហិ ត ហោតេត្តច

តេងកេងេសត សុញ្ញយរូបេត អាឃតតឆាត្យសកាកត្តា, សង្គហិតាការេចា ឲច បត ព្ពឆាឌិបេត្យតោ, ចិញ្ញាណក្ខន្ធចក្ខុឃតតាឌីហិ បត

អសង្គហិតា ត តេ តេហិ កចញ្ញិ សមិស្សាតិ សព្ពចា តេ តេហិ ត សង្គហិតា។ ទុក្ខសច្ចាឌីហិ ច បញ្ញាក្ខន្ធសប្បុកាយក្យតេហិ លក្ខសង្គហេត

អសង្គហិតំ តិព្ពាតំ រូបក្ខន្ធេត ចិឃ អាឃតតឆាត្យសង្គហេហិ សង្គហិតំ តេហិ ត ហោតិ, តស្មា សង្គាហកព្វាកាចេតោ ឲច ឲចរូបិតំ

អសង្គាហកការេចត អក្កហលំ ចេឌីតព្ពំ, សតិព្ពាតបញ្ញាក្ខន្ធសប្បុកាយក្យតាត់ បត អញ្ញាកតឆព្វាឌីតំ អសង្គាហកព្វាកាចេតោច។ ត ហិ តំ

កញ្ចិ អត្ថិ, ឃស្ស តេ លក្ខសង្គហេត អសង្គាហកា សិយុំ, ត ច អត្តតោ ឲកេងេសា អនេត្តកេងេសសការេកា ច អត្តតា អសង្គហិតោ ហោតីតិ

អត្តតា អសង្គហិតសង្គាហកព្វា បត ចេឆតាក្ខន្ធាឌីតំ កហលំ កតត្តិ។

ឃំ បត អដ្ឋកចាឃំ ចុត្តំ "ឃេ ឆព្វាឃតតេត សង្គហិតា"តិ, តំ ត សក្កា ចត្តុំ។ ឆព្វាឃតតេត ហិ ត កោចិ ឆម្មោ កោតចិ សង្គហេត

សង្គហិតោ អត្ថិ វិសភាគក្ខន្ធនិព្ពានសមុទាយត្តា , ខន្ធសង្គហេន សយមេវ អត្តនោ សង្គាហកំ ន ហោតីតិ អាយតនធាតុសង្គហេហិ ច សង្គាហកត្តាភាវតោតិ ទស្សិតោយំ នយោតិ ឯតស្ស ធម្មាយតនេកទេសេន គហិតានីតិ អត្ថោ។ យានិ...បេ... គហិតានីតិ ឯតេន វិញ្ញាណសម្មិស្សំ ធម្មាយតនេកទេសំ ទីបេន្តានិ ទុក្ខសច្ចាទិបទានិ, ឱឡារិករូបសម្មិស្សំ ទីបេន្តានិ រូបក្ខន្ធាទិបទានិ, សព្ពេន សព្ពំ ធម្មាយតនំ អទីបេន្តានិ វិញ្ញាណក្ខន្ធចក្ខាយតនាទិបទានិ, សកលធម្មាយតនទីបកានិ ធម្មាយតនាទិបទានិ ច វជ្ជេត្វា ធម្មាយតនេកទេសំ អញ្ញាយតនេន អសម្មិស្សំ ទីបេន្តានិ គហិតានីតិ ទស្សិតំ។

តតិយនយអសង្គហិតេនសង្គហិតបទវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៤។ ចតុត្ថនយោ សង្គហិតេនសង្គហិតបទវណ្ណនា

១៨១។ សង្គហិតេនសង្គហិតបទនិទ្ទេសេ យស្មា យថា ទុតិយតតិយនយា តិណ្ណំ សង្គហានំ សង្គហាសង្គហបច្ចត្តវិសេសេន "សង្គហិតេន អសង្គហិតំ, អសង្គហិតេន សង្គហិត"ន្តិ ច វុត្តា, នេវំ ចតុត្ថបញ្ចមា។ សង្គហបច្ចត្តិយា ឯវ ហិ សង្គហិតេន សង្គហិតំ វុត្តំ, អសង្គហបច្ចត្តិយា ឯវ ច អសង្គហិតេន អសង្គហិតន្តិ, តស្មា សង្គហបច្ចត្តវិសេសាភាវេ សង្គហិតធម្មសង្គហិតធម្មវិសេសេ និស្សិតា ឯតេ ទ្វេ នយាតិ ឯត្ថ ពោធិ សង្គហិតេន ធម្មវិសេសេន បុន សង្គហិតា ធម្មវិសេសា សង្គហិតេន សង្គហិតា សង្គហិតតាយ បុច្ឆិតព្ពា វិស្សជ្ជិតព្ពា ច, តទេវ តាវ យថានិទ្ទិដ្ឋំ ទស្សេន្តោ "សមុទយសច្ចេន យេ ធម្មា ខន្ធ...បេ... សង្គហិតា, តេហិ ធម្មេហិ យេ ធម្មា ខន្ធ...បេ... សង្គហិតា"តិ អាហ។ ឯត្ថ ច យេ តីហិបិ សង្គហេហិ ន សង្គាហកា រូបក្ខន្ធវិញ្ញាណក្ខន្ធធម្មាយតនទុក្ខសច្ចាទីនិ វិយ, យេ ច ទ្វីហាយតនធាតុសង្គហេហិ អសង្គាហកា ចក្ខាយតនាទីនិ វិយ, យេ ច ឯកេន ខន្ធសង្គហេនេវ ធាតុសង្គហេនេវ ច ន សង្គាហកា វេទនាទិក្ខន្ធនិរោធសច្ចជីវិតិន្ទ្រិយាទីនិ វិយ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតាទយោ វិយ ច, តេ ធម្មា សង្គាហកត្តាភាវសាមញ្ញា សង្គាហកភាវេន ន វុត្តា, តីហិបិ បន សង្គហេហិ យេ សង្គាហកា, តេ សង្គាហកត្តាភាវាភាវតោ ឯវ វុត្តា។ តេហិ សង្គហិតាបិ ហិ ឯកទេសេន អត្តនោ សង្គាហកស្ស សង្គាហកា ហោន្តិ, យស្ស បន សង្គហោ បុច្ឆិតព្ពោ វិស្សជ្ជិតព្ពោ វាតិ។

អដ្ឋកថាយំ បន សកលេន ហិ ខន្ធាទិបទេនាតិ សកលវាចកេន រូបក្ខន្ធាទិបទេនាតិ អត្ថោ។ យំ បនេតំ វុត្តំ "យំ អត្តនោ សង្គាហកំ សង្គណ្ហិត្វា បុន តេនេវ សង្គហំ គច្ឆេយ្យា"តិ, តំ តេន ខន្ធាទិបទេនាតិ ឯវំ អយោជេត្វា តំ អញ្ញំ សង្គហិតំ នាម នត្ថីតិ ឯវំ ន សក្កា វត្តុំ។ ន ហិ យេន យំ សង្គហិតំ, តេនេវ តស្ស សង្គហោ បុច្ឆិតោ វិស្សជ្ជិតោ, ន ច តស្សេវ, អថ ខោ តេន សង្គហិតស្សាតិ។ យថា វេទនា សទ្ទោ ច ខន្ធោ អាយតនញ្ច, ន ឯវំ រូបរូបំ, តំ បន ខន្ធាយតនានំ ឯកទេសោវ, តស្មា "រូបរូបេកទេសំ វា"តិ អវត្វា "រូបរូបំ វា"តិ វុត្តំ។ សព្ពត្ថ ច អញ្ញេន អសម្មិស្សន្តិ យោជេតព្ពំ។ យម្បិ ចេតំ វុត្តំ "តេនេវ យេហិ ធម្មេហិ ខន្ធាទិវសេន សង្គហិតំ, តេ ធម្មេ សន្ធាយា"តិ, តម្បិ តថា ន សក្កា វត្តុំ។ ន ហិ សង្គហិតេន សង្គហិតស្ស សង្គហិតេន សង្គហោ ឯវំ បុច្ឆិតោ វិស្សជ្ជិតោ ច, អថ ខោ សង្គហោវ, តស្មា ឯកេន ខន្ធេនាតិ ឯកេន ខន្ធវាចកេនាតិ អយមេវត្ថោ អត្ថោ, ន សង្គាហកេនាតិ។ ន ហិ ឯកោ ខន្ធោ អត្តនោ ឯកទេសស្ស សង្គាហកោតិ។

ចតុត្ថនយសង្គហិតេនសង្គហិតបទវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៥. បញ្ចមនយោ អសង្គហិតេនអសង្គហិតបទវណ្ណនា

១៤៧. អសង្គហិតេនអសង្គហិតបទនិទ្ទេសេបិ វុត្តនយេនេវ យថានិទ្ធារិតធម្មទស្សនំ វេទិតព្ពំ។ ឯត្ថ ច សមុទយរូបវិញ្ញាណសហិតធម្មសមុទាយា យេ តេ ទុក្ខសច្ចអនិទស្សនអប្បដិឃអចេតសិកានុបាទិន្នាទីសុ សតិបិ ឯកេន ខន្ធេហិ វា សង្គហេហិ កេសញ្ចិ អសង្គាហកត្តេ តីហិបិ អសង្គហេតព្ពស្ស អភាវតោ បរិបុណ្ណសង្គហាសង្គាហកា ន ហោន្តិ, អព្យាកតធម្មសទិសា កេនចិ សង្គហេន អសង្គហេតព្ពាភាវតោ អសង្គាហកា ឯវ ន ហោន្តិ, តេន តេ អសង្គាហកភាវេន ន វុត្តា, ឱតរេ បន នត្ថិបរិយាយេន វុត្តាតិ។

យំ បន អដ្ឋកថាយំ “តាទិសេន ហិ បទេន និព្ពានំ លទ្ធសង្គហប្បត្តំ ន ករេយ្យា”តិ វុត្តំ, តំ វុត្តនយំ សន្ធាយ វុត្តំ។ អនិទស្សនអប្បដិឃេសុ បន អសង្គាហកេសុ និព្ពានំ អនន្តោគធំ, ន ច តេនេវ តស្ស អសង្គាហកត្តំ សតិបិ សម្បយុត្តានំ ចេតនាវសេន សមោធានេត្វា គហេតិ សត្តិ ចេតិ ទុតិយបញ្ហេហិ សទ្ធិំ បញ្ចបញ្ញត្តិរូបបញ្ហេសុ សព្វេបិ ចតុត្ថិក ហោន្តីតិ អត្ថោ។ យំ បន វុត្តំ បទំ, តទេវាតិ រូបក្ខន្ធាទិវិសេសកបទំ វទតិ, ន និព្ពានេ បវត្តិតព្ពធម្មោ តេ ហិ លក្ខណតោ ទស្សិតា, ន បទេន សរូបតោតិ។ តត្ថ តទេវាតិ ឯវ-សន្ធេន ន តំ គតាទិ សង្គហិតេន អសង្គហិតំ ន ហោតីតិ វុត្តស្សេវ អសង្គហិតេនអសង្គហិតភាវេន និយតតំ អញ្ញស្ស ច អនិយតតំ ទស្សេតីតិ វេទិតព្ពំ។ “តទេវ យេហិ អសង្គហិត”ន្តិ ឯត្ថ ហិ “និយមតោ”តិ សក្កា វចនសេសោ យោជេតុន្តិ។ អថ វា តទេវាតិ វុត្តំ វុត្តវិសេសេវ ឯវំបការវិសេស ហុត្វា យេហិ អសង្គហិតន្តិ តស្ស វុត្តំ វុត្តការេន ឯវំ អសង្គហិតេនអសង្គហិតភាវនិយមនត្ថំ ឯវ-សទ្ទោ, ន អញ្ញស្ស អសង្គហិតេនអសង្គហិតតានិវារណត្ថន្តិ ទដ្ឋព្ពោ។ វុត្តំ វុត្តំ ហិ អញ្ញសហិតំ អសហិតម្បិ អសង្គហិតេន អសង្គហិតំ ហោតិ។ រូបក្ខន្ធាទីនិ ហិ អញ្ញសហិតានិ វិញ្ញាណក្ខន្ធាទីនិ អសហិតានីតិ។

អនេកេសុ សហិតាតិ វុត្តំ អនេកេសុ អសង្គហិតា ន ហោន្តីតិ ឯវំ ទដ្ឋព្ពំ។ តេហិបិ វិញ្ញាណធម្មេហិ តេ រូបធម្មា តីហិ សង្គហេហិ អសង្គហិតាតិ វុត្តំ វុត្តំ តីហិបិ សង្គហេហិ អសង្គាហកា ហុត្វា អសង្គហិតាតិ អធិប្បាយោ។ អត្ថុ វុត្តំ ចេតនាទយោបិ ហិ អសង្គហិតា ឯវាតិ។ ឯត្ថ ច បទេន នយេន ចេតនាទយោបិ វិញ្ញាណេន អសង្គហិតាតិ វុត្តា, វុត្តេយ រូបធម្មាតិ អយំ វិសេសោ។ ចេតនាទយោ ហិ រូបវិញ្ញាណេហេវ លក្ខណវិសង្គហេន អសង្គហិតាតិ ធម្មអារិករូបេហិ វិញ្ញាណេន ច តីហិបិ សង្គហេហិ អសង្គហិតាតិ អត្ថោ។ រូបេកទេសោ ហិ វុត្តំ រូបក្ខន្ធេន គហិតោតិ។

១៤៩. ចតុត្ថបញ្ហេចក្ខាយតនំ វេទនាទីហិ ចតូហីតិ វុត្តំ ចក្ខាយតនន្តិ វុត្តេន វុត្តំ អសង្គាហកំ ទស្សេតីតិ ទដ្ឋព្ពំ។ ចក្ខាយតនេន បន អសង្គហិតេន អសង្គហិតានិ ទស ធម្មអារិកាយតនានិ ន ចក្ខាយតនវេទនាតិ។ “រូបញ្ច ធម្មាយតន”ន្តិអាទិនា វុត្តំ

ឆេយ្មហិ ពីហិបិ សង្គហេហិ អសង្គហិតំ តំ ចិញ្ញាណមេវ ហោតិ, អសង្គហិតេន តេន អសង្គហិតត្តា ចិញ្ញាណចន្ទំ សត្តំ តេច ឆេយ្ម ងការេតតិ។ សឌិសចិឃ្សន្ទតា ហិ ឲកតោ ងការេតត្វា ឥឃ្យេតណ្ណា។ តត្ថ បផេយេត ទ្វបក្ខទ្ធេត សឌិសចិឃ្សន្ទតេសុ ឲកតោ ងការេតត្វា ឥឃ្សិតោសុ អញ្ញោ ចិសឌិសចិឃ្សន្ទតា តយងារេតត ឥឃ្សិតា ហោន្តិ។ តេតាហ “ទ្វបញ្ហា ឆយ្មាយតតន្តិ…បេ… អញ្ញោតាកាទេត សន្លិបិត្វា ឥឃ្សិតា”តិ។ តត្ថ ឧក្វ កចាតិ អសញ្ញោកចោកាទកចា។ ឧក្វតិ ឌាហិទ្វបិងាឆេយ្ម ឲច សត្ថាយ ចុត្តំ។ យេត អសង្គាហេកេត អសង្គហិតេន អសង្គហិតំ បុន្ធិតត្ថំ ចិឃ្សន្ទិតត្ថញ្ហា បរិន្ធិន្ទតិ, សោ ទ្វបក្ខត្ថាឌិកោ តឃ្ស បុន្ធាចិឃ្សន្ទតាតញ្ហា តិឃ្សយកាចតោ “ចិសយោ”តិ ចុត្តោ, យឆាឥឃ្សិតឃ្ស បត ងន្ធាតឃ្ស តយងាតយត្តត្តា “តយោ”តិ ចុត្តំ “ឧក្វឌិសតយោ ចា”តិបិ បរិផោ, ឧក្វឌិសបឌិកោ ឲស តយោ ចាតិ អត្ថោ។

បញ្ហាយតយអសង្គហិតេតអសង្គហិតបឥចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

៩។ ល៥តយោ សម្យោគចិប្យោគបឥចណ្ណតា

១១៥។ សម្យោគចិប្យោគបទេ ឃំ លក្ខតិ, ឃញ្ហា ត លក្ខតិ, តំ សត្ថំ បុន្ធាយ កហិតត្តិ ឮឌំ ត ទ្វបក្ខត្ថាឌីតិ បងាតិ សត្ថាយ ចុត្តំ, អឆតោ សម្យោគបឌំ ចិប្យោគបឥញ្ហាតិ ចេឌិតត្ថំ។ ទ្វបក្ខត្ថាឌីសុ ហិ ឃំ ឆយ្មាយតតាឌិបឌំ ត លក្ខតិ, តំ បុន្ធាយបិ ត កហិតំ។ សម្យោគបឌំ បត ទ្វបក្ខត្ថាឌីសុ អលក្ខយាតយ្យិ “ទ្វបក្ខទ្ធោ កតិហិ…បេ… សម្យុត្តោ”តិ ឲចំ បុន្ធាយ កហិតំ, ចេឥតាក្ខត្ថាឌីសុ លក្ខយាតំ, ចិប្យោគបឌំ បត សត្ថត្ថ លក្ខយាតមេចាតិ។ ទ្វបឆយ្មាតំ បត ទ្វេបេត តិត្ថាទេតត ចា, តិត្ថាតឃ្ស ច ទ្វេបេត សទ្ធិ សម្យោគោតាយ តត្ថិតិ ឲក្យប្យាងាឌិសកាកតាយ អកាចតោ សម្យោគំ តិចាទេត្តេត សា ឲច ឲក្យប្យាងាឌិតា ឲតោសំ ចិសកាកតាតិ តឥកាចតោ ចិប្យោគោបិ តិចាទិតោ ឲច ហោតីតិ ឥ៥ត្តោ។ ចត្វាសុ ហិ ពន្ធេសុ ចិន្ទយាតា ឲក្យប្យាងាឌិតា តោសំ អញ្ញាមញ្ញា សកាកតា ហោតិ ទ្វបតិត្ថាតេហិ តោសំ តោហិ ច ទ្វបតិត្ថាតាតំ ចិសកាកតា ច, ត ច ទ្វេបកតេសឃ្ស តិត្ថាតឃ្ស ចា សា ឲក្យប្យាងាឌិតា អត្ថិ, ឃា ទ្វេបកតេសេត ទ្វេបកតេសតិត្ថាតាតំ តិត្ថាតេត ច ទ្វបឃ្ស ចិសកាកតា សិយា។ តោតេច “ចត្វាហិ ចិប្យោគោ”តិ ចុត្តន្តិ។

សត្តសុចិញ្ញាណឆាត្វាសុ ឲកាយបិ អចិប្យុត្តេតិ យឆា ទ្វបកចោ តីហិ ចិញ្ញាណឆាត្វាហិ, តេចចិបាកតចិបាកឆយ្មឆយ្មា បញ្ហាហិ, អចិតក្កអចិចាទា ឲកាយ ចិប្យុត្តេ អតាទយ្មាណយិឃ្សកោ ឆេយ្ម ឌីបេត្តិ, ឲចំ អឌីបេត្វា ឲកាយបិ ចិប្យុត្តេ អហោទេត្តេ សត្តហិបិ សម្យុត្តេ សត្តបិ ចា តា ឌីបេត្តីតិ អឌិប្យាយោ។ អចិប្យុត្តេតិ ហិ យេ ចិប្យុត្តា ត ហោន្តិ, តេ ឆេយ្មតិ ចុត្តំ ហោតិ, ត សម្យុត្តេតិ។ តេត ឃាតិ តាហិ សម្យុត្តេ ឌីបេត្តិ ឆយ្មាយតតាឌិបងាតិ, ឃាតិ ច សម្យុត្តចិប្យុត្តការេចហិ តចត្តត្ថំ ឌីបេត្តិ អតេចតសិកាឌិបងាតិ, ឃាតិ ច សម្យុត្តតចត្តត្ថាតិ ឌីបេត្តិ ទ្វក្ខសញ្ហាឌិបងាតិ, តោសំ សទ្ធោសំ អតាទយ្មាណយិឃ្សកឆយ្មឌីបកាតំ អក្កហណំ ចុត្តំ ហោតិ។ ត ហិ អតាទយ្មាណយិឃ្សកសត្តចិញ្ញាណឆាតុតំសម្យុត្តតក្កយសម្យុងាឃាតំ ឥត្ថាយតតឆាត្វាសុ ទេកតឌិ សម្យោគោ ចិប្យោគោ ចា អត្ថីតិ។

ឃឌិ ឲចំ ចិប្យុត្តេតចិប្យុត្តបងតិឌ្ធេសេ “ក្យសលេហិ ឆេយ្មហិ យេ ឆយ្មា ចិប្យុត្តា, តេហិ ឆេយ្មហិ យេ ឆយ្មា ចិប្យុត្តា”តិ ត ចត្តត្ថំ។ អក្យសលាញ្យាកតា ហិ អតាទយ្មាណយិឃ្សាកយឆយ្មាតិ? ត, ឃឆាចុត្តសម្យុងាឃាតំ ឥត្ថាឌីតេហេច សម្យោគចិប្យោគាកាចចចតតោ។

លក្ខាទេយា ហិ ពនេកនេយា ពនេកនេយណ្ណាបយុទាយា ច, បយុទាេយកនេយាតញ្ញ ចិការាការចនេតា ត បការចិបការពតា អត្ថិ, ទេតត ទេពរំ លក្ខាឌីហិ បយ្យោេការចិប្យោេការាការេចា ទេហាតិ៑ ក្សបលិ បត ឆយ្ងា អក្សបលិញ្សារាឝេពហិ ចិកត្តា, ទេព ច ក្សបទេលហិ, ត ទេពរំ បយុទាេយកនេយការេចា ពនេកនេយណ្ណាបយុទាយការេចា ចា, ពស្មា លក្ខាឌីតិ អតាយសិក្វា ចិប្យយុត្តតាយទេត្តត យចាតិក្ខាទិពឆយុទស្សទេត ក្សបទេលហិ ព្ទពនេទរំ, ព្ទពនេទហិ ច ក្សបលិតំ ចិប្យោេការេកា ត ត ទេហាតិ ចិបការពតាបក្ការចទេតាតិ ទេពរំ អណ្ណាយណ្ណាចិប្យយុត្តតា ទុត្តា៑ ឲុប តេយា បទេណ្ណាប្ ឲុចទ្វេបប្៑

វុឌ្ឍាទេត បត អដ្ឋារប ពទេតា បទេទតិ ព្ទេធ "ទេបាឡ្យអបា"តិ ចត្តព្វំ, ទេពឌឹបត្តិ ព្ទេឌញ្ញ "ឲុកឌឹប"ត្តិ៑ បព្ទាត្វ ច កាលបក្ខាតទេកទេហិពារហិពនាហុឆយុបទេយាឆាតាតំ បព្ទារក្ខុក្ខឆយ្ងាយពតឆយុឆាតុតំ ឲុកទេឌបា បយុទយបទ្ធទេចឌតាក្ខុក្ខាទេយា ឲុកទេឌបបយ្ងិស្សា ច ព្ទក្ខិប៊ិឝាទេយា អតារយុទេលហិ អបយ្ងិស្សា ទ្វុបក្ខុក្ខាទេយា ច បារយុទេលហិ អបយ្ងិស្សា បយ្យោេការីចិប្យោេការីការេចត បយាតកាលបក្ខាទេតហិ ច ឲុកទេឌបត្តទេទហិ ចិកត្តា ឲុច រហិតាតិ ទេពហិ ទេព ទេកហិទិ ឲុកទេឌបត្តទេទហិ ចិកទេត្តហិ យចាេយារ៉ំ បយ្យោេការ៉ំ ចិប្យោេការញ្ញ លកត្តិ៑ អត្ថិ ហិ ទេពរំ ឲុក្សប្យាឝាឌីតា បការពតា ចិបការពតា ចាតិ៑ ទេពត ពត្វ ពត្វ "ឲុទេកត លទេក្ខត ឲុទេកតាយពទេតត ឲុកាយ ឆាតុយា ទេកហិទិ បយ្យយុត្ត"ត្តិ ច, "ឲុទេកតាយពទេតត ឲុកាយ ឆាតុយា ទេកហិទិ ចិប្យយុត្ត"ត្តិ ច ទុត្តំ៑ កិត្តុកាលបយុទាយា ឲុច បត ទេចឌតាបណ្ណាចិណ្ណាណាក្ខុក្ខា ចត្តុយាតា ច ឲុទេកកឆយ្ងា ឲុច, ពស្ងា ទេពរំ បយាតកាលស្ស ចិកឌិពព្ទស្ស អការចនេតា ត ប្ទុលិត្រ្កិយាឌីតិ ទេចឌតាក្ខុក្ខស្ស ចិការ៉ំ ការទាត្តិ, ចក្ខុចិណ្ណាណាឆាតាទេយា ច ចិណ្ណាណាក្ខុក្ខស្ស យតាយពតស្ស ចា៑ ទេពត "ប្ទុលិត្រ្កិយំ ឲុទេកត លទេក្ខត ទេកហិទិ ចិប្យយុត្ត"ត្តិ, "ចក្ខុចិណ្ណាណាឆាតុ ឲុទេកត លទេក្ខត ឲុទេកតាយពទេតត ទេកហិទិ ចិប្យយុត្តា"តិ ច ឲុចយាឌិ ត ទុត្តំ, លក្ខាយពតចិការចិទហិពយ្វិ បត ចិណ្ណាណំ ឆាតុចិការេកត ចិកត្តទេយច ទុត្តត្តិ "ចក្ខុចិណ្ណាណាឆាតុ...ទេប... យទេតាចិណ្ណាណាឆាតុ ទេបាឡ្យអបហិ ឆាតុហិ ចិប្យយុត្តា"តិ ទុត្តំ, ឲុចទេយចំ ព្ទត្រ្កិយចិការេកត ចិកត្តាតំ ប្ទុលិត្រ្កិយាឌីតំ "ប្ទុលិត្រ្កិទេយត ទេយ ឆយ្ងា ចិប្យយុត្តា"តិអាឌីប្ យចាេយារ៉ំ ចិប្យោេការេកា ឌដ្ឋទេណ្ណា, តាចិកត្តស្ស ទេចឌតាក្ខុក្ខស្សាតិ៑

១៦៥៑ យចា ពំបយ្យោេការីការំ បក្ខាយ "បយុទយបទ្ធំ ពីហិ លទេក្ខហិ បយ្យយុត្ត"ត្តិ ទុត្តំ, ឲុចំ ពំចិប្យោេការីការំ បក្ខាយ "ពីហិ លទេក្ខហិ ចិប្យយុត្ត"ត្តិ កស្ងា ត ទុត្តត្តិ ទេច? អចិការេកហិ ទេពហិ ចិប្យោេការចនេតស្ស អយុត្តត្តា៑ ចិការេក ហិ បតិ បយុទយបទ្ធំ ប្ទុលទុក្ខុទាយតស្សិត្រ្កិទេយហិ យទេតាចិណ្ណាណាឆាតុទេតា អណ្ណាចិណ្ណាណាឆាតុហិ ចិប្យយុត្តត្តិ យុត្តំ ចត្តុំ ចិការេកទេតច ចិបការពតាយ បក្កហិពត្តា, ចិការទេហិទេពហិ បត ទេចឌតាក្ខុក្ខាឌីហិ ត យុត្តំ, ទេពហិ ចិឌ្ឍយាទេតហិ ចិឌ្ឍយាតស្ស បយុទយស្ស ចិបការកាចាការចនេតា៑ យញ្ហិ អតុប្បត្តា ឆយ្ងា ចិយ អាយដ្ឋកាលទេកធំ ត ទេហាតិ បក្ខុពំ វុឌ្ឍិពព្វំ, ពំ បត្វុប្បត្តការំ តិស្សាយ បយ្យោេការីចិប្យោេការីការេចត វុឌ្ឍិយតិ, ពញ្ញ ចិការទេហិទេពហិ លក្ខាឌីហិ បក្ខុទេពហិ បត្វុប្បត្តការេចទេយច តិស្សាយ អតាយដ្ឋកាលទេកទេឌ អត្ថិតាយ ឲុច តិស្សិពព្វតា៑ អចិឌ្ឍយាតស្ស ហិ អចិឌ្ឍយាទេតត, អចិឌ្ឍយាតស្ស ច ចិឌ្ឍយាទេតត, ចិឌ្ឍយាតស្ស ច អចិឌ្ឍយាទេតត បយ្យោេការេកា តត្ថិ, ចិប្យោេការេកា បត អចិឌ្ឍយាតតាឌីបទេក ទេកទេឌ រហិទេព ទេពទេតច ចិបការពតាបិ រហិតា ឲុចាតិ ទេហាតិ ៑ ទេកទេឌ បត អក្កហិទេព ទេពត ទេពត រហទេលត ចិបការពតាយ អក្កហិពត្តា បតិ បការទេក្ហ ចិឌ្ឍយាតតាយ ឲុច ឆយ្ងាតំ បការស្ស បរិច្ឆិត្តតេតា ចិឌ្ឍយាតតា ឌស្សិតាតិ ឲុក្សប្យាឝាឌីការចបក្ខាតា បការពតាបិ រហិតា ឲុច ទេហាតិ៑ ពស្សា ច រហិតត្តា បយ្យោេការេកាច លព្ទតិ, ត ចិប្យោេការេកា, ពស្ងា

នយុគយនក្ខំ ខេចគាក្កក្ខានីហិ នយ្យឃុត្តខេត្តន ធុត្តំ, ន ចិប្បឃុត្តខេត្តនាតិ៑ ៦ន តខេយា យក្កនក្ខានីនុបីតិ៑

១៩១៑ “ធុតិឃញ្ញាគចិធារពិក្ខាឝបេត្វា ខេនេយា អចិតក្កចិធារយត្តា”តិ អដ្ឋកថាចចគំ ខេយ បឝាតា ចិតខេក្កា ចិយ ខេកាដ្ឋាណក្ខនចិត្តុប្បាខេឝុ អលិតា, ខេត ៦ច ព្ពឝ អចិតក្កចិធារយត្តាតិ អឝិខេប្យតាតិ ឝខេយ្យាតិ៑ ខេតខេតច ហិ អតត្តនតខេយ នយុគយនខេត្ថត នយាគកាតិកា ន នចិតក្កនចិធារខេហិតិ ខេត ន កហិតា៑ ឝនខេយាឞាគគខេយនុ ឆ ខេតហិ ចិប្បឃុខេត្តហិ ចិប្បឃុត្តាគំ ខេតហិ ចិប្បឃុត្តាគញ្ញា ខេនាឡអនហិ ឝាត្យហិ ចិប្បខេយាខេកា អដ្ឋារនឝ្ដហិខេតា ឆ ធុខេត្តា៑ ចិតក្កនហិខេតនុបិ បត ខេតនុ កហិខេតនុ នខេគ្គបិ ខេត ចិធារខេត នយ្យឃុត្តាតិ “៦ខេកត លខេគ្គត ខេកហិចិ នយ្យឃុត្តា”តិ នក្កា ចគ្គិ៑ ខេនា ហិ នយុគាខេយា ចិធារំ ចខេត្វា អខេញ្ញាត ខេកតចិ នយ្យឃុខេត្តា ន ខេហាតិ៑ ន ហិ តខេឝកខេឝនយ្យ ចិតក្កយ្យ ចិធារខេតា អខេញ្ញាត នយ្យខេយាខេកា នយុគាឃយ្យ ខេហាតិ៑ ឃថា គាគាចិត្តុប្បាខេឝុ ជ្ជប្បជ្ជយាគាគំ ព្ពជ្ជិបិគាគំ នយុគាឃយ្យ ព្ពជ្ជិបិគយ្យ ៦កខេឝនាគំ ពីហិ លខេគ្គហិ នយ្យខេយាខេកា នយុគាឃយ្យ ន ខេហាតិ, ៦ចយិឝាបិ ឝដ្ឋិញ្ញា៑ ឃថា បត ខេតនុ ៦ខេកាបិ ខេចឝគានក្ខាក្កខេគ្គហិ នក្ការក្កខេគ្គកខេឝនត ឆ អនយ្យឃុខេត្តា គាយ គគ្គិតិ នយុគាឃយ្យ ខេតហិ នយ្យឃុត្តតា ធុត្តា, ៦ចយិឝាបិ ចិធារខេត អនយ្យឃុត្តយ្យ អចិតក្កចិធារយត្តយ្យ កយ្យចិ អកាចខេតា នយុគាឃយ្យ ខេតត នយ្យឃុត្តតា ន ន នក្កា ចគ្គិ៑ ន ហិ អចិតក្កចិធារយត្តាគំ ឝយ្យខេគតបហាតព្ពខេហតុកានីគំ ចិយ នយ្យឃុត្តតា ន ចត្តព្ពា៑ ឃថា ហិ ឝយ្យខេគតបហាតព្ពខេហតុខេកានុ ខេកាចិ នក្ការក្កខេគ្គកខេឝនត ខេយាខេហត នយ្យឃុត្តា, ខេកាចិ អនយ្យឃុត្តាតិ ន នយុគាខេយា ខេតត នយ្យឃុខេត្តា, គាបិ អខេញ្ញា ខេកាចិ ឝខេយ្យា អត្ថិ, ខេឃត ខេនា នយុគាខេយា នយ្យឃុខេត្តា និយាតិ “ឝយ្យខេគតបហាតព្ពខេហតុកា ឝខេយ្យា នយ្យឃុត្តាតិ គត្ថិ”តិ ធុត្តំ, ៦ចំ កាចគាឃបហាតព្ពខេហតុកនខេហតុកាឝខេយាបិ៑ ន បខេគចំ ខេឃត អចិតក្កចិធារយត្តនយុគាខេយា នយ្យឃុខេត្តា និយា, តំ គត្ថិ អចិតក្កចិធារយខេត្តនុ កយ្យចិ ចិធារខេត អនយ្យឃុត្តយ្យ អកាចា, តន្មា ខេត “នយ្យឃុត្តា”តិ ន ន ចត្តព្ពាតិ៑ នព្ពត្ថ ឆ ៦កឝខេយ្យបិ ខេកហិចីតិ ថាហុចចគតិខេដ្ឋខេនា នក្កាឃ អតិឃយិតត្តា កខេតាតិ ខេចឝិតខេព្វា៑

លដ្ឋគឃនយ្យខេយាកចិប្បខេយាកបឝចណ្ណគា គិដ្ឋិតា៑

លិ៑ នត្តយគខេយា នយ្យឃុខេត្តគចិប្បឃុត្តបឝចណ្ណគា

១០៤៑ នយ្យឃុខេត្តគចិប្បឃុត្តបឝគិខេដ្ឋខេឃ ន្មបក្កក្ខាឝខេយា ខេតហិ នយ្យឃុត្តាកាចខេតា ន កហិតា៑ នយុគយនក្ខានីគិ នតិបិ ខេតហិ នយ្យឃុខេត្ត, នយ្យឃុខេត្តហិ ឆ ចិប្បឃុខេត្ត នយ្យឃុខេត្តគចិប្បឃុត្តាគំ លគ្គានីហិ ចិប្បខេយាកាកាចខេតា៑ ន ហិ នយុគយនខេត្ថត នយ្យឃុខេត្តហិ ខេលិកនហាកតចិត្តុប្បាខេឝហិ ចិប្បឃុត្តាគំ តខេតា អញ្ញាឝខេយ្យាគំ លគ្គានីនុ ខេកាតចិ ចិប្បខេយាខេកា អត្ថិ៑ គត្ត ឆ ខេត ៦ច ចិត្តុប្បាឝា ចត្តាខេរា លគ្គា អដ្ឋគុតិយាតិ អាឃតគាតិ អដ្ឋគុតិយា ឝាត្យខេយា ឆ ខេហាគ្គីតិ ខេតហិ ចិប្បខេយាខេកា ចត្តព្ពោតិ? ន, តឝញ្ញាឝខេយ្យាគំ លគ្គានិកាចខេតា៑ ន ហិ ខេត ៦ច ឝខេយ្យា ចត្តាខេរា លគ្គា, អថ ខេតា ខេត ឆ តខេតា អខេញ្ញា ឆ, តថា អដ្ឋគុតិយាឃតគឝាត្យខេយាបិ៑ ន ឆ តឝញ្ញានយុគាខេយហិ អខេញ្ញា ចិប្បឃុត្តា ខេហាគ្គិ នយុគាខេយកខេឝនាគំ ៦កខេឝនញ្ញានយុគាឃាគញ្ញា ចិប្បខេយាកាកាចខេតា៑ ៦ន តខេយា យក្កនក្ខនុលិគ្គិយានីនុ៑ អចិតក្កចិធារយខេត្តនុបិ គិរចខេនខេនុ អឝិខេប្យខេតនុ ខេតនំ នចិតក្កនចិធារនយាគកាតិកត្តា អក្កហខេណ ការណំ ន ឝិយ្យាតិ៑

អដ្ឋកថាយំ បន ឧចទ្វបិតីតិ យថា ទ្វបក្ខេត្ត ចិឃ្សជ្ជត់ ត យុជ្ជតិ, ឧចំ ឃេបុ អឡោបុបិ ត យុជ្ជតិ, តាតិ ចិឃ្សជ្ជតឃ្ស អឃោកេត “ឧចទ្វបិតី”តិ ចុត្តាតិ, ត ឃប្បយុត្តាការេចតាតិ ឌដ្ឋព្វំ៑ ឃាតិ បត បឌាតិ ឆប្ញូឆាឤ្យា ឃប្បយុត្តេ ឆប្ញូ ឌីបេត្តីតិ ឧតេត ចេឌតាក្លត្ថាឌីបឌាតិ ឌឃ្សតិ, ចិឡោលព្ហោ អឡោត អឃប្ញឹឃ្សត្តិ ចិឡោលក្លត្ថយតាឃតតាឌីបឌាតិ៑ តត្ថ អឡោត អឃប្ញឹឃ្សត្តិ អឃប្បយុត្តេត អឃប្ញឹឃ្សត្តិ អតេត្ថា៑ អក្ខួយបុលាឃចេឌតាឃឃប្បយុត្តបឌាតិបិ ហិ ឃប្បយុត្តេហិ ឃប្ញឹឃ្សចិឡោលឌីបកាតិ ឡាឆ កហិតាតីតិ៑ ឧតេត ច លក្ខលេត ឧចទ្វបិតេច កហិតាតីតិ ឌឃ្សតិ, ត ឧចទ្វបិតិ កហិតាតេចាតិ ឃប្ញូឃឃច្ឆាឌីឡាក្ខិបិឌាឌីបឌាត់ អឃក្កហិតត្តា៑ “អឆ ឋឃ្សឃត្តកំ ចិត្តំ ឃហ យុត្តបឌេហិ ឃត្តា”តិ បុរាលបិតេឌា, អយំ បត ក្លាតេតាតិ កត្វា “អឆ ឋឃ្សឃត្តកំ, តិតេក តឃោ ឃត្ត យហត្តតេច ចា”តិ បិតេឌា កតេតា៑

១០៥៑ បុច្ឆាឃ ក្លត្ថបេឌតេច ឃត្តិ ចិប្បយុត្តាត់ ចេឃតាតិ ឡាត់ បុច្ឆាឃ ក្លត្ថបេឌេត ឃប្បយុត្តេហិ ចិប្បយុត្តា តេត ឃត្តិ ចិប្បយុត្តា តោត្តីតិ កត្វា ចុត្តំ៑ បិញ្ញាឡួត្ថាតកាថាយំ ត្ថេ ច យតេត យុត្តា, ចិតក្កចិចារលាតិ យតោឆាឤ្យា ឧកត្តឃប្បយុត្តា ត្ថេ ចិតក្កចិចារាតិ ឃចិតក្កបត់ ឃចិចារបឌ្ឃា ឌឃ្សតិ៑

ឃត្តយតឃឃប្បយុត្តេតចិប្បយុត្តបឌចល្លតា តិដ្ឋិតា៑

ប៑ អដ្ឋយតឃោ ចិប្បយុត្តេតឃប្បយុត្តបឌចល្លតា

១១លិ៑ ចិប្បយុត្តេតឃប្បយុត្តបឌតិត្ថេឃេ ទ្វបក្លត្ថាឌីហិ ចិប្បយុត្តេតឃប្បយុត្តេយេច ឃឆាតិក្ខាទិត់ តត្តីតិ “ទ្វបក្លេត្ថត ឃេ ឆប្ញា ចិប្បយុត្តា, តេហិ ឆប្ញូហិ ឃេ ឆប្ញា ឃប្បយុត្តា”តិ អចត្វា “ទ្វបក្លេត្ថត ឃេ ឆប្ញា ចិប្បយុត្តា, តេ ឆប្ញា កតិហិ លេត្ថហិ...បេ... ឃប្បយុត្តាតិ តត្តី”តិ ចុត្តំ៑ តេត ទ្វបក្លេត្ថត ចិប្បយុត្តាត់ កេតចិ លត្ថាឌីតា ឃប្បឃោកាការចតេតា ឃឆាតិក្ខាទិត់ ចិប្បយុត្តេតឃប្បយុត្តេយេច តត្តិ, ក្យតេតា តឃ្ស បុត លត្ថាឌីហិ ឃប្បយុត្តតាតិ ឌឃ្សតិ៑

អដ្ឋយតឃចិប្បយុត្តេតឃប្បយុត្តបឌចល្លតា តិដ្ឋិតា៑

៥៑ តចយតឃោ ឃប្បយុត្តេតឃប្បយុត្តបឌចល្លតា

១៤៥៑ ឃប្បយុត្តេតឃប្បយុត្តបឌចល្លតាយំ ឃំលត្ថាឌិចេឃតាតិ ឃយាឃបត់ ឡាត់ ឌដ្ឋព្វំ, ឃឃ្ស លត្ថាឌិតោ ចេឃតាតិ អតេត្ថា៑ តឃ្សចាតិ ច តឃ្សច លត្ថាឌិតោតិ អតេត្ថា៑ ឡាត់ ចុត្តំ តោតិ – ឃំ ឡាឆ ឃប្បយុត្តំ ចុត្តំ, តំ ទ្វបក្លត្ថាឌីបុ អតេលត្តបុ ឃេត ចេឌតាក្លត្ថាឌិតា ឃប្បយុត្តំ, បុត តឃ្សច ចេឌតាក្លត្ថាឌិតោ លត្ថាឌីហិ ឃប្បឃោកំ បុច្ឆិត្វា ចិឃ្សជ្ជត់ កតំ ៑ តតិយ្យអត្តតា ឃប្បយុត្តេត ឃប្បយុត្តត្តា

“សម្បយុត្តេន សម្បយុត្ត”ន្តិ និទ្ធារិតន្តិ. រូបេន ចាតិ ឯតេន និរោធសច្ចអប្បច្ចយអសង្ខតេហិបិ អយោគោ វុត្តោ ហោតីតិ ទដ្ឋព្វោ, តថា រូបមិស្សកេហិ ចាតិ ឯតេន អនុបាទិន្នអនុបាទានិយាទីហិ និព្ពានមិស្សកេហិបិ. វក្ខតិ ហិ “និព្ពានំ បន សុខុមរូបគតិកមេវា”តិ. សព្វារូបក្ខន្ធសង្គាហកេហីតិ វត្តមានានមេវ សម្បយោគោ លព្ភតីតិ វត្តមានេសុ ឯកម្បិ ធម្មំ អនាមសិត្វា អវិកលចតុក្ខន្ធសង្គាហកេហិ អរូបកវាទីហីតិ អត្ថោ. អយំ បនេត្ថ សង្ខេបោ – យេ សម្បយោគំ ន លភន្តិ រូបក្ខន្ធាទយោ, តេ សព្វេ ន គហិតា, ឥតរេ ច វេទនាក្ខន្ធាទយោ សព្វេ គហិតាតិ.

នវមនយសម្បយុត្តេនសម្បយុត្តបទវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

១០. ទសមនយោ វិប្បយុត្តេនវិប្បយុត្តបទវណ្ណនា

៣០៤. វិប្បយុត្តេនវិប្បយុត្តបទនិទ្ទេសេ អគ្គហិតេសុ ធម្មាយតនាទិធម្មា អនារម្មណមិស្សកសព្វចិត្តុប្បាទគតធម្មកាចេតា តេហិ វិប្បយុត្តស្ស អភាវា ន គហិតា, ទុក្ខសច្ចចតុយហាកចអញ្ញេកតាទិធម្មា តេហិ វិប្បយុត្តេហិ វិប្បយុត្តានំ ខន្ធាទីហិ វិប្បយោគាភាវតោតិ អយំ វិសេសោ វេទិតព្វោតិ.

ទសមនយវិប្បយុត្តេនវិប្បយុត្តបទវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

១១. ឯកាទសមនយោ សង្គហិតេនសម្បយុត្តវិប្បយុត្តបទវណ្ណនា

៣០៥. ឯកាទសមនយវណ្ណនាយំ “តេ ច សេសេហិ តីហិ ខន្ធេហិ ឯកេន អាយតនេន សត្តហិ វិញ្ញាណធាតូហី”តិ ឯតេសំ បទានំ “សម្បយុត្តា នាមា”តិ ឯតេន សហ សម្ពន្ធោ. “កេហិចី”តិ ឯតស្ស បនត្ថំ ទស្សេតុំ “សង្ខារក្ខន្ធេ ធម្មាយតនធម្មធាតូសុ ច ឋបេត្វា តញ្ហន្តិ ឯតេន “តេ ចា”តិ វុត្តា សមុទយសច្ចេន ខន្ធាទិសង្គហេន សង្គហិតធម្មេ វិសេសេត្វា តេសំ ឯវ វិសេសិតានំ អត្តវជ្ជេហិ សេសេហិ សង្ខារក្ខន្ធេ តណ្ហាយ ធម្មាយតនធម្មធាតូសុ ច តណ្ហាយ វេទនាសញ្ញាក្ខន្ធេហិ សម្បយោគារហេហិ សម្បយុត្តំ សន្ធាយាហ “សេសេហិ សម្បយុត្តត្តា កេហិចិ សម្បយុត្តា នាមា”តិ.

ឯកាទសមនយសង្គហិតេនសម្បយុត្តវិប្បយុត្តបទវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

១២. ទ្វាទសមនយោ សម្បយុត្តេនសង្គហិតាសង្គហិតបទវណ្ណនា

៣០៦. ទ្វាទសមនយេ ច នវមនយេ វិយ សម្បយោគារហាវ លព្ភន្តីតិ អាហ “តេយេវ ខន្ធា”តិ.

ទ្វារសមភេយសម្បយុត្តសង្គហិតាសង្គហិតបទនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ។

១៧។ ទេទរសមភេយោ អសង្គហិតេនសម្បយុត្តវិប្បយុត្តបទនិទ្ទេសោ

៩៩៥។ ទេទរសមភេយនិទ្ទេសោយំ ហេដ្ឋា វុត្តនយេន ឯកេន ធម្មេន យេ ធម្មា ខន្ធាទីហិ អសង្គហិតា តេ ធម្មា សម្បយុត្តា, អថ ធម្មា ឯកេន ធម្មេន អសង្គហិតា ហុត្វា សម្បយុត្តា ហោន្តិ, តេ ធម្មា អញ្ញេហិ ធម្មេហិ សង្គហិតា, ឥមិនា នយេន ចត្តារោ ធម្មា ខន្ធាទិធម្មេហិ អសង្គហិតា ហុត្វា សម្បយុត្តា ហោន្តិ។ យេ ធម្មា ខន្ធាទីហិ អសង្គហិតា, តេ វិប្បយុត្តា ហោន្តិ។ ឥតិ ឥមស្មិំ ទេទរសមភេយនិទ្ទេសេ តិកទុកានិ ឧទ្ធរិត្វា វិភជិតានិ, អយមេត្ថ សង្ខេបោ។

យេ ធម្មា ខន្ធាទីហិ អសង្គហិតា, តេ ធម្មា សម្បយុត្តា ចេវ វិប្បយុត្តា ច, តេសំ វិប្បយុត្តា ធម្មា “វិប្បយុត្តា ច ធម្មា”តិ វុត្តា, តេ ទេទរសមភេយោ អសង្គហិតេន វិប្បយុត្តា អត្ថតោ ហោន្តិ, ទេទរសមភេយោ វុត្តោ ហោតិ។ ឥទំ បទត្ថ វចនំ “ទេទរសមភេយ ហិ ធម្មា អញ្ញមញ្ញំ សង្គហិតា ហោន្តិ, តេហិ សម្បយុត្តា វិប្បយុត្តា ច ធម្មា”តិ។ អញ្ញមញ្ញសង្គហិតា ធម្មា ខន្ធាទិធម្មេហិ អសង្គហិតា ហោន្តិ វិប្បយុត្តា ច, ឧទ្ធរិត្វា វិភជិតា។ ជាតិវិប្បយោគភូមិកាលសន្តានវិប្បយោគតោ ចតុព្វិធោ វិប្បយោគោ។ តត្ថ ជាតិវិប្បយោគោ “កុសលា ធម្មា, អកុសលា ធម្មា”តិអាទិ, ភូមិវិប្បយោគោ “កាមាវចរា, រូបាវចរា”តិអាទិ, កាលវិប្បយោគោ “អតីតា ធម្មា, អនាគតា ធម្មា”តិអាទិ, សន្តានវិប្បយោគោ “អជ្ឈត្តា ធម្មា, ពហិទ្ធា ធម្មា”តិអាទិ។ ឥតិ វិប្បយោគោ ចតុធា វេទិតព្វោ។

ទេទរសមភេយអសង្គហិតេនសម្បយុត្តវិប្បយុត្តបទនិទ្ទេសោ និដ្ឋិតោ។

១៨។ ទុក្ខសមភេយោ វិប្បយុត្តសង្គហិតាសង្គហិតបទនិទ្ទេសោ

៩៩៦។ ទុក្ខសមភេយ ធម្មាយតនាទីនំ អនារម្មណវិបាកសង្គហិតាកាឡាទិធម្មេហិ វិប្បយោគោ អត្ថិ។ ជាតិអាទិវសេន តេត្ថ ធម្មា សម្បយុត្តា ន ហោន្តិ វិប្បយុត្តា ច ហោន្តិ អជ្ឈត្តពហិទ្ធធម្មានំ សន្តានវិភាគតោ, អនិន្ទ្រិយពទ្ធានំ អនារម្មណវិបាកសង្គហិតា។ ទុក្ខសមភេយធម្មេ ធម្មា ហេតុ វិប្បយុត្តានំ សង្គហាសង្គហសង្គាហា កហិតាតិ។

បិញ្ញុត្ត្រាភកាទាយំ សមុខ្ជេខេ ភ លព្ភក្តីតិ បរិយោសានេ ភយេ ភ លព្ភក្តីតិ អនេត្ថា៎ យេឈប្ជុខេកភ ទាតិ អលព្ភយាភា ទ ទេ យេឈប្ជុខេកភ ទេហត្យភា ភ លព្ភក្តិ ទេតំ ប្ជុឈ យេឈត្តាតិ ទុត្តំ ទេហាតិ៎ អឆ ចា យេឈប្ជុខេកា អដ្ឋេយា ភយេឃា, ទេតភ ទ សហ ឌ្ឍសាភភយេ ទុទេត ឆយ្ហា ចិប្យយោកឃ្សិបិ អកាចា សត្ថទាបិ ភ លព្ភក្តីតិ អនេត្ថា៎

ទុក្ខសយភឃចិប្យឃុទេត្តភសក្កហិតាសក្កហិតបខចល្លុភា ភិដ្ឋិតា៎

ឆាត្យកទាបករហ-ឰលដឹកា សយត្តា៎

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

បុគ្គលបញ្ញត្តិបករណ-មូលដីកា

១។ មាតិកាវណ្ណនា

១។ ធម្មសង្គហេ តិកទុកវសេន សង្គហិតានំ ធម្មានំ វិភង្គេ ខន្ធាទិវិភាគំ ទស្សេត្វា តថាសង្គហិតវិភត្តានំ ធាតុកថាយ សង្គហាសង្គហាទិប្បភេទំ វត្វា យាយ បញ្ញត្តិយា តេសំ សភាវតោ ឋបិតាយ ច បញ្ញាបនំ ហោតិ, តំ បភេទតោ ទស្សេតុំ “ឆ បញ្ញត្តិយោ”តិអាទិនា បុគ្គលបញ្ញត្តិ អារទ្ធា។ តត្ថ យេ ធម្មេ បុព្ពាបរិយភាវេន បវត្តមានេ អសភាវសមូហវសេន ឋបិតាយ “បុគ្គលោ, សត្តោ, បុរិសោ, ទេវោ, មនុស្សោ”តិអាទិកា បុគ្គលបញ្ញត្តិ ហោតិ, តេសំ អញ្ញេសញ្ច ពាហិររូបនិព្វានានំ សសភាវសមូហសសភាវភេទវសេន បញ្ញាបនា សភាវបញ្ញត្តីតិ ខន្ធបញ្ញត្តិអាទិកា បញ្ចវិធា វេទិតព្វា។ តាយ ធម្មសង្គហាទីសុ វិភត្តា សភាវបញ្ញត្តិ សព្វាបិ សង្គហិតា ហោតិ។ បុគ្គលបញ្ញត្តិ បន អសភាវបញ្ញត្តិ។ តាយ ច សមយវិមុត្តាទិប្បភេទាយ សត្តសន្តានគតេ បរិញ្ញេយ្យាទិសភាវធម្មេ ឋបិតាយ បវត្តិតោ បធានាយ “វិហារោ យញ្ចោ”តិអាទិកា ច សព្វា អសភាវបញ្ញត្តិ សង្គហិតា ហោតិ។

ឯត្តាវតា ច បញ្ញត្តិ នាម វិជ្ជមានបញ្ញត្តិ អវិជ្ជមានបញ្ញត្តិ ច។ តា ឯវ ហិ វោមិស្សា ឆធា ចតស្សោតិ។ តស្មា តាសំ ទស្សនេន ឆព្ពិធំ បករណេ សព្វា បញ្ញត្តិយោ ទស្សិតាតិ វេទិតព្វា។ ខន្ធាទិបញ្ញត្តីសុ បន ឆសុ អញ្ញត្ថ អទស្សិតប្បភេទំ ពុធេវ ច ទស្សិតប្បភេទំ បុគ្គលបញ្ញត្តិំ ឋបិតាយ ពហុស្ស បករណស្ស បុគ្គលបញ្ញត្តីតិ នាមំ វុត្តន្តិ វេទិតព្វំ។ យេ ធម្មេ ពុធ បញ្ញាបេតុកាមោយាតិ បញ្ញត្តិយា វត្ថុភាវេន ទស្សេតុកាមោយាតិ អធិប្បាយោ។ ន ហិ ឯតស្មិំ បករណេ បញ្ញាបនំ កតោតិ, វត្ថុហិ បន បញ្ញត្តិយោ ទស្សិតាតិ។

ខន្ធាតិបញ្ញាបនាតិ ឯតំ ខន្ធាតិ រូបំ បឋវីតិអាទិកា សព្វាបិ សាមញ្ញប្បភេទបញ្ញាបនា នាម ហោតិ, តំ សន្ធាយ វុត្តន្តិ ឯកដ្ឋា បញ្ញាបនាតិ ឯតស្ស បន ទស្សនា ឋបនាតិ ឯតេ ទ្វេ អត្ថា, តេសំ បកាសនា និក្ខិបនាតិ។ តត្ថ “រូបក្ខន្ធោ…បេ… អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយំ សមយវិមុត្តោ”តិអាទិនា ឧទ្ទេសមវំនាមកំ ឧទ្ទេសមវំនាមកត្តំ តំតំកោដ្ឋាសិកករណំ ទេសនាវសេន និក្ខិបនា, ន បញ្ញាបេតព្ពានំ មញ្ញាទីនំ វិយ ឋានសម្ពន្ធករណំ។ យោ បនាយំ “នាមបញ្ញត្តិ ហិ ទស្សេតិ ច ឋបេតិ ចា”តិ កត្តុនិទ្ទេសោ កតោ, សោ ភាវត្ថាយ ករណត្ថាយ វា នាមបញ្ញត្តិយា តេសំ តេសំ ធម្មានំ ទីបនាយ ឋបិតតាយ ច តំតំនិមិត្តំ សន្ធាយ កតោតិ វេទិតព្វោ។

វិជ្ជមានបញ្ញត្តីតិអាទិនា វចនេន បិឡព្ពំ អនាគតំ សន្ធាយ “បិឡព្ពយុត្តកោ”តិអាទិមាហ។ កុសលាកុសលស្សវាតិ កុសលាកុសលស្ស វិយ។ វិជ្ជមានស្សាតិ ឯតស្ស អត្ថោ សតោតិ, តស្ស អត្ថោ សម្ភូតស្សាតិ។ វិជ្ជមានស្ស សតោតិ វា វិជ្ជមានភូតស្សាតិ អត្ថោ។ តមេវត្ថំ ទស្សេន្តោ អាហ “សម្ភូតស្សា”តិ។ តេន អវិជ្ជមានភាវំ បដិក្ខិបតិ។ តថា អវិជ្ជមានស្សាតិ យថា កុសលាទីនិ អកុសលាទិសភាវតោ, ផស្សាទយោ ច វេទនាទិសភាវតោ វិនិវត្តសភាវានិ វិជ្ជន្តិ, តថា អវិជ្ជមានស្ស យេ ធម្មេ ឋបិតាយ “សត្តោ, បុរិសោ”តិ ឧបលទ្ធិ ហោតិ, តេ អបនេត្វា តេហិ វិនិវត្តស្ស សត្តាទិសភាវស្ស អភាវតោ អសម្ភូតស្សាតិ អត្ថោ។ យំ បនេតស្ស

“តេនាការេន អវិជ្ជមានស្ស អញ្ញេនាការេន វិជ្ជមានស្សា”តិ អត្ថំ កេចិ វទន្តិ, តត្ថ យំ វត្តព្ពំ, តំ បញ្ញត្តិទ្វយេ វុត្តមេវ. អវិជ្ជមានេបិ សភាវេ លោកនិរុត្តិំ អនុគន្ត្វា អនភិនិវេសេន វិត្តេន “ឥត្ថី, បុរិសោ”តិ គហណសង្ខាតា “លោកនិរុត្តិមត្តសិទ្ធស្សា”តិ អាហ. សាភិនិវេសេន បន វិត្តេន គយ្ហមានំ បន្ធាយសន្ធាទិកំ ន សភាវតោ, តាបិ សទ្ទេន សិទ្ធន្តិ “សន្តាការេនបិអនុបលព្ភនេយ្យ”ន្តិ វុត្តំ. តាសុ ឥមស្មិំ...បេ... លព្ភន្តីតិ ឥមស្មិំ បករណេ សរូបតោ ទិស្សន្តិ អាគតត្តំ សន្ធាយ វុត្តំ.

យថាវុត្តស្ស បន អដ្ឋកថាវចនស្ស អវិរោធេន អាចរិយវាទា យោជេតព្ពា, តស្មា បញ្ញាបេតព្ពដ្ឋេន ឯសា បញ្ញត្តីតិ ឯតស្ស សភាវតោ អវិជ្ជមានត្តា បញ្ញាបេតព្ពមត្តដ្ឋេន បញ្ញត្តីតិ អត្ថោ. បញ្ញាបេតព្ពម្បិ ហិ សសភាវំ តជ្ជបរមត្ថនាមលាភតោ ន បរតោ លភិតព្ពំ បញ្ញត្តិនាមំ លភតិ, និស្សភាវំ បន សភាវាភាវតោ ន អត្តនោ សភាវេន នាមំ លភតីតិ សត្តោតិអាទិកេន នាមេន បញ្ញាបិតព្ពមត្តដ្ឋេន បញ្ញត្តីតិ នាមំ លភតិ, និស្សភាវា ច សត្តាទយោ. ន ហិ សសភាវស្ស រូបាទីហិ ឯកត្តេន អញ្ញត្តេន វា អនុបលព្ភសភាវតោ អត្ថីតិ.

កិញ្ចីតិ យំកិញ្ចិ, តំ អស្ស អត្ថីតិ កិញ្ចី. ឯតម្ហិ អាចរិយវាទេ អនូនេន លក្ខណេន កថិតត្តា សព្ពសមោរោធា ញាតព្ពា. ទុតិយំ តតិយន្តិ ឯវំបការា ហិ ឧបនិធាបញ្ញត្តិ ឧបនិក្ខិត្តបញ្ញត្តិ ច សង្ខាតព្ពប្បធានត្តា ឥមា បញ្ញត្តិយោ ភវន្តីតិ យុត្តំ វត្តុំ, ឥតរា ច យថាយោគំ តំ តំ បញ្ញត្តិន្តិ. ទុតិយំ តតិយំ ទេ្វ តីណីតិអាទិ បន សង្ខា នាម កាចិ នត្ថីតិ តាសំ ឧបនិធាសន្តតិបញ្ញត្តីនំ អវិជ្ជមានបញ្ញត្តិភាវំ, ឥតរាសញ្ច ឧបនិធាបញ្ញត្តីនំ យថានិទស្សិតានំ អវិជ្ជមានេនអវិជ្ជមានបញ្ញត្តិភាវំ មញ្ញមានោ អាហ “សេសា អវិជ្ជមានបញ្ញត្តិយោ ច អវិជ្ជមានេនអវិជ្ជមានបញ្ញត្តិយោ ភវន្តី”តិ. ទុតិយំ តតិយំ ទេ្វ តីណីតិអាទីនំ ឧបនិធាឧបនិក្ខិត្តបញ្ញត្តីនំ អវិជ្ជមានេនអវិជ្ជមានបញ្ញត្តិភាវមេវ មញ្ញតិ. យតិប្បភេទាទិកំ អនបេក្ខិត្វា យស្ស ឯកាទិកស្ស ឧបនិក្ខិបិត្វា បញ្ញាបីយតិ, តញ្ច សង្ខានំ កិញ្ចិ នត្ថីតិ. តថា សន្តតិបញ្ញត្តិយា ច. ន ហិ អសីតិ អាសីតិកោ ច វិជ្ជមានោតិ.

ឯកច្ចា ទ្វិបញ្ញត្តីតិ កាយាវចរាទិបញ្ញត្តិំ សន្ធាយាហ. កាយាវចរាទី ហិ សភាវធម្មាតិ អធិប្បាយោ. ការយោតិ បន ឱកាសេ គហិតេ អវិជ្ជមានេនវិជ្ជមានបញ្ញត្តិ ឯសា កថិតុំ អរហតិ, កាយាទិគ្គហណេសុ គហិតេសុ វិជ្ជមានេនវិជ្ជមានបញ្ញត្តិ. យថា បន វចនសង្ខាតាយ វចនសមុដ្ឋាបកចេតនាសង្ខាតាយ វា កិរិយាយ ការកោតិ បុគ្គលស្ស បញ្ញត្តិ វិជ្ជមានេនអវិជ្ជមានបញ្ញត្តិបក្ខំ ភជតិ, ឯវំ កិលេសា ធ្វេលោតិ រូបាយតនសង្ខាតេន សណ្ឋានេន បុគ្គលានំ បញ្ញាបនា វិជ្ជមានេនអវិជ្ជមានបញ្ញត្តិ កថិតុំ អរហតិ. សណ្ឋានន្តិ ច រូបាយតនេ អគ្គហិតេ អវិជ្ជមានេនអវិជ្ជមានបញ្ញត្តិ. រូបំ ផស្សោតិអាទិកា បន វិជ្ជមានបញ្ញត្តិ រុប្បនាទិកិច្ចវសេន កិច្ចបញ្ញត្តិយំ, បច្ចត្តធម្មតាយវសេន បច្ចត្តបញ្ញត្តិយំ ច អវរោធេតព្ពា. វិជ្ជមានាវិជ្ជមានបញ្ញត្តីសុ ច វុត្តាសុ តាសំ វោមិស្សតាវសេន បវត្តា ឥតរាបិ វុត្តា ឯវ ហោន្តីតិ អយម្បិ អាចរិយវាទោ សព្ពសង្គហោតិ ទដ្ឋព្ពោ.

១“យាវតា បញ្ចក្ខន្ធា”តិអាទិកស្ស អត្ថំ ទស្សេន្តោ “យត្តកេន បញ្ញាបនេនា”តិអាទិមាហ. តត្ថ យាវតា បញ្ចក្ខន្ធាតិ យាវតា រូបក្ខន្ធោ...បេ... វិញ្ញាណក្ខន្ធោតិ ខន្ធានំ ខន្ធបញ្ញត្តិ, ឯត្តាវតា ខន្ធានំ ខន្ធបញ្ញត្តិ, ឯវំ បិណ្ឌយោជនំ កត្វា សង្ខេបប្បភេទវសេន

ອຍໍ ອເຕ຺ຖາ ວຸເຕ຺ຕາຕິ ເວທິຕເພ຺ພາ. "ຍາຈຕາ ປຎ຺ຎຕ຺ຕາ"ຕິ, "ຂນ຺ຘໍ ຂນ຺ຘປຎ຺ຎຕ຺ຕີ"ຕິ ຫິ ວຸຕ຺ຕສ຺ສ ອເຕ຺ຖາ "ຍຕ຺ຖເກນ ປຎ຺ຎາປເນນ

ສເລ຺ປເຕາ ປຎ຺ຎຕ຺ຕາຕິ ຈາ"ຕິ ເອເກນ ຄຍ຺ຫເຕາ, "ຍາຈຕາ ຣູປກ຺ຂເນ຺ຘາ"ຕິອາທິກສ຺ສ ປນ "ປເພທເຕາ ຣູປກ຺ຂເນ຺ຘາ"ຕິອາທິເກນາຕິ. ຕຕ຺ຖ

ຣູປກ຺ຂເນ຺ຘາ...ເປ... ວິຎ຺ຎາຓກ຺ຂເນ຺ຘາຕິ ປເພທກິຍສ຺ສຸຍຍຕ຺ຕເຍາຕໍ ເຕນ ອວຸເຕ຺ຕາປິ ສເທ຺ທາ ສງ຺ຫິເຕາ ໂຫຕີຕິ "ຕໂຕ຺ຕາປິ ຣູປກ຺ຂເນ຺ຘາ

ກາຍາຈເນເຣ"ຕິອາທິ ວຸຕ຺ຕໍ. ອຍໍ ຈາ ເອຕ຺ຖ ປິຍ຺ຍຍາ ອຕ຺ຖເຍາເຊນາ – "ຍາຈຕາ"ຕິ ວຸຕ຺ເຕ ສເທ຺ທຫິ ປເຣຫິ ເຍາເຊຕ຺ວາ ຍຕ຺ຖກາ ປຎ຺ຎຕ຺ຕາ,

ຕຕ຺ຖກາ ຂນ຺ຘໍ ຂນ຺ຘປຎ຺ຎຕ຺ຕີ. ຍຕ຺ເຖກາ ປຎ຺ຎຕ຺ຕິ ຂນ຺ຘໍ ຕປ຺ປເພທາຕ຺ຸຍາ ຣູປກ຺ຂນ຺ຘາທີນໍ ປເພທາ, ຕຕ຺ເຖກາ ຂນ຺ຘໍ ຂນ຺ຘປຎ຺ຎຕ຺ຕີຍາ ປເພທາຕິ

ປກາເຣນ຺ຕເຣ ວຸເຕ຺ຕນ ຈຕ຺ຸເພເທນ ຂນ຺ຘປຎ຺ຎຕ຺ຕີຍາ ປເພທໍ ທເສ຺ສຕິ. ເອສ ນເຍາ "ຍາຈຕາ ອາຍຕນານ"ນ຺ຕິອາທີສຸປິ.

ລໍ. ໂອກາເສເສເນສຸຈາຕິ ຂເນ຺ຘສຍເຕ຺ຕເສຈາຕິ ອເຕ຺ຖາ.

ມາຕິກາວຓ຺ຓນາ ນິຏ຺ຐິຕາ.

໒. ນິເທ຺ທສວຓ຺ຓນາ

໑. ໂອກກນິເທ຺ທສວຓ຺ຓນາ

໑. ປາຕປ຺ປເກສ ວິເຍາເລ຺ຕາຕິ ວຸຍິກາ ອຕິປ຺ປາເຍເກາຫ "ວິເຍາລ຺ສຫວາເຣນ ກາຍກາເຍກາ"ຕິ. ເຍກ ຫິ ສທ຺ທ຺ຏິອາທິກາ ປຕຍໍ

ສຍປ຺ປກາຈຕ຺ເຕ ວິຈເຣຕິ. ຜເສ຺ສກປິ ຜຸງ຺ເຣຍຈ ກາຍາຕິ ໂອເຕກ "ອປິເຈສາ"ຕິອາທິກາ ວຸຕ຺ຕໍ ວຸຕິຍໍ ສຍ຺ເຍສ຺ສກ ຜຸສກຕ຺ເຕ, ວຸຕເຣຫິ ວຸຕເຣ

ກາເຣຕເຕ຺ຕ ສຍປ຺ປກາຈຜຸສກກາເຣກາຈາ ຫິ ຜຸສກາຕິ ວຸຕ຺ຕາຕິ. ປຸກປິ ປຕຍເຕ຺ຕຍຈ ວຸຕ຺ຕິເລຍ຺ຍຕ຺ຕາ ວິຈເຣເຕ຺ຕາ "ຕເຕ຺ຕາຍສ຺ສາ"ຕິອາທິຍາຫ.

ຕເປຕ຺ວາ ຕາກິ ອປ຺ປາກິ ເສສາ ອຕິເຣກປຓ຺ຓາສຕຍາຕິ ໂອເຕ຺ຕ ເຈກາເສາຍກສ຺ສິເຕ຺ຕຍາກິ ສງ຺ຫິຕາກີຕິ ອາຫ "ຈຕ຺ຕາເຣາ ຂນ຺ຘາ ເຫາຕິ"ຕິ.

ໂອຈໍ ສຕິ ເຈກາເສາຍກສ຺ສິເຕ຺ຕເຍຫິ ສຸຂສ຺ສ ຜຸສິຕວ຺ຕຕ຺ຕາ ຕິຓ຺ຓກໍ ເຕສໍ ອກຍ຺ຍຕ຺ຕາ ເຕເກສ ຕສ຺ສ ຜຸສກາ ອາປຊ຺ຊຕີຕິ? ກາປຊ຺ຊຕິ,

ເຈກຍິຕາຜິປຕິຍເຕ຺ຕຫິ ສຸປກິສ຺ສາຍກກາຈປະລິກສ຺ສ ວຸຕ຺ຕຕ຺ຕາ. ອຜ ຈາ ຕເປຕ຺ວາ ຕາກິ ອປ຺ປາກີຕິ ອປ຺ປາກໍ ພາຫຸຕ຺ຕາ ພາຫຸຈຈກໍ. ເຕສຸ ປກ

ປເຈ຺ຈກຍິ ເຍາເຊກາ ກາຕພ຺ພາ "ວິຕກ຺ກ ຕເປຕ຺ວາ"ຕິອາທິກາ. ຕຕ຺ຖ "ສຸຕໍ ຕເປຕ຺ວາ"ຕິ ວຸຍິສ຺ສາ ເຍາເຊກາຍ ເສສາ ຕເຍາ ຂນ຺ຘາ ເຫາຕິ,

ວຸຕຣາສຸ ຈຕ຺ຕາເຣາຕິ. ສພ຺ພເຍາເຊກາສຸ ຈ ຕເຍາ ອເຕ຺ຖາ ກເຕ຺ວາ "ຈຕ຺ຕາເຣາ ຂນ຺ຘາ ເຫາຕິ"ຕິ ວຸຕ຺ຕໍ.

໒. ເຍາ ອສຍຍວິເຍາເລ຺ຕ ໂອກເຈ຺ຈຫິ ອາສເຈຫິ ວິຍຸເຕ຺ຕາ ອສຍຍວິເຍາລ຺ປກິສ຺ສຍລິເກກ ຈ ສາຕິສເຍກ ສຍຍວິເຍາເລ຺ຕ, ເສາ

ໂອຈ ສຍຍວິຍຸເຕ຺ຕາ. ເສາ ຫິ ເຕກ ວິຍຸເຕ຺ຕາ ປາຕລິກີ ເສເລ຺ຕາ ຣູປິຣູປກຈເຕາ ອປຸກຣາຈສ຺ເກາ ກາຍຣາກາທີຫິ ຕຜາວິຍຸເຕ຺ຕາຈ

ເຫາຕີຕິ ສຍຍວິຍຸຕ຺ຕປຎ຺ຎຕ຺ຕິ ລທ຺ທໍ ອຣຫຕິ. ປຸຈຊ຺ຊເກາ ປກ ປາຕລິກີ ປຸກຣາຈສ຺ກເຜເສ຺ຕາ ປຸກ ກາຍຣາກາທິສຍຸຄາຈາຣກາຈເຕາ ວິຍຸເຕ຺ຕາ

ກາຍ ກ ເຫາຕີຕິ ສຍຍວິຍຸຕ຺ຕປຎ຺ຎຕ຺ຕິ ກາຣຫຕິ, ເຕກ ເສາ "ສຍຍວິຍຸເຕ຺ຕາ"ຕິ ກ ວຸເຕ຺ຕາ. ອຣຫເຕາ ປກ ອປຣິກິ຺ພາຓາ ອາສຈາ ກຕ຺ຕິ,

ຍເຕາ ວິຍຸເຈ຺ຈຍ຺ຍ. ທີຊ຺ຜເສ຺ຕາຸຕິຫາເຣຍຕ຺ຕາ ຫິ ຕສ຺ສ ອຊ຺ຊ ວິເຍາລ຺ປາຕິ. ຕເສ຺ຕາ ຕສ຺ສ ກ ອຊ຺ຊ ວິເຍາລ຺ປາ ສຍຍວິຍຸຕ຺ຕປຎ຺ຎຕ຺ຕິກາຈສ຺ສ

អឃយឃចិយុត្តបញ្ញត្តិកាចស្ស ចា ការណ៍ា តឥការណកាចយេច ឥស្សេត្ំ “ត ទេហច ទេហ...ទេប... ចិហទតី”តិ ចុត្តំ, ត ឃុក្លចិបស្សកស្សេច អឃយឃចិយុត្តកាចំ ឥស្សេតុត្តិ ឥដ្ឋញ្ញំ ឃទេ្ណាបិ ហិ អទហា អឃយឃចិយុទេ្តាតិ ឌាហិទាតត្តិ ទលិក្យុត្តទទោតា ឌាហិក្នុតាតំ, ទលិកិឃាតត្តិ អទេ្តា

១ អទ្សបក្លត្តតិត្ថាតយត្តចាចទកា អទ្សបឃទេ្ថា ត ទេហាតីតិ ឥស្សតតំ “ទ្សបទោតា អញ្ញា”ត្តិអាឌិ ចុត្តំ ចិត្តយញ្ញឃត្តិ ឃយាឌិ អកិញ្ញាឌីតញ្ញា ឥយ្យាតំ បិឥកការចេត ឃយាឌិ យញ្ញឃាឃឌិទេឃា ទេហាតិ អង្គាតំ ឲទិតុត្តិ ឌីឈកាលំ ឮ្យាទេបតំ, បចទេ្តាតុត្តិ អទេ្តា “ឃយុឌ្ឌីតញ្ញា”ត្តិ ចិទេត្តតា តត្វ អាឥទស្ស អកាតត្តា ចត្តទកទោតិ ទចឌីតទេ្ណា ៩ចំ ចត្តទកឥយទេ្តត តដ្ឋា បត ឃយាបត្តិ កាយច្ឆ្នាឌីហិ តដ្ឋា ចិឃ ត កិទេ្ឋាត បច្ឆាហទិតញ្ញា ទេហាតិ យត្តុបិទិបត្តុកត្តា, តស្មា ចត្តឃយិតកទណយទេ្តតេច បច្ឆាហទិតញ្ញត្តា “អទេប្បទេ្តាច តិឃិឌី”តិ អាហ

៦ អត្តទេតា អត្តូទបេត បយាទេឥត ចិតិតាទេយត្តាតយ្សិ ឃយាបត្តិ ត ក្យប្យតីតិ បទិហីទេតា តាយ ត ទេហាតិ, តស្មិំ តស្មិំ ឮ្យាឃទេ្ថ បដិឃំហដយទេ្ត ឃយាបឌ្ឌីតំ ឃយត្វតាឃាតិ អឌិប្បាទេឃា “កិស្ស បត, កទេត្ត, ឈីណាឃចស្ស កិក្លុទេតា លិកឃក្លាទឃិទលិទេកា អត្តទាឃាឃាតិ? ឃា ហិស្ស ឃា, អាតត្ត, អក្យប្យា ទេចទេតាចិយុត្តិ, តាហំ តស្សា លិកឃក្លាទឃិទលិកំ អត្តទាឃាឃ ចដាយិ ទេឃ ច ច្ចស្ស, អាតត្ត, អប្បយត្តស្ស អាតាបិទេតា បហិតត្តស្ស ចិហទទេតា ឌិដ្ឋឥយុឃុលចិហារា អឌិកតា, ទេតឃាហយស្ស លិកឃក្លាទឃិទលិកំ អត្តទាឃាឃ ចដាយី”តិ ឃុទេត្ត (ឃំ តិ ១៦០) បត ឃយទេឃត ឃយឃំ អាបឌ្ឌទេតត បទិហទិតញ្ញាតំ ឃយាបត្តិឃុលចិហារាតំ តស្មិំ តស្មិំ ឮ្យាឃទ្ថកាទេល អតិប្បត្តិទេតា លិកឃក្លាទឃិទលិទេកា អត្តទាទេឃាតិ ចុទេ្តាតិ អឌិប្បាទេឃតស្ស ទេតត អចិទេទាទេឌា ទេចឌីតទេ្ណា

៩ ឥយ្យាតំ...ទេប... ឃីតិ ៩ត្វ “ឥទេយ្យហី”តិ ចត្តត្តំ ព្នុឥ ហិ តាហិ ឃយាបត្តីហិ បទិហាទេឃឃ្យាតិ ឥទេយ្យហិ បុក្កលស្ស បទិហាតយ្សិ អបទិហាតយ្សិ ចុត្តំ តត្វ ច បុក្កលស្ស បយាឥយាកយុ តា ឃយាបត្តិទេឃា ក្សទេប្បឃ្យុត្តិ ឥយ្យាតំ ក្សប្បតំ អក្សប្បតព្វា ចុត្តំ, បុក្កលស្ស បត បទិហាតឥយ្យាតទេយច ចិតាទេឃាតិ ចចតតាតត្តយទេ្តត ចចតត្វតាតត្តយទេ្តត ចា បទិឃាឃត្តទតា ចុត្តាតិ ឥដ្ឋញ្ញា

៧-៨ ទេចតតា ឃយាបត្តិទេចតតា តដាឃ្សហតា ច អត្ថទក្លុណា ឃយាបត្តិទ្សបការាត្សបការបទិក្កាហិកា បញ្ញាឃហិតា ឃតិ តាហិ ទេចតិឃយាតអត្ថទក្លិឃយាតឃយាបត្តីតំ កញ្ញា ទេចតតាកញ្ញា អត្ថទក្លុណាកញ្ញា

១០ បុច្ចុឌ្ឋតទេកាត្តត្តិ បុច្ចុឌ្ឋតឃិក្លុំ, បុច្ចុឌ្ឋតកតា តិទេស្សា ឃិក្លា អតិក្កត្តាតិ អទេ្តា តា ហិ ឃំទេឃាឌតត្តឃាត្សបទេ្ឋទេឥត “បុច្ចុឌ្ឋតឃិក្លា”តិ ចុច្ចត្តីតិ

១១ អទហត្តយក្កទេ្ថា ច ចឌ្ឋកឃទេតា បញ្ញាទេ្ញាទេកត ទ្ធញ្ញិឌ្ឋទេត្តា ទ្ធឌ្ឋយាកិឃឃំទេឃាឌតេហិ ទ្ធបទទេតាតិ កឃ្សបទទេតា តាយាតិ អាហ “ឃត្ត ទេឃក្លា កឃ្សបទតា”តិ

១៧ៈ កចក្កបញ្ញាចិរហិតា “ចិបិកាចរលោត សយត្ថាកតា”តិ ពួយិតា កហិតាតិ តិរេហត្យកបដិសត្តិកា រេកចិ “ទ្យប្បញ្ញា”តិ ពួយិតា កឃ្សត្តិតិ ឌស្សេត្វា អាហ “អប្បដិលទ្ធយក្កុចលូបតិស្សយា”តិៈ បញ្ញាឃ ហិ ចិតា ត តទុបតិស្សយា អត្ថិតិៈ

១៨ៈ ឃត្ថ តិឃតាតិឃតរេចាយិស្សា បចត្តិ អត្ថិ, តរេត្ថច តិឃតឆយ្ញា រេហាត្តិតិ ក្ខត្តរក្យទ្ធុ តឌកាចា តិឃរេតា តាយ តត្តិតិ ឌស្សេត្វា “ឃា បត ក្ខត្តរក្យទ្រកាត”ត្តិអាឌិយាហៈ

១៩ៈ រេតរសស្ស សឹរេសស្ស បលិរេតាឆសឹសាឌីតិ បចត្តុសឹសត្ថា បរិឃាឌិយិតត្តាតិ, អឆិរេយាក្លសឹសាឌីតិ បរិឃាឌកាតិ, បរិឃាឌកចលិ រេកាចរសឹសំៈ តត្យាចិសឃដ្ឋត្តាចលចិរេយារេក្លាតិៈ បរិឃាឌកស្ស យក្កស្ស ចលស្ស ច អាររេយ្យាំ សក្លារសឹសំ សក្លារចិរេចកទ្ធរេតា តិរេរាឆាតិ បរិឃាឌិយិតត្តាតំ បរិឃាឌកចលិរេយ្យលាតំ សហ ចិឃ សំសិទ្ធិឌស្សរេតត សយសឹសិកាចំ ឌស្សេត្យំ បដិសម្ភិទាឃំ (បដិៈ យៈ ១ៈប័លិ) រេតរស សឹសាតិ ទុត្តាតិៈ ពួឆ បត “អបុត្តំ អចរិយំ អាសចបរិឃាឌាតត្ថា រេហាតិ ឌីចិតបរិឃាឌាតត្ថា”តិ ចចតរេតា រេតស្ស កិរេលសបចត្តុសឹសាតរេយច ចរេសត រេឃាឌតំ ករេរាត្វា “តត្ថ កិរេលសសឹស”ត្តិអាឌិយាហៈ តត្ថ បចត្តុសឹសយ្បិ ចដ្ឋរេតា ទុដ្ឋហត្វា យរេក្កា ទុតិរេតា ក្ខត្តិ អប្បចត្តិករលាចរេសត ឃឌិបិ បរិឃាឌិឃតិ , ឃាច បត ទុតិ, តាច បចត្តិសត្ថាចរេតា “បចត្តុសឹសំ ឌីចិតិត្រិឃំទុតិចិត្តំ បរិឃាឌិឃតី”តិ អាហៈ កិរេលសបរិឃាឌារេតត បត អត្តរេតា អតត្តុរិ ចិឃ តិប្បារេឌតត្ថា បច្ចុរេចក្លលចារា ច កិរេលសបរិឃាឌាតរេស្សច ចារាតិ ចត្តុត្តាតំ អរហត្តិៈ “ចិយុត្តស្មិំ ចិយុត្តមិតិ ញាណំ រេហាតី”តិ (យៈ តិៈ ១ៈលិប័; សំៈ តិៈ ១ៈ១៧, ១៣) ចចតរេតា ហិ បច្ចុរេចក្លលបរិសយាបរេតត កិរេលសបរិឃាឌាតំ សយាបិតំ តាយ រេហាតិៈ តំ បត បរិសយាបតំ ឃឌិ ទុតិចិរេត្តត រេហាតិ, រេតរេតច ឌីចិតបរិសយាបតត្ថា រេហាតីតិ ពួយាឃ ចារទុតិសយតាឃ កិរេលសបរិឃាឌាតឌីចិតបរិឃាឌាតាតំ អបុត្តាចរិយតា រេហាតីតិ អាហ “ចារសយតាឃា”តិៈ កចក្កំ ឌួតរិត្វា បរិតិត្តាឃតីតិ ៧ត្ថ បរិតិត្តាតចិត្តរេយច កចរេក្កាតរលាការេចត ទុត្តត្តិ ឌដ្ឋត្តាៈ

១ស៊ៈយហាបរេឃារេកាតិ យហាកិរិរេឃា ចិបត្តិករលយហារេយល្សដ្ឋាតាការចិតារេសាៈ តិរេដ្ឋឃ្យាតិ ចិតារេសា តប្បចរេត្តឃ្យាតិ អរេត្ថាៈ

១ប័ៈអរលិឃត្តាតិ បឃិទុបិសិតត្តាត្តាៈ

៦០ៈ ឃាឃ កតកិច្ចតា រេហាតិ, តាឃ អក្កចិដ្ឋាឃ អឆិកតាឃ រេតចិដ្ឋតាការេចា តិប្បរិឃាឃតា, សា ច អាកាយតចរេសត សិទ្ធា សាតិសយា រេតចិដ្ឋតាតិ អាហ “អាកាយតិឃរេយច ទុរ”ត្តិៈ

៦១ៈតត្ថ ចាតិ តិយិត្តរេត្ថ ក្យុំ, សត្តត្ថាតត្ថាលាបត្តិឃា អាឌារការេច ចាៈ តរេត្ថច ហិ សត្តត្ថាតំ បរេត្វា តាយ រេហាតីតិៈ

៦៦ៈអតត្យស្សរេតស្ស ឌរេយ្យស្សតិ ច អតត្យស្សរេតស្ស សរេច្ចស្សតិ អរេត្ថាៈ

១៣. "ទ្ធបី ទ្ធបានិ បស្សតី"តិអាទិកេ (ឍ. តិ. ១.១៣ប៍; ១.១១១; បជិ. ឍ. ០.១០៥; ឆ. ឍ. ១៣ប៍) តិទេវាឈឍយាបត្តិអន្តេ អដ្ឋ ចិនេយាក្ខេ ចត្វា "ឃតោ តោ, អាតន្ត, កិក្ខុ ថ្ពេយ អដ្ឋ ចិនេយាក្ខេ កោកេឃត ថុសិត្វា ចិហទតិ, បញ្ញាយ ចឃ្ស ជិស្វា អាឍចា បទិក្ខីណា តោត្តិ. អឃំ ចុដ្ឋតិ, អាតន្ត, កិក្ខុ ក្កខតោកាកោចិយុតោ្ត"តិ ឃជិបិ យហាតិងាតឃុតោ្ត ចុត្តំ, ពំ បត ក្កខតោកាកោចិយុត្តតេឃដ្ឋចទេឃត ចុត្តត្តិ ថ្ពេឆ កិជាកិទិឃុត្តចទេឃត ឃទិ្ថ្ពាកខតោកាកោចិយុត្តឃគ្គហត្តំ "អដ្ឋ ឃយាបត្តិឃោ ឃហឌាតតាយកោកេឃត បជិលកិត្វា ចិហទតី"តិ អាហ. កិជាកិទិឃុតោ្ត ហិ "ថ្ពេឆ, កិក្ខុទេច, ឲកោទ្ធា បុក្គេលិ ទេឃ តេ ឃគ្គា ចិនេយាក្ខា អតិក្កឃ្ពុ ទ្ធបេ អាទុប្បា, តេ កោកេឃត ថុសិត្វា ចិហទតិ, បញ្ញាយ ចឃ្ស ជិស្វា អាឍចា បទិក្ខីណា តោត្តិ. អឃំ ចុដ្ឋតិ, កិក្ខុទេច, បុក្គេលិ ក្កខតោកាកោចិយុតោ្ត"តិ (យ. តិ. ១.០ប៍១) អទ្ធបឃយាបត្តិចទេឃត ចត្តារោ ក្កខតោកាកោចិយុត្តា ចុត្តា, ក្កខតោកាកោចិយុត្តឃេដ្ឋា ច ចុត្តលក្ខណាបបត្តិទោតិ. កាឃឃក្ខិមិទ្ធិ ឲេឃច តទេឃា.

បញ្ញាយ ចឃ្ស ជិស្វា អាឍចា បទិក្ខីណា តោត្តីតិ ត អាឍចា បញ្ញាយ បឃ្សត្តិ, ឝឃ្សតកោទណា បត បទិក្ខីណា ជិស្វា បទិក្ខីណាតិ ចុត្តា. ឝឃ្សតាឃត្តបទិក្ខឃត្តា ឲច ហិ ឝឃ្សតំ បុទិយកិទិឃា តោតីតិ. តាយតិឃ្សិតកោ ឲេឃាតិ ឲេឃា ក្កខតោកាកោចិយុតោ្ត ទ្ធបតោ យុច្ចិត្វា តាយំ តិឃ្សាយ ជិតោ បុត តតោ យុច្ចតតោ "តាយតិឃ្សិតកោ"តិ ចត្វា តឃ្ស ច ឃាឆកំ ឃុត្តំ ចត្វា "កាឃច្ចឃតោ ឃុចិយុត្តត្តា ក្កខតោកាកោចិយុតោ្ត"តិ អាហាតិ អទោ្ត. ឃុតោ្ត ហិ អាកិច្ចាញ្ញាឃតតលិកិតោ ក្កបឃិច(ទ្រាហ្វុណឃ្ស កកចតា តាយកាឃា ចិយុតោ្តាតិ ក្កខតោកាកោចិយុតោ្តាតិ យុតិ អក្ខេទោតិ.

បឆយតោ្តទចាទេឆ ខ្ចីហិ កាទេកហិ ចិយុតោ្ត ក្កខតោកាកោចិយុតោ្ត, ឝុតិឃតោ្តទចាទេឆ ក្កខតោ កាកេតា ចិយុតោ្តាតិ ក្កខតោកាកោចិយុតោ្តាតិ, តតិឃតោ្តទចាទេឆ ខ្ចីហិ កាទេកហិ ទេ្ខ ចាទេទ ចិយុតោ្តាតិ អឃយេតោឃំ ចិទេឃទេឃា. តត្ថ ចិយុតោ្តាតិ កិលេឃេហិ ចិយុតោ្ត, កិលេឃចិក្ខុម្ភតឃយុទេឆ្ចឝទេតហិ ចា កាឃច្ចឃតោ ចិយុតោ្តាតិ អទោ្ត ឝដ្ឋទោ្ព. អទ្ធបិចចទំ បត តាយកាឃតោ ច ចិយុត្តត្តិ តីចទណាឃក្ខាតតាយកាឃតោ ចិយុត្តត្តិ ចុត្តំ តោតិ. តចិញ្ញាតីចទណាឝ្ទីកាទេចត តាយកាឃតោ ទ្ធបតណ្យាចិក្ខុម្ភតត ទ្ធបកាឃតោ ច ចិយុត្តត្តា ឲកេឆេឃត ក្កខតោកាកោចិយុត្តំ តាយ តោតីតិ អទហត្តយគ្គឃ្ស បិឌកាទ្ធំ ក្កខតោកាកោចិយុត្តតាយលិកឃ្ស កោទហំ កចិតំ ឃុត្តត្តិ អឆិប្បាទោឃា.

១៥. ឲតោឃុ ហិ ឲកោបិ អដ្ឋចិនេយាក្ខលិកី ត តោតីតិ ក្កខតោកាកោចិយុត្តកាចឃ្ស កោទហាទ្ធំ ទ្ធបកាឃតោ ចិយុត្តំ ឲកយិ ចិនេយាក្ខេ អតឆិកតោតិ អឆិប្បាទោឃា. អទ្ធបិចចទេឃុ ហិ ឲកយិ អឆិកតោ ក្កខតោកាកោចិយុត្តកាចកោទហាបជិលិកតោ អដ្ឋចិនេយាក្ខេកេឆេឃត តោត ពំតាយឌាតេត ឃយតោ្តត "អដ្ឋចិនេយាក្ខលិកី"តោ្តច ចុដ្ឋតិ. តោតាហ "អទ្ធបិចចទេញ្ញាតេឃុ បតា"តិអាជិ.

១៩. ថុដ្ឋត្តំ ឃឆ្និកេទាតីតិ ថុដ្ឋាតំ អតោ្ត ថុដ្ឋតោ្ត, ថុដ្ឋាតំ អទ្ធបិចចទេញ្ញាតាតំ អតត្តទោ កោទលិតិ អឆិប្បាទោឃា. អច្ចត្តឃំឃោកេ ទេចត្ត ក្កបឃោកចចតំ ឝដ្ឋត្ត្ពា. ថុដ្ឋាតត្តទកាលយេច ឃឆ្និកេទាតិ ឃឆ្និកាតតោ្ពាបិឃេតាតិ ចុត្តំ តោតិ. "ឲកយត្តំ តិឃីជី"តិអាទីឃុ (ឌី. តិ. ០. ០៩៣) ចិឃ កាចតប៉ុឃកំ ចា ឲតំ. ឃោ ហិ អទ្ធបញ្ញាតេត ទ្ធបកាឃតោ តាយកោឃកេឆឃតោ ច ចិក្ខុម្ភតចិនេយាក្ខេត ចិយុតោ្ត, តោត

ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩮᩣ ᩅᩥᨾᩮᩣᨠ᩠ᨡᩮᩣ ᩋᩣᩃᩮᩣᨧᩥᨲᩮᩣ ᨷᨠᩣᩈᩥᨲᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨶ ᨷᨶ ᨠᩣᨿᩮᨶ ᩈᨧ᩠ᨨᩥᨠᨲᩮᩣ᪨ ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩴ ᨷᨶ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᩑᨠᨧ᩠ᨧᩮᩈᩩ ᩋᩣᩈᩅᩮᩈᩩ ᨡᩮᨷᩥᨲᩮᩈᩩ ᨲᩮᨶ ᩈᩮᩣ ᩈᨧ᩠ᨨᩥᨠᨲᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩈᩮᩣ ᩈᨧ᩠ᨨᩥᨠᩣᨲᨻ᩠ᨻᩴ ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩴ ᨿᨳᩣᩋᩣᩃᩮᩣᨧᩥᨲᩴ ᨶᩣᨾᨠᩣᨿᩮᨶ ᩈᨧ᩠ᨨᩥᨠᩁᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᨠᩣᨿᩈᨠ᩠ᨡᩦᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ, ᨶ ᨲᩩ ᩅᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᩑᨠᨧ᩠ᨧᩣᨶᩴ ᩋᩣᩈᩅᩣᨶᩴ ᩋᨷᩁᩥᨠ᩠ᨡᩦᨱᨲ᩠ᨲᩣ᪨

᪁᪄᪨ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᨲ᩠ᨲᩣ ᨷᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᩑᨲᩮᨶ ᨧᨲᩩᩈᨧ᩠ᨧᨴᩔᨶᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩣᨿ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩣ ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩔ ᨷᨲ᩠ᨲᨲᩴ ᨴᩦᨷᩮᨲᩥ᪨ “ᨴᩥᨭ᩠ᨮᨶ᩠ᨲᩴ ᨷᨲ᩠ᨲᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᩣ ᨷᩣᨮᩮᩣ, ᨴᩔᨶᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩔ ᩈᩮᩣᨲᩣᨷᨲ᩠ᨲᩥᨾᨣ᩠ᨣᨬᩣᨱᩔ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᩴ ᨷᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨷᨮᨾᨹᩃᨲᩮᩣ ᨷᨭ᩠ᨮᩣᨿ ᩉᩥ ᨿᩣᩅ ᩋᨣ᩠ᨣᨾᨣ᩠ᨣᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ᪨

᪁᪅᪨ ᩍᨴᩴ ᨷᨶ ᨶᩮᩈᩴ “ᩈᩮᩣ”ᨲᩥ ᨷᨭᩥᨠ᩠ᨡᩥᨷᩥᨲ᩠ᩅᩣᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩈᨴ᩠ᨵᩣᩅᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᨠᩣᩅᨷ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ ᨷᨬ᩠ᨬᩣᨶᩣᨶᨲ᩠ᨲᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨶ ᨷᨶ ᨿᩮᨶ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᨶ ᩈᩮᩣ ᩅᩥᩈᩮᩈᩮᩣ ᨷᨲ᩠ᨲᩮᩣ, ᩈᩮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᩍᨴᩴ ᨶᩮᩈᩴ ᨴᩥᩈ᩠ᩅᩣ ᨷᨭᩥᨠ᩠ᨡᩮᨷᩮᩣ ᨠᨲᩮᩣᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨ ᩋᩣᨣᨾᨭ᩠ᨮᨠᨳᩣᩈᩩᨲᩥ ᨧ ᩅᨧᨶᩮᨶ ᩋᩣᨣᨾᨶᩦᨿᨶᩣᨶᨲ᩠ᨲᩈᩥᨴ᩠ᨵᩴ ᨶᩮᩅ ᩅᩥᩈᩮᩈᩴ ᨠᩁᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨ ᩈᨴ᩠ᨴᩉᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᩅᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᩑᨲᩮᨶ ᩈᨻ᩠ᨻᨳᩣ ᩋᩅᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᩔᩣᨷᩥ ᩈᨴ᩠ᨵᩣᨾᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᩅᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᨽᩣᩅᩴ ᨴᩔᩮᨲᩥ᪨ ᩈᨴ᩠ᨵᩣᩅᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᩅᩣ ᩈᨴ᩠ᨵᩣᨿ ᩋᨵᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨

᪁᪆᪨ ᨷᨬ᩠ᨬᩴ ᩅᩣᩉᩮᨲᩦᨲᩥ ᨷᨬ᩠ᨬᩴ ᩈᩣᨲᩥᩈᨿᩴ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩮᨲᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᨷᨬ᩠ᨬᩣ ᨵᩩᩁᩴ ᨷᩩᨻ᩠ᨻᩴ ᩅᩉᨲᩦᨲᩥ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᩣᨶᩣᨽᩥᨾᩩᨡᩴ ᨠᩁᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨

᪁᪇᪨ ᩑᩅᩥᨾᨣ᩠ᨣᩊᩮᩉᩦᨲᩥ ᩋᨿᩴ ᩋᨷᩥ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᨠᩈ᩠ᨾᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ, ᨶᨶᩩ ᩋᩁᩥᨿᩮᨶ ᩋᨭ᩠ᨮᨦ᩠ᨣᩥᨠᩮᨶ ᨾᨣ᩠ᨣᩮᨶ ᩈᨾᨶ᩠ᨶᩣᨣᨲᩮᩣ ᨾᨣ᩠ᨣᨠ᩠ᨡᨱᩮ ᩑᩅ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᨲᨳᩣ ᩑᩅ ᩈᩮᩣᨲᩣᨷᨶ᩠ᨶᩮᩣ ᨶᩣᨾᩣᨲᩥ ᩋᩣᨷᨶ᩠ᨶᩴ? ᨶᩣᨷᨶ᩠ᨶᩴ᪨ ᨾᨣ᩠ᨣᩮᨶ ᩉᩥ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩣ ᩈᨴᩥᩈᩔ ᩋᨭ᩠ᨮᨦ᩠ᨣᩥᨠᩔ ᨧ ᩈᨲ᩠ᨲᨦ᩠ᨣᩥᨠᩔ ᨧ ᨹᩃᩔ ᩈᩮᩣᨲᩮᩣᨲᩥ ᨶᩣᨾᩴ ᨴᩥᨶ᩠ᨶᩴ ᨲᩮᨶᩣᨷᩥ ᩈᨾᨶ᩠ᨶᩣᨣᨲᩔ ᩈᩮᩣᨲᩣᨷᨶ᩠ᨶᨽᩣᩅᨲᩮᩣ, ᩈᩮᩣᨲᩮᨶ ᨧ ᨾᨣ᩠ᨣᩮᨶ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩥᨿᩴ ᩋᨷᩁᩥᩉᩦᨶᩮᨶ ᨹᩃᨭ᩠ᨮᩮᩣᨷᩥ ᩈᨾᨶ᩠ᨶᩣᨣᨲᩮᩣ ᩑᩅ ᨶᩣᨾ, ᨶ ᨧ ᨲᩮᨶ ᨷᨮᨾᨾᨣ᩠ᨣᨠ᩠ᨡᨱᩮ ᩅᩥᨿ ᩈᩮᩣᨲᩮᩣ ᩈᨾᩣᨷᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩮᩣ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩈᨾᩣᨷᨶ᩠ᨶᩈᩮᩣᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨷᨮᨾᨹᩃᨲᩮᩣ ᨷᨭ᩠ᨮᩣᨿ “ᩈᩮᩣᨲᩣᨷᨶ᩠ᨶᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᨲ᩠ᨲᩩᩴ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᩉᩥ “ᨿᩮ ᨠᩮᨧᩥ, ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᨾᨿᩥ ᩋᩅᩮᨧ᩠ᨧᨷ᩠ᨷᩈᨶ᩠ᨶᩣ, ᩈᨻ᩠ᨻᩮ ᨲᩮ ᩈᩮᩣᨲᩣᨷᨶ᩠ᨶᩣ᪨ ᨲᩮᩈᩴ ᩈᩮᩣᨲᩣᨷᨶ᩠ᨶᩣᨶᩴ ᨷᨬ᩠ᨧᨶ᩠ᨶᩴ ᩍᨵ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩣ, ᨷᨬ᩠ᨧᨶ᩠ᨶᩴ ᩍᨵ ᩅᩥᩉᩣᨿ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩣ”ᨲᩥ (ᩋ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪁᪀᪨᪆᪄)᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨴᩩᨲᩥᨿᨹᩃᨭ᩠ᨮᩣᨴᩦᨶᩴ ᩅᩥᩈᩩᩴ ᨶᩣᨾᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ ᨷᨮᨾᨹᩃᨭ᩠ᨮᩮᩣ ᩑᩅ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᩅᩥᩈᩮᩈᨶᩣᨾᩮᨶ “ᩈᩮᩣᨲᩣᨷᨶ᩠ᨶᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᨲ᩠ᨲᩩᩴ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᩈᩮᩣ ᩑᩅ ᩑᨠᩣᨴᩈᩈᩩ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ᪨ ᨷᨭᩥᩃᨴ᩠ᨵᨾᨣ᩠ᨣᩮᨶ ᨬᩣᨱᩮᨶᩣᨲᩥ ᩑᨲᩮᨶ ᨷᨭᩥᩃᨴ᩠ᨵᨾᨣ᩠ᨣᩔ ᨧᨲᩩᩈᨧ᩠ᨧᨷᨧ᩠ᨧᩅᩮᨠ᩠ᨡᨱᩣᨴᩦᨶᩴ ᩏᨷᨶᩥᩔᨿᨽᩣᩅᩴ ᨴᩔᩮᨲᩥ᪨ ᩈᨾ᩠ᨻᩮᩣᨵᩥ ᨷᩁᩴ ᩋᨿᨶᩴ ᨶᩥᩔᨿᩮᩣ ᩋᩔᩣᨲᩥ ᩉᩥ ᩈᨾ᩠ᨻᩮᩣᨵᩥᨷᩁᩣᨿᨱᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨴᩩᨲᩥᨿᩮᨶᨲ᩠ᨳᩮᨶ ᩈᨾ᩠ᨻᩮᩣᨵᩥ ᨷᩁᩴ ᩋᨿᨶᩴ ᨣᨲᩥ ᩋᩔᩣᨲᩥ ᩈᨾ᩠ᨻᩮᩣᨵᩥᨷᩁᩣᨿᨱᩮᩣ᪨

᪁᪈᪨ ᨠᩮᩣᩃᩮᨶ ᨠᩩᩃᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᨾᩉᩣᨠᩩᩃᩴ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᨾᩉᩣᨽᩮᩣᨣᨠᩩᩃᩮᩈᩩᨿᩮᩅ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᨲᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ”ᨲᩥ᪨

᪁᪉᪨ ᨡᨶ᩠ᨵᨻᩦᨩᩴ ᨶᩣᨾ ᨷᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩴ᪨ ᩑᨠᩉᩮᨲᩩᨠᨽᩣᩅᩮᨶ ᨻᩦᨩᩴ ᨠᨳᩥᨲᩣᨲᩥ ᩈᨬ᩠ᨬᩣᨲᨠᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨳᩈᩴᩅᩮᩣᩉᩣᩁᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮ ᩋᨠᨲᩮᨷᩥ ᩋᨶᩣᨣᩣᨾᩥᩈᨠᨴᩣᨣᩣᨾᩥᩈᨠᩣ ᩋᨶᩣᨣᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣ ᨷᩩᨶ ᨠᩃᨲ᩠ᨳᨷᩮᨠᩮᩣ ᨶ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᩉᩮᨭ᩠ᨮᩣ ᩁᩪᨷᩥ ᨧ ᩈᩴᩈᩁᨱᨠᩮᩣ ᨠᩣᨾᨽᩅᨲᩮᩣ ᩉᩦᨶᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᨠᩮᩣ ᨷᩩᨶ ᨠᩃᨲ᩠ᨳᨷᩮᨠᩮᩣᨲᩥ ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨷᩣᨿᩮᩣ᪨

១៧. យំ វត្តព្វន្តិ “ទ្វីហិ ការណេហិ តថាការេន ទេសិតត្តា”តិអាទិ យំ វត្តព្វំ សិយាតិ អត្ថោ។

១៨. ឧបបន្នំ វា សមនន្តរាតិ ឧបបន្នំ វា ឯតេន បុគ្គលេន ហោតិ, អថ សមនន្តរា អរិយមគ្គំ សញ្ជនេតិ។ អប្បត្តំ វា វេមជ្ឈំ អាយុប្បមាណន្តិ អាយុប្បមាណំ តស្ស បុគ្គលស្ស វេមជ្ឈំ អប្បត្តំ ហោតិ, ឯត្ថន្តរេ អរិយមគ្គំ សញ្ជនេតីតិ អយមេត្ថ បិណ្ឌត្ថោ។ អដ្ឋកថាយំ បន “អប្បត្វា បណ្ណាសំ នទី”តិ វិយ អាយុប្បមាណំ វេមជ្ឈអប្បត្តំ វា ហុត្វាតិ បទសម្ពន្ធយោគេ បទេតា ក្វេតា ហុត្វា សន្ធា វវត្ថេស្សវេតា បយុត្តាតិ ទេសិតត្តា។

១៩. ឧបហច្ចាតិ ឯតស្ស ឧបគន្ត្វាតិ អត្ថោ, តេន វេមជ្ឈាតិក្កមោ កាលកិរិយាសមីបភាវោ សង្គហិតំ ហោតិ។ តេន វុត្តំ “អតិក្កមិត្វា វេមជ្ឈ”ន្តិអាទិ។

២០. ឧទ្ធំវាហិភាវេនាតិ ឧទ្ធំ វហតីតិ ឧទ្ធំវាហី, តណ្ហាសោតំ វដ្ដសោតំ វា, តស្ស ភាវោ, តេន ឧទ្ធំវាហិភាវេនាតិ វុត្តំ ហោតិ។ អវិហេសុ ឧទ្ធំសោតោ យទិបិ តត្ថ បរិនិព្វាយី ន ហោតិ, យត្ថ វា តត្ថ វា គន្ត្វា បរិនិព្វាយតោ, បរិនិព្វាយិនោ បន តស្ស អសង្ខារបរិនិព្វាយិតា សសង្ខារបរិនិព្វាយិតា ច អត្ថីតិ តត្ថ ទស អនាគាមិនោ វុត្តា, ឯវំ អតប្បាទីសុបិ។ អនុបហច្ចតលន្តិ អប្បត្តតលំ។ អសង្ខារសសង្ខារបរិនិព្វាយីនំ លហុសាលហុសគតិកា ឯវ បរិត្តវិបុលតិណកដ្ឋសមាបកប្បដិកាសទិសតា ទេសិតត្តា, ន ឧប្បជ្ជិត្វាវ និព្វាយនកាលីហិ អវិសេសត្តា វិយ សមុទ្ទំ បត្វា និព្វាយនកតោ អនវិសេសត្តា វិយ ច អន្តរាឧបហច្ចបរិនិព្វាយីហិ ឧទ្ធំសោតតោ ច អវិសេសត្តានវិសេសត្តា។ តេ ឯវ ហិ អសង្ខារសសង្ខារបរិនិព្វាយិនោតិ។ តតោ មហន្តតរេតិ វតនំ តិណកដ្ឋសមាបនសមុប្បដិកាទស្សនតោ, ន អវិសេសត្ត នាវិសេសត្តាទស្សនត្ថន្តិ។

នោ ចស្ស នោ ច មេ សិយាតិ អវិជ្ជាសង្ខារាទិកំ ហេតុបញ្ចកំ នោ ច អស្ស, វិញ្ញាណាទិកំ ឥទំ ផលបញ្ចកំ វត្តមានំ នោ ច មេ សិយាតិ អត្ថោ។ តេន អតីតភវសិទ្ធិតោ ទុក្ខសមុទយតោ ឥមស្ស ទុក្ខស្ស បវត្តិទស្សនតោ បច្ចយសមុទយដ្ឋេន ឧទ្ធានំ ឧទយទស្សនបដិបត្តិ វុត្តា ហោតិ។ ន ភវិស្សតិ, ន មេ ភវិស្សតីតិ យទិ ឯតរហិ ហេតុបញ្ចកំ ន ភវិស្សតិ, អនាគតេ ផលបញ្ចកំ ន មេ ភវិស្សតីតិ អត្ថោ។ ឯតេន បច្ចយនិរោធដ្ឋេន វយទស្សនបដិបត្តិ វុត្តា ហោតិ, ឯតរហិ អនាគតេ ច អត្តត្តនិយអភាវទស្សនេន សុញ្ញតាបដិបត្តិ វា វុត្តាតិបិ វុត្តំ។ យទត្ថីតិ យំ អត្ថិ។ ភូតន្តិ សសភាវំ និព្វត្តំ វា យថាទិដ្ឋិទិដ្ឋាយំ យថាទិដ្ឋសុញ្ញតំ វា ខន្ធបញ្ចកំ បរិកប្បិតនិច្ចសុខសុភត្តាទិអាការរហិតំ នាមរូបមត្តន្តិ អត្ថោ។ វិវដ្ដានុបស្សនាយ វិវដ្ដមានសោ តំ ភូតំ បជហាមីតិ ឧបេក្ខំ បដិលភតិ, សង្ខារុបេក្ខាញាណេន ឧបេក្ខកោ ហោតីតិ វុត្តំ ហោតិ។

ភវេ ន រជ្ជតិ, សម្ភវេ ន រជ្ជតីតិ អវិនិព្វេ វិនិព្វេ ច ភវេ ន រជ្ជតីតិ កេចិ វទន្តិ។ បច្ចុប្បន្នោ បន ភវោ ភវោ, អនាគតោ ជាតិយា គហណេន គហិតោ សម្ភវោតិ ទេសិតត្តា។ អថ វា ភវោតិ ភូតមេវ វុច្ចតិ, សម្ភវោ តទាហារោ, តស្មិំ ទ្វយេ ន រជ្ជតីតិ សេក្ខបដិបត្តិ

ទិស្សតិ។ ភូតេ ហិ សសម្ភវេ ច វិរាគោ សេក្ខបដិបត្តិ។ យថាហ “ភូតមិទន្តិ, ភន្តេ, យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ បស្សតិ, ភូតមិទន្តិ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ ទិស្វា ភូតស្ស និព្វិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ។ តទាហារសម្ភវន្តិ យថាភូតំ...បេ... ទិស្វា តទាហារសម្ភវស្ស និព្វិទាយ...បេ... បដិបន្នោ ហោតិ។ តទាហារនិរោធា យំ ភូតំ, តំ និរោធធម្មន្តិ យថាភូតំ...បេ... ទិស្វា និរោធធម្មស្ស និព្វិទាយ វិរាគាយ និរោធាយ បដិបន្នោ ហោតិ។ ឯវំ ខោ, ភន្តេ, សេក្ខោ ហោតី”តិ (សំ។ និ។ ២។៣១)។ អថុត្តរីតិ អថ ឯវំ អាវជ្ជយតោ ភូតានិ សត្តំ បជំ និព្ពានំ អនុក្កមេន យថាបញ្ញាយ សម្មា បស្សតិ, តទ្ធា ទិស្វា បជំ ន សមេតិ សន្តំ សន្ធិកំ ធម្មត្ថយេភូតេច សន្ធិកាទត្តស្ស តស្ស តេន អសន្ធិកត្តា។

ឯកកនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

២។ ទុកនិទ្ទេសវណ្ណនា

៩៣។ កស្សចិ កិលេសស្ស អវិក្ខម្ភិតត្តា កស្សចិ កម្មំ អវិមុត្តា កាមភវេ អជ្ឈត្តគ្គហណស្ស វិសេសបច្ចយោតិ អជ្ឈត្តំ នាម។ តត្ថ ពន្ធំ អជ្ឈត្តសំយោជនំ, តេន សម្បយុត្តោ អជ្ឈត្តសំយោជនោ។

៧៣។ ការណេន វិនា បច្ចត្តិកវិនេត្វា អការណវច្ឆលោ។ អនាគតម្បិ បយោជនំ អបេក្ខមានោ បុរិមក្ខិតំ តំ កតំ រូបិនាយ កតញ្ញូ ឯវ នាម ហោតិ, ន បុព្វការីតិ អាហ “ករិស្សតិ មេ”តិអាទិ។ តទេវ ទានាទិបរាយណោ បុញ្ញផលំ អនុបេក្ខន្តោ ឯវ បុញ្ញានិ ករោតីតិ “បុព្វការី”តិ វុត្តោ។ “កតំ មេ”តិ សញ្ញំ ករោតីតិ ឯវំ សញ្ញំ អករោន្តោបិ ករោន្តោ វិយ ហោតីតិ អត្ថោ។

៧៩។ អច្ឆរិយំ នំ លភិត្វា ទុក្ករម្បិ សន្តិ ន តុដ្ឋាយតីតិ អច្ឆរិយំ សន្តិ ខាទេត្វាបិ ទុក្ករម្បិ សន្តិ ន តុដ្ឋាយតិ, យទិត្វា ខិតិក្កមតីតិ វុត្តំ ហោតិ។

៨០។ តិត្តោតិ និដ្ឋិតកិច្ចតាយ និរុស្សុក្កោ។

ទុកនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៣។ តិកនិទ្ទេសវណ្ណនា

៨១។ សេសសំចរកេកេតាតិ យតោ សំចរកេកេត, សតិ សំចរាទិកេកេត វា។ អកុសលសីលសមាចារយោគាតិ “កតមេ ច ថបតិ អកុសលា សីលា? អកុសលំ កាយកម្មំ អកុសលំ វចីកម្មំ បាបកោ អាជីវោ”តិ វុត្តេហិ សមាចារេហិ។ តស្ស ហិ...បេ... ឯវំ សង្កស្សរសមាចារោ ហោតីតិ ឯវំ សង្កា សមាចារោ ហោតីតិ អត្ថោ។

໘໓៖ ສມາທິສມາປັ ປຸຄ຺ຄລັ ຈິໂສສຄສ຺ສຕຈໂສຕ “ກາມສກ຺ກີ”ຕິອາທິກັ ວຸຕ຺ຕັ

໑໐໖៖ ສມາທິ ຈາ ອາຣຶທີ ໂລກິຍ຺ຕຣອີຢາ ຫິ ປໂຍຕ຺ໂຕ ສາສຕ຺ຕິ ຕຄໂຕ຺ ປົຄກສມາທິ ຕສ຺ສ ອາທິ ວຸໂຕ຺, ຕຄາສຕ຺ຕາ ຈິປສ຺ສຕາ, ຕສ຺ສ ຍຸໂລກເຄສຕ຺ຕາ ຍໂກ຺

໑໐໗៖ ວິຍ຺ໂຍ຺ ຈິຍ ວິຍ຺ຍປໂຍ຺ ປຸຄ຺ໂຄລີ ຄ຺ໂຄ຺ຕິ ວິຍ຺ຍສທິສປໂຍ຺ຕາຍ ໂວຈ ປໂຍ຺ ຈິຍ ປຸຄ຺ໂຄລີປິ ວິຍ຺ໂຍ຺ ຈິຍ ໂຫຕິ, ຕສ຺ມິ ຄຍ຺ຍາຕັ ອຈິໂຄ຺ຕໂຕຕິ ອທິປ຺ປາໂຍຕ ວຸຕ຺ຕັ ຈກ຺ກີ ຫິ “ວິຍ຺ຍສທິສປໂຍ຺ຕິອໂຕ຺”ຕິ

໑໐໘៖ ຍຖາ ຈ ວິຍ຺ຍສທິສາ ປໂຍ຺, ໂວຈັ ສິກ຺ຄ຺ຄປ຺ຸຄສທິສາ ປໂຍ຺ ໂວຈາຕິ ຄ຺ໂຄ຺, ຕຕ຺ ຄຍ຺ຍາຕັ ອຕຈ຺ໂຄຕໂຕ

໑໑໒៖ ຈິໂຄຕໂຕ ຈິໂຄຕໂຕ ຈ ປິສາຫໂລສສທິສາ ປຣາປຣາຄສິຕ຺ຕາ ໂກຄໂລຕາ ຍສ຺ສ ໂສ ປິສາຫໂລຕຸປຍສຍຕ຺ກາໂຕ ປິສາຫໂລຕຸປໂຍຕິ ວຸໂຕ຺, ໂວຈັ ກ຺ຕໂຣປີ

໑໑໗៖ ປຸຕາທິຈຕ຺ຕຣຫິໂຕ ຕຸຍ຺ຍາໂຕ ສຍ຺ຍ ຈິຍາຕິ “ສຍ຺ຍ”ຕິ ວຸຈ຺ຈຕິ, ໂສ ວິກ຺ໂຕ ສຍ຺ຍ ໂວຕສ຺ສາຕິ ວິສ຺ຕຍ຺ຍ

໑໒໒៖ “ສີລກຖາ ຈ ໂຕ ກຈິສ຺ສຕີ”ຕິ ໂວຕ຺ ວຸຕ຺ຕ ສີລກຖາກຈສັ ປຊຍາຣປ຺ຸຣາປິ ຄສ຺ສີໂລສ ສຫ ສ ໂຫຕີຕິ ຄສ຺ສໂຕ຺ ອາຫ ໂສຈ ສີລກຖາ ໂຫຕີ”ຕິ

໑໒໓៖ ຕຕ຺ຕຕ຺ຕາຕິ ຕສ຺ມິ ຕສ຺ມິ ອສກ຺ໂກຫຕໂຕ຺ ປໂຍ຺າຍ ໂສໂຄຕໂຕ຺ ຈ ຈໂສ຺ຕໂຕ຺ ຈ ອທິກສີລັ ສິສ຺ສາຍ ວິປຍ຺ຍປໂຍ຺າຍ ອສກ຺ກຍາຕິ ສາຍາຕິ ອໂຕ຺

໑໒໔៖ ກຸຈກ຺ໂຈປິ ຈິຍ ຄສ຺ສີລຍ຺ຕິ ໂວໂຕສ ຄສ຺ສີລຍສ຺ສ ກຸຈສທິສຕ຺ໂຕຍຈ ຄໂສ຺ຕິ

໑໒໐៖ ໂສ ຈ ສຍ຺ຍ ປໂຍ຺ໂປຕ຺ ສໂກ຺າສີຕິ ໂຍກຸໂຍ຺ຕ ສ ສໂກ຺າສີຕິ ວຸປຍຕ຺ ສກ຺າຍ ວຸຕ຺ຕັ, ວິປ຺ໂຍ຺ ຕຈາກໂຕ ຕສ຺ມິ ອສາຄຣິຍັ ກຕ຺ວາ ສຍາປຕ຺ຕິ ວິປ຺ປາເຄຕ຺ ຈາຍຍຕ຺ສ຺ສ ອສຍຕ຺ກາຈັ ຈາ ຕິຕ຺ຖາ ຈາ ປຸໂລກຄໂຍາ ອທິໂປຕາ

ຕິກນິປ຺ສຈຕ຺ຕກາ ນິຊ຺ຊິຕາ

៣។ ចតុក្កនិទ្ទេសវណ្ណនា

១៣១។ បរេន ពលំ ទុស្សីល្យំ អាណត្តិយា អត្តនា ច បរយោគេន ពលត្តិ អាណត្តិយា បាបស្ស ការកោ “តទោ ឋបន្ធស្ស ការកោ”តិ វុត្តោ។

១៣៣។ អយន្តិ “សោតុ បជេយ្យ”តិអាទិកំ ភយំ ជនេតិ។

១៣៥។ ទេវតាយ ឆដ្ឋាតំ ញាណស្ស អាបាថគតសព្វញេយ្យំ ញាណញ្ញេយ្យំ សហ ឋានាឋានទេសនាយាតិ ឋានាឋានទេសនាយ សទ្ធិំ តស្មិំ កាលេ អតីតក្កន្តេ ឧបាតិ អត្ថោ។

១៣៦។ តត្ថិ អត្តត្ថចរិតំ ចរតិ “ពលតោ លោកោ”តិ វុត្តំ “បញ្ញាបិតាភក្កន្តា”តិ យថត្តំ អត្ថំ សង្គហិត្វា ជិតចរិតំ អត្ថយុត្តំ លុទ្ធិតិ លោកោតិ ការណយុត្តំ។

១៣៩។ សហិតាសហិតស្សាតិ សហិតាសហិតេតិ អត្ថោ, សហិតាសហិតស្ស បរិច្ឆិន្នតេតិ ចា ។ ទេស្សោយចាតិ ទុតិយចតុត្ថោយច។ ទេសកសាចកសព្វត្តិយា ទោសេឆត្វំ សយត្វតាយ សកាចឆព្វកមិកា, សច្ចឆព្វកមិកាតិ អត្ថោ។

១៤១។ កុសលឆព្វេហិ ចិត្តស្ស ចាសតាកាចតា ចាសត្ថុំ។ អយំ បាបបុគ្គលោតិ ចតុត្ថោ វុត្តោ, ត បជេយ្យ។ បជេយ្យ ហិ អចិរំចាទេចតុកាទេយា ទេចទញ្ញាព្រាហ្មណសនិទេសា អធិទេព្យតាតិ។

១៤២។ បុគ្គលេបិ អរិយានំ អភិក្កន្តតាទិសទិសតាតិ បុគ្គល អភិក្កន្តតាទីនំ អរិយានំ អភិក្កន្តតាទិសទិសតាតិ អត្ថោ, អរិយានំ អភិក្កន្តតាទិតា បុគ្គលស្ស សទិសតាតិ ចា សទិសាភិក្កន្តតាទិតាតិ អត្ថោ។

១៤៤។ ទុស្សីលំ “ទុស្សីលោ”តិ ជនេន្តោ ភូតំ ការេតិ នាម។ បាណាតិបាតេន ទុស្សីលំ អទិន្នាទានេន ទុស្សីលោតិ អជាត្វា បាណាតិបាតេនចាតិ ជនេន្តោ តច្ឆំ ការេតិ នាម។ យមិទំ “កាលេនា”តិ វុត្តំ, តត្រ តស្មិំ ជនេន, យោ “កាលេន ភណតី”តិ វុត្តោ, សោ ពិទិសោតិ ទស្សេតុំ “កាលញ្ញូ ហោតី”តិអាទិ វុត្តន្តិ ទស្សេន្តោ “យមិទំ កាលេនាតិ វុត្តំ, តត្រ យោ បុគ្គលោ”តិអាទិមាហ។

១៤៥។ អាកាយតជិបត្តិ នាម ពលំ, បុព្ពាបរត្ថបច្ចយជិបត្តិ សុក្កសោណិតំ។ បចេត្វា, បចត្តស្ស ចា បច្ចយា បចត្តបច្ចយា, អាហារាទយោ។ ទោទេតីតិ ទោតិ, អាលោកោ។ កុសលព្យត្តិយាទីហិ ទោតយាទេតា ច ទោតិ ជិយាតិ ទោតិ។

᪁᪇᪄᪨ ᨸᩉᩦᨶᩣᩅᩈᩥᨭ᩠ᨮᨠᩥᩃᩮᩈᨸᨧ᩠ᨧᩅᩮᨠ᩠ᨡᨱᩣᨸᩥ ᨿᩮᩉᩥ ᨠᩥᩃᩮᩈᩮᩉᩥ ᩅᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᩋᩅᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᨧ, ᨲᩮᩈᩴ ᨴᩔᨶᩮᨶ ᩅᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᩥᨴᩔᨶᨾᩮᩅ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩅᩥᨾᩩᨲ᩠ᨲᩥᨬᩣᨱᨴᩔᨶᩴ ᩑᨠᩪᨶᩅᩦᩈᨲᩥᩅᩥᨵᩴ ᨸᨧ᩠ᨧᩅᩮᨠ᩠ᨡᨱᨬᩣᨱ”ᨶ᩠ᨲᩥ᪨

᪁᪇᪅᪨ ᨿᩣᨶᩥ ᨠᩣᨶᩥᨧᩥ ᨲᨶ᩠ᨲᩣᩅᩩᨲᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᨲᨶ᩠ᨲᩣᩅᩩᨲᩣᨶᩴ ᩅᨲ᩠ᨳᩣᨶᩴ ᨿᩣᨶᩥ ᨠᩣᨶᩥᨧᩥ ᩅᨲ᩠ᨳᩣᨶᩦᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩈᩣᨿᩴ ᨲᨲᩥᨿᩴ ᩋᩔᩣᨲᩥ ᩈᩣᨿᨲᨲᩥᨿᩮᩣ᪨ ᩋᨶᩩᨿᩩᨬ᩠ᨩᨶᩴ ᩋᨶᩩᨿᩮᩣᨣᩮᩣ᪨ ᨲᩴ ᩋᨶᩩᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᩏᨸᨿᩮᩣᨣᩅᨧᨶᩴ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ, ᨽᩣᩅᨶᨸᩩᩴᩈᨠᩴ ᩅᩣ᪨

᪁᪇᪈᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨶᩥᨠ᩠ᨡᨲᨠᩣᩁᩮᨲᩣᨲᩥ ᨶᩥᨠ᩠ᨡᩣᨿ ᩈᩣᨡᩦᨴᩮ ᨧ ᨶᩥᨠ᩠ᨡᨲᨠᩣᩁᩮᨲ᪨ ᨶᩥᨠ᩠ᨡᩥ ᨸᩁᩥᨸᩪᩁᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᩈᩦᩃᩈᩴᩅᩁᩴ ᨸᩁᩥᨸᩪᩁᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ᪨ ᩈᩣᨡᩦᩅᨠ᩠ᨡᩣ ᩋᩅᩦᨲᩥᨠ᩠ᨠᨾᨶ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ “ᨠᩣᨿᨠᩣᩁᩮᨿᩣ ᨸᨧᨠᩣᩁᩮᨿᩣ ᨶᩥᩁᩩᨲ᩠ᨲᩥᨠᩣᩁᩮᨿᩣ ᨻ᩠ᨿᨬ᩠ᨩᨶᨠᩣᩁᩮᨿᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨶᩥᨠ᩠ᨡᩣᨸᨴᩴ ᨽᨣᩅᨲᩣ ᩅᨧᨶᩴ ᩋᩅᩦᨲᩥᨠ᩠ᨠᨾᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᩉᩩᨲ᩠ᩅᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᨸᩩᨶᨸ᩠ᨸᩮᩅ ᨧ ᨴᩩᩅᩥᨵᩴ “ᨶᩥᨠ᩠ᨡᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᩈᩣᨡᩦᩅᩣᨲᩥᨠ᩠ᨠᨾᩮᩣ ᨶᩥᨠ᩠ᨡᩣᨸᩁᩥᨸᩪᩁᩥᨿᩣ ᨸᨬ᩠ᨧᩮᩅ᪨ ᨲᩮᨶ ᩉᩥ ᨿᩣᩅ ᨾᨣ᩠ᨣᩣ ᩈᩦᩃᨸᩁᩥᨸᩪᩁᩦ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ᪨ ᩅᩥᨶᩣᩈᨶᨠᩣᩁᨱᩮᨲᩣᨲᩥ ᩉᩥᩁᩥᨠᩣᩁᨱᩮᨲᩣ᪨ ᩉᩃᩥᨴ᩠ᨴᩥᩁᩣᨣᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᨶ ᨧᩥᩁᨭ᩠ᨮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨠᨳᩣᨿ ᩋᨭ᩠ᨮᩥᨲᨠᩣᩁᨱᩮᨶ ᩉᩃᩥᨴ᩠ᨴᩥᩁᩣᨣᩈᨴᩥᩈᨲᩣ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ, ᨶ ᨸᩩᨣ᩠ᨣᩃᩔ᪨

᪁᪇᪉᪨ ᨴᩣᩁᩩᨾᩣᩈᨠᩮᩣᨲᩥ ᨿᩮ ᩅᩮᩣᩉᩣᩁᩴ ᨣᨧ᩠ᨨᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᨩᨲᩩ-ᩈᨱ᩠ᨮᩣᨶ ᩏᨸᩣᨿᩮᨶ ᨴᩔᩮᨲᩥ᪨ ᩋᨭ᩠ᨮᩥ ᨴᩔᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᨭ᩠ᨮᩥᩔ ᨸᩁᩥᩅᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᩈᩃᨠ᩠ᨡᨱᩴ ᩅᨲ᩠ᨳᩩᩴ ᨴᩔᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨲᩔ ᩋᨸᩣᨲᨲ᩠ᨲᩔ ᨸᨬ᩠ᨧᩣᩃᨠ᩠ᨡᨠᩔ ᨴᩣᨶᩴ᪨

᪁᪈᪁᪨ ᩋᨵᩥᨣᨱ᩠ᩉᩥᨲᩩᨶ᩠ᨲᩥ ᩁᩪᨸᩣᨴᩦᩈᩩ ᩈᩩᨡᩣᨴᩥᨸᩁᩥᨠᨸ᩠ᨸᨶᩅᩈᩮᨶ ᩋᨵᩥᩈᨿᩥᨲᩩᩴ᪨

᪁᪈᪇᪨ ᩁᩪᨸᨵᨾ᩠ᨾᩮᩈᩩ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᩣᨴᩥᩅᩈᩮᨶ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩣ ᩅᩥᨸᩔᨶᩣ ᨾᨣ᩠ᨣᨹᩃᩃᩣᨽᩮᨶ ᨸᨭᩥᩃᨴ᩠ᨵᩣ ᨶᩣᨾ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨲᩃ᩠ᩃᩣᨽᩮᨶ ᩋᨶᩅᨭ᩠ᨮᩣᨶᩮᨶᩣᨲᩥ ᨾᨣ᩠ᨣᨹᩃᩃᩣᨽᩦ ᩑᩅ “ᩋᨵᩥᨸᨬ᩠ᨬᩣᨵᨾ᩠ᨾᩅᩥᨸᩔᨶᩣᩃᩣᨽᩦ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ, ᨾᨣ᩠ᨣᨹᩃᨬᩣᨱᩮᨶᩮᩅ ᨧ ᩋᨵᩥᨠᨸᨬ᩠ᨬᩣᨽᩣᩅᨲᩮᩣ ᨧᨲᩩᩈᨧ᩠ᨧᨵᨾ᩠ᨾᩮ ᩈᨻ᩠ᨻᨵᨾ᩠ᨾᩮᩈᩩ ᩅᩣ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᩣᨶᩮ ᩑᩅ ᩅᩣ ᩅᩥᩈᩥᨭ᩠ᨮᨴᩔᨶᨽᩣᩅᩮᨶ ᨧ ᩋᨵᩥᨸᨬ᩠ᨬᩣᨵᨾ᩠ᨾᩅᩥᨸᩔᨶᩣᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩣ᪨

᪁᪈᪉᪨ ᩈᩩᨲᩮᨶ ᩋᨶᩩᨸᨸᨶ᩠ᨶᩮᩣᨲᩥ ᨿᨳᩣᩈᩩᨲᩮᨶ ᩅᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᨶ ᩅᩣ ᨶ ᩈᨾᨶ᩠ᨶᩣᨣᨲᩮᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨

ᨧᨲᩩᨠ᩠ᨠᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪅᪨ ᨸᨬ᩠ᨧᨠᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪁᪉᪁᪨ ᨸᨮᨾᨸᨬ᩠ᨧᨠᩮ ᩏᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮᨶᩮᩅ ᨸᩩᨣ᩠ᨣᩃᩅᩥᨽᩣᨣᩮᩣ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨿᨲᩦᨲᩥ ᨿᨳᩣ ᨲᩮᩈᩩ ᨸᨭᩥᨸᨩ᩠ᨩᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ, ᨲᩣᨿ ᨸᨭᩥᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᨲᩮ ᩅᩥᨽᨩᨶ᩠ᨲᩮᩣ “ᨲᨲᩕᩣᨿ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨾᩣᩉ᪨ ᩋᩣᩁᨻ᩠ᨽᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣᨲᩥ ᩋᩣᩁᨻ᩠ᨽᨠᩥᩁᩥᨿᩣᩅᩣᨧᨠᩮᩣ ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᨹᩃᩩᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᨾᨣ᩠ᨣᨠᩥᨧ᩠ᨧᩴ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ “ᨾᨣ᩠ᨣᨠᩥᨧ᩠ᨧᩮᨶ

ផលេន វុត្ត”ន្តិ អាហ។ អាឃាចនសាធ្ធុតិ ន បរិវត្តាទិសាធ្ធុតិ អត្ថោ។

១៥៧។ អាទិតោ សេយ្យំ ធរេបតត្ថំ អាសេយ្យំ, ឥស្សានសចនបដិចចនគាតចសេន យុសេត ចិយ បចត្តំ កហណំ យុលត្តិ ឥដ្ឋត្ថំ។ តំ យុលំ អាសេយ្យំ, កហណត្តំ បកតិយុលេនេច ចា អាសេយ្យំ ឃស្ស សោ អាសេយ្យយុសោ, អចិចាសេទ្ធា អាទិកចាយ ឲច ធបិតាកហណោតិ វុត្តំ ហោតិ។

១៥៨។ ទេក្ខុំវត្តិ ទេក្ខុការេច។

១៥៩។ កចា លិទំ អក្កុយក្ខាឃតីតិ ន ឲចំ សព្ទេន្ទា, ក្ខប្បត្តិតោ បន បញ្ចា កោរសេ ឥស្សេត្វា តេសុ សបរិយន្ទស្ស អក្កុកាចឥស្សនត្ថំ “កចា លិទ”ន្តិអាទិ វុត្តំ។ តេនាហ “កាចិតោ លិទំ នាយ ហោតី”តិអាទិ។

បញ្ចាកតិទ្ធេសចណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៩។ លក្កុតិទ្ធេសចណ្ណនា

១០៧។ លក្កេ ឲកត្តតោ បិកដំ សព្វាសព្ទន្ទាឥយោ តេ ឃចាវុត្តក្កុលា បុក្កុលិតិ ឥស្សេន្ទា “សព្វាសព្ទន្ទា តេន ឥដ្ឋេន្ទា”តិអាទិមាហ។ តត្ថ តេនាតិ សាយំ សព្ទាកិសយយោ តត្ថ ន សព្ទញ្ញុតប្បត្តិតាលេសុ ន ចសិកាចប្បត្តីតិ ឲតេន សន្ទេន សយុទិតេន។ “សព្ទញ្ញុតញ្ញាលោកា”តិ បន វុត្តេ សព្ទាយិចំ សក្កុហិតំ ហោតិ សាយំ សព្ទាកិសយសេន តាលេសុ ន ចសិកាចប្បត្តិយា ន ចិតា សព្ទញ្ញុតញ្ញាលាស្ស អកាចា, តស្មា អដ្ឋកចាយំ “សព្ទញ្ញុតញ្ញាលោកា”តិ ឲត្តកេនេច វុត្តំ។ តត្ថ អនាចរិយកេន អត្តនា ក្ខប្បាទិតោនាតិ ចនេនន សព្ទញ្ញុតញ្ញាលាស្ស សាចរិយកត្តំ បរតោ ក្ខប្បត្តិញ្ចា បដិសេធេតិ, ន សាចរិយកំ បរទេហិ ក្ខប្បាទិតញ្ចា សព្ទញ្ញុតញ្ញាលំ។ ន ហិ តំ តាទិសំ តិចារេតព្ពំ អត្ថីតិ។

លក្កុតិទ្ធេសចណ្ណនា និដ្ឋិតា។

លិ។ សត្តកតិទ្ធេសចណ្ណនា

១០៨។ សន្ទាតាយ សាធុលន្ទិកាតិ ក្ខយុឌ្ឍតីតិ ឲសេន កុសលេសុ ធម្មេសុ អន្តោកធា, ទេវិធបក្ខិយធម្មេសុ ចា អធិយោក្ខក្ខុតា សន្ទា សាធ្ធុតិ ក្ខយុឌ្ឍយាត់ កុសលំ ឥស្សេតិ, ឲចំ ហិទីឃាឌីសុ ច។ កុសលេសុ ធម្មេស្វតិ ឲត្ថ កុយុតិទ្ធេសោ តឥន្តោកធតាយ តក្ខុបការតាយ ចា ទេចិតព្ទោ។ ឲត្ថ ន ក្ខយុឌ្ឍតិ សាហុ សន្ទា កុសលេសុ ធម្មេស្វតិអាទិតា សន្ទាឌីតំ ក្ខយុឌ្ឍនបញ្ញាយ សន្ទាឌីតំ ក្ខប្បត្តិំ ឥស្សេតិ។ តេនេច “តស្ស

សា សទ្ធា នេវ តិដ្ឋតី”តិអាទិ វុត្តំ។ “សាធុ សទ្ធា កុសលេសុ ធម្មេសូ”តិ វា ឧម្មុជ្ជនស្ស ឧបការកំ អាទិំ សន្ទស្សេតិ វត្វា “ឧម្មុជ្ជតី”តិ ឯតេន សទ្ធាសញ្ញាតេយេវ ឧម្មុជ្ជនំ ទស្សិតន្តិ វេទិតព្ពំ។ វណ្ណវាទេតិ ទេសនំ តារបរិយាទានេ។ ឯកកយុត្តិដ្ឋត្តា បដិសន្ធិកថញ្ចុតិសត្តិ ឯកោ និត្តវារទោតិ វុតិទោ អនន្តរោ យថាគហិតោ វុតិយោ ហោតីតិ អាហ “វុតិយនិត្តវារនោ”តិ។ ឧម្មុជ្ជិត្វា និតានយោ វត្តារោ នាម នាម ទាតិយា អរហត្តំ អសច្ឆិកនោន្តា អនេនក បុគ្គលា វេទិតព្ពា, សច្ឆិកនោន្តា បន ឯកោបិ បុព្ពការោក នតិយបុគ្គលាទិកាទំ អាបជ្ជិត្វា អនន្ត សត្តមបុគ្គលោ ហោតីតិ។

សត្តកនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១០។ ទសកនិទ្ទេសវណ្ណនា

២០៨។ បញ្ចន្នំ ឥធ និដ្ឋា, បញ្ចន្នំ ឥធ វិហាយ និដ្ឋាតិ ឯត្ថ យេ សោតាបន្នាទយោ រូបារូបភវេ ឧបបជ្ជិត្វា បរិនិព្ពាយិស្សន្តិ, តេ ឥធ វិហាយ និដ្ឋាបក្ខំ ភជមានាបិ អញ្ញត្ថសំយោជនភាវំ អសមុច្ឆិន្នត្តា បុថុជ្ជនសាធារណេ ច ឋានេ ឧបបត្តិយា ន គហិតា។ អសាធារណដ្ឋានុប្បត្តិវសេន បន អន្តរាបរិនិព្ពាយីអាទយោ ឯវ “ឥធ វិហាយ និដ្ឋា”តិ វុត្តាតិ វេទិតព្ពាតិ។

ទសកនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

បុគ្គលបញ្ញត្តិបករណ-មូលដីកា សមត្តា។

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ᨠᨳᩣᩅᨲ᩠ᨳᩩᨷᨠᩁᨱ-ᨾᩪᩃᨭᩦᨠᩣ

ᨣᨶ᩠ᨳᩣᩁᨾ᩠ᨽᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

ᨠᨳᩣᨶᩴᩅᨲ᩠ᨳᩩᨽᩣᩅᨲᩮᩣᨲᩥ ᨠᨳᩣᩈᨾᩩᨴᩣᨿᩔ ᨷᨠᩁᨱᩔ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᩑᨠᨴᩮᩈᩣᨶᩴ ᨻ᩠ᨷᨠᩣᩈᨠᩣᨶᩴ ᩅᨴᨲᩥ᩵ ᩈᨾᩩᨴᩣᨿᩮ ᩉᩥ ᩑᨠᨴᩮᩈᩣ ᩋᨶ᩠ᨲᩮᩣᨣᨵᩣᨲᩥ᩵ ᨿᩮᨶ ᨷᨠᩣᩁᩮᨶ ᩈᨦ᩠ᨡᩮᨷᩮᨶ ᩋᨴᩮᩈᨿᩥ, ᨲᩴ ᨴᩔᩮᨶ᩠ᨲᩮᩣ “ᨾᩣᨲᩥᨠᩣᨮᨷᨶᩮᨶ ᨮᨷᩥᨲᩔᩣ”ᨲᩥ ᩋᩣᩉ᩵

ᨶᩥᨴᩣᨶᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

ᩋᨶᩩᨷᩤᨴᩥᩈᩮᩈᩣᨿ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᩣᨶᨵᩣᨲᩩᨿᩣ ᨷᩁᩥᨶᩥᨻ᩠ᨻᩣᨿᩦᨲᩥ ᨷᩁᩥᨶᩥᨻ᩠ᨻᩣᨶᨾᩮᩅ ᨷᩁᩥᨶᩥᨻ᩠ᨻᩣᨶᩔ ᨷᩁᩥᨶᩥᨻ᩠ᨻᩣᨶᨶ᩠ᨲᩁᨲᩮᩣ ᩅᩥᩈᩮᩈᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᨠᩁᨱᨽᩣᩅᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᩵ ᨿᩣᨿ ᩅᩣ ᨶᩥᨻ᩠ᨻᩣᨶᨵᩣᨲᩩᨿᩣ ᩋᨵᩥᨣᨲᩣᨿ ᨷᨧ᩠ᨨᩥᨾᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᩋᨷ᩠ᨸᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨠᩴ ᨩᩣᨲᩴ, ᩈᩣ ᨲᩔ ᩋᨷ᩠ᨸᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨠᩪᨷᩈᨾᩔ ᨠᩁᨱᨽᩣᩅᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ᩵ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᩃᨷᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥ ᨶ ᨠᩣᩊ᩠ᨿᩣᩁᩈᩣᨠᩴ ᩅᩥᨿ ᨷᩃᩅᨲ᩠ᨲᩴ, ᩋᨳ ᩅᩤ ᩑᨠᨿᩃ᩠ᩃᩥᨠᨲ᩠ᨲᩥ ᩅᨲ᩠ᨲᩥ᩵ ᩈᨾᩩᨧ᩠ᨧᩣᨿᩦᩋᩈᨾᩩᨧ᩠ᨧᩣᨿᩦᩅᩥᩈᩮᩈᩈᨯᨲᨲᩈᨾᨲ᩠ᨳᩣᨿ ᨷᨲ ᨷᨬ᩠ᨬᩣᨿ ᩋᨽᩣᩅᩮᨲᩣ ᨴ᩠ᨵᩣᩃᨲᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ᩵ ᩮᨲᨶᩴᩮᨿᩅᩣᨲᩥ ᨻᩣᩉᩩᩃᩥᨿᩣᨶᩮᨿᩅ , ᨻᩉᩩᩔᩩᨲᩥᨠᩣᨲᩥᨷᩥ ᨶᩣᨿᩴ᩵ ᨠᩥᨶ᩠ᨲᨠᩣᨲᩥ ᨾᩪᩃᩈᨦ᩠ᨣᩦᨲᩥᨲᩮᩣ ᨾᩪᩃᨶᩥᨠᩣᨿᨲᩮᩣ ᩅᩣ ᨠᩥᨶ᩠ᨲᩣ, ᩃᨴ᩠ᨵᩥᨿᩣ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᨲᩮᩣᨲ᩠ᨲᩉᩥ ᩃᩥᨦ᩠ᨣᩣᨠᨸ᩠ᨸᩮᩉᩥ ᨧ ᩅᩥᩈᩥᨭ᩠ᨮᨠᩣᨿᩴ ᨣᨲᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᩵

ᨾᩪᩃᩈᨦ᩠ᨣᩉᨲ᩠ᨳᩥ ᨷᨬ᩠ᨧᩈᨲᩥᨠᩈᨦ᩠ᨣᩦᨲᩥ᩵ ᩋᨬ᩠ᨬᨲᩕ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨲᩣᨲᩥᩋᩣᨴᩦᩈᩩ ᨴᩦᨥᩣᨴᩦᩈᩩ ᩋᨬ᩠ᨬᨲᩕ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨲᨲᩮᩣ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨳᩁᩣᩈᩥᨲᩮᩣ ᨲᩴ ᨲᩴ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨶᩥᨠ᩠ᨡᩥᨷᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᨲᩕ ᩋᨠᨲᩥᩈᩩᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᩵ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨲᨲᩮᩣ ᩅᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᨲᩕ ᩋᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨲᩴ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩋᨬ᩠ᨬᨲᩕ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᨠᨲᩥᩈᩩ, ᩋᨬ᩠ᨬᩴ ᩅᩣ ᩋᨠᨲᩥᩈᩩᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᩵ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᨬ᩠ᨧᩣᨲᩥ ᨷᩣᩊᩥᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᨷᩣᩊᩥᨵᨾ᩠ᨾᨬ᩠ᨧ᩵ ᩅᩥᨶᨿᩮ ᨶᩥᨠᩣᨿᩮᩈᩩ ᨧ ᨷᨬ᩠ᨧᩈᩩᨲᩥ ᩅᩥᨶᨿᩮ ᨧ ᩋᩅᩈᩮᩈᨷᨬ᩠ᨧᨶᩥᨠᩣᨿᩮᩈᩩ ᨧ᩵

“ᩅᩮᨲᩥᨷᩥᨠᨶ᩠ᨡ , ᨧᩮᨲᨶᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᨿᨳᩣ ᨷᩁᩥᨿᩣᨿᩮᨶᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ (ᨿ᩵ ᨶᩥ᩵ ᪑᩵ᨷᩢ᩶) ᨷᩁᩥᨿᩣᨿᨴᩮᩈᩥᨲᩴ᩵ ᩁᩪᨷᨠ᩠ᨡᩣᩅᨧᨶᩣ ᩉᩥ ᩈᨲ᩠ᨳᩩᩁᩮᩣ ᨷᨿᩮᩣᨣ ᩈᩩᩅᩮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᨽᨠᩅᨲᩣᨲᩥ ᩋᨿᨾᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨷᩁᩥᨿᩣᨿᩮᩣ᩵ “ᨲᩥᩔᩮᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣ, ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᩅᩮᨴᨶᩣ ᩈᩩᨡᩣ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩣ ᩋᨴᩩᨠ᩠ᨡᨾᩈᩩᨡᩣ ᩅᩮᨴᨶᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ (ᩈᩴ᩵ ᨶᩥ᩵ ᪔᩵᪒᪔᪙-᪒᪕᪀) ᨶᩥᨸ᩠ᨷᩁᩥᨿᩣᨿᨴᩮᩈᩥᨲᩴ᩵ ᩅᩮᨴᨶᩣᩈᨽᩣᩅᩣ ᩉᩥ ᨲᩥᩅᩥᨵᩣᨲᩥ ᩋᨿᨾᩮᨲ᩠ᨳ ᨶᩥᨸ᩠ᨷᩁᩥᨿᩣᨿᨲᩣ᩵ “ᩈᩩᨡᩣᨷᩥ ᩅᩮᨴᨶᩣ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᨲᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ (ᨴᩦ᩵ ᨶᩥ᩵ ᪒᩵᪑᪒᪓) ᨶᩦᨲᨲ᩠ᨳᩴ᩵ “ᨿᩴ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᩅᩮᨴᨿᩥᨲᩴ, ᩈᨻ᩠ᨻᩴ ᨲᩴ ᨴᩩᨠ᩠ᨡ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ (ᩈᩴ᩵ ᨶᩥ᩵ ᪒᩵᪑᪓) ᨶᩮᨿ᩠ᨿᨲ᩠ᨳᩴ᩵ “ᨴ᩠ᩅᩦᩉᩥ, ᨽᩥᨠ᩠ᨡᩅᩮ, ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩉᩥ ᩈᨾᨶ᩠ᨶᩣᨣᨲᩮᩣ ᨷᩣᨱᩣ ᨿᨳᩣᨽᨲᩴ ᨶᩥᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᩑᩅᩴ ᨶᩥᩁᨿᩮ ᨠᨲᨾᩮᩉᩥ ᨴ᩠ᩅᩦᩉᩥ ᩋᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩣ ᨧ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᩮᩈᩩ ᨧ ᨶᩣᩅᨶᩥᩈᩮ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨠᩴ (ᩋ᩵ ᨶᩥ᩵ ᪒᩵᪑᪙) ᩋᨬ᩠ᨬᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᨽᩣᩈᩥᨲᩴ ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᨴᩦᨷᨿᨶ᩠ᨲᩥ᩵ “ᨶᨲ᩠ᨳᩥ ᨴᩮᩅᩮᩈᩩ ᨻ᩠ᩁᩉ᩠ᨾᨧᩁᩥᨿᩅᩣᩈᩮᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨠᩴ (ᨠᨳᩣ᩵ ᪒᪗᪀) ᩈᩩᨲ᩠ᨲᨬ᩠ᨧ ᩋᨬ᩠ᨬᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᨽᩣᩈᩥᨲᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᨬ᩠ᨧ ᩋᨬ᩠ᨬᩴ ᨴᩦᨷᨿᩥᩈᩩᨲᩥ ᩑᩅᨾᩮᨲ᩠ᨳ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩮᩣ᩵ “ᩋᨲ᩠ᨳᨠᨳᩣ ᨷᩩᨣ᩠ᨣᩃᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨲᩉᩥᨲᩣᨿ ᨷᨭᩥᨷᨶ᩠ᨶᩮᩣ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ (ᨷᩩ᩵ ᨷ᩵ ᨾᩣᨲᩥᨠᩣ ᪔᩵᪒᪔) ᨻ᩠ᨿᨬ᩠ᨩᨶᨧ᩠ᨨᩣᨿᩣᨿ ᩈᨱ᩠ᩉᩈᩩᨡᩩᨾᩴ ᩈᩩᨬ᩠ᨬᨲᩣᨴᩥᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᨻᩉᩩᩴ ᩅᩥᨶᩣᩈᨿᩥᩴᩈᩩ᩵

ចិតយកយ្កឹរត្តិ ចិតេយ កយ្កឹរេញ្ឆ ឲកេឝសំ ឈេឝ្ឍ្ឋតាតិ អេត្ថា៍ កិលេសចិតេយត ចា កយ្កឹរ៉ំ ឲកេឝសំ សុត្តំ ឈេឝ្ឍ្ឋតាតិ អេត្ថា៍ បតិរុ្ទបត្តិ

អត្តេភា អឆិប្បាយាត្រុ្ទបំ សុត្តំ, សុត្តបតិរុ្ទបកំ ចា អសុត្តំ៍ ឲកេច្ឆ អដ្ឋកឆាកល្ឍេយច ចិឃ្សុឌ្ឍិសុ, ឲកេច្ឆ សកលំ អកិឆយុ្ឆបិដកត្តិ អាហ

“អត្ថ្ឍ្ឋារ៉ំ អកិឆយុំ្ឆ ឈប្បាករណ”ត្តិ៍ កឆាចត្ថ្ឋុស្ស សចិចាឝេត្តបិ អចិចាឝាតិ ឈប្បាករណាតិ បឆិតញ្ញាតិ សិឃំុ, តាតិ តប្បចត្តត្តិតិ ហិ ឝឃ្សុតត្ថំ

“ឈប្បាករណ”ត្តិ ចុត្តត្តិ៍ តតិយសក្កឹតិតេតា ចា បុេញ្ញ បចត្តយាភាត៌ ចេសត “ឈប្បាករណ”ត្តិ ចុត្តំ ៍ អញ្ញាតិតិ អញ្ញាតិ អកិឆយុ្ឆបករណាឝិតិ៍

ភាយត្តិ ឃំ ញុ្ឍ្ឋាឝិបដិ សំឃុត្តំ ត េហាតិ យញ្ញុសិរិតិអាឝិកំ, តំ តិកាយភាយំ៍ លិក្កត្តិ តិចាសតបារុ្ទបភាឝិចិេសសកតំ សណ្ឋាតចិេសសំ៍

សិក្កាឝិកំ បរិក្លារ៉៍ អាកេប្បា ឆាភាឝិសុ អក្កដ្ឋបតចិេសេសា ឝដ្ឋេញ្ញា៍ ករណត្តិ ចិចរសិញ្ញភាឝិកិច្ឆចិេសេសា៍

សក្កត្តិកស្សបិេកត តិកាេយត ចាេឝត ចា កិត្តា សក្កត្តិកាតិ អេត្ថា៍ សក្កត្តិកាត៌ េកឝា សុត្តចាឝិ អត្រុបុេញ្ញត កិឌ្ឆ កិឌ្ឆិសុ្ធតិ អេត្ថា៍

កិត្តចាេឝភាតិ កិត្តា ចាឝា ឲតសុិត្តិ កិត្តចាេឝា, េតត អកិេត្តត េឆរចាេឝត សហ អដ្ឋារស េហាត្តិតិ ចុត្តំ េហាតិ៍ កិត្តចាេឝភាតិ ចា

កិត្តាយ លិឌ្ឍ្ឋយា អដ្ឋារស េហាត្តិ, េត សេញ្ញបិ សហាតិ អេត្ថា៍ េឆរចាឝាតយុត្តេយាតិ ឲត្ថ េឆរ-ញ្ញតិ អចិកត្តិេកា តិេឆ្ឍេសា៍ េឆរាត៌

អយត្តិ េឆេរា៍ េកា េសា? ចាេឝា៍ េឆេរា ចាឝាតយុត្តេយាតិ អយេយត្ថ អេត្ថា៍

ដ្ឋប្បេត្ត ចាេឝ សត្ត្ឍាយ “បរប្បចាឝេយឆត”ត្តិ អាហ៍ អាយតិ ដ្ឋប្បឌ្ឆតកចាឝាត៌ បដិេសឆតលក្លណភាចេតា “អាយតិលក្លណ”ត្តិ ចុត្តំ៍

តិឝាតកចាចណ្ណភា តិដ្ឋិតា៍

យហាចេក្កា

១៍ ប្ញុក្កលកឆា

១៍ សុ្ឍ្ឋសច្ចិកដ្ឋេ

១៍ អត្រុេលិយបច្ចតិកចណ្ណភា

១៍ យាឃាយ អយលិអាឝេយា យលិអាឝិអាកាេរត ឝិឃ្សុយាភា “យាឃា”តិ ចុត្តា៍ អក្សុេតត យលិដ្ឋកាឝិអាកាេរត កឃ្យាភា

យាឃាយរិឝិអាឝេយា អក្សុតេញ្ញាឃ្យាការេត្តា អសច្ចិកដ្ឋេ៍ េយា តឆា ត េហាតិ, េសា សច្ចិកដ្ឋេតិ ឝេឃ្សុេត្តា អាហ “យាឃា…េប…

ក្សុតេត្ថា”តិ៍ អត្រុឃ្សុចាឝិចេសត កឃ្យាេភា តឆាបិ េហាតិ អញ្ញាឆាបឹតិ តាឝិេសា េឆាេឃ្យា ត បរេយត្ថា, អត្តបច្ចេក្លា បត បរេយត្ថាតិ

ឝេឃ្សុេត្តា អាហ “អត្រុឃ្សុចា…េប… ដ្ឋត្តយេត្ថា”តិ៍

លលចាទស្សាតិ អត្ថីតិ វចនសាមញ្ញេន អត្ថីតិ វុត្តេហិ រូបាទីហិ សាមញ្ញវចនស្សាតិ អធិប្បាយោ។ “សោ សច្ចិ…បេ… លទ្ធិ គហេត្វា អាយត្តាតិ បដិឃាតាតី”តិ វចនតោ បន “លលចាទស្សា”តិ ន សក្កា វត្តុំ។ ន ហិ លទ្ធិ លលត្តិ។ ឍូការំ អទទយានតាតិ បតិដ្ឋំ បដ្ឋិត្វត្តា។

យទិ សច្ចិកដ្ឋេន ឧបលព្ភតិ, រូបាទយោ វិយ ឧបលព្ភេយ្យ, តថា អនុបលព្ភនីយតោ ន តទ វាទទោ តិដ្ឋតីតិ និចត្តតោត្តាតិ អធិប្បាយោ។ តំ សន្ធាយាតិ “យោ សច្ចិកដ្ឋោ”តិ ឯត្ថ វុត្តោ យោ សច្ចិកដ្ឋោ, សោ សប្បច្ចយាទិការេន ទីបិតោ “រូបញ្ច ឧបលព្ភតី”តិអាទីសុ អាការេន ទស្សេទទោតិ ទស្សតិ។

“តេន សច្ចិកដ្ឋបរមត្ថេនា”តិ វត្វា “តេនាការេនា”តិ វទតោ អយមធិប្បាយោ – សច្ចិកដ្ឋបរមត្ថាការេន ឧបលព្ភមានំ សច្ចិកដ្ឋបរមត្ថេន ឧបលព្ភមានំ នាម ហោតីតិ។ អញ្ញថា តតោតិ តស្ស តេនាការេនាតិ វត្តព្ពំ សិយា។ កោ បនេតិស្សា បុរិមបុច្ឆាយ ច វិសេសោតិ? បុរិមបុច្ឆាយ សត្តបញ្ញាសវិសេសា ទស្សេទទោ យថា ខន្ធាទិ សភាវតោ ឧបលព្ភតិ, ឯវំ បុគ្គលោ ឧបលព្ភតីតិ វុត្តំ។ ឥធ បន ខន្ធាទិ សភាវតោ ឧបលព្ភមានោ សោ ទស្សេទទោ យេន រូបតាទិសប្បច្ចយាទិអាការេន ឧបលព្ភតិ, កិំ តេនាការេន បុគ្គលោបិ ឧបលព្ភតីតិ ឯស វិសេសោ។ យថា បន រូបំ វិយ ខន្ធាទិ សភាវតោ ឧបលព្ភមានា វេទនា ន រូបតាការេន ឧបលព្ភតិ, ឯវំ ទស្សេទទោ វិយ ខន្ធាទិ សភាវតោ ឧបលព្ភមានោ បុគ្គលោ ន រូបតាទិសប្បច្ចយាទិអាការេន ឧបលព្ភតីតិ សក្កា បវទាទិតា វត្តុំ អវទាទតីយំ ឥតិ សិយា។ អចដាតតច្ចា តស្ស យុត្តត្តិ និគ្គហោ ច ន កាតព្ពោ។ ទស្សេទទោ បន អញ្ញស្ស សច្ចិកដ្ឋស្ស អភិនិត្តា ទស្សេទាការេន ន វទេតិ។ អចដាតនេនេច និគ្គហំ ទស្សតិ។ អនុដាតតាចដាតតបក្ខា សាមញ្ញវិសេសេហិ បដិញ្ញាបដិក្ខេបបក្ខា អនុលោមបដិលោមបក្ខា បទទុតិយតយាតិ អយមេតេសំ វិសេសោ វេទិតព្ពោ។

“តេន វត រេ វត្តព្ពេ”តិ វទន្តោ វត្តព្ពស្ស អវចនេ ទោសំ បាបេតីតិ ញាបិតា អធិប្បាយេន “និគ្គហស្ស បាបិតត្តា”តិ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។ “ឧបនេយ្យ និគ្គហស្ស ច អនុលោមបដិលោមតោ ចតុក្ខ បាបនារោបនច្ចា វុត្តត្តា ឧបលព្ភតីតិអាទិកំ អនុលោមបច្ចកំ នាមា”តិ វុត្តំ, អនុលោមបដិលោមតោ បន ទ្វីហិ ទបនាហិ សហ វុត្តេកន ករិតព្ពំ, តំវដ្ឋេន វា ការណំ វត្តព្ពំ។ យំ បន វក្ខតិ “ទបនា នាម បរវាទីបក្ខស្ស ទបនតោ ‘អយំ តវ ទោសោ’តិ ទស្សេត្វា ទបនយត្តេយេវ ហោតិ, ន និគ្គហស្ស វា បដិកម្មស្ស វា បាកដការណេ”ន្តិ (កថា. អដ្ឋ. ១)។ តេនាធិប្បាយេន ញាណាបិ ទបនាទ្វយំ វទេដ្ឋតិ។ យថា បន តត្ថ បដិកម្មបច្ចកកាចំ អវត្វា បដិកម្មចតុក្កកាចំ វក្ខតិ, ឧវមិណាបិ និគ្គហចតុក្កការេវា វត្តព្ពា សិយា។ សុទ្ធិកនិគ្គហស្ស បន និគ្គហបាបនតត្តា ឧបទ្ធការេន វុត្តោ និគ្គហោវ ឋិសុំ វុត្តោតិ ទដ្ឋព្ពោ។ យេ បន “អយថាវុត្តនិគ្គហត្តា តត្ថ បដិកម្មំ ឋិសុំ ន វុត្ត”ន្តិ វទន្តិ, តេសំ ទុតិយេ វាទយុគេ និគ្គហចតុក្កការេវា បដិកម្មបច្ចកការេវា ច អាបជ្ជតិ។

១។ អត្តនា អធិប្បេតំ សច្ចិកដ្ឋមេវាតិ សម្មុតិសច្ចំ សន្ធាយាតិ អធិប្បាយោ។ វក្ខតិ ហិ “សុទ្ធសម្មុតិសច្ចំ វា បរមត្ថមិស្សកំ វា សម្មុតិសច្ចំ សន្ធាយ ‘យោ សច្ចិកដ្ឋោ’តិ បុន អនុយោគោ បវទាទិស្សា”តិ (កថា. អដ្ឋ. ៩)។ តត្ថ យទិ បវទាទិនា អត្តនា អធិប្បេតសច្ចិកដ្ឋោ សម្មុតិសច្ចំ, សម្មុតិសច្ចាការេន បុគ្គលោ ឧបលព្ភតីតិ វទន្តស្ស សមានលទ្ធិកោ នប្បដិសេធិតព្ពោ, កថា ឧវាទំ នារកិតព្ពោ។ អថ សកវាទិនា អត្តនា ច អធិប្បេតសច្ចិកដ្ឋមេវ សន្ធាយ បវទាទិ “យោ សច្ចិកដ្ឋោ”តិអាទិមាហាតិ អយមេត្ថ សកវាទិនា

សម្មុតិសច្ចំេយច សច្ឆិករោតិ អធិប្បេតត្ថំ អាបជ្ជតិ។ យទិ ឯវំ អធិប្បេតំ, បុត "សម្មុតិសច្ចបរមត្ថសច្ចានិ ចា ឯកតោ កត្វាបិ ឯចយាហា"តិ ត ចត្តព្ពំ សិយាតិ។ យទិ ច ទ្វេបិ សច្ចានិ សច្ឆិកាតព្ពា, សច្ឆិករោតេតេន ឧបលទ្ធិ ព្យញ្ជនេន "បុគ្គលោ ឧបលព្ភតិ សច្ឆិកាតព្ពេនា"តិអាទិ អនុយោគោ ត កាតព្ពោ, ត ច សច្ឆិករោតេតេន អនុយោគោ យុត្តោ។ ត ហិ ចេតសិកាការេន ឧបលព្ភមានោ ចេតនា រូបាទិការេន ឧបលព្ភតីតិ អនុយុញ្ជិតព្ពា, ត ច បរមាទី រូបាទិសភាវំ បុគ្គលំ ព្យញ្ជតិ, អថ ខោ សច្ឆិកាតព្ពបរមត្ថេនាតិ។ បរមត្ថសច្ចតោ អញ្ញស្មិំ សច្ឆិករោ ចិជ្ជមានេ តាស្ស បរមត្ថសច្ចតា អនុយុញ្ជិតព្ពា។ អសច្ឆិករោ សច្ឆិកាតព្ពោតិ អាទោរបត្វា តំ សន្ធាយ បុច្ឆតីតិ ចេតន្ទាតិ ចោទិតសច្ឆិការស្ស អត្ថតា អធិប្បេតសច្ឆិករតា ត យុត្តា។ ចោទិតបរមត្ថសច្ឆិករោតព្ពា ទ្វិន្នំ សច្ឆិកាតព្ពេន ទុត្តភយោច ទោរោសា។ សម្មុតិសច្ចាការេន ឧបលព្ភមានត្តា ក្វតសភាវេន ឧបលព្ភេយ្យ ចា ត ចា។ យទិ ក្វតសភាវេន ឧបលព្ភតិ, បុគ្គលោបិ ឧបលព្ភតិ សច្ឆិកាតព្ពេនាតិ អនុញាតព្ពោ តានុយុញ្ជិតព្ពោ។ អថ ត ក្វតសភាវេន, តំចិតិមុត្តា សម្មុតិសច្ចស្ស សច្ឆិកាតព្ពាការោ ត ចត្តព្ពោ អសិទ្ធត្តា។ ចក្ខតិ ច "យថា រូបាទយោ បច្ចត្តលក្ខណសាមញ្ញលក្ខណវសេន អត្ថិ, ត ឯចំ បុគ្គលោ"តិ។ តស្មា យក្ខិតព្ពោ ឯត្ថ អធិប្បាយោ។

ទ្វិន្នំ សច្ចានត្ថិ ឯត្ថ សច្ចទ្វយាការេន អនុបលព្ភនីយតោ អនុញ្ញាយ្យេមតំ សិយា, ត ចា កិញ្ចិ ចត្តព្ពំ។ យថា ហិ ឯកទេសេន បរមត្ថាការេន អនុបលព្ភនីយតា អនុញាតស្ស ត ការណំ, ឯចំ ឯកទេសេន សម្មុតិយាការេន ឧបលព្ភនីយតា បដិក្ខេបស្ស ចាតិ យក្ខិតព្ពោ ឯត្ថាបិ អធិប្បាយោ។ ត្ឧបលព្ភតីតិ ចេតសាមញ្ញាមត្តត្ថិ ត្ឧបលព្ភតីតិ ព្យាទេមេច ចេតំ អនុញ្ញាតំ បដិក្ខិត្តញ្ចាតិ ឯតំ លលចាឌំ តិស្សាយាតិ អធិប្បាយោ។ យថា ឧបលព្ភតីតិ ឯតស្សេច អនុញាតបដិក្ខេបេហិ អតំ តិគ្គហេតព្ពោ, ឯចំ ត្ឧបលព្ភតីតិ ឯតស្សេច អនុញាតបដិក្ខេបេហិ ត្តត្ថិ ឯចំ សមុច្ចត្តស្ស សាមញ្ញោត អសមុច្ចត្តស្ស កព្យតំ បគេត្វ លលចាឌោ កថិតុំ អរហតិ។ ទោត ត្ឧបលព្ភតីតិ ចេតសាមញ្ញមត្តំ លលចាឌស្ស ការណត្តា "លលចាឌោ"តិ ទុត្តត្ថិ ឌដ្ឋព្ពំ។ ចេតសាមញ្ញមត្តេន លលចាឌេន តិស្សាយាតិ ចា អត្ថោ។ ឌបតា តិគ្គហបជិកមុត្តំ បិវិដកាចកោណំ ត ទោតីតិ ព្ញដំ ចិចារេតព្ពំ។ ត ហិ បញ្ចបគេត ចិតា បុរិមំ អនុញាតិត្វា បច្ឆិមស្ស អចញាតត្តំ, បច្ឆិមំ ចា អចញាតត្តស្ស បុរិមានុញាតត្តំ មិច្ឆាតិ សក្កា អារោរបតុត្តិ។

ឲ្យ៉ាតចាតិ, បដិញាតត្តត្ថិ ច បច្ចត្ត សាមិន្ឌិបយោគចេតាតីតិ អធិប្បាយេត "ត្វំយេច បដិញាតត្តោ"តិ អាហ។

៣-៥៊ ចត្យហិ បិបតារោរបតាហិ តិគ្គហស្ស ឧបតីតត្តាតិ "ទុត្តិក្កហិតា ច ហោយ, ហញ្ចិ"តិអាទិតា តយា យយ កតោ តិគ្គហោ, យយា តច កតោ តិគ្គហោ ចិយ មិច្ឆាតិ ឯចំ ទោត អនុលោមបញ្ចកោ ចត្យហិ បិបតារោរបតាហិ កតស្ស តិគ្គហស្ស ទោត តិយាមេត ទុព្ភដកាចស្ស អត្ថតា កតតិគ្គហេត សហ ឧបតីតត្តា អតិគ្គហកាចស្ស ចា ឧបាបិតត្តាតិ អត្ថោ ឌដ្ឋព្ពោ។ ឯចមេច ទោត ហិ ឃំ តិគ្គហោបិ ហញ្ចិ...បេ... ព្ញដំ ខោ មិច្ឆាតិ ឯតស្ស អតិគ្គហកាចតិកាមតស្សេច តិគ្គមតចត្យក្កតា ចេទិតព្ពោ។

អនុលោមបញ្ចកីកចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

២។ បច្ចនីកានុលោមវណ្ណនា

៩-១០។ “អត្តនោ លទ្ធិំ និស្សាយ បដិញ្ញា បរវាទិស្សា”តិ វត្វា បុន “បរមត្ថវសេន បុគ្គលស្ស អភាវតោ បដិក្ខេបោ បរវាទិស្សា”តិ វុត្តំ។ តត្រាយំ បដិក្ខេបោ អត្តនោ លទ្ធិយា យទិ កតោ, បរមត្ថតោ អញ្ញេន សច្ចិកដ្ឋបរមត្ថេន បុគ្គលោ ឧបលព្ភតីតិ អយមស្ស លទ្ធីតិ អាបជ្ជតិ។ តថា ច សតិ នាយំ សម្មុតិសច្ចវសេន ឧបលទ្ធិំ ពាធន្តេន និគ្គហេតព្ពោ។ អថ អត្តនោ លទ្ធិំ និគូហិត្វា បរស្ស លទ្ធិវសេន បដិក្ខិបតិ, បុរិមបដិញ្ញាយ អវិរោធិតត្តា ន និគ្គហេតព្ពោ។ ន ហិ អត្តនោ ច បរស្ស ច លទ្ធិំ វទន្តស្ស ទោសោ អាបជ្ជតីតិ។ អត្តនោ បន លទ្ធិយា បដិជានិត្វា បរលទ្ធិយា បដិក្ខិបន្តេន អត្តនោ លទ្ធិ ឆឌ្ឌេត្វា បរលទ្ធិ គហិតា ហោតីតិ និគ្គហេតព្ពោតិ អយមេត្ថ អធិប្បាយោ សិយា។

បច្ចនីកានុលោមវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

សុទ្ធសច្ចិកដ្ឋវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

២។ ឱកាសសច្ចិកដ្ឋោ

១។ អនុលោមបច្ចនីកវណ្ណនា

១១។ សព្ពត្ថាតិ សព្ពស្មិំ សរីរេតិ អយមត្ថោតិ ទស្សេន្តោ អាហ “សរីរំ សន្ធាយា”តិ។ តត្ថាតិ តស្មិំ សំខិត្តបាឋេ។ យស្មា សរីរំ សន្ធាយ “សព្ពត្ថ ន ឧបលព្ភតី”តិ វុត្តេ សរីរតោ ពហិ ឧបលព្ភតីតិ អាបជ្ជតិ, តស្មា បច្ចនីកេ បដិក្ខេបោ សកវាទិស្សាតិ ឯតេន ន កេនចិ សភាវេន បុគ្គលោ ឧបលព្ភតីតិ អយមត្ថោ វុត្តោ ហោតិ។ ន ហិ កេនចិ សភាវេន ឧបលព្ភមានស្ស សរីរតេញ្ញាវិមុត្តោ ឧបលទ្ធិឱកាសោ អត្ថីតិ។

៣។ កាលសច្ចិកដ្ឋោ

១។ អនុលោមបច្ចនីកវណ្ណនា

១២។ បុរិមបច្ឆិមជាតិកាលញ្ហាតិ មជ្ឈិមជាតិកាលេ ឧបលព្ភមានស្ស តស្សេវ បុរិមបច្ឆិមជាតិកាលេសុ ឧបលទ្ធិំ សន្ធាយាតិ អធិប្បាយោ។ សេសំ បឋមនយេ វុត្តសទិសមេវាតិ ឋានេសុ តីសុ បទេ “សព្ពទា”តិ ឯតស្មិំ នយេ វុត្តសទិសមេវ, កិំ តំ? បាឋស្ស សំខិត្តតាតិ អត្ថោ។ ពាធាបិ ហិ យស្មា “សព្ពទា ន ឧបលព្ភតី”តិ វុត្តេ ឯកទា ឧបលព្ភតីតិ អាបជ្ជតិ, តស្មា បច្ចនីកេ បដិក្ខេបោ សកវាទិស្សាតិ យោជេតព្ពន្តិ។

៣˙ អចយចរសង្កិកន្ធោ

១˙ អនុលោមបច្ចនីកចតុក្កា

១៦˙ ឥតិយតរេយ ច យស្មា "សព្ពត្ថ ត រូបលក្ខតី"តិ ចុត្តេ ទុកស្មិំ រូបលក្ខតីតិ អាបន្នតិ, តស្មា បច្ចនីកេ បដិក្ខេបោ សកចានិស្សាតិ ឈោនេឌតត្ថា˙ តេតភាហ "តានិសយេចា"តិ˙

ឫកាយានិសង្កិកន្ធោ

១˙ បច្ចនីកានុលោមចតុក្កា

១៣˙ តត្ថ អនុលោមបច្ចកស្សាតិអានិយិប្បអនុលោមបច្ចកត្ថិ តិក្កហបច្ចកំ, បច្ចនីកត្ថិ ច បដិកម្មំ ចុត្តត្ថិ ឥន្ទត្ថំ˙ តត្ថ អនុលោមបច្ចកស្ស "សព្ពត្ថ បុក្គលោ តុបលក្ខតី"តិអានិកស្ស អត្ថោ "សព្ពត្ថ បុក្គលោ តុបលក្ខតី"តិអានិបិញ្ញុត្ថំ សំលិបិត្វា អាកេត សទ្ទបេត អចុត្តេ "យស្មា សទីនំ សត្តាយា"តិអានិតា (កធា˙ អដ្ឋ˙ ១១) ចុត្តតយេត ចេនិតព្ពោ, បច្ចនីកស្ស ច "សព្ពត្ថ បុក្គលោ រូបលក្ខតី"តិអានិកស្ស បដិកម្មកទលចរេសត ចុត្តស្ស អត្ថោ បដិកម្មានិបិញ្ញុត្ថំ សំលិបិត្វា អានិយត្តកស្សតេត អាកេត "បុក្គលោ រូបលក្ខតី"តិអានិយិប្បអនុលោមេ "សព្ពត្ថាតិ សទីនំ សត្តាយ អនុឈោនេកា សកចានិស្សា"តិអានិតា (កធា˙ អដ្ឋ˙ ១១) ចុត្តតយេត ចេនិតព្ពោតិ ទុចយត្ថោ ឥន្ទត្ថោ˙ អធ ចា តត្ថាតិ ឃំ អានេន្ទំ, តស្មិត្តិ ទុចំ អត្ថំ អក្កហេត្វា តត្ថ តេតស្ស តីស្ស ឃុលេស្សតិ អត្ថោ កេហតព្ពោ˙ អនុលោមបច្ចកម្មលកា តេត្ថ សព្ពានុលោមបច្ចនីកបច្ចកបិញ្ញត្ថ អនុលោមបច្ចកស្ស បិញ្ញុត្រតិ ចុត្តា, តធា បច្ចនីកានុលោមបច្ចកបិញ្ញត្ថ ច បច្ចនីកស្ស បិញ្ញុត្រតិ˙ តំ សំលិបិត្វា បដិកម្មចរេសត អាកេត សទ្ទបេត អចុត្តេ "បុក្គលោ តុបលក្ខតី"តិអានិកេ បច្ចនីកេ "រូបលក្ខតី"តិអានិកេ អនុលោមេ ច អត្ថោ តេហន្ធោ សុន្ទិកសង្កិកន្ធេ ចុត្តតយេតេច ចេនិតព្ពោតិ ចុត្តំ តោតិ˙

សង្កិកន្ធចតុក្កា តិដ្ឋិតា˙

៤˙ សុន្ទិកសំសត្តតចតុក្កា

១៤-១៧˙ ទ្វបានីហិសន្ទិ សង្កិកន្ធសំសត្តតត្ថិ សង្កិកន្ធស្ស បុក្គលស្ស ទ្វបានីហិ សន្ទិ សំសត្តតំ, សង្កិកន្ធេ ចា ទ្វបានីហិ សន្ទិ បុក្គលស្ស សំសត្តតត្ថិ អធិប្បាយោ˙ បុក្គលោ ទ្វបច្ចាតិ ច-ការស្ស សម្ពុយត្តត្ថា យធា ទ្វបត្តិ ទុចំ តិដស្សតចរេសត ចុត្តា អត្ថោ ចិចារេតព្ពោ˙ ទ្វបានីហិ អញ្ញោ អតញ្ញោ ច បុក្គលោ ត ចត្តព្ពោតិ លន្ធិ សយយោ˙ "អញ្ញំ ឌីចំ អញ្ញំ សទីរត្ថិ អព្យាកតមេតំ ភកចតា"តិអានិកំ (សំ˙ តិ˙ ៣˙៣១៩)

ឞុត្តំ អត្ុញ្ញាឃយានេត តក្ុកឃចិទេវានេសា អាបជ្ជតីតិ ទ្ពយយត្ចំ ឞន្ធាឃាហ “ឞយឃឞុត្តចិទេវានំ ជិន្ធា”តិ។

ឆយ្ុទេតាតិ បិញ្ចពុទេតា។ “បជិកយ្ុចត្ុក្កាឌីតិ សំលិត្តាតិ។ បទេចាឌី…បេ… ឌឞ្សិតាតី”តិ ចឌន្តេហិ បុក្កលោ ត្ុបលព្ភតិ…បេ… អាឌាតាហិ បជិកយ្ុត្តិ ឲត្ថំ អាឌាតាហិ តិក្កហត្តិ បិទេធា ជិន្ទ្ជា កចិឞ្សតិ។ អញ្ញាតំ បជិឌាតាបតត្ថិ ឃធា ឃយា អញ្ញាតំ ចតុត្ថំ, តធា ច តឃាបិ តំ ចតុត្ថាតិ អញ្ញាតបជិញ្ញាឃ ទេចាឌតត្ថិ អទេត្វា។ ឞយ្ុតិបទេយត្វាតិ ឲកត្តាតាតត្តបញ្ហាឞ្ស ឌបតីឃត្តាតិ អត្យាកតត្តាតិ អទេត្វា។ ឃជិ ឌបតីឃត្តា បជិក្លិបិតត្ថំ, បទេទតបិ ឌបតីឃត្តា លង្គិទេយច តិឞ្សាឃ បជិទេក្លិទេបិ កទេតាតិ ទេសាបិ ត តិក្កទេហតទេត្ថា សិឃា។ បទេទា បត បុក្កលោតិ កត្ថិ ឞកាចំ កទេហត្វា តឞ្ស ឌបតីឃត្តំ ទ្ពុដ្ឋតិ, ឞតិ ច ឞកាទេច ឌបតីឃតា ត ឃុត្តាតិ តិក្កទេហតទេត្ថា។ ឞយ្ុតិ បត ទេកាឌិ ឞកាទេចា តត្ថិ។ ទេតទេតចឞ្ស ឲកត្តាតាតត្តបញ្ហាឞ្ស ឌបតីឃតំ ចឌទេត្តា ត តិក្កទេហតទេត្ថាតិ ឞកចាឌិតា បជិទេក្លិទេបិ កទេតាតិ អឃទេយត្វំ អឌិប្បាទេឃា ឃុទេត្តា។

ឞុត្តិកសំឞត្ធតចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

៩។ ឱបយ្ុសំឞត្ធតចណ្ណតា

៦៤-៦៩។ រូបលង្គិឞាយទេត្ថាត អញ្ញាតបុដ្ឋា ចាតិ ទ្ពឌត្ថា ចិន្តំ ឞយាតតា ទេតា អញ្ញាតឞ្ស ការលំ ឃុត្តំ, អថ ទេលា ចិឞុំ អត្តទេតា ឞកាទេចត ឞត្ថិកដ្ឋបទេយត្វត រូបលព្ភតីឃតាតិ ចិចាទេទតត្ថា។ “ឲកចឹឞាឌិកាតី”តិ បុរិយបិទេធា, ចឹឞាឌិកាតីតិ បត បជិតត្ថា។

៦៤-៧០។ “អត្ថិ បុក្កលោ”តិ ឞុត្តំ អត្ុឌាតាទេបទេត្តត រូបលង្គិ អត្ុឌាតិតា ទេហាតីតិ យញ្ញាយាទេតា អាហ “រូបលង្គិឞាយញ្ញា អាទេទាទេបត្វា”តិ។ ចឹឞាឌិកាតិ តច បជិកយ្ុបញ្ហាកឞតាតិ ឌឞ្សិតាតីតិ ឲទេតត ឞុត្តិកសំឞត្តតេបិ “អាឌាតាហិ បជិកយ្ុ”យិទេច្ចច បិទេធាតិ ចិញ្ញាឃតិ។ ឃត្ថ ចាឌយ្ុទេលឞុ ឞុត្តិកឞត្ថិកទេដ្ឋ “បជិកយ្ុចត្ុក្ក”ត្តិ ចុត្តំ, តយ្បិ “បជិកយ្ុបត្ថាក”ត្តិ។

ឱបយ្ុសំឞត្ធតចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

១០។ ចត្ុក្កតយសំឞត្ធតចណ្ណតា

៧៩-៧៦។ ឲកឆយ្ុទេតាបិ អញ្ញាតំ អតិឆ្ងទេត្តា ទ្វបិឌិឲទេកកឆយ្ុចទេឞត តាត្ុឃុជ្ជិតទេត្ថា។ ឞយុដាឃទេតា ហិ អឃំ អញ្ញាតំ អតិឆ្ងទេត្តា ឲកទេឌឞទេតា អតញ្ញាតំ បជិក្លិបទេត្តា ត តិក្កហាទេហា សិឃាតិ ឲតំ ចចទេតាកាសំ តិចទេត្តតំ “អឃត្ថា អត្ុទេឃាទេកា”តិអាឌិយាហ។ ឞកលត្តិ ឞត្តបញ្ញាឞចិទេសា ឆយ្ុប្បទេកទេឌា បុក្កលោតិ ចា បទេយត្វឞត្ថំ បុក្កលោតិ ចា ឲចំ ឞកលំ ឞន្ធាឃាតិ អទេត្វា។ ឲចំ ឞកលំ បទេយត្វំ ចិទេត្តត្វា តត្តិចទេឞត អត្ុទេឃាកលក្លិលាឞ្ស ឌបិតត្តា ឞកលបទេយត្វទេតា ច អញ្ញាឞ្ស ឞត្ថិកដ្ឋឞ្ស អកាចា ឞត្ថិកទេដ្ឋត បុក្កទេលត តទេតា អទេត្ថាត ត

ກຖິຕນ຺ຕິ “ຣູປໍ ປຸຄ຺ຄໂລ”ຕິ ວຸຍໍ ປຕິຍ຺ຍາປຕິກ຺ເຂປຕ຺ສ຺ສ ນິຄ຺ຄຫາໂຣປນໍ ຍຸຕ຺ຕນ຺ຕິ ອຕ຺ໂຖ.

ສກາກບິຕິຄ຺ຂາເກເຕາຕິ ຣູປເຕາ ອຍ຺ຍສກາກຕ຺ຕາຕິ ຖຸຕ຺ຕໍ ໂຫຕິ. ສຍ຺ຍາເອຍ຺ຍາຕິ ຣູປຈເຊ຺ ສຍ຺ຍາເອຍ຺ຍ ຈຄຕິ. “ຣູປສ຺ມິ ປຸຄ຺ຄໂລ”ຕິ ອາທິ ນິສ຺ສຍບິຕາເນ ບິຕາສາປຕ຺ຕິກເຍນ ປຕິກ຺ຂິປຕີຕິ ອທິປ຺ປາເຍນາຫ “ຣູເປ຺ຄຕິຄ຺ຄິກເຍນ ເຈຈາ”ຕິ. ຕີສຸ ປນ ສຍບິເຣາເທນ ປຕິເກ຺ຂປໍ ອທິເປ຺ປເຕາ. ນ ຫິ ເສາ ສກ຺ກາຍທິຄ຺ຄີ ຍາທ຺ທິ, ອປິຈ ສສ຺ສຕທິຄ຺ຄິກເຍນ ປຕິກ຺ຂິປຕີຕິ ຍຸຕ຺ຕໍ ຈຕ຺ຸ. ສກ຺ກາຍທິຄ຺ຄີສຸ ຫິ ປເຊ຺ຈ ຣູເປ຺ຄຕິຄ຺ຄິເຍາ, ເສສາສສ຺ສຕທິຄ຺ຄິເຍາຕິ. ອຍ຺ຍຕ຺ຕ ຣູປີຕິ ອາທິ ຈ ຣູປຈາ ປຸຄ຺ຄໂລຕິ ອເຍຍຕ຺ໂຖ ສຍ຺ຫິເຕາຕິ ເຈທິຕເຍ຺ຍາ.

ຈຕຸກ຺ກນຍສໍສຍ຺ສນຈຍ຺ຍນາ ນິຄ຺ຄິຕາ.

ນິຄ຺ຄິຕາ ຈ ສໍສຍ຺ສນກຂາຈຍ຺ຍນາ.

໑. ລກ຺ຂາຍຸຕ຺ຕິຈຍ຺ຍນາ

໑໑. ປຈ຺ຈີກາຄຸໂລເຍຕິ ວາຄໍ ຍໍ ຈກ຺ຂຕິ “ຄລຈເສນ ປນ ຈຕຸຕ຺ຖໍ ‘ອາຂາຕາຫິ ປຕິກມ຺ຍ’ຕ຺ຕິອາຂີ”ຕິ (ກຖາ. ອຖ຺. ໑໑), ເຕນ ປນ ນ ສເຍຕິ. ປຈ຺ຈີກາຄຸໂລເຍ ຫິ ປຈ຺ຈີເກ “ອາຂາຕາຫິ ນິຄ຺ຄຫ”ນ຺ຕິ ຈຕຸຕ຺ຖໍ, ນ ປນ “ປຕິກມ຺ຍ”ນ຺ຕິ.

ລກ຺ຂາຍຸຕ຺ຕິຈຍ຺ຍນາ ນິຄ຺ຄິຕາ.

໒. ຈຄນເສາເອນຈຍ຺ຍນາ

໑໑-໑໒. ປຸຄ຺ຄໂລລູປລທ຺ຂີຕີຕິ ປຈຈ຺ຍສ຺ສ ອຕ຺ເຖາ ວຸກເຕ຺ຖຕິ ວຕ຺ຖ ຕເຄຈ ວຸກຕ຺ຖ ປເຣນ ສຍ຺ປຕິຈ຺ຈຕໍ ອສຍ຺ປຕິຈ຺ຈຕນ຺ຕິ ບິຈາເຣຕ຺ຖເຍຕໍ. ປຸຄ຺ຄລສ຺ສ ຫິ ອບິກຂິຕຄ຺ຖຕໍ, ລູປລທ຺ຂີຕີຕິ ວຸຕສ຺ສ ບິກຂິຕຄ຺ຖຕໍ ຈຄເຕ຺ຖາ ບິກຂິຕຄ຺ຖາບິກຂິຕຄ຺ຖຕ຺ຖາຕໍ ລູປລທ຺ຂີຕິປຸຄ຺ຄລ-ສຍ຺ຄາຕໍ ກຖໍ ອຕ຺ເຖາ ວຸກຕ຺ຖ ສຍ຺ປຕິເຈ຺ຈຍ຺ຍາຕິ? ຍຖາ ຈ ບິກຂິຕຄ຺ຖາບິກຂິຕຄ຺ຖຕ຺ຖາຕໍ ລູປລທ຺ຂີຕິ-ຣູປ-ສຍ຺ຄາຕໍ ຕໍ ບິການໍ ຈຄເຕາ ຣູປໍ ກິຍ຺ຈິ ລູປລທ຺ຂີຕິ, ກິຍ຺ຈິ ນ ລູປລທ຺ຂີຕີຕິ ອຍໍ ປສເຍ຺ຍາ ນາປຊ຺ຊຕິ, ວຸຈໍ ວຸຕສ຺ສປິ ຍຖາວຸຕ຺ຕບິກາກໍ ຈຄເຕາ ຍຖາອາປາທິເຕນ ປສເຍ຺ນ ນ ກຖິຕນ຺ຕິ ຍກ຺ຕິຕເຍ຺ຍາ ວຸຕ຺ຕ ອທິປ຺ປາເຍາ.

໙໐. “ສຸຍ຺ຍເຕາ ໂລໂກ ອເຈກ຺ຂສ຺ສຸ”ຕິ (ສຸ. ນິ. ໑໑໑໑) ວຸເຕນ ອຕ຺ເຖາ ປຸຄ຺ຄໂລ ນຕ຺ຖີຕິ ຖຸຕ຺ຕໍ ໂຫຕີຕິ ອາຫ “ນຕ຺ຖີຕິປິ ຖຸຕ຺ຕ”ນ຺ຕິ.

ຈຄນເສາເອນຈຍ຺ຍນາ ນິຄ຺ຄິຕາ.

១០. បញ្ញត្តានុយោគកថា

៤១-៤៤. រូបកាយាទិវណ្ណំ សន្ធាយ “រូបកាយសច្ឆិកតោ”តិ អាហ. “រូបិនោ វា អរូបិនោ វា”តិ (ធាតុ. ៦០) វុត្តេ អាកាសបញ្ញត្តិំ សន្ធាយ “តថារូបិយ ច បញ្ញត្តិយា អត្ថិតាយា”តិ. ឥតរាកសច្ឆិកតោតិ កាយីកាចស្ស អនេកត្តិកត្វា កាយធាតុយា អាយត្តត្តាការតោ ច “កាយី”តិ ន វត្តព្វោតិ បដិក្ខិបតីតិ អធិប្បាយោ.

៤៥. កាយានុបស្សនាយាតិ ការណវចនមេតំ, កាយានុបស្សនាយ ការណភូតាយ ឧបដ្ឋិតត្តាតិ អត្ថោ. អាហច្ច ភាសិតន្តិ “អញ្ញំ ជីវំ អញ្ញំ សរីរន្តិ អព្យាកតមេតំ មយា”តិ (ម. និ. ២.១២៧) អាហច្ច ភាសិតំ.

បញ្ញត្តានុយោគកថា និដ្ឋិតា.

១១. គតិអនុយោគកថា

៤៦-៥២. “ទស្សេត្វា‘តេន ហិ បុគ្គលោ សន្ធាវតី’តិអាទិមាហា”តិ វុត្តំ, “ទស្សេត្វា ‘ន វត្តព្វំ បុគ្គលោ សន្ធាវតី’តិអាទិមាហា”តិ បន ភវិតព្វំ, ទស្សិត្វាតិ វា វត្តព្វំ.

៦១. យេន រូបសង្ខាតេន សរីរេន សទ្ធិំ គច្ឆតីតិ ឯត្ថ “រូបេន សទ្ធិំ គច្ឆតី”តិ វចនេន “រូបំ បុគ្គលោ”តិ អនុញ្ញាតត្តា យេនាការេន តំ ជីវំ តំ សរីរន្តិ ឋានំ អាបជ្ជតិ, សោ វត្តព្វោ. អសញ្ញូបបត្តិំ សន្ធាយាតិ និរុឡ្ហបក្ខស្ស បុគ្គលស្ស អសញ្ញូបគស្ស អរូបូបគស្ស ច អត្តភាវំ ន គច្ឆតីតិ ចុតិតោ អនន្តរំ រូបបត្តិំ សន្ធាយាតិ អត្ថោ ទដ្ឋព្វោ. យេ បន ចុតិកាលេ រូបបត្តិកាលេ ច អសញ្ញូបបត្តិកាលេ ច អសញ្ញសត្តេសុ សញ្ញា អត្ថីតិ គហេត្វា អសញ្ញូបគស្ស ច អត្តភាវំ ឋបេយ្យុំ, តេសំ អត្តភាវវចនតោ “អសញ្ញូបបត្តិ អចេតនា”តិ ន សក្កា វត្តុន្តិ.

៦២. អចេតនោតិអាទីសុ វេទនាតិ សញ្ញាវចនតោ អញ្ញំ អសញ្ញាវេទសញ្ញាភាវសញ្ញាយតនូបបត្តិំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនេបិ ហិ ន វត្តព្វំ សញ្ញា អត្ថីតិ ឋានន្តិ.

៦៣. យស្មា រូបិនិទស្សេ ជីវោ បុគ្គលោ នត្ថីតិ ឋានន្តរូបិធាវតោ អគ្គិ ជីវ ឋានតេន រូបិនិរូបិធាវតោ បុគ្គលោ រូបិនិនោ ជីវោ នត្ថីតិ លទ្ធិវសេន វទតិ.

កតិអត្ថយោគចណ្ហតា និដ្ឋិតា។

១៧។ ក្ខុបរិទាបញ្ញត្តាត្ថយោគចណ្ហតា

១៦ល៍។ តិលំ រូបំ ក្ខុបរិទាឃ តិលេវិតិអាឌិស្វតិ “តិលំ រូបំ ក្ខុបរិទាឃ តិលកស្ស បុក្គលស្ស បញ្ញត្តិ”តិ ឲត្ថ ឃោ បុដ្ឋោ តិលំ ក្ខុបរិទាឃ តិលេវិតិ, តទាឌិស្វតិ អត្ថោ។

១៦ប៍។ លេកដ្ឋិ សត្ថាឃាតិ លេកដ្ឋិ សត្ថាឃ ចុត្តំ, ត ក្យសលបញ្ញត្តិ។ “ក្យសលំ ចេចតំ ក្ខុបរិទាឃា”តិ យញ្ញាយាតោ បជិឌាតាតីតិ អត្ថោ ដដ្ឋោ។

១១៧។ ច្ចទាតិ...បេ... ដស្សេត្យំ “ឃធា រូក្ខ”ត្តិអាឌិយាហាតិ បុគ្គបក្ខ ដស្សេត្វា ក្ខត្តរយាហាតិ ចុត្តំ ហោតិ។

១១៨។ “ឃស្ស រូបំ សោ រូបធា”តិ ក្ខត្តរបក្ខ ចុត្តំ ចចតំ ក្ខត្តិវិត្វា “ឃស្វា”តិអាឌិយាហ។

១១៩។ ចិត្តាត្ថបស្សតាចសេតាតិ ចិត្តាត្ថបស្សតាចសេត បរិឌីបិតស្ស សរាកាឌិចិត្តឃោកស្ស ចសេតាតិ អធិប្បាយោ។

១១ប៍។ ឃេតាតិ ចក្ខុត្តិ “ឃេតា”តិ ចុត្តំ កលំ ចក្ខុត្តិ អត្ថោ។ ចក្ខុយេច រូបំ បស្សតីតិ ចិញ្ញាណាតិស្សឃកាច្នបកាយតយេច ចក្ខុស្ស ដស្សតំ តាយ ហោតីតិ សត្ថាឃ ចតតិ។

ក្ខុបរិទាបញ្ញត្តាត្ថយោគចណ្ហតា និដ្ឋិតា។

១៨។ បុរិសកាទាត្ថយោគចណ្ហតា

១៨៧។ កលាយត្តត្តិ កយ្វាតំ តិប្បាឌកប្បឃោឌកការចេត បចត្តា លត្ថា។

១៨៨។ បុរិយកយ្ចេត ចិតា បុក្គលស្ស ឌាតិ, ឌាតស្ស ច ចិឌ្ឍដ្ឋាតាឌិសុ សយ្វា យិដ្ឋា ចា បចត្តិ តត្តីតិ សត្ថាឃ “បុរិយកយ្វេច តស្សា”តិអាឌិយាហ។

១៨៩។ កយ្វចដ្ឋស្សាតិ ឲត្ថ កយ្វកាកស្ស ឃោ កាកោ, តេតបិ អញ្ញំ កយ្វំ កាតត្តំ, តស្ស កាកេតបិ អញ្ញាត្តិ ឲចំ កយ្វចដ្ឋស្ស អត្ថបច្ឆេតំ

ចេតន្តិ។ បុក្កលស្ស ការេកោ កយូស្ស ការេកោ អាបជ្ជតីតិ ចិចារេតព្ពេយតំ។ យាតាបិត្យហិ ឌតិតាតាឌិតា តស្ស ការកំ ព្ចន្ធត្តស្ស កយូការកាត់ ការកបរេយ្យរា អាបជ្ជតីតិ ព្ចេត្វា ចិចារេតព្ពំ។

១៤០។ ឞុត្តចិរេរាឈករេឃតាតិ “រេឞា កេរាតិ រេឞា បជិឞំរេចេឃតីតិ រេលា, (ពាហុលា, អឃរេយរេកា អរេត្តា”តិអាឌីហិ (ឞំ។ តិ។ ១៣៩) ចិរេរាឈកឃា។

១៤១។ “ព្ចឆ តត្ថតិ រេបច្ច តត្ថតី”តិ (ឆ។ ប។ ១ប័) ចចតរេតា កយូករលការេល ចិបិកបជិឞំរេចេតការេល ច រេឞារេឃចាតិ បជិឌាតាតីតិ អឌិប្បារេឃា។ ឞឃំកតំឞុលេក្លត្តិ ច បុរេជ្ជា “កឹ តុ រេលា, រេកា រេកាតយ, ឞឃំកតំ ឞុលំ េក្លត្តិ? យា រេហចំ កស្សបិ”តិអាឌិឞុត្តចិរេរាឆា (ឞំ។ តិ។ ១។១ប័) បជិក្លិបតិ។

១៤២។ លឌ្ឌិយត្តរេយរេចតត្តិ រេឞារេឃរេចរេកា រេតច រេឞា រេហាតិ ត អរេញ្ញាតិ ព្ចេំ បត តរេតួច, តឞ្វា ឲចំចាឌិរេតា អឞឃំការត្តិអាឌិ អាបជ្ជតីតិ អឌិប្បារេឃា។ អបិចាតិអាឌិតា ព្ចេំ ឌរេស្សតិ – ត បរេស្ស ព្ចន្ធាចរេឞរេតច “រេឞា កេរាតី”តិអាឌិ អតុរេឃារេកា ចុរេត្តា, អឆ រេលា “រេឞា កេរាតី”តិអាឌីឞុ ឲកំ អតិន្ធត្តស្ស ព្ចតរំ, តព្វា អតិន្ធត្តស្ស អញ្ញា អាបត្តិ ឲចំ ការកេចេកិន្ធាឃ ឌត្វា “រេឞា កេរាតី”តិអាឌីឞុ តំ តំ អតិន្ធាឃ អាបត្តចរេឞតាបីតិ។ អឆ ចា ត រេកចលំ “រេឞា កេរាតី”តិអាឌីតំ ឞរេព្ចាឞំ អាបត្តា, អឆ រេលា ឲរេកកេស្សច ច អាបត្តា អឃំ អតុរេឃារេកា កេតាតិ ឌរេស្សតិ។ បុរិមតរេឃរេតចាតិ ឲរេតត “ព្ចឆ តត្ថតី”តិអាឌិ ឞព្ចំ បជិឌាតតាឌិការលំ ឲករេតា រេឃារេឌតព្ចត្តិ ឌរេស្សតិ។

បុរិឞការាតុរេឃាកចណ្ហតា តិដ្ឋិតា។

កល្យាលចរេក្កា តិដ្ឋិរេតា។

១៣។ អភិញ្ញាតុរេឃាកចណ្ហតា

១៤៣។ អភិញ្ញាតុរេឃាកាឌិចរេឞត អរេហត្តឞាឈតាតិ ឲត្តួ “តតុ អត្ថិ រេកាចិ ព្ចេឌ្ឌិ ចិក្យព្ចតី”តិ អភិញ្ញាអតុរេឃារេកា ច “ហត្ថិ អត្ថិ រេកាចិ ព្ចេឌ្ឌិ ចិក្យព្ចតី”តិ ឌបតា ច “រេតត ចត រេរ”តិអាឌិ បិបតា ច អាឌិឞត្ថឞក្កហិរេតា អរេត្ថាច ឌជ្ជរេព្ចា។ អាឞចក្លឃតាលំ បរេតត្ថ អភិញ្ញា ចុត្តាតិ តេកិញ្ញាចរេតា អរេហរេតា ឞាឈតំ “អរេហត្តឞាឈតា”តិ អាហ។ អរេហរេតា ហិ ឞាឈតា តព្ភាចស្ស ច ឞាឈតា រេហាតិរេឃចាតិ។

អភិញ្ញាតុរេឃាកចណ្ហតា តិដ្ឋិតា។

១៣-១៥. ធាតកានុយោគាទិវណ្ណនា

១០៨. តធានុបស្សាតិ តតិយកោដិកតស្ស សង្ខិតស្ស អការចាតិ អធិប្បាយោ. ឯវំ បន បដិក្ខិបន្តោ អសង្ខិតំ តតិយកោដិកតំ បុគ្គលំ ចវេយ្យាតិ តាទិសំ បុគ្គលំ ឥច្ឆន្តោ ហិ សុវេត្តន និគ្គហេតព្វោ សិយា. កស្មា? តធានុបស្ស សង្ខិតស្ស អការចវោតិ, តធានុបស្ស កស្សចិ សការចស្ស អការចវោ បដិវេក្ខបិវេហត្វា អត្តនោ លទ្ធិ និក្ខិបិត្វា បដិវេក្ខវបិ បវធាទិស្សាតិ អយមេត្ថ ឥទ្ធវត្ថា.

ធាតកានុយោគាទិវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

១៨. បដិវេធនានុយោគាទិវណ្ណនា

១០៥. បរិគ្គហិតវេធវនោតិ ធនវនន អបរិគ្គហិតវេធនស្ស "សុលិវតាស្មិ, ទុក្ខិវតាស្មី"តិ ញាណំ បញាណំ នាម ន ហោតីតិ ឥវស្សតិ វយាកាចធរស្ស សុខុមានមបិ វេធនានំ បរិវច្ឆេនសមត្ថតាយ.

១១៥. លក្ខណធនត្តិ រូបក្ខន្ធរូបនំ សហរូបការវធា, ធាហិន្ទា និក្ខមនំ ចិនារូបការវធាតិ អធិប្បាយោ.

១១៧. ញាយា វលាតិ ញ្ញអាទិវកា អត្តបដិលិវកា មវនាមវយា អត្តបដិលិវកា អនុវបិ អត្តបដិលិវកាតិ ញាយា វលិកស្ស សមញ្ញា, យាហិ តធាវេតា វធាហវតិ អបរាមសំ, វយា សវច្ចា មវាវឈា ធា សិយា, តស្មិ អនុបលព្ភមានេបិ អត្ថិ តឥនុបលព្ភវតាវយធ បរាមាសំ អត្តឥដ្ឋិ អនុប្បាទេន្តោ វលាវក អត្តបដិលិវកាតិ បធត្តវធាហារធវសវនធ វធាហវតីតិ អយមេត្ថ អវត្ថា. ឯត្ថ ធ បច្ចត្តសាមញ្ញលក្ខណធវសន បុគ្គលស្ស អត្ថិតំ បដិក្ខិបិត្វា វលាកវធាហារវន អត្ថិតំ ធនវន្តន បុគ្គលាតិ វកាចិ សការវធា នត្ថីតិ ទុត្តំ ហោតិ. សតិ ហិ តស្មិ អត្តវនា សការវធវនធ អត្ថិតា ធត្តព្វា សិយា, ន វលាកវធាហារវនាតិ. ញាយិតា បន យថា សវយតិ, យថា ធ បរាមាវសា ន ហោតិ, ឯវំ ញាវតា បុរិមា ធ អត្ថវណ្ណនា វយាជេតព្វា.

វលាកសម្មុតិការណត្តិ យស្មា វលាកសម្មុតិធវសន បធត្តំ, តស្មា សច្ចិត្តំ ទុត្តំ ហោតិ. តធលក្ខណត្តិ តធការណំ. យស្មា ឥមានំ តធតាយ បធត្តំ, តស្មា សច្ចិត្តំ ឥវស្សតិ.

បដិវេធនានុយោគាទិវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

បុគ្គលកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

២. បរិហានិកថា

១. វាទយុត្តិបរិហានិកថាវណ្ណនា

១៦៤. “បញ្ចិមេ, ភិក្ខវេ, ធម្មា សេក្ខស្ស ភិក្ខុនោ បរិហានាយ សំវត្តន្តី”តិ (អ. និ. ៥.១៤៩) ឥទំ សុត្តំ អរហតោ បរិហានិលទ្ធិយា ន និស្សយោ, អថ ខោ អនាគាមិអាទីនំ បរិហានិលទ្ធិយា, តស្មា អរហតោបិ បរិហានិំ ឥច្ឆន្តីតិ ឯត្ថ បិ-សទ្ទេន អនាគាមិស្សាបិ សកទាគាមិស្សាបីតិ យោជេតព្វំ.

“តតិយម្ហិបិ យុញ្ជិត្វាន អធិគេហតោ ទេវសញ្ញាសន្តានស្សបិ បរិហានិ ន ហោតីតិ តស្ស លទ្ធី”តិ បុរិមបាឋោ, យុញ្ជិត្វាយេវ ច បន អធិគេហតោ បរិហានិបិ ន ភវេយ្យ សិយា, ភវេ ច, តស្មា “តតិយម្ហិបិ តិក្ខត្តុំ យុញ្ជិត្វាន អធិគេហតោ ទេវសញ្ញាសន្តានស្សបិ បរិហានិ ន ហោតីតិ តស្ស លទ្ធី”តិ បឋន្តិ.

អយោនិសោ អត្ថំ គហេត្វាតិ សោតាបន្នោ និយតោតិ វុត្តត្តា សោតាបន្នោ ន បរិហាយតិ, ន ឥតរេតិ អត្ថំ គហេត្វា “សម្ពោធិបរាយណោ”តិ វុត្តំ អត្ថំ អគ្គហេត្វា និយតោតិ សោតាបត្តិផលំ ន បរិហាយតីតិ ឯតមត្ថំ គហេត្វា បន វទន្តិ.

វាទយុត្តិបរិហានិកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

២. អរិយបុគ្គលសំសន្ទនបរិហានិវណ្ណនា

១៨០. សំសន្ទេត្វាតិអាទិម្ហិ អរហត្តផលេ ឋិតស្ស អនត្តនោ អរហត្តប្បត្តិំ, តទា បរិហាយិត្វា តត្ថ ច ឋត្វា ឥទ្ធន្តោ បុន វាយាមេន តទនត្តនោ អរហត្តប្បត្តិំ ន ឥច្ឆតីតិ ចិន្តេតព្វំ.

១៩១. អចលិប្បត្តោ ឈានលាភីតិ សេក្ខោ វុត្តោតិ ឥន្ទ្រិយេហិ. បុថុជ្ជនោ បន ចលិប្បត្តោ អចលិប្បត្តោ ច សមយវិមុត្តអសមយវិមុត្តតាយ អគ្គហិតោ, កុប្បធម្មោ បន សមាបត្តិវិក្ខម្ភិតានំ កិលេសានំ វសេន សមយវិមុត្តោ ... វុត្តោតិ.

អរិយបុគ្គលសំសន្ទនបរិហានិវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

៣. សុត្តសាធនបរិហានិវណ្ណនា

១៩៥៎ ពុត្តយហឹតកេកោ “តត្ថ ឃាយំ បដិបគា ឞុលា លិប្បាកិដ្ឋា, ឞា ព្គុកេឃេតច បណិតា អក្លាឃតី”តិអាឌិឞុត្តចនេឞត (ឌឹ៎ តិ៎ ១៎៣៥១) ចុទ្ធា៎ “ឌិដ្ឋំ ឞុតំ ឞុត”ត្តិ ៧ត្ត ចិឃ ឞុតឞព្ទោ បត្តត្ថំ ចគតីតិ អាហ “ចុឞតារហ”ត្តិ៎

១៩លិ៎អប្បត្តបរិហាភាឃ ឆេច ឃំចត្តត្តិ ឃឆាកតឞត្ថិដ្ឋាភឞ្ស ឞយឃចិឞុត្តឞ្សាតិ អធិប្បាយោ៎

ឞុត្តឞារភបរិហារិចណ្ណុភា និដ្ឋិតា៎

បរិហារិកឆាចណ្ណុភា និដ្ឋិតា៎

១៎ (ពាហូចរិយកឆា

៣៎ ឞុទ្ធ(ពាហូចរិយកឆាចណ្ណុភា

១៩ជ៎“បរតិឞុំតចឞចត្តិកេចេស្ដបិគាឃ តក្សបឹ”តិ ចុត្តំ, “តីហិ, កិក្លុចេ, ធារេភហិ”តិ (អ៎ តិ៎ ជ៎១៣) បភ ឞុត្តឞ្ស ចចេភភ ហេដ្ឋាបិ ឞក្កកាចភឞ្សិ ភ ប្ឋធ្ឋិតិ ចិដ្ឋាឃតិ៎

១៩លិ០៎“កិហិភចេ្មាច ឧកច្ចាភច្មា កេចាតំ ឞក្កបដិលិកំ ឞគ្គាឃ បដិក្លុរបិ តេឞ្សចា”តិ ចុត្តំ, “ឃត្ត ភត្តិ”តិ បភ ឌ្គកាឞចនេឞត ឞុដ្ឋោ ឞុក្កលចនេឞត តឞ្ស បដិក្លុរបិ ភ ឃុទ្ធា៎ ឃឌិ ច តឞ្សាឃំ អធិប្បាយោ, ឞកចាឌិតា ឞយាភាធិប្បាឃត្តា ភ តិក្កហេតទ្ធា៎

១៩លិ១៎ឧកត្តិទិកបញ្ជាតិ បរចាឌឹឞកចាឌឹតំ អដ្ឋាឞដ្ឋា បញ្ជត្តិទិកា បញ្ជា៎

ឞុទ្ធ(ពាហូចរិយកឆាចណ្ណុភា និដ្ឋិតា៎

១៎ ឃំឞគ្គភ(ពាហូចរិយកឆាចណ្ណុភា

១៩លិ១៎ទ្ធុបិចចរឞក្កភ ហិ ឞោ ប្ឋធចិហាឃតិដ្ឋោ ភាឞ ឌាឞេតាតិ ប្ឋធំ “ប្ឋធ កាចិតឞក្កោ ហិ អភាកាឞឹ ប្ឋធចិហាឃតិដ្ឋោ ភាឞ ហោតី”តិអាឌិកេកភ លឌ្ឋិកិត្តភេភ កធំ ឞយេតីតិ ចិចាររេតទ្ធំ៎ ឞុទ្ធា បភ អភាកាឞឹ ៧ច អភាកាឞឹតិ ចុទ្ធា, ប្ឋធ ចឞាភាភាកាឞិឞោតាបគ្គាឌិកោតិ អធិប្បាយោ៎ ប្ឋធ អរហត្តឞក្កំ កាចេត្វា ប្ឋធឆេច ឃល់ ឞត្ថិកេរាត្តិ “ប្ឋធបរិតិដ្ឋាឃិ”តិ ចគតិ, ប្ឋធ

ᨸᨶ ᨾᨣ᩠ᨣ ᨽᩣᩅᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨹᩃᩴ ᩈᨧ᩠ᨨᩥᨠᩁᩮᩣᨲᩥ “ᨲᨲ᩠ᨳᨸᩁᩥᨶᩥᨻ᩠ᨻᩣᨿᩦ ᩋᩁᩉᩣ”ᨲᩥ᪨

ᩈᩴᩈᨶ᩠ᨴᨶᨻᩕᩉ᩠ᨾᨧᩁᩥᨿᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

ᨻᩕᩉ᩠ᨾᨧᩁᩥᨿᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪃᪨ ᩒᨵᩥᩈᩮᩣᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪁᪄᪃᪨ ᩒᨵᩥᩈᩮᩣᩒᨵᩥᩈᩮᩣᨲᩥ ᩑᨲᩔ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᨴᩔᩮᨲᩣ “ᩑᨠᨴᩮᩈᩮᨶ ᩑᨠᨴᩮᩈᩮᨶᩣ”ᨲᩥ ᩋᩣᩉ᪨

ᩒᨵᩥᩈᩮᩣᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪃᪨ ᨩᩉᨲᩥᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪁᪨ ᨶᩈᩩᨲ᩠ᨲᩣᩉᩁᨱᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪁᪅᪀᪨ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩈᨣ᩠ᨣᩣᩅᨲ᩠ᨳᩥ ᨲᩦᩉᩥ ᨸᩉᩣᨲᨻ᩠ᨻᩔ ᨸᩉᩦᨶᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᨲᩴ ᨸᨶ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᨿᨴᩥ ᨲᩮᨶᩮᩅ ᨾᨣ᩠ᨣᩮᨶ ᩈᩥᨩ᩠ᨫᨲᩦᨲᩥ ᩃᨴ᩠ᨵᩥ, ᨸᩩᨳᩩᨩ᩠ᨩᨶᨠᩣᩃᩮ ᩑᩅ ᨠᩣᨾᩁᩣᨣᨻ᩠ᨿᩣᨸᩣᨴᩣ ᨸᩉᩦᨶᩣᨲᩥ ᩃᨴ᩠ᨵᩦᨲᩥ ᩑᨲᩴ ᨶ ᩈᨾᩮᨲᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨸᩩᨳᩩᨩ᩠ᨩᨶᨠᩣᩃᩮ ᨸᩉᩦᨶᩣᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᨴᩔᨶᨾᨣ᩠ᨣᩮ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩮ ᨸᩩᨶ ᨠᨴᩣᨧᩥ ᩋᨶᩩᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨲᩮᩣ ᨲᩥᨱ᩠ᨱᩴ ᨾᨣ᩠ᨣᩣᨶᩴ ᨠᩥᨧ᩠ᨧᩴ ᩈᨾᩩᨣ᩠ᨣᩅᨲᩦᨲᩥ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ᪨

ᨶᩈᩩᨲ᩠ᨲᩣᩉᩁᨱᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

ᨩᩉᨲᩥᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪄᪨ ᩈᨻ᩠ᨻᨾᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥᨠᨳᩣ

᪁᪨ ᩅᩣᨴᨿᩩᨲ᩠ᨲᩥᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪁᪅᪁᪨ ᩈᨻ᩠ᨻᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩈᩁᩦᩁᩮ ᩈᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨳᩥ ᩈᩥᩁᩈᩥ ᨸᩣᨴᩮ ᨸᨬ᩠ᨧᩮᨲᩣ ᩅᨣ᩠ᨣᩩᨲᩦᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᩈᨻ᩠ᨻᩴ ᩈᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨳ ᩋᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᩈᨻ᩠ᨻᨴᩣ ᨠᩣᩃᩮᨲᩥ ᨴᩦᨥᨠᩣᩃᩮ ᨿᩩᩅᨲᩣ, ᩅᩩᨯ᩠ᨰᨠᩣᩃᩮ

ចាលតា, ឧចំ សន្តេបិ ការេល សន្តេ៓ សន្តេភាការរេភាតិ គឹលិការេត ឞីតំ, ឞីតាការេត លោហិតត្តិ ឧចំ៓ សន្តេសុ ឩឞេយ្យតិ ចក្ខុបិ សោតំ, សោតបិ ឈាតត្តិ ឧចំ៓ អឃុត្តត្តិ ឃោការហិតំ ចឧតិ, តំ បត ឧកសកាចំ៓ ពធំ បត ឧកសកាចស្ស ឃោការហិតតាតិ តំ ឩស្សេត្វា

“ភាភាសកាចាតញ៊ាំ”តិអាឌិយាហ៓ ខ្ចិត្តញ៊ាភាភាសកាចាតំ អក្កុលិតំ យេណ្ហកាតំ ចា អញ្ញាយញ្ញាឃោរកា ហោតិ, ត ឧកស្សេច សតោ, តស្មា ឃោ ភាភាសការចសុ ហោតិ ឃោរកា, តេត រហិតំ ឧកសកាចំ អឃោកត្តិ ចុត្តំ៓ ខ្ពុងំ បុច្ឆតីតិ បរចាឝឺឌ្ឌិយា ឞិច្ឆាឌឺឌិកាចំ កហេត្វា ឃ្សប្បត្តាឃ អត្តតោ ឌិឌ្ឌិយា សយ្យាឌិឌ្ឌិការចា អត្តីតិ ចុត្តំ ហោតិ៓

ចាឩឃុត្តិចណ្ណនា តិដ្ឋិតា៓

១៓ កាលសំសន្ទនចណ្ណនា

១៥៥៓អតីតាភាកតំ បហាយ បច្ចុប្បន្នរូបស្សេច អប្បិយំ អចិកឌិតត្តា ករិត្វាតិ បច្ចុប្បន្នសន្តេត រូបសន្តេត ចាតិ ឃ្សកាហិបិ បច្ចុប្បន្នរូបស្សេច ចត្តព្ពា កត្វាតិ ចុត្តំ ហោតិ៓ បញ្ញត្តិយា អចិកតត្តាតិ ឧតេត ខ្ពុងំ ចិញ្ញាយតិ “ត រូបបញ្ញត្តិ ចិឃ ចត្តបញ្ញត្តិ សកាចបរិច្ឆិន្នេ បចត្តា ចិជ្ជមាតបញ្ញត្តិ, អថ ខោ បុព្ពាបរិយចសេន បចត្តមាតំ រូបសមូហំ ឃ្សបាទាយ បចត្តា អចិជ្ជមាតបញ្ញត្តិ, តស្មា ចត្តកាចស្ស ឋ្ពូគាតកាចចិកប្បេ ចិកប្បាចត្តព្ពតា ឃុត្តា, ត បត រូបកាចស្ស បច្ចុប្បន្នកាចចិកប្បេ”តិ៓

កាលសំសន្ទនចណ្ណនា តិដ្ឋិតា៓

ចចតសោឌតចណ្ណនា

១៥៥៓អភាកតំចា បច្ចុប្បន្នំ ចា ហុត្វា ហោតីតិ ចុត្តត្តិ ឧត្ត អភាកតំ អភាកតំ ហុត្វា បុត បច្ចុប្បន្នំ ហោន្តំ ហុត្វា ហោតីតិ, តថា បច្ចុប្បន្នំ បច្ចុប្បន្នំ ហោន្តំ បុព្ពេ អភាកតំ ហុត្វា បច្ចុប្បន្នំ ហោតីតិ ហុត្វា ហោតីតិ ចុត្តត្តិ ឩឌ្ឌេ៓ កិំ តេ តយិ ហុត្វា ហោតីតិ តត្ថាចាចិកប្បតោ ហុត្វាហោតិកាចានុបវំ អនុបច្ឆេងំ បុច្ឆតីតិ អធិប្បាយោ ឃុត្តោ៓ ហុត្វា ភូតស្ស បុត ហុត្វា អភាចតោតិ អភាកតំ ហុត្វា បច្ចុប្បន្នភូតស្ស បុត អភាកតំ ហុត្វា បច្ចុប្បន្នាភាចតោ៓

ឃស្មា តត្ថិ តំ ហុត្វា ភូតំ បច្ចុប្បន្នំ ឃស្មា អភាកតំ ហុត្វា បច្ចុប្បន្នំ ហោន្តំ “ហុត្វា ហោតី”តិ សន្ត្យេកតំ, តស្មា ទុតិយេបិ “ហុត្វា ហោតី”តិ ចចតំ អរហតីតិ បឌិជាភាតីតិ អធិប្បាយោ៓ ឧចំ បត ឩឞេ្យ ហុត្វាហោតិកាចានុបវំ ចឩត្តស្ស អឩឞេ្យ សសចិសេណ តហុត្វាត ហោតិកាចានុបវេយា អាបជ្ជតីតិ អធិប្បាយេត “អថ ត”ត្តិអាឌិយាហ៓

បឌិក្ខិត្តតយេភាតិ កាលភាតត្តេត៓ បឌិញ្ញាតតយេភាតិ អត្តភាភាតត្តេត៓ អត្តភាភាតត្តំ ខ្ពុច្ឆេត្វាបិ បត អភាកតស្ស បច្ចុប្បន្នេ ចុត្តំ

ហោតិកាចិ, បច្ចុប្បន្នស្ស ច អនាគតេ វុត្តិ ហុត្វាកាចិ កថំ បដិជានាតីតិ វិចារេតព្ពំ។ អត្ថានន្តរត្តេន ហិ តេន អនុញ្ញាយតិ, ន អនាគតេ បច្ចុប្បន្នការេន, បច្ចុប្បន្នេ វា អនាគតការេនាតិ។ បុរិមំ បដិក្ខិត្តបញ្ហាបរិវត្តិតត្តាតិ អនុញ្ញាតបញ្ហស្ស ហុត្វា ហោតិ ហុត្វា ហោតីតិ ចោទនា ចុទេត្វាតិ អចុទិតចោទនំ អតិក្កម្ម បដិក្ខិត្តបញ្ហាបុន គហេត្វា តេន ចោទេតីតិ អត្ថោ។ ឯត្ថ ច អត្ថានន្តរេន ហុត្វាហោតីតិ អនុជានន្តស្ស ចោទនា កាលនានត្តាភាវេន អនាគតំ បច្ចុប្បន្នំ បដិក្ខិបន កថំ ហោតីតិ? តស្សេវ អនុជាននបដិក្ខេបតោតិ អធិប្បាយោ។

ឯកច្ចន្តិ អនាគតម្បិ ន ហុត្វា ន ហោតិ បច្ចុប្បន្នម្បីតិ អត្ថក្កមំ គហេត្វា “ឯកច្ចំ ន ហុត្វា ន ហោតិ ន ហុត្វា ន ហោតី”តិ វុត្តំ, ន ឯកច្ចមេវ ន ហុត្វា ន ហោតិ ន ហុត្វា ន ហោតីតិ។ ឯវ សតិ បុរិមស្មិំ “ឯកច្ចំ ហុត្វា ហោតិ ហុត្វា ហោតី”តិ វចនេនបិ អនាគតស្ស ហិ “ហុត្វា ហោតី”តិ ភាវំ បច្ចុប្បន្នស្ស ចាតិ ទ្វេបិ ភាគាតិ សង្គហេត្វា “ហុត្វា ហោតិ ហុត្វា ហោតី”តិ ចោទិតំ, តថា “ន ហុត្វា ន ហោតិ ន ហុត្វា ន ហោតី”តិ ចាតិ អធិប្បាយោ។ សព្ពេតោ អត្ថការេន បរិយោសានេន្តោ វិយាតិ ឯតេន អបរិយោសានេន្តេន បដិជានិតព្ពំ សិយាតិ ទស្សេតិ។ ឯត្ថ ច បុរិមនយេ ហុត្វា ភូតស្ស បុន ហុត្វាហោតិភាវោ ចោទិតោ, ទុតិយនយេ អនាគតាទីសុ ឯកច្ចស្ស ហុត្វាហោតិភាវតាតិ អយំ វិសេសោ។

វចនសោធនវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

អតីតញាណាទិកថាវណ្ណនា

១៥០. បុន បុរេ...បេ... អត្ថិតាយ បដិជានាតីតិ ឯត្ថ បច្ចុប្បន្នំ ញាណំ តេនាតិ ឯតេន អនុបច្ចយាការេបន្នវចនេន កថំ វុច្ចតីតិ វិចារេតព្ពំ។

អតីតញាណាទិកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

អរហន្តាទិកថាវណ្ណនា

១៥១. យុត្តិវិចារណា អរហតោ សរាគាទិការេន បុថុជ្ជនេន អនាគតំ (ព្រហ្មចរិយវាសស្ស អផលតាតិ ឯវមាទិកោ ទស្សេត្វា។

អរហន្តាទិកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

បទសោធនកថាវណ្ណនា

២៩៣. តេន ការណេនាតិ អតីតអត្ថិសទ្ទានំ ឯកត្ថត្តា អត្ថិសទ្ទត្ថស្ស ច ភាវាតីតការតោ “អតីតំ ភាវាតីតំ, ភាវាតីតត្តា អតីតំ ហោតី”តិ វុត្តំ ហោតិ។ ឯត្ថ បន អតីតាទីនំ អត្ថិតំ វទន្តស្ស បរវាទិស្សេវាយំ ទោសោ យទា អាបជ្ជតិ, ន បន “តិដ្ឋានំ អត្ថី”តិ វទន្តស្ស សកវាទិស្ស, តទា បដិបិទេតព្ពំ។

បទសោធនកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

សព្ពមត្ថីតិកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៧. ឯកច្ចំអត្ថីតិកថា

១. អតីតាទិឯកច្ចកថាវណ្ណនា

២៩៩. តិណ្ណំ រាសីនត្តិ អវិបក្កវិបាកវិបក្កវិបាកអវិបាកានំ។ វោហារវសេន អវិបក្កវិបាកានំ អត្ថិតំ វទន្តោ កថំ ចោទេតព្ពោតិ វិនោទេតិ “កាយុបចយំ ចិត្តវិប្បយុត្តំ សង្ខារំ ខន្ធី”តិ។

ឯកច្ចំអត្ថីតិកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៨. សតិបដ្ឋានកថាវណ្ណនា

២០១. លោកុត្តរភាវំ បុច្ឆនត្ថាយាតិ លោកិយលោកុត្តរាយ សម្មាសតិយា សតិបដ្ឋានត្តា, លោកុត្តរាយមេវ វា បរមត្ថសតិបដ្ឋានត្តា តស្សា វសេន លោកុត្តរភាវំ បុច្ឆនត្ថាយាតិ អត្ថោ។ បកេទបុច្ឆាវសេនាតិ លោកិយលោកុត្តរសតិបដ្ឋានសមុទាយភូតស្ស សតិបដ្ឋានស្ស បកេទាតំ បុច្ឆាវសេន។

សតិបដ្ឋានកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៩. ហេវត្ថិកថាវណ្ណនា

២០៣. អយោនិសោបតិដ្ឋាបិតត្តាតិ អវត្តព្ពត្តេន វេបក្ខិតេដ្ឋន បតិដ្ឋាបិតត្តាតិ អត្ថោ ដេដ្ឋោ។

ហេវត្ថិកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

មហាវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

២. ទុតិយវគ្គោ

១. បរូបហារវណ្ណនា

១០៧. អធិមានិកានំ សុក្កវិស្សដ្ឋិទស្សនំ វិធារេត្វា។ តេ ហិ សមាធិវិបស្សនាហិ វិក្ខម្ភិតរាគាវ, ពាហិរកានម្បិ ច កាយេសុ វីតរាគានំ សុក្កវិស្សដ្ឋិយា អភាវោ វុត្តោតិ។ អធិមានិកបុព្វា បន អធិប្បេតា សិយុំ។

១០៨. វវសាយេតីតិ និច្ឆយេតិ, “កិំ ការណា”តិ បន ការណស្ស បុច្ឆិតត្តា (បាហុវាទិយកថាយំ វិយ ការណេតីតិ យុត្តំ។

បរូបហារវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៥. វចីភេទកថាវណ្ណនា

១១៦. វចីភេទកថាយំ លោកុត្តរំ បឋមជ្ឈានំ សមាបន្នោតិ បឋមមគ្គំ សន្ធាយ វទតិ, យស្មា សោ ទុក្ខន្តិ វិបស្សតិ, តស្មា ទុក្ខមិច្ចេវ វាចំ ភាសតិ, ន សមុទយោតិអាទីនីតិ អធិប្បាយោ។

១១៨. យេនតំ សទ្ទំ សុណាតីតិ ឧទំ វចីសមុដ្ឋាបកក្ខណេ ឯវ ឯវំ សទ្ទំ សុណាតីតិ ឧទ្ធិតេ អារោបិតេ វា យុជ្ជតិ។

១១៩. លោកុត្តរមគ្គេន វចីភេទំ ឧទ្ធតោ បរស្ស អភិក្ខុត្តាហរណេ អធិប្បាយោ វត្តព្វោ។

វចីភេទកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៧. ចិត្តដ្ឋិតិកថាវណ្ណនា

១១៣។ ចិត្តដ្ឋិតិកថាយំ ចុល្លាសីតិ...បេ... អាទិវចនវសេនាតិ អារុប្បេយេវ ឯវំ យាវតាយុកដ្ឋានំ ហុត្វា, ន អញ្ញថាតិ កត្វា បដិក្ខិបតីតិ អធិប្បាយោ។ ឯតេន បន “ន ត្វេវ តេបិ តិដ្ឋន្តិ, ទ្វីហិ ចិត្តសមោហិតា”តិ (មហានិ. ១០ ទោកំ វិសជ្ជិំ) ឥតិយាបិ អដ្ឋកថា បស្សិតព្ពា។ បុរិមាយ ច វស្សសតាទិដ្ឋានានុញ្ញាយ អចិរេវាសា វិការេចតព្ពា។ ពហុត្តំ ពហុត្តន្តិ បរោបា សកវាទិនា បុដ្ឋេនា វិយ ហុត្វា, បរវាទិនា បន បុដ្ឋេនាតិ ទដ្ឋព្ពា។

ចិត្តដ្ឋិតិកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៩។ អនុបុព្ពាភិសមយកថាវណ្ណនា

១១៩។ អនុបុព្ពាភិសមយកថាយំ អធិវាតិអាទិកា ញាណំ ទស្សេតិ – ចតុន្នំ ញាណានំ ឯកប្បហារេន ន ឯកក្ខណស្ស ពាហុល្លាបត្តិ, អនុបុព្ពេន ច សោតាបត្តិមគ្គំ ការេតីតិ ឧប្បន្នត្តំ បដិជានាតីតិ។

១២២។ តថាតិ ទស្សនេ បរិនិដ្ឋិតេ។

១២៣។ អដ្ឋហិ ញាណេហីតិ ឯត្ថ បដិសម្ភិទាញាណេហិ សហ អដ្ឋសុ គហិតេសុ និរុត្តិបដិភានបដិសម្ភិទាហិ សោតាបត្តិផលសច្ឆិកិរិយា កថំ ហោតីតិ វិចារេតព្ពំ។

អនុបុព្ពាភិសមយកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១០។ វោហារកថាវណ្ណនា

១២៤។ វោហារកថាយំ ឧទាហុ សោតាទីនិបីតិ ឯកត្តលោកិយេសុ វិសយវិសយីសុ វិសយស្សេវ លោកុត្តរាការោ, ន វិសយីនន្តិ តេន វា ការណំ។ យថា ច វិសយីនំ លោកុត្តរាការោ អសិទ្ធោ, តថា វិសយស្ស សទ្ទាយតនស្ស។ តត្ថ យថា អសិទ្ធលោកុត្តរាការស្ស តស្ស លោកុត្តរតា, ឯវំ សោតាទីនំ អាបន្នាតិ កិន្តិ តានិបិ លោកុត្តរានីតិ អត្ថោ ទដ្ឋព្ពោ។

យទិ លោកុត្តរេ បដិហញ្ញេយ្យ, លោកុត្តរោ សិយាតិ អត្ថោ ន គហេតព្ពោ។ ន ហិ លោកុត្តរេ បដិហញ្ញតីតិ បរិកប្បិតេបិ សទ្ទស្ស លោកុត្តរាការោ អត្ថីតិ អធិប្បាយោ។ “លោកិយេន ញាណេនា”តិ វុត្តំ, “វិញ្ញាណេនា”តិ បន បាឋោ, តត្ថ វិញ្ញាណំ សោតសម្ពន្ធ សោតវិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាយតីតិ។ អនេកន្តតាតិ លោកិយេន ញាណេន ជានិតព្ពតោ លោកិយោតិ ឯតស្ស ហេតុស្ស លោកិយេ លោកុត្តរេ ច សម្ភវតោ អនេកន្តការោ សិយាតិ អធិប្បាយោ។

ᩅᩮᩣᩉᩣᩁᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪁᪁᪨ ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪂᪃᪂᪨ ᨴ᩠ᩅᩮ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩈᨧ᩠ᨧᩣᨶᩥ ᨶ ᩍᨧ᩠ᨨᨲᩦᨲᩥ ᨿᩮᩈᩴ ᨴ᩠ᩅᩥᨶ᩠ᨶᩴ ᨴ᩠ᩅᩦᩉᩥ ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩮᩉᩥ ᨠᨳᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ, ᨲᩣᨶᩥ ᨴ᩠ᩅᩮ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩈᨧ᩠ᨧᩣᨶᩥ ᨶ ᩍᨧ᩠ᨨᨲᩦᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨿᩮ ᨸᨭᩥᩈᩘᨡᩣᨿ ᩃᩮᩣᨠᩩᨲ᩠ᨲᩁᩮᨶ ᨬᩣᨱᩮᨶ ᩋᨶᩥᩁᩩᨴ᩠ᨵᩣᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᨸᨭᩥᩈᩘᨡᩣᨿ ᩅᩥᨶᩣ ᨶᩥᩁᩩᨴ᩠ᨵᩣ ᩋᩈᨾᩩᨴᩣᨧᩁᨱᩈᩘᨡᩣᩁᩣ ᩋᨸ᩠ᨸᨭᩥᩈᩘᨡᩣᨶᩥᩁᩩᨴ᩠ᨵᩣᨲᩥ ᨧᩮᩔᨲᩥ , ᨶ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨽᨣ᩠ᨣᩣᨲᩥ᪨ ᨲᩮᨶ ᩋᨸ᩠ᨸᨭᩥᩈᩘᨡᩣᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩮᩣ ᨧ ᩋᩈᨾᩩᨴᩣᨧᩁᨱᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩮᩣᨲᩥ ᨴᩔᩥᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨

ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

ᨴᩩᨲᩥᨿᩅᨣ᩠ᨣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪃᪨ ᨲᨲᩥᨿᩅᨣ᩠ᨣᩮᩣ

᪁᪨ ᨻᩃᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪂᪃᪃᪨ ᩍᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᨸᩁᩮᩣᨸᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩋᩈᩣᨵᩣᩁᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᨿᨳᩣ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᨲᩮᩣ ᩅᩥᨲ᩠ᨳᩣᩁᨲᩮᩣ ᩈᨻ᩠ᨻᩴ ᩈᨻ᩠ᨻᩣᨠᩣᩁᩴ ᨮᩣᨶᩣᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣᨴᩥᩴ ᩋᨩᩣᨶᨶ᩠ᨲᩣᨸᩥ “ᩋᨭ᩠ᨮᩣᨶᨾᩮᨲᩴ ᩋᨶᩅᨠᩣᩈᩮᩣ, ᨿᩴ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩈᨾ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩮᩣ ᨸᩩᨣ᩠ᨣᩃᩮᩣ ᨠᨬ᩠ᨧᩥ ᩈᩘᨡᩣᩁᩴ ᨶᩥᨧ᩠ᨧᨲᩮᩣ ᩏᨸᨣᨧ᩠ᨨᩮᨿ᩠ᨿ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ (ᩋ᪨ ᨶᩥ᪨ ᪁᪨᪂᪆᪈) ᨮᩣᨶᩣᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣᨶᩥ ᩏᨴ᩠ᨴᩮᩈᨲᩮᩣ ᩈᩘᨡᩮᨸᨲᩮᩣ ᩈᩣᩅᨠᩣ ᨩᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ, ᨶ ᩑᩅᩴ “ᩋᩣᩈᨿᩴ ᨩᩣᨶᩣᨲᩥ ᩋᨶᩩᩈᨿᩴ ᨩᩣᨶᩣᨲᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ (ᨸᨭᩥ᪨ ᨾ᪨ ᪁᪨᪁᪁᪃) ᩏᨴ᩠ᨴᩮᩈᨾᨲ᩠ᨲᩮᨶᨸᩥ ᩍᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᨸᩁᩮᩣᨸᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩴ ᨩᩣᨶᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ “ᩋᩈᩣᨵᩣᩁᨱ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᩣᩉ᪨ ᨳᩮᩁᩮᨶ ᨸᨶ ᩈᨴ᩠ᨵᩣᨴᩦᨶᩴ ᩍᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᩣᨶᩴ ᨲᩥᨠ᩠ᨡᨾᩩᨴᩩᨽᩣᩅᨩᩣᨶᨶᨾᨲ᩠ᨲᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ “ᩈᨲ᩠ᨲᩣᨶᩴ ᩍᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᨸᩁᩮᩣᨸᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᩴ ᨿᨳᩣᨽᩪᨲᩴ ᨸᨩᩣᨶᩣᨲᩦ”ᨲᩥ (ᨸᨭᩥ᪨ ᨾ᪨ ᪂᪨᪃᪃) ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨶ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩍᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᨸᩁᩮᩣᨸᩁᩥᨿᨲ᩠ᨲᨬᩣᨱᩴ ᨲᨳᩣᨣᨲᨻᩃᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨿᨾᩮᨲ᩠ᨳ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨ “ᩏᨴ᩠ᨴᩮᩈᨲᩮᩣ ᨮᩣᨶᩣᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣᨴᩥᨾᨲ᩠ᨲᨩᩣᨶᨶᩅᩈᩮᨶ ᨸᨭᩥᨩᩣᨶᩣᨲᩦ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᩑᩅᩴ ᨸᨶ ᨸᨭᩥᨩᩣᨶᨶ᩠ᨲᩮᨶ “ᨲᨳᩣᨣᨲᨻᩃᩴ ᩈᩣᩅᨠᩈᩣᨵᩣᩁᨱ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩍᨴᨾ᩠ᨸᩥ ᩑᨠᨴᩮᩈᩮ ᨸᨭᩥᨬ᩠ᨬᩣᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ ᨠᨳᩣᨿᩴ ᩅᩮᩣᨵᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨

᪂᪃᪄᪨ ᩈᩮᩈᩮᩈᩩ ᨸᨭᩥᨠ᩠ᨡᩮᨸᩮᨸᩥ ᩈᨠᩅᩣᨴᩥᩔ ᨮᩣᨶᩣᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣᨴᩦᨶᩴ ᩈᩣᨵᩣᩁᨱᩣᩈᩣᨵᩣᩁᨱᨲ᩠ᨲᩣ ᨲᨲ᩠ᨳ ᩈᩣᨵᩣᩁᨱᨸᨠ᩠ᨡᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿᩣᨲᩥ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ᪨

ᨻᩃᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

១៑ អរិឃត្តិកឆាចណ្ណភា

១៣៦៑ សញ្ញាទេ សត្តាឃ បដិខាតត្តស្ស ខ្ចិត្ត ឋស្សាត់ សទេយាឆាត់ កចំ អាបជ្ជតិ ឃឆាចុត្តតឃេតាតិ ចិឆាទេតព្ពា៑ បរិកប្បតចសេត អាទេទាបេត្វា ឆេបេតព្ពតាឃ សទេត្តា "បសិងី"តិ ចុទេត្តា៑ ទេសា បត ឲកស្ថិប្បិ អាទេទាបេត្វា ត ឆេបេតព្ពាតិ ឲកស្ថិប្បិ អាទេទាបេត្វា ឆេបេតព្ពត ទេតត ទហិតតា ចុត្តា៑

អរិឃត្តិកឆាចណ្ណភា តិដ្ឋិតា៑

២៑ ចិបុច្ចយាតកកឆាចណ្ណភា

១៤៤៑ឍសាទេភភចិក្ខុក្ខភចិបុត្តិឃា ចិបុត្តិ ចិត្តិ យក្កក្ខុលោ សបុទេច្ឆចិបុត្តិឃា ចិបុច្ចយាត់ ភាយ ទេហាតិតិ ឲតិស្សា លក្ខឃា ទេកា ទេកាទេសាតិ ចិឆាទេតព្ពា៑ ឃធិ ចិប្បកតភិទេច្ឆទេស ទេកាទេសា, តព្រាបិ ទេតត ចិបុច្ចយាតតាឃ "ចិបុត្តិ ចិបុច្ចយាត"ត្តិ ចុត្តិ៑ សតិ ច ទេកាទេស ក្ខប្បាឆក្ខុលោ ចិបុត្តិ, ចឃក្ខុលោ ចិបុច្ចយាតត្តិ ចិបុត្តចិបុច្ចយាតចចតស្ស ត ចេទាឆតព្ពា សិឃា, អច ទេលា ចិបុច្ចយាតចចតយេចាតិ៑ ឲកឆទេសត, ឲកឆទេស ចា ចិបុច្ចយាតស្ស ច ចិបុត្តកិរិឃាឃ ឲកឆទេសា ចិទេសសត់ ទេហាតិតិ "ភាចតបុំសក"ត្តិ ចុត្តិ៑ កដិឆទេឃាតិ កដបដិឆទេឃា៑ ឲទេកទេតច ចិទេត្តភាតិ ឲទេកទេតច ឋលចិទេត្តភាតិ អធិប្បាទេឃា៑

ចិបុច្ចយាតកកឆាចណ្ណភា តិដ្ឋិតា៑

៣៑ អដ្ឋយកកឆាចណ្ណភា

១៤៥៑ អត្ថុទេលិយទេកាព្រក្ខុក្ខុលោបិ អសបុឌាចទេត្តា យក្កក្ខុលោបិ បហិតា ឲច ភាយ កទេចឃ្យុត្តិ លក្ខិក្ខប្បត្តាតិ អធិប្បាទេឃត អត្ថុទេលិយទេកាព្រក្ខុក្កហណ៌ កទេទាតិ៑

អដ្ឋយកកឆាចណ្ណភា តិដ្ឋិតា៑

៤៑ អដ្ឋយកស្ស ព្ពុក្ខិឃកឆាចណ្ណភា

១៦០៑ព្ពុក្ខិឃាតិបដិលកតិ អប្បដិលក្ខិក្ខិឃត្តា អតិក្ខិឃក្ខុតាតិ សក្ខាឌីតិ តិឃ្យាតិកាតិ ករទេចទេត្តា ព្ពុក្ខិឃាតិ បដិលកតិ, ត បត ព្ពុក្ខិឃាតិ ករទេចទេត្តាតិ អធិប្បាទេឃា៑

អដ្ឋយកស្ស ញត្តិយកឆាចល្លកា តិដ្ឋិតា៉

លិ៉ ជិដ្ឋាចក្លុកឆាចល្លកា

៦លិ៦៉ ប្រាបត្តន្តិ ឃឆា ចិរឃាត្រកាចពោកោចទេហិ ចិរិដ្ឋិ ហោតិ, តឆា បច្ចឃក្ខុតោត កាតពាលិទោតត្តិ អត្ថោ៉ ត៌យត្តូយេចាតិ បុទិ៌យ៌ យ៌រចក្លុយត្តុយេច ឆម្ពុបត្តង្គិ ត ហោតីតិ អត្ថោ៉ អតាបិឆោកាតត្តិ យ៌រចក្លុកា កហេតញ្ញុទាត៌ អាបិឆ៌ តាកត៌៉ ៩ត្ថូ ច ចិរឃស្ស ឌីបក៌ អាត្រកាចពោកោចរាតយេច អររឌីរត៌ ចចត្តោ ឃាឌីរោ យ៌រចក្លុស្ស ចិរឃោតិ ចិរឃក្កហល៌ ត ចិរឃចិរោរចស្សាតត្ថិ, អឆ ពោ ឃាឌីរោ ចិរឃេ អាត្រកាចពោកោចទចិរោរោ ហោត្តិ, តាឌីរស្ស ទ្វាបចិរឃស្ស ចស្សាតត្តុត្តិ ឌីបេតិ, របឌីរស្ស ចា ចិរឃស្ស អាត្រកាចពោកោចទចិរោរោច ចិរោរចិ៉

ត ច យ៌រចក្លុយេច ជិដ្ឋាចក្លុតិ ញ្ញច្ចតីតិ ឆម្ពុបត្តក្ការេល បុទិ៌យ៌ យ៌រចក្លុយេចាតិ ត ញ្ញច្ចតីតិ អឌិប្បាយោ៉ យ៌រចក្លុស្ស ប្រហ្យាហោ យក្កោតិ យ៌រចក្លុបច្ចឃតាចស្សាតត្តុយេច ចុត្តិ, ត ពោត អត្រុបិឌិត្តតាររាឌតត្ថិ៉ ទ្វាបិចចទិកាតត្តិ ទ្វាបិចចរញ្ញាតបច្ចយេត ប្រហ្យាត្តាត៌ យហាក្នុតាត៌ ទ្វាបិចចទិកាតីតិ រោ ញ្ញច្ចតីតិ អឌិប្បាយោ៉ ៩រ តយោ "អទ្វាបិចចទិកាត"ត្តិ ៩ត្ថាបិ៉ អទ្វាបិចចរក្លុលោ ទ្វាបិចចទចិត្តស្ស អកាចា បឌិក្លិបតីតិ តឃ្លុំយេច ពលោ ទ្វាបិចចទ៌ ហុត្វា អទ្វាបិចចទ៌ ត ឌាតត្តិ បឌិក្លិបតីតិ អឌិប្បាយោ៉

៦លិ៖៉ក៌ញ្ញាបិ ជិដ្ឋាចក្លុតោ ឆម្ពុបត្តង្គស្ស បញ្ញាចក្លុកាចំ ត ញ្ញច្ចតិ, យេត តីលិ ចក្លុតិ ឆម្ពុបត្តុយុត ចក្លុត្តុទកាចំ ចចតោ កចេឃ្យុត្តិ អឌិប្បាយោ៉

ជិដ្ឋាចក្លុកឆាចល្លកា តិដ្ឋិតា៉

ជ៉ ឃឆាកម្ពុបកាតពាលាកឆាចល្លកា

៦លិលិ៉ជិដ្ឋាតចក្លុកា ឃឆាកម្ពុបកេ រត្ថូ បឌាតាតីតិ ឃឆាកម្ពុបកាតពាលាស្ស ប្រហតិស្សយេ ជិដ្ឋាចក្លុបិ៌្យកទលាតិទ្ធឹរោ កតោ, ត ឃឆាកម្ពុបកាតឌាតតកិច្ចពោ៉ ត៌កិច្ចពោយេច បត បទោ កទលាតិទ្ធឹរ៌ យញ្ញាតីតិ អាហ "អយោតិរោ កហេត្វា"តិ៉ ឃឆាកម្ពុបកាតពាលាយេច ជិដ្ឋាចក្លុត្តិ លង្គីតិ ញ្ញយិតា ចចតេត ជិដ្ឋាចក្លុយេច ឃឆាកម្ពុបកាតពាលាត្តិ ៩ច៌ កចិតញ្ញា៉ ៩ច-របន្តា ច អដ្ឋាទេត ជិតោ ជិដ្ឋាចក្លុរង្គស្ស បទតោ ឃោឌេតញ្ញោ៉ ឃឆាកម្ពុបកាតពាលាស្ស ហិ រោ ជិដ្ឋាចក្លុតោ អត្តត្តុទកាចំ តិចាទេតិ៉ ត ហិ ជិដ្ឋាចក្លុស្ស ឃឆាកម្ពុបកាតពាលាតោតិ៉

ᨿᨳᩣᨠᨾ᩠ᨾᩪᨸᨣᨲᨬᩣᨱᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪁᪀᪨ ᩈᩴᩅᩁᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪂᪅᪇᪨ ᨧᩣᨲᩩᨾᩉᩣᩁᩣᨩᩥᨠᩣᨶᩴ ᩈᩴᩅᩁᩣᩈᩴᩅᩁᩈᨻ᩠ᨽᩣᩅᩮᩣ ᩋᩣᨭᩣᨶᩣᨭᩥᨿᩈᩩᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᨸᨠᩣᩈᩥᨲᩮᩣᨲᩥ “ᨲᩣᩅᨲᩥᩴᩈᩮ ᨴᩮᩅᩮ ᩁᩪᨸᩥᨠᩣᨿᩣ”ᨲᩥ ᩋᩣᩉ᪨ ᩏᨲ᩠ᨲᩴ ᩈᨲᩥ ᩈᩩᨣᨲᩥᨠᨳᩣᨿᩴ “ᨲᩣᩅᨲᩥᩴᩈᩮ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨲᩣᨶᩴ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨴᩮᩅᩣᨶᩴ ᩈᩩᩁᩣᨸᩣᨶᩴ, ᩈᨠ᩠ᨠᨴᩮᩅᩣᨶᩴ ᩈᩩᩁᩣᨸᩣᨶᨶᩥᩅᩣᩁᨱᩴ ᩈᩩᨿ᩠ᨿᨲᩥ, ᨲᩴ ᨴᩮᩅᩴ ᩈᩩᩁᩣᨸᩣᨶᩴ ᩋᩈᩴᩅᩁᩮᩣ ᨶ ᩉᩮᩣᨲᩦ”ᨲᩥ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨

ᩈᩴᩅᩁᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

ᨲᨲᩥᨿᩅᨣ᩠ᨣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪄᪨ ᨧᨲᩩᨲ᩠ᨳᩅᨣ᩠ᨣᩮᩣ

᪁᪨ ᨣᩥᩉᩥᩔ ᩋᩁᩉᩣᨲᩥᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪂᪆᪅᪨ ᨣᩥᩉᩥᩈᩴᨿᩮᩣᨩᨶᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᨲᩣᨿᩣᨲᩥ ᨿᩮᨶ ᨣᩥᩉᩥᩃᩥᨦ᩠ᨣᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᨲᩣᨿ ᩅᩈ “ᨣᩥᩉᩦ”ᨲᩥ ᩅᨴᨲᩥ, ᨶ ᨻ᩠ᨿᨬ᩠ᨩᨶᨾᨲ᩠ᨲᩮᨶᩣᨲᩥ ᨬᩣᨿᨾᨲ᩠ᨳᩴ ᨴᩮᩔᨲᩥ᪨

ᨣᩥᩉᩥᩔ ᩋᩁᩉᩣᨲᩥᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪂᪨ ᩏᨸᨸᨲ᩠ᨲᩥᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪂᪆᪆᪨ ᩋᨿᩮᩣᨶᩥᩈᩮᩣᨲᩥ ᩏᨸᨸᨲ᩠ᨲᩥᨠᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨲᨲ᩠ᨳ ᨲᩔᩣᨿᩮᩅᩪᨸᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᨸᩁᩥᨶᩥᨻ᩠ᨻᩣᨿᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩴ ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣᨲᩥ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ᪨

ᩏᨸᨸᨲ᩠ᨲᩥᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪃᪨ ᩈᨾᨶ᩠ᨶᩣᨣᨲᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪂᪇᪂᪨ ᩈᨾᨶ᩠ᨶᩣᨣᨲᨠᨳᩣᨿᩴ ᨸᨲ᩠ᨲᩥᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᨸᨭᩥᩃᩣᨽᨲᩮᩣ ᨧᨲᩪᩉᩥ ᨹᩃᩮᩉᩥ ᨠᩥᩁ ᩈᨾᨶ᩠ᨶᩣᨣᨾᩴ ᨶ ᩅᨴᨲᩦᨲᩥ ᨲᩔ ᨧᨲᩪᩉᩥ ᨹᩔᩣᨴᩦᩉᩥ

ᩈᨾᨶ᩠ᨶᩣᨣᨾᨸ᩠ᨸᩈᨦ᩠ᨣᩮᩣ ᨿᨳᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨲᩴ ᨧᨲ᩠ᨲᩣᩁᩥ

ᩈᨾᨶ᩠ᨶᩣᨣᨲᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭᩛᩥᨲᩣ

᪕. ᩏᨷᩮᨠ᩠ᨡᩣᩈᨾᨶ᩠ᨶᩣᨣᨲᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪖᪘᪕. ᨨᩊᩩᨷᩮᨠ᩠ᨡᩣᩈᨾᨶ᩠ᨶᩣᨣᨲᩮᩣᨲᩥ “ᨲᨲ᩠ᨳ ᨨᩉᩥ ᩈᨾᨶ᩠ᨶᩣᨣᨲᩣ”ᨲᩥᩌᨴᩥ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨶᩥᩔᩣᨿ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨸᨭᩥᩈᩮᨵᩮᩣ ᨠᩣᨿ ᩁᩪᨸᩣᨴᩦᩈᩩ ᩋᨬ᩠ᨬᨲᩁᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᨸᨧ᩠ᨧᩩᨷ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᩮ ᨸᩁᩥᨷᩩᨱ᩠ᨱᩔ ᨸᨧ᩠ᨧᩩᨷ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᩴ ᨸᨭᩥᩃᩮᨽᩮ ᨶᨿᩮᩈᩩᨸᩥ ᨸᨧ᩠ᨧᩩᨷ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᩮᩈᩩ ᩋᨶᨿᩣᨬ᩠ᨬᨲᩮᩣ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨷ᩠ᨷᩅᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᩮᨸᩮᩣ, ᨿᩮᩈᩴ ᩈᩩᨷᩮᨲᩮᩣ ᩈᨬ᩠ᨬᩣᨿᩣᨴᩥᨷᩈᩩᨲᩮᩣ ᨧ ᨲᩮᩉᩥ ᩈᨾᨶ᩠ᨶᩣᨣᨲᩮᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᨧᨲ᩠ᨲᩥ

ᩏᨷᩮᨠ᩠ᨡᩣᩈᨾᨶ᩠ᨶᩣᨣᨲᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭᩛᩥᨲᩣ

᪖. ᨻᩮᩣᨵᩥᨿᩣᨻᩩᨴ᩠ᨵᩮᩣᨲᩥᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪖᪘᪖. ᨻᩮᩣᨵᩥᨿᩣ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩮᩣᨲᩥ ᨿᩮᩈᩴ ᨻᩮᩣᨵᩥᨲᩣᨿ ᨻᩮᩣᨵᩥᨠᨳᩣ ᨲᩴ ᩋᨷᩮᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨵᨾ᩠ᨾᨾ᩠ᨸᩥ ᨠᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩮ ᨻᩮᩣᨵᩥᨿᩣ ᩈᨾᨶ᩠ᨶᩣᨣᨲᩮᩣ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩮᩣᨲᩥ ᨿᩮᩈᩴ ᩃᨴ᩠ᨵᩥ, ᨲᩮ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩣ ᨧ ᩋᨶᩩᨿᩮᩣᨣᩮᩣ ᨧ ᩈᨠᩅᩣᨴᩥᩔᩣᨲᩥ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣ ᨶᨿᨻ᩠ᨻᩣ

ᨻᩮᩣᨵᩥᨿᩣᨻᩩᨴ᩠ᨵᩮᩣᨲᩥᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭᩛᩥᨲᩣ

᪗. ᩃᨠ᩠ᨡᨱᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪖᪘᪗. ᨻᩮᩣᨵᩥᩈᨲ᩠ᨲᩮᩣᨷᩮ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᨿ ᨾᩉᩣᨷᩩᩁᩥᩈᩃᨠ᩠ᨡᨱᩮᩉᩥ ᩋᨻᩮᩣᨵᩥᩈᨲ᩠ᨲᩮᩣ ᩃᨴ᩠ᨵᩣᨶᩥ ᨻᩮᩣᨵᩥᩈᨲ᩠ᨲᩮᩣᨷᩮ ᨠᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᨱ᩠ᨱᩴ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨾᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨠ
ᨻᩮᩣᨵᩥᩈᨲ᩠ᨲᩮᩣᨲᩥ ᩋᨶᨬ᩠ᨬᩣ ᩃᨠ᩠ᨡᨱᩈᨾᨶ᩠ᨶᩣᨣᨲᩮᩣ ᨠᨳᩦᨲᩥ ᨠᩣᨷᩥ ᩈᨶ᩠ᨲᩣᨶᩴ ᩃᨠ᩠ᨡᨱᩈᨾᨶ᩠ᨶᩣᨣᨲᩣᨶᩴ ᨻᩮᩣᨵᩥᩈᨲ᩠ᨲᨲᩣ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩋᩈᩣᨵᨠᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᩉᩮᨲᩩᨠᩮᩣ

ᩃᨠ᩠ᨡᨱᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭᩛᩥᨲᩣ

᪘. ᨶᩥᨿᩣᨾᩮᩣᨠ᩠ᨠᨶ᩠ᨲᩥᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪖᪘᪘. ᨠᩔᨷᩔᩣᨷᩥᩁᩥᨿᩦᨷᩩᩁᩥᨾᨲ᩠ᨲᩥ ᨷᩥᩁᩥᨿᩦᨷᩩᩁᩥᨾᩮᩣᨷᩮᨲ ᨲᩮ “ᨻᩮᩣᨵᩥᩈᨲ᩠ᨲᩣ ᨶᩥᨿᨲᩣ ᨠᩮᩁᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩥ ᨯᩮᨿ᩠ᨿᩣᨲᩥ ᨣᩣᨧᩃᨴ᩠ᨵᩥᨠᨲ᩠ᨲᩣᩌᨴᩥᨠᩣ ᨧ ᨠ

តិឃាយកស្ស តាយ កស្សចិ ហ្គប្បត្តា ញ្យាកទោត្តិតិ ចទស្សតិ៑

តិឃាទយាក្កត្តិកឆាចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៑

១០៑ សន្តាសំឃោឌតប្បហាតកឆាចណ្ណតា

ɜ១៧៑តិប្បទិឃាទឃតេចាតិ អចសិដ្ឋស្ស បហាតន្តាស្ស អកាចា “សន្តាសំឃោឌតប្បហាត”ត្តិ ឡាយំ បទិឃាឃំ អក្កទហត្វា អទហត្តយក្កេត បឌហតទោតា ឲចាតិ កល្យាតីតិ ចុត្តំ ហោតិ៑ អប្បហឹតស្ស អកាចាតិ អចសិដ្ឋស្ស បហាតន្តាស្ស អកាចា បចិឌាតាតីតិ ចគត្តិ, តឆា “អតចទយសប្បហាត”ត្តិ ឲត្វាបិ៑ ឲចំ សតិ ទេតត អត្តទតា លដ្ឋិ ឈទដ្ឋត្វា សកចាឌិស្ស លដ្ឋិឃា បចិន្នាតត្តិ អាបន្ហូតិ៑

សន្តាសំឃោឌតប្បហាតកឆាចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៑

ចត្យត្តចក្កចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៑

ɜ៑ បន្ទាយចទក្កា

១៑ ចិយុត្តិកឆាចណ្ណតា

ɜ១ប៑ ឲលទោកាលំ ត ហោតីតិ “ចិយុត្តាតី”តិ ចា តគត្តចិយុត្តិឃាឌិកាចទោតា យទក្កត បហឹតាត់ បុត អត្យប្បត្តិទោតា ច “អចិយុត្តាតី”តិ ចា ត ចត្តន្តាតីតិ អឆិប្បាទឃា៑ ទោពតក្យទោកាលទន្ទាត្វ ចិបស្សតាក្កហទលោត កហិតត្តិ ចដ្ឋន្តា៑

ចិយុត្តិកឆាចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៑

៧៑ អទយលទោកាលកឆាចណ្ណតា

ɜ៧១៑តបទតតំ អទយលត្តិ ឲទេតត អទយលចិសឃត្តា អទយលទយច ទោកាលត្តិ បទស្ស លដ្ឋិ, ត បត អទយលស្សាតិ ឡាយយត្វំ ចទស្សតិ៑

អទយលទោកាលកឆាចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៑

៦. ចិបរឹតកចាចណ្ណនា

៣៦៣. ត បធចឹះយេចាតិ លក្ខលបធចឹះយេច, ឋឋម្ពារបធចឹះយេច ចា ត ទេហាតីតិ អទេត្វា អតិទេ្ឋ តិច្ឋត្តិអាឌិចិបរិះយេយោ បត ចិបរឹតគោាលំ តាយាតិ អញ្ញារលេបិ គោាលរេចាហាទិ អារទារេបត្វា ចឌតីតិ ឌដ្ឋា។

ចិបរឹតកចាចណ្ណនា តិដ្ឋិតា។

៣. តិឃាយកចាចណ្ណនា

៣៦៥-៣៦៨. គោាលំ អត្តិ, ឃំ ឋឆ្នាត្យលេ៉ាយ៉ំ យក្កគោាលាត្យកាតិក៉ំ បឃ្សេត្តា កកចា “កទេ្ឋា”តិ ឌាតាតីតិ លេឌ្ឋិ បឌយបញ្ចេយច ចតូ្តិ កត្វាតិ ៩ត្ត “តិឃតឃ្ស អតិឃាយកយតាឃា”តិ ចិបរឹតាត្យឃាកទេតា បក្យតិ កទេលត្វា “ចតូ្ត”ត្តិ អាហ។

តិឃាយកចាចណ្ណនា តិដ្ឋិតា។

៤. បឌិឋម្ពិឌាកចាចណ្ណនា

៣៦៦-៣៦៩. ឃំកិច្ចិអទិឃាត៉ំ គោាលំ, ឋត្ថំ ទេលិក្យត្តទេយេចាតិ កល្យត្តតបិ ឋត្ថំ គោាលំ បឌិឋម្ពិឌាតិ ត ឋក្កា ចត្យំ អតទិឃាតយ្សិ ហិ គោាលំ គោាលរេយចាតិ ។ តឃ្ស ចា គោាលតំ ត ឌ្ថាឆ្ឋតីតិ ចត្តត្តា បធចឹកនិលឋយូតិឃំ ឋយាបត្តិគោាលំ ឋត្តាឃាតិ អតទិឃឃ្ស ៩តំ គោាលំ ឋត្តាឃាតិ អឌិប្យាទេឃា និឃា។

បឌិឋម្ពិឌាកចាចណ្ណនា តិដ្ឋិតា។

៤. ឋយូតិគោាលកចាចណ្ណនា

៣៦៣-៣៦៥. ឋច្ឆត្តិ ចឌតឋាយទេញ្ញាត ្លកឃឃ្សបិ ឋច្ឆាយញ្ញាត្តំ កទេហត្វា ចឌតីតិ ឌឃ្សេត្តា “តត្វា”តិអាឌិយាហ។

ឋយូតិគោាលកចាចណ្ណនា តិដ្ឋិតា។

៥. ចិត្តារយូលកចាចណ្ណនា

៣២៦-៣២៨។ ផស្សស្ស ផុសនលក្ខណំ យនសិកេទាតោតិ ឱតោន បុរិមា ចត្តារោបដិញ្ញា អនុបុព្ពយនិក្ខេបតោ អញ្ញា នយុគ្គាហយនិក្ខេបាទិ សង្គាយ ពទាតិ ងស្សិតិ។

ចិត្តារម្មណកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៨។ អនាគតញាណកថាវណ្ណនា

៣២៩-៣៣០។ សព្វញ្ញុតិ “បីឡេត្វា បុត្តស្ស មេ”តិអាទិកា អនាគតេ ញាណត្តិ ទុត្តត្តិ អនាគតកាលសាយញ្ញាណ អនត្តរានាគតេបិ ញាណំ ញាតព្ពន្តិ ទុត្តំ ហោតិ។

អនាគតញាណកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៩។ បច្ចុប្បន្នញាណកថាវណ្ណនា

៣៣១-៣៣២។ ចចតំតិស្សាយាតិ អត្តនោ អាបន្នំ ចចតំ, អនុជាននចចតំ ចា តិស្សាយ។ សត្តតិ សង្គាយាតិ កញ្ញានុបស្សនានំ កញ្ញតោ អនុបស្សនាសត្តតិ សង្គាយាតិ អធិប្បាយោ។

បច្ចុប្បន្នញាណកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១០។ ផលញាណកថាវណ្ណនា

៣៣២-៣៣៣។ ពុទ្ធានំ ជិឃាតិ យថា ពុទ្ធា សព្វប្បការផលបទេាបរិយត្តធានន់ចេសន អត្តនោ ឱច ច ពលេន ផលំ ធានត្តិ, ឱចត្តិ ទុត្តំ ហោតិ។

ផលញាណកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

បញ្ញាវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

မဟာပဏ္ဏာသကော သမတ္တော။

၆. ဆဋ္ဌဝဂ္ဂေါ

၁. နိယာမကထာဝဏ္ဏနာ

၃၃၄-၃၃၈. အနိယတော နာမ န ဟောတီတိ ယထာ မိစ္ဆတ္တနိယတဿ ဘဝန္တရေ အနိယတံ နာမ ဟောတိ, ဧဝံ ဧတဿ ကဒါစိပိ အနိယတတာ န ဟောတီတိ ယော နိယာမော, သော အသင်္ခတောတိ အဓိပ္ပာယော။

နိယာမကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၂. ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒကထာဝဏ္ဏနာ

၃၄၁. ကာရဏဋ္ဌေန ဌိတတာတိ ကာရဏာကာရောယေဝ။ ဧတေန စ ဓမ္မာနံ ကာရဏာကာရော ဓမ္မဋ္ဌိတတာတိ ဧတမတ္ထံ ဒဿေတိ။ တထာ “ဓမ္မနိယာမတာ”တိ ဧတ္ထာပိ။

ပဋိစ္စသမုပ္ပာဒကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၃. သစ္စကထာဝဏ္ဏနာ

၃၄၂-၃၄၃. ဝတ္ထုသစ္စန္တိ ဇာတိယာဒိ ကာမတဏှာဒိ သမ္မာဒိဋ္ဌိအာဒိ စ။ ဗာဓနပဘဝနိယျာနိကလက္ခဏေဟိ လက္ခဏသစ္စံ ဗာဓနာဒိ။

သစ္စကထာဝဏ္ဏနာ နိဋ္ဌိတာ။

၄. နိရောဓသမာပတ္တိကထာဝဏ္ဏနာ

၃၄၈-၃၄၉. ကရိယမာနာကရီယတီတိ အနုပုဗ္ဗနာနံ ပဝတ္တမာနာနံ သမထဝိပဿနာနုက္ကမေန အပ္ပဝတ္တိ သာဓီယတီတိ အတ္ထော။ သင်္ခတာသင်္ခတလက္ခဏာနံ ပန အဘာဝေနာတိ ဝဒန္တာ သဘာဝဓမ္မတံ ပဋိသေဓေတိ။ ဝေါဒါနဋ္ဌာ ဝုဋ္ဌာနပရိယာယောဝ။ အသင်္ခတဘာဝေ ကာရဏံ န ဟောတိ သဘာဝဓမ္မတ္တာသာဓကတ္တာတိ အဓိပ္ပာယော။

ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩈᨾᩣᨸᨲ᩠ᨲᩥᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

ᨨᨭ᩠ᨮᩅᨣ᩠ᨣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪇᪨ ᩈᨲ᩠ᨲᨾᩅᨣ᩠ᨣᩮᩣ

᪁᪨ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨲᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪄᪇᪁-᪄᪇᪂᪨ ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨲᩣᨲᩥ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩣ᪨

ᩈᨦ᩠ᨣᩉᩥᨲᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪂᪨ ᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪄᪇᪃-᪄᪇᪄᪨ ᨶᩣᨶᨲ᩠ᨲᩅᩅᨲ᩠ᨳᩣᨶᩴ ᨶᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩮᩣ “ᨲᩥᩃᨾ᩠ᩉᩥ ᨲᩮᩃᩴ ᩋᨶᩩᨸᩅᩥᨭ᩠ᨮ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᨧᨶᨾᩮᩅ ᨶ ᨿᩩᨩ᩠ᨩᨲᩦᨲᩥ “ᨶ ᩉᩮᩅ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᨸᨭᩥᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩥ᪨

ᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪃᪨ ᨧᩮᨲᩈᩥᨠᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪄᪇᪅-᪄᪇᪇᪨ ᨹᩔᩣᨴᩦᨶᩴ ᩑᨠᩩᨸ᩠ᨸᩣᨴᨲᩣᨴᩥᩅᩥᩁᩉᩥᨲᩣ ᩈᩉᨩᩣᨲᨲᩣ ᨶᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩈᩉᨩᩣᨲᨲᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿᩣ”ᨲᩥ᪨

ᨧᩮᨲᩈᩥᨠᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪄᪨ ᨴᩣᨶᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪄᪇᪈᪨ ᨴᩮᨿ᩠ᨿᨵᨾ᩠ᨾᩅᩈᩮᨶ ᨧᩮᩣᨴᩮᨲᩩᨶ᩠ᨲᩥ ᨿᨴᩥ ᨧᩮᨲᩈᩥᨠᩮᩣᩅ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᨴᩣᨶᩴ, “ᨴᩥᨿ᩠ᨿᨲᩦᨲᩥ ᨴᩣᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩍᨾᩥᨶᩣᨸᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᨶ ᨧᩮᨲᩈᩥᨠᩔᩮᩅ ᨴᩣᨶᨽᩣᩅᩮᩣ ᩋᩣᨸᨩ᩠ᨩᨲᩦᨲᩥ ᨧᩮᩣᨴᩮᨲᩩᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨

᪄᪈᪉. ᩋᨶᩥᨭ᩠ᨮᨹᩃᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᩋᨧᩮᨲᨶᩥᨠᩔ ᨻᩦᨩᩔ ᨴᩣᨶᨠᩣᩁᨱᨽᩪᨲᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨹᩃᨴᩣᨶᨠᩣᩁᨱᨽᩪᨲᩴ ᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩮᩣ᩼ ᩋᨶᩥᨭ᩠ᨮᨹᩃᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᩋᨧᩮᨲᨶᩥᨠᩔ ᨻᩦᨩᩔ ᨹᩃᨴᩣᨶᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩅᩥᨿ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨶ ᨴᩣᨶᨠᩣᩁᨱᨲᩣ, ᨲᨻ᩠ᨻᩥᨵᩣᩁᨱᨲ᩠ᨳᩴ ᨩᩮᨭ᩠ᨮᨲᩁᩣᨿᩣᩉᩣᨲᩥ᩼ ᩍᨧ᩠ᨨᩣ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᨶ᩠ᨲᩁᩴ ᩅᩣᩉ “ᨶ ᩉᩥ ᩋᨧᩮᨲᨶᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩣᨴᩥᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᩋᩣᨿᨲᩥᩴ ᩅᩥᨸᩣᨠᩴ ᨴᩮᨲᩦ”ᨲᩥ᩼ ᩍᨭ᩠ᨮᨹᩃᨠᩣᩁᨱᨽᩣᩅᨲᩮᩣ ᨴᩮᨿ᩠ᨿᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᩑᨠᩮᨶ ᨸᩁᩥᨿᩣᨿᩮᨶ ᩋᨶᩥᨭ᩠ᨮᨹᩃᨲᩣ ᨴᩣᨶᩔ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ, ᩑᨠᨶ᩠ᨲᩴ ᨸᨶ ᩍᨭ᩠ᨮᨹᩃᨴᩣᨿᨠᨽᩣᩅᨲᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᩼

ᩍᨭ᩠ᨮᨹᩃᨲᩮᩣᨲᩥ “ᨴᩦᨿᨲᩦᨲᩥ ᨴᩣᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩍᨭ᩠ᨮᨹᩃᩣ ᨸᩁᩥᨿᩣᨿᩮᨶ᩼ ᨶ ᨸᨶ ᩑᨠᨶ᩠ᨲᩮᨶᩣᨲᩥ “ᨴᩮᨿ᩠ᨿᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᨧ ᨴᩣᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩍᨭ᩠ᨮᩴ ᩈᨠᩅᩣᨴᩥᩅᩣᨴᩮ ᨶᩥᨿᨲᩮᩣᩅ “ᩈᨴ᩠ᨵᩣ ᩉᩥᩁᩥᨿ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩈᩣᨵᨶᩴ ᨸᩁᩅᩣᨴᩥᩅᩣᨴᩮ ᨿᩩᨩ᩠ᨩᨲᩥ, “ᩍᨭ᩠ᨮᨹᩃᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩥ ᨴᩮᨲᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨠᨬ᩠ᨧ, “ᨧᩮᨲᩈᩥᨠᩮᩣ ᨧ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᨴᩣᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩍᨭ᩠ᨮᩴ ᨶᩥᨿᨲᩮᩣᩅ “ᨧᩮᨲᩈᩥᨠᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᨴᩣᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩍᨭ᩠ᨮᩴ ᨸᨶ ᩈᩣᨵᩮᨲᩩᩴ “ᩈᨴ᩠ᨵᩣ ᩉᩥᩁᩥᨿ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨠᩴ ᩈᨠᩅᩣᨴᩥᩅᩣᨴᩮ ᨿᩩᨩ᩠ᨩᨲᩥ, “ᩍᨭ᩠ᨮᨹᩃᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩥ ᨴᩮᨲᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨠᩴ ᨧ “ᨴᩮᨿ᩠ᨿᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᨴᩣᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᩣᨵᩮᨲᩩᩴ ᩑᩅᩴ ᨶᩥᨿᨲᨶᩈᩣᨵᨶᨲ᩠ᨳᩣᨶᨲ᩠ᨳᩴ ᩈᨴ᩠ᨵᩣᨿ “ᨶ ᨸᨶ ᩑᨠᨶ᩠ᨲᩮᨶᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᩼ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨿᨳᩣ ᨸᩁᩅᩣᨴᩥᩅᩣᨴᩮ ᨧ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩈᩣᨵᨶᨲ᩠ᨳᩴ “ᨶ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩴ ᨧᩮᨲᩈᩥᨠᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᨴᩣᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣᨿᩴ ᨧᩮᨲᩈᩥᨠᩮᩣᩅᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩮᩣ, ᨲᨳᩣ “ᨶ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩴ ᨴᩮᨿ᩠ᨿᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᨴᩣᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣᨿ ᨧ ᨴᩮᨿ᩠ᨿᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣᩅᩣᨲᩥ᩼ ᨴᩮᨿ᩠ᨿᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᩍᨭ᩠ᨮᨹᩃᩮᩣᨲᩥ ᩍᨭ᩠ᨮᨹᩃᨠᩣᩁᨱᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᨸᨭᩥᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ “ᩍᨭ᩠ᨮᨹᩃᨠᩣᩁᨱᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᨸᨭᩥᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᨸᩣᨮᩮᨶ ᨽᩅᩥᨲᨻ᩠ᨻᨶ᩠ᨲᩥ᩼ “ᩍᨭ᩠ᨮᨹᩃᨠᩣᩁᨱᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣ ᨸᨭᩥᨠ᩠ᨡᩥᨲ᩠ᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᨧ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩴ᩼ ᩈᨻ᩠ᨻᨠᩣᩁᨱᩮᩣᨸᨿᩮᩣᨣᨲ᩠ᨲᩣ ᨧᩮᨲᩈᩥᨠᩔ ᨴᩣᨶᨽᩣᩅᩮᨶ ᨴᩮᨿ᩠ᨿᨵᨾ᩠ᨾᩔ ᨧ ᩍᨭ᩠ᨮᨹᩃᨽᩣᩅᩮᨶ ᨴᩣᨶᨠᩣᩁᨱᩮᩣᨸᨿᩮᩣᨣᨲ᩠ᨲᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᩼

ᨴᩣᨶᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᩼

᪅. ᨸᩁᩥᨽᩮᩣᨣᨾᨿᨸᩩᨬ᩠ᨬᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪄᪉᪄. ᨸᩁᩥᨽᩮᩣᨣᨾᨿᩴ ᨶᩣᨾ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩅᩥᨸ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨸᩩᨬ᩠ᨬᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ ᩃᨴ᩠ᨵᩥ᩼ ᨲᩮᨶᩮᩅ ᩈᨴ᩠ᨵᩣᨿ ᨸᩁᩥᨽᩮᩣᨣᨾᨿᩴ ᨸᩩᨬ᩠ᨬᩴ ᩅᨯ᩠ᨰᨲᩦᨲᩥ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ᩼

᪄᪉᪅. ᨲᩔᩣᨸᩥ ᩅᨯ᩠ᨰᨲᩦᨲᩥ ᨲᩔᩣᨸᩥ ᩃᨴ᩠ᨵᩥᨿᩣ ᩅᨯ᩠ᨰᨲ᩼ ᨸᨬ᩠ᨧᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨶᩴ ᩅᩥᨿ ᩋᨾᨶᩈᩥᨠᩣᩁᩮᨶ ᩈᨾᩣᨶᩴ ᩅᩥᨿᩣᨲᩥ ᨸᨭᩥᨸᩣᨴᩮᨲᩦᨲᩥ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ᩼ ᨸᨬ᩠ᨧᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩈᨾᨦ᩠ᨣᩦᨶᩴ ᨸᨶ ᩈᨾᩣᨶᩴ ᩅᩥᨿ ᨸᨭᩥᨸᩣᨴᩮᨲᩦᨲᩥ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ᩼

᪄᪉᪆. ᩋᨸᩁᩥᨽᩩᨲ᩠ᨲᨾ᩠ᨸᩦᨲᩥ ᩍᨴᩴ “ᨸᨭᩥᨣ᩠ᨣᩉᩥᨲᩴ ᨸᨭᩥᨣ᩠ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨶ ᨸᩁᩥᨽᩩᨬ᩠ᨩᨲᩥ ᩃᨻ᩠ᨽᨲᩦ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨠᩴ ᨴᩔᩮᨲᩥ᩼ ᩋᨸᩁᩥᨽᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨴᩮᨿ᩠ᨿᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᨸᩩᨬ᩠ᨬᨠᩣᩁᨱᩴ ᨸᩁᩥᨽᩮᩣᨣᨾᨿᩴ ᨸᩩᨬ᩠ᨬᩴ ᩅᨯ᩠ᨰᨲᩦᨲᩥ ᩋᨿᩴ ᩅᩣᨴᩮᩣ ᩉᩦᨿᨲᩥ᩼ ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩉᩦᨶᩮ ᩈᨠᩅᩣᨴᩥᩅᩣᨴᩮᩣ ᨻᩃᩅᩣ᩼ ᩅᩣᨧᩣᨧᩮᨲᨶᩣᨿ ᨧᩮᩅ ᩉᩥ ᨸᩩᨬ᩠ᨬᨠᩣᩁᨱᩴ ᨧᩮᨲᨶᩣ ᩅᨯ᩠ᨰᨲᩦᨲᩥ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ᩼ ᩋᨸᩁᩥᨽᩩᨲ᩠ᨲᨾ᩠ᨸᩥ ᨴᩮᨿ᩠ᨿᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᨸᩩᨬ᩠ᨬᨠᩣᩁᨱᩴ ᩅᩣᨧᩣᨧᩮᨲᨶᩣᨿ ᨧᩮᩅ ᨸᩩᨬ᩠ᨬᨠᩣᩁᨱᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩈᨠᩅᩣᨴᩥᩅᩣᨴᩮᩣᩅ ᨻᩃᩅᩣ”ᨲᩥ᩼

បរិភោគាយបុញ្ញកឆាចណ្ហតា តិដ្ឋិតា។

៩។ ប្តទោនិក្ខកឆាចណ្ហតា

៣៥៥-៣៥៦។ទោតេចឃាបេត្តិតិ ទោតេច ឌឹចរាឌិតា ឃាបេត្តិ, ទោតេច ចា ឌឹចរាឌិគាតេត ឃាបេត្តិ, សង់កទោត កាយ្វតា ចិតាបឹតិ អធិប្បាយោ។ ប្តយិតា កាទលោតាតិ ឃឌិ ឃំ ប្តទោ ឌឹចរាឌិ ឌិត្ត, ត ទោត ឃាបេឃ្យ, កាឆំ អត្វយោឆេឃ្យ...បេ... សោយតស្ស៊ បជិលកេឃ្យត្តិ លទ្ធិ បតិដ្ឋបេត្តស្សឹតិ ច្វត្តំ ហោតិ។

ប្តទោនិក្ខកឆាចណ្ហតា តិដ្ឋិតា។

១០។ បឆឌឹកយ្វចិបិកោតិកឆាចណ្ហតា

៣៥៧។ផេស្សាស្វលចេឥតឹឃាឌិកេគោ ហោតីតិ ផេស្សត សង្ខាយ្យិ កយ្វចិបិកំ ឥស្សេត្វា ប្វត អត្តចឌ្ឍេហិ សយ្យោយាកឥស្សតត្វំ “សោ ច សង្ខាឥយោ ចា”តិអាឌិ ច្វត្តំ។ អត្តិ ច តេសត្តិ សាចឌ្ឍេត ចក្វចិឌ្ឍាលាឌិសហឌាតឆយ្វ សត្ថាឃ ច្វត្តំ។ យោ តត្វ ប្តដ្ឋចិបិកោ, តស្ស បត្វតាតិ ប្តដ្ឋចិបិកេ ខុច បត្វតំ កត្វា កយ្វំ កទោត្តីតិ កយ្វបតិស្សឃក្វតយេច បត្វតំ ឥស្សេតិ, បច្ចុប្បត្តចេឥតាបច្ចយំ ចា តល់ា ដ្ឋបិគាតាឌិតិដ្ឋត្តតចសេត ទ្យក្ខស្ស បកាចិតំ។ ម្វលតល្យាតិ បច្ចុប្បត្តចិបិកចដ្ឋតិដ្ឋត្តកកយ្វស្ស ដ្ឋបតិស្សឃក្វតំ បុរិយតល់ាកយ្វសហាយំ ចា ចិបិកស្ស ដ្ឋបតិស្សឃក្វតំ។

៣៥៧។ សកសយឃចសេត ច ចោឥតាឃ បឃ្យុឌ្ឍយាតតំ ឥស្សេតុំ “ទោតសន្ទោ លទ្ធិឃា”តិអាឌិយាហ។

៣៥៨។បជិលិកចសេតាតិ កយ្វ សតិ បឆចិឃាឌិតំ បជិលិកោ ហោតីតិ កយ្វំ តំសំចត្តកំ តាយ ហោតីតិ ឥស្សេតិ។

បឆឌឹកយ្វចិបិកោតិកឆាចណ្ហតា តិដ្ឋិតា។

១១។ ឌរាយកោចិបិកោតិកឆាចណ្ហតា

៣៥៩។សយ្យោយាកលក្ខលាកាចាតិ “ឲកាកយ្វលា”តិ ប្តយស្ស សយ្យោយាកលក្ខលាស្ស អកាចាតិ អធិប្បាយោ។

៣៦០។បរិឃាយោ តត្វិតិ សកចាឌិតា អត្វតា ចត្វត្វតាឃ បរិឃាយោ តត្វិតិ អញ្ញាកតាតំ ឌរាយកោលាស្ស ចិបិកតិចាកោលាតំ

อพฺยากตวเสน ปุฏฺฐา น กตาติ ทสฺเสติ ฯ

๒๙๙ ฯ อปริสุทฺธวณฺณตา ชราเยวาติ เกจิ, ตํ อกุสลกมฺมํ กมฺมสมุฏฺฐานสฺสาติอาทินา รูปสฺเสว ทุพฺพณฺณตาทสฺเสน สมเมวาติ ฯ

ชรามรณํวิปาโกติกถาวณฺณนา นิฏฺฐิตา ฯ

๙ ฯ อริยธมฺมวิปากกถาวณฺณนา

๓๐๐ ฯ วฏฺฏนฺติ กมฺมาทิวฏฺฏํ ฯ

อริยธมฺมวิปากกถาวณฺณนา นิฏฺฐิตา ฯ

๑๐ ฯ วิปาโกวิปากธมฺมธมฺโมติกถาวณฺณนา

๓๐๑ ฯ ตปฺปจฺจยาปีติ ยสฺส วิปากสฺส วิปาโก อญฺญมญฺญปจฺจโย โหติ ตปฺปจฺจยาปิ อญฺญมญฺญปจฺจยภูตโตปีติ อธิปฺปาโย ฯ โส หีติอาทินา ปุริมปฏิญฺญาย ฐมสฺส โจทนสฺส การณภาวํ ทสฺเสติ ฯ อญฺญมญฺญปจฺจยาทีสุ ปจฺจยฏฺเฐนาติ อาทิ-สทฺเทน สหชาตาทิปจฺจเย สงฺคหิตฺวา เตสุ เตน เตน ปจฺจยภาเวนาติ ทสฺเสติ ฯ

วิปาโกวิปากธมฺมธมฺโมติกถาวณฺณนา นิฏฺฐิตา ฯ

สตฺตมวคฺควณฺณนา นิฏฺฐิตา ฯ

๘ ฯ อฏฺฐมวคฺโค

๑ ฯ ฉคติกถาวณฺณนา

๓๐๒-๓๐๓ ฯ วณฺโณติ วณฺณนิภา สณฺฐานญฺจ วุจฺจตีติ อาห “สทิสรูปสณฺฐานา”ติ ฯ

ฉคติกถาวณฺณนา นิฏฺฐิตา ฯ

๑. อตฺตราคจกขาจณฺฑกา

๖๐๖. อติกฺราสฺส อตฺตริตสฺส ปตฺตฺฎฺสฺส เฉยสฺส ฉสฺสฑเตา ซิฏฺฐจกฺขุเกา ฃิฒ. อาภาเยต ปจจตฺตรฺฎาจาติ กิฐิตฺวา กายฑเตา ฎฺฒฺฏิยา ฃิฒ. ต ยหฉเยุฑาติ ฒฑิ เยา กจาดิ อตฺตรา ต ยิฒา, ต ฑาย อตฺตราคเจาติ ปฃิเภฺยป ภรฒิ ฑตฺติ อฑิปฺปาเยา.

๖๐๙. ตตฺจาติะรายรฒาติ เจจ ตฺติปฃิยตฺถิปรยฺรตฺ อฑิฐฺตฺฐาติ ๑เตฑ ตฺติอฑตฺตฺ อตฺตราคจิ ฒฎาติ, จตฺตยาฑา ฃาติติ, ยาตฺกฐฺฐิเยจ ปฃิฎา อตฺตรฉาฒยาฑา ยรฒตฺติ ต ฎฺฐติ.

๖๐๗. ฒจา ภายคจาฑึร ตตฺ ตเตฺจ ปฑปฺฑิ จฃิตฺวา ฎปปตฺติจเยต ตฺติปฃิยตฺถิปรยฺรา เวาติ, ๑จิ ทิ ตตฺ ต ฎฺฐติติ ฉสฺสติ.

อตฺตราคจกขาจณฺฑกา ติฏิตา.

๑. ภายคฑฒกขาจณฺฑกา

๖๑๐. ภายคจสฺส ภยฑเฎฑ ภายคจภาเจา ยเฏฺปิ ภายาจจรา ฒฏาฉเยา ภายคเจาติ ฎฺฐิฑา อฑิปฺปาเยฑ ฉฎเฎฺา. ฎปิฑิตฺฒฺตฺฑเยจ ปฑ ภายคจภาเจา ฉาตฺภขาฒ ฉสฺสิเตา, ต ภยฑเฎฑ ภายคจภาเจา "ปฏฺริเย, ทิฎฺฐิจ, ภายคฒา"ติ จจฑยตฺ ติสฺสาฒาติ ปเฏฺจ ภายเภาฎาฒา "ภาเยา"ติ ตฺตฺาติ ภายฉาตฺติจจติ ต อฏฺฐสฺส ฑายตฺติ ฎฺฐิฑา อฑิปฺปาเยฑจิ จจฑยตฺ ติสฺสาฒาติ อเตฺา.

ภายคฑฒกขาจณฺฑกา ติฏิตา.

๖. ฎปฉาตฺกขาจณฺฑกา

๖๑๖-๖๑๙. ฎปฉาตฺกขาฒ ฎปฉาตฺติ จจฑเตา ฎปิฉเยุเวจ ฎปฉาตฺฒา ฑจิตฎฺตฺติ ฒฎิ ฉฎฎฺา. ยฺเตฺยฺ "ตเฒาเย ฑจา"ติอาจิฑา (ฃึ. ติ. ๑.๑๐๖) ปริฐฺฐิตฺตฺยิเฒาจ ฑยิปริเฐเฉา, "เวฎเตา อฑิจิติรฒ ปริฒตฺติ ภริตฺวา"ติอาจิภยฺปริฐิตฺตฺยยิ (จิฑ. ๑ป๑) จฉตฺติ.

ฎปฉาตฺกขาจณฺฑกา ติฏิตา.

᪆᪨ ᩋᩁᩪᨸᨵᩣᨲᩩᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪕᪑᪗-᪕᪑᪘᪨ ᩍᨾᩥᨶᩣᩅᩩᨸᩤᨿᩮᨶᩣᨲᩥ ᨿᨳᩣ ᩉᩥ ᨸᩩᩁᩥᨾᨠᨳᩣᨿᩴ ᩁᩪᨸᩥᨶᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩣ ᩋᩅᩥᩈᩮᩈᩮᨶ “ᩁᩪᨸᨵᩣᨲᩩ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ, ᩑᩅᨾᩥᨵᩣᨸᩥ ᩋᩁᩪᨸᩥᨶᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩣ ᩋᩅᩥᩈᩮᩈᩮᨶ “ᩋᩁᩪᨸᨵᩣᨲᩩ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᨲᨲ᩠ᨳ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩮᩣ ᩍᨵᩣᨸᩥ ᩈᨾᩣᨶᩮᩣᨲᩥ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ᪨

ᩋᩁᩪᨸᨵᩣᨲᩩᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪇᪨ ᩁᩪᨸᨵᩣᨲᩩᨿᩣᩋᩣᨿᨲᨶᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪕᪑᪙᪨ ᨫᩣᨶᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᩣᨶᩥᨸᩦᨲᩥ ᨸᩣᨮᩴ ᨫᩣᨶᩣᨴᩥᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᩣᨶᩥᨸᩦᨲᩥ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨ ᨶᩥᨾᩥᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨫᩣᨶᩣᨴᩦᨶᩴ ᨸᨠᩣᩈᨽᩣᩅᩮᨶ ᩁᩪᨸᩃᨠ᩠ᨡᨱᩴ ᨲᨴᩣᨸᩥᩈᨾ᩠ᨾᨶᩴ ᩁᩪᨸᩈᨾᩩᨴᩣᨿᨾᩣᩉ᪨

ᩁᩪᨸᨵᩣᨲᩩᨿᩣᩋᩣᨿᨲᨶᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪈᪨ ᩋᩁᩪᨸᩮᩁᩪᨸᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪕᪒᪀-᪕᪒᪆᪨ ᩈᩩᨡᩩᨾᩁᩪᨸᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩥ, ᨿᨲᩮᩣ ᨶᩥᩔᩁᨱᩴ ᨲᩴ ᩋᩣᩁᩩᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ᪨

ᩋᩁᩪᨸᩮᩁᩪᨸᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪉᪨ ᩁᩪᨸᩴᨠᨾ᩠ᨾᨶ᩠ᨲᩥᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪕᪒᪗-᪕᪓᪗᪨ ᨸᨠᨸ᩠ᨸᨿᨾᩣᨶᩣᨲᩥ ᩋᩣᨿᩪᩉᨾᩣᨶᩣ, ᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᩈᩩ ᩋᨵᩥᨠᩴ ᨻ᩠ᨿᩣᨸᩣᩁᩴ ᨠᩩᩁᩩᨾᩣᨶᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᨸᩩᩁᩥᨾᩅᩣᩁᩮᨲᩥ “ᨠᩣᨿᨠᨾ᩠ᨾᩴ ᩋᨠᩩᩈᩃᩮᨶ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩥᨲᩴ ᩁᩪᨸᩴ, ᩈᨻ᩠ᨻᩴ ᨲᩴ ᩋᨠᩩᩈᩃ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᨸᨭᩥᨩᩣᨶᨲᩥ᪨

ᩁᩪᨸᩴᨠᨾ᩠ᨾᨶ᩠ᨲᩥᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪁᪀᪨ ᨩᩦᩅᩥᨲᩥᨶ᩠ᨴᩕᩥᨿᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

៊៍០៍ អន្វុបឌីចិតិត្រ្កិយត្តិបពោ្យ“អត្ថិ អន្វុបឹត ឆយ្ខាត អាឃ្វ”តិអាឌិក់ បត៌្យអត្ត កេហត្ថា ចឆតិ៍ អន្វុបឆយ្ខាត ឌិត្តឌិប្យឃុត្ត
ឌីចិតិត្រ្កិយសត្តាត ភាយ អត្ថិតិ ឰដ្ឋតិតិ ៧ត្ថ ន្វុបិន្វុបឆយ្ខាត ត់ ឰដ្ឋពេត្តា អន្វុបឆយ្ខាត ឰដ្ឋតិតិ ចត្ថុ ឃុពេត្តាតិ “អន្វុបឆយ្ខាត”ត្តិ ចុត្តត្តិ ឥដ្ឋត្ថា៍

៊៍១៍ សត្តសត្តាពេត ន្វុបិពេភា ចា ឆយ្ខា ពេហាត្ថុតិអាឌិភាបិ តពេយច ឌីចិតិត្រ្កិយសត្តាត ចឆតិតិ ពេចឌិតត្ថា៍

៊៍៧៍ បុដ្ឋាបពេកាក់ សត្តាឃាតិ សយាបត្តិឃា អាសត្តកាចពេតា តឆាបិ សយាបពេត្តាពេឃចាតិ អធិប្បាពេឃា៍

៊៍៊-៊៍៍ ពេត្ត ឌីចិតិត្រ្កិយាតិតិ “បុដ្ឋា សកចាឌិស្ស, បឌិដ្ឋា ឰតពេស្សា”តិ បុរិមបិពេធា៍ “បុដ្ឋា បពេចាឌិស្ស, បឌិដ្ឋា សកចាឌិស្សា”តិ បច្ឆិមបិពេធា, ពេសា ឃុពេត្តា៍

ឌីចិតិត្រ្កិយកទាចល្លតា តិដ្ឋិតា៍

១១៍ កយូពេហត្យកទាចល្លតា

៊៍៨៍ ពេសសត្តិ បិឈាតិបិតាឌិកយូស្ស ពេហត្យតិ ឰពេតា បុរិមំ ពេសាតាបត្តាឌិអត្យពេឃាក់ ចឆតិ៍ ហត្ត ហឹតិ បពេចាឌិពេស្សពេចត់ សប្បឌិដ្ឋតចចតត្តិ សប្បឌិដ្ឋាពេបត្យត្តិ ត សក្កា ចត្ថុ, “កតយស្ស កយូស្ស ពេហត្យ”តិ បត សកចាឌិ ត់ សប្បឌិដ្ឋាពេបត្យ ចឆតិតិ ឃុពេដ្ឋយ្យ, សប្បឌិដ្ឋាពេបត្យត្តិ បត បក្ខ បឌិឌាតាពេបត្យត្តិ អត្ថ អក្កពេហត្ថា បពេចាឌិ អត្តពេភា លឌ្ឋិ សកចាឌិ៍ កាហាពេបត្យត្តិ អពេត្ថា ឥដ្ឋពេត្ថា៍

កយូពេហត្យកទាចល្លតា តិដ្ឋិតា៍

អដ្ឋយចក្កចល្លតា តិដ្ឋិតា៍

៥៍ តចយចពេក្កា

១៍ អាតិសំសឆស្សាចិកទាចល្លតា

៊៍ស៍ ចិកាកឆស្សតត្តិ ចិសកាកឆស្សតត្តិ ចុត្ថ ពេហាតិ៍ ភាភាចិត្តចពេសត បឌិឌាតត្តស្ស អធិប្បាឃយក្កត កឆ ឃុត្តត្តិ ចិចាពេពេតត្ថា៍
អាពេយូលចពេសត ហិ ឆស្សតត្តយំ សហ ចឆត្តស្ស តឆកាចឆស្សតត្ថ ឰដំ អាពេដ្ឋត្តិ ឃុត្តត្តិ៍ អត្យស្សចចពេសភាតិអាឌិភា ត ពេកចល់

អតិច្ចាទិអារយុលាយេច ទាហ៍ ចិបស្សា, អឆ េលា "អត្បុប្បាេកា េលយ"ត្តិអាទិក៌ តិច្ឆាេត អាតិសំសងស្សតច្ចាតិ ឌឹេបតិ៍

អាតិសំសងស្សាចឹកកឆាចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៍

១៍ អយតារយុលាកកឆាចណ្ណតា

៊៊៣ជ៍ ស្បុត្តកេឃតាតិ "បរិទ្រំ តឹទំ េលយំ អប្បុដិកឃត្តិ េលា, កិក្ខេច, តិច្ឆាតេស្សតំ អឆិចចត"ត្តិ (សំ៍ តិ៍ ៣៍១១២ប៊) អសំេឃាឌតិឃាទិកាចំ

សត្ថាឃ េលយាទិកាេចា ចុេត្តាតិ ៤ចយាទិតា ស្បុត្តកេឃតាតិ ឌដ្ឋា៍

អយតារយុលាកកឆាចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៍

១៍ រូបំសារយុលាត្តិកកឆាចណ្ណតា

៊៊១-៊៊១៍អារយុលាត្តុស្ស ចិកាកងស្សតត្តិ បច្ចុឃេដ្ឋា ឌូលុក្កាេដ្ឋាតិ ៤ចំ ចិកាេក ចិដ្ឋយាេត បច្ចុេឃាលុក្កាតំ ចិេសសាកាចំ កេប្បុត្តា

អកេប្បុត្តា ចា សប្បច្ចុឃត្តា ឌូលុក្កាារយុេលាតបិ សារយុលាេយចាតិ ត កេហតត្តិ ងស្សតត្តិ ចុត្តំ េហាតិ៍

រូបំសារយុលាត្តិកកឆាចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៍

៣៍ អត្បុសឃាអតារយុលាតិកកឆាចណ្ណតា

៊៊៣-៊៊៩៍អប្បុហិតត្តាចអត្តិតិ ចុច្ចុតិ, ត បត ចិដ្ឋយាតត្តាតិ អឆិប្បាេឃា៍

អត្បុសឃាអតារយុលាតិកកឆាចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៍

៤៍ ទាហ៍អតារយុលាត្តិកកឆាចណ្ណតា

៊៊លិ-ប៊៍តស្ស ទាហាលស្សាតិ យក្កទាហាលស្សាតិ ចងត្តិ៍

ទាហ៍អតារយុលាត្តិកកឆាចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៍

លិ៍ ចិតក្កាត្យបតិតកទាចល្ហូតា

ឱ៍៩៧៍ អចិនេសនេតចាតិ អារយុលាសយ្យយោរេកហិ ខ្ចិហិបឹតិ អេត្វា៍

ចិតក្កាត្យបតិតកទាចល្ហូតា តិដ្ឋិតា៍

ប៉ ចិតក្កចិបម្បារសឌ្កកទាចល្ហូតា

ឱ៍៩៦៍ សប្លូសោតិ សចិតក្កចិនេត្តាស្ស សប្លូត្វ សប្លូគា ចាតិ ច្ចយយត្វំ ឥនេស្សនេត្តា អាហ “អត្តយនេសា យនេតាឆាត្យបចត្តិកានេលបឹ”តិ៍
ចិតក្កចិបម្បារយត្តត្តិ ចិតក្កស្ស បចត្តិយត្តត្តិ អឆិប្បារេយា៍

ចិតក្កចិបម្បារសឌ្កកទាចល្ហូតា តិដ្ឋិតា៍

ឌ៉ តយចាខិត្តស្សចាចាតិកទាចល្ហូតា

ឱ៍៩ឱ៍ អតាបត្តិតិ ចិសំចាគតាឆិប្បាឃស្ស អកាចា ឫឋាចារេឝា ត ខេហាតីតិ ច្ចត្តុ៍

តយចាខិត្តស្សចាចាតិកទាចល្ហូតា តិដ្ឋិតា៍

១០៍ អតីតាតាកាតសយត្កាកតកទាចល្ហូតា

ឱ៍៩ប៉-ឱ៍លិ០៍ តាន្ទតិ តាន្ទ បញ្ញាត្តិស្ស៍ សយត្កាកយបញ្ញាត្តិយា សយត្កាកេតាតិ ច្ចត្តិ, បឌិលិកបញ្ញាត្តិយា លិកឹតិ ច្ចត្តិ៍ សយត្កាកេតាតិ ច្ចត្តិ អយំ សយត្កាកយបញ្ញាត្តិ តាយ៍ លិកឹតិ ច្ចត្តិ អយំ បឌិលិកបញ្ញាត្តិ តាយាតិ ចា អឆិប្បារេយា នេយានេឌតនេត្តា៍

អតីតាតាកាតសយត្កាកតកទាចល្ហូតា តិដ្ឋិតា៍

តចយចក្កចល្ហូតា តិដ្ឋិតា៍

១០. ទសមវគ្គោ

១. និរោធកថាវណ្ណនា

៥៧១-៣. ភវង្គចិត្តស្ស ភង្គក្ខណេន សហេវាតិអាទិ។ វទន្តេន កិរិយមត្តានំ ភង្គក្ខណេន សហ ឧបបត្តេសិយា មត្តា ឧប្បជ្ជន្តីតិ ន វត្តព្វំ, តថា ឧបបត្តេសិយានំ ភង្គក្ខណេន សហ ឧបបត្តេសិយា, កិរិយានំ ភង្គក្ខណេន សហ កិរិយាតិ។ ចក្ខុវិញ្ញាណាទីនំ កិរិយាវត្ថុកគ្គហណេន គហណំ។ ឋានត្តិ មគ្គឋានំ យុត្តំ។

និរោធកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៣. បញ្ចវិញ្ញាណសមង្គិស្សមគ្គកថាវណ្ណនា

៥៧៦. តំ លក្ខណត្តិ “ន វិញ្ញាណា”តិ អវត្វា “បញ្ចវិញ្ញាណា ឧប្បន្នវត្ថុកា”តិអាទិនា វុត្តំ លក្ខណំ “ន វិញ្ញាណា”តិ អវទន្តំ បនេត្ថ “នោ ច វត រេ វត្តព្វេ”តិអាទិវចនស្ស ការណត្តិ អធិប្បេតំ។

៥៧៧. លោកិយោតិ វិបស្សនាមគ្គោយាហ។ យំ តត្ថ អនិមិត្តន្តិ ចក្ខុវិញ្ញាណសមង្គិក្ខណេ យំ អនិមិត្តំ គណ្ហន្តោ ន និមិត្តគ្គាហីតិ វុត្តោ, តទេវ សុញ្ញតន្តិ អធិប្បាយោ។

បញ្ចវិញ្ញាណសមង្គិស្សមគ្គកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៥. បញ្ចវិញ្ញាណាសាភោគាតិកថាវណ្ណនា

៥៨៣-៥៨៦. កុសលាកុសលវសេនភវីតិ កុសលាកុសលភាវេន ភវិត្វា បវត្តីតិ វុត្តំ ហោតិ។ សា បន អារម្មណប្បការគ្គហណំ យេន អលោភាទីហិ លោភាទីហិ ច សម្បយោគោ ហោតីតិ ឥដ្ឋេញ្ញា “វុបរិតិ ធេតសោ អភោគោ”តិអាទីសុ វិយ។

បញ្ចវិញ្ញាណាសាភោគាតិកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៦. ទ្វីហិសីលេហីតិកថាវណ្ណនា

៣៤៥-៣៤៦៖ ពលាកក្ខតិទោសំ, ត អប្បចត្តិតិទោសំ, សីលចិតិក្ខយតិទោសំ ចោ៖ ចិតិក្ខយំ ចិឃាតិ ឃឆា ចិតិក្ខយេ ការតា ទុស្សីលេរា, ឲចំ តិរុទ្ធេបីតិ ឲចំ ចិតិក្ខយេត តិត្ថាតំ បល្លេក្ខេត្តាតិ អតេ្ឋា៖

ខ្ចិហិសីលេហិតិកធាចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៖

៥៖ សីលំអតេចតសិកត្តិកធាចណ្ណតា

៣៤០-៣៤៣៖ យេត តោ សីលចារយេច តាយ តោតិតិ យេត ចិត្តចិប្បយុត្តេត ជិតេត ក្ខបចយេត អក្សបលិញ្ញាកតចិត្តបយក្ខិ សីលចារយេច តាយ តោតិតិ អធិប្បាយោ៖ បេបយេត្ត “ធាតំ អតេចតសិក”ត្តិ កធាយំ ចុត្តតយេតេច ចេជិតព្ពត្តិ ចុត្តំ, បា បត កធា យក្កិតព្ពា៖

សីលំអតេចតសិកត្តិកធាចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៖

៦៖ បយាធាតតេតព្យកធាចណ្ណតា

៣៦៤-៩០០៖ បយាធាតតេតព្យកធាយំ \១០០ បុទិយកធាបជិបយេចាតិ បទិតកាកតធកតេបជិបតា ធដ្ឋព្ពា៖

បយាធាតតេតព្យកធាចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៖

១១៖ អចិព្ពាតិត្តិទុស្សីល្យត្តិកធាចណ្ណតា

៩០៦-៩០៣៖ អាលាត្តិឃាច បិលាតិបិតាឌីមុ អក្ខបិទិប្បុទិត្តិ ឲកល្លិ ឌិចបេ អាលាត្តុស្ស អបទល្លិ ឌិចបេ បិលាតិបិតំ កទោត្តុស្ស តធា បា អាលាត្តិ ចិព្ពាត្តិ ចិតាយេច អក្ខិ តោតិតិ អចិព្ពាតិត្តិ ទុស្សីល្យត្តិ អធិប្បាយោ៖

អចិព្ពាតិត្តិទុស្សីល្យត្តិកធាចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៖

ធបយចក្កចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៖

ទុតិយោ បណ្ណាបកោ បយត្តោ៖

១០៍ ឧកាឌសមចក្កោ

៖៍ ពោលកចាចណ្ហតា

៩០៖-៩០៥៍ ពោលកចាឃំ សេឃ្យចាបិ មហាសឡិ្កាតត្តិ ប្រេត្ថ ពោលំអគារមុលត្តិកចាឃំ (កចា៍ ៥៥លិ អាដសេឃា) ចុត្តហិ អត្ថកេហិ អត្ថោ ត្ថឆ មហាសឡិ្កា កសេឃ្យំ៍ ឃដិ អត្ថារេល ចិកតេតិអាឌិតា ទាកចិកសេយា ចិឃ ចិតទាកបញ្ញត្តិឃា អត្ថាលចិកសេយា ពោលឹបញ្ញត្តិឃា កាទលត្តិ ដសេ្យតិ៍ ត ហិ ពោលំ អស្ស អត្ថិតិ ពោលឹ, អឆ សេលា អត្ថាលឹបឌិបក្លតោ ពោលឹតិ ៍ ឃម្ភា ពោលបឌិលិកេតាតិ ឧត្តូ ច ពោលបឌិលិកេត អត្ថាលស្ស ចិកតត្តា សេវា ពោលឹតិ ចត្តត្តំ អាបជ្ជតីតិ អត្ថោ ដដ្ឋេត្ថា៍

ពោលកចាចណ្ហតា តិដ្ឋិតា៍

៩៍ ត្ថុដង្ហត្តិកចាចណ្ហតា

៩០ប៉-៩១០៍ត្ថុតទោ បត សកសេឃេតិ បទចាឌី អត្ថទោ សមសឃេតិ អត្ថោ៍

ត្ថុដង្ហត្តិកចាចណ្ហតា តិដ្ឋិតា៍

លិ៍ ត្ថដ្ឋិពលកចាចណ្ហតា

៩១០-៩១៖៍កមុស្សចិបិកចសេត ចាតិ តិទឃំច សត្ថាឃ ចុត្តំ៍ តត្ត ហិ អត្ថុតាឌិបទិត្តសោ តាឌិសស្ស កមុចិបិកស្ស ចសេត ចុត្តោ៍ ចស្សកលតាឃ ចាតិ មតុស្ស ចាតុមហាទាឌិកាឌិដេច ច សត្ថាឃ៍ តេឃសញ្ជីអសត្តោ្ធយ្យមំ កាល់ ចិបិកដាតសមត្ថំ កមុំ ចស្សកលតាឃ បទិទ្ធិជ្ជតីតិ៍

ត្ថដ្ឋិពលកចាចណ្ហតា តិដ្ឋិតា៍

ប៉៍ សមាឌិកចាចណ្ហតា

៩១៥-៩១៩៍សមាដាតដ្ឋតាតិ សមំ ដបតដ្ឋត សមាឌិ តាម សេតសិកត្ថំ អត្ថីតិ អក្កេហត្វាតិ អត្ថោ៍ លេលេតាតិ ឧកាទិត្តក្កលឹកត្ត ចក្កចិត្តាលស្ស ច ឈោតទិត្តស្ស ច ត កោដិ ចិសេសោតិ ឧទេត សាមត្ថាមត្តតាតិ អធិប្បាយោ៍

ᩈᨾᩣᨵᩥᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪙᪨ ᨵᨾ᩠ᨾᨭ᩠ᨮᩥᨲᨲᩣᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪖᪑᪘᪨ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲ᩠ᨲᩮᩣᩅᩣᨲᩥ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣᨶᩴ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨿ ᨿᩣ ᨮᩥᨲᨲᩣ ᨲᨲᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨲᩣᨿ ᨮᩥᨲᨲᩣᨿ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩣ ᨮᩥᨲᨲᩣ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ᪨ ᩋᨶᨶ᩠ᨲᩁᨸᨧ᩠ᨧᨿᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨲ᩠ᨳ ᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩁᩉᩥᨲᩔ ᩑᨠᩔ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩔ ᨶᩔᨲ᩠ᨳᩥ ᨶᨭ᩠ᨮᩣ᪨ ᨲᩮᨶ ᩉᩥ ᩈᩮᨭ᩠ᨮᩣ ᨲᩣᨴᩥᩈᩣ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ ᨶᩔᩥᨲᩣ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ᪨ ᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲᩣᨲᩥ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣᨶᩴ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ, ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣ ᨧ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨿ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨿ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣᨶᩴ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩣᨿ ᨮᩥᨲᨲᩣᨿ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᩁᩣᨶᩴ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨿ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩣ ᨮᩥᨲᨲᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨲᩔᩣ ᨧ ᩏᨲ᩠ᨲᩁᩣᨲᩥ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ᪨

ᨵᨾ᩠ᨾᨭ᩠ᨮᩥᨲᨲᩣᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪑᪐᪨ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᨲᩣᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪖᪑᪙᪨ ᩁᩪᨸᩥᨶᨿᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᨸᩁᩥᨶᩥᨸ᩠ᨹᨶ᩠ᨶᩣᨲᩥ ᩁᩪᨸᩣᨴᩦᩉᩥ ᩈᩉ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨶᩥᩁᩩᨩ᩠ᨫᨶᨲᩮᩣ ᨸᩁᩥᨶᩥᨸ᩠ᨹᨶ᩠ᨶᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᨲᩣᩅᩥᨽᩣᨣᩣᨶᩩᨿᩩᨬ᩠ᨩᨶᩅᩈᩮᨶᩣᨲᩥ ᨲᩦᩈᩩ ᨶᩮᩃ᩠ᩉᩈᩩ ᨶᩃ᩠ᩉᩅᩮᩣᩉᩣᩁᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᨲᩦᩈᩩ ᩃᨠ᩠ᨡᨱᩮᩈᩩ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᨲᩣᩅᩮᩣᩉᩣᩁᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᨲᩔᩣ ᩅᩥᨽᩣᨣᩣᨶᩩᨿᩩᨬ᩠ᨩᨶᩅᩈᩮᨶᩣᨲᩥ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ᪨

ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᨲᩣᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

ᩑᨠᩣᨴᩈᨾᩅᨣ᩠ᨣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪑᪒᪨ ᨴ᩠ᩅᩤᨴᩈᨾᩅᨣ᩠ᨣᩮᩣ

᪑᪨ ᩈᩴᩅᩁᩮᩣᨠᨾ᩠ᨾᨶ᩠ᨲᩥᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪖᪒᪐-᪖᪒᪑᪨ ᩅᩥᨸᩣᨠᨴ᩠ᩅᩣᩁᨶ᩠ᨲᩥ ᨽᩅᨦ᩠ᨣᨾᩴ ᩅᨴᨲᩥ᪨ ᨠᨾ᩠ᨾᨴ᩠ᩅᩣᩁᨶ᩠ᨲᩥ ᨠᩩᩈᩃᩣᨠᩩᩈᩃᨾᩴ᪨

ᩈᩴᩅᩁᩮᩣᨠᨾ᩠ᨾᨶ᩠ᨲᩥᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

២។ កម្មកថាវណ្ណនា

៦៣៣-៦៣៥។ អព្យាកតំ សន្ធាយ បដិក្ខេបោតិ សកសមយលក្ខណេន បដិក្ខេបោ កតោតិ វទន្តិ។ អវិបាកចេតនាយ សទ្ទបេន ឥច្ឆិតាយ សវិបាកាបិ ឥច្ឆិតាយេវ នាម ហោតីតិ មញ្ញមានោ អាហ “សវិបាកាវិបាកចេតនំ សទ្ទបេន ឥច្ឆេយ្យុ”ន្តិ។

កម្មកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៣។ សទ្ទោវិបាកោតិកថាវណ្ណនា

៦៣៦-៦៣៧។ កម្មសមុដ្ឋានា អន្ទុបថម្មាវាតិអានិកា កម្មសមុដ្ឋានេសុ ចក្ខាទីសុបិ វិបាកវោហារោ នត្ថិ, កោ បន វាទោ អកម្មសមុដ្ឋានេ សទ្ទេតិ ឥច្ឆតិ។

សទ្ទោវិបាកោតិកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៤។ សឡាយតនកថាវណ្ណនា

៦៣៨-៦៤០។ តស្មាវិបាកោតិ អវិសេសេន សឡាយតនំ វិបាកោតិ យេសំ លទ្ធិ វុត្តំ ហោតិ។

សឡាយតនកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៥។ សត្តក្ខត្តុបរមកថាវណ្ណនា

៦៤១-៦៤៥។ សត្តក្ខត្តុបរមតានិយតោតិ សត្តក្ខត្តុបរមតាយ និយតោ។ ឯកំ វិកាកត្តិ ឯកំ វិសេសំ។ តំ បនស្ស និយាមំ ឱក្កមតីតិ អវិនិបាតធម្មតាផលប្បត្តីហិ អញ្ញានិ សត្តក្ខត្តុបរមកាលេ ច និយាមំ ឱក្កមតីតិ អត្ថោ។

អានន្តរិយាភាវន្តិ យេន សោ ធម្មាភិសមយេន ភព្វោ នាម ហោតិ, តស្ស អានន្តរិយកម្មស្ស អភាវន្តិ អត្ថោ, បុគ្គលស្ស វា អានន្តរិយភាវស្ស អភាវន្តិ។ កិំ បន សោ អន្តរាធម្មំ អភិសមិស្សតីតិ? កេចិ វទន្តិ “សត្តក្ខត្តុបរមោ សត្តមំ ភវំ នាតិក្កមតិ, ឱរតោ បន នត្ថិ បដិសេធោ”តិ។ អបរេ “យោ ភវតោ កាលាកាលេន ព្យាកតោ, តស្ស អន្តរា អភិសមយោ នាម នត្ថិ, តថាបិ ភវនិយាមស្ស

ពស្សចិ អកាចា កវេទ្ឋាតិ ចុច្ចតិ៌ ឃថា ក្យុសលា អកិទ្ឋាវេចតភា ពកាចិ ចិបាពំ អកកយាភាបិ សតិ ពាវេណេ ភាតុំ កទ្ឋាតាឃ

ចិបាពឆយុឆយុា ភាយ, តថា ព្លត្រ្គិឃាភ់ យុក្យតាឃ សត្តក្ខត្តុបរវេយា, ភ តិឃាយសត្អាចា ភាបិ ករាចតា ញ្យាពតត្តា, ភ ច ព្លត្រ្គិឃយុក្យតា

អកទ្ឋាតាពវេរា ឆវេយុាតិ ភ វេសា អកវេទ្ឋា ភាយ៌ អកទ្ឋាតាពរឆយុាកាចវេតា វេចត្ត អកទ្ឋាតា បជិវេសឆិតា, ភ បភ អត្តូរា អកិសវេយតុំ កទ្ឋាតា

ចុត្តា៌ ឃជិ ច សត្តក្ខត្តុបរវេយា អត្តូរា អកិសវេយឃ្យ, វេពាល់វេពាវេលា សិឃា”តិ៌ ចិវេសសំ បភ អពត្វា កទ្ឋាសកាចតាឃ កវេទ្ឋាតិ ចត្តុំ ឃុត្តុំ៌

ភ កចតិឃាយពំ ពិទ្ឋិតិ ឲត្ត បស្សិត្វាតិ ចចភវេសវេសា, ញ្យាពវេរាតីតិ ចា សឆ្លត្ត៌

សត្តក្ខត្តុបរយកឆាចណ្ណភា តិដ្ឋិតា៌

ទ្វាឆសយចក្កចណ្ណភា តិដ្ឋិតា៌

១៦៌ វេតរសយចវេក្កា

១៌ ពប្បដ្ឋកឆាចណ្ណភា

៩៨៨-៩៨៩៌ ពប្បដ្ឋកឆាយំ វេហដ្ឋាតិ ព្លដ្ឋិពាលកឆាយំ៌

ពប្បដ្ឋកឆាចណ្ណភា តិដ្ឋិតា៌

២៌ អភត្តូរាបយុត្តកឆាចណ្ណភា

៩៩០-៩៩១៌ អភត្តូរាបយុត្តកឆាយំ អាភត្តូរិយំ បយុត្តុំ ឲវេតភាតិ អភត្តូរាបយុវេត្តាតិ អាភត្តូរិវេយ អភត្តូរាសច្ចំ អាវេរាវេបត្វា

អដ្ឋកឆាយំ អវេត្វា ចុវេត្តាតិ ជដ្ឋវេទ្ឋា៌ “អភត្តូរបយុវេត្តា”តិបិ បាឡិទ្ឋ ជិស្សតិ៌

អភត្តូរាបយុត្តកឆាចណ្ណភា តិដ្ឋិតា៌

៣៌ តិឃតស្សតិឃាយកឆាចណ្ណភា

៩៩២-៩៩៣៌វេសវេសា វេតក្សុយពឆយុា អតិឃតា ភាយាតិ ឲត្ត អប្បត្តតិឃាយាភ់ ឆវេយុ សត្ថាឃ “វេតក្សុយពឆយុា”តិ អាហ៌ ឲវេតច ហិ សត្ថាឃ

“វេតហិ សយត្អាពវេតាបិ អតិឃវេតាវេឃចា”តិ ចុត្តត្តិ៌ ព្លតិ ព្លយំ វេចាហារយត្តុំ ពវេហត្វា “តិឃវេតា វេចាឆិសវេត្តា បដ្ឋិយកចិវេពា កវេទ្ឋា ឆយុំ

អភិធម្មេ ចិត្តុប្បាទ”ន្តិ អធិប្បាយេន “តិយាមំ ចិត្តុប្បាទ”តិ វេយ្យាករណ លក្ខណ អត្ថោ ឧចិ បត ចោទនាអនុញ្ញាតបទ “តិយតោ”តិ

ចនតស្ស, ធម្មំ អភិធម្មេ កដ្ឋតា ន “តិយាមំ ចិត្តុប្បាទ”តិ ចនតស្ស ការណការចេត ចុត្តា ហោតិ, កដ្ឋតាយេច បត ជ្ឈកយស្សបិ ការណត្តិ

យុត្តំ អញ្ញោតាតិ យទិ តិយតោ តិយាមំ ចិត្តុប្បាទេ, មិច្ឆត្តតិយតោ សម្មត្តតិយាមំ, សម្មត្តតិយតោ ចា មិច្ឆត្តតិយាមំ ចិត្តុប្បាទេ, ត ន ចំ

អត្ថីតិ ជស្សតត្តិ អញ្ញោ

តិយតស្សតិយាយកចាចក្កកា តិដ្ឋិតា

៥ អឃាតរាកកចាចក្កកា

១៤៩៣ អឃាតរាកកចាយំ “អហោ ចត ម ឧតចេច កចេយ្យា”តិ វជ្ជតាតិ ព្ទមិតា ឧចិ បចត្តយាតោតេយេច លោកេ ព្ទផ “រាកោ”តិ

អធិប្បេតោ, ត អញ្ញោចាតិ ជស្សតិ

១៤៩៤ យុត្តេ បតាតិ ឧតស្ស “អធិប្បាយោ”តិ ឧតេត សម្ពន្ធោ

អឃាតរាកកចាចក្កកា តិដ្ឋិតា

៥ ធម្មតណ្ហាអព្យាកតាតិកចាចក្កកា

១៤៩៩-១៥០០ យស្មា ធម្មតណ្ហាតិ ចុត្តា, តស្មា អព្យាកតាតិ កុសលេសុ ធម្មេសុ លោកុត្តរេសុ ចា សង្ខេសុ តណ្ហា “ធម្មតណ្ហា”តិ កហេតព្វា

យស្មា សា តណ្ហា, តស្មា កុសលា ត ហោតិ, យស្មា បត ធម្មេ បចត្តា, តស្មា អកុសលា ត ហោតីតិ អព្យាកតាតិ លក្ខណ ជស្សតិ តីហិ

កោដ្ឋាសេហិ ឈបិ តណ្ហា សំគិបិត្វា ជស្សិតា, តស្មា ធម្មតណ្ហាបិ កាយតណ្ហាទិកាចតោ ត អព្យាកតាតិ អធិប្បាយោ

ធម្មតណ្ហាអព្យាកតាតិកចាចក្កកា តិដ្ឋិតា

តេរសមចក្កចក្កកា តិដ្ឋិតា

១៤ ចុទ្ទសមចក្កា

១ កុសលាកុសលបទំ សក្ខតកកចាចក្កកា

៩៧៩-៩៨០។ តត្ថ កុសលំ អកុសលញ្ចាតិ ឥទំ សព្ពេត្ថ ទដ្ឋព្វា។ តំ ឧក្កដ្ឋំ វា បណេសេសា។ បដិសន្ទហតីតិ ឃដេតិ, អនន្តរំ ឧប្បាទេតីតិ វុត្តំ ហោតិ។

កុសលាកុសលបដិសន្ទហនកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

២។ សឡាយតនុប្បត្តិកថាវណ្ណនា

៩៨១-៩៨២។ ពេធិ ចោទិតោ “អង្កុរេ សាលិពីជាទិសប្បត្តាតំ រុក្ខាទិកំ ពីជយុត្តំ អាចិកាចំ គច្ឆតី”តិ វទន្តីតិ ពេសំ ចាទំ និទស្សេតំ កពេរាទេត្វា អាហ “សប្បត្តសាលាចិដបិក”ន្តិអាទិ។

សឡាយតនុប្បត្តិកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៣។ អនន្តរបច្ចយកថាវណ្ណនា

៩៨៣-៩៨៦។ វក្ខុញ្ញា បដិច្ច រូបេ ច ឧប្បជ្ជតិ សោតវិញ្ញាណន្តិ ឯត្ថ “លទ្ធិវសេន បដិជានាតី”តិ អនន្តរុប្បត្តិំ សល្លក្ខេត្វាបិ ន សោ វក្ខុវិញ្ញាណំ សោតវិញ្ញាណំ ឧប្បជ្ជតិ, អថ ខោ សោតវិញ្ញាណំ សន្ធាយ វុត្តន្តិ អនន្តរុបលទ្ធិវសេន អាបន្នត្តា “បដិជានាតី”តិ យុត្តំ វត្តុំ។

អនន្តរបច្ចយកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៤។ អរិយរូបកថាវណ្ណនា

៩៨៧-៩៨៨។ សម្មាវាចាទិ រូបំ មហាភូតានិ ឧបាទាយាតិ ឧបាទាយ វត្តត្តា “អរិយរូប”ន្តិបិ វទតិ។

អរិយរូបកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៥។ អញ្ញោអនុសយោតិកថាវណ្ណនា

᪕᪐᪐-᪕᪐᪑᪨ “ᩈᩁᩣᨣᩣᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᨸᨶ ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩈᨾᨿᩮ ᩁᩣᨣᩔ ᩋᨸ᩠ᨸᩉᩦᨶᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᩁᩣᨣᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠”ᨲᩥ ᨸᩩᩁᩥᨾᨸᩣᨮᩮ, “ᩈᩣᨶᩩᩈᨿᩣᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᨸᨶ ᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩈᨾᨿᩮ ᩋᨶᩩᩈᨿᩔ ᩋᨸ᩠ᨸᩉᩦᨶᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᩣᨶᩩᩈᨿᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠”ᨲᩥ ᨸᨧ᩠ᨨᩥᨾᨸᩣᨮᩮ, ᩈᩮᩣ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ᪨ ᩈᩮᩣ ᩉᩥ ᨶ ᩋᨶᩩᩈᨿᨸᩁᩥᨿᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣᨶᩴ ᩋᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩴ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨲᩴ ᩋᩈᩣᨵᨠᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᩮᩅᨲᨶ ᩈᨿᨲᩦᨲᩥ᪨

ᩋᨬ᩠ᨬᩣᩋᨶᩩᩈᨿᩮᩣᨲᩥᨠᨴᩩᨠᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪔᪨ ᨸᩁᩥᨿᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩅᩥᨸ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩥᨠᨴᩩᨠᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪕᪐᪒᪨ ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᩋᨶᩥᨭ᩠ᨮᩣᨴᩦᩈᩩ ᨿᨳᩥᨠᨴᩮᩣᩈᩮᩣᨲᩣᨸᩥ ᩁᩣᨣᩣᨴᨿᩮᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨶ᩠ᨲᩥ, ᨶ ᨧ ᨲᩮ ᩅᩥᨸᩔᨶᩣᨿ ᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨸᩁᩥᨿᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᩅᩥᨸ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᩃᨻ᩠ᨽᨲᩦᨲᩥ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ᪨

ᨸᩁᩥᨿᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩅᩥᨸ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩥᨠᨴᩩᨠᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪕᪨ ᨸᩁᩥᨿᩣᨸᨶ᩠ᨶᨴᩩᨠᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪕᪐᪓-᪕᪐᪔᪨ ᨲᩥᩅᩥᨵᩣᨿᩣᨲᩥ ᨠᩥᩃᩮᩈᩅᨲ᩠ᨳᩩᨠᩣᩈᩅᩈᩮᨶ, ᨠᩣᨿᩁᩣᨣᨠᩣᨿᩅᩥᨲᨠ᩠ᨠᨠᩣᨿᩣᨴᩥᩈᩴᨿᩮᩣᨣᩅᩈᩮᨶ ᩅᩣ ᨲᩥᩅᩥᨵᩣᨿ᪨ ᨠᩥᩃᩮᩈᨠᩣᨿᩅᩈᩮᨶᩣᨲᩥ ᨠᩥᩃᩮᩈᨠᩣᨿᨽᩪᨲᨠᩣᨿᨵᩣᨲᩩᨠᩣᩁᩮᨶᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩴ ᩋᩈᩃ᩠ᩃᨠ᩠ᨡᩮᨲ᩠ᩅᩣᨲᩥ ᩁᩪᨸᨵᩣᨲᩩᩈᩉᨣᨲᩅᩈᩮᨶ ᩋᨶᩩᩈᩮᨲᩦᨲᩥ, ᩁᩪᨸᨵᩣᨲᩩᨿᩴ ᩅᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᨲᩁᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᩁᩪᨸᨵᩣᨲᩩᨸᩁᩥᨿᩣᨸᨶ᩠ᨶᩮᩣᨲᩥ ᨧ ᨸᩩᨭ᩠ᨮᩥᨠᩣᨵᩴ ᩋᩈᩃ᩠ᩃᨠ᩠ᨡᩮᨲ᩠ᩅᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨

ᨸᩁᩥᨿᩣᨸᨶ᩠ᨶᨴᩩᨠᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪖᪨ ᩋᨻ᩠ᨿᩣᨠᨲᨴᩩᨠᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪕᪐᪕-᪕᪐᪖᪨ ᨴᩩᨭ᩠ᨮᩥᨠᩴ “ᩈᩔᨲᩮᩣ ᩃᩮᩣᨠᩮᩣᨲᩥ ᩅᩣ, ᩅᨧ᩠ᨨ, ᩋᨻ᩠ᨿᩣᨠᨲᨾᩮᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᩔᨲᩣᨴᩥᨠᩣᩁᩮᨶ ᩋᨠᨳᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ “ᩋᨻ᩠ᨿᩣᨠᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᩈᨻ᩠ᨻᩮᩣᨸᩥ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥ ᨸᨶ ᨶ ᨴᩩᨭ᩠ᨮᩥᨠᩴ “ᩋᨻ᩠ᨿᩣᨠᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᩋᨳ ᨡᩮᩣ “ᨵᨸᨲᩦᨿᩮᩣ ᨴᩮᩣᩈᩮᩣ ᨸᨬ᩠ᩉᩮᩣ”ᨲᩥ ᨴᩔᩥᨲᩴ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩈᨻ᩠ᨻᨳᩣᨸᩥ ᨴᩩᨭ᩠ᨮᩥᨠᩴ “ᩋᨻ᩠ᨿᩣᨠᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᨶ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᨶ᩠ᨲᩥ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨

ᩋᨻ᩠ᨿᩣᨠᨲᨴᩩᨠᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪙᪨ ᩋᨸᩁᩥᨿᩣᨸᨶ᩠ᨶᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪗᪐᪙-᪗᪑᪐᪨ ᨲᩈ᩠ᨾᩣᨲᩥ ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩁᩣᨣᩣᨶᩴ ᩈᨾᩣᨶᩮ ᩅᩥᨠ᩠ᨡᨾ᩠ᨽᨶᨠᩣᩁᩮᨶᨸᩥ “ᩅᩦᨲᩁᩣᨣᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ, ᨶ ᨸᨶ “ᩅᩥᨣᨲᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨠᩮᩣ”ᨲᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥ ᩃᩮᩣᨠᩥᨿᨸᩁᩥᨿᩣᨸᨶ᩠ᨶᩣ ᨶ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ᪨ ᩁᩪᨸᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩣ ᩋᨽᩣᩅᩣ ᨸᨶ ᨠᩣᨾᨵᩣᨲᩩᨸᩁᩥᨿᩣᨸᨶ᩠ᨶᩣᨿ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩣ ᨽᩅᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨ ᨿᨴᩥ ᨧ ᨸᩁᩥᨿᩣᨸᨶ᩠ᨶᩣ ᩈᩥᨿᩣ, ᨲᨳᩣ ᨧ ᩈᨲᩥ ᨠᩣᨾᩁᩣᨣᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᩑᩈᩣᨶᩃᩮᩣᨠᩥᨠᩮᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨸᩥ ᩅᩥᨣᨧ᩠ᨨᩮᨿ᩠ᨿᩣᨲᩥ “ᩅᩥᨣᨲᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨠᩮᩣ”ᨲᩥ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ ᩈᩥᨿᩣ, ᨶ ᨧ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩋᨸᩁᩥᨿᩣᨸᨶ᩠ᨶᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥ᪨ ᨶ ᩉᩥ ᩈᩣ ᨲᩔ ᩋᩅᩥᨣᨲᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥ ᨠᩣᨾᩁᩣᨣᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᨠᩣᨾᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥ ᨿᩮᨶ ᨠᩣᨾᨵᩣᨲᩩᨿᩣ ᨸᩁᩥᨿᩣᨸᨶ᩠ᨶᩣ ᩈᩥᨿᩣᨲᩥ ᩅᨴᨲᩦᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨

ᩋᨸᩁᩥᨿᩣᨸᨶ᩠ᨶᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

ᨧᩩᨴ᩠ᨴᩈᨾᩅᨣ᩠ᨣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪑᪕᪨ ᨸᨶ᩠ᨶᩁᩈᨾᩅᨣ᩠ᨣᩮᩣ

᪑᪨ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲᩣᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪗᪑᪑-᪗᪑᪒᪨ ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲᩣ ᩅᩅᨲ᩠ᨳᩥᨲᩣᨲᩥ ᩉᩮᨲᩩᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩪᨲᩔ ᨵᨾ᩠ᨾᩔ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩣᨴᩥᨠᩣ ᩅᩥᨿ ᩋᨵᩥᨸᨲᩥᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲᩣᨴᩥᨠᩣ ᨧ ᨶ ᨽᩅᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣᨲᩥ ᩉᩮᨲᩩᨸᨧ᩠ᨧᨿᨽᩣᩅᩮ ᨿᩮᩅ ᨲᩔ ᩅᩅᨲ᩠ᨳᩥᨲᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨

ᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲᩣᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪒᪨ ᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᨸᨧ᩠ᨧᨿᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪗᪑᪕-᪗᪑᪙᪨ ᩋᨸᩩᨬ᩠ᨬᩣᨽᩥᩈᩘ᩠ᨡᩣᩁᩮᩅ ᨣᩉᩥᨲᩮᩣ “ᨶᨲ᩠ᨳᩥ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣ ᩈᩘ᩠ᨡᩣᩁᩮᨶ ᩈᩉᨩᩣᨲᩣ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ᪨ ᩈᩉᨩᩣᨲᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᩋᨲ᩠ᨳᩥᩋᩅᩥᨣᨲᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩅᩈᩮᨶᩣᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨶᩥᩔᨿᩮᩣ ᨻᨾᩮᨠᩮᨶ ᩋᨲ᩠ᨳᩥᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ ᨣᩉᩥᨲᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ, ᨠᨾ᩠ᨾᩣᩉᩣᩁᩣ ᩋᩈᩣᨵᩣᩁᨱᨲᩣᨿᩣᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣ᪨ ᩅᨠ᩠ᨡᨲᩥ ᩉᩥ “ᨲᩦᨱᩥ ᩏᨸᩣᨴᩣᨶᩣᨶᩥ ᩋᩅᩥᨩ᩠ᨩᩣᨿ ᩈᩘ᩠ᨡᩣᩁᩣ ᩅᩥᨿ ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨿ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩦ”ᨲᩥ (ᨠᨳᩣ᪨ ᩋᨭ᩠ᨮ᪨ ᪗᪑᪕-᪗᪑᪙), ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩏᨸᩣᨴᩣᨶᩮᩉᩥ ᩈᨾᩣᨶᩣ ᩑᨠᨲᩮᩣ ᩈᩘ᩠ᨡᩣᩁᩣᨶᩴ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲᩣ ᨴᩔᩥᨲᩣᨲᩥ᪨

ᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᨸᨧ᩠ᨧᨿᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪙᪈ ᨲᨲᩥᨿᩈᨬ᩠ᨬᩣᩅᩮᨴᨿᩥᨲᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

ᩃᩥ᪑᪒᪈ ᨲᨲᩥᨿᩈᨬ᩠ᨬᩣᩅᩮᨴᨿᩥᨲᨠᨳᩣᨿᩴ ᩈᩮᩈᩈᨲ᩠ᨲᩮ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿᩣᨲᩥ ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩈᨾᩣᨷᨶ᩠ᨶᨲᩮᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᩮᩣ ᨿᩮᩈᩴ ᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩈᨾᩣᨷᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᨠᨳᩥᨲᨬ᩠ᩉᩥ, ᨲᩮ ᨷᨬ᩠ᨧᩅᩮᩣᨠᩣᩁᩈᨲ᩠ᨲᩮ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿᩣᨲᩥ ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ, ᩋᩈᨬ᩠ᨬᩈᨲ᩠ᨲᩣᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᨧ ᩈᨬ᩠ᨬᩩᨷ᩠ᨸᩣᨴᩣ ᨧᩩᨲᩦ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩈᩮᩈᩈᨬ᩠ᨬᩈᨲ᩠ᨲᩮ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿᩣᨲᩥ ᩅᩣ᪈ ᩈᩦᩁᨷᨠᨲᩥᨲ᩠ᨲᩥ ᨲᨳᩣᩁᩪᨷᩮᨷᩥ ᩋᨿᩴ ᨠᩣᨿᩮ, ᨿᨳᩣᩁᩪᨷᩮ ᨠᩣᨿᩮ ᨷᩥᩃᩥᩈᨿ᩠ᨿᩔᩣᨷᩥ ᨠᨿᨲ᩠ᨲᩦᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨠᩴ᪈

ᩃᩥ᪑᪒-ᩃᩥ᪑᪓᪈ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᩅᩥᩁᩮᩣᨵᩣ ᩈᩥᨿᩣᨲᩥ ᨿᩮᨶ ᨷᩁᩅᩣᨴᩦ ᩈᨾ᩠ᨷᨭᩥᨧ᩠ᨨᩣᨷᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪈

ᨲᨲᩥᨿᩈᨬ᩠ᨬᩣᩅᩮᨴᨿᩥᨲᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪈

᪑᪐᪈ ᩋᩈᨬ᩠ᨬᩈᨲ᩠ᨲᩩᨷᩥᨠᩣᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

ᩃᩥ᪑᪔᪈ ᩈᨬ᩠ᨬᩣᩅᩥᩁᩣᨣᩅᩈᩮᨶ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨠᩣᩅᨶᩣ ᩋᩈᨬ᩠ᨬᩈᨾᩣᨷᨲ᩠ᨲᩦᨷᩦᨲᩥ ᩃᨴ᩠ᨵᩥᨠᩥᨲ᩠ᨲᨶᩮ ᩈᨬ᩠ᨬᩣᩅᩥᩁᩣᨣᩅᩈᩮᨶ ᨷᩅᨲ᩠ᨲᨠᩣᩅᨶᩴ ᨧᨲᩩᨲ᩠ᨳᨩ᩠ᨫᩣᨶᩈᨾᩣᨷᨲ᩠ᨲᩥᩴ “ᩋᩈᨬ᩠ᨬᩈᨾᩣᨷᨲ᩠ᨲᩦ”ᨲᩥ ᩋᨣ᩠ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩈᩣᨷᩥ ᩋᩈᨬ᩠ᨬᩥᨲᩣ ᩈᨬ᩠ᨬᩣᩅᩮᨴᨿᩥᨲᨶᩥᩁᩮᩣᨵᩈᨾᩣᨷᨲ᩠ᨲᩥᨿᩮᩅ ᨶᩣᨾᩣᨲᩥ ᨷᩁᩔ ᩃᨴ᩠ᨵᩦᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩥ᪈ ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᩋᩈᨬ᩠ᨬᩈᨾᩣᨷᨲ᩠ᨲᩥ ᩈᨾᩣᨷᨶ᩠ᨶᩔ ᩋᩃᩮᩉᩣᨴᨿᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩈᨠᩈᨾᨿᩈᩥᨴ᩠ᨵᩣ ᨧᨲᩩᨲ᩠ᨳᨩ᩠ᨫᩣᨶᩈᨾᩣᨷᨲ᩠ᨲᩥ “ᩋᩈᨬ᩠ᨬᩈᨾᩣᨷᨲ᩠ᨲᩦ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ᪈

ᩃᩥ᪑᪕᪈ ᩈᨬ᩠ᨬᩣᩅᩥᩁᩣᨣᩅᩈᩮᨶ ᩈᨾᩣᨷᨶ᩠ᨶᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᩈᨬ᩠ᨬᩥᨲᩣ, ᨶ ᩈᨬ᩠ᨬᩣᨿ ᩋᨽᩣᩅᨲᩮᩣᨲᩥ ᨧᨲᩩᨲ᩠ᨳᨩ᩠ᨫᩣᨶᩈᨾᩣᨷᨲ᩠ᨲᩥᨿᩮᩅ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᩅᨴᨲᩥ᪈

ᩋᩈᨬ᩠ᨬᩈᨲ᩠ᨲᩩᨷᩥᨠᩣᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪈

᪑᪑᪈ ᨠᨾ᩠ᨾᩪᨷᨧᨿᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

ᩃᩥ᪑᪖-ᩃᩥ᪑᪘᪈ ᨠᨾ᩠ᨾᩮᨶ ᩈᩉᨩᩣᨲᩮᩣᨲᩥ ᨷᨬ᩠ᩉᩮᩈᩩ “ᨠᨾ᩠ᨾᩪᨷᨧᨿᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᨷᨭᩥᨠ᩠ᨡᩥᨷᨲᩥ, ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩅᩥᨷ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᨷᨭᩥᨩᩣᨶᩣᨲᩦ”ᨲᩥ ᨠᨲ᩠ᨳᨧᩥ ᨷᩣᨮᩮᩣ, “ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩈᨾ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᨷᨭᩥᨠ᩠ᨡᩥᨷᨲᩥ, ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩅᩥᨷ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᨷᨭᩥᨩᩣᨶᩣᨲᩦ”ᨲᩥ ᩋᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨳ᪈ ᨴ᩠ᩅᨿᨾ᩠ᨸᩥ ᩅᩥᨧᩣᩁᩮᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪈

ᩃᩥ᪓᪘᪈ ᨲᩈ᩠ᨾᩣᨲᩥ ᨲᩥᨱ᩠ᨱᨾ᩠ᨸᩥ ᩑᨠᨠ᩠ᨡᨱᩮ ᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩮᩣ ᨲᩥᨱ᩠ᨱᩴ ᨹᩔᩣᨴᩦᨶᩴ ᩈᨾᩮᩣᨵᩣᨶᨲᩣ ᨧ ᩑᨠᨲ᩠ᨲᩴ ᨷᩩᨧ᩠ᨨᨲᩦᨲᩥ ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨸᩣᨿᩮᩣ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪈

ᨠᨾ᩠ᨾᩪᨷᨧᨿᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪈

ᨷᨶ᩠ᨶᩁᩈᨾᩅᨣ᩠ᨣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

ᨲᨲᩥᨿᩮᩣ ᨷᨱ᩠ᨱᩣᩈᨠᩮᩣ ᩈᨾᨲ᩠ᨲᩮᩣ᪨

᪁᪆᪨ ᩈᩮᩣᩊᩈᨾᩅᨣ᩠ᨣᩮᩣ

᪃᪨ ᩈᩩᨡᩣᨶᩩᨷ᩠ᨷᨴᩣᨶᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪇᪄᪇-᪇᪄᪈᪨ ᩈᩩᨡᩣᨶᩩᨷ᩠ᨷᨴᩣᨶᨠᨳᩣᨿᩴ ᨿᩴ ᩑᩅᨾ᩠ᨷᨲ᩠ᨲᩥ ᨿᩴ ᨶᩮᩅᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ, ᨶ ᨷᩁᩮᩈᩴ, ᨶ ᨲᩔ, ᩑᩅᨾ᩠ᨷᩥ ᨶᩣᨾ ᩋᨶᩩᨷ᩠ᨷᨴᩥᨭ᩠ᨮᩴ ᨠᩔᨧᩥ ᨶ ᩋᩁᩉᨲᩥ ᩋᨬ᩠ᨬᩔ ᩋᩈᨠ᩠ᨠᩩᨱᩮᨿ᩠ᨿᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩃᨴ᩠ᨵᩥᨾᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᨷᨭᩥᨩᩣᨶᩣᨲᩥ, ᨶ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣᨲᩥ ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨷᩣᨿᩮᩣ᪨

ᩈᩩᨡᩣᨶᩩᨷ᩠ᨷᨴᩣᨶᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪄᪨ ᩋᨵᩥᨣᨿ᩠ᩉᨾᨶᩈᩥᨠᩣᩁᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪇᪄᪙-᪇᪕᪂᪨ ᨲᩴᨧᩥᨲ᩠ᨲᨲᩣᨿᩣᨲᩥ ᨲᨴᩮᩅ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨽᩪᨲᩴ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᩑᨲᩔᩣᨲᩥ ᨲᩴᨧᩥᨲ᩠ᨲᩮᩣ, ᨲᩔ ᨽᩣᩅᩮᩣ ᨲᩴᨧᩥᨲ᩠ᨲᨲᩣ, ᨲᩣᨿ ᨲᩴᨧᩥᨲ᩠ᨲᨲᩣᨿ᪨ ᨲᩴ ᩅᩣ ᩋᩣᩃᨾ᩠ᨻᨠᩴ ᩋᩣᩃᨾ᩠ᨻᩥᨲᨭ᩠ᨮᩮᨶ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ ᨲᩴᨧᩥᨲ᩠ᨲᩴ, ᨲᩔ ᨽᩣᩅᩮᩣ ᨲᩔᩮᩅ ᩋᩣᩃᨾ᩠ᨻᨠᩋᩣᩃᨾ᩠ᨻᩥᨲᨭ᩠ᨮᨲᩣ ᨲᩴᨧᩥᨲ᩠ᨲᨲᩣ, ᨲᩣᨿ ᨧᩮᩣᨴᩮᨲᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨

ᩋᨵᩥᨣᨿ᩠ᩉᨾᨶᩈᩥᨠᩣᩁᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪙᪨ ᩁᩪᨷᩴᩁᩪᨷᩣᩅᨧᩁᩣᩁᩪᨷᩣᩅᨧᩁᨶ᩠ᨲᩥᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪇᪆᪈-᪇᪇᪀᪨ ᩁᩪᨷᩴᩁᩪᨷᩣᩅᨧᩁᩣᩁᩪᨷᩣᩅᨧᩁᨶ᩠ᨲᩥᨠᨳᩣᨿᩴ ᩉᩮᨭ᩠ᨮᩣᨲᩥ ᨧᩩᨴ᩠ᨴᩈᨾᩅᨣ᩠ᨣᩮ ᩋᩣᨣᨲᨷᩁᩥᨿᩣᨷᨶ᩠ᨶᨠᨳᩣᨿᩴ (ᨠᨳᩣ᪨ ᩋᨭ᩠ᨮ᪨ ᪇᪀᪃-᪇᪀᪕)᪨ “ᩈᨾᩣᨷᨲ᩠ᨲᩮᩈᩥᨿ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩮᨶ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲ᩠ᩅᩣ “ᩋᨲ᩠ᨳᩥ ᩁᩪᨷᩴ ᩋᩁᩪᨷᩣᩅᨧᩁ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᩁᩪᨷᩣᩅᨧᩁᨠᨾ᩠ᨾᩔ ᨠᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᩁᩪᨷᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩥ, ᨲᨲ᩠ᨳ ᩈᨿᩴ ᩅᨲ᩠ᨲᩣ, ᨲᩴ ᩈ ᩅᩴ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩴ, ᨲᩴ ᩋᨭ᩠ᨮᨾᩅᨣ᩠ᨣᩮ ᩋᩁᩪᨷᩮ ᩁᩪᨷᨠᨳᩣᨿᩴ (ᨠᨳᩣ᪨ ᩋᨭ᩠ᨮ᪨ ᪕᪙᪃-᪕᪙᪖) ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩮᩅᩣᨲᩥ᪨

ᩁᩪᨷᩴᩁᩪᨷᩣᩅᨧᩁᩣᩁᩪᨷᩣᩅᨧᩁᨶ᩠ᨲᩥᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

សោឡសមវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១៧. សត្តរសមវគ្គោ

១. អត្ថិអរហតោបុញ្ញូបចយកថាវណ្ណនា

៧៧៨-៧៧៩. ចិត្តំ អនាទិយិត្វាតិ “កិរិយចិត្តេន ទានាទិបវត្តិសព្ភាវតោ”តិ វុត្តំ កិរិយចិត្តំ អព្យាកតំ អនាទិយិត្វាតិ អត្ថោ។

អត្ថិអរហតោបុញ្ញូបចយកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

២. នត្ថិអរហតោអកាលមច្ចូតិកថាវណ្ណនា

៧៨០. អយោនិសោ គហេត្វាតិ អលទ្ធវិបាកវារានម្បិ កម្មានំ ព្យន្តីភាវំ ន វទាយីតិ អត្ថំ គហេត្វាតិ អធិប្បាយោ។ កេចិ បន “កម្មានំ វិបាកំ អប្បដិសំវិទិត្វា បុគ្គលស្ស ព្យន្តីភាវំ ន វទាយីតិ ឯវំ អយោនិសោ អត្ថំ គហេត្វា”តិ វទន្តិ។

៧៨១. តាវ ន ភវតីតិ លទ្ធិយា បដិក្ខិបតីតិ តាវ ន ភវតិ, តតោ បរំ ភវតីតិ លទ្ធិយា បដិក្ខិបតីតិ អធិប្បាយោ។ ឯត្ថ កិរ “សតិ ជីវិតេ ជីវិតាវសេសេ ជីវិតា វោរោបេតី”តិ វចនតោ អត្តនោ ធម្មតាយ មរន្តំ កោដេន្តស្ស វា សីសំ វា ឆិន្ទន្តស្ស នត្ថិ បាណាតិបាតោតិ អាចរិយា វទន្តិ។ បាណោ បាណសញ្ញិតា វធកចិត្តុបក្កមមរណេសុ វិជ្ជមានេសុបិ ន តេន ឧបក្កមេន មតោតិ នត្ថិ បាណាតិបាតោតិ អធិប្បាយោ។ ឯវំ បន មរន្តេន តេន ឯកចិត្តវារេបិ ធម្មតាមរណតោ ឱរតោ ន មតោតិ ទិដ្ឋោញ្ញាយមេតំ។

នត្ថិអរហតោអកាលមច្ចូតិកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៣. សព្ពមិទំកម្មតោតិកថាវណ្ណនា

៧៨២. ពីជតោ អង្កុរស្សេវាតិ យថា អង្កុរស្ស អពីជតោ និព្វត្តិ នត្ថិ, តថា បច្ចុប្បន្នបវត្តស្សបិ អកម្មតោ កម្មវិបាកតោ និព្វត្តិ នត្ថិ, តំ សន្ធាយ បដិក្ខិបតីតិ អធិប្បាយោ។ ទេយ្យធម្មវសេន ទានផលំ បុដ្ឋោតិ ទេយ្យធម្មវសេន យាយ ចេតនាយ តំ ទេតិ, តស្ស ទានស្ស ផលំ បុដ្ឋោតិ, ន ទេយ្យធម្មស្សាតិ វុត្តំ ហោតិ។

សព្ពមិទំកម្មតោតិកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៣៉ ឮត្រ្កិយពទ្ធកឆាចណ្ហុតា

លិប័ប៉ៈចិតាបិអតិច្ចូទេត្តុតាពិ “ឃាច ក្ញុល្លា តិទឃា”ពិអាឌីឞ្យុ (យ៉ តិ៉ ៦៉៦៣០) ចិឃ ក្ញុល្លាទយ៉ូលាទេត្តតបិ ក្ញុល្លុ ចត្តុត្ថាត្តិ អឆិប្បាទឃា៉

ឮត្រ្កិយពទ្ធកឆាចណ្ហុតា តិដ្ឋិ ពា៉

លិ៉ ភចត្តុត្ថុំឞទេស្លោកក្លិលំចិទេឞាទេឆតីពិកឆាចណ្ហុតា

លិ៥៦-លិ៥៣៉ ភចត្តុត្ថុំឞទេស្លោកក្លិលំចិទេឞាទេឆតីពិកឆាឃំ ត ច ពាតិ កក្លិលំ ចិទេឞាទេឆតុំ ឞទេក្កាត្តិពិ ឃឆា ប្យុក្កុទេលិ ឝិលបទិទេឞាឆតាឌឹតិ កត្ដ្វា តិទេទាឆយ្បិ ឞយាបឌ្ជ្វុា ចិទេឞាទេឆតុំ ឞទេក្កាពិ, ត ៩ចំ យក្កុបលិតឹពិ អឆិប្បាទឃា, អប្បុដិក្កហលាទពាពិ ចា៉

ភចត្តុត្ថុំឞទេស្លោកក្លិលំចិទេឞាទេឆតីពិកឆាចណ្ហុតា តិដ្ឋិ ពា៉

១០៉ កក្លិលាចិឞ្យុទ្ធិកឆាចណ្ហុតា

ប័០០-ប័០១៉ កក្លិលាចិឞ្យុទ្ធិកឆាឃំ ចិឞ្យុទ្ទេស្យុព្បាពិ ៩ពឞ្យុ អត្ថុំ កទេឞ្យុទេត្តុា “យហប្បុលិ កទេចយ្យា”ពិ អាហ៉ កាឃកទេឞ្យុច ចិត្តុចិឞ្យុទ្ធិ ចិបិកកាឃិកា ទេហាតីពិ បដិក្កាហកតិទទេបក្លា បដិក្កាហទេកត បច្ចឃក្ខទេពត ចិតា កាឃទេកទេតច យហាចិបិកទេចពតត្តុំ អាបិឌិកា, បដិក្កាហកតិទទេបក្លា ចិបិកកាឃិកា ទេហាតីពិ អឆិប្បាទឃា៉ អទេដ្ឋុា អដ្ឋុាឞ្យុ កាទទេកាពិ ឃឌិ កាឃកឞ្យុ កាតទេចពតា តាយ បដិក្កាហទេកត កពា កទេចយ្យ, ឃ្យុត្តុទ្ធបំ ឞិឃាពិ កឞ្ញុា ក្យុត្តុំ, តត្យុ លឌ្ធិកិត្តុទេត “កាឃទេកត កាតំ ឌិត្តុំ, បដិក្កាហទេកត ចិបិទេកា តិដ្ឋុត្តុំទេពាពិ អទេដ្ឋុា អដ្ឋុាឞ្យុ កាទទេកា កទេចយ្យា”ពិ ក្យុត្តុត្តិ? ឞច្ចុទេយពំ, បដិក្កាហទេកត ចិបិកតិដ្ឋុត្តុតយ្បិ បត កាតទេចពតាតិដ្ឋុត្តុទេតត ឃឌិ កទេចយ្យ, ៩ចំ ឞពិ អទេដ្ឋុា អដ្ឋុាឞ្យុ កាទទេកាពិ ឃ្យុត្តុទ្ធបំ ឞិឃាពិ អឆិប្បាទឃា៉

កក្លិលាចិឞ្យុទ្ធិកឆាចណ្ហុតា តិដ្ឋិ ពា៉

ឞត្តុទឞយចក្កុចណ្ហុតា តិដ្ឋិ ពា៉

១ប័៉ អដ្ឋុាទឞយចទេក្កា

១. មនុស្សលោកកថាវណ្ណនា

ប៉០១-ប៉០២. អនេយាតិនោតិ “ជាតិបុរេ សត្តាយា”តិអាទិនា ករណំ សត្តាយាហ.

មនុស្សលោកកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

២. ឆយុទេវតាកថាវណ្ណនា

ប៉០៣-ប៉០៩. តស្ស ច ទេវតំ សម្បជ្ជិត្វា សមយេន ច អាយុស្សតា អាតន្តទេវេត ទេវិតោតិ ចទតិ.

ឆយុទេវតាកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

៣. ទោសសង្គត្តិកកថាវណ្ណនា

ប៉១០-ប៉១៣. ទោសសង្គត្តិកកថាយំ រូបប្បជិបដិយាតិ បទេមញ្ញានេតា ចុទ្ទាយ បិតក្កបិនាទា អាទិនចេតា មនសិកាតព្ពា, តេតា ចុតិយញ្ញានេន កបិតព្ពត្តិ ឯចំ យោ រូបនាទាតំ ទោសានញ្ញា អត្ថក្កេមា, តេន បិនាតិ អទេត្វា.

ទោសសង្គត្តិកកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

៤. ទោសត្តទិកកថាវណ្ណនា

ប៉១៤-ប៉១៥. ទោសត្តទិកានាម ឯសាតិ បទេមញ្ញានាទិសុ អញ្ញាតនកាចាកាចេតា ន ទោសំ, អថ តោ ទក្ខិណបុព្ពាទិទិសត្តទិកា បិយ ទោសត្តទិកា នាម ឯសាតិ. កតនា? យោយំ អបិតក្កបិនាមេត្វា សមាទីតិ យោទេតព្ពា.

ទោសត្តទិកកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

៥. ចក្ខុនារូបំបស្សតីតិកថាវណ្ណនា

ប៉២៤-ប៉២៥. បដិនាតំ សត្តាយាតិ “ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា និមិត្តគ្គាហី ហោតី”តិអាទិនា (ធ. ស. ១២៩២) ននេយន ចុត្ត

មនោវិញ្ញាណបដិជាននំ កិរ សន្ធាយាតិ អធិប្បាយោ, តស្មា “ឯវំ សន្តេ រូបំ មនោវិញ្ញាណំ អាបជ្ជតីតិ មនោវិញ្ញាណបដិជាននំ បន រូបទស្សនំ នាម ហោតី”តិ វិភាវេន្តិ។

ចក្ខុនារូបំបស្សតីតិកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

អដ្ឋារសមវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១៩. ឯកូនវីសតិមវគ្គោ

១. កិលេសបជហនកថាវណ្ណនា

៨១៨-៨២១. អនុប្បន្នា យេវ នុប្បជ្ជន្តីតិ បហីនា នាម ហោន្តិ, តស្មា នត្ថិ កិលេសបជហនាតិ បដិក្ខិបតិ។ តេ បន នេវ ឧប្បជ្ជិត្វា វិគតា, នាបិ ភវិស្សន្តិ, ន ច ឧប្បន្នាតិ អតីតេ កិលេសេ បជហតីតិអាទិ ន វត្តព្វន្តិ ទស្សេតិ។

កិលេសបជហនកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

២. សុញ្ញតកថាវណ្ណនា

៨២២. អនត្តលក្ខណំ តាវ ឯកន្តិ អរូបក្ខន្ធានំ អនត្តលក្ខណំ វទតិ។ ឯកេន បរិយាយេនាតិ អនត្តលក្ខណស្ស ជរាមរណការបរិយាយេនាតិ វទន្តិ។ រូបក្ខន្ធាទិភេទិយា ជីរេយ្យ យា មរេយ្យាតិ អលព្ភនេយ្យា អវសវត្តនាការោ អនត្តតា, សា អត្ថតោ ជរាមរណមេវ, តស្មា “ជរាមរណំ ទ្វីហិ ខន្ធេហិ សង្គហិត”ន្តិ (ធាតុ. ៧១) វុត្តត្តា អរូបក្ខន្ធានំ ជរាមរណំ សង្ខារក្ខន្ធបរិយាបន្នន្តិ អយមេត្ថ អធិប្បាយោ។

សុញ្ញតកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៣. សាមញ្ញផលកថាវណ្ណនា

៨២៣-៨២៤. ផលុប្បត្តិ នាតិ បត្តិធម្មំ វទតិ។

សាមញ្ញផលកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៣. តថតាកថាវណ្ណនា

៦៣១-៦៣២. រូបាទិសភាវតាសង្ខាតាតិ ឯត្ថ រូបាទីនំ សភាវតាតិ ឧបមេត្វា ឋបេត្វា។ កាចិ ហេស តថតាតិ វទតិ, ត
ភាវយោគត្តិ។

តថតាកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៤. កុសលកថាវណ្ណនា

៦៣៣-៦៣៤. អនវជ្ជភាវមត្តេន និព្វានំ កុសលន្តិ យំកិញ្ចិ កុសលំ, សព្វំ តំ អនវជ្ជភាវមត្តេន, តស្មា និព្វានំ កុសលន្តិ វុត្តំ ហោតិ។

កុសលកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៥. អច្ចន្តនិយាមកថាវណ្ណនា

៦៣៥. “សកិំ និមុគ្គោ និមុគ្គោវ ហោតី”តិ សុត្តំ និស្សាយាតិ តាយ ជាតិយា លោកុត្តរសន្តានិតំ អនុប្បត្តិំ សន្ធាយ គតំ អចលារលំ
និសារទោលាហុកកាចិ សន្ធាយ គតន្តិ មញ្ញមានោ បុថុជ្ជនស្សាយំ អច្ចន្តនិយាមតា, យាយំ និយមេនដ្ឋានិដ្ឋិតិ “អត្ថិ បុថុជ្ជនស្ស
អច្ចន្តនិយាមតា”តិ វទតិ។ វិចិកិច្ឆុប្បត្តិ និយាមត្តុប្បត្តិ ច អច្ចន្តនិយាមនិវត្តកា វិជានេត្វា គហេតព្ពា។

អច្ចន្តនិយាមកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៦. ឥន្ទ្រិយកថាវណ្ណនា

៦៣៦-៦៣៩. លោកិយានិន្ទ្រិយានីតិ លោកុត្តរានិ វិយ លោកិយានិបិ សទ្ធាទីនិ ឯវ សទ្ធិន្ទ្រិយាទិកាវសន្តេន លោកិយសទ្ធិន្ទ្រិយាទិកាវ
សារេហំ សទ្ធាទីនិ ឯវ សទ្ធិន្ទ្រិយាទិកាវសន្តតំ វុត្តន្តិ អវេត្វា គហេតព្ពា។

ឥន្ទ្រិយកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ᩑᨠᩪᨶᩅᩦᩈᨲᩥᨾᩅᨣ᩠ᨣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪒᪐᪨ ᩅᩦᩈᨲᩥᨾᩅᨣ᩠ᨣᩮᩣ

᪒᪨ ᨬᩣᨱᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪘᪖᪒-᪘᪖᪔᪨ ᨬᩣᨱᨠᨳᩣᨿᩴ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩴ ᨸᩁᩥᨩᩣᨶᩣᨲᩦᨲᩥ ᩃᩮᩣᨠᩩᨲ᩠ᨲᩁᨾᨣ᩠ᨣᨬᩣᨱᨾᩮᩅ ᨴᩦᨸᩮᨲᩦᨲᩥ “ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩴ ᨸᩁᩥᨩᩣᨶᩣᨲᩦ”ᨲᩥ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᨮᩣᨶᩴ ᨲᩅ ᩅᨧᨶᩴ ᩃᩮᩣᨠᩩᨲ᩠ᨲᩁᨾᨣ᩠ᨣᨬᩣᨱᨾᩮᩅ ᨴᩦᨸᩮᨲᩥ, ᨶ ᨲᩔᩮᩅ ᨬᩣᨱᨠᩣᨧᩥ᪨ ᨠᩈ᩠ᨾᩣ? ᨿᩈ᩠ᨾᩣ ᨶ ᩃᩮᩣᨠᩩᨲ᩠ᨲᩁᨾᩮᩅ ᨬᩣᨱᩴ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨶ ᨮᩣᨶᩴ ᩈᩣᨵᨠᨶ᩠ᨲᩥ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨

ᨬᩣᨱᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪓᪨ ᨶᩥᩁᨿᨸᩣᩃᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪘᪖᪕-᪘᪖᪘᪨ ᨸᨧᨶ᩠ᨲᩥ ᨸᨧᩮᨶ᩠ᨲᩥ, ᩋᨶᩅᩈᩮᩈᩃᩥᨲ᩠ᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨

ᨶᩥᩁᨿᨸᩣᩃᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪔᪨ ᨲᩥᩁᨧ᩠ᨨᩣᨶᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪘᪖᪙-᪘᪗᪐᪨ ᨲᩔ ᩋᨲ᩠ᨳᩥᨲᩣᨿ ᨸᨭᩥᨬ᩠ᨬᩣᨲᩥ ᨲᩔ ᩉᨲ᩠ᨳᩥᨶᩣᨣᩔ ᨧ ᨴᩥᨻ᩠ᨻᨿᩣᨶᩔ ᨧ ᩋᨲ᩠ᨳᩥᨲᩣᨿᩣᨲᩥ ᩅᩥᩈᩩᩴ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨

ᨲᩥᩁᨧ᩠ᨨᩣᨶᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪖᪨ ᨬᩣᨱᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪘᪗᪖-᪘᪗᪗᪨ ᨬᩣᨱᨠᨳᩣᨿᩴ ᩈᨧᩮ ᨲᩴ ᨬᩣᨱᩈᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨳᨠᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨧ “ᩃᩮᩣᨠᩩᨲ᩠ᨲᩁ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᨧᨶᩈᩮᩈᩮᩣ, ᨲᩴ ᩅᩣ ᩃᩮᩣᨠᩩᨲ᩠ᨲᩁᨬᩣᨱᩴ ᩈᨧᩮ ᨬᩣᨱᩈᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨳᨠᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᨸᩁᩥᨬ᩠ᨬᩮᨿ᩠ᨿᨶ᩠ᨲᩥ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨠᩣᩁᨠᩮᩣ, ᨸᩁᩥᨬ᩠ᨬᩣᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨸᩁᨠᩣᩁᨠᩮᩣ, ᩈᨧ᩠ᨧᨬᩣᨱᩴ ᨸᨶ ᩑᨠᨠ᩠ᨡᨱᩮᨸᩥ ᨸᩁᩥᨩᩣᨶᨶᩣᨴᩥᨠᩥᨧ᩠ᨧᩈᩣᨵᨶᩅᩈᩮᨶ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩈᨴ᩠ᨵᩥᩴ ᨸᩩᨻ᩠ᨻᨠᩣᨠᨸᩁᨠᩣᩁᨠᩮᩉᩦ”ᨲᩥ᪨

ញាណកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

វីសតិមវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ចតុត្ថោ បណ្ណាសកោ សមត្តោ។

២១. ឯកវីសតិមវគ្គោ

១. សាសនកថាវណ្ណនា

៨៣៨. តីសុបិ បុច្ឆាសុ ចោទកត្តំ វុត្តត្តិ តីសុបិ បុច្ឆាសុ “សាសន”ន្តិអាទិវចនំ វុត្តត្តិ សមុទាយា ឯកទេសានំ អធិករណភាវេន វុត្តាតិ ទដ្ឋព្វា។

សាសនកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

២. ឥទ្ធិកថាវណ្ណនា

៨៨១-៨៨២. ឥទ្ធិកថាយំ អត្ថិ អធិប្បាយិទ្ធីតិ អធិប្បាយវសេន ឥជ្ឈនតោ អធិប្បាយោតិ ឯវំតាមិកា ឥទ្ធិ អត្ថីតិ អត្ថោ។

ឥទ្ធិកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៣. ធម្មកថាវណ្ណនា

៨៨៣-៨៨៨. ធម្មកថាយំ រូបដ្ឋតោ អញ្ញស្ស រូបស្ស អភាវាតិ យោ រូបស្ស និយាមោ វុច្ចេយ្យ, សោ រូបដ្ឋោ នាម កោចិ រូបតោ អញ្ញោ នត្ថីតិ រូបដ្ឋតោ អញ្ញោ រូបដ្ឋោ ន ហោតិ, តស្មា រូបំ រូបមេវ, ន វេទនាទិសភាវន្តិ អធិប្បាយេន “រូបំ រូបដ្ឋេន និយត”ន្តិ វត្វា, ន អញ្ញថា រូបដ្ឋេន និយាមេតាតិ អធិប្បាយោ។ តត្ថ រូបតោ អញ្ញស្ស រូបដ្ឋស្ស អភាវេ ទស្សិតេ រូបដ្ឋតោ អញ្ញស្ស រូបស្ស អភាវោ ទស្សិតោយេវ នាម ហោតីតិ តមេវ រូបតោ អញ្ញស្ស រូបដ្ឋស្ស អភាវំ ទស្សេន្តោ “រូបសភាវោ ហិ”តិអាទិមាហ។ ឯស វោហារោតិ រូបស្ស សភាវោ រូបសភាវោ, រូបស្ស អត្ថោ រូបដ្ឋោតិ ឯវំ អញ្ញត្តំ គហេត្វា វិយ បវត្តោ រូបសភាវវោហារោ រូបដ្ឋវោហារោ វា

វេទនាទីហិ នានត្តមេវ ឯសា សភាវោតិ នានត្តសញ្ញាបនត្ថំ ហោតីតិ អត្ថោ។ តស្មាតិ រូបស្ស រូបដ្ឋេន អនញ្ញត្តា។ “រូបំ រូបមេវ, ន វេទនាទិសភាវ”ន្តិ អវត្វា “រូបំ រូបដ្ឋេន និយត”ន្តិ វទតោ តស្សា វចនំ វុត្តប្បការេន សទោសំ, អថ តស្មា “រូបញ្ហិ រូបដ្ឋេន និយតន្តិ រូបំ រូបមេវ, ន វេទនាទិសភាវន្តិ អធិប្បាយេន វត្តព្ព”ន្តិ វទន្តោ “រូបំ រូបដ្ឋេន និយត”ន្តិ បដិជានាតីតិ អត្ថោ។ នដ្ឋេគ្គោ។ ននុ ចេតំ អត្តនាវ វុត្តំ, ន បរេនាតិ បដិជានាតីតិ ន វត្តព្ពន្តិ? ន, អត្តានម្បិ បរំ វិយ វចនតោ។ វត្តព្ពន្តិ វា សកវាទិនា វត្តព្ពន្តិ វុត្តំ ហោតិ។ យទិ ច តេន វត្តព្ពំ បដិជានាតិ ច ឯសា ឱតមត្តិ, អថ តស្មា បដិជានាតិ សកវាទីតិ អយមេត្ថ អត្ថោ។ អត្ថទេសនាតិ តត្ថ វុត្តមេវ ការណំ និគ្គហិត្វា បរេន ចោទិតន្តិ តមេវ ការណំ ទស្សេត្វា ចោទកំ និវត្តេតិ។ ញាតោ អញ្ញថាតិ រូបាទិសភាវមត្តំ មុញ្ចិត្វា តេន បរិកប្បិតំ និយតំ នត្ថីតិ តស្ស បរិកប្បិតស្ស និវត្តនត្ថំ បុន តេនេវ នយេន ចោទេតុំ “មិច្ឆត្តនិយត”ន្តិអាទិមាហាតិ អត្ថោ។

កម្មកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ឯកវីសតិមវគ្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

២២។ ទ្វាវីសតិមវគ្គោ

២។ កុសលចិត្តកថាវណ្ណនា

៨៩៤-៨៩៥។ កុសលចិត្តកថាយំ ជវនក្ខណេតិ បរិនិព្ពានចិត្តតោ បុរិមជវនក្ខណេ។

កុសលចិត្តកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៣។ អានេញ្ជកថាវណ្ណនា

៨៩៦។ ភវង្គចិត្តេតិ ភវង្គបរិយោសានត្តា ចុតិចិត្តំ “ភវង្គចិត្ត”ន្តិ អាហ។

អានេញ្ជកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៥-៧។ តិស្សោបិកថាវណ្ណនា

៨៩៨-៩០០។ សត្តវស្សិកំគព្ភំ ទិស្វា “គព្ភេយេវ អរហត្តប្បត្តិហេតុភូតោ ឥន្ទ្រិយបរិបាកោ អត្ថី”តិ “អរហត្តប្បត្តិបិ អត្ថី”តិ មញ្ញតិ,

ອາການສຸປິຕັ ຊິ຺ວາ "ອາການກຍສາຂິອກິຏ຺ຏາ ຈິຍ ຂຍຸາກິນຍເຍາ ອຣທຕ຺ຕປ຺ຍຕ຺ຕິ ຂ ອຕ຺ຎີ"ຕິ ຍຏ຺ຏາຕີຕິ ອຘິປ຺ຍາເຍາ·

ຕິເຢ຺ຍາປິກຊາຈຫ຺ຫຸກາ ກິຊູີຕາ·

ຜ· ອາເນຈຕບຈ຺ຍກຊາຈຫ຺ຫຸກາ

ຜ໐໑-ຜ໐໓· ສເກາຣ ອາເນຈຕບຈ຺ຍໍ ອາເນຈຕິ ສາຍາຕິ ຍຊາ ຄີຂ ຂຕຸຍຂຸຣກາຈໍ ສ ກທຸາຕິ, ໆຈໍ ກາຈສານຼ຺ລາຕໍ ອາເນຈຕບຈ຺ຍໍ ກທຸສ຺ຕາ ອາເນຈເສ຺ຕາ ສາຍ ເກາຣ ສຕ຺ຎີຕິ ອເຕ຺ຎາ·

ອາເນຈຕບຈ຺ຍກຊາຈຫ຺ຫຸກາ ກິຊູີຕາ·

໑໐· ຕທິກກຊາຈຫ຺ຫຸກາ

ຜ໐໙-ຜ໐ລິ· ປຊຈິຍາຂິຣຸເປສຸ ເກສ຺ຸລໍ ຊຸປ຺ຍາເຄາ ເກສ຺ຸລໍ ສິເຣາເຂາຕິ ໆຈໍ ປຕິຊູາສໍ ຣຸປສ຺ຕຕິຍາ ເທາຕີ· ສ ທິ ຣຸປິສໍ ອສ຺ຕຣາຂິປຈ຺ຍາ ສ຺ຕິ, ເຍທິ ອຣຸປສ຺ຕຕິຍາ ຈິຍ ຣຸປສ຺ຕຕິຍາ ປຈຕ຺ຕິ ນິຍາຕິ ຂິເຕ຺ຕ "ຂິເຕ຺ຕ ຍທາປຂຊີ ສຊຸາຕີ"ຕິອາຂິ ເຂາຂິຕໍ·

ຕທິກກຊາຈຫ຺ຫຸກາ ກິຊູີຕາ·

ຄາໂຊີນຕິຍຈກ຺ກຈຫ຺ຫຸກາ ກິຊູີຕາ·

໑໑· ເຕຊີນຕິຍຈເກ຺ກາ

໑· ໆກາຂິປ຺ຍາຍກຊາຈຫ຺ຫຸກາ

ຜ໐ບ· ກຣຸຫາຂິປ຺ຍາເຍສໆກາຂິປ຺ຍາເຍາຕີ ຣາກາຂິປ຺ຍາຍເຕາ ອຏ຺ຏາຂິປ຺ຍາເຍາຂາຕີ ຊຸຕ຺ຕາ ເທາຕີ· ໆເກາ ອຂິປ຺ຍາເຍາຕີ ໆຕ຺ຕ ໆກເຕາກາເຂ ໆກເນ຺ຂາ ຂຊູເຕ຺ຕາ· ນຍາສເຕ຺ຕ ທິ ນຕິ ຣາກາຂິປ຺ຍາເຍປິ ໆກາຂິປ຺ຍາເຍສາຕີ ໆກາຂິປ຺ຍາຍຕາ ອຕ຺ຎີຕິ·

ໆກາຂິປ຺ຍາຍກຊາຈຫ຺ຫຸກາ ກິຊູີຕາ·

᪓-᪔. ᩍᩔᩁᩥᨿᨠᩣᨾᨠᩣᩁᩥᨠᩣᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪖᪙᪐-᪖᪙᪑. ᩍᩔᩁᩥᨿᩮᨶ ᨿᨳᩣᨵᩥᨸ᩠ᨸᩮᨲᩔ ᨠᩁᨱᩴ ᩍᩔᩁᩥᨿᨠᩣᨾᨠᩣᩁᩥᨠᩣ. ᨣᨧ᩠ᨨᩮᨿ᩠ᨿᩣᨲᩥ ᨣᨻ᩠ᨽᩈᩮᨿ᩠ᨿᩮᩣᨠ᩠ᨠᨾᨶᩴ ᨣᨧ᩠ᨨᩮᨿ᩠ᨿ. ᩍᩔᩁᩥᨿᨠᩣᨾᨠᩣᩁᩥᨠᩣᩉᩮᨲᩩ ᨶᩣᨾ ᨴᩩᨠ᩠ᨠᩁᨠᩣᩁᩥᨠᩣ ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩣ ᨠᩁᩦᨿᨲᩦᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨴᩩᨠ᩠ᨠᩁᨠᩣᩁᩥᨠᩣ ᨶᩣᨾ ᩍᩔᩁᩥᨿᨠᩣᨾᨠᩣᩁᩥᨠᩣᩉᩮᨲᩩ ᨠᩁᩥᨿᨾᩣᨶᩣ ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩣ ᨠᩁᩦᨿᨲᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩮᩣ, ᩍᩔᩁᩥᨿᨠᩣᨾᨠᩣᩁᩥᨠᩣᩉᩮᨲᩩ ᨶᩣᨾ ᩅᩥᨶᩣ ᨾᩥᨧ᩠ᨨᩣᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩣ ᨠᩁᩥᨿᨾᩣᨶᩣ ᨶᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ ᩅᩣ.

ᩍᩔᩁᩥᨿᨠᩣᨾᨠᩣᩁᩥᨠᩣᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ.

᪕. ᨸᨲᩥᩁᩪᨸᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪖᪙᪒-᪖᪙᪓. ᨾᩮᨲ᩠ᨲᩣᨴᨿᩮᩣ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ “ᨾᩮᨲ᩠ᨲᩣᨴᨿᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᨶ ᩁᩣᨣᩮᩣ ᩁᩣᨣᨸᨲᩥᩁᩪᨸᨠᩮᩣ ᨠᩮᩣᨧᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ ᩁᩣᨣᨾᩮᩅ ᨣᨱ᩠ᩉᩣᨲᩥ, ᩑᩅᩴ ᨴᩮᩣᩈᩮᨸᩦ”ᨲᩥ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩥ.

ᨸᨲᩥᩁᩪᨸᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ.

᪖. ᩋᨸᩁᩥᨶᩥᨸ᩠ᨹᨶ᩠ᨶᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪖᪙᪔-᪖᪙᪕. ᨶᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᩣᨴᩥᨽᩣᩅᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᩣᨴᩥᨠᩮᩣ ᨽᩣᩅᩮᩣ ᩑᨲᩔᩣᨲᩥ ᩋᨶᩥᨧ᩠ᨧᩣᨴᩥᨽᩣᩅᨶ᩠ᨲᩥ ᩁᩪᨸᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ. “ᨶ ᨠᩮᩅᩃᨬ᩠ᨬᩣᨸᨮᨾᩈᨧ᩠ᨧᨾᩮᩅ ᨴᩩᨠ᩠ᨡ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩮᨶ “ᨴᩩᨠ᩠ᨡᨬ᩠ᨬᩮᩅ ᨸᩁᩥᨶᩥᨸ᩠ᨹᨶ᩠ᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᩈᨧ᩠ᨧᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣ ᨠᨲᩣᨲᩥ ᨴᩔᩥᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ. ᩑᩅᩴ ᩈᨲᩥ ᨲᩮᨶ “ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨿᨲᨶᩴ ᩋᨸᩁᩥᨶᩥᨸ᩠ᨹᨶ᩠ᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᨶ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩴ ᩈᩥᨿᩣ. ᨶ ᩉᩥ ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨿᨲᨶᩣᨴᩦᨶᩥ ᩋᨶᩩᨸᩣᨴᩥᨶ᩠ᨶᩣᨶᩥ ᩃᩮᩣᨠᩩᨲ᩠ᨲᩁᩣᨶᩥ ᩅᩣ. ᨲᨶ᩠ᨲᩥ “ᨴᩩᨠ᩠ᨡᨬ᩠ᨬᩮᩅ ᨸᩁᩥᨶᩥᨸ᩠ᨹᨶ᩠ᨶᩴ, ᨶ ᨸᨶ ᩁᩪᨸ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᩁᩪᨸᩔ ᨧ ᨴᩩᨠ᩠ᨡᨲᩣ ᨶᩮᩣ ᩅᨲ ᩁᩮ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩮᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ.

ᩋᨸᩁᩥᨶᩥᨸ᩠ᨹᨶ᩠ᨶᨠᨳᩣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ.

ᨲᩮᩅᩦᩈᨲᩥᨾᩅᨣ᩠ᨣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ.

ᨠᨳᩣᩅᨲ᩠ᨳᩩᨸᨠᩁᨱ-ᨾᩪᩃᨭᩦᨠᩣ ᩈᨾᨲ᩠ᨲᩣ.

ᨶᨾᩮᩣ ᨲᩔ ᨽᨣᩅᨲᩮᩣ ᩋᩁᩉᨲᩮᩣ ᩈᨾ᩠ᨾᩣᩈᨾ᩠ᨻᩩᨴ᩠ᨵᩔ

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

ឃយកបករណ-ម្ជលឌីកា

កន្ត៍ារម្ភចណ្ណតា

កទាចត្វុបករណេហត សទ្ទេរបតេច ចេសិតេត ឆរម្ជុស្ម ចិបទឹតក្កហំ តិចាររត្វា រតរស្វច ឆរម្ជុស្ម ឆម្ជុសក្កហាឌឹស្ម បកាសិតេស្ម ឆម្ជុបុក្កលេិកាសាឌិតិស្សឃាត់ សត្ថិដ្ឋាតសំសឃាត់ ចរសត តាតប្បការកថ្ជសល្លត៍ ឃយកបករណំ អារទ្ធំ, តំ សយឃចេសចេសកចរសតេច ចរស្សត្វា សំចណ្ណតាក្កយក្ខាស្ស អត្បប្បត្តិ "អាកតេតា ករេរា អចស្សំ ចហិតេន្តា"តិ សំចណ្ណតយស្ស បដិខាតន្តេក្តា អាហ "សទ្ទេរបតេចា"តិអាឌិ·

តត្ថ ឃយស្ស ចិសឃាតឹតេតាតិ ខាតិឃា សតិ យរណំ ហេតឹតិ ខាតិ, បដ្ឋា ចា ក្ខុបិតាតក្កុន្ធា ឃយស្ស ចិសេឃា, តំ សយុគឃប្បហាតេតត អតឹតេតាតិ អតេត្វា· ឃយស្ស ចា ររន្នា ចិសឃំ យរណំ, តស្ស អាហាបចត្តិដ្ឋាត់ ចេសំ ចា អតឹតេតា· "លដ្ឋាកិចាតាតិ អកន្តា កាតុ"ត្តិ (ល្យ· បាិ· ៩·១១; ឃុ· តិ· ១១៣) ចុត្តាត់ លត្ថិ អកន្តដ្ឋាតាត់ ចេសតេកាតិ លដ្ឋាតចេសតេកា· អឃយា ឧតេកកា ហុត្វា អាចត្តា តឹលិ អយលិ ច តត្ថរុហា អស្សាតិ អឃយាចត្តតឹលិយលតត្ថរុហា·

កន្ត៍ារម្ភចណ្ណតា តិដ្ឋិតា·

១· ម្ជលឃយកំ

ក្ខុទ្ទេសចារចណ្ណតា

១·ឃយកាត់ ចរសត ចេសិតត្តាតិ ក្តយិតា ឆសស្ម ឧតេកកស្ស ឃយកសម្ជហស្ស តំសម្ជហស្ស ច សកលស្ស បករណស្ស ឃយកាត់ ចរសត លទ្ធចាហារតំ ចរស្សតិ·

កុសលិកុសលម្ជលសន្តាតាត់ន្ថិត្ថិ អត្វាត់ ចរសត អត្វឃយកត្តិ ឧតេត "ឃេ គេចិ កុសលិ ឆម្ជា, សព្វេ តេ កុសលម្ជលិ"តិ ឧតរស្សច ឃយកកាចា អាបដ្ឋឹតិ ចេ? តាបដ្ឋតិ ខាតុំ ក្តន្ថិតាត់ ចុតិឃបចយបុន្ធាសុ ចុត្តាត់ កុសលកុសលម្ជលចិសេសសាត់, កុសលម្ជលកុសលចិសេសេសហិ ចា ខាតុំ ក្តន្ថិតាត់ បចយចុតិឃបុន្ធាសុ សត្ថិដ្ឋាតបចសក្កហិតាត់ កុសលកុសលម្ជលិត់ ចរសត អត្វឃយកកាចស្ស ចុត្តត្តា· ខាតុំ ក្តន្ថិតាតចិក្បាចិសេសសាត់ ចិសេសសចត្តារបក្ខាត់, តំចិសេសសចតំ ចា ឆម្ជាតក្ខា ចិសេសសារបក្ខាត់ ឧត្វ បឆាតករេចាតិ ឧតេកកាឃ បុន្ធាឃ ឧតេកេកា ឧច អតេត្វា សក្កហិតេតា ហេតឹតិ· អត្វសទ្ទា ចេត្វ ត ឆម្ជុចាចេកា ហេតុផលិឌិចាចេកា

ចា, អឆ េ៣ា បិញ្ញត្តអត្ថចាចេកោ៍ េតេតចាហ “េតសេញ្ញាច អត្ថាត”ត្តិអាឌិ៍

តិលិបិ បងាតិ ៩កេតា កត្វាតិ ឰត់ តាយបងស្ស ក្យសលិឌីត់ សក្កាហកត្តយត្តេយច សគ្គាឃ ចុត្តំ, ត តិរចេសសសក្កាហកត្តំ៍ សត្តក្យសលិឌីសក្កាហត្ថេយច ច តាយបងស្ស ចុត្តត្តា “ក្យសលត្តិកយាតិកាឃ ចត្យុ បងេង្ស”តិ ចុត្តំ៍

ទុឆ្ដេសចារចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៍

តិឆ្ដេសចារចណ្ណតា

៊ៀ៍អញ្ញាយញ្ញាឃយេកេឃ េកចិ ក្យសលិតិ អបុច្ឆិត្វាតិ ៩ត្ថ ឃឆា ទុតិឃឃយេក “េឃ េកចិ ក្យសលយុលិ”តិ អបុច្ឆិត្វា “េឃ េកចិ ក្យសលិ”តិ បុច្ឆា កតា, ៩ចយិឆាបិ “េឃ េកចិ ក្យសលិ”តិ បុច្ឆា កាតព្វា សិឃា បុរិយឃយកចិសិដ្ឋំ អបុត្តា គេហត្វា បច្ចិយឃយកស្ស អប្យចត្តត្តាតិ អឆិប្បាេឃា៍ “បដិេលិយបុច្ឆាតុទ្ទបកាចេតា”តិ េកចិ៍ បុរិយបុច្ឆាឃ បត អត្ថចេសត កតាឃ តងតុទ្ទបិឃ បច្ចិយបុច្ឆាឃ កចិតព្វំ អតុេលិេយ ចិកាតសំសឃស្ស បដិេលិេយ សំសឃុប្បត្តិេតា៍ េតត ត ច បច្ចិយបុច្ឆាតុទ្ទបិឃ បុរិយបុច្ឆាឃ កចិតព្វត្តិ បុរិេយាេចត្ថ អឆិប្បាេឃា ឃុេត្តា៍ ឰយិតាបិ ញ្ជញ្ញ្ចាេតត តេស្សចត្ថស្ស សមុចេតាតិ ឰងេយចំ ត សក្កា ចត្តុំ៍ ត ហិ ក្យសលញ្ជញ្ញ្ចាតេត្ថា ៩ច ក្យសលយុេលត ៩កយុលញ្ជញ្ញ្ចាតេត្ថា, េតេតច ចិស្សជ្ជតយិ អសយាត់ េហាតិ៍ ក្យសលញ្ជញ្ញ្ចាេតត ហិ បុច្ឆាឃ កតាឃ “អចេសសា”តិ ឰយស៊ិ ដាេត “អចេសសា ក្យសលិ ឆយូា”តិ ចត្តត្តំ េហាតិ, ឰតេឆា អចេសសា ក្យសលយុលសហឌាតា ឆយូាតិ, ត ច តាតិ ចចតាតិ សយាតត្ថាតិ ក្យសលក្យសលិញ្ជាកតឌីបតេតាតិ៍ អយំ បេតត្ថ អឆិប្បាេឃា សិឃា – “េឃ េកចិ ក្យសលិ”តិ ឰយិតាបិ ញ្ជញ្ញ្ចាេតត “េឃ េកចិ ក្យសលយុេលត ៩កយុលិ”តិ ចុត្តញ្ជញ្ញ្ចាតត្ថេស្សច សមុចេតា ទុតិឃឃយេក ចិឃ អបុច្ឆិត្វា “េឃ េកចិ ក្យសលយុេលត ៩កយុលិ”តិ បុច្ឆា កតា៍ ត ហិ ក្យសលយុេលហិ ចិឃ ក្យសលយុេលត ៩កយុេលហិ អេញ្ញា ក្យសលិ សត្តិ, ក្យសេលហិ បត អេញ្ញាបិ េត សត្តីតិ៍

បដិេលិយបុច្ឆាចណ្ណតាឃំ “ក្យសលយុេលត ៩កយុលិ”តិ ហិ បុច្ឆាឃ កតាឃ “យុលិតិ ឃាតិ ៩កេតា ទុប្បជ្ជត្តិ”តិ េហដ្ឋា ចុត្តតេឃេតច ចិស្សជ្ជត់ កាតព្វំ កេចឃ្យាតិ ចុត្តំ, តយិ តឆា ត សក្កា ចត្តុំ៍ “េឃ ចា បត ក្យសលយុេលត អញ្ញាយញ្ញាយុលិ, សេព្វា េត ឆយូា ក្យសលយុេលត ៩កយុលិ”តិ ច បុច្ឆិេត “អាយត្តា” ឰេច្ចច ចិស្សជ្ជេតត កចិតព្វំ៍ ត ហិ ក្យសលយុេលត អញ្ញាយញ្ញាយុេលសុ កិញ្ចិ ៩កយុលំ ត េហាតិ, េឃត អតុេលិយបុច្ឆាឃ ចិឃ ចិការេកា កាតេព្វា កេចឃ្យ៍ ឃត្ថ តិលិ ក្យសលយុលិតិ ទុប្បជ្ជត្តិ, តត្ថ តាតិ អញ្ញាយញ្ញាយុលិតិ ៩កយុលិតិ ច ឌ្ហិត្តំ ឌ្ហិត្តំ ៩េកេកត អញ្ញាយេញ្ញាកយុលត្តា៍ ឃត្ថ បត េឆ្ក ទុប្បជ្ជត្តិ, តត្ថ តាតិ អញ្ញាយញ្ញាយុលិេតច, ត ៩កយុលិតីតិ ៩តស្ស គហណស្ស តិចារណត្ថំ “យុលិតិ ឃាតិ ៩កេតា ទុប្បជ្ជត្តិ”តិអាឌិតា ចិស្សជ្ជត់ កាតព្វត្តិ េច? ត, “អាយត្តា”តិ ឰយិតាច ចិស្សជ្ជេតត តំគហណតិចារណេតា អតុេលិយបុច្ឆាចិស្សជ្ជេតត ច ៩កេតា ទុប្បជ្ជយាតាត់ ឌ្ហិត្តំ តិណ្ណញ្ញា យុលិត់ អញ្ញាយេញ្ញាកយុលកាចស្ស តិច្ចិតត្តា៍ អញ្ញាយញ្ញាយុលិតញ្ជា សយាតយុលតា ៩ច ៩កយុលចចេតត បុច្ឆីឃតិ, ត អញ្ញាយញ្ញាសយាតយុលតា, អត្ថិ ច ឌ្ហិត្តំ យុលិត់ សយាតយុលតា៍ េតសុ ហិ ៩េកក់ ឰតេទត យុេលត តំយុេលហិ អេញ្ញាហិ សយាតយុលត្តិ៍

អញ្ញាយញ្ញាមូលទេត្ត បត តិដ្ឋិទេ ឲ្យកមូលត្តនិរយាកាចទេតា “សទ្ធា ទេ ឆយ្ទា ក្យុសលមូទេលត ឲ្យកមូលិ”តិ បុច្ឆា ត កតាតិ ទដ្ឋា៉

“អញ្ញាយញ្ញាស្ស មូលិ ឲ្យទេសត្តិបិ អញ្ញាយញ្ញាមូលិ, សយាតទេត្តត ឲ្យកំ មូលំ ឲ្យទេសត្តិ ឲ្យកមូលិ”តិ ក្ខយ្យិ ចធតំ មូលឃុត្តតទេយច ចធតិ, ទេតទេតច ច ក្ខយត្តាបិ “ក្យុសលមូទេលតា”តិ ចុត្តិ៉ តត្ត មូលទេយាកសាយទេញ្ញា ឲ្យកមូលទេត្ត តិដ្ឋិទេ តត្តិទេសទេសា អញ្ញាយញ្ញាមូលកាទេចា ត តិដ្ឋិទេតា ទេហាតីតិ អត្ថុទេលិយបុច្ឆា បចត្តា, មូលទេយាកចិទេសទេស បត អញ្ញាយញ្ញាមូលទេត្ត តិដ្ឋិទេ ត ចិតា ឲ្យកមូលទេត្តត អញ្ញាយញ្ញាមូលត្តំ អត្ថីតិ មូលទេយាកសាយត្តាំ ឲ្យកមូលត្តំ តិដ្ឋិតទេយច ទេហាតិ, តស្មា “ឲ្យកមូលិ”តិ បុច្ឆំ អកត្វា យធា ក្យុសលមូលចធតំ ឲ្យកមូលចធតត្ថា ក្យុសលកាចឌឹបកំ ត ទេហាតីតិ ក្យុសលកាទេច និសយសត្តាចា បធយត្តិយយទេកស្យុ “សទ្ធា ទេ ឆយ្ទា ក្យុសលិ”តិ បដិទេលិយបុច្ឆា កតា, ឲ្យចំ អញ្ញាយញ្ញាមូលចធតំ ក្យុសលកាចឌឹបកំ ត ទេហាតីតិ ក្យុសលកាទេច និសយសត្តាចា ក្យុសលិឌិកាទេស្ស ធ អត្ថុចត្តយាតត្តា “សទ្ធា ទេ ឆយ្ទា ក្យុសលិ”តិ បដិទេលិយបុច្ឆា កតាតិ៉

ិ៦-៩១៉ មូលតទេយ ចុទេត្ត ឲ្យច អទេត្ត ក្យុសលមូលកាទេចត មូលស្ស ចិទេសទេតត សយាទេតត មូទេលត អញ្ញាយញ្ញាស្ស ធ មូទេលត មូលទេយាកឌឹបទេតត ចាតិ ត្តួយិតា បរិយាយត្តទេទត បកាទេសតុំ មូលមូលតទេយា ចុទេត្តា៉ អញ្ញាបធត្តសយាសទេត្តត ក-កាទេទត តីស្សុបិ យយទេកស្យុ មូលទេយាកទេយច ឌឹទេបតុំ មូលកតទេយា ចុទេត្តា៉ មូលមូលកតយចចតបរិយាទេយា ចុត្តប្យកាទេរាច៉

ល៊ិ៣-ប៉វ៉៊ៃ៉អទេត្តាហារិកំ កត្វាតិ ត ឲ្យកមូលកាចំ លកយាទេតហិ ឲ្យកទេតា លត្តយាតត្តា សទេហត្យុកទេចាហារទេហិតំ កត្វា៉ ត ចា សទេហត្យុកទ្យុទេក ចិយ ឲ្យត្ត ទេហត្យុបត្ថុយទេយាកាទេយាកចទេសត អទេត្តាហារិកំ កតំ, អធ ទេសា សទេហត្យុកទេចាហារទេយច លកតិ, ត អទេហត្យុកទេចាហារត្តិ អទេត្តាហារិកំ កតំ៉ ឲ្យកទេតា លត្តយាតកចទេសតាតិ អទេហត្យុកចិត្តប្យាឆតិត្តាទេតហិ ទេហត្យុបត្ថុយទេហិទេតហិ សហ លត្តយាតកទ្យុបចទេសតាតិ អទេត្វា៉

ប៉៩-ដ៉ល៊ិ៉ យស្ស៊ំ បិញ្ញត្តយំ “អទេហត្យុកំ តាយមូទេលត ត ឲ្យកមូលំ, សទេហត្យុកំ តាយមូទេលត ឲ្យកមូល”ត្តិ (យយ៉ ០៉មូលយយក៉ប៉ល៊ិ) បិទេធា អាកទេតា, តត្ត “ទេយ ទេកចិ តាយា ឆយ្ទា”តិ តាយាតំ តិដ្ឋារិតត្តា “អទេហត្យុកំ សទេហត្យុក”ត្តិ ធ ចុទេត្ត “តាយ”ត្តិ ធ ត្តួធំ ចិត្តាយាយាតទេយចាតិ ត ចុត្តត្តិ ទេចឌិតត្តា៉ យត្ត បត “អទេហត្យុកំ តាយំ, សទេហត្យុកំ តាយ”ត្តិ (យយ៉ ០៉មូលយយក៉ប៉ល៊ិ) ធ បិទេធា, តត្ត ស្យុបិកដកាចត្តំ “តាយ”ត្តិ ចុត្តត្តិ៉

តិទេដ្ឋសចារទេចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៉

មូលយយកចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៉

៧៉ ពត្តយយកំ

១៑ បណ្ណត្តិចារេរា

ឧទ្ទេសចារចណ្ណតា

១-១៑ ពន្ធយមកេ ឈស្ស កាលភេទេសុ បុគ្គលឱកាសបុគ្គលោកាសចសេត ពន្ធាតំ ឧប្បាទតិរោធា តេសំ បរិញ្ញា ច ចត្តព្ពា៑ តេ បត ពន្ធា “រូបក្ខន្ធោ”តិអាទីហិ បទ្ទាហិ បទេហិ ចុទ្ធត្តិ, តេសំ ទស អចយចបទាតិ៑ តត្ថ យោ រូបាទិអចយចបទាកិហិតោ ឆន្ធោ, កិំ សោ ឲច សមុទាយបទស្ស អត្ថោ៑ យោ ច សមុទាយបទេត ចុត្តោ, សោ ឲច អចយចបទស្សាតិ ឲតស្មិំ សំសយដ្ឋាតេ រូបាទិអចយចបទេហិ ចុត្តោ ឲកទេសោ សកលោ ចា សមុទាយបទាតំ អត្ថោ, សមុទាយបទេហិ បត ចុត្តោ ឲកត្តេត រូបាទិអចយចបទាតំ អត្ថោតិ ព្ថាបតត្ថំ តស្សាតំ “រូបំ រូបក្ខន្ធោ, រូបក្ខន្ធោ រូប”ន្តិអាទិតា បទសោធតចារេរា ចុត្តោ៑

បុត “រូបក្ខន្ធោ”តិអាទីតំ សមាសបទាតំ ឧត្តរបទត្ថប្បធាតត្តា បធាតភូតស្ស ពន្ធបទស្ស ចេទតាទិឧបបទត្ថស្ស ច សម្ពន្ធតោ យធា “រូបក្ខន្ធោ”តិ ឲតស្មិំ បទេ រូបាចយចបទេត ចុត្តស្ស រូបក្ខន្ធភាចោ ហោតិ រូបសទ្ទស្ស ពន្ធសទ្ទស្ស ច សមាតាធិករណភាចតោតិ, ឲចំ តត្ថ បធាតភូតេត ពន្ធាចយចបទេត ចុត្តស្ស ចេទតាក្ខន្ធាទិភាចោ ហោតិ ពន្ធបទេត ចេទតាទិបទាតំ សមាតាធិករណត្តាតិ ឲតស្មិំ សំសយដ្ឋាតេ ត ពន្ធាចយចបទេត ចុត្តោ ឆន្ធោ កោចិ កោតចិ សមុទាយបទេត ចុច្ចតិ, ត សព្ពោ សព្ពេតាតិ ព្ថាបតត្ថំ តស្សាតំ “រូបំ រូបក្ខន្ធោ, ពន្ធា ចេទតាក្ខន្ធោ”តិអាទិតា បទសោធតមូលចក្កចារេរា ចុត្តោ៑ ឲចញ្ច តស្សាតេត្ត រូបាទិសទ្ទស្ស ចិសេសតភាចោ, ពន្ធសទ្ទស្ស ចិសេសិតព្ពភាចោ, ចិសេសតចិសេសិតព្ពាតំ សមាតាធិករណភាចោ ច តស្សិតោ ហោតិ៑

តេតេត្ថ សំសយោ ហោតិ – កិំ ពន្ធតោ អញ្ញម្បិ រូបំ អត្ថិ, យតោ ចិតិចត្តំ រូបំ ពន្ធចិសេសតំ ហោតិ, សព្ពេច ពន្ធា កិំ ពន្ធចិសេសតភូតេត រូបេត ចិសេសិតព្ពាតិ, កិំ បត តំ ពន្ធចិសេសតភូតំ រូបន្តិ? ភូតុបាទាយរូបំ តស្សេច ពហិតត្តា៑ តិទ្ទេសេ “ពន្ធា រូបក្ខន្ធោ”តិ បទំ ឧទ្ធរិត្វា ចិស្សជ្ជតំ កតត្តិ៑ ឲចំ ឲតស្មិំ សំសយដ្ឋាតេ ត ពន្ធតោ អញ្ញំ រូបំ អត្ថិ, តេតេច ទេតេត រូបសទ្ទេត ចុច្ចមាតំ សុទ្ធេត ពន្ធសទ្ទេត ចុច្ចតេ, ត ច សព្ពេ ពន្ធា ពន្ធចិសេសតភូតេត រូបេត ចិសេសិតព្ពា, តេតេច តេ ចិភជិតព្ពា, ឲស តយោ ចេទតាក្ខន្ធាទីសុបីតិ ព្ថាបតត្ថំ តស្សាតំ “រូបំ ពន្ធោ, ពន្ធា រូប”ន្តិអាទិតា សុទ្ធពន្ធចារេរា ចុត្តោ៑

តតោ “រូបំ ពន្ធោ”តិ ឲតស្មិំ អត្ថញ្ញាយមាតេ “ត កោចិ អយំ ពន្ធសទ្ទោ រូបចិសេសតោច, អថ ខោ ចេទតាទិចិសេសតោ ចា”តិ រូបស្ស ពន្ធភាចតិច្ឆយាភាចតោ ពន្ធាតំ រូបចិសេសតយោគោ ច សំសយោ ហោតិ៑ តត្ថ ត សព្ពេ ពន្ធា ចេទតាទិចិសេសតយុត្តា, អថ ខោ កោចិ កោតចិ ចិសេសតេត យុជ្ជន្តីតិ តស្សាតំ សុទ្ធពន្ធមូលចក្កចារេរា ចុត្តោតិ៑ ឲចំ ឈេសំ ឧប្បាទាទយោ ចត្តព្ពា, តេសំ ពន្ធាតំ បណ្ណត្តិសោធតចសេត តត្តិដ្ឋយត្ថំ បណ្ណត្តិចារេរា ចុត្តោតិ ចេទិតព្ពោ៑

ចត្តារិ ចត្តារិ ចក្កាតិ ពត្ថិត្វាតិ ឲត្ថ ចក្កាចឃចកាចេតា ចក្កាតីតិ ឃយកាតិ ចុត្តាតិ ឲេកេកលត្ថ្យុលិតិ ចត្តារិ ចត្តារិ ឃយកាតិ ពត្ថិត្វាតិ។ ព្ពុយិតា ហិ ឲត្ថ អេត្ថ កចិតព្ពាត្តិ។ ចត្តារិ ចត្តារិ ឃយកាតិ ឃធា ឲេកេកលត្ថ្យុលកាតិ ហោត្តិ, ឲចំ ពត្ថិត្វាតិ ចា អេត្ថា ឥដ្ឋេព្ពា។ តត្ថ “រូបំ រូបក្ខេត្ថា”តិ ឲចយាឌិកំ ម្យុលបធំ តាភិ កត្វា “លត្ថា”តិ ព្ពុធំ តេយិ, “ចេចតាក្ខេត្ថា”តិអាឌីតិ អេទ កត្វា ចក្កការចា ចុត្តាតិ ចេឌិតព្ពា, ត យល្ហុលការេចត សព្ពញ្ញុតេតា។ ចេចតាក្ខត្ថ្យុលកាឌីស្វបិ ហិ ហេដ្ឋិមំ សោរេឆត្វាច បរិឆា កតោ, ត យល្ហុលសព្ពត្ថេតាតិ។ តោតេច ច ការលោតាតិ ស្វត្ថលត្ថលិកយត្តយេច កេហត្វា លត្ថចិលេសសេត រូបិធិមិប្បស្ទូរូបិធិមត្តតាឃ អដ្ឋត្វា លត្ថចិលេសតកាចសព្ពាតំ រូបិធិអត្ថំ ឥស្សេត្យំ លត្ថសេត្ត សហ ឃោរេឌត្វា “លត្ថា រូបក្ខេត្ថា”តិអាឌិតា តេឃត បធំ ថ្ពត្ថិត្វា អត្តស្ស ចិកត្តត្តាតិ អេត្ថា។

ថ្ពេត្ថសចារចេណ្ហុតា តិដ្ឋិតា។

តិត្ថេសចារចេណ្ហុតា

១៩។ បិឃរូបំ សាតរូបត្តិ “ចក្ខុ លោកេ បិឃរូបំ...បេ... រូបា លោកេ...បេ... ចក្ខុចិញ្ញាណំ...បេ... ចក្ខុសម្ផស្សោ...បេ... ចក្ខុសម្ផស្សជា ចេចតា...បេ... រូបសញ្ញា...បេ... រូបសញ្ចេតតា...បេ... រូបតណ្ហា...បេ... រូបចិតក្កោ...បេ... រូបចិចារោ”តិ (ឌី។ តិ។ ១៓៣០០; ម។ តិ។ ១។ ១១៦; ចិភ។ ១០៦) ឲចំ ចុត្តំ តណ្ហាចត្ថុភូតំ តេភូមកំ ចេឌិតព្ពំ, តស្មា ឃំ បច្ចក្ខត្ថសមុដ្ឋាឃភូតំ បិឃរូបសាតរូបំ, តំ ឲកេឌេសេត រូបក្ខេត្ថា ហោតីតិ អាហ “បិឃរូបំ សាតរូបំ រូបំ ត រូបក្ខេត្ថា”តិ។ បិឃសកាចតាឃ ចា រូបក្ខេត្ថា បិឃរូបេ បចិសតិ, ត រូប្បតសការចេតាតិ “បិឃរូបំ សាតរូបំ រូបំ ត រូបក្ខេត្ថា”តិ ចុត្តំ។ សញ្ញាឃមកេ តាច ឌិដ្ឋិសញ្ញាតិ “ចិសេសោ”តិ ចចតសេសោ។ តត្ថ ឌិដ្ឋិ ឲច សញ្ញា ឌិដ្ឋិសញ្ញា។ “សមំ សមាធាឃ ចតាតិ ឌត្វា, ញ្ញាចចំ កច្ឆតិ សញ្ញាសេត្វា”តិ (ស្ុ។ តិ។ ៧៩៥), “សញ្ញាចិរត្តស្ស ត សត្តិ កត្ថា”តិ (ស្ុ។ តិ។ ៥៩១) ច ឲចមាឌីសុ ហិ ឌិដ្ឋិ ច “សញ្ញា”តិ ចុត្តាតិ។

១៥។ “ត លត្ថា ត ចេចតាក្ខេត្ថាតិ? អាមត្តា”តិ ឲចំ លត្ថសដ្ឋប្បចត្តិឃា អកាលេច ចេចតាក្ខត្ថសដ្ឋប្បចត្តិឃា ច អកាលេចាតិ បណ្ហត្តិសោឆតយត្តយេច កេទាតីតិ ឥដ្ឋព្ពំ, ត អញ្ញាឆមុសព្ពារេចា ឲេចត្ថ បយាណំ។ ឲចព្ចា កត្វា “តាឃតតា ត សោតាឃតតត្តិ? អាមត្តា”តិអាឌិ ចក្កតីតិ។

១៨។ រូបតោ អញ្ញា ចេចតាឌយោតិ ឲត្ថ លោកុត្តរា ចេចតាឌយោ ឥដ្ឋព្ពា។ តេ ហិ បិឃរូបំ ច សាតរូបំ ច ត ហោត្តិ តណ្ហាឃ អតារម្មណត្តាតិ រូបតោ អញ្ញា ហោត្តីតិ។ រូបព្ចា លត្ថេ ចឆបេត្វា អចេសសាតិ ព្ពុឌមិ ឲតេហិ សត្តិ ត-សត្ថាតំ អប្បចត្តិយត្តយេច សត្តាឃ ចុត្តត្តិ ឥដ្ឋព្ពំ។ ឲចព្ចា កត្វា “ចក្ខុព្ចា អាឃតតេ ច ឆបេត្វា អចេសសា ត ចេច ចក្ខុ ត ច អាឃតតា”តិអាឌិ (ឃម។ ១។អាឃតតឃមក។ ១៓) ចក្កតិ។ ត ហិ តត្ថ អចេសសក្កហលោត កឃ្យុមាតំ កត្ថុំ អត្ថិ។ ឃធិ សិឃា, ឆមុឃតតំ សិឃា។ ចក្កតិ ហិ “ឆមុ អាឃតតត្តិ? អាមត្តា”តិ (ឃម។ ១។អាឃតតឃមក។ ១៩)។ តណ្ហាចត្ថុ ច ត តំ សិឃា។ ឃធិ សិឃា, បិឃរូបសាតរូបកាចេតា រូបំ សិឃា “រូបំ លត្ថោតិ?

អាយត្តា”តិ (ឃយ៉ ១៉ឲត្ថឃយក៉៣០) ចចភតោ ឲត្ថោ ចាតិ៉ អដ្ឋកចាឃំ បភ អចិន្ថយាតេបិ ចិន្ថយាតំ ក្លបិងាឃ

ព្លាតិ្វបុរិសាឌិក្កហលាសគ្គាចំ សត្ថាឃ អចសេសសាតិ ឲត្ថ បញ្ញាតិ្តឃា គហលំ កតត្ថិ ចេឌិតព្ពាំ៉

តិចេឌ្សចារចណ្ហតា តិឌ្ឋិតា៉

១៉ បចត្តិចារចណ្ហតា

៣០-១០៣៉ បចត្តិចារេ ចេឌតាក្លត្ថាឌិម្ទុលកាតិ បន្ថិយេតេច សហ ឃោះឌត្វា តឹលិ ឌេ្វ ឲកញ្ចា ឃយកាតិ ចុត្តាតិ, ត បុរិយេត៉ កង្ខា?
អយិស្សកកាលភេងេសុ ចារេសុ អត្តចិសេសសាភាចតោ៉ បុរិយស្ស ហិ បន្ថិយេត ឃោឌិតឃយកេយច បន្ថិយស្ស បុរិយេត ឃោះតាឃ បុន្ថាតំ
ក្លប្បឌិបិឌិឃា ចុច្ឆេយ្យ, អចេត្ថ បភ ត កោចិ ចិសេសោតិ៉ បុន្ថាចិស្សន្ថតេសុបិ ចិសេសោ តត្ថិ, តេត តថា ឃោះតា ត កតាតិ៉
កាលភេងា បតេត្ថ ឲ ឲច ចុត្តា៉ អតីតេត បច្ចុប្បត្តោ, អតាគតេត បច្ចុប្បត្តោ, អតាគតេតាតីតេតាតិ ឲតេ បភ តយោ ឃចាងស្សិតា
យិស្សកកាលភេងា ឲច តយោ, ត ចិស៊ុ ចិន្ថត្តិតិ ត គហិតា៉ តត្ថ តត្ថ ហិ បឌិលេយបុន្ថាហិ អតីតេត បច្ចុប្បត្តាងយោ កាលភេងា
ងស្សិតា, តេតេច ច តយេត “ឃស្ស ទ្ធបក្លត្ថោ ក្លប្បន្ថិត្ថ, តស្ស ចេឌតាក្លត្ថោ ក្លប្បន្ថតី”តិអាឌិ សក្កា ឃោះឌត្វ៉ំ៉ តេតេច ហិ
យិស្សកកាលភេងេសុ ច ត បន្ថិយបន្ថិយស្ស ឲត្ថស្ស បុរិយបុរិយេត ឃោះតំ កត្វា ឃយកាតិ ចុត្តាតិ, អយិស្សកកាលភេងេសុ គហិតតិឃាយេត
សុឲក្កហលត្ថយ្យិ បន្ថិយបន្ថិយេតេច ឃោះឌត្វា ចុត្តាតីតិ៉

ព្លយិតាយេចច លក្លលោតាតិអាឌិតា យេភ ការលោត “បុរេបញ្ញោ”តិ ច “បន្ថាបញ្ញោ”តិ ច តាមំ ចុត្តំ, តំ ងស្សេតិ៉ ឃស្ស ហិ
សទ្ធបងស្សតេត ចិស្សន្ថតំ ហោតិ, សោ បរិប្ទុរេត្វា ចិស្សន្ថតព្ពត្ថសក្កល្យតោ បរិបុណ្ណបញ្ញោ តាម៉ តំចិស្សន្ថតស្ស បភ
បុរិយកោដ្ឋាសេត សឌិសត្ថតាឃ បុរេបញ្ញោ, បន្ថិយកោដ្ឋាសសឌិសត្ថតាឃ “បន្ថាបញ្ញោ”តិ ច តាមំ ចុត្តំ៉ សឌិសត្ថតា ច
សត្ថិដ្ឋាតសំសឃបងចិសេសំ អចិចារេត្វា ឲកោត បងេត សក្កហិតស្ស ឲត្ថស្ស ក្លប្បាងតិទោឆលិកសាយញ្ញាយត្តេត បុរេបញ្ញាងដ្ឋា៉
សត្ថិដ្ឋាតបងសក្កហិតស្ស ចា ឲត្ថស្ស អត្ទញ្ញាតចេសេត បុរេបញ្ញោ ចុត្តាតិ ឃុត្តំ៉

សត្ថិដ្ឋាតត្ថស្សេច បឌិក្លិបតំ បឌិក្លេបិ, សំសឃត្តិចារលំ បឌិសេឆោតិ អឃំ បឌិក្លេបបឌិសេឆាតំ ចិសេសោ៉ បិញ្ញព្លបងយេច ហុត្វាតិ
បុន្ថាបិញ្ញព្លឃា “ត្បប្បន្ថតី”តិ ឃំ បងំ ចុត្តំ, ត-ការចិរហិតំ តងេច បងំ ហុត្វាតិ អត្ថោ៉ តត្ថ ក្លប្បត្តិតិទោឆបឌិសេឆស្ស បឌិសេឆតត្ថ
បិញ្ញព្លកតិឃា ចិស្សន្ថតំ ក្លប្បត្តិតិទោឆាតយេច បឌិសេឆតត្ថ បឌិសេឆេត ចិស្សន្ថតំ កតត្ថិ ចេឌិតព្ពាំ៉

ចត្តុត្ថំ បញ្ញោតំ បញ្ញាត្តញ្ញា ចិស្សន្ថតាតំ សត្តឌីសតិឃា ឋាតេសុ បក្លេបិ តេងកេងសបក្លេបចសេត ចុត្តោតិ ចេឌិតព្ពោ៉ បរិបុណ្ណបញ្ញោ
ឲច ហិ សទ្ធបងស្សតេត ច ចិស្សន្ថតំ សត្តឌីសតិឃា ឋាតេសុ បក្លិបិតព្ពាតិ្ត៉

កិំ នុ សក្កា ឥតោ បនត្ថិ ឥតោ បាឡិបវត្តានុសារេន អញ្ញោ កិំ នុ សក្កា កាតុន្តិ អញ្ញស្ស សក្កុណេយ្យស្ស អភាវំ ទស្សេតិ។

“សុទ្ធាវាសានំ តេសំ តត្ថ រូបក្ខន្ធោ ច ឧប្បជ្ជិត្ថ វេទនាក្ខន្ធោ ច ឧប្បជ្ជិត្ថា”តិ ឥមេន សុទ្ធាវាសភូមីសុ ឯកភូមិយម្បិ ទុតិយា ឧបបត្តិ នត្ថីតិ ញាបិតំ ហោតិ។ បដិសន្ធិតោ បដ្ឋាយ ហិ យាវ ចុតិ, តាវ បវត្តមានក្ខន្ធេ ឯកត្តេន គហេត្វា តស្ស ឧប្បាទនិរោធវសេន អយំ ទេសនា បវត្តា។ តស្មិញ្ហិ អន្តរន្តរេ កុសលាទីនំ បវត្តិ ហោតិ, អន្តរន្តរេ ច អប្បវត្តីតិ តេនេវ ច ឧប្បាទនិរោធា គហិតា, តស្មា តស្ស ឯកសន្តានស្ស បដិសន្ធុប្បាទតោ យាវ ចុតិនិរោធា, តាវ អតីតតា នត្ថិ, ន ច តតោ បុព្ពេ តត្ថ បដិសន្ធិវសេន បវត្តក្ខន្ធានំ ឧប្បន្នបុព្ពត្តំ សន្ធាយបិ “ឧប្បជ្ជិត្ថា”តិ វុត្តំ។ កស្មា បន ឥមាយ បាឡិយា សកលេបិ សុទ្ធាវាសេ ទុតិយា បដិសន្ធិ នត្ថីតិ ន វិញ្ញាយតីតិ? ឧទ្ធំសោតបាឡិសង្គហា។ ទ្វេបិ ហិ បាឡិយោ សំសន្ទេតព្វាតិ។

“អសញ្ញសត្តានំ តេសំ តត្ថ រូបក្ខន្ធោ ឧប្បជ្ជិស្សតី”តិ ឥទំ “យស្ស យត្ថ រូបក្ខន្ធោ ឧប្បជ្ជិស្សតី”តិ ឥមេន សន្និដ្ឋានេន វិសេសិតា អសញ្ញសត្តាបិ សន្តីតិ តេ ឥធ គហេត្វា “អសញ្ញសត្តាន”ន្តិ វុត្តំ។ តេន យេ សន្និដ្ឋានេន វជ្ជិតា, តេ តតោ បញ្ចវោការំ គន្ត្វា បរិនិព្ពាយិស្សន្តិ, ន តេសំ បុន អសញ្ញុប្បត្តិប្បសង្គោ អត្ថីតិ តេ សន្ធាយាហ – “បច្ឆិមភវិកានំ តេសំ តត្ថ រូបក្ខន្ធោ ច នុប្បជ្ជិស្សតិ វេទនាក្ខន្ធោ ច នុប្បជ្ជិស្សតី”តិ (យម. ១.ខន្ធយមក.៩៦)។ ឥធ កិំ បញ្ចវោការាទិភវេ វិយ បច្ឆិមភវោបិ កោចិ អត្ថិ, យត្ថ តេសមនុប្បត្តិ កថិស្សតីតិ? នត្ថិ បញ្ចវោការាទិភវេសុ យត្ថ វា តត្ថ វា ឋិតានំ បច្ឆិមភវិកានំ “យស្ស យត្ថ រូបក្ខន្ធោ នុប្បជ្ជិស្សតី”តិ ឥមេន សន្និដ្ឋានេន សង្គហិតត្តា។ តេសំ តត្ថ ឋានានុប្បត្តិកាវចនា អនុញ្ញាតត្តា “វេទនាក្ខន្ធោ ច នុប្បជ្ជិស្សតី”តិ អាហាតិ។

“សុទ្ធាវាសេ បរិនិព្ពន្តាន”ន្តិ ឥទំ សប្បដិសន្ធិកានំ អប្បដិសន្ធិកានញ្ច សុទ្ធាវាសានំ វិវិធភូមិយំ លទ្ធបរិនិព្ពានវសេន វុត្តន្តិ វេទិតព្វំ។ សន្តានេន តេសំ តត្ថ វេទនាក្ខន្ធោ នុប្បជ្ជិត្ថាតិ។ យថា បន “និរុជ្ឈិស្សតី”តិ វចនំ បច្ចុប្បន្នេបិ ឧប្បាទក្ខណសមង្គិម្ហិ បវត្តតិ, ន ឯវំ “ឧប្បជ្ជិត្ថា”តិ វចនំ បច្ចុប្បន្នេ បវត្តតិ, អថ ខោ ឧប្បជ្ជិត្វា វិគតេ អតីតេ ឯវ, តស្មា “បរិនិព្ពន្តានំ នុប្បជ្ជិត្ថា”តិ វុត្តំ ឧប្បន្នសន្តានស្ស អវិគតត្តា។ អនន្តា លោកធាតុយោតិ ឱកាសស្ស អបរិច្ឆិន្នត្តា ឱកាសវសេន វុត្តានំ ឧប្បាទនិរោធានម្បិ បរិច្ឆេទាភាវតោ សង្កិណ្ណតា ហោតីតិ “យត្ថ វេទនាក្ខន្ធោ ឧប្បជ្ជតិ, តត្ថ សញ្ញាក្ខន្ធោ និរុជ្ឈតីតិ? អាមន្តា”តិ វុត្តំ។

បវត្តិវារវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៣. បរិញ្ញាវារវណ្ណនា

១០៩-១១០. បុគ្គលោកាសវារោ ន លព្ភតីតិ កស្មា វុត្តំ, ននុ ឱកាសវារស្ស អលព្ភេ តស្សាបិ អលព្ភេន ភវិតព្វន្តិ? ន, តត្ថ បុគ្គលស្សេវ បរិញ្ញាវចនតោ។ បុគ្គលោកាសវារេបិ ហិ ឱកាសេ បុគ្គលស្សេវ បរិញ្ញា វុច្ចតិ, ន ឱកាសស្ស។ ឱកាសវារោបិ ច យទិ

ចុទេច្ឆុ, “ឃត្វ រូបក្ខន្ធំ បរិជានាតី”តិ ឥកាសេ បុក្កលស្សេច បរិជានតចនេត ចុទេច្ឆុ, តយ្ហា បុក្កលោកាសចារស្សេច លក្ខយាគតា ចុត្តា, ន ឥកាសចារស្សាតិ។ ទេនាហ – “អាយត្តា...បេ... បិឃា”តិ។

ទេនេតចាតិ បចទេត្ត ចិត្តក្កលាចនេត តិណ្ហំ អឌ្ឍានំ លោកនេតា ខុច, អញ្ញាថា ចុតិបដិសន្ធិក្កលោ រូបក្ខន្ធបរិជានតស្ស អកាចា “ឃោ រូបក្ខន្ធំ បរិជានាតិ, សោ ទេចនាក្ខន្ធំ បរិជានាតី”តិ ខុត្វ “តត្វី”តិ ចិស្សជ្ជនេត កចិតព្ពា បិឃា, “អាយត្តា”តិ ច កតត្តា។ សត្តិដ្ឋានសិសឃបេសក្កហិតានំ បរិញ្ញានំ បចទេត្ត ចិត្តក្កលោ ខុច លោកំ ឥសេស្សនេត្តា “លោកុត្តរេយក្កលាយ្ហិ តីញ៉ែ”តិអាឌិយាហ។ ន បរិជានាតីតិ បទោញ្ញបុថុជ្ជនំ សន្ធាយ អាយត្តាតិ ចុត្តត្តិ ព្ពាឌំ បុថុជ្ជនស្ស សព្ពថា បរិញ្ញាកិច្ចស្ស អកាចទោតា ចុត្តំ។ “អទេហា រូបក្ខន្ធំ ន បរិជានាតិ នោ ច ទេចនាក្ខន្ធំ ន បរិជានាតិត្វ, អក្កុយក្កុសយក្ខីញ្ញា អទេហត្តញ្ញា ឥបេត្វា អចនេសោ បុក្កលោ រូបក្ខន្ធញ្ញា ន បរិជានត្តិ ទេចនាក្ខន្ធញ្ញា ន បរិជានិត្វា”តិ បន ចចនេន “អក្កុយក្កុសយក្ខី ឥបេត្វា អញ្ញោ កោាចិ បរិជានាតី”តិ ចត្តព្ពោ តត្វីតិ ឥស្សិតំ ទោតិ, ទេន តឥចនេសបុក្កលេ សន្ធាយ “អាយត្តា”តិ ចុត្តត្តិ ចិញ្ញាឃតីតិ។

បរិញ្ញាចារចណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ឍន្ធឃយកចណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ឲ។ អាឃតនឃយកំ

១។ បណ្ណត្តិចារោ

ឧទ្ទេសចារចណ្ណនា

១-៥។ អាឃតនឃយកាឌីសុ ច បណ្ណត្តិចារេ បឝេសាឝនចារាឌីនំ ចនេន ការលំ ឍន្ធឃយកេ ចុត្តនឃេនេច ទេឌិតព្ពំ។ “ខុកាឝេស ខុកាឝេស កត្វា ទេត្តិសេតំ ឃយកានី”តិអាឌិនា កោសុចិ បោត្ថកេសុ កណនា លិខិតា, សា តឥា ន ទោតិ។ “ទ្វត្តិសេត”ន្តិអាឌិនា អញ្ញាត្វ លិខិតា។

ឧទ្ទេសចារចណ្ណនា និដ្ឋិតា។

និទ្ទេសចារចណ្ណនា

១០-១៧។ ចាឃតដ្ឋេតាតិ បសារលដ្ឋេត, បិពេដកាចដ្ឋេត ចា។ “ការេឃា ឆេឃ្យា”តិ ច ចុច្ចុយាតំ សង្គ្គា ឋឋកាចំ អាឃតតេយចាតិ “ការេឃា អាឃតត”ត្តិ, “ឆេឃ្យា អាឃតត”ត្តិ ច ទុត្ត “អាយត្តា”តិ ចុត្តំ។ កាឃចចតេត បត ឆេឃ្យចចតេត ច អចុច្ចុយាតំ ពត្តិ ឋឋកាចំ តត្តិតិ “ត ការេឃា តាឃតតំ, ត ឆេឃ្យា តាឃតត”ត្តិ ទុត្ត “អាយត្តា”ត្ថេច្ចុច ចុត្តំ។

តិដ្ឋេសចារចណ្ណតា តិដ្ឋិតា។

១។ បចត្តិចារេ

១។ ដ្ឋប្បាតចារចណ្ណតា

១៥-១៨។ បចត្តិចារេ ចក្ខាឃតតម្មូលកាតិ ទុកាតសាតិ បដិសត្តិក្ខុតិចសេត ដ្ឋបិដិត្តុបចត្តស្ស ដ្ឋប្បាតតិទោឆចចតេ ទុតាស្សិ អលក្ខុយាតចិស្សដ្ឋតយ្យិ សក្ខាឃតតេត សក្ខិ ឃយកំ បុច្ឆាយត្តលិតេកត សក្កុលិត្តា ចតតិតិ ដេដ្ឋត្តា។ លសដ្ឋិ ឃយកាតិតិ ទុត្ត ចក្ខុសោតឈាតខិច្យាកាឃទ្បិឃតម្មូលកោស្ ទុកោកំ សក្ខាឃតតម្មូលកាតិ បច្ចុាតិ ទុកាតស ឃយកាតិ ចិស្សដ្ឋតចសេត ហាតេបតត្តាតិ។ ចក្ខុតិ ហិ “សក្ខាឃតតស្ស បដិសត្តិក្ខុតេលា អតុប្បត្តិតោ តេត សក្ខិ ឃយកស្ស ចិស្សដ្ឋតេយច តត្តិ”តិ (ឃយ។ អដ្ឋ។ អាឃតតឃយក ១៥-១៧)។

ចុតិឃំ កិច្ចាបិ បចេយត សដិសចិស្សដ្ឋតត្តិអាដិ បុក្កលចារេយច សត្តាឃ ចុត្តត្តិ ដេដ្ឋត្តា។ ឡកាសចារេ បត អសដិសចិស្សដ្ឋតត្តា ចុត្តំ, ត ចំ សត្តត្ត សដិសចិស្សដ្ឋតត្តិ ឆាតេបត្ថំ បុក្កលចារេបិ ចិស្សដ្ឋិតត្តិ។ កត្តុរសេចាដ្ឋត្តាឃតតេហិ សក្ខិ តីលិ ឃយកាតិ សដិសចិស្សដ្ឋតាតីតិ ទ្បិចចរសេត្ត សត្តាឃ “សចក្ខុកាតំ អកត្តកាត”ត្តិអាដិតា ចិស្សដ្ឋិតត្តត្តា ចុត្តំ។ តោសត្យាចិរត្តកាយកឃ្យតិត្តត្តស្ស បដិសត្តិតីដស្ស ទុចំសកាចត្តា ឈាតាដិតិ កត្តាតេឃា ច ត សត្តិតិ។ ឈាតាឃតតឃយកោត សដិសចិស្សដ្ឋតត្តាតិ ចក្ខាឃតតម្មូលកោស្ ឈាតាឃតតឃយកោត សក្ខិ សដិសចិស្សដ្ឋតត្តាតិ អតេត្ត។ តត្ តត្ត “សចក្ខុកាតំ អឈាតកាតំ ដ្ឋបបដ្ឋត្តាត”ត្តិអាដិតា ចិស្សដ្ឋតំ បចត្តំ, ត្តុឆ បត ឈាតាឃតតម្មូលកោស្ “ឃស្ស ឈាតាឃតតំ ដ្ឋប្បដ្ឋតិ, តស្ស ខិច្យាឃតតំ ដ្ឋប្បដ្ឋតីតិ? អាយត្តា”តិ ចិស្សដ្ឋតេត កចិតត្តត្តិ តត្តិ សដិសចិស្សដ្ឋតតាតិ? សច្ចុំ, ឃឆា បត តត្ត ឈាតាឃតតឃយកោត ខិច្យាកាឃាឃតតឃយកាតិ សដិសចិស្សដ្ឋតាតិ, ទុចយិឆាបិ ខិច្យាកអាឃាឃតតឃយកាតិ សដិសចិស្សដ្ឋតាតិ, តស្មា តត្ត តតេត្តច សដិសចិស្សដ្ឋតតា បិឡុត្តឃំ អតាទ្បុហតាឃ ការលត្តិ។ តិដស្សតការេចត បត កហិតំ ចក្ខាឃតតម្មូលកាតំ សដិសចិស្សដ្ឋតកាតំ សដិសចិស្សដ្ឋតំ តិដស្សតការេចតេច ការលត្តិ ដស្សេត្តា “ឈាតាឃតតឃយកោត សដិសចិស្សដ្ឋតត្តា”តិ អាហ។ សដិសចិស្សដ្ឋតតា តេចត្ត ឈាតាឃតតម្មូលកោស្ តេឃក្ឃ្យតាឃ ដេដ្ឋត្តា។ តោស្ ហិ ខិច្យាកាឃាឃតតឃយកោស្ តិល្លិ បុច្ឆាតំ “អាយត្តា”តិ ចិស្សដ្ឋតេត កចិតត្តា, បច្ឆិមបុច្ឆាឃ “សកាឃកាតំ អឈាតកាតំ ដ្ឋបបដ្ឋត្តាត”ត្តិអាដិតាតិ។

អឆ ចា ឃឆា តេចតាក្កុត្តាដិម្មូលកាតំ សក្កាក្កុត្តាដិឃយកាតំ អយិស្សុកាលតេតេដស្ តីស្ “អាយត្តា”តិ បដិចចតចិស្សដ្ឋតេត

ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩅᨧᨶᩔ ᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᩣᨠᩣᩁᩣᨶᩴ ᨣᨲᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩋᨸᩩᨻ᩠ᨻᩔ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩔ ᩋᨽᩣᩅᩣ ᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᩴ ᨶ ᨣᨲᩴ, ᩑᩅᨾᩥᨵᩣᨸᩥ ᨥᩣᨶᩣᨿᨲᨶᨾᩪᩃᨠᩴ ᨩᩥᩅ᩠ᩉᩣᨿᨲᨶᨿᨾᨠᩴ ᩋᨸᩩᨻ᩠ᨻᩔ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩔ ᩋᨽᩣᩅᩣ ᨸᩤᩊᩥᩴ ᩋᨶᩣᩁᩪᩊ᩠ᩉᨶ᩠ᨲᩥ ᨸᩤᨠᨭᨿᨾᨠᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᨠᩣᨿᩣᨿᨲᨶᨿᨾᨠᩴ ᨸᨶ ᨴᩩᨲᩥᨿᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣᨿ ᩅᩈᩮᨶ ᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᩥᨲᨻ᩠ᨻᩴ ᩈᩥᨿᩣ, ᩈᩣ ᨧ ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨿᨲᨶᨾᩪᩃᨠᩮᩈᩩ ᨥᩣᨶᩣᨿᨲᨶᨿᨾᨠᩮᨶ ᩈᨴᩥᩈᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᩣ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨿᩔᩣ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣᨿ ᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᩣ ᨠᩣᨲᨻ᩠ᨻᩣ, ᨲᩔᩣ ᨥᩣᨶᩣᨿᨲᨶᨿᨾᨠᩮᨶ ᩈᨴᩥᩈᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᨲ᩠ᨲᩣ ᨲᩴ ᩈᩮᩈᩣᨶᩥ ᨸᩤᩊᩥᩴ ᩋᨶᩣᩁᩪᩊ᩠ᩉᩣᨶᩦᨲᩥ ᩑᩅᨾᩮᨲ᩠ᨳ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩤ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩮᩤ᪨ ᨲᨳᩣᨲᩥ ᩍᨴᩴ ᨸᩤᩊᩥᩋᨶᩣᩁᩪᩊ᩠ᩉᨲᩣᩈᩣᨾᨬ᩠ᨬᩮᨶᩮᩅ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨶ ᨠᩣᩁᨱᩈᩣᨾᨬ᩠ᨬᩮᨶ᪨ ᨥᩣᨶᨩᩥᩅ᩠ᩉᩣᨠᩣᨿᩣᨿᨲᨶᩣᨶᩴ ᨸᨶ ᩋᨣᨻ᩠ᨽᩈᩮᨿ᩠ᨿᨠᩮᩈᩩ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᩣᨶᩴ ᨣᨻ᩠ᨽᩈᩮᨿ᩠ᨿᨠᩮᩈᩩ ᨧ ᩋᩣᨿᨲᨶᨸᩁᩥᨸᩪᩁᩥᨠᩣᩃᩮ ᩈᩉᨧᩣᩁᩥᨲᩣᨿ ᩋᩅᩥᩈᩮᩈᨲ᩠ᨲᩣ ᨧ ᩋᨸ᩠ᨸᩅᩥᩈᩮᩈᨲ᩠ᨲᩣ ᨧ ᩑᨠᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᨥᩣᨶᩣᨿᨲᨶᨿᨾᨠᩮ ᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᩥᨲᩮ ᨴᩥᨶ᩠ᨶᩣᨶᩦᨲᩥ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ, ᨥᩣᨶᩣᨿᨲᨶᨾᩪᩃᨠᩮᩈᩩ ᨧ ᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᩥᨲᩮᩈᩩ ᨴᩥᨶ᩠ᨶᨶᨿᨾᩪᩃᨠᩣᨶᩥ ᨶ ᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᩥᨿᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣᨶᩥ᪨ ᩁᩪᨸᩣᨿᨲᨶᨾᨶᩣᨿᨲᨶᩮᩉᩥ ᩈᨴ᩠ᨵᩥᩴ “ᨿᩔ ᩁᩪᨸᩣᨿᨲᨶᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᨲᩔ ᨾᨶᩣᨿᨲᨶᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩦ”ᨲᩥ ᩑᨲᩥᩔᩣ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩉᩥ ᩁᩪᨸᩣᨿᨲᨶᨾᨶᩣᨿᨲᨶᩮᩉᩥ ᩈᨴ᩠ᨵᩥᩴ ᩋᨶᩥᨿᩣᨾᩮᩤ᪨ ᩁᩪᨸᩣᨿᨲᨶᨾᩪᩃᨠᩮᩈᩩ ᩉᩥ ᨾᨶᩣᨿᨲᨶᨿᨾᨠᩮ ᩋᩣᨴᩥᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣᨿ ᨣᨶ᩠ᨵᩁᩈᨹᩮᩣᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᨿᨾᨠᩮᩈᩩ ᩋᩣᨴᩥᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣᨶᩴ ᩈᨴᩥᩈᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᨲᩣ ᨿᨾᨠᩣᨶᩴ ᩋᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᩮ ᨠᩣᩁᨱᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ᪨ ᨴᩩᨲᩥᨿᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣᨶᨬ᩠ᨧ ᨸᨭᩥᩅᨧᨶᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᩮᨶ ᨠᨳᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨸᩩᩁᩮ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩮᨶ ᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᩴ ᨶ ᨠᩣᨲᨻ᩠ᨻᩴ, ᩋᩣᨴᩥᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣᨶᨬ᩠ᨧ ᨶ ᨠᩣᨲᨻ᩠ᨻᨶ᩠ᨲᩥ᪨

ᩉᩮᨭ᩠ᨮᩥᨾᩮᩉᩥ ᩈᨴᩥᩈᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨣᨶ᩠ᨵᩣᨿᨲᨶᨾᩪᩃᨠᩣᨶᩴ ᩁᩈᨹᩮᩣᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᨿᨾᨠᩣᨶᩴ ᩁᩈᩣᨿᨲᨶᨾᩪᩃᨠᩔ ᨧ ᨹᩮᩣᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᨿᨾᨠᩔ ᨸᨭᩥᩅᨧᨶᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᩮᨶᩮᩅ ᨠᨳᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨸᩩᩁᩮ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶᨿᩮᨶᩮᩅ ᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᩴ ᨶ ᨠᩣᨲᨻ᩠ᨻᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨿᩴ ᨠᩣᨲᨻ᩠ᨻᩴ, ᩑᨲᩴ ᨣᨶ᩠ᨵᩁᩈᨹᩮᩣᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᨾᩪᩃᨠᩣᨶᩴ ᨾᨶᩣᨿᨲᨶᨵᨾ᩠ᨾᩣᨿᨲᨶᨿᨾᨠᩣᨶᩴ ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨴᩥᨸᨬ᩠ᨧᩣᨿᨲᨶᨾᩪᩃᨠᩮᩉᩥ ᨾᨶᩣᨿᨲᨶᨵᨾ᩠ᨾᩣᨿᨲᨶᨿᨾᨠᩮᩉᩥ ᩈᨴᩥᩈᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩤ᪨ ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨿᨲᨶᩣᨴᩥᨾᩪᩃᨠᩣᨶᩥ ᩈᨲ᩠ᨲᩣᨿᨲᨶᨿᨾᨠᩣᨶᩥ ᩈᨲ᩠ᨲᩣᨿᨲᨶᨾᩪᩃᨠᩣᨶᩥ ᩈᨻ᩠ᨻᩣᨶᩥ ᩋᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᩮᨶᩮᩅ ᩋᩃᨻ᩠ᨽᨾᩣᨶᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᨲᩣᨴᩔᨶᩮᨶ ᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᩥᨲᩣᨶᩥ ᨶᩣᨾ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩈᨻ᩠ᨻᩮ ᨿᨾᨠᩣᨶᩥ ᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᩥᨲᩣᨶᩥ ᨶᩣᨾ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩦ”ᨲᩥ᪨

ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨶ᩠ᨲᩮᨸᩥ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩮᨸᩦᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨧ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᨣ᩠ᨣᩉᨱᩮᨶ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩮᩣ ᨣᩉᩥᨲᩮᩣᨲᩥ ᩅᩮᨴᩥᨲᨻ᩠ᨻᩮᩤ᪨ ᩈᨥᩣᨶᨠᩣᨶᩴ ᩈᨧᨠ᩠ᨡᩩᨠᩣᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᨸᩁᩥᨸᩩᨱ᩠ᨱᩣᨿᨲᨶᨾᩮᩅ ᩒᨸᨸᩣᨲᩥᨠᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᩑᩅ-ᩈᨴ᩠ᨴᩮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ-ᩑᨲᩔ ᨸᨴᨲᩮᩣ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨿᨳᩣ “ᩈᨥᩣᨶᨠᩣᨶᩴ ᩋᨧᨠ᩠ᨡᩩᨠᩣᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩍᨴᩴ ᩋᨸᩁᩥᨸᩩᨱ᩠ᨱᩣᨿᨲᨶᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨶ ᩑᩅᩴ “ᩈᨥᩣᨶᨠᩣᨶᩴ ᩈᨧᨠ᩠ᨡᩩᨠᩣᨶ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩑᨲᩴ᪨ ᩑᨲᩴ ᨸᨶ ᨸᩁᩥᨸᩩᨱ᩠ᨱᩣᨿᨲᨶᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩤ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩮᩤ᪨ ᨲᩮᨶ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩮᨸᩥ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨲᩣ ᨶ ᩅᩣᩁᩥᨲᩣ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ᪨

᪑᪑-᪑᪕᪨ ᨿᨲ᩠ᨳ ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨿᨲᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩁᩪᨸᩦᨻᩕᩉ᩠ᨾᩃᩮᩣᨠᩴ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᨲᩦᨲᩥ ᨶᩥᨿᨾᩮᩣ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᨶᩮᩣ ᩈᩉᩩᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᨲ᩠ᨳᩴ ᨸᩔᨶ᩠ᨲᩮᩤ ᩅᨴᨲᩥ, ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᩅᩣᩁᩮ ᨸᨶ ᩑᨠᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᨸᩩᨣ᩠ᨣᩃᩔ ᩋᨽᩣᩅᨲ᩠ᨲᩣ ᨿᨲ᩠ᨳ ᨠᩣᨾᨵᩣᨲᩩᨿᩴ ᩁᩪᨸᨵᩣᨲᩩᨿᨬ᩠ᨧ ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨿᨲᨶᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᨲᨲ᩠ᨳ ᩈᩮᩣᨲᩣᨿᨲᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᩑᨠᨲᩮᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩦᨲᩥ “ᩋᩣᨾᨶ᩠ᨲᩣ”ᨲᩥ (ᨿᨾ᪨ ᪑᪨ᩋᩣᨿᨲᨶᨿᨾᨠ᪨᪑᪑) ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨

“ᨿᩔ ᩅᩣ ᨸᨶ ᩁᩪᨸᩣᨿᨲᨶᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᩥᩔᨲᩥ, ᨲᩔ ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨿᨲᨶᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᩥᩔᨲᩦᨲᩥ? ᩋᩣᨾᨶ᩠ᨲᩣ”ᨲᩥ ᩅᨲ᩠ᩅᩣ ᨸᨭᩥᨬ᩠ᨬᩣᨲᩴ, ᨶᨶᩩ ᨿᩮᩣ ᨣᨻ᩠ᨽᩈᩮᨿ᩠ᨿᨠᩮᩈᩩ ᨣᨶ᩠ᨲ᩠ᩅᩣ ᨸᩁᩥᨶᩥᨻ᩠ᨻᩣᨿᩥᩔᨲᩥ, ᨲᩔ ᩁᩪᨸᩣᨿᨲᨶᩴ ᨸᨭᩥᩈᨶ᩠ᨵᩥᨿᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᩥᩔᨲᩥ, ᨶ ᨸᨶ ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨿᨲᨶᨶ᩠ᨲᩥ? ᨿᩔ ᩁᩪᨸᩣᨿᨲᨶᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᩥᩔᨲᩥ, ᨲᩔ ᨲᨴᩅᨲ᩠ᨳᩔ ᨸᩩᨣ᩠ᨣᩃᩔ

រូបាយតនុប្បាទតោ វដ្ដំ ចក្ខាយតនសង្ខាតុប្បាទស្ស បចត្តិយបិ កថិយ្យត្តស្ស បដិញ្ញាតព្ពត្តា អថ ពង្ខា "ឃស្ស ចា បត រូបាយតនំ តុប្បជ្ជិស្សតិ, តស្ស ចក្ខាយតនំ តុប្បជ្ជិស្សតីតិ? អាមន្តា"តិ បដិញ្ញាតំ, តត្ត ពត្ថុវេយ្យាពស្ស បត្តិមកថិកាស្ស វុបបជ្ជត្តស្ស ឲពាងឋមឋត្តាហា ឍូរតោ ចិតស្ស រូបាយតនំ តុប្បជ្ជិស្សតិ តោ ច ចក្ខាយតនំ តុប្បជ្ជិស្សតីតិ? តស្មិំ កវេច កថិយ្យត្តស្ស វុប្បាទស្ស អតាពតការេចត អចចតតោ កចត្តុវេ ហិ តស្ស តស្ស អាយតនសង្ខាតស្ស វេយា អាគិវុប្បាទោ បដិឋត្តិយំ បចវេត្ត ច កថិយ្យតិ, វេសា អតាពតុប្បាទោ តត្ថារេចត ចុក្ខតិ អង្គាបក្ខុប្បត្តាតត្តោពឆត្តា ត បត វេយា តស្មិំវេយច កវេច បចវេត្ត កថិយ្យតិ, វេសា អតាពតុប្បាទការេចត ចុក្ខតិ អង្គាបក្ខុប្បត្តត្តោពឆត្តា អង្គាចវេឋត វេហត្ត ពមូឌបចត្តស្ស បក្ខុប្បត្តាឌិកាលវេកវេឌា អឆិវេប្បេតោ ឲចក្ខា ពត្វា ឰត្រ្ទិយឃមវេព (ឃម ៌ ៦ ៌ ឰត្រ្ទិយឃមព ៌ ៦៤ប) "ឃស្ស ឰត្តិត្រ្ទិយំ វុប្បជ្ជតិ , តស្ស ឞុរិសិត្រ្ទិយំ វុប្បជ្ជិស្សតីតិ? បត្តិមកថិកាតំ ឰត្តីតំ វុបបជ្ជត្តីតំ, ឃា ច ឰត្តិវេយា រូបិចឆរំ អរូបិចឆរំ វុបបជ្ជិត្វា បរិតិព្ពាយិស្សត្តិ, ឃា ច ឰត្តិវេយា ឲវេតវេតច ការេចត ពតិចិ កវេច ឆវេស្សត្វា បរិតិព្ពាយិស្សត្តិ, តាសំ វុបបជ្ជត្តីតំ តាសំ ឰត្តិត្រ្ទិយំ វុប្បជ្ជតិ, វេតា ច តាសំ ឞុរិសិត្រ្ទិយំ វុប្បជ្ជិស្សតី"តិ ចុត្តំ ៌ ត ហិ តាសំ សព្ពាសំ តស្មិំ កវេច បចវេត្ត ឞុរិសិត្រ្ទិយំ ត វុប្បជ្ជិស្សតិ លិក្ខបរិចត្តតសម្ភាចា, កចត្តុវេ បត អាគិវុប្បាទស្ស អកាច់ សត្តាយ "វេតា ច តាសំ ឞុរិសិត្រ្ទិយំ វុប្បជ្ជិស្សតី"តិ ចុត្តំ ៌ កចត្តុវេ ហិ អាគិវុប្បាទស្ស អតាពតត្តំ អឆិវេប្បេតត្តិ ៌ ឲចក្ខា ពត្វា "ពតិចិ កវេច ឆវេស្សត្វា"តិ កចក្កហណំ ពតត្តិ ៌

"អាយតតាតំ បដិលាភោ ឌាតី"តិ (ឌី ៌ តិ ៌ ៦ ៌ ៦ប់ប; ឋិក ៌ ៦៦វ) ចចតតោ ចំចំអាយតតគិព្ពត្តពកវេមុត ពហិតបដិសត្តិកស្ស អចស្សិកាឌិអាយតតស្ស ឃាច អាយតតបរិបូរិ, តាច វុប្បជ្ជតីតិ បត អវេត្ត ពឃ្សារេត បុច្ឆាចូយថិយ្យជ្ជតំ ឞូបបត្ត វេហាតិ ៌ ឲចក្ខា សតិ "ឃស្ស ចា បត វេសាតាយតតំ តុប្បជ្ជិស្សតិ, តស្ស ចក្ខាយតតំ តុប្បជ្ជតីតិ? បត្តិមកថិកាតំ បញ្ចូវេចាកាវេ វុបបជ្ជត្តាតំ, វេយ ច អរូបិ វុបបជ្ជិត្វា បរិតិព្ពាយិស្សត្តិ, វេតសំ វុបបជ្ជត្តាតំ វេតសំ វេសាតាយតតំ តុប្បជ្ជិស្សតិ, វេតា ច វេតសំ ចក្ខាយតតំ តុប្បជ្ជតី"តិ ឲចយាឌីសុ (ឃម ៌ ១ ៌ អាយតតឃមព ៌ ៨វ) ពត្តុវេយ្យាកាបិ បត្តិមកថិកាឌវេយា វុបបជ្ជត្តា ពហិតា វេហាត្តិ ៌ ឲចក្ខា ពត្វា ឰត្រ្ទិយឃមវេព (ឃម ៌ ៦ ៌ ឰត្រ្ទិយឃមព ៌ ១ប៤) "ឃស្ស ចា បត វេសាមតស្សិត្រ្ទិយំ វុប្បជ្ជតិ, តស្ស ចក្កុត្រ្ទិយំ វុប្បជ្ជតីតិ? អាមត្តា"តិ ឰឌបិ វុបបត្ត វេហាតិ ៌ វេសាមតស្សិត្រ្ទិយុប្បាទកស្ស ពមូស្ស ឲពវេត្តត ចក្កុត្រ្ទិយុប្បាទតោ ពត្ថុវេបិ ឃាច ចក្កុត្រ្ទិយុប្បត្តិ, តាច វុប្បជ្ជមាតតាយ តស្សា អកិតត្តិតព្ពត្តា ៌

ឃំ បត "ឃស្ស ចា បត ឃត្ត រូបាយតតំ វុប្បជ្ជិត្ត, តស្ស តត្ត ឈាតាយតតំ វុប្បជ្ជតីតិ? កាយាចចរា ចចត្តាតំ, អឈាតកាតំ កាយាចចរំ វុបបជ្ជត្តាតំ, រូបិចចរាតំ វេតសំ តត្ត រូបាយតតំ វុប្បជ្ជិត្ត, វេតា ច វេតសំ តត្ត ឈាតាយតតំ វុប្បជ្ជតី"តិ ឲត្ត "អឈាតកាតំ កាយាចចរំ វុបបជ្ជត្តាត"ត្តិ (ឃម ៌ ១ ៌ អាយតតឃមព ៌ លិ៤) ចុត្តំ, តំ វេយ ឲពាងឋមឋត្តាហា ឍូរតោ កាលំ ពរិយ្យត្តិ, វេតសំ ឈាតាយតតាគិព្ពត្តពកវេមុត ពហិតបដិសត្តិកាតំ ចវេសត ចុត្តត្តិ វេចឌិតព្ពំ ៌ "ឃស្ស ឃត្ត ឈាតាយតតំ ត តិរុជ្ឈតិ, តស្ស តត្ត រូបាយតតំ ត តិរុជ្ឈិស្សតីតិ? កាយាចចរំ វុបបជ្ជត្តាតំ, អឈាតកាតំ កាយាចចរា ចចត្តាតំ, រូបិចចរាតំ វេតសំ តត្ត ឈាតាយតតំ ត តិរុជ្ឈតិ, វេតា ច វេតសំ តត្ត រូបាយតតំ ត តិរុជ្ឈិស្សតី"តិ ហិ ឲត្ត "អឈាតកាតំ កាយាចចរា ចចត្តាត"ត្តិ (ឃម ៌ ១ ៌ អាយតតឃមព ៌ ១ប៦) ចចតំ អតុប្បវេត្តវេយច ឈាតាយតតេ ពត្ថុវេយ្យាកាតំ ចុតិ អត្តីតិ ឌីវេបតិ ៌ ត ហិ កាយាចចវេវ ពត្ថុវេយ្យាពវេតា អវេញ្ញា អឈាតវេកា អត្តិ ឆមូហឆយថិកវេក្ក (ឋិក ៌ ៨លិប អាឆវេយា) "កាយឆាតុយា វុបបត្តិក្ខវេណ ពស្សចិ អដ្ឋាយតតាតិ បាតុកវេត្តី"តិ អចុត្តត្តាតិ ៌ អថ ពង្ខា

ဌបបរ៉ិតិរេក ៖ច សត្ថាយ ព្ចួឆ, ព្ចត្រ្កិយយយរេក ច យឆាឥស្សិតាស្ ប្ចុង្ឆាស្ “អាយត្តា”តិ ទុត្តត្តិ ត ចិន្ណាយតីតិ? យយរេក សត្តិន្ទ្ទារតត កហិតត្វស្ស ៖ករេឥរេស សំសយត្វសម្ពុរេចត បដិចចតស្ស អករោលរេតា៉ កិត្តិតរេត្ថា ហិ ត បដិចចតចិស្សន្ថុត៌ រេហាតិ៉ យឌិ សិយា,

បរិបុណ្ណចិស្សន្ថុតរេយច ត សិយាតិ៉ អឆ កស្មា “យស្ស ចា បត រេសាយតស្សិត្រ្កិយំ ហ្ចុបប្បន្ថុតិ, តស្ស ចក្ខុត្រ្កិយំ ហ្ចុបប្បន្ថុតីតិ? អាយត្តា”តិ (យយ៉ ៣៉ ព្ចត្រ្កិយយយក៉១ប័៩) ព្ចុរិតា “កត្តុរេសឃ្យុកាត់ រេសាយតស្សបដិសន្ធិ តត្តិ”តិ ត ចិន្ណាយតីតិ? “កាយឆាត្យយា ហ្ចុបបត្តិក្ខុរេលា កស្ស ឥសិត្រ្កិយាតិ បរ៉ិត្យកចត្តិ? កត្តុរេសឃ្យុកាត់ សត្តាត់ សរេហត្យកាត់ ខាលាសយ្យឃុត្តាត់ ហ្ចុបបត្តិក្ខុរេលា ឥសិត្រ្កិយាតិ បរ៉ិត្យកចត្តិ កាយិត្រ្កិយំ យតិត្រ្កិយំ ព្ចត្តិត្រ្កិយំ ចា ប្ចុរិសិត្រ្កិយំ ចា ឌីចិតិត្រ្កិយំ រេសាយតស្សិត្រ្កិយំ ចា ហ្ចុរេបក្ខិត្រ្កិយំ ចា សន្ធិត្រ្កិយ”ត្តិអាឌិចចតរេតា (ចិក៉ ១០០៣)៉

តិរេទាឆចារេទ អតាកតកាលរេកឥ យឆា តរេស្សច ចិត្តស្ស តិរេទារេឆា អតាកតការេចត តស្ស ហ្ចុប្បត្តិក្ខុរេលា ទុរេត្វា, ៖ចំ តរេស្សច កប្ចុឥសត្តាតស្ស តិរេទារេឆា អតាកតការេចត តស្ស ហ្ចុប្បារេឥ ចត្តរេត្ថាតិ សត្វាត្ត ហ្ចុបបន្ថុត្តាត់ ៖ច រេសា តឆា ទុរេត្វា, ត ហ្ចុប្បត្តាត់៉ ហ្ចុប្បត្តាត់ បត អន្ណាស្ស អតាកតស្ស សត្តាតស្ស តិរេទារេឆា អតាកតការេចត ចត្តរេត្ថា, ត តរេស្សច៉ តស្ស ហិ ហ្ចុប្បារេកាតត្តាទិ តិរេទារេឆា អារេទន្ថា តាយ រេហាតីតិ៉ តស្មា អរេហតំ បចរេត្វ រេសាតស្ស ចក្ខុស្ស ច រេកឥ សតិបិ អតាកតកាលិយសតចរេសរេតច “យស្ស ចក្ខាយតត់ តិរុន្ថិស្សតិ, តស្ស រេសាតាយតត់ តិរុន្ថិស្សតីតិ? អាយត្តា៉ យស្ស ចា បត រេសាតាយតត់ តិរុន្ថិស្សតិ, តស្ស ចក្ខាយតត់ តិរុន្ថិស្សតីតិ? អាយត្តា”តិ ចិស្សន្ថុតក្ចុយំ ហ្ចុបបត្តរេយច រេហាតីតិ៉ យស្មា ច ហ្ចុបបត្តិអតត្តាទិ តិរេទារេឆា អារេទន្ថា តាយ រេហាតិ, តំតិន្ទ្ទាតកាចរេតា បត ទុតិយា តិរេទាឆចចត់, តស្មា បចរេត្វ តិរុន្ធ្ទិបិ សត្តារេតកាឥរេស អតិរុន្ធ្ទំ ហ្ចុបិរោយ អតិន្ទ្ទិតតិរេទារេឆាតិ ទុតិយាច តស្ស តិរេទារេឆាតិ ទុន្ទ្ទតិ៉ ចក្ខុតិ ហិ “យស្ស ចា បត រេសាយតស្សិត្រ្កិយំ តិរុន្ថិតិ, តស្ស ចក្ខុត្រ្កិយំ តិរុន្ថិតីតិ? អាយត្តា”តិ, រេតរេតត្វាបិ ទុតិតិរេទារេឆ ៖ច ច អឌិរេបរេតា យញ្ជា បចរេត្វ តិរុន្ថិស្សតិ, តញ្ជា តិន្ទ្ទាតចរេសត ទុតិយា ៖ច តិរុន្ថិស្សតីតិ ទុត្តត្តិ “អាយត្តា”តិ យុត្តំ បដិចចត់៉ “សចក្ខុកាត”ត្តិអាឌីស្ ច “បដិលន្ធចក្ខុកាត”ត្តិអាឌិតា អរេត្វា ចិន្ណាយតីតិ៉

“យស្ស ចក្ខាយតត់ ត តិរុន្ថតិ, តស្ស រេសាតាយតត់ ត តិរុន្ថិស្សតីតិ? សរេត្ថាសំ ហ្ចុបបន្ថុត្តាត់, អចក្ខុកាត់ ឥចត្តាត់ រេតាសំ ចក្ខាយតត់ ត តិរុន្ថតិ, រេតា ច រេតាសំ រេសាតាយតត់ ត តិរុន្ថិស្សតី”តិ ៖ត្វ អាទុរេប្ប បន្ធិយកចិរេក ឥរេបត្វា សរេត្ថា ហ្ចុបបន្ថុត្តា, អចក្ខុកា ឥចត្តា ច កហិតាតិ ឥរ្ទន្ថា៉ រេត ហិ ទុតិយរេកាន្ទ្ទារេសត សត្តឃ្យុត្តិ តឥរេបក្ខត្វា សាចរេសរេសយិធំ សត្តាចចត់ អចក្ខុចចតត្តុាតិ៉ “អាទុរេប្ប បន្ធិយកចិកាត”ត្តិ ៖ត្វ ច អត្វុបរេតា បញ្ជរេចាកាទិ អកន្ឆ្នា អតត្តាបបត្តិកាបិ “អត្វុប បន្ធិយកចិកា”ព្ចុត្តុច សត្តឃ្យុត្តិ រេចឌិតត្តា៉ ៖ស តរេយា អន្ណាស្បិ ៖ចទុរេបស្បុតិ៉

បចត្តិចារេចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៉

អាយតតយយកចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៉

៣៉ ឆាត្យយក់

១-១៥. លព្ភមានន្តិ ឯកំ បវត្តិវារេ សង្ខាតុសម្ពន្ធានំ យមកានំ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតាទិសម្ពន្ធានញ្ច ទុតិយបទស្ស អលព្ភមានតំ សន្ធាយ វុត្តំ។

ធាតុយមកវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៥. សច្ចយមកំ

១. បណ្ណត្តិវារោ

ឧទ្ទេសវារវណ្ណនា

១០-១៩. "ទុក្ខំ ទុក្ខសច្ចន្តិ? អាមន្តា"តិ ឯត្ថ កិញ្ចាបិ ទុក្ខទុក្ខំ សង្ខារទុក្ខំ វិបរិណាមទុក្ខន្តិ តីសុបិ ទុក្ខសទ្ទោ បវត្តតិ, "ជាតិបិ ទុក្ខា"តិអាទិនា (មហាវ. ១៤; វិភ. ១៥០) ជាតិអាទីសុ ច, ឯសោ បន ទុក្ខទុក្ខតោ អញ្ញត្ថ បវត្តមានោ អញ្ញនិរបេក្ខោ នប្បវត្តតិ។ សុទ្ធោ បន ទុក្ខបទំ អញ្ញនិរបេក្ខំ គហេត្វា បណ្ណត្តិសោធនំ ករោតិ, តេន និប្បរិយាយតោ ទុក្ខសភាវត្តា ឯវ យំ ទុក្ខទុក្ខំ, តម្បិ ទុក្ខទុក្ខំ ឯវ ទុក្ខសច្ចំ, តញ្ច ឯកទេសេន ទុក្ខសច្ចមេវាតិ "អាមន្តា"តិ វុត្តំ។ សុទ្ធសច្ចវារេ សច្ចវិភង្គេ វុត្តេសុ សមុទយេសុ កោចិ ផលធម្មេសុ នត្ថិ, ន ច ផលធម្មេសុ កោចិ និរោធោតិ វុច្ចមានោ អត្ថិ, មគ្គសទ្ទោ ច ផលផលង្គេសុ មគ្គផលត្តា បវត្តតិ, ន មគ្គកិច្ចសព្ភាវា។ បរិនិដ្ឋិតនិយ្យានកិច្ចានិ ហិ តានិ។ និយ្យានវាចកោ ឯត្ថ មគ្គសទ្ទោ, ន និយ្យានផលវាចកោ, តស្មា សមុទយោ សច្ចំ, និរោធោ សច្ចំ, មគ្គោ សច្ចន្តិ ឯតេសុបិ "អាមន្តា"ឥច្ចេវ វិស្សជ្ជនំ កតំ។

អថ វា បទសោធនេន បទេសុ សោធិតេសុ សច្ចវិសេសនត្តា ឯវ ទុក្ខាទិសទ្ទា ឧភ គហិតាតិ វិញ្ញាយន្តិ។ តេសំ បន ឯកន្តេន សច្ចវិសេសនភាវំ, សច្ចានញ្ច តព្ពិសេសនយោគវិសេសំ ទីបេតុំ សុទ្ធសច្ចវារោ វុត្តោតិ សច្ចវិសេសនានំ ទុក្ខាទីនំ ឯកត្តសច្ចតា "ទុក្ខំ សច្ចំ…បេ… មគ្គោ សច្ចន្តិ? អាមន្តា"តិ វុត្តន្តិ។ យថា ចេត្ថ, ឯវំ រូបក្ខន្ធាទីសុបិ សុទ្ធខន្ធាទិវារេសុ ខន្ធាទិវិសេសនត្តានមេវ រូបាទីនំ គហណំ យុត្តំ។ អដ្ឋកថាយំ (យម. អដ្ឋ. ខន្ធយមក ២៦) បន "យស្មា បិយរូបសាតរូបសង្ខាតំ វា រូបំ ហោតុ ភូតុបាទារូបំ វា, សព្ពំ បញ្ចសុ ខន្ធេសុ សង្គហំ គច្ឆតេវ, តស្មា អាមន្តាតិ បដិជានាតី"តិ វចនេន រូបាទិវេទនាទិទុក្ខាទិគ្គហណេហិ សុទ្ធខន្ធាទិវារេសុបិ ខន្ធាទិវិសេសនតោ អញ្ញម្បិ គហិតាតិ អយមេត្ថ ទីបិតោ ហោតិ, តេន តទនុរូបតាវចនេន បាឡិតោ អត្ថោ វុត្តោ។

ឧទ្ទេសវារវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១ៈ បចត្តិចារចណ្ណា

១លិ-១៩៖ អត្តយរយាស្កុ្ថាចាយាតយ្យិតិ ព្ទាជំ ខេតាស់ អទិយត្វា ទ្យក្លូរច្ចេត ក្ខបបជ្ជខេត អាយន្កា ឃិយាតិ ពត្វា ទ្យត្តំៈ តណ្យាចិប្បយ្យុត្តចិត្តស្សាតិ ព្ទាជំ បញ្ញូចោពារចេរយខេតច ពេហោតព្ទត្តិ ទ្យត្តំៈ យស្ស ទ្យក្លូរច្ចំ ក្ខប្បជ្ជតីតិ ឲខេត បត រត្តិជ្ជារតេត រខ្លា ក្ខបបជ្ជត្តា បចត្តិយំ

ចត្យចោពារេ យក្កុផលខេតា អញ្ញាចិត្តាតំ ក្ខប្បាទក្លូលាយបក្កិខេតា បញ្ញូចោពារេ ច រញ្ញាចិត្តាតំ ក្ខប្បាទក្លូលាយបក្កិខេតា រក្កហិតាតិ ខេតរំ្បច រត្តិជ្ជារតេត តិទ្ធិខេតស្ម ខេពចិ "បចខេត្ត តណ្យាចិប្បយ្យុត្តចិត្តស្ស ក្ខប្បាទក្លូលោ"តិ ឲខេត ទ្យក្លូរយុទខេយស្ម ឲពខេពារ្ជោរប្បចត្តិរយក្កិខេតា

ទស្សឹយត្តិ រត្តិជ្ជារតេត ពហិតខេស្សច ចិកាពទស្សតខេតា, ខេតត ចត្យចោពារាតយ្យិ ពហណំ ក្ខបបត្តខេយចៈ ត ហិ ខេតស្ម យក្កុផលុប្បាទរយក្កឹស្ម បរក្កតា អត្តិ ចំរយក្កឹតំ ខេតរំ រត្តិជ្ជារតេត អក្កុហិតត្វាតិៈ ព្ទាជំ ព្ទាឆ ត ពេហោតព្ទត្តិ ព្ទាជំ ចត្យចោពារេ ផលរយាបត្តិចិត្តំ ព្ទាឆ រច្ចាតំ ក្ខប្បាទចចខេត ត ពេហោតព្ទត្តិ ទ្យត្តំ ខេហាតិៈ

ឲត្វ ច រខ្លារំ ក្ខបបជ្ជត្តាតត្តិ ព្ទាជំ ពយ្ជបចត្តស្ស បឲយុប្បាទទស្សខេតត ទ្យត្តំ, អរញ្ញារត្តារបត្វ រក្កហិតាៈ បចខេត្ត តណ្យាចិប្បយ្យុត្តចិត្តស្ស ក្ខប្បាទក្លូលោតិ ព្ទាជំ បត រយុទយរច្ចុប្បាទខេចាយិស្សស្ស ទ្យក្លូរច្ចុប្បាទស្ស ចំទហិតស្ស ទស្សតចរយត ទ្យត្តំៈ តណ្យាយ ក្ខប្បាទក្លូលោតិ ចំរហិតស្ស រយុទយរច្ចុប្បាទខេចាយិស្សស្សៈ ខេតរំ បត អរញ្ញារត្តាតំ បចត្តិយំ ទ្យក្លូរច្ចស្ស ក្ខប្បាទោ រញ្ញាត្វ ត ពហិខេតា, តឆា តិខេទាខេឆា ចាតិៈ យក្កុរច្ចយរពេបិ ឲរយច តខេយាៈ ខេតរំ តស្មិ ក្ខបបត្តិក្លូលោ ច តណ្យាចិប្បយ្យុត្តចិត្តប្បត្តិក្លូលោ ចាតិ ឲចរយត្វ ពលាចរយត ឱ្យពារយា ខេចឌិតខេត្តាតិ ទ្យត្តំ, ឲចញ្ញា រតិ "យស្ស យត្វ ទ្យក្លូរច្ចំ ក្ខប្បជ្ជតិ, តស្ស តត្វ រយុទយរច្ចំ ក្ខប្បជ្ជិស្សតី"តិ (យម ៌ រច្ចយពៈ លិ១) ឲតស្ស ចិស្សជ្ជខេត បត្តិយពេរ្ជោរ "ព្ទាតខេទរំ ចត្យចោពារំ បញ្ញូចោពារំ ក្ខបបជ្ជត្តាតំ, បចខេត្ត ចិត្តស្ស ក្ខប្បាទក្លូលោ ខេតរំ តត្វ ទ្យក្លូរច្ចញ្ញា ក្ខប្បជ្ជតិ រយុទយរច្ចញ្ញា ក្ខប្បជ្ជិស្សតី"តិ ព្ទាជំ ត យុរខ្លេយ្យៈ ត ហិ ក្ខបបត្តិក្លូលោ ចិត្តប្បត្តិក្លូលោ ច រយុទយរច្ចំ ក្ខប្បជ្ជិស្សតីតិៈ តស្មា ក្ខបបត្តិក្លូលាតណ្យាចិប្បយ្យុត្តចិត្តប្បត្តិក្លូលាយបក្កឹតំ បុក្កលិតំ យស្មិ ពាយាចចរាឌិឱ្យពារយ យា ក្ខបបត្តិ ចិត្តប្បត្តិ ច បចត្តយាតា, តត្វ ខេតរត្តិ ឱ្យពារចរយខេតចេត្វ តត្វ-រក្តស្ស អខេត្វា យុជ្ជតិៈ បុក្កខេលិពារចាខេទា ខេហរៈ តត្វ បុក្កលចិរយរទស្សតត្វំ "រខ្លារំ ក្ខបបជ្ជត្តាត"ត្តិអាឌិ ទ្យត្តំ, ឱ្យពារយា បត យត្វ ខេត, រយា ឲចាតិៈ

"រខ្លារំ ចចត្តាតំ បចខេត្ត ចិត្តស្ស កក្កុក្លូលោ អាទ្វបេ្យ យក្កុស្ស ច ផលស្ស ច ក្ខប្បាទក្លូលោ ខេតរំ រយុទយរច្ចញ្ញា ត្សប្បជ្ជតិ ទ្យក្លូរច្ចញ្ញា ត្សប្បជ្ជតី"តិ ឲត្វ បត "បចខេត្ត ចិត្តស្ស កក្កុក្លូលោ ទ្យក្លូរច្ចំ ត្សប្បជ្ជតី"តិ ចិត្តបជិតទ្ធទ្យត្តិត្វា ចិត្តជន្វុបខេយច ព្ទាឆាឆិខេប្យតំ, ត ពយ្ជជាឌិន្វុបំ ចិត្តំ អតខេបក្លូិតាច ក្ខប្បជ្ជតខេតាតិ ខេពចិ ចគត្តិៈ "យស្ស ចាបត រយុទយរច្ចំ ត្សប្បជ្ជតី"តិ ឲខេតត បត រត្តិជ្ជារតេត ពហិខេតា បុក្កខេលិ ត ចិត្តំ អខេបក្លូិតាច ពហិខេតា, អឆ ខេលា ខេយា ខេពាចិ ឲចំបពាខេទា, តស្មា "តស្ស ទ្យក្លូរច្ចំ ត្សប្បជ្ជតី"តិ ឲខេតត ច ត ចិត្តាខេបក្លូខេយច ទ្យក្លូរច្ចំ ទ្យត្តំ, អឆ ខេលា យំ ពិត្យាតិ ចិត្តស្ស កក្កុក្លូលោ យំ ពិត្យា ទ្យក្លូរច្ចំ ត្សប្បជ្ជតីតិ អយយខេត្វា ចិញ្ញាយតីតិៈ ត ហិ យយខេព ចិគឌិតខេត្លា អចិគត្តា តាយ បុច្ឆា អត្តីតិៈ

"ស្កុ្ថាចាយាតំ ទ្យតិខេយ ចិខេត្តចត្តយាខេត"តិ ព្ទាជំ រញ្ញាត្តិខេយត បរិច្ឆេទេត យស្ស យត្វ ទ្យក្លូរច្ចំ ក្ខប្បជ្ជិត្វ, ខេតា ច រយុទយរច្ចំ,

ហ៊ៃស្សតចេសត ចុត្តំ៉ ហស្មិ បត ឥស្សិតេ តេត សយាតកាហិកត្វា ត្វុហិឃាក្យុសលចិត្តតោ បុរិយសត្តាចិត្តសយក្តិតោ តេតតច ឥស្សិតា តោហត្តិ៉ តេសយ្យិ ហិ ហត្វ ត្វក្លសត្ថិ ស្តុប្បខ្ចិត្វ តោ ច តេហំ ហត្វ សយុតឃសត្ថិ ស្តុប្បខ្ចិត្វាហិ៉ ខុចត្បា កត្វា “ត្ពុហតេសំ ចត្យុចោកាសេបត្បាចោកាសេត”ត្តិ ខុត្វ ឃចាចុត្តា ឃុត្តាចាសា អក្កហិតា តោហត្តិ៉ ឃចា “ឃស្ស ឃត្វ ត្វក្លសត្ថិ ស្តុប្បខ្ចិតិ, ហស្ស ហត្វ សយុតឃសត្ថិ ស្តុប្បខ្ចិត្វា”ហិ (ឃយ៉ ១៉ សត្វឃយក៉៩១) ខុហស្ស ចិស្សខ្ចុតេ “ឃុត្តាចាសាត ស្តុបបត្តិចិត្តស្ស ស្តុប្បាគក្លតោ”ហិ (ឃយ៉ ១៉សត្វឃយក៉៩១) ខុតេតតច ស្តុបបត្តិចិត្តុប្បាគក្លាសយក្តិសយាតកាហិកា ត្វុហិឃាក្យុសលតោ បុរិយសត្តាចិត្តុប្បាគក្លាសយក្តិតោ ឥស្សិតា តោហត្តិហិ ត តេ “ត្ពុហតេស”ត្តិ ខុតេត កាឃត្តិ, ខុចមិឌាមិ ឥត្វត្តត្តិ៉ “ត្ពុហតេស”ត្តិ ចចត បត្បាចោកាសាត ចិសេសតត្វំ, ត ចត្យុចោកាសាត៉ ត ហិ តេ បុតេត្តា ចុត្តា ចខ្ចុតត្តា សត្តិ បត្បាចោកាសា ចិឃ ឃចាចុត្តា ឃុត្តាចាសាហិ៉ “អភិសតេយតាចិត ហេសំ ហត្វ ត្វក្លសត្វា ស្តុប្បខ្ចិត្វ ឃក្កសត្វា ស្តុប្បខ្ចិត្វា”ហិ (ឃយ៉ ១៉សត្វឃយក៉៣១) ខុតេត សត្តិដ្ឋាតេត បុក្កតុលិកាសា អត្ថាឃត្ថាបរិគ្ហិត្តា កហិតាហិ ឃស្មិ ខ្ចាកាតេស អភិសតេយតាចិតោ, តេ ខុចំ “អភិសតេយតាចិត”ត្តិ ខុតេត កហិតាហិ ឥត្វត្តា ៉ តេត តេឃ កាយាចចតេ ត្វុបិចចតេ អត្វុបិចចតេ ចា អភិសតេយតាចិតោ ត្វុបិចចំ អត្វុបិចចំ ចា ស្តុបបត្តា, ឃាច ហត្វាភិសយតឃា ស្តុប្បតេត្តា កចិស្សហិ, ហាច តេ ខុត្វ ត កាឃត្តិ, តេ បត បុរិយកោដ្ឋាតេស “ឃុត្តាចាសាត ត្វុហិតេឃ ចិតេត្ត ចត្តយាតេត”ហិ ខុចំ ឥស្សិតេហិ ឃុត្តាចាតេស អត្តុប្បត្តាភិសយតេឃហិ សយាតកាហិកាហិ ចិស្មំ ត ឥស្សិតា៉ “អតភិសតេយតាចិត”ត្តិ កហិតា តេឃ សត្តត្វ ហត្វ ច អតភិសតេយតាចិតោ, តេហុ ឃុត្តាចាសាត កហលាកាលចិសេសតត្វំ “ឃុត្តាចាសាត ត្វុហិតេឃ ចិតេត្ត ចត្តយាតេត”ហិ (ឃយ៉ ១៉សត្វឃយក៉៣៧) ចុត្តត្តិ៉

ឃស្ស ចិត្តស្ស អតត្តសា អក្កយក្កំ បចិលភិស្សត្តិហិ ខុតេត តេចាគាតចិត្តសយក្តិតា សយាតកាហិកា ហតោ បុរិយហតេចិត្តសយក្តិតោមិ ឃាច សត្តត្តិយហល្យាសយ្យុឃុត្តចិត្តសយក្តិ, ហាច ឥស្សិតាហិ តេចដិហត្តា៉ ខុស តតឃា អតេត្តាហុ ខុចត្វុបេបត្វុហិ៉

បចតេត្ត ចិត្តស្ស កក្តក្លតោហិ អាកាហដ្ឋាតេត បចិសត្តិចិត្តស្សមិ កក្តក្លាកក្កហល់ ឥត្វត្តំ, ហចា “បចតេត្ត ចិត្តស្ស ស្តុប្បាគក្លតោ”ហិ អាកាហដ្ឋាតេត ច ត្វុហិចិត្តស្សមិ ស្តុប្បាគក្លាស្សាហិ៉ “ឃស្ស ត្វក្លសត្ថិ ត តិត្វុខ្ចាហិ, ហស្ស សយុតឃសត្ថិ ត តិត្វុខ្ចិស្សាហិ”ហិ (ឃយ៉ ១៉សត្វឃយក៉១១៩) ខុហស្ស ចិស្សខ្ចុតេ ត្តិឃុមិ កោដ្ឋាតេសហុ “អត្វុបេ យក្កស្ស ច ចលស្ស ច កក្តក្លតោ”ត្ពុតេត្វុច (ឃយ៉ ១៉សត្វឃយក៉១១៩) ចុត្តំ, ត ចិសេសិហំ៉ កស្មា? ខុកាស្សមិ យក្កស្ស ច ចលស្ស ច កក្តក្លាសយក្តិតោ ស្តុកឃកោដ្ឋាសកដតតោ៉ ឃស្ស ត្វក្លសត្ថិ ត តិត្វុខ្ចាហិហិ ខុតេត សត្តិដ្ឋាតេត កហិតេហុ ហិ អត្វុបេ យក្កចលកក្តក្លាសយក្តិហុ កោសត្វាំ ហិល្លំ ចលិត ត្តិត្តត្វា យក្កាត កក្តក្លាសយក្តិត តិតេត្តត្វំ អត្តុប្បាគត្វា អត្តតេត្តសា ចិបស្សតាភិកត្តិ កចតិកត្តិ ស្តុប្បាគត្វា តេឃ ស្តុបរិយកេក្ក ស្តុប្បាគស្សត្តិ, តេហំ សយុតឃសត្ថិ តិត្វុខ្ចិស្សាហិហិ តេហំតេឃច បត កោសត្វាំ អត្តសា ហល់អត្តុប្បាគត្វា ស្តុបរិយកេក្កាប្បាគត្តាត យក្កចលកក្តក្លាសយក្តិត សយុតឃសត្ថិ ត តិត្វុខ្ចិស្សាហិហិ៉ សាយត្តាចចតេតមិ ច បុរិយកោដ្ឋាតេស ចុត្តយាតេត បត្តិយកោដ្ឋាតេស ចក្លយាតេត ចខ្ចុត្វាច កហល់ តោហាហិ ឥស្សិតាឃំ តតឃាហិ៉

បចត្តិចាសេចល្លតា តិដ្ឋិហា៉

៧៉ បរិត្តាចាសេចល្លតា

១៤៣-១៥០។ បរិញ្ញាវារេ...បេ... តិស្សោបេត្ថ បរិញ្ញា លព្ភន្តីតិ ឯតេន វិសេសេតិ ខន្ធយមកាទីសុ សព្ពខន្ធាទីនំ វិយ សព្ពសច្ចានំ អបរិញ្ញេយ្យតាទស្សនត្ថំ សង្ខិត្តការណភាវេន ទ្វយស្ស វារស្ស អប្បវត្តិទស្សនត្ថញ្ច។ ទុក្ខស្ស បរិញ្ញត្តំ សមុទយស្ស ច បហានត្តំ ភាវេតិ ព្រហ្មចរិយំ វុស្សតីតិ បរិញ្ញាបហានានិ សច្ចេសុ ទស្សេតុំ ទុក្ខេ តីរណបរិញ្ញា វុត្តា, ន បហានបរិញ្ញា។ សមុទយេ ច បហានបរិញ្ញា, ន តីរណបរិញ្ញា។ ញាតបរិញ្ញា បន សាធារណាតិ ន គហេត្វា វុត្តា។ យញ្ហានាតិ ទុក្ខសមុទយានំ វិភាវេតីតិ ញាតបរិញ្ញា ន ហោតិ, ទុក្ខតីរណកិច្ចានំ និប្ផាទកតោ តីរណបរិញ្ញា ច, សមុទយស្ស អប្បវត្តិករណតោ ច បហានបរិញ្ញា ហោតិ តិស្សោបិ បរិញ្ញា ឯកក្ខណេ ឯវ យោជេតព្ពាតិ។

បរិញ្ញាវារវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

សច្ចយមកវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៤។ សង្ខារយមកំ

១។ បណ្ណត្តិវារវណ្ណនា

១។ ខន្ធាទយោ វិយ បុព្ពេ អវិភត្តា កាយសង្ខារាទយោតិ តេសំ អវិញ្ញាតត្តា “អស្សាសបស្សាសា កាយសង្ខារោ”តិអាទិនា (ម॰ និ॰ ៣॰ ៦៣៥) តយោ សង្ខារេ វិភជតិ។ កាយស្ស សង្ខារោតិ បទេន អត្ថេ សាមិអត្ថេ ឯវ សាមិវចនំ, ទុតិយេ អត្ថេ ករណអត្ថេ។ វចីយា សង្ខារោតិ ករណត្ថេ សាមិវចនំ។ ចិត្តស្ស សង្ខារោតិ ច ករណអត្ថេយេវ។ សោ បន ករណវចនស្ស អត្ថោតិ កត្វា “ករណេ សាមិវចនំ កត្វា”តិ វុត្តំ។

២-៥។ សុទ្ធិកឯកេកបទវសេន អត្ថាភាវតោតិ បទសោធនតំមូលកចក្កវារេហិ យោបិ អត្ថោ ទស្សិតោ ន្តិហិ បទេហិ លព្ភមានោ ឯកោ អស្សាសបស្សាសាទិកោ, តស្ស សុទ្ធិកេហិ កាយាទិបទេហិ សុទ្ធិកេន ច សង្ខារបទេន អវចនីយត្តា យថា រូបបទស្ស ខន្ធាទិបទេន ខន្ធបទស្ស ខន្ធសមុទាយោ បទសោធនេន ទស្សិតោ យថាធិប្បេតោ អត្ថោ អត្ថិ, ឯវំ ឯកេកបទស្ស យថាធិប្បេតត្ថាភាវតោតិ អធិប្បាយោ។ កាយោ កាយសង្ខារោតិអាទិ បន ចត្តារិ និយាមិ យទិ ចិត្តំ អទីបេត្វា សមុទិតោ កាយសង្ខារសទ្ទោ ឯកត្ថំ ទីបេតិ, កាយសង្ខារសទ្ទោ កាយសង្ខារេត្ថ ចត្តារោ ខន្ធសទ្ទោ វិយ រូបសទ្ទេន កាយសទ្ទេន វិសេសិតព្ពោតិ អធិប្បាយេន ចតតិ។ សុទ្ធសង្ខារវារោ ហោតីតិ ឯតេន ទ្វយស្ស វារស្ស បវត្តនេន ទស្សិតានំ យថាធិប្បេតានមេវ គហណតោ តេសញ្ច កាយាទិបទេហិ អគ្គហិតត្តា “កាយោ កាយសង្ខារោ”តិអាទិវចនស្ស អយុត្តិ ទស្សិតា។ ឯវ បន សង្ខារយមកេ កាយាទិបទានំ សង្ខារបទស្ស ច អសមានាធិករណត្តា “កាយោ សង្ខារោ, សង្ខារា កាយោ”តិអាទិប្បវត្តនយេន អធិប្បេតត្ថបរិច្ចាគោ

អភិនិប្បត្តត្ថបរិគ្គហោ ច កតោ និយាតិ សុទ្ធសង្ខារានំ មូលចក្កវារា ន វុត្តា. បទសោធនវារានំ មូលចក្កវារេហិ បន អសមានាធិករណេហិ កាយាទិបទេហិ សង្ខារសទ្ទស្ស វិសេសនីយតាយ ទស្សិតាយ វិសយោ ហោតិ “យោ អជ្ឈត្តប្បច្ចត្តិកោ កាយសទ្ទេន វិសេសិតោ កាយសង្ខារោ, ឯសោ អជ្ឈត្តប្បច្ចត្តិកេហិ វចីចិត្តេហិ វិសេសិតោ ឧទាហុ អញ្ញោ”តិ. ឯវំ សេសេសុបិ. ឯត្ថ តេសំ អញ្ញត្តទស្សនត្ថំ “កាយសង្ខារោ វចីសង្ខារោ”តិអាទិកា អនុលោមបដិលោមវសេន ៨ យមកានិ វុត្តានីតិ ទដ្ឋព្ពំ. អដ្ឋកថាយំ បន សុទ្ធសង្ខារវារដ្ឋានេ វុត្តត្តា អយំ នយោ សុទ្ធសង្ខារវារោតិ វុត្តោ.

បណ្ណត្តិវារវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

១. បវត្តិវារវណ្ណនា

១៨. បវត្តិវារេ សង្ខារានំ បុគ្គលិកត្តា ឱកាសត្តា ឈានំ ភូមិ ច វិសុំ ឱកាសភាវេន គហិតាតិ បុគ្គលវារេ ច ឱកាសវសេន បុគ្គលគ្គហណេន តេសំ ទ្វិន្នំ ឱកាសានំ វសេន គហណំ ហោតិ, តស្មា “វិនា វិតក្កវិចារេហិ អស្សាសបស្សាសានំ ឧប្បាទក្ខណេ”តិ ទុតិយតតិយជ្ឈានោកាសវសេន គហិតា បុគ្គលា វិសេសេត្វា ទស្សិតាតិ ទដ្ឋព្ពា. បុន បឋមជ្ឈានំ សមាបន្នានន្តិ ឈានោកាសវសេន បុគ្គលំ ទស្សេតិ, កាមាវចរានន្តិ ភូមោកាសវសេន. ខិប្បការានំ បន តេសំ វិសេសនត្ថាយ “អស្សាសបស្សាសានំ ឧប្បាទក្ខណេ”តិ. តេន រូបារូបាវចរេសុ បឋមជ្ឈានសមាបន្នេ កាមាវចរេ គព្ភគតាទិកេ ច និវត្តេតិ. កាមាវចរានំ ហិ គព្ភគតាទីនំ វិនា អស្សាសបស្សាសេហិ វិតក្កវិចារានំ ឧប្បត្តិ អត្ថិ. អដ្ឋកថាយំ បន ឯកត្តិកត្វា រូបារូបាវចរា និទស្សិតា. វិនា អស្សាសបស្សាសេហិ វិតក្កវិចារានំ ឧប្បាទក្ខណេតិ ឯតេន បន ទស្សិតា បុគ្គលា បឋមជ្ឈានោកាសា កាមាវចរោកាសា ច អស្សាសបស្សាសវិរហិតវិសិដ្ឋា ទដ្ឋព្ពា. ឋបិតា ភវេន សព្ពេ បុគ្គលវិសេសា វេទិតព្ពា.

១៩. “បឋមជ្ឈានេ កាមាវចរេតិ កាមាវចរភូមិយំ ឧប្បន្នេ បឋមជ្ឈានេ”តិ អដ្ឋកថាយំ វុត្តំ, ឯតស្មិំ បន អត្ថេ សតិ “ចតុត្ថជ្ឈានេ រូបាវចរេ អរូបាវចរេ តត្ថ ចិត្តសង្ខារោ ឧប្បជ្ជតិ, នោ ច តត្ថ កាយសង្ខារោ ឧប្បជ្ជតី”តិ ឯត្ថាបិ រូបារូបាវចរភូមីសុ ឧប្បន្នេ ចតុត្ថជ្ឈានេតិ អត្ថោ ភវេយ្យ, សោ ច អនិដ្ឋោ ភូមិំ ឱកាសភាវេន អគ្គហិតតាបត្តិតោ, សព្ពចតុត្ថជ្ឈានស្ស ឱកាសវសេន អគ្គហិតតាបត្តិតោ ច, តស្មា ឈានភូមោកាសានំ សង្ករំ អកត្វា វិសុំ ឯវ ឱកាសភាវោ យោជេតព្ពោ. បឋមជ្ឈានោកាសេបិ ហិ កាយសង្ខារោ ច ឧប្បជ្ជតិ វចីសង្ខារោ ច ឧប្បជ្ជតិ កាមាវចរោកាសេ ច. យទិបិ ន សព្ពស្មិំ បឋមជ្ឈានេ សព្ពស្មិំ ច កាមាវចរេ ទ្វយំ ឧប្បជ្ជតិ, តត្ថ បន តំទ្វយុប្បត្តិ អត្ថីតិ កត្វា ឯវំ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្ពំ. វិសុំ ឱកាសត្តា ច “អប្បនាវសេន ចេវា”តិអាទិវចនំ ន វត្តព្ពំ ហោតីតិ. សព្ពស្មិំ យមកេ អវិតក្កវិចារមត្តំ ទុតិយជ្ឈានំ វិចារវសេន បឋមជ្ឈានេ សង្គហំ គច្ឆតីតិ ទដ្ឋព្ពំ. យុត្តំ ទុតិយជ្ឈានំ គហេត្វា ឋានំ អសង្គហិតត្តំ វា. យស្សយត្ថកេ “និរោធសមាបន្នាន”ន្តិ ន លព្ភតិ. ន ហិ តេ អសញ្ញសត្តា វិយ ឱកាសេ ហោន្តីតិ.

២០. សុទ្ធាវាសានំ ទុតិយេ ចិត្តេ វត្តមានេតិ តេសំ បឋមតោ អវិតក្កអវិចារតោ ទុតិយេ សវិតក្កសវិចារេបិ ភវនិកន្តិអាវជ្ជនេ

វត្តមានេ អយំ ឧប្បជ្ជិត្ថាតិ ទស្សេន្តេន តតោ បុរិមចិត្តក្ខណេសុបិ ឧប្បជ្ជិត្ថាតិ ទស្សិតមេវ ហោតិ។ យថា បន ចិត្តសង្ខារស្ស អាទិទស្សនត្ថំ “សុទ្ធាវាសានំ ឧបបជ្ជន្តាន”ន្តិ វុត្តំ, ឯវំ វចីសង្ខារស្ស អាទិទស្សនត្ថំ “ទុតិយេ ចិត្តេ វត្តមានេ”តិ វុត្តន្តិ វេទិតព្ពំ។

បវត្តិវារវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

សង្ខារយមកវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៧. អនុសយយមកំ

បរិច្ឆេទបរិច្ឆិន្នុទ្ទេសវារវណ្ណនា

១. បច្ចយបរិគ្គហបរិយោសានា ញាតបរិញ្ញាតិ បច្ចយទីបកេន មូលយមកេន ញាតបរិញ្ញា, ខន្ធាទីសុ តីរណពាហុល្លតោ ខន្ធាទិយមកេហិ តីរណបរិញ្ញញ្ច វិភាវេត្វា អនុសយបហានន្តា បហានបរិញ្ញាតិ បហាតព្ពភូតេហិ អនុសយេហិ បហានបរិញ្ញំ វិភាវេតុំ អនុសយយមកំ អារទ្ធំ។ លព្ភមានវសេនាតិ អនុសយភាវេន លព្ភមានានំ វសេនាតិ អត្ថោ។ តីហាការេហិ អនុសយានំ គហាបនំ តេសុ តថា អប្បហីនេសុ អនុសយវារាទិបិឡិព្ពុយា ទុរវេទិតត្តា។

អយំ បនេត្ថ បុរិមេសូតិ ឯតេសុ សានុសយវារាទីសុ បុរិមេសូតិ អត្ថោ។ អត្ថវិសេសាភាវតោ “កាមធាតុំ វា បន ឧបបជ្ជន្តស្ស កាមធាតុយា ចុតស្ស, រូបធាតុំ វា បន ឧបបជ្ជន្តស្ស កាមធាតុយា ចុតស្សា”តិ ឯវមាទីហិ អវុច្ចមានេ កថំ យមកទេសនា សិយាតិ? នាយំ យមកទេសនា, បុរិមវារេហិ បន យមកវសេន ទេសិតានំ អនុសយានំ ចុតិឧបបត្តិវសេន អនុសយដ្ឋានបរិច្ឆេទទស្សនំ យមកទេសនាពាហុល្លតោ បន សព្ពវារសមុទាយស្ស អនុសយយមកន្តិ នាមំ ទដ្ឋព្ពំ។ អថ វា បដិលោមបុច្ឆាបិ អត្ថវសេន លព្ភន្តិ, អត្ថវិសេសាភាវតោ បន ន វុត្តាតិ លព្ភមានវសេន ឯតិស្សាបិ ទេសនាយ យមកទេសនតា វេទិតព្ពា។

អនុរូបំ ការណំ លភិត្វា ឧប្បជ្ជន្តីតិ ឯតេន ការណលាភេ ឧប្បត្តិអរហតំ ទស្សេតិ។ អប្បហីនា ហិ អនុសយា ការណលាភេ សតិ ឧប្បជ្ជន្តិ។ យាវ ច មគ្គេន តេសំ អនុប្បត្តិអរហតា ន កតា ហោតិ, តាវ តេ ឯវំបការា ឯវាតិ “អនុសយា”តិ វុច្ចន្តិ។ សោ ឯវំបការោ ឧប្បជ្ជតិ-សទ្ទេន គហិតោ, ន ខន្ធយមកាទីសុ វិយ ឧប្បជ្ជមានតា។ តេនេវ “យស្ស កាមរាគានុសយោ ឧប្បជ្ជតិ, តស្ស បដិឃានុសយោ ឧប្បជ្ជតីតិ? អាមន្តា”តិអាទិនា ឧប្បជ្ជនវារោ អនុសយវារេន និន្នានាករណោ វិភត្តោ។ អនុរូបំ ការណំ បន លភិត្វា យេ ឧប្បជ្ជិំសុ ឧប្បជ្ជមានា ច, តេបិ អប្បហីនដ្ឋេន ថាមគតា អហេសុំ ភវន្តិ ច។ ឧប្បត្តិអរហតាយ ឯវ ច តេ ឧប្បជ្ជិំសុ ឧប្បជ្ជន្តិ ច, ន ច អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នតោ អញ្ញា ឧប្បត្តិអរហតា នាម អត្ថិ, តស្មា សព្ពេ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នា កាមរាគាទយោ “អនុសយា”តិ វុច្ចន្តិ។ អប្បហីនដ្ឋេនេវ ហិ អនុសយា, អប្បហីនា ច អតីតាទយោ ឯវ, មគ្គស្ស បន តាទិសានំ អនុប្បត្តិអរហតាបាទនេន អនុសយប្បហានំ

ហោតីតិ។ អប្បហីនាការេន តាយ ធម្មាការេន, ន ធម្មោ, ធម្មោ ឯវ ច ឧប្បជ្ជតីតិ ឋបិតា អភិប្បាយេនាហ “អប្បហីនាការេន ច ឧប្បជ្ជតីតិ វត្តុំ ន យុជ្ជតី”តិ។ សត្តានុសយាតិ ឯត្ថ យទិ អប្បហីនដ្ឋេន សន្តានេ អនុសេន្តីតិ អនុសយា, អថ កស្មា សត្តេវ វុត្តា, ននុ សត្តានុសយតោ អញ្ញេសម្បិ កិលេសានំ អប្បហីនត្តា អនុសយភាវោ អាបជ្ជតីតិ ចេ? នាបជ្ជតិ, អប្បហីនមត្តស្សេវ អនុសយភាវស្ស អវុត្តត្តា។ វុត្តញ្ហិ “អនុសេន្តីតិ បន អប្បហីនដ្ឋេន ថាមគតកិលេសា វុច្ចន្តី”តិ (យម។ អដ្ឋ។ អនុសយយមក ១), តស្មា អប្បហីនដ្ឋេន ថាមគតោ កិលេសោយេវ អនុសយោ នាមាតិ យុត្តំ។ ថាមគតត្តំ ច អញ្ញេហិ អសាធារណោ សភាវោ ទដ្ឋព្វោ។ តថា ហិ ធម្មសភាវបោធិនា តថាគតេន ពុទ្ធេនេវ “អនុសយា”តិ វុត្តា។ ថាមគតោតិ អនុសយសមង្គីតិ អត្ថោ។

អនុសយិយាប្បជ្ជនវារានំ សមានគតិកត្តា យថា “អនុសេតី”តិ វចនំ អប្បហីនាការទីបកំ, ឯវំ “ឧប្បជ្ជតី”តិ វចនំ សិយាតិ ឧប្បជ្ជនវារេ “ឧប្បជ្ជតី”តិ វចនស្ស អវុត្តតា សក្កា វត្តុន្តិ ចេ? តំ ន, វចនត្ថវិសេសេន តទ្វយស្ស វុត្តត្តា។ “អនុសយំ ការណំ លភិត្វា ឧប្បជ្ជតី”តិ ហិ ឯតស្មិំ អត្ថេ អវិសិដ្ឋេបិ “អនុសេតី”តិ វចនំ សន្តានេ អនុសយិតំ ថាមគតភាវំ ទីបេតិ។ យទិ តមេវ “ឧប្បជ្ជតី”តិ វចនំ ទីបេយ្យ, កស្សចិ វិសេសស្ស អភាវា ឧប្បជ្ជនវារោ ន វត្តព្វោ សិយា, “ឧប្បជ្ជតី”តិ វចនំ បន ឧប្បត្តិយោគ្គំ ទីបេតិ។ កស្មា? ឧប្បជ្ជនវារេន ឧប្បត្តិយោគ្គស្ស គហិតត្តា, អនុសយសទ្ទស្ស សង្ខា វិជ្ជមានានំ អបរិនិប្បន្នាយតនត្តាយ និវារណត្តំ ឧប្បត្តិអរហតាយ ថាមគតភាវប្បត្តស្ស យថាធិប្បេតាយតនត្តស្ស ទស្សនត្ថំ “អនុសេតីតិ អនុសយំ ការណំ លភិត្វា ឧប្បជ្ជតី”តិ យំ ឧប្បត្តិយោគ្គវចនំ វុត្តំ, តំ សុវុត្តមេវាតិ អធិប្បាយោ។ តម្បិ សុវុត្តមេវ ឋបិតា តត្តិប្បយោគេនាតិ សម្ពន្ធោ។ តត្តិត្តេនាបិ ហិ ឧត្តរប្បយុត្តតា ទីបិតា ហោតិ។

បរិច្ឆេទបរិច្ឆិន្នុទ្ទេសវារវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ឧប្បត្តិដ្ឋានវារវណ្ណនា

១។ កាមធាតុយា ទ្វីសុ វេទនាសូតិ កាមាវចរភូមិយំ សុខាយ ច ឧបេក្ខាយ ចាតិ អដ្ឋកថាយំ កាមធាតុគ្គហណំ ទ្វិន្នំ វេទនានំ វិសេសនការេន វុត្តំ, ឯវំ សតិ កាមធាតុយា កាមរាគានុសយស្ស អនុសយដ្ឋានតា ន វុត្តា ហោតិ។ ទ្វីសុ បន រាគេសុ ភវរាគស្ស តីសុ ធាតូសុ រូបារូបធាតូនំ អនុសយដ្ឋានតា វុត្តាតិ កាមធាតុយា កាមរាគស្ស អនុសយដ្ឋានតា វត្តព្វា។ ធាតុវេទនាសក្កាយបរិយាបន្នវសេន ហិ តិប្បការំ អនុសយានំ អនុសយដ្ឋានំ វុត្តន្តិ។ តស្មា តីសុ ធាតូសុ កាមធាតុយា តីសុ វេទនាសុ ទ្វីសុ វេទនាសុ ឯត្ថ កាមរាគានុសយោ អនុសេតីតិ វិសុំ អនុសយដ្ឋានតា ធាតុយា វេទនានញ្ច យោជេតព្វា។ ទ្វីសុ វេទនាសូតិ ឥទញ្ច វេទនាសុ អនុសយនតោ កាមរាគានុសយោ ទ្វីស្វេវ អនុសេតិ, ន តីសូតិ តិណ្ណម្បិ ឋានតាវិចារណត្ថេនេវ វុត្តន្តិ ន សន្តាសុ ទ្វីសុ អនុសយនប្បវត្តា អត្ថិ, តេន វេទនាវិសេសនត្ថំ ន កាមធាតុគ្គហណេន កោចិ អត្ថោ។ ភវរាគានុសយដ្ឋានញ្ហិ អដ្ឋានញ្ច អនុសយានំ អបរិយាបន្នំ សង្ខារេ កាមរាគានុសយស្ស អនុសយដ្ឋានំ ន ហោតីតិ បាកដមេវ។ យថា ច “ទ្វីសុ វេទនាសូ”តិ វុត្តេ បដិឃានុសយានុសយដ្ឋានតោ អញ្ញា ទ្វេ វេទនា គយ្ហន្តិ, ឯវំ ភវរាគានុសយានុសយដ្ឋានតោ ច អញ្ញា តា គយ្ហន្តីតិ។

ៗត្ថ ច ខ្វីហិ ចេខតាហិ សម្បយុត្តេសុ អញ្ញេសុ ច បិឃទ្ធបសាតទ្ធេបសុ ឰដ្ឋទ្ធបិឌីសុ ឪប្បជ្ជមានោ កាយរាកាត្យសឃោ សាតសត្តសុលកិន្ទិឃា បចត្តតីតិ ខ្វីសុ ចេខតាសុ តស្ស អត្យសឃតំ ទុត្តំ អញ្ញត្ថ ឪប្បជ្ជមានោបិ ហិ សោ ឌ្ឍាឃាសុ ខ្វីសុ ចេខតាសុ អត្យកេតោ ហុត្វា សេតិ សុលយិច្ចេច អកិលកតីតិ ៗចំ បដិឈាត្យសឃោ ច ខ្សុច្ចេខតាសម្បយុត្តេសុ អញ្ញេសុ ច អប្បិឃទ្ធបិសាតទ្ធេបសុ អតិដ្ឋទ្ធបិឌីសុ ឪប្បជ្ជមានោ ខ្សុច្ចបដិក្ខុលតោ ខ្សុច្ចយិច្ចេច បដិហញ្ញតីតិ ខ្សុច្ចេខតខេច អត្យកេតោ ហុត្វា សេតិ, តេត បត តស្មិ អត្យសឃតំ ទុត្តំ ៗចំ កាយរាកបដិឈាតំ តីសុ ចេខតាសុ អត្យសឃចចតេត ឰដ្ឋានិដ្ឋយញ្ញត្តអតិដ្ឋេសុ អារម្មណបកតិឃា ចិបរីតសញ្ញាយ ច ចសេត ឰដ្ឋានិការចេត កហិតេតសុ កាយរាកបដិឈាតំ ឪប្បត្តិ ឥស្សិតា ហោតិ។ តត្ថ ឪប្បជ្ជមានា ហិ តេ តីសុ ចេខតាសុ អត្យសេត្តិ នាម។ ចេខតាត្តឃម្បុតេត ចា ៗត្ថ ឰដ្ឋានិតំ អារម្មណាតំ កហណំ ចេឌិតព្វំ, កាយធាតុអានិក្កហតេត កាយស្សានានិចត្តក្ខតាតំ កាយកចានីតំ។ តត្ថ កាយរាកាត្យសឃោ កចស្សានចសេត អត្យសឃមានោ កាយធាតុឃា អត្យសេតិ, កាយសុលស្សានចសេត អត្យសឃមានោ សុខោរបញ្ញាចេខតាសុ។ បដិឈោ ខ្សុច្ចបដិឈាតចសេតេច បចត្តតីតិ ឃត្ថ តត្ថ បដិហញ្ញមានោបិ ខ្សុច្ចេខតាឃ ៗច អត្យសេតិ។ ទ្ធបិទ្ធបកចេសុ បត ទ្ធបិទ្ធបិចចរធម្មេសុ ច កាយស្សានស្ស បចត្តិ នត្ថីតិ តត្ថ អត្យសឃមានោ រាគោ កចរាគោតច្ចេច ចេឌិតព្វោ។ ធាតុត្តឃចេខតាត្តឃក្កហតេត ច សព្វសក្កាយបរិឃាបត្តាតំ កហិតត្តា "ឃត្ថ កាយរាកាត្យសឃោ នាត្យសេតិ, តត្ថ ឌិដ្ឋាត្យសឃោ នាត្យសេតី"តិ (ឃម៑ ១៑អត្យសឃឃមក៑៣៩) ៗចមាទីតំ ចិស្សជ្ជតេសុ ធាតុត្តឃចេខតាត្តឃចិតិយុត្តំ ឌិដ្ឋាត្យសឃាទីតំ អត្យសឃដ្ឋាតំ ត ទុត្តត្តិ ឥដ្ឋព្វំ។ តត្ថ ច អត្តត្តរេសុ ចិចេយាកេច្ចសុ បិហំ ឧបដ្ឋាបឃតោ បិហបច្ចឃា ឧប្បត្តទោឃតស្ស បដិឈាត្យសឃោ នាត្យសេតិ, តថា តេក្កម្មស្សិតសោឃតស្សបេក្កាសុ កាយរាកេត នាត្យសយិតព្វត្តិ តត្យសឃតដ្ឋាតតោ អញ្ញាបិ ឌិដ្ឋាត្យសឃាត្យសឃតដ្ឋាតក្ខតា កាយាចចរចេខតា សត្តីតិ? ហោត្តុ, ត បត ធាតុត្តឃចេខតាត្តឃតោ អញ្ញំ តតត្យសឃតដ្ឋាតំ អត្ថិ, តស្មា តំ ត ទុត្តំ។ ឃស្មា បត "ឃត្ថ កាយរាកាត្យសឃោ ច បដិឈាត្យសឃោ ច យាតាត្យសឃោ ច តាត្យសេត្តិ, តត្ថ ឌិដ្ឋាត្យសឃោ ចិចិកិច្ឆាត្យសឃោ តាត្យសេតីតិ? អាមត្តា"តិ (ឃម៑ ១៑អត្យសឃឃមក៑៣១) ទុត្តំ, តស្មា អចិសេសេត ខ្សុច្ចំ បដិឈាត្យសឃស្ស អត្យសឃតដ្ឋាតត្តិ សម្ពាឃចសេត កហេត្វា ទុត្តត្តិ ចេឌិតព្វំ។ តថា លោកិកឃសុខោរបញ្ញា កាយរាកយាតាត្យសឃតដ្ឋាតត្តិ។

អបិច សុត្តេ "ឰធាចុសោ ចិសាខ, កិក្ខុ ឰតិ បដិសញ្ចិក្ខតិ 'កុធាស្សុ តាឃាហំ តោឃតស្សំ បឧហេឃ្យ'ត្តិ, សោ ឰតិ បដិសញ្ចិក្ខិត្វា បដិឈំ តេត បឧហតិ, ត តត្ថ បដិឈាត្យសឃោ អត្យសេតី"តិ តេក្កម្មស្សិតំ តោឃតស្សំ ឧប្បាទេត្វា តំ ចិក្ខម្ភេត្វា ចីរិឃំ កត្វា អតាកាមិមក្កេត បដិឈស្ស សមុក្ឃាតតំ សត្ថាឃ ទុត្តំ។ ត ហិ បដិឈេតេច បដិឈប្បហាតំ, តោឃតស្សេត ចា តោឃតស្សប្បហាតំ អត្ថីតិ។ បដិឈុប្បត្តិរហដ្ឋាតតាឃ បត ឰធ សត្តំ ខ្សុច្ចំ "បដិឈាត្យសឃស្ស អត្យសឃតដ្ឋាត"ត្តិ ទុត្តត្តិ ឥដ្ឋព្វំ។ តិប្បរិឃាឃតេឃសតា ហេសា, សា បត បរិឃាឃតេឃសតា។ ៗចប្ចា កត្វា បធមញ្ញាតចិក្ខម្ភិតំ កាយរាកាត្យសឃំ តថា ចិក្ខម្ភិតមេច កត្វា អតាកាមិមក្កេត សមុក្ឃាតតំ សត្ថាឃ "ចិចិច្ចេច...បេ... បធមំ ឈាតំ ឧបសម្បជ្ជ ចិហរតិ, រាកំ តេត បឧហតិ, ត តត្ថ រាកាត្យសឃោ អត្យសេតី"តិ ទុត្តំ។ ៗចំ ចតុត្ថញ្ញាតចិក្ខម្ភិតំ អចិជ្ជាត្យសឃំ តថា ចិក្ខម្ភិតមេច កត្វា អរហត្តមក្កេត សមុក្ឃាតតំ សត្ថាឃ "សុខស្ស ច បហាតា...បេ... ចតុត្ថំ ឈាតំ ឧបសម្បជ្ជ ចិហរតិ, អចិជ្ជំ តេត បឧហតិ, ត តត្ថ អចិជ្ជាត្យសឃោ អត្យសេតី"តិ (ម៑ និ៑ ១៑៣៩៥) ទុត្តំ។ ត ហិ លោកិកចតុត្ថញ្ញាតុបេក្ខាឃ អចិជ្ជាត្យសឃោ សព្វថា តាត្យសេតីតិ សក្កា ចត្តុំ "សព្វសក្កាយបរិឃាបត្តេសុ ធម្មេសុ ៗត្ថ អចិជ្ជាត្យសឃោ អត្យសេតី"តិ (ឃម៑ អដ្ឋ៑ អត្យសឃឃមក ១) ទុត្តត្តា, តស្មា អចិជ្ជាត្យសឃស្សេច ចត្ថ ចតុត្ថញ្ញាតុបេក្ខា, តេក្កម្មស្សិតតោឃតស្សំ ចា បដិឈាត្យសឃស្ស ចត្ថ ត ត ហោតីតិ តត្ថាបិ តស្ស

អត្យសយតំ ចេឌិតន្តា៉ អចត្តុកាចតោ ហិ ខ្ពឆ អត្យសយតំ ត ចុច្ចតិ, ត ឃុត្តត្តេឃុ ចិយ ចុត្តតយេត ឋំបខិបក្លកាចតោ ឋំនយក្ឍ្លាតកាយក្កូឃ្ស ពាលច្ចូបតិឃ្សយកាចតោ ឆាតិ៉

ឯត្ថ ច អារម្មេណ អត្យសយដ្ឋានេត សតិ កចរាកចខ្ញោ សន្តោ លេិកោ កាយរាកាត្យសយោតិ ត សក្កា ចត្តុំ៉ ទ្យក្លាយ ហិ ចេឆតាយ ទ្វេបិទ្វេបឆាត្យឃុ ច អត្យសយយានេត ឌិដ្ឋាត្យសយេត សយ្យយុត្តោបិ លេិកោ លេិកោ ឯច, ត កាយរាកាត្យសយោ៉ យឌិ សិយា, ឌិដ្ឋាត្យសយឃ្ស ចិយ ឯតឃ្សបិ ដាតំ ចត្តន្តំ សិយាតិ៉ អឆ បត អញ្ញាសយចសេត តត្ត្កតាយ អត្យសយតដ្ឋាតំ ចុត្តំ៉ យឆា ខ្ពដ្ឋាតំ ទ្វេបិឌឹតំ ឃុលាយ ច ចេឆតាយ អប្បដិលទ្ធំ ចា អប្បដិលាភតោ សយត្យបឃ្សតោ, បដិលទ្ធុបុន្តំ ចា អតីតំ តិទុទ្ធំ ចិកាតំ បរិលាតំ សយត្យបឃ្សតោ ក្ខប្បជ្ជយាតោ បដិឈោ ទ្យក្លេ បដិហញ្ញតចសេតច បចត្តតីតិ ទ្យក្លយេច តឃ្ស អត្យសយតដ្ឋាតំ ចុត្តំ, តាលម្ពិតំ, ឯចំ ទ្យក្លាឌឹឃុ អតិតិចេសតចសេត ក្ខប្បជ្ជយានេត ឌិដ្ឋាត្យសយេត សយ្យយុត្តោបិ លេិកោ ឃុលាកិសក្កចសេតច បចត្តតីតិ សាតសត្តឃុលក្ខយសេចឃ្ស អត្យសយដ្ឋាតំ ចុត្តត្តំ កចរាកចខ្ញឃ្ស សន្តលេិកឃ្ស កាយរាកាត្យសយតា ត ចិទ្វេញ្ញតិ, ឯកម្ពិំយេច ច អារម្មេណ ទេខ្ញត្តិ ទ្យឃ្សត្តិ ច៉ តត្ថ រាកោ ឃុលញ្ញាសយោ បដិឈោ ទ្យក្ខញ្ញាសយោតិ តេសំ តាតាត្យសយដ្ឋាតតា ហោតិ៉

ឯចញ្ចា កត្វា “យត្ថ កាយរាកាត្យសយោ អត្យសេតិ, តត្ថ បដិឈាត្យសយោ អត្យសេតីតិ? តោ”តិ (យម៉ ១៉អត្យសយយមក៉១៣) ចុត្តត្តិ៉ អដ្ឋកឆាយំ បត ខ្ពឹឃុ ចេឆតាឃុ ខ្ពដ្ឋារម្មេណ ច ចោរយតឃ្សប្បត្តិំ ចត្វា “ចោរយតឃ្សយត្តយេច បត តំ ហោតិ, ត បដិឈាត្យសយោ”តិ (យម៉ អដ្ឋ៉ អត្យសយយមក ១) ចុត្តត្តា យឆា តត្ថ បដិឈោ បដិឈាត្យសយោ ត ហោតិ, ឯចំ ទ្យក្លាឌឹឃុ ក្ខប្បជ្ជយានេត ឌិដ្ឋាត្យសយេត សហខាតោ លេិកោ កាយរាកាត្យសយោ ត ហោតីច្ចេច ចិញ្ញាយតីតិ៉ យំ បតេតំ ចុត្តំ “ចោរយតឃ្សយត្តយេច បត តំ ហោតិ, ត បដិឈាត្យសយោ”តិ, ឯត្ថ ត បដិឈាត្យសយោតិ តត្ថ បដិឈាត្យសយោតិ អតត្ថោ ដដ្ឋេន្តោ៉ ត ហិ ចោរយតឃ្សឃ្ស បដិឈាត្យសយកាចាសង្កា អត្ថីតិ៉

ឆេសតា សំកិល្លា ចិយ កចេយ្យាតិ កចរាកឃ្សបិ កាយឆាត្យយា ខ្ពឹឃុ ចេឆតាឃុ អារម្មណករណចសេតច ក្ខប្បត្តិ ចុត្តា ចិយ កចេយ្យ, តម្ហា អារម្មណចិសេសេត ចិសេសឆឃ្សតត្ថំ ឯចំ ឆេសតា កតា សហខាតចេឆតាចិសេសាកាចតោតិ អឆិប្បាយោ៉

ក្ខប្បត្តិដ្ឋាតចារចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៉

យហាចារា

១៉ អត្យសយចារចណ្ណតា

១៉អត្យសេតិក្ខប្បជ្ជតីតិ បច្ចុប្បត្តចោហារា បចត្តាចិរាយចសេត ចេឌិតន្តា៉ យក្កេតច ហិ អត្យសយាតំ ចិរាយោ ចិច្ឆោ ហោតិ, ត

តតោ បុច្ឆាតិ។

២០។ តាបិ ឯកស្មិំ ឋានេ ឧប្បជ្ជន្តិ, ន ឯកំ ធម្មំ អារម្មណំ ករោន្តីតិ ឯត្ថ បុរិមេន ឯកស្មិំ ចិត្តុប្បាទេ ឧប្បត្តិ និវារិតា, បច្ឆិមេន ឯកស្មិំ អារម្មណេតិ អយំ វិសេសោ។ បុគ្គលោកាសវារស្ស បដិលោមេ តេសំ តេសំ បុគ្គលានំ តស្ស តស្ស អនុសយស្ស អននុសយដ្ឋានំ បកតិយា បហានេន ច ទេសិតត្តា, “តិណ្ណំ បុគ្គលានំ ទុក្ខាយ វេទនាយ តេសំ តត្ថ កាមរាគានុសយោ នានុសេតិ, នោ ច តេសំ តត្ថ បដិឃានុសយោ នានុសេតិ, តេសញ្ញេវ បុគ្គលានំ រូបធាតុយា អរូបធាតុយា អបរិយាបន្នេ តេសំ តត្ថ កាមរាគានុសយោ ច នានុសេតិ, បដិឃានុសយោ ច នានុសេតី”តិ បកតិយា ទុក្ខាទីនំ កាមរាគាទីនំ អននុសយដ្ឋានតំ សន្ធាយ វុត្តំ, “ទ្វិន្នំ បុគ្គលានំ សព្ពត្ថ កាមរាគានុសយោ ច នានុសេតិ, បដិឃានុសយោ ច នានុសេតី”តិ (យម។ ២។អនុសយយមក។៣៩) អនុសយប្បហានេន។ ឯត្ថ បុរិមនយេន ឱកាសំ អបេក្ខិត្វា បុគ្គលស្ស វិជ្ជមានានំ អនុសយានំ អននុសយនំ វុត្តំ, បច្ឆិមនយេន បុគ្គលំ អបេក្ខិត្វា ឱកាសស្ស កាមធាតុអាទិកស្ស អនោកាសតាតិ។

អនុសយវារវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

២។ សានុសយវារវណ្ណនា

៩៩-១២១។ សានុសយបជហនបរិញ្ញាវារេសុ “សានុសយោ, បជហតិ, បរិជានាតី”តិ បុគ្គលោ វុត្តោ។ បុគ្គលស្ស ច ឥមស្មិំ ខណេ សានុសយោតិ វុច្ចតិ ខណវិសេសេន វា, ឥមស្មិំ កាមរាគានុសយេន សានុសយោ ឥតរេសុ កេនទីតិ វុច្ចតិ ខណានុសយវិសេសេន វា សានុសយតានិរនុសយតាទិកា នត្ថិ។ យថា ទ្វីសុ វេទនាសុ កាមរាគានុសយេន សានុសយោ, ទុក្ខាយ វេទនាយ និរនុសយោតិ ឥទម្បិ នត្ថិ។ ន ហិ បុគ្គលស្ស វេទនា ឱកាសោ, អថ ខោ អនុសយានន្តិ។ អនុសយស្ស បន តស្ស តស្ស សោ សោ អនុសយោកាសោ បុគ្គលស្ស តេន តេន អនុសយេន សានុសយតាយ, តស្ស តស្ស បជហនបរិជាននានញ្ច និយមិតំ ហោតិ, អននុសយោកាសោ ច និរនុសយតាទីនំ, តស្មា ឱកាសវារេសុ បុគ្គលនិទ្ទេសំ អកត្វា “យតោ តតោ”តិ និយមេត្វា និស្សក្កវចនំ កតំ, បជហនបរិញ្ញាវារេសុ អបិជានត្វេ ឯវ វា។ តតោ តតោ ហិ ឱកាសតោ អបកាយករណំ វិនាសនំ បជហនំ បរិជាននន្តិ។

តត្ថ យតោតិ យតោ អនុសយដ្ឋានតោ អនុលោមេ, បដិលោមេ អននុសយដ្ឋានតោតិ អត្ថោ។ អនុសយានានុសយេសុ ហិ និយមិតាបិជានកាវចនស្សត្ថំ “រូបធាតុយា អរូបធាតុយា តតោ មានានុសយេន សានុសយោតិ (យម។ ២។អនុសយយមក។៧៧), បជហតី”តិ (យម។ ២។អនុសយយមក។១៣២) ច “ទុក្ខាយ វេទនាយ តតោ កាមរាគានុសយេន និរនុសយោតិ (យម។ ២។អនុសយយមក។១១០), ន បជហតី”តិ (យម។ ២។អនុសយយមក។១៧៣-១៧៩) ច ឯវមាទីសុ រូបធាតុអាទយោ ឯវ ឧម្មិនិទ្ទេសេនេវ និទ្ទិដ្ឋាតិ។ អដ្ឋកថាយំ បន ចតុប្បញ្ចវិស្សជ្ជនេន សរូបតោ អនុសយដ្ឋានស្ស ទស្សិតត្តា តទេត្ថ អាទិបញ្ហេបិ “យតោ”តិ អនុសយដ្ឋានំ វុត្តន្តិ ឥមមត្ថំ វិភាវេត្វា បុន “យតោ”តិ ឯតស្ស វចនត្ថំ ទស្សេតុំ “ឧប្បន្នេ កាមរាគានុសយេន សានុសយោ”តិ វុត្តំ, តំ បមាទលិខិតំ វិយ

ອິສ຺ສາຕິ. ນ ຫິ ອຸປ຺ປນ຺ເນເນວ ອນຸສເຍນ ສານຸສເຍາ, ອຸປ຺ປຕ຺ຕິຣຫຏ຺ຐານຕຎ຺ຎາ ສນ຺ຘາເຍວ ນິສ຺ສກ຺ກວຈນໍ ນ ສກ຺ກາ ວຕ຺ຕຸໍ. ນ ຫິ ອປຣິຍາປນ຺ນໍ ອນຸສຍຸປ຺ປຕ຺ຕິຣຫຏ຺ຐານຕາຕິ ຕໍ ຕເທວ ອິສ຺ສາຕິ. ເອວໍ ປເນຕ຺ຖ ອເຕ຺ຖາ ເວທິຕ຺ພາ – ຍເຕາ ອຸປ຺ປນ຺ນາຕິ ຍເຕາ ອຸປ຺ປນ຺ນ ກຖິຕ຺ຕໍ, ເຕນາຕິ ອຸປ຺ປຕ຺ຕິຣຫຏ຺ຐາເນ ນິສ຺ສກ຺ກວຈນໍ ຄຕນ຺ຕິ. ຕຖາ ສພ຺ພເສ຺ວເຍວ ອຸປ຺ປຊ຺ຊນເກນາຕິ. ອຸປ຺ປຕ຺ຕິປຣິເສເສ ອເກເຕ ອນຸປ຺ປຕ຺ຕິຍາ ອຕິຕ຺ຖິຕຕ຺ຕາ ສພ຺ພເສ຺ວເຍວ ອຸປ຺ປຊ຺ຊນກກາເລ ອາປນ຺ເນ ອນຸປ຺ປຊ຺ຊນກາເລ ອປເນຕິ ນາຍ. ສພ຺ພຕ຺ຖາຕິ ເອຕສ຺ສ ປນ ສພ຺ພຏ຺ຐາເນຕາຕິ ອຍເມຕ຺ຖາ ນ ນ ສມ຺ພວຕິ. ຕ຺ວ-ກາເຣຫິ ກ຺ຍູເຕາ ອຕ຺ຖາຕ຺ຕາປິ ສຄ຺ຄິທ຺ທ ຄຄ຺ຄຕ຺ຕີຕິ.

ສານຸສຍວາຣວຓ຺ຓນາ ນິຏ຺ຐິຕາ.

໑. ປຊຫນວາຣວຓ຺ຓນາ

໑໑໑-໑໔໕. ປຊຫນວາເຣ ເຍນ ກາມຣາຄານຸສຍາທເຍາ ສາວເສສາ ປຫີຍນ຺ຕິ, ເສາ ເຕ ປຊຫຕີຕິ ສນ຺ນິຏ຺ຐານໍ ກຕ຺ວາ ວຕ຺ຕເພ຺ພາ ນ ເຫາຕິ ອປຊຫນສຠາວາ, ຕສ຺ມາ ສນ຺ນິຏ຺ຐາເນ ນິຣວເສສປ຺ປຊຫນກາເລວ ປຊຫຕີຕິ ວຸຕ຺ຕາ, ຕສ຺ມາ “ເຍາ ວາ ປນ ມານານຸສຍໍ ປຊຫຕິ, ເສາ ກາມຣາຄານຸສຍໍ ປຊຫຕີຕິ? ເນາ”ຕິ (ຍມ. ໑.ອນຸສຍຍມກ.໑໑໑) ວຸຕ຺ຕໍ. ຍສ຺ມາ ປນ ສໍສຍເປເທນ ປຫານກາຣລາຍຕ຺ຕເຍວ ວຸຕ຺ຕິ, ນ ສນ຺ນິຏ຺ຐານໍ ກເຣາຕິ, ຕສ຺ມາ ຍຖາທິຊ຺ຊາຍໍ ປຫານໍ ສນ຺ຘາຍ “ເຍາ ກາມຣາຄານຸສຍໍ ປຊຫຕິ, ເສາ ມານານຸສຍໍ ປຊຫຕີຕິ? ອເນາກໍ ປຊຫຕີ”ຕິ ວຸຕ຺ຕໍ. ປຣິເສເສ ປນ “ນປ຺ປຊຫຕີ”ຕິ ປຊຫນາກາເຣາ ເອວ ສນ຺ນິຏ຺ຐານປເທນ ສໍສຍປເທນ ວ ທິຏ຺ຐິເກາ ປຸຓ຺ຓິເກາ ວ, ຕສ຺ມາ ເຍສໍ ປຊຫນໍ ນຕ຺ຖິ ນິຣວເສສວເສນ ປຊຫນກາເລ, ເຕ ຄເປຕ຺ວາ ອວເສສາ ອປ຺ປຊຫນສຠາເວເນວ ນປ຺ປຊຫຕີຕິ ວຸຕ຺ຕາ, ນ ຈ ຍຖາທິຊ຺ຊາເຍນ ປຫາເນເນວ ວຊ຺ຊີຕາຕິ ເວທິຕ຺ພາຕິ. “ອນາຄາມິມຄ຺ຄສມຄ຺ຄິໍ ອຏ຺ຐມເກາ ຄເປຕ຺ວາ ອວເສສາ ປຸຄ຺ຄລາ ກາມຣາຄານຸສຍໍ ນປ຺ປຊຫນ຺ຕິ ວິຈິກິຈ຺ຉານຸສຍໍ ນປ຺ປຊຫນ຺ຕີ”ຕິ (ຍມ. ໑.ອນຸສຍຍມກ.໑໔໓) ເອຕ຺ຖ ອຏ຺ຐກຖາຍໍ “ປຸຣຸຊ຺ເຊາ ປຫານປຣິຎ຺ຎາຍ ອກາເຣນ ນປ຺ປຊຫຕິ, ເສເສາ ເຕສໍ ອນຸສຍານໍ ປຫີນຕ຺ຕາ”ຕິ (ຍມ. ອຏ຺ຐ. ອນຸສຍຍມກ ໑໑໑-໑໔໕) ວຸຕ຺ຕໍ.

ຕຕ຺ຖ ກິຍ຺ຍາປິ ເກເສຍ຺ຍ ວິຈິກິຈ຺ຉານຸສເຍາ ເກເສຍ຺ຍ ຄມຍຕ຺ຕິ ເສສານໍ ເຕສໍ ປຫີນຕາ ອຕ຺ຖິ, ຕຖາປິ ເສາຕາປຕ຺ຕິມຄ຺ຄໍ ວິຈິກິຈ຺ຉານຸສຍສ຺ສ ປຫີນຕາ ຄມຍາປຊຫນສ຺ສ ກາເຣາ ນ ເຫາຕີຕິ ເຕສໍ ປຫີນຕ຺ຕາ “ນປ຺ປຊຫຕີ”ຕິ ນ ສກ຺ກາ ວຕ຺ຕຸໍ, ອຕ ປນ ກາມຣາຄານຸສຍໍ ນປ຺ປຊຫຕີຕິ ຄຸນໍ ສນ຺ນິຏ຺ຐາເນນ ເຕສໍ ປຸຄ຺ຄລານໍ ສຄ຺ຄຫິຕຕາທ຺ສນຕ຺ຖໍ ວຸຕ຺ຕນ຺ຕິ ນ ຕຕ຺ຖ ກາເຣາ ວຕ຺ຕພ຺ໍ, ປຸຓ຺ຓິຕສ຺ສ ປນ ສໍສຍຕ຺ຖສ຺ສ ກາເຣາ ວຕ຺ຕພ຺ໍ. ເອວໍ ສຕິ “ເສາ ຕສ຺ສ ອນຸສຍສ຺ສ ປຫີນຕ຺ຕາ”ຕິ ວຕ຺ຕພ຺ພນ຺ຕິ? ນ ວຕ຺ຕພ຺ໍ “ເຍາ ກາມຣາຄານຸສຍໍ ນປ຺ປຊຫຕິ, ເສາ ທິຏ຺ຐານຸສຍໍ ວິຈິກິຈ຺ຉານຸສຍໍ ນປ຺ປຊຫຕີ”ຕິ ປຣິປຸຓ຺ຓິຕ຺ວາ ປຸຓ຺ຓິເຕ ສນິສ຺ສຍຸປ຺ປຊ຺ຊນເກ ທິຏ຺ຐິວິຈິກິຈ຺ຉານຸສເຍ ສນ຺ຘາຍ ກາຣນສ຺ສ ວຕ຺ຕພ຺ພຕ຺ຕາ, ຕສ຺ມາ ເຕສໍ ອນຸສຍານໍ ປຫີນຕ຺ຕາຕິ ເຕສໍ ທິຏ຺ຐິວິຈິກິຈ຺ຉານຸສຍານໍ ປຫີນຕ຺ຕາ ເຕ ສໍສຍຕ຺ຖສຄ຺ຄຫິເຕ ອນຸສເຍ ນປ຺ປຊຫຕີຕິ ອຕ຺ເຖາ ເວທິຕ຺ພາ.

ປຊຫນວາຣວຓ຺ຓນາ ນິຏ຺ຐິຕາ.

៥៌ បហឹតចារចណ្ណតា

១៩៖-១៧៖ បហឹតចារេឞលដ្ឋចរេឞតេច េឆេឞតា អារេន្ធាតិ អត្យេលិម៉ ឞន្ធាយ ចុត្តំ៌ បជិេលិេយ ហិ បុឞុឌ្ឍតចេឞតបិ េឆេឞតា ពហិតាតិ៌ “ឞលដ្ឋចេឞតេចា”តិ ច ឞាឆារលាចចេតត យក្កឞយក្កឹតំ អក្កហិតតំ ឌឹេបតិ៌ អត្យឞឃច្ឆត្តបជិបេក្លពទិត្តក្លហិកាតញ្ជាយក្កឞយក្កឹតំ ត េពាធិ អត្យឞេឃា ដ្ឋប្យត្តិរេហា, តាបិ អត្យប្យត្តិរហតំ អាបាធិេតា, តឞ្ញា េត ត អត្យឞឃឞាត្យឞឃបហិទ៌តាប្យជ្ជតចារេឞ្យ ពហិតាតិ៌

១៧៥-១៨៩៌ ឆ្លកាឞចារេ េឞា េឞា អត្យឞេឃា អត្តេតា អត្តេតា ឆ្លកាេឞ ៧ច អត្យប្យត្តិឆយ្ញតំ អាបាធិេតា បហិេតា, អតាបាធិេតា ច អប្យហិេតាតិ បហិតាប្យហិតចចតាតិ តេឆាកាឞេយច ឌឹេបត្តិ, តឞ្ញា អេតាកាេឞ តក្យឃាចត្តត្តាតា ចុត្តាតិ៌ ឞាឆារលដ្ឋាេត េតត ឞឌ្ឍិ បហិេតា តាយ េហាតីតិ េតត ឞឌ្ឍិ ឞយាេតាកាេឞ បហិេតា តាយាតិ អេត្ថា, ត ឞយាតកាេល បហិេតាតិ៌

បហិតចារចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៌

៧៌ ឆាត្យចារចណ្ណតា

១១១-១៖០៌ ឆាត្យចារេ ឞត្តាតំ អត្យពតា ហុត្វា ឞឃត្តីតិ ឃឞ្ញ ឞត្តាេត អប្យហិតា, តំឞត្តាេត អប្យហិតការេចត អត្យពត្តា ដ្ឋប្យត្តិអរហការេចត ឞឃត្តីតិ អេត្ថា៌ ដ្ឋប្យត្តិរហតា ៧ច ហិ អត្យទ្ធបំ ពារលំ លកិត្វា ដ្ឋប្យជ្ជត្តីតិ ឮឆាបិ ឃុត្តាតិ៌ ៧ត្វ ច ត កាយឆាត្យអាឌីតិ ៧ បជិតិេឞឆចចតាតិ ឆាត្យចិេឞឞតិន្ធារលាតិ ត េហាត្តីតិ “ត កាយឆាត្យឃា ចុតឞ្ស ត កាយឆាត្យំ ដ្ឋបបជ្ជត្តឞ្សា”តិអាឌិយ្យិក្ខយាេត ឮយំ តាយ ដ្ឋបបជ្ជត្តឞ្សាតិ ត ចិន្តាេឃ្យ, តឞ្ញា តំឃ្យលិកាឞ្យ េឃាឌតាឞ្យ “ត កាយឆាត្យឃា ចុតឞ្ស កាយឆាត្យំ ទ្ធបឆាត្យំ អទ្ធបឆាត្យំ ដ្ឋបបជ្ជត្តឞ្សា”តិ បឆយំ េឃាេឌត្វា បុត អត្យក្លេយត “ត កាយឆាត្យំ ដ្ឋបបជ្ជត្តឞ្សា”តិអាឌិកា េឃាឌតា ពតា៌ ៧ចញ្ញាត កាយឆាត្យអាឌិបេឆហិ ឃឆាចុត្តឆាត្យេឃាេឃច ពហិតា, ត ពញ្ចីតិ ចិន្តាឃតិ៌ ឃឆា អត្យឞឃចារេ “អត្យេឞត្តីតិ បឆឞ្ស ដ្ឋប្យជ្ជត្តីតិ អេត្ថា ពហិេតា”តិ ចុត្តំ, តត្វាបិ ដ្ឋប្យជ្ជយាតេយច ឞន្ធាយ ដ្ឋប្យជ្ជត្តីតិ ពេហតំ ត ឞក្កា “ឃឞ្ស កាយរាពាត្យឞេឃា អត្យេឞតិ, តឞ្ស បជិឈាត្យឞេឃា អត្យេឞតីតិ? អាយត្តា”តិអាឌិចចតេតា៌ អឆាបិ អប្យហិតតំ ឞន្ធាយ ដ្ឋប្យជ្ជត្តីតិ អេត្ថា តត្វ ពហិេតា, ឮឆាបិ េឞា ត ត ឃុជ្ជតីតិ៌ កក្កាតិ កញ្ចិតត្តា, ក្តិឆា ពាតត្តាតិ អេត្ថា៌ តត្យ ត េពាធិ អត្យឞេឃា ឃត្វ ដ្ឋប្យជ្ជត្តឞ្ស អត្យេឞតិ តាត្យេឞតិ ចាតិ ក្តិឆា ពាតត្តា, តេត្វច ពឞ្ញា “ពតិ អត្យឞឃា កក្កា? អត្យឞឃា កក្កា តត្វី”តិ បុឆ្ឆាចិឞ្សជ្ជតាតិ ពតាតិ៌ ត ហិ បពារត្តរាការេច ឞំឞេឃា ឃុេត្តាតិ ? ត ត ឃុេត្តា, “អត្យឞឃា កក្កា តត្វី”តិ អចុេត្ត កក្កាកាចឞ្ស អចិន្តាតត្តាតិ៌

ឆាត្យចារចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៌

អត្យឞឃឃយពចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៌

៨. ចិត្តយមកំ

ឧទ្ទេសវារវណ្ណនា

១-៩៧. ចិត្តយមកវណ្ណនាយំ អាទិតោ តាវ តយោ សុទ្ធិកមហាវារា ហោន្តីតិ ឥមេ តយោ មហាវារា សរាគាទិកុសលាទីហិ មិស្សកា សុទ្ធិកា ច, តេសុ អាទិតោ សុទ្ធិកា ហោន្តីតិ អត្ថោ។ មិស្សកេសុ ច ឯកេកស្មិំ សរាគាទិមិស្សកចិត្តេ តយោ តយោ មហាវារា, តេ តត្ថ តត្ថ បន វុត្តេ សម្បិណ្ឌេត្វា “សោឡស បុគ្គលវារា”តិអាទិ វុត្តំ, ន និរុទ្ធំ វុត្តេតិ។ “យស្ស ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ន និរុជ្ឈតិ, តស្ស ចិត្តំ និរុជ្ឈិស្សតិ នុប្បជ្ជិស្សតី”តិអាទិកា ឧប្បាទនិរោធានំ បច្ចុប្បន្នានាគតកាលវិភត្តា សំសគ្គវសេន ឯកេកាយ បុច្ឆាយ បវត្តត្តា “ឧប្បាទនិរោធកាលសម្ភេទវារោ”តិ វុត្តោ។ ឯវំ សេសានម្បិ វារានំ តំតំនាមតា បាឡិអនុសារេន វេទិតព្វា។

ឧទ្ទេសវារវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

និទ្ទេសវារវណ្ណនា

៩៧. តវាទ្វបស្សេវតិលាយសវស្ស ចិត្តំ សន្ធាយាតិ ឥទំ ឧប្បាទក្ខណសមង្គិបច្ឆិមចិត្តសមង្គិបុគ្គលេ អធិប្បេតេ តស្មា ចិត្តំ អធិប្បេតមេវ ហោតីតិ កត្វា វុត្តន្តិ វេទិតព្វំ។ អរហតោ បច្ឆិមចិត្តម្បីតិ ឧប្បជ្ជតិ និរុជ្ឈតីតិ ឯវំបការំ ឧប្បាទក្ខណសមង្គិមេវ សន្ធាយ វុត្តំ។

៩៣-៨៧. ឧប្បាទវារស្ស ទុតិយបុច្ឆាវិស្សជ្ជនេ ចិត្តស្ស ភង្គក្ខណេ, និរោធសមាបន្នានំ, អសញ្ញសត្តានំ តេសំ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជិត្ថ, នោ ច តេសំ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតីតិ ឯត្ថ “ចិត្តស្ស ភង្គក្ខណេ តេសំ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជិត្ថា”តិ ឯតស្ស “សព្វេសំ ចិត្តំ ខណបច្ចុប្បន្នមេវ ហុត្វា ឧប្បាទក្ខណំ អតីតត្តា ឧប្បជ្ជិត្ថ នាមា”តិ អត្ថោ វុត្តោ។ ចិត្តស្ស ឧប្បាទក្ខណេ តេសំ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជិត្ថ ចេវ ឧប្បជ្ជតិ ចាតិ ឯតស្សាបិ ឧប្បាទំ បត្តត្តា ឧប្បជ្ជិត្ថ, អនតីតត្តា ឧប្បជ្ជតិ នាមាតិ ឧភយមេតំ ឯវំ ន សក្កា វត្តុំ។ ន ហិ ខណបច្ចុប្បន្នេ “ឧប្បជ្ជិត្ថា”តិ អតីតវោហារោ អត្ថិ។ យទិ សិយា, យំ វា បន ចិត្តំ ឧប្បជ្ជិត្ថ, តំ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតីតិ ឯត្ថ “នោ”តិ អវត្វា វិភជិតព្ពំ សិយា។ តថា “យំ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ, តំ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជិត្ថា”តិ ឯត្ថ ច “នោ”តិ អវត្វា “អាមន្តា”តិ វត្តព្ពំ សិយា។ “ចិត្តស្ស ភង្គក្ខណេ”តិ បន និរុជ្ឈមានចិត្តសមង្គី បុគ្គលោ វុត្តោ, តស្ស អតីតំ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជិត្ថ, ន ច កិញ្ចិ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ។ ចិត្តស្ស ឧប្បាទក្ខណេតិ ច ឧប្បជ្ជមានចិត្តសមង្គី បុគ្គលោ វុត្តោ, តស្សាបិ អតីតំ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជិត្ថ, តំ បន ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតីតិ ឯវមេត្ថ អត្ថោ វេទិតព្វោ។ ចិត្តន្តិ ហិ សាមញ្ញវចនំ ឯកស្មិំ អនេកស្មិញ្ច យថាលាភតោ វត្តតីតិ។ “យស្ស វា បន ចិត្តំ ឧប្បជ្ជិស្សតិ, តស្ស ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតីតិ? ចិត្តស្ស ភង្គក្ខណេ”តិ ឯត្ថ យស្ស វា បន ចិត្តំ ឧប្បជ្ជិស្សតីតិ ឯតេន សន្តានេន ឋិតបុគ្គលស្ស ចិត្តស្ស ភង្គក្ខណេតិ ឯវំ សព្វត្ថ សន្តានវសេន និយមោ វេទិតព្វោ។ ឧប្បន្នុប្បជ្ជមានវារោ និរុទ្ធនិរុជ្ឈមានវារោ ច បុគ្គលវារាទីសុ តីសុបិ និន្នានាករណា ឧទ្ទិដ្ឋា និទ្ទិដ្ឋា ច។ តត្ថ បុគ្គលវារេ អវិសេសេន យំ កិញ្ចិ នានាបុគ្គលំ សន្ធាយ “ឧប្បន្នំ ឧប្បជ្ជមាន”ន្តិអាទិ វុត្តំ,

ឆយុចាររេ ចិត្តបេច, បុគ្គលឆយុចាររេ បុគ្គលំ ចិត្តញ្ញាតិ អឃបេត្វ ចិរេរេយា ឥដ្ឋត្ថោ៉

ប័ឲ្យ៉ អតិក្កត្តកាលចាររេ ព្ពយស្ស បុគ្គលចារត្វា បុគ្គលេរី បុន្ធិតោតិ បុគ្គលស្សេច ចិស្សជ្ជនេត កចិតព្ពោ៉ ឃឆា ឃស្ស ចិត្តំ ក្ខប្បជ្ជិត្វាតិ ឲតេត ត គោចិ បុគ្គលេរី ត គហិតោ, ឲចំ ឃស្ស ចិត្តំ ក្ខប្បជ្ជយាត់ ឈហំ ឈហំ ឪតិក្កត្តំ អតិក្កត្តកាលត្តិ ឲតេត បត្តិដ្ឋាតេត ត គោចិ ត គហិតោ៉ ត ហិ យោ បុគ្គលេរី អត្តិ, ឃស្ស ចិត្តំ ក្ខប្បាឥក្លហំ អតីតំ តត្តិ, តោ ច បត ត៌ទ្ធជ្ជយាតក្លហាតីតចិត្តា ត ត ហោត្តីតិ បឆយោ បញ្ញោ "អាយត្តា"តិ ចិស្សជ្ជិតត្ថោ សិឃា, តឆា ក្ខតិឃតតិឃា៉ ចត្វោ្វ បត "បន្ធិយចិត្តស្ស កក្កលោ តោរំ ចិត្តំ កក្កលំ អឪតិក្កត្តំ, តោ ច តោរំ ចិត្តំ ក្ខប្បាឥក្លហំ អឪតិក្កត្តំ, ព្ពតេរំ ចិត្តំ កក្កលហញ្ញ អឪតិក្កត្តំ ក្ខប្បាឥក្លហញ្ញ អឪតិក្កត្ត"ត្តិ ចិស្សជ្ជិតត្ថោ កចេឃ្យ, តឆា អចិស្សជ្ជេត្វា គស្វា បត្តត្វ ចិត្តបេច ចិកត្តត្តិ ? ចិត្តចេរត បុគ្គលចចត្វាតតោ៉ ឈហស្ស ហិ ឪតិក្កត្តតាឃ អតិក្កត្តកាលតាចតេត ចត្តយាតស្ស ច ចិត្តស្ស ចេរត បុគ្គលេរី ក្ខប្បាឥក្លហាតីតចិត្តោ ក្ខត្តា អតីតស្ស ច, តត្វ បុរិយស្ស ចិត្តំ ត កក្កលំ ឪតិក្កត្តំ បន្ធិយស្ស ឪតិក្កត្តត្តិ ឲចយាចិគោ បុគ្គលចិកាគោ ឃស្ស ចិត្តស្ស ចេរត បុគ្គលចចត្វាត់ ហោតិ, តស្ស ចិត្តស្ស តំតំឈហឪតិក្កយាឪតិក្កយឥស្សតចេរត ឥស្សិតោ ហោតីតិ បត្តចិស្សជ្ជនេស្ស ចិត្តបេច ចិកត្តំ៉ អឆ ចា តឃិឆ ឆយុបត្តចិសិដ្ឋោ បុគ្គលេរី បុន្ធិតោ, អឆ ឈោ បុគ្គលចិសិដ្ឋំ ចិត្តំ, តស្វា ចិត្តបេច ចិស្សជ្ជិតត្តិ ចេចិតព្ពោ៉ ឃចិបិ បុគ្គលប្បឆាតា បុន្ធា, អឆាបិ ចិត្តប្បឆាតា, ក្ខកឃឆាបិ ក្ខតិឃបុន្ធាឃ "អាយត្តា"តិ ចត្តត្តំ សិឃា, តឆា បត អចត្វោ តិទោឆក្លហឪតិក្កយេត អតិក្កត្តកាលតា ត ក្ខប្បាឥក្លហឪតិក្កយេត អតិក្កត្តកាលតា ចិឃ ចត្តយាតស្ស អត្តិតិ ឥស្សតត្វំ "អតីតំ ចិត្ត"ត្តិ ក្ខត្តត្តិ ឥដ្ឋត្ថំ៉ ឃស្ស ចិត្តំ ត ក្ខប្បជ្ជយាតត្តិ ឲត្វ ក្ខប្បជ្ជយាត់ ឈហំ ឈហំ ឪតិក្កត្តំ អតិក្កត្តកាលំ ឃស្ស ចិត្តំ ត ហោតីតិ អត្វោ៉ ឲរ តយោ "ត ត៌ទ្ធជ្ជយាត"ត្តិ ឲត្វាបិ៉

១១៖-១១៩៉ ឋិស្សាគចារេស្ស ឃស្ស សទាកំ ចិត្តំ ក្ខប្បជ្ជតិ ត ត៌ទ្ធជ្ជាតិ, តស្ស ចិត្តំ ត៌ទ្ធជ្ជិស្សតិ ក្ខប្បជ្ជិស្សតីតិ បុន្ធា, តោតិ ចិស្សជ្ជតញ្ញ អដ្ឋគឆាឃំ ឥស្សិតំ៉ បិញ្ញព្ពឃំ បត "ឃស្ស សទាកំ ចិត្តំ ក្ខប្បជ្ជតិ ត ត៌ទ្ធជ្ជាតិ, តស្ស សទាកំ ចិត្តំ ត៌ទ្ធជ្ជិស្សតិ ក្ខប្បជ្ជិស្សតី"តិ ឋាតិកាឆបតាឃំ ក្ខត្តត្តា ចិស្សជ្ជនេបិ តឆេច បត្តិដ្ឋាតសំសឃត្វេស្ស សទាកាឋិស្សាគចិត្តចេរតេច បុន្ធា ក្ខដ្ឋិត្វោ "សទាកបន្ធិយចិត្តស្ស ក្ខប្បាឥក្លលោ តោរំ សទាកំ ចិត្តំ ក្ខប្បជ្ជតិ ត ត៌ទ្ធជ្ជាតិ ត៌ទ្ធជ្ជិស្សតិ ក្ខប្បជ្ជិស្សតិ, ព្ពតេរំ សទាកចិត្តស្ស ក្ខប្បាឥក្លលោ តោរំ សទាកំ ចិត្តំ ក្ខប្បជ្ជតិ ត ត៌ទ្ធជ្ជាតិ ត៌ទ្ធជ្ជិស្សតិ ចេច ក្ខប្បជ្ជិស្សតិ ចា"តិ ឲចយាចិតា តយេត ឃេក្ខឃ្យេត បុដ្ឋិគចារសចិសបេច ចិស្សជ្ជត់ គាតត្តត្តិ គត្វោ សំលិត្តត្តិ ចិត្តោឃតិ៉

តិដ្ឋេសចារចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៉

ចិត្តឃយគចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៉

៥៉ ឆយុឃយកំ

១៉ បណ្ណត្តិចារោ

ឧទ្ទេសវារវណ្ណនា

១-១៩. ធម្មយមកវណ្ណនាយំ កុសលាទិធម្មានំ មាតិកំ ឋបេត្វាតិ យថា មូលយមកេ កុសលាទិធម្មា ទេសិតា, យថា ច ខន្ធយមកាទីសុ “បញ្ចក្ខន្ធា”តិអាទិនា អញ្ញថា សង្គហេត្វា ទេសិតា, តថា អទេសេត្វា យា កុសលាទីនំ ធម្មានំ “កុសលាកុសលា ធម្មា”តិអាទិកា មាតិកា, តំ ឥធ អាទិម្ហិ ឋបេត្វា ទេសិតព្ពាតិ អត្ថោ។

ឧទ្ទេសវារវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

២. បវត្តិវារវណ្ណនា

២១-២៣. “យស្ស កុសលា ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ, តស្ស អព្យាកតា ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តី”តិ ឯតស្ស វិស្សជ្ជនេ “អព្យាកតា ចាតិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបវសេន វុត្ត”ន្តិ អដ្ឋកថាយំ វុត្តំ, ឥមស្មិំ បន បញ្ហេ កម្មសមុដ្ឋានាទិរូបម្បិ លព្ភតិ, តំ បន បដិលោមវារស្ស វិស្សជ្ជនេ សេសានំ វចនត្តា, បវត្តេ ចិត្តស្ស ភង្គក្ខណេ, អារុប្បេ អកុសលានំ ឧប្បាទក្ខណេ តេសំ កុសលា ច ធម្មា ន ឧប្បជ្ជន្តិ អព្យាកតា ច ធម្មា ន ឧប្បជ្ជន្តីតិ ឯត្ថ បវត្តេ ចិត្តស្ស ភង្គក្ខណេ ឧប្បជ្ជមានម្បិ កម្មសមុដ្ឋានាទិរូបំ អគ្គហេត្វា “អព្យាកតា ច ធម្មា ន ឧប្បជ្ជន្តី”តិ វុត្តត្តា ចិត្តសមុដ្ឋានរូបមេវ ឥធាធិប្បេតំ, កម្មសមុដ្ឋានាទិរូបេ ន វិធានំ, តម្បិ បដិសេធេតីតិ កេចិ វទន្តិ, តថា ចិត្តសមុដ្ឋានរូបមេវ សន្ធាយ “យស្ស កុសលា ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ, តស្ស អព្យាកតា ធម្មា និរុជ្ឈន្តីតិ? នោ”តិ (យម. ២.ធម្មយមក.១៩២) វុត្តន្តិ។ តំ បនេតំ ឯវំ ន សក្កា វត្តុំ ចិត្តស្ស ភង្គក្ខណេ កម្មសមុដ្ឋានរូបាទីនម្បិ ឧប្បាទស្ស ឧប្បាទក្ខណេ ច និរោធស្ស ឯវមាទីហិ ឯវ បាឡិប្បទេហិ បដិសេធសិទ្ធិតោ។

យេ ច វទន្តិ “យថា បដិសម្ភិទាមគ្គេ និទ្ទេសកថាយំ ‘សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ ជាតា ធម្មា ឋបេត្វា ចិត្តសមុដ្ឋានរូបំ សព្វេបិ វិរាគា ចេវ ហោន្តិ វិរាគារម្មណា វិរាគគោចរា វិរាគសមុទាគតា វិរាគបតិដ្ឋា’តិអាទីសុ ‘ឋបេត្វា រូប’ន្តិ អវត្វា ចិត្តបដិពទ្ធតា ចិត្តជរូបានំ ‘ឋបេត្វា ចិត្តសមុដ្ឋានរូប’ន្តិ វុត្តំ, ឯវមិធាបិ ចិត្តបដិពទ្ធតា ចិត្តជរូបមេវ គហិត”ន្តិ, តញ្ច តថា ន ហោតិ។ យេសញ្ហិ សោតាបត្តិមគ្គោ សហជាតបច្ចយោ ហោតិ, យេសុ ច វិរាគាទិអារព្ភា ហោតិ, តេ សោតាបត្តិមគ្គសហជាតា ធម្មា សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ ជាតា ធម្មាតិ តត្ថ វុត្តា។ សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ ជាតាតិ ហិ វចនំ មគ្គេ ជាតំ ទីបេតិ, ន ច កម្មជាទីនិ មគ្គេ ជាយមានានិ មគ្គក្ខណេ ជាតវោហារំ អរហន្តិ តេសំ តស្ស សោតាបត្តិមគ្គក្ខណេ សហជាតបច្ចយត្តាភាវតោ, តស្មា មគ្គក្ខណេ តំសហជាតធម្មេសុ ឋបេតព្ពំ ឋបេន្តោ “ឋបេត្វា ចិត្តសមុដ្ឋានរូប”ន្តិ វុត្តំ, ឥធ បន កុសលាទិធម្មា យស្ស យត្ថ ឧប្បជ្ជន្តិ និរុជ្ឈន្តិ ច, តស្ស បុគ្គលស្ស តស្មិំ ខណេ អព្យាកតធម្មានំ ឧប្បាទនិរោធានំ កុសលាទិបដិពទ្ធតា អប្បដិពទ្ធតា ច អាមដ្ឋា, ន ច កម្មជាទិរូបំ អព្យាកតំ ន ហោតិ, តស្មា សន្និដ្ឋានេន គហិតស្ស បុគ្គលស្ស ខណេ វា ឧប្បាទនិរោធេសុ វិជ្ជមានេសុ អព្យាកតានំ តេ វេទិតព្ពា, អវិជ្ជមានេសុ ច បដិសេធេតព្ពា, ន ច អចិត្តបដិពទ្ធា អព្យាកតាតិ ឯត្ថ ន គហិតាតិ សក្កា វត្តុំ និរោធសមាបន្នានំ អសញ្ញសត្តានញ្ច

ឧប្បាទនិរោធវចនតោតិ។

ចតុត្ថបញ្ហេ បនេត្ថ អកុសលាព្យាកតចិត្តស្ស ឧប្បាទក្ខណេតិ ឥទំ “យស្ស វា បន អព្យាកតា ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តី”តិ ឯតេន សន្និដ្ឋានេន គហិតេសុ បញ្ចវោការេ អកុសលាព្យាកតចិត្តានំ ចតុវោការេ ច អព្យាកតចិត្តស្សេវ ឧប្បាទក្ខណសមង្គិនោ សន្ធាយ វុត្តំ។ ឯវំ សព្ពត្ថ សន្និដ្ឋានេន វិសេសោ វេទិតព្វោ។

៩៩។ “ឯកាវជ្ជនេន ៘ ឧប្បន្នស្សា”តិ វុត្តំ, នានាវជ្ជនេនាបិ បន តតោ បុរិមតរជវនវីថីសុ ឧប្បន្នស្ស “ឧប្បាទក្ខណេ តេសំ អកុសលា ធម្មា នុប្បជ្ជិស្សន្តិ, នោ ច តេសំ កុសលា ធម្មា នុប្បជ្ជន្តី”តិ ឥទំ លក្ខណំ លព្ភតេវ, តស្មា ឯតេន លក្ខណេន សមានលក្ខណំ សន្ធាយ យស្ស ចិត្តស្ស អនន្តរា អគ្គមគ្គំ បដិលភិស្សន្តិ, តស្ស ចិត្តស្ស ឧប្បាទក្ខណេតិ ឯតេនេវ កុសលានាគតភាវបរិយោសានេន តាយ ឯវ សមានលក្ខណតាយ ទីបិតំ ហោតីតិ ទដ្ឋព្វំ។ ឯស នយោ អកុសលាតីតវារស្ស អព្យាកតាតីតវារស្ស ច អាទិម្ហិ “ទុតិយេ អកុសលេ”តិ, “ទុតិយេ ចិត្តេ”តិ ច វុត្តដ្ឋានេ។ យថា ហិ ភាវនាវារេ ភាវនាបហានានិ បរិយោសានេន អគ្គមគ្គេ តតោ បុរិមតរានិបិ ភាវនាបហានានិ ទស្សិតានិ ហោន្តិ, ឯវមិធាបិ តំ តំ តេន តេន អាទិនា អន្តេន ច ទស្សិតន្តិ។

១០០។ បញ្ចវោការេ អកុសលានំ ភង្គក្ខណេ តេសំ អកុសលា ច ធម្មា និរុជ្ឈន្តិ អព្យាកតា ច ធម្មា និរុជ្ឈន្តីតិ វចនេន បដិសន្ធិចិត្តតោ សោឡសមំ, តតោ បរម្បិ វា ភវនិកន្តិចិត្តំ ហោតិ, ន តតោ ឱរន្តិ វិញ្ញាយតីតិ។

បវត្តិវារវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ធម្មយមកវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១០។ ឥន្ទ្រិយយមកំ

១។ បណ្ណត្តិវារោ

ឧទ្ទេសវារវណ្ណនា

១។ ឥន្ទ្រិយយមកេ វិភង្គេ វិយ ជីវិតិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយានន្តរំ អនិទ្ទិសិត្វា បុរិសិន្ទ្រិយានន្តរំ ឧទ្ទិដ្ឋំ “តីណិមានិ, ភិក្ខវេ, ឥន្ទ្រិយានិ។ កតមានិ តីណិ? ឥត្ថិន្ទ្រិយំ បុរិសិន្ទ្រិយំ ជីវិតិន្ទ្រិយ”ន្តិ (សំ។ និ។ ៥។៤៩២) សុត្តេ ទេសិតក្កមេន។ បវត្តិវារេ ហិ ឯកន្តំ បវត្តិយំ ឯវ ឧប្បជ្ជមានានំ សុខិន្ទ្រិយាទីនំ កម្មជានំ អកម្មជានញ្ច អនុបាលកំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ ចុតិបដិសន្ធីសុ ច បវត្តមានានំ កម្មជានន្តិ តម្មូលកានិ យមកានិ

ឝុតិបដិសន្ធិបច្ចិចសេត ចត្តត្ថាតិតិ ចេជិតត្ថាតិ៑ ចក្ខុន្ទ្រិយាទីសុ បត បុរិសិន្ទ្រិយាចសាតេសុ យំ ម្ចលកេបេច ត ហោតិ យតិន្ទ្រិយំ, តំ ជបេត្វា អចសេសម្ចលកាតិ ឝុតិរូបបត្តិចសេតេច ចត្តត្ថាតិ អាយតតយបេក ចិយ, តស្មា ឌីចិតិន្ទ្រិយំ តេសំ បន្ថេអត្ថុន្ទិសិត្វា អទេត្ត រូដ្ឋិតិ៑

រូន្ទ្រសចារចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៑

តិន្ទ្រសចារចណ្ណតា

ជ៑ឝ៑ទ្ធិ ទ្ធន្ទ្រិយត្តិ ៩ត្ត យស្មា ទ្ធត្តិតិ កោធិ សការចោ តត្ថិ, ត ច ទ្ធបិដិឆយ្ខ រូបិគាយ ទ្ធត្តិក្កហល់ ត ហោតិ, តស្មា ទ្ធត្តិក្កហលស្ស អចិន្ថយាតប្បិ ចិន្ថយាតបិច កហេត្វា បចត្តិតោ តធាកហិតស្ស ចសេត "តត្ថិ"តិ អចត្វា "តោ"តិ ចុត្តំ៑ សុលស្ស ច កេជិ កត្វា "សុខំ សោយតស្ស"ត្តិ, ទុក្ខស្ស ច "ទុក្ខំ ទោយតស្ស"ត្តិ ចចតេតេច សោយតស្សតោ អញ្ញា សុលា ចេជតា សុខំ, ទោយតស្សតោ ច អញ្ញា ទុក្ខា ចេជតា ទុក្ខត្តិ អយំ ចិសេសោ កហិតោតេយចាតិ "សុខំ សុលិន្ទ្រិយំ ទុក្ខំ ទុក្ខិន្ទ្រិយ"ត្តិ ៩ត្ត "អាយត្តា"តិ ចុត្តំ៑

១៣០៑ សុទ្ធិន្ទ្រិយចារេ ចក្ខុ ទ្ធន្ទ្រិយត្តិ ៩ត្ត ជិត្តចក្ខុបញ្ញាចក្ខូតិ បញ្ញិន្ទ្រិយាតិ ហោត្តិតិ "អាយត្តា"តិ ចុត្តំ៑ អចសេសំ សោតត្តិ តល្បោសោតបេចាហ៑

តិន្ទ្រសចារចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៑

៦៑បចត្តិចារចណ្ណតា

១៥៩៑ បចត្តិចារេ "លយិយាតិ, កិក្ខុចេ, ទ្ធន្ទ្រិយាតិ៑ កតយាតិ ល? ចក្ខុន្ទ្រិយំ...បេ... កាយិន្ទ្រិយំ យតិន្ទ្រិយ"ត្តិ (សំ៑ តិ៑ ៥៑៣៥៥) សុត្តេ ចុត្តតយេត ទ្ធឆ រូដ្ឋិដ្ឋិ យតិន្ទ្រិយំ ឝុតិបដិសន្ធិបច្ចិសុ បចត្តយាតេហិ កយុឌាកយុដេហិ សទ្ធាហិបិ យោកំ កច្ឆតិ, ត ច ឌីចិតិន្ទ្រិយំ ចិយ អញ្ញាឆយុតិស្សយេត កហេតត្ថំ, បុទ្ធាក្កយត្តាច បឆាតំ, តស្មា ក្យុដំ ចិយ កោបិតសីតំ សត្តិន្ទ្រិយាតំ សយោសលោដ្ឋាតំ អទេត្ត ជបេត្វា យោឌិតំ៑ ឌីចិតិន្ទ្រិយាទិម្ចលកេសុ បចត្តិឆ្នា កហេត្វា កតេសុ "យស្ស ឌីចិតិន្ទ្រិយំ រូប្បជ្ជតិ, តស្ស សុលិន្ទ្រិយំ រូប្បជ្ជតីតិ? សទ្ធាសំ រូបបជ្ជត្តាតំ, បចេត្ត សុលិន្ទ្រិយចិប្បយុត្តចិត្តស្ស រូប្បាឆក្ខលេ តេសំ ឌីចិតិន្ទ្រិយំ រូប្បជ្ជតិ, តោ ច តេសំ សុលិន្ទ្រិយំ រូប្បជ្ជតិ, សុលិន្ទ្រិយសប្បយុត្តចិត្តស្ស រូប្បាឆក្ខលេ តេសំ ឌីចិតិន្ទ្រិយញ្ច រូប្បជ្ជតិ សុលិន្ទ្រិយញ្ច រូប្បជ្ជតី"តិអាឌិតា សុលទុក្ខទោយតស្សិន្ទ្រិយេហិ សេរិក្យុត្តទិន្ទ្រិយេហិ ច យោឌតា លព្ភតិ, តធា "យស្ស សុលិន្ទ្រិយំ រូប្បជ្ជតិ, តស្ស ទុក្ខិន្ទ្រិយំ រូប្បជ្ជតីតិ? តោ"តិអាឌិតា តំម្ចលកា ច តយា៑ តេហិ បត បចត្តិយំយេច រូប្បជ្ជយាតេហិ យោឌតា តំម្ចលកា ច ឝុតិបដិសន្ធិបច្ចិសុ បចត្តយាតេហិ សោយតស្សិន្ទ្រិយាទីហិ យោឌតាយ ឌីចិតិន្ទ្រិយម្ចលកេហិ ច តយេហិ បិកដិយេចាតិ កត្វា ត ឝុត្តាតិ ជដ្ឋត្ថា៑

“សចក្ខុកានំចិតា សោឡារិកស្សតាតិ ក្ខុបក្ខាយសហកតានំ ចតុត្ថំ យហាចិបិកបដិសន្ធិនំ ចសេត ចុត្តា”ត្តិ អដ្ឋកថាយំ ចុត្តំ, តំ សោឡារិកស្សចិរហិតសចក្ខុកបដិសន្ធិតិកស្សតចសេត ចុត្តត្តិ ងដ្ឋព្វំ។ ត ហិ “ចតុត្ថំ សេយចា”តិ តិយសេយា កតោតា, តេន តំសយាតលក្ខណា បរិត្តចិបិកទ្វិបចចរបដិសន្ធិសោយាបិ ងស្សិតា ហោត្តិ។ តត្ថ កាយាចចសេសុ សោឡារិកស្សបដិសន្ធិសយាតតាយ យហាចិបិកេហិ ចតុហិ តិងស្សនំ កតំ, តេន យថា សសោឡារិកស្សបដិសន្ធិកា អចក្ខុកា ត ហោត្តិ, ឯចំ ព្ពតទយហាចិបិកបដិសន្ធិកាបីតិ អយយត្ថោ ងស្សិតោ ហោតិ។ កក្ខុសេឃ្យកាតញ្ញា អតុប្បត្តេសុ ចក្ខុឌីសុ ចចត្តានំ អហេតុកបដិសន្ធិកតា សហេតុកបដិសន្ធិកានំ កាយាចចរានំ តិយតោ សចក្ខុកាឌិកាចងស្សតេត ងស្សិតា ហោតិ។ កក្ខុសេឃ្យកេបិ ហិ សន្ធាយ “យស្ស ចា បត សោឡារិកស្សិន្ទ្រិយំ ក្ខុប្បជ្ជតិ, តស្ស ចក្ខុន្ទ្រិយំ ក្ខុប្បជ្ជតីតិ? អាយត្តា”តិ ព្ពឯំ ចចតំ យថា យុជ្ជតិ, តថា អាយតតយយកោ ងស្សិតំ។ ត ហិ សន្តិដ្ឋានេត សក្កហិតានំ កក្ខុសេឃ្យកានំ ចឌ្ឍតេ កាទល់ អត្ថិ, “ព្ពត្ថិតំ អឈាតកានំ ក្ខុបបជ្ជត្តិត”ត្តិអាឌីសុ (យម។ ៦។ព្ពន្ទ្រិយយមក។១បល៍) ច តោ ឯច ចុត្តាតិ។

ក្ខុបក្ខាយ អចក្ខុកាតត្តិ អហេតុកបដិសន្ធិចសេត ចុត្តត្តិ ឯត្ថ ច កាយាចចសេ សោះបក្ខុអចក្ខុកបដិសន្ធិយា តំសយាតលក្ខណំ អទ្វិបបដិសន្ធិញ្ញា តិងស្សតីតិ ងដ្ឋព្វំ។ កេសុចិ បត បោត្ថកេសុ “អហេតុកាទ្វិបបដិសន្ធិចសេតា”តិ បិនេធា ឌិស្សតិ, សោ ឯច សេឃ្យោ។

“តត្ថ ហិ ឯកន្តេតេច សន្ធាសតិបញ្ញាសោយា តត្ថិ, សយាឌីចីរិយាតិ បត ព្ពន្ទ្រិយប្បត្តាតិ ត ហោត្តី”តិ ចុត្តំ, យឌិ បត សយាឌីចីរិយាតិ សន្តិ, “ព្ពន្ទ្រិយប្បត្តាតិ ត ហោត្តី”តិ ត សក្កា ចត្តុំ “សយាឌិ សយាឌិន្ទ្រិយត្តិ? អាយត្តា”តិ (យម។ ៦។ព្ពន្ទ្រិយយមក។១១៦) “ចីរិយំ ចីរិយិន្ទ្រិយត្តិ? អាយត្តា”តិ (យម។ ៦។ព្ពន្ទ្រិយយមក។១១១) ចចតតោ។ អហេតុកបដិសន្ធិចិត្តេ ច យថា សយាឌិលេសោ ឯកក្គតា អត្ថិ, ត ឯចំ ចីរិយលេសោ អត្ថិ, តស្មា ឯចរយត្ថ ចត្តព្វំ សិយា “តត្ថ ហិ ឯកន្តេតេច សន្ធាចីរិយសតិបញ្ញាសោយា តត្ថិ, ឯកក្គតា បត សយាឌិលេសោ ឯច ហោតី”តិ។ អយំ បតេត្ថ អធិប្បាយោ សិយា – យថា អញ្ញេសុ កេសុចិ អហេតុកចិត្តេសុ សយាឌីចីរិយាតិ ហោត្តិ ព្ពន្ទ្រិយប្បត្តាតិ ច, ឯចមិធ សយាឌីចីរិយាតិ ព្ពន្ទ្រិយប្បត្តាតិ ត ហោត្តីតិ។ សយាឌិចីរិយិន្ទ្រិយាតសេច អកាចំ ងស្សេត្តោ អហេតុកត្តេតោ ចិសេសេតិ ។ តត្ថ “សយាឌីចីរិយាតិ បត ត ហោត្តី”តិ ចត្តព្វេ “ព្ពន្ទ្រិយប្បត្តានី”តិ សយាឌិលេសស្ស សយាឌិន្ទ្រិយកាចំ អប្បត្តស្ស សត្តាចតោ ចុត្តំ, ត ចីរិយលេសស្ស។ ចិសេសតញ្ញាចិសេសសិតព្ពេ បចត្តតិ។ សេយុ បត បោត្ថកេសុ “តត្ថ ឯកន្តេតេច សន្ធាចីរិយសតិបញ្ញាសោយា តត្ថី”តិ បិនេធា, សោ ឯច យុត្តតោសោ។

យាច ចក្ខុន្ទ្រិយំ តុប្បជ្ជតិ, តាច កក្ខុកតានំ អចក្ខុកានំ កាលោ អត្ថីតិ ព្ពយិតា អធិប្បាយេតាហ “សហេតុកានំ អចក្ខុកាតត្តិ កក្ខុសេឃ្យកចសេត ចេច អទ្វិបីចសេត ច ចុត្តា”ត្តិ។ កក្ខុសេឃ្យកាបិ បត អចស្សំ ក្ខុប្បជ្ជតកចក្ខុកា ត លព្ភត្តីតិ ងដ្ឋព្វា។ សចក្ខុកានំ ពោលោចិប្បយុត្តាតត្តិ កាយធាតុយំ ចុហេតុកបដិសន្ធិកានំ ចសេត ចុត្តត្តិ ព្ពធាបិ អហេតុកបដិសន្ធិកា ច អចក្ខុកា លព្ភត្តេច។ ព្ពត្ថិបុរិសិន្ទ្រិយសត្តាតាតយ្បិ ក្ខុបបត្តិចសេត ក្ខុប្បាទេធា, ចុតិចសេត តិរោទេធា ពាហុល្លចសេត ងស្សិតោ។ កធាចិ ហិ តេសំ បធយកប្បិកាឌីតំ ចិយ បចត្តិយប្បិ ក្ខុប្បាទតិរោទេធា ហោត្តីតិ។ ឯត្ថ បុរិសិន្ទ្រិយាចសានេសុ ព្ពន្ទ្រិយមូលយយកេសុ បធយបុច្ឆាសុ សត្តិដ្ឋានេតហិ កហិតេហិ ក្ខុបបត្តិចុតិចសេត កត្តព្ពេហិ ចក្ខុន្ទ្រិយាឌីហិ តិយមិតត្តា ឌីចិតិន្ទ្រិយាឌីតំ បចត្តិចសេតបិ លព្ភមាតានំ ក្ខុបបត្តិចុតិចសេតេច ចុតិយបុច្ឆាសុ

សត្តិដ្ឋានេហិ ពហលំ ទេជិតព្ពំ។

១៥០។ ទ្វបឌឹចិតិន្ទ្រិយំ ចក្ខុន្ទ្រិយាឌិសយាតកាតិកំ ទ្វិបឌិសន្តិចសេតេច ពន្ធតិ សត្តាត្វប្បត្តិតិទោឆេស្សតេវាតិ អាហ "បចទេត្ត សោយតស្សចិប្បយុត្តចិត្តស្ស ឧប្បាទក្ខណេតិ អទ្វបឌឹចិតិន្ទ្រិយំ សត្ថាយ ទ្វត្ត"ត្តិ។ ឧទេវាសទ្ធោច អទេក្ខាសន្ទា បក្ខិន្ទ្រិយានំ យឆាលិកេចសេតាតិ ឧត្ត ឧទេវាសំ ឌឹចិតិន្ទ្រិយាឌីតំ ទ្វិបឌិសន្តិបចទេត្តស្ស, អទេក្ខាសន្ទា ចក្ខុន្ទ្រិយាឌីតំ ទ្វិបឌិសន្តិស្វតិ ឧចំ យឆាលិទេកា ឥដ្ឋព្ពំ។ អយំ បត លេខេយចាតិ ឧត្ត តស្ស តស្ស បរិបុណ្ណបញ្ញស្ស តស្ស៊ិ តស្ស៊ិ សទ្វបឥស្សតេត ចិស្សជ្ជទេ ចិស្សន្ទីទេវា បន្ទិយកោដ្ឋាសស្ស លេខោតិ តាយំ ឥដ្ឋព្ពំ។

យស្ស ចា បត សោយតស្សិន្ទ្រិយំ ត ឧប្បជ្ជតិ, តស្ស ឌឹចិតិន្ទ្រិយំ ត ឧប្បជ្ជតីតិ? ចិតា សោយតស្សេត ឧបបជ្ជន្តាតំ បចទេត្ត សោយតស្សចិប្បយុត្តចិត្តស្ស ឧប្បាទក្ខណេ តេវាសំ សោយតស្សិន្ទ្រិយំ ត ឧប្បជ្ជតិ, តោ ច តេវាសំ ឌឹចិតិន្ទ្រិយំ ត ឧប្បជ្ជតីតិ ឧត្ត "តិទោឆសយាបត្តាតំ អសញ្ញាសត្តាត"ត្តិ អចចតំ ទ្វបឌឹចិតិន្ទ្រិយស្ស ចក្ខុន្ទ្រិយាឌិសយាតកាតិកាតំ ឌីបេតិ។ តស្ស ហិ ឧបបត្តិយំយេច ឧប្បាទោ ចត្តព្ពោតិ។ "ចិតា សោយតស្សេត ឧបបជ្ជន្តាត"ត្តិ ឧត្ត អសញ្ញាសទេត្ត សក្កទេហត្ថា បចត្តិចសេត ទេវា ច តិទោឆសយាបត្តា ច ត ទ្វត្តា, អត្វប្បាទោបិ បតេតស្ស ទ្វិបឧបបត្តិយេច ចត្តព្ពោ, ត បចទេត្តតិ។ បន្ទិយកោដ្ឋាសេបិ "សទេក្ខាសំ ចចត្តាតំ, បចទេត្ត ចិត្តស្ស កក្ខក្ខណេ តេវាសំ សោយតស្សិន្ទ្រិយញ្ច ត ឧប្បជ្ជតិ ឌឹចិតិន្ទ្រិយញ្ច ត ឧប្បជ្ជតី"តិ ឧចំ "សទេក្ខាសំ ចចត្តាត"ត្តិ ឧទេត្តច អសញ្ញាសទេត្ត សក្កលិញ្ញា បចត្តិចសេត ទេវា ច តិទោឆសយាបត្តា ត ច ទ្វត្តា។ យស្សយត្តេពេ ច តិទោឆសយាបត្តា ត ឥស្សេតព្ពា ត ពេហតព្ពាតិ អទេត្ត។ ត ហិ "តិទោឆសយាបត្តាត"ត្តិ ចចតំ "អសញ្ញាសត្តាត"ត្តិ ចចតំ ចិយ ឌ្ឋកាសឌីបកំ, តាបិ "ឧទេបក្ខាសយ្យយុត្តចិត្តស្ស ឧប្បាទក្ខណេ, សទេក្ខាសំ ចិត្តស្ស កក្ខក្ខណេ"តិអាឌិចចតំ ចិយ សោយតស្សិន្ទ្រិយាឌីតំ អត្វប្បាទក្ខណឌីបកំ, អឆ ទេវា បុក្កលឌីបកទេយចាតិ។

អតីតកាលភេទេ សុទ្ធាចាវាសាតំ ឧបបត្តិចិត្តស្ស ឧប្បាទក្ខណេ តេវាសំ តត្ថ សោយតស្សិន្ទ្រិយញ្ច ត ឧប្បជ្ជិត្ថ ឌឹចិតិន្ទ្រិយញ្ច ត ឧប្បជ្ជិត្ថាតិ ឧត្ត "ឧបបត្តិចិត្តស្ស ឧប្បាទក្ខណេ"តិ ពស្វា ទ្វត្តំ, តត្វ "សុទ្ធាចាសំ ឧបបជ្ជន្តាតំ, អសញ្ញាសត្តាតំ តេវាសំ តត្ថ សោយតស្សិន្ទ្រិយញ្ច ត ឧប្បជ្ជិត្ថ យតិន្ទ្រិយញ្ច ត ឧប្បជ្ជិត្ថា"តិ (យម។ ១។ ពុន្ទ្រិយយមក។ ១៤៤) ឧត្ត ចិយ "ឧបបជ្ជន្តាត"ត្តិ ចត្តព្ពាត្តិ? ត ចត្តព្ពំ។ យឆា ហិ សោយតស្សយតិន្ទ្រិយាតំ ចសេត ឧបបជ្ជត្តា បុក្កលិ ឧបបត្តិចិត្តសយក្ខិទេតោ ទេហាត្តិ, ត ឧចំ សោយតស្សឌីចិតិន្ទ្រិយាតំ ចសេត ឧបបត្តិសយក្ខិទេតោយេច ទេហាត្តិ។ ឌឹចិតិន្ទ្រិយស្ស ហិ ចសេត យាច បឆយទ្វបឌីចិតិន្ទ្រិយំ ឆទតិ, តាច ឧបបជ្ជត្តា តាយ ទេហាត្តិ។ តទា ច ទ្វិតិយចិត្តទេវា បដ្ឋាយ "ឌឹចិតិន្ទ្រិយញ្ច ត ឧប្បជ្ជិត្ថា"តិ ត សក្កា ចត្តុំ អទ្វបឌីចិតិន្ទ្រិយស្ស ឧប្បជ្ជិត្ថា តិទ្វន្ធត្តា, តស្វា ឧកេយំ ឧប្បាទក្ខណេហេត តិឥស្សិតំ។ យឆា ហិ "ត តិទ្វន្ធិញ្ញា"តិ ពុទ្ធំ លក្ខណំ ឧបបត្តិចិត្តស្ស ឌ្ធិស្វ ពទេលាស្វ លក្ខយាតំ សព្ពាបឆយេត ឧបបត្តិចិត្តស្ស កក្ខក្ខណេហេត តិឥស្សិតំ, ឧចយិឆាបិ ឥដ្ឋព្ពំ។

អតាពតកាលភេទេ ឧប្បជ្ជិស្សយាទេត សត្តិដ្ឋាតំ ពត្វា អញ្ញាស្ស ច ឧប្បជ្ជិស្សយាតតាច បុន្ធិតា។ តត្ត យឆា បច្ចុប្បន្នកាលភេទេ សត្តិដ្ឋាតសំសយភេទេហិ ឧប្បជ្ជយាតស្សេច ពហិតត្តា "យស្ស ចក្ខុន្ទ្រិយាឌីតិ ឧប្បជ្ជត្តិ , ឧបបជ្ជត្តស្ស តស្ស ឌឹចិតិន្ទ្រិយាឌីតិ ឧប្បជ្ជត្តី"តិ

ួបបជ្ជន្តស្សេច បុគ្គិលានំ ួបបត្តិយំេយេច េតសំ ួប្បាេទា សព្ភចតិ, ត អញ្ញាត្ត, ត ឲចយិឆ "យស្ស ចក្ខុន្ទ្រិយាទីតិ ួប្បជ្ជិស្សន្តិ, ួបបជ្ជត្តស្ស តស្ស ឌីចិតិន្ទ្រិយាទីតិ ួប្បជ្ជិស្សន្តី"តិ ួបបជ្ជត្តស្សេច បុគ្គិលានំ េតសំ ួបបត្តិេតា អញ្ញាត្ត ួប្បាេទា ត សព្ភចតិ, តស្មា "យស្ស ចក្ខុន្ទ្រិយំ ួប្បជ្ជិស្សតិ, តស្ស េសាយតស្សិន្ទ្រិយំ ួប្បជ្ជិស្សតីតិ? អាយត្តា"តិ ចុត្តំ៑ ឲចញ្ចោ ពត្វា តិេរាឆចាេរបិ "យស្ស ចក្ខុន្ទ្រិយំ តិរុជ្ឈិស្សតិ, តស្ស េសាយតស្សិន្ទ្រិយំ តិរុជ្ឈិស្សតីតិ? អាយត្តា"តិ ចុត្តំ៑ ត ហិ យស្ស ចក្ខុន្ទ្រិយំ តិរុជ្ឈិស្សតិ, តស្ស េសាយតស្សិន្ទ្រិយំ ត តិរុជ្ឈិស្សតិ, អបិ បន្ថិយកចិកស្ស ួេបក្ខាសហគតបដិសត្ធិកស្ស៑ ត ហិ ួបបជ្ជត្តស្ស តស្ស ចុតិេតា បុេព្វច េសាយតស្សិន្ទ្រិយតិេរាេធា ត សព្ភចតីតិ៑ ឲត្ថ ហិ បធេយបុគ្ធានំ សត្តិដ្ឋានេតា បុគ្គិលត្ថាត្តិស្សេយា យាទិេសាច ួបបត្តិួប្បាទិន្ទ្រិយេចា ួកយុប្បាទិន្ទ្រិយេចា អេទ្វា បដិតិចត្តិត្វាបិ បុគ្គិលត្ថត្វស្ស តិស្សេយាតិ ឲចំ ចិយ ចុតិយបុគ្គានំ សត្តិដ្ឋានត្វេយេច តិយេយតិ, ត ពេត្វច បុគ្គិលត្ថំ អតាគតកាចេយេត្តត សត្វបេតា គហិតំ ួប្បាទំ ចា តិេរាធំ ចា សំសយត្ត្វិ៑ យស្មា េចចំ សត្តិដ្ឋានត្វស្ស តិយេយា េហាតិ, តស្មា "យស្ស ចា បត េសាយតស្សិន្ទ្រិយំ ួប្បជ្ជិស្សតិ, តស្ស ចក្ខុន្ទ្រិយំ ួប្បជ្ជិស្សតីតិ? អាយត្តា"តិ (យម៑ ៣៑ឥន្ទ្រិយយមក៑១៧៨) ចុត្តំ៑ ឲស តេយា តិេរាឆចាេរបិ៑

បដិេលាេម បត យថា អត្វុេលាេម "ួប្បជ្ជិស្សតិ តិរុជ្ឈិស្សតី"តិ ួប្បាឌតិេរាឆា អតាគតា សទ្វបេចេសត ចុត្តា, ឲចំ អចុត្តត្វា យថា ពត្វ សំសយបេទត គហិតស្ស ឥន្ទ្រិយស្ស បចត្តិយម្បិ ួប្បាឌតិេរាឆា ចក្ខុន្ទ្រិយាទីស្វលេពស្ុ េយាជិតា, ត ឲចំ េយាេជតព្វា៑ យថា ហិ ួប្បាឌតិេរាេធ អតិក្កមិត្វា អប្បត្វា ច ួប្បាឌតិេរាឆា សព្ភត្តិ េយាេជតុំ, ត ឲចំ អត្វុប្បាទាតិេរាេធ អតិក្កមិត្វា អប្បត្វា ច អត្វុប្បាទាតិេរាឆា សព្ភត្តិ អត្វាតាកាចស្ស អត្វាតាកាចំ អតិក្កមិត្វា អប្បត្វា ច សព្ភចាត្វុប្បត្តិេតា, អត្វុប្បាឌតិេរាឆាការេចា ច បដិេលាេម បុគ្គិេតា, តស្មាស្ស ចិេសសេទហិតស្ស អត្វាតាកាចស្ស ចត្តមាតាតំ ួប្បាឌស្ស ចិយ កាលត្តេរយាកាការេតា យាទិសាតំ ចក្ខុាទីតំ ួប្បាឌតិេរាឆាការេចត បុគ្គិលត្ថស្ស តិស្សេយា សត្តិដ្ឋានេតត សត្តិដ្ឋិេតា, តត្តិស្សយា តាទិសាតំេយច ួបបត្តិចុតិួប្បាឌតិេរាឆាតំ ឌីចិតាទីតម្បិ អត្វុប្បាទាតិេរាឆា សំសយបេទត បុគ្គិតា េហាត្តីតិ "យស្ស ចក្ខុន្ទ្រិយំ ត្វុប្បជ្ជិស្សតិ, តស្ស េសាយតស្សិន្ទ្រិយំ ត្វុប្បជ្ជិស្សតីតិ? អាយត្តា"តិ (យម៑ ៣៑ឥន្ទ្រិយយមក៑១៦០ប៍) ច, "យស្ស ចក្ខុន្ទ្រិយំ ត តិរុជ្ឈិស្សតិ, តស្ស េសាយតស្សិន្ទ្រិយំ ត តិរុជ្ឈិស្សតីតិ? អាយត្តា"តិ ច ចុត្តំ, ត ចុត្តំ "េយ អត្វុបំ ួបបជ្ជិត្វា បរិតិព្ពាយិស្សត្តី"តិអាទិនា ឌីចិតិន្ទ្រិយាេបក្ខិន្ទ្រិយាទីសុ ចិយ ចិស្សជ្ជនត្តិ៑

េយ ទ្វុបិចេចចំ ួបបជ្ជិត្វា បរិតិព្ពាយិស្សត្តិ, េតសំ ឈាតិន្ទ្រិយំ ត ួប្បជ្ជិស្សតិ, េតា ច េតសំ េសាយតស្សិន្ទ្រិយំ ត ួប្បជ្ជិស្សតី"តិ ឲត្ត េយ េសាេបក្ខបដិសត្ធិកា ភចិស្សត្តិ, េត "េយ ច អត្វុបំ ួបបជ្ជិត្វា បរិតិព្ពាយិស្សត្តី"តិ ឲេតត បច្ឆិមេកាដ្ឋាសចេចតត តំសយាតលក្ខណតាយ សង្គហិតាតិ េយ េសាយតស្សបដិសត្ធិកា ភចិស្សត្តិ, េត ឲច ចុត្តាតិ ឌដ្ឋព្វា៑

អដ្ឋកថាយំ េយស្ុ អាទិមេបាត្ថេកស្ុ "អតីតាតាគតចាេរ ស្ុត្ធាចាសាតំ ួបបត្តិចិត្តស្ស ភង្គក្ខេណ មតិន្ទ្រិយទ្វា ត្វុប្បជ្ជិត្វាតិ ឆម្មយេពា ចិយ ួប្បាឌក្ខណាតិក្កមេចេសត អត្ថំ អគ្គេហត្វា"តិ លិខិតំ, តំ បមាឌលិខិតំ៑ េយស្ុ បត េបាត្ថេកស្ុ "បច្ចុប្បត្នាតីតចាេរ ស្ុត្ធាចាសាតំ ួបបត្តិចិត្តស្ស ភង្គក្ខេណ មតិន្ទ្រិយទ្វា ត្វុប្បជ្ជិត្វាតិ...េប... តស្មិំ ភេច អត្វុប្បត្តុប្បាចេសត អេទ្វា គេហតព្វា"តិ បាេឋា ទិស្សតិ, េសា ឲច ស្ុន្ទេរាតិ៑

បចត្តិចារទណ្ណកា តិដ្ឋិតា៉

១៉ បរិឌ្ឍាចារទណ្ណកា

៣១៥-៣៤១៉ បរិឌ្ឍាចារេ លេកិយអញ្ញាកតមិយ្យកាតិ ចាតិ ទុក្ខសច្ចបរិយាបន្នេហិ ១កត្តបរិឌ្ឍេយ្យេហិ លេកិយអញ្ញាកេតហិ មិយ្យកត្តា តាតិ ភូបិតាយ យតិត្រ្កិយាឌីតំ ទេចគតាក្ខន្ធាឌីតំ ចិយ បរិឌ្ឍេយ្យតា ច ទុត្តា៉ យឌិ បរិឌ្ឍេយ្យមិយ្យកត្តា បរិឌ្ឍេយ្យតា ហោតិ, កម្មា ឆឡាយតេក "សោ កុសលំ ឆឡំ ការេចតិ, សោ អញ្ញាកតំ ឆឡំ បរិឌាតាតី"តិអាឌិតា អញ្ញាកតបទេគ សោរេឌត្វា យយកាតិ ត ទុត្តាតីតិ? យថា "កុសលំ ការេចមិ, អកុសលំ បជហាមី"តិ កុសលាកុសលេសុ កាចតាបហាតាភិតិទេចសោ ហោតិ, តថា "ទេចគតាក្ខន្ធា អតិច្ចា, ឆឡាយតតំ អតិច្ច"ន្តិអាឌិតា ខន្ធាឌីសុ បរិឌាតាភិតិទេចសោ ហោតិ, តត្ថ ទេចគតាក្ខន្ធាទសោ "អតិច្ច"ន្តិអាឌិតា បរិឌាតិតព្វា, តេ ច ទេចគតាក្ខន្ធាឌិកាចំ កហេត្វា បរិឌាតិតព្វា, ត អញ្ញាកតកាចន្តិ៉

កម្មា បទេត្ថ ទុក្ខសច្ចការេតីយេ អាកតស្ស ទោយតស្សស្ស បហាតព្វតាច ទុត្តា, ត បរិឌ្ឍេយ្យតា, តតុ ទុក្ខសច្ចបរិយាបន្នា ទេចគតាក្ខន្ធាទសោ កុសលាកុសលការេចគ អក្កហិតា កុសលាកុសលាបិ បរិឌ្ឍេយ្យាតិ? សច្ចំ, យថា បគ ទេចគតាក្ខន្ធាឌិការេចា ការេចតព្វបហាតព្វការេចហិ ចិតាបិ ហោតិ, ត ១ចំ ទោយតស្សិត្រ្កិយការេចា បហាតព្វការេចគ ចិតា ហោតីតិ ញាយំ ចិតេសំ គស្សេតុំ ទោយតស្សិត្រ្កិយស្ស បហាតព្វតាច ញាឆ ទុត្តា, ត បរិឌ្ឍេយ្យកាចស្ស អកាចតោតិ ដដ្ឋេព្វា៉ អកុសលំ ១កត្តតោ បហាតព្វមេចាតិ ១តោត បហាតព្វមេច, ត អប្បហាតព្វន្តិ អប្បហាតព្វមេច តិចារេតិ, ត បរិឌ្ឍេយ្យកាចន្តិ ដដ្ឋព្វំ៉ អញ្ញិត្រ្កិយំ ការេចតព្វតិដ្ឋំ, ត បគ សច្ឆិកាតព្វតិដ្ឋន្តិ ការេចតព្វការេចា ១ច តស្ស កហិតោតិ៉ "ឆ្វេ បុក្កលា"តិអាឌិ "ចក្ខុត្រ្កិយំ ត បរិឌាតាតី"តិអាឌិកស្ស បទេតា លិខិតព្វំ ភូប្បដិបាឌិយា លិខិតន្តិ ដដ្ឋព្វំ៉ ចក្ខុត្រ្កិយមូលកញ្ហាអតិក្កមិត្វា ទោយតស្សិត្រ្កិយមូលកេ ញាឌំ ទុត្តំ "ឆ្វេ បុក្កលា ទោយតស្សិត្រ្កិយំ ត បជហន្តិ តោ ច អញ្ញិត្រ្កិយំ ត ការេចន្តី"តិ (យម៉ ១៉ញ្ញត្រ្កិយយមក៉៣៣០)៉

១ត្ថ ច បុថុជ្ជតោ, អដ្ឋ ច អរិយាតិ តច បុក្កលា៉ តេសុ បុថុជ្ជតោ កព្វាកព្វចទេគ ទុចិធោ, សោ "បុថុជ្ជតោ"តិ អាកតដ្ឋាតេសុ "ឲ បុក្កលា ចក្ខុត្រ្កិយញ្ច ត បរិឌាតិត្ត ទោយតស្សិត្រ្កិយញ្ច ត បជហិត្វា"តិអាឌីសុ ច អភិត្តិត្វា កហិតោ៉ "ទេយ បុថុជ្ជតា យក្កំ បដិលភិស្សន្តី"តិ (យម៉ ៣៉សច្ចយមក៉៣៨, ៥៣-៥៤) អាកតដ្ឋាតេសុ "បញ្ចា បុក្កលា ចក្ខុត្រ្កិយញ្ចា បរិឌាតិស្សន្តិ ទោយតស្សិត្រ្កិយញ្ចា បជហិស្សន្តី"តិអាឌីសុ (យម៉ ១៉ញ្ញត្រ្កិយយមក៉៣៥៣) ច កព្វោ ១ច ភិត្តិត្វា កហិតោ៉ "ទេយ ច បុថុជ្ជតា យក្កំ ត បដិលភិស្សន្តី"តិ (យម៉ ៣៉សច្ចយមក៉៥៣) អាកតដ្ឋាតេសុ "តសោ បុក្កលា ទោយតស្សិត្រ្កិយញ្ចា តប្បជហិស្សន្តិ ចក្ខុត្រ្កិយញ្ចា ត បរិឌាតិស្សន្តី"តិអាឌីសុ (យម៉ ១៉ញ្ញត្រ្កិយយមក៉៣៥៥) ច អគព្វោ ១ច៉ អក្កផលសមង្គី ច បឋមផលសមង្គី អរហា ចាតិ ទុចិធោ៉ សោបិ "អរហា"តិ អាកតដ្ឋាតេសុ "តសោ បុក្កលា អតញ្ញាតញ្ញស្សាមីតិត្រ្កិយញ្ចា ការិត្ត ទោយតស្សិត្រ្កិយញ្ចា បជហិត្វា"តិអាឌីសុ (យម៉ ១៉ញ្ញត្រ្កិយយមក៉៣៣៣) ច អភិត្តិត្វា កហិតោ៉ "សោ អក្កផលំ សច្ឆិករោតី"តិ (យម៉ ១៉ញ្ញត្រ្កិយយមក៉៣៣៩) អាកតដ្ឋាតេសុ "តសោ បុក្កលា ទោយតស្សិត្រ្កិយំ បជហិត្ត, តោ ច អញ្ញាតាចិត្រ្កិយំ សច្ឆិករិត្វា"តិអាឌីសុ (យម៉ ១៉ញ្ញត្រ្កិយយមក៉៣៣៣) ច បឋមផលសមង្គី ច ភិត្តិត្វា កហិតោ៉ "សោ អក្កផលំ សច្ឆាកាសី"តិ

(ឃម៑ ១៑ ពួក្រ្តិឃឃមព៑ ៣៣៧, ៣៣៩) អាពតដ្ឋានេតស្ស ពួតនេទាចាតិ ៤ចំ ប្យុក្កលេកដំ ខាត្វា តត្វ តត្វ សត្ថិដ្ឋានេតត ពហិតប្យុក្កលេ តិន្ទានេទ្វា

ចិស្សុជ្ជតំ នេឃានេឌតព្ទាត្តិ៑

បរិញ្ញាចារេចណ្ហតា តិដ្ឋិតា៑

ពួក្រ្តិឃឃមពចណ្ហតា តិដ្ឋិតា៑

ឃមពបពរលា-ឞួលឌិពា សមត្តា៑

Proper display of the text below may depend on webfonts, which in turn require being connected to the internet

បដ្ឋានបករណ-មូលដីកា

គន្ថារម្ភវណ្ណនា

ឌិដ្ឋត្តិ កាយក្យាណាឌីហិ កិច្ចអត្ថិ លច្ចអត្ថិ, ទេវសុ ចា ចិហទត្តិ, ចិដយវយត្ថតាវេយារេកេ បច្ចត្តិរេក ចិវេដត្យ ខ្ពុដ្ឋត្តិ, ខ្ពស្សុរិយដ្ឋោតាតឌិវក្កាទដាតក្កហណ៌ ចំចំអត្ថាតុសាវតក្ខា កវេទាត្តា វេចាហទត្តិ, បុឡាវេយាកាតុកាចប្បត្តាយ ឌុតិយា វេឌាតត្តិ, យឆាកិលិសិតក្ខា ចិវយំ អប្បដិឈាវេតត កច្ឆត្តិ, យចិន្តិតតិបប្បាឌេតេ វេក្កាត្តិតិ ចា វេឌចា, វេឌចតិយា ចា ចំចំច្យុវតតិត្តុទណត្តិរេកហិ វទណ៌ បទាយណត្តិ កយតិយា, អកិត្តុចតិយា ចា៑ វេយាកាចិវេយវេយារេកេ កយតិយាតិ ចា វេឌចា៑ វេត តិចិឆា – វយុតិវេឌចា ៩បបត្តិវេឌចា ចិវុឌ្ឋិវេឌចាតិ៑ កកចា បត ត់ទតិវយាយ អកិឡ្ឍាកិច្ចអាយ, ៩ត្តុវេយហិ ឌិឌ្ឍ(ពាហុអទិយចិហាវេទហិ, វបទវត្តាតវិន្តាយ បក្ខាចិឆយាទចិដយិន្ថាតិបប្បត្តិយា, ចិត្តិស្សុរិយវត្តុឆតាឌិវយ្ទាបដិបត្តិអវេចច្ចប្បវាឌវក្កាទដាតក្កហណវដ្ឋាវេតត ឆយុវកាចបុក្កលត្ថាវយាតុទ្ធបិតុសាវតិវដ្ឋាវេតត ច វេចាហារាតិវវេយត, បទយាយ បឡ្ឍាវទីទប្បការវដ្ឋាតាយ ឌុតិយា, អវេតាបយាយ ច ឥាណវទីទកតិយា, យាទចិដយវឌ្ឍត្យាក្កណបទហិតតិបប្បាឌេតេសុ អប្បដិហតាយ វត្តិយា ច វយត្តាកតត្តា វេឌចវេកត វេលិរេកត វទណត្តិ កយតិយវេតា, អកិត្តុចតិយវេតា, កត្តិចវេវត កយតិយវេតា ច វឌ្ឍ វេត វេឌវេច វេតហិ ក្យុវេណហិ អតិក្កវេត្តា អតិវវេយា ចា វេឌវេចាតិ វេឌចាតិវេឌវេចា៑ វឌ្ឍវេឌវេចហិ បុដតិយតវេទា វេឌវេចាតិ ចា វេឌចាតិវេឌវេចា, ចិវុឌ្ឋិវេឌចកាចំ ចា វឌ្ឍត្យាក្កណាលក្ខាទំ បត្តត្តា អឡ្ឍវេឌវេចហិ អតិវេទកតវេទា ចា វេឌវេចា វេឌចាតិវេឌវេចា៑ វេឌចាតត្តិ ៩បបត្តិវេឌចាត់ តដា ឆយុបដិក្កាហកាត់៑ វក្កាឌីហិ វេឌវេចហិ បហារាឌអប្បុទិក្ខាឌីហិ ដាតវេចហិ ច បុឌិវេតា៑ កាយចឌីឞយស្ស ឞិលស្ស ខ្ពត្រ្ត័យឞចទស្ស ចិត្តឞយស្ស វយាឆិស្ស ច បដិបក្ខាត់ អច្ចត្តបដិប្បស្សុទ្ធិយា បុទ្ធឞយវេយា៑

ខ្ពឞិវត្តុវេយាតិ ចត្យុវច្ចាចវេចាឆេកតិយា ខ្ពុវវេយាតិ វឌ្ឍុកតាត់ វត់ បវត្តាត់ ខ្ពុឞិត់ អតិវវេយត វវេត្តា បវវេត្តាតិ អវេត្តា៑ ចិបស្សឹអាឌវេយា ច ៩បិដាយ កកចា "វត្តុវេយា"តិ ចុវេត្តា៑ យវេតា ចិឡ្ឍាណ៌ បច្ចុដាចត្តុតិ, តំ តាយទុបំ វយុឌយតិវេទាឆវេតត តិវេទាឆឞិតិ តាយទុបតិវេទាឆវេតា៑ អតិកឡ្ឍិទតយយល្ឌិតវេឌវត់ បដ្ឋាត់ តាយ វេឌវេវសិ បករណត្តិ វឌ្ឍវេត្តា៑

គន្ថារម្ភវណ្ណនា និដ្ឋិតា

បច្ចយុទ្ទេសវណ្ណនា

"វេក បត វេត តយា, កិក្ខា តំ បដ្ឋាត់ តាយា"តិ តយិដំ បុច្ឆិតត្ថំ៑ កស្មា? តិដាតកចាយំ បដ្ឋានវយាតវេត អតុវេលិយាឌីតំ តយាត់ បដ្ឋានស្ស ច ឌស្សិតត្តាតិ ខ្ពុយយត្តំ ចិកាវេចវេត្តា "វយុ្ទាវឌ្ឍុវេទ្ធត ហិ...វេប... តាយាតិ ហិ ចុត្ត"ត្តិ តត្ត ចុត្តំ អដ្ឋកចាបិច្ចត្ថំ អាហទិ៑ តត្ត កាចាត្តំ

អដ្ឋកថាធិប្បាយញ្ច បរតោ ចណ្ណឃិស្សាយាតិ។

បដ្ឋានភាយតោ បន តិកបដ្ឋានាទីនំ តិកបដ្ឋានាទិភាយតោ, ឥមស្ស បករណស្ស ចតុចីសតិសមន្តបដ្ឋានសមោធានតោ ចេវ ចត្តា។ ឧចចំហ្សេនប្ពបតោ បដ្ឋានេន ធារេត ចិត្តេនា ឃុពចិនេណ្យេឃ្យា ហោតីតិ។ តត្ថ ច ភាយតោ បធឃំ ចត្តេន្តាតិ “តត្ថ ឃឃំ…បេ… ភាយតោ តាច ឧចំ ចេធិតន្តោ”តិ ចត្វា សន្តសាធារណស្ស បដ្ឋានភាយស្សេច តាច អត្ថំ ធស្សេន្តោ “កោភេដ្ឋេន បដ្ឋាន”ន្តិអាទិមាហ ។ ប-ការោ ហីតិ ប្លបសក្កបធំ ធស្សេតិ។ សោ “បចិភេត្តសុ ធម្មេសុ, ឃំ ឃេដ្ឋំ តក្សិពយុត្តិអាទីសុ ចិឃ ភាភប្បការត្ថំ ទីបេតិ។ ភត្យ បការេហិ ចិភត្តា បចិភត្តាតិ ប-ន្តិ ប្លបសក្កោ បការត្ថមេច ទីបេតិ, ភ ភាភប្បការត្ថន្តិ? ភ, តេហំ បការានំ ភាភាចិធភាចតោ។ អត្ថតោ ហិ អាបន្នំ ភាភាចិធភាចំ ធស្សេតុំ ភាភា-សទ្ទោ ចុត្តោតិ។ តត្ថ ឧពស្សបិ ធម្មស្ស ហេតុអាទីហិ អនេកបច្ចយភាចតោ ច ឧពេពស្ស បច្ចយស្ស អនេកធម្មភាចតោ ច ភាភប្បការបច្ចយតា ចេធិតន្តា។

ហេតុបច្ចយាទិចសេន ចិភត្តត្តាតិ ឧតេន ធម្មសង្កហាទីសុ ចុត្តតោ ពុសលាទិចិភាពតោ សាតិសយចិភាពតំ បដ្ឋានភាយសិកស្ស ពារណំ ធស្សេតិ។ កោដ្ឋាតិ ចឌា។ បដ្ឋិតការោចាតិ ពតការោចា។ អាពតដ្ឋានសុិត្តិ យហាវិហភាធស្សុត្តំ ចធតិ។ បចត្តពយភត្តា ឧត្តាតិ ចចភសេសោ។ អធ ចា ពស្តតិ ឧត្តាតិ ពយតំ, សន្តញ្ញាតញ្ញាណស្ស ភិស្សក្កចសេភ បចត្តស្ស ពយភត្តា ពយភមេសភាចតោ ឧពេពំ បដ្ឋានំ ភាយាតិ អត្ថោ។ តត្ថ អន្នោហិ ពតិយន្តេហិ អតិសឃឃុត្តស្ស ពតិយតោ ពយភដ្ឋានភាចធស្សភត្ថំ “សន្តញ្ញាតញ្ញាណស្សា”តិ ចុត្តំ។ តស្ស យហាចេពស្ស បុទិសស្ស បបិតដ្ឋានំ ចិឃ ធម្មសង្កហីអាទីនំ សាសក្កពយភដ្ឋានភាចំ ឥមស្ស ច យហាបធា ចិឃ ភិរាសក្កពយភដ្ឋានភាចំ ធស្សេន្តោ អតិសឃឃុត្តពយភដ្ឋានភាចេចា បដ្ឋានភាយសិកស្ស ពារណត្តំ ធស្សេតិ។

តិពាភត្តិ តិពចសេភ ចុត្តធម្មានំ។ សយន្តាតិ អនុលោមាទីហិ សន្តាការេហិបិ ពតានិ ចតុចីសតិ ហោន្តីតិ អត្ថោ។ ឧតស្មិំ អត្ថេ ចតុចីសតិសមន្តបដ្ឋានានីតិ “សមន្តចតុចីសតិបដ្ឋានានី”តិ ចត្តព្វោ សមន្តសទ្ទស្ស បរយោគំ ពត្វា ចុត្តន្តិ ធដ្ឋព្វំ។ អធ ចា សមន្តា ល ល ហុត្វាតិ ឧតេន អនុលោមាទិសន្តកោដ្ឋាសតោ តិពាទិលលភាចំ ធស្សេតិ។ តេន សមន្តសទ្ទោ តិពាទិលលបដ្ឋានចិសេសនំ ហោតិ, ភ ចតុចីសតិចិសេសនំ, តស្មា សមន្តតោ បដ្ឋានានិ តានិ ចតុចីសតីតិ ពត្វា “ចតុចីសតិសមន្តបដ្ឋានានី”តិ ចុត្តំ។ សមន្តតោ ចា ធម្មានុលោមាទិតិពាទិបដិច្ចចារាទិបច្ចយានុលោមាទិហេតុមូលពាទិប្បការេហិ បចត្តានិ បដ្ឋានានិ សមន្តបដ្ឋានានិ, អត្ថតោហិ ភឃេហិ បចត្តានីតិ ចុត្តំ ហោតិ។ តានិ បន ចតុចីសតិ ហោន្តិ។ តេនេចាហ “ន្លេឃំ ចតុចីសតិឃា ឈុក្កពបដ្ឋានសប្ពាតានំ សមន្តបដ្ឋានំ សមោធានចសេភា”តិ។

ហេតុ ច សោ បច្ចឃោ ចាតិ ន្លយិភា ចចភេភ ហេតុភា អធិបតិបច្ចយាទិក្សតស្ស ច ពហណំ ឃិឃាតិ តំ ភិចារេន្តោ អាហ “ហេតុ ហុត្វា បច្ចឃោ”តិ។ ឧតេភបិ សោ ឧច ធោសោ អាបន្នតីតិ បុភាហ “ហេតុភាចេភ បច្ចឃោតិ ចុត្តំ ហោតី”តិ។ តេភ ន្លធ ហេតុ-សទ្ទេភ ធម្មក្កហណំ ភ ពតំ, អធ តោ ធម្មសត្តិចិសេសោ ពហិតោតិ ធស្សេតិ។ តស្ស ហិ បច្ចយសទ្ទស្ស ច សមានាធិករណតំ សន្ធាយ “ហេតុ ច សោ បច្ចឃោ ចា”តិ, “ហេតុ ហុត្វា បច្ចឃោ”តិ ច ចុត្តំ។ ឧចញ្ច ពត្វា បរតោ បាឡិន្លឃំ “ហេតុ ហេតុសម្បយុត្តានំ…បេ… ហេតុបច្ចយេភ

បច្ចយោ”តិអាទិកា (បដ្ឋា. ១.១.១) តេន តេន ហេតុភាវាទិឧបការេន តស្ស តស្ស ធម្មស្ស ឧបការត្តំ វុត្តំ។ អដ្ឋកថាយំ បន “យោ ហិ ធម្មោ យំ ធម្មំ អប្បច្ចក្ខាយ តិដ្ឋតិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា, សោ តស្ស បច្ចយោ”តិ “មូលដ្ឋេន ឧបការកោ ធម្មោ ហេតុបច្ចយោ”តិឯវមាទិកា ធម្មប្បធាននិទ្ទេសេន ធម្មតោ អញ្ញា ធម្មប្បវត្តិ នាម នត្ថីតិ ធម្មេហេវ ធម្មប្បវត្តិវិភាវនំ កតន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។ ឋានាបិ វា ហេតុ ច សោ បច្ចយោ ចាតិ ធម្មេវ ធម្មប្បវត្តិ ទស្សេតិ។ ន ហិ ហេតុបច្ចយោតិអាទិកោ ឧទ្ទេសោ កុសលាទិឧទ្ទេសោ វិយ ធម្មប្បធានោ, អថ ខោ ធម្មានំ ឧបការប្បធានោតិ។ ឯតីតិ ឯតស្ស អត្ថោ វត្តតីតិ, តស្មា ឧប្បត្តិដ្ឋិតីនំ សាធារណវចនំ។ តេនេវាហ – “តិដ្ឋតិ វា ឧប្បជ្ជតិ វា”តិ។ កោចិ ហិ បច្ចយោ ឋិតិយា ឯវ ហោតិ យថា បច្ឆាជាតបច្ចយោ, កោចិ ឧប្បត្តិយាយេវ យថា អនន្តរាទយោ, កោចិ ឧភយស្ស យថា ហេតុអាទយោតិ។

ឧបការកលក្ខណោតិ ច ធម្មេន ធម្មសត្តុបការំ ទស្សេតីតិ ទដ្ឋព្ពំ។ ហិនោតីតិ បតិដ្ឋាតិ ឯត្ថាតិ ហេតុ។ អនេកត្ថត្តា ធាតុសទ្ទានំ ហិ-សទ្ទោ មូល-សទ្ទោ វិយ បតិដ្ឋត្ថោតិ ទដ្ឋព្ពោតិ។ ហិនោតីតិ វា ឯតេន កម្មនិទានភូតេន ឧទ្ធំ អភិហរណេន មូលេន វិយ បីឡេបិ តប្បច្ចយំ ផលំ គច្ឆតិ បវត្តតិ វុឌ្ឍិំ វិរូឡ្ហិំ អាបជ្ជតីតិ ហេតុ។ អាចរិយានន្តិ រេវតត្ថេរំ វទតិ។

“យោនិសោ, ភិក្ខវេ, មនសិករោតោ អនុប្បន្នា ចេវ កុសលា ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ, ឧប្បន្នា ច កុសលា ធម្មា អភិវឌ្ឍន្តី”តិអាទីហិ (អ. និ. ១.៦៦-៦៧) កុសលភាវស្ស យោនិសោមនសិការបដិពទ្ធតា សិទ្ធា ហោតីតិ អាហ “យោនិសោមនសិការបដិពទ្ធោ កុសលភាវោ”តិ។ ឯតេនេវ អកុសលាព្យាកតភាវា កុសលភាវោ វិយ ន ហេតុបដិពទ្ធាតិ ទស្សិតំ ហោតិ។ យំ បនេកេ វណ្ណេន្តិ “អហេតុកហេតុស្ស អកុសលភាវោ វិយ សហេតុកហេតូនំ សភាវេនេវ កុសលាទិភាវោ អញ្ញេសំ តំសម្បយុត្តានំ ហេតុបដិពទ្ធោ”តិ, តស្ស ឧត្តរំ វត្វា “យទិ វា”តិអាទិមាហ។ អលោភោ កុសលោ វា សិយា អព្យាកតោ វា, យទិ អលោភោ សភាវេន កុសលោ, កុសលត្តា អព្យាកតោ ន សិយា។ អថ អព្យាកតោ, តំសភាវត្តា កុសលោ ន សិយា, អលោភសភាវស្ស អនេកសភាវត្តាភាវោ វិយ។ យស្មា បន ឧភយថាបិ សោ ហោតិ, តស្មា យថា ឧភយថា ហោន្តេសុ ផស្សាទីសុ សម្បយុត្តេសុ ហេតុបដិពទ្ធកុសលាទិភាវំ បរិយេសថ, ន សភាវតោ, ឯវំ ហេតូសុបិ កុសលាទិតា អញ្ញបដិពទ្ធា បរិយេសិតព្ពា, ន សភាវតោតិ។ យំ វុត្តំ “សម្បយុត្តហេតូសុ សភាវតោវ កុសលាទិភាវោ”តិ, តំ ន យុជ្ជតិ, សោ បន បរិយេសិយមានោ យោនិសោមនសិការាទិបដិពទ្ធោ ហោតីតិ ហេតូសុ វិយ សម្បយុត្តេសុបិ យោនិសោមនសិការាទិបដិពទ្ធោ កុសលាទិភាវោ, ន ហេតុបដិពទ្ធោតិ សិទ្ធំ ហោតីតិ អធិប្បាយោ។

អារភិត្វាបីតិ ឯត្ថ បិ-សទ្ទេន ព្យាបេត្វា ទស្សេតិ – រូបាយតនាទីសុ យំ កិញ្ចិ ឯកំ អដ្ឋត្វា “យំ យំ ធម្មំ អារព្ភា”តិ អតិយេន សព្ពរូបាយតន…បេ… ធម្មាយតនានញ្ច អារម្មណបច្ចយភាវស្ស វុត្តត្តា ន កោចិ ធម្មោ ន ហោតីតិ។

“ឆន្ទវតោ កិំ នាម ន សិជ្ឈតី”តិអាទិកំ បុរិមាភិសង្ខារូបនិស្សយំ លភិត្វា ឧប្បជ្ជមានេ ចិត្តេ ឆន្ទាទយោ ធុរភូតា ជេដ្ឋកភូតា សយំ សម្បយុត្តធម្មេ សាធយមានា ហុត្វា បវត្តន្តិ, តំសម្បយុត្តធម្មា ច តេសំ វសេន វត្តន្តិ ហីនាទិភាវេន តទនុវត្តនតោ, តេន តេ អធិបតិបច្ចយា ហោន្តិ។ គរុកាតព្ពម្បិ អារម្មណំ តន្និន្នបោណបព្ភារានំ បច្ចវេក្ខណអស្សាទេយ្យផលានំ អត្តនោ វសេ វត្តយមានំ វិយ

បច្ចយោ ហោតិ, តស្មាយំ អត្តាធីនានំ បតិការេន ឧបការកតា អធិបតិបច្ចយតាតិ ទដ្ឋព្វា។

យតោចិណ្ណាលយាតុតិអាទិ ចិត្តនិយមេនាតិ ឯត្ថ អាទិ-សទ្ទេន សត្តិវិសេសត្តំ ទោដ្ឋព្វំ, ឥតិអនន្តរា បដិសន្ធីតិ យស្ស យស្ស ចិត្តស្ស អនន្តរា យំ យំ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ, តស្ស តស្ស តទនន្តរុប្បាទនិយមោ តំតំសហការីបច្ចយសមិទ្ធស្ស បុរិមបុរិមចិត្តស្សេវ វសេន ញ្ញាយតីតិ ទស្សេតិ។ ភាវនាពលេន បន វារិតត្តាតិ ឯត្ថ យថា រុក្ខស្ស ទេវេ និទ្ទេ បុប្ផិតុំ សមត្ថស្សេវ បុប្ផំ ន ហោតិ, អនាគតេ បន អបនីតេ តាយមេវ សមត្ថតាយ បុប្ផំ ហោតិ, ឯវមិធាបិ ភាវនាពលេន វារិតត្តា សមុដ្ឋាបនសមត្ថស្សេវ អសមុដ្ឋាបនំ, តស្មិំ អបនីតេ តាយមេវ សមត្ថតាយ សមុដ្ឋាបនំ ហោតីតិ អធិប្បាយោ។

ញាណុប្បត្តិតោ ចេវ នានាការណំ បវេក្ខតព្ពំ, ន អត្ថតោតិ ឧបនយសត្តិអធិបតិនិរុត្តិបទានំ វិយ សទ្ទត្ថយត្ថតោ នានាការណំ, ន ចតុយត្ថតោតិ អធិប្បាយោ។ ឯតេន សទ្ទត្ថវិសេសំ ទស្សេតិ "ករ"ត្តិអាទិនា។ តត្ថ បុរិមបច្ឆិមានំ និរោធុប្បាទត្ថានាការេន និរន្តរុប្បាទនសមត្ថតា អនន្តរបច្ចយការោ។ រូបធម្មានំ វិយ សណ្ឋានាការេន បច្ចយបច្ចយុប្បន្នានំ សហាវដ្ឋានាការេន ច "ឧទយិតោ ហេដ្ឋា ឧទ្ធំ តិរិយ"ន្តិ វិការាការេន អត្តនោ ឯកត្តមិវ ឧបនេត្វា សុដ្ឋុ អនន្តរការេន ឧប្បាទនសមត្ថតា សមនន្តរបច្ចយតា។

ឧប្បាទនសមត្ថតាតិ ច អព្យាបារត្តា ធម្មានំ យស្មិំ យទាការេ និរុទ្ធេ វត្តមានេ វា សតិ តំតំវិសេសវន្តោ ធម្មា ហោន្តិ, តស្ស សោវ អាការោ ទុច្ចតីតិ ទដ្ឋព្វោ។ ធម្មានំ បវត្តិយេវ ច ឧប្បាទោ ការណោវហារេនាតិ និរោធា ទុដ្ឋហត្ថស្ស នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនផលសមាបត្តិំ អសញ្ញសត្តា វុត្តស្ស បុរិមចុតិបដិសន្ធិបដិសន្ធីនញ្ច និរោធុប្បាទនិរន្តរតាយ កាលន្តរតា នត្ថីតិ ទដ្ឋព្វា។ ន ហិ តេសំ អន្តរា អរូបធម្មានំ បវត្តិ អត្ថិ, យំ ឧបនិធាយ កាលន្តរតា វុច្ចេយ្យ, ន ច រូបធម្មប្បវត្តិ អរូបធម្មប្បវត្តិយា អន្តរំ ករោតីតិ អញ្ញសន្តានត្តា។ រូបារូបធម្មសន្តតិយោ ហិ ទ្វេ អញ្ញមញ្ញំ វិសទិសសភាវត្តា អញ្ញមញ្ញោបការការេន វត្តមានាបិ វិសុំយេវ ហោន្តិ។ ឯកសន្តតិយញ្ហិ បុរិមបច្ឆិមានំ មជ្ឈេ វត្តមានំ តំសន្តតិបរិយាបន្នតាយ អន្តរការកំ ហោតិ។ តាទិសញ្ច ឥធ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនផលសមាបត្តិំ មជ្ឈេ នត្ថិ, ន ច អរូបោ អន្តរការកោ ហោតិ អរូបត្តាយេវ, តស្មា ឧបនានន្តរស្ស ឧបនស្ស វិយ, រូបន្តរស្ស រូបស្ស វិយ ច និរន្តរតា សុដ្ឋុ ច អនន្តរតា ហោតីតិ តថា ឧប្បាទនសមត្ថតា នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនទុតិយស្សាបិ ទដ្ឋព្វា។ ឧប្បត្តិយា បច្ចយការោ ឯវ អនន្តរបច្ចយាទីនំ បវត្តតីតិ ឧប្បាទនសមត្ថតាវ វុត្តា។ បច្ចយុប្បន្នានំ បន ធម្មានំ បុព្វាបរន្តបរិច្ឆេទេន គហិតានំ "ឧប្បជ្ជតី"តិ វចនំ អលភន្តានំ "អតីតោ ធម្មោ បច្ចុប្បន្នស្ស ធម្មស្ស អនន្តរបច្ចយេន បច្ចយោ"តិអាទិនា (បដ្ឋា ១.១.៤០) អនន្តរាទិបច្ចយការោ វុត្តោតិ ន សោ ឧប្បត្តិយំយេវាតិ វិញ្ញាយតិ។ ន ហិ ក្រិយាវិធិគ្គហណំ វិយ បច្ចុប្បន្នគ្គហណំ អបរិច្ឆិន្នំ, យតោ ឧប្បត្តិយត្តសមត្ថតាយេវ ច គហណំ សិយា, ឯតេន ច អតីតត្តិកេ បដិច្ចវារាទយោ ន សន្តីតិ។

ឧប្បជ្ជមានោវ សហុប្បាទនភាវេនាតិ ឯត្ថាបិ ឧប្បត្តិយា បច្ចយភាវេន បវត្តេន ឋិតិយាបិ បច្ចយភាវំ និទស្សេតីតិ ទដ្ឋព្វំ, បច្ចយុប្បន្នានំ បន សហជាតភាវេន ឧបការកតា សហជាតបច្ចយតាតិ។

ᩋᨲ᩠ᨳᨲᩮᩣ ᩏᨸᨠᩣᩁᨠᩔ ᩏᨸᨠᩣᩁᨠᨲᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲᩣ, ᩏᨸᨠᩣᩁᨠᨲᩣ ᨧ ᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᨲᩣᩅᩈᩮᨶᩮᩅ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣ, ᨶ ᩈᩉᨩᩣᨲᩣᨴᩥᩅᩈᩮᨶ᪨ ᩈᩉᨩᩣᨲᩣᨴᩥᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩣᨸᩮᩅ ᩉᩥ ᨠᩮᩣᨧᩥ ᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ ᨶ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨶ ᨧ ᨸᩩᩁᩮᨩᩣᨲᨸᨧ᩠ᨨᩣᨩᩣᨲᨠᩣᩃᩮᨸᩥ ᩏᨸᨠᩣᩁᨠᩔ ᩏᨸᨠᩣᩁᨠᩣ ᩅᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩣ ᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ᪨

ᨲᩁᩩᩋᩣᨴᩦᨶᩴ ᨸᨳᩅᩦ ᩅᩥᨿ ᩋᨵᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᨸᨳᩅᩦᨵᩣᨲᩩ ᩈᩮᩈᨵᩣᨲᩪᨶᩴ, ᨧᨠ᩠ᨡᩣᨴᨿᩮᩣ ᨧ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩣᨴᩦᨶᩴ ᩏᨸᨠᩣᩁᨠᩣ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨠᨾ᩠ᨾᩔ ᨸᨭᩮᩣ ᩅᩥᨿ ᨶᩥᩔᨿᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᩅᨲ᩠ᨳᩣᨴᨿᩮᩣ ᨲᩴᨲᩴᨶᩥᩔᨿᩣᨶᩴ ᩅᨲ᩠ᨳᩣᨴᩦᨶᩴ᪨

ᨲᨶ᩠ᨶᩥᩔᩥᨲᩅᩩᨲ᩠ᨲᩥᨲᩣᨿ ᩋᨲ᩠ᨳᨲᩮᩣ ᨹᩃᩮᨶ ᨶᩥᩔᩥᨲᩮᩣᨲᩥ ᨿᩴ ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᨠᩣᩁᨱᩴ ᨶᩥᩔᨿᩮᩣᨲᩥ ᩅᨴᨲᩥ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨿᩮᩣ ᨻᩃᩅᩤ, ᨲᩴ ᩏᨸᨶᩥᩔᨿᩮᩣᨲᩥ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᨲᩥ᪨

ᨸᨠᨲᩮᩣᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨸ-ᨠᩣᩁᩮᩣ ᩏᨸᩈᨣ᩠ᨣᩮᩣ, ᩈᩮᩣ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᨹᩃᩔ ᩏᨸ᩠ᨸᩣᨴᨶᩮ ᩈᨾᨲ᩠ᨳᨽᩣᩅᩮᨶ ᩈᩩᨭ᩠ᨮᩩ ᨠᨲᨲ᩠ᨲᩴ ᨴᩦᨸᩮᨲᩥ᪨ ᨲᨳᩣ ᨧ ᨠᨲᩴ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᩈᨶ᩠ᨲᩣᨶᩮ ᨠᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩮᩣ ᩈᨶ᩠ᨲᩣᨶᩮ”ᨲᩥ᪨ ᨠᩁᨱᨬ᩠ᨧ ᨴᩩᩅᩥᨵᩴ ᨶᩥᨸ᩠ᨹᩣᨴᨶᩴ ᩏᨸᩈᩮᩅᨶᨬ᩠ᨧᩣᨲᩥ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ “ᨶᩥᨸ᩠ᨹᩣᨴᩥᨲᩮᩣ ᩅᩤ”ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨾᩣᩉ᪨ ᨲᨲ᩠ᨳ ᩏᨸᩈᩮᩅᩥᨲᩮᩣ ᩅᩤᨲᩥ ᩑᨲᩮᨶ ᨠᩣᨿᩋᩃ᩠ᩃᩦᨿᩣᨸᨶᩅᩈᩮᨶ ᩏᨸᩈᩮᩅᨶᩴ ᩅᩥᨩᩣᨶᨶᩣᨴᩦᩈᩩ ᩋᩣᩈᩮᩅᨶᨬ᩠ᨧ ᨴᩔᩮᨲᩦᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᪨ ᩑᨲᩮᨶ ᩋᨶᩣᨣᨲᩣᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᨧᨠ᩠ᨡᩩᩈᨾ᩠ᨸᨴᩣᨴᩦᨶᩴ ᩋᩣᩈᩮᩅᨶᩮᨶ ᨿᨳᩣᨸᨲ᩠ᨳᩥᨲᩣᨶᩴ ᨸᨠᨲᩪᨸᨶᩥᩔᨿᨲᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨

ᨿᨳᩣ ᨸᨧ᩠ᨨᩣᨩᩣᨲᩮᨶ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩣ ᩈᨶ᩠ᨲᨲᩣᨴᩥᨧ᩠ᨨᩮᨴᩉᩮᨲᩩᨠᩣᨶᩴ ᩋᨠᩣᩃᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᩁᩪᨸᩣᨶᩴ ᩅᩥᨿ ᨸᨧ᩠ᨨᩣᨩᩣᨲᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᩏᨸᨠᩣᩁᨠᩣ, ᨲᩮᩈᩴ ᩈᩣ ᩅᩥᨸ᩠ᨸᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣᨠᩣᩁᩣᨴᩦᩉᩥ ᩅᩥᩈᩥᨭ᩠ᨮᩣ ᩏᨸᨠᩣᩁᨠᨲᩣ ᨸᨧ᩠ᨨᩣᨩᩣᨲᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲᩣ, ᨲᨳᩣ ᨶᩥᩔᨿᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩣᨠᩣᩁᩣᨴᩦᩉᩥ ᩅᩥᩈᩥᨭ᩠ᨮᩣ ᨸᩩᩁᩮᨩᩣᨲᨽᩣᩅᩮᨶ ᩅᩥᨲ᩠ᨲᩣ ᩏᨸᨠᩣᩁᨠᩣᨶᩴ ᩋᨠᩣᩃᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᩅᨲ᩠ᨳᩩᩁᩪᨸᩣᨶᩴ ᨸᩩᩁᩮᨩᩣᨲᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᩏᨸᨠᩣᩁᨠᨲᩣ ᨸᩩᩁᩮᨩᩣᨲᨸᨧ᩠ᨧᨿᨲᩣ, ᩑᩅᩴ ᩈᨻ᩠ᨻᩮ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣᨶᩴ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᨶ᩠ᨲᩁᩣᨠᩣᩁᩅᩥᩈᩥᨭ᩠ᨮᩣ ᩏᨸᨠᩣᩁᨠᨲᩣ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᨻ᩠ᨻᩤ᪨

ᨠᩥᨬ᩠ᨧᩥ ᨸᩦᨲᨠᩈᩁᩦᩁᩣᨶᩴ ᩋᩣᩉᩣᩁᩣᩈᩣᩅᩮᨲᨶᩣ ᩅᩥᨿᩣᨲᩥ ᩑᨲ᩠ᨳ ᨿᩮᨶᩣᩈᩮᩣᨷ᩠ᨽᨲᩣᩉᩣᩁᩅᩈᩮᨶ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᩮᩉᩥ ᩋᨶ᩠ᨶᨸᩣᨶᩮᩉᩥ ᩋᨶ᩠ᨶᨸᩣᨶᨠᩣᨿᩔ ᩏᨸᨲ᩠ᨳᨾ᩠ᨽᨠᩣᨶᩴ ᨽᩅᩔᨲᩥ᪨ ᨲᩮᨶᩮᩅ “ᩋᩣᩉᩣᩁᩣᩈᩣ ᩅᩥᨿᩣ”ᨲᩥ ᩋᩅᨲ᩠ᩅᩣ ᨧᩮᨲᨶᩣᨣ᩠ᨣᩉᨱᩴ ᨠᨲᨶ᩠ᨲᩥ᪨

ᨠᩩᩈᩃᩣᨴᩥᨠᩣᩃᩮᨶ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩣ ᩈᨴᩥᩈᩔ ᨸᨿᩮᩣᨣᩮᨶ ᨠᩁᨱᩦᨿᩔ ᨸᩩᨶᨸ᩠ᨸᩩᨶᩴ ᨠᩁᨱᩴ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨶᩴ ᩋᩣᩈᩮᩅᨶᨭ᩠ᨮᩮᩤ, ᩋᨲ᩠ᨲᩈᨴᩥᩈᨠᩣᩁᨱᨲᩣᨸᩣᨴᨶᩴ ᩅᩤᩈᨶᩴ ᩅᩤ᪨ ᨣᨶ᩠ᨳᩣᨴᩦᩈᩩ ᨸᩩᩁᩥᨾᩣᨸᩩᩁᩥᨾᩣᨽᩥᨿᩮᩣᨣᩮᩣ ᩅᩥᨿᩣᨲᩥ ᨸᩩᩁᩥᨾᩣ ᨸᩩᩁᩥᨾᩣ ᩋᩣᩈᩮᩅᨶᩣ ᩅᩥᨿᩣᨲᩥ ᩋᨵᩥᨸ᩠ᨸᩤᨿᩮᩣ᪨

ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨸ᩠ᨸᨿᩮᩣᨣᩮᩣ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨠᩥᩁᩥᨿᩤ, ᩋᩣᨿᩪᩉᨶᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩤ᪨ ᨿᨳᩣ ᩉᩥ ᨠᩣᨿᩅᨧᩦᨸᨿᩮᩣᨣᩮᩣ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥ, ᩑᩅᩴ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᨸ᩠ᨸᨿᩮᩣᨣᩮᩣ ᨧᩮᨲᨶᩣ᪨ ᩈᩣ ᨲᩣᨿ ᩏᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨠᩥᩁᩥᨿᨲᩣᩅᩥᩈᩥᨭ᩠ᨮᩮ ᩈᨶ᩠ᨲᩣᨶᩮ ᩈᩮᩈᨸᨧ᩠ᨧᨿᩈᨾᩣᨣᨾᩮ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨾᩣᨶᩣᨶᩴ ᩅᩥᨸᩣᨠᨠᨭᨲ᩠ᨲᩣᩁᩪᨸᩣᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᨲᩮᨶᩮᩅ ᨠᩥᩁᩥᨿᨽᩣᩅᩮᨶ ᩏᨸᨠᩣᩁᩥᨠᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᨲᩔᩣ ᩉᩥ ᨠᩥᩁᩥᨿᨽᩣᩅᩔ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨲᩮᩈᩴ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥ, ᨶ ᩋᨬ᩠ᨬᨳᩣᨲᩥ᪨ ᩈᩉᨩᩣᨲᩣᨶᩴ ᨸᨶ ᨲᩮᨶ ᩏᨸᨠᩣᩁᩥᨠᩣᨲᩥ ᨠᩥᩴ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᨶ᩠ᨲᩥ᪨

តិរ្ទុយ្យាហសត្តការេចតាតិ ឲ្យតេ ៑សាយ្យារេហហិ ចិបិកេឆយូឆេយូហិ ក្យសលិក្យសេលហិ សារេយូហាឌិការេចត សឌិសចិបិកកាចំ ឌេយ្យតិ៍ េសា ហិ ចិបិកាតំ បេឃារេកត អសារេឆតន្តាតាឃ បេឃារេកត អន្តាឆា ចា េសេសបច្ចយេឃុ សិន្ទេស្ទុ កយូយ្យ កេតត្តារេឃច សិន្ទិតា តិរ្ទុយ្យារេហា សត្តការេចា េហាតិ, ត កិេលសច្ទុបសយសត្តការេចា, តឆាសត្តសកាចេតារេឃច កចត្តារេឃា ត្ចិរន្តាឃ្យា៍ បញ្ចត្តារេបិ ហិ ឌចតប្យចត្តិឃា ទ្ទុបិឌឹតំ កហិតតា ចិន្តាឃតិ, អកិតិបិតសយ្យឌិច្ឆតសត្តិរលេយត្តា បត ចិបិកា ត្ចិរន្តាឃ្យារេឃច៍ តិរ្ទុយ្យាហសត្តកាចាឃាតិ តិរ្ទុយ្យាហសត្តកាចត្តាឃ៍ ឲ្យតេ តប្យច្ចយចតំ អចិបិកាតយុំ ចិបិកាត្យក្យលំ បចត្តិ ឌេយ្យតិ៍

សតិបិ ឌតកេត្ត ក្ខបត្តយូកត្តំ អាហារាតំ បឆាតកិច្ចត្តិ អាហ “ទ្ទុបិទ្ទុបិតំ ក្ខបត្តយូកេត្តតា”តិ៍ ក្ខបត្តយូកត្តតិក្យាសតិបិ ឌតកេត្ត អទ្ទុបិតំ អាហារាតំ អាហារេឌទ្ទុបសយ្ឌាបកទ្ទុបិហារស្ស ច េហាតិ, អសតិបិ ចត្យសយ្ឌាតិកទ្ទុប្បត្តយូកទ្ទុបិហារស្ស, អសតិ បត ក្ខបត្តយូកេត្ត អាហារាតំ ឌតកត្ត តត្តិតិ ក្ខបត្តយូកត្តំ បឆាតំ៍ ឌតឃយារេតាបិ ហិ អាហារេរា អចិេឆ្ឆឌេចេសត ក្ខបត្តយូឃយារេតារេឃច ឌេតតិតិ ក្ខបត្តយូតការេចា អាហារការេចាតិ៍

អឆិបតិឃឌ្ឋេតាតិ ឲ្យត្ត ត អឆិបតិបច្ចយឆយូតំ ចិឃ បចត្តិតិចារេក អកិកចិត្តា បចត្តេតត កទ្ទុការេចា អឆិបតិឃឌ្ឋា, អឆ េលា ឌេយ្យតាឌិកិេច្ចស្ទុ ចក្ខុចិន្តាលាឌិហិ ឌឹចេត ឌឹចេត្តហិ ស្ទុលិតាឌិការេច ស្ទុលិតាឌិហិ អឆិេយាក្ខបក្កហុបឌ្ឋាតាចិេក្ខបឌាតេតស្ទុ អតន្តាតន្តាយ្យាឃិតិ បចត្តិឃំ អាឌាតេត អន្តាតាចិការេច ច សន្ទាឌិសហឌារេតហិតិ ឲ្យចំ តំតំកិេច្ចស្ទុ ចក្ខុឌិបច្ចេឃហិ ចក្ខុឌិតំ អត្យចត្តតិឃតា៍ េតាស្ទុ េតាស្ទុ ហិ កិេច្ចស្ទុ ចក្ខុឌិតំ ត្ថយ្យទិឃំ តប្យច្ចឃាតត្យា តឌត្យចត្តេតត តត្ត បចត្តិតិ៍ ត្ថត្តិប្បុទិសិត្ត្រឃាតំ បត ឃឌិបិ លិក្ខាឌិហិ អត្យចត្តតិឃតា អត្ថិ, សា បត ត បច្ចយកាចេតា៍ ឃឆា ហិ ឌីចិតាហារា េឃសំ បច្ចយា េហាត្តិ, េត េតាសំ អត្យបិលស៑កាបត្តយូកា អត្ថិ, អចិកតបច្ចយក្យតា ច េហាត្តិ, ត ឲ្យចំ ត្ថត្តិប្បុទិសកាចា លិក្ខាឌិតំ េកតចិ បកាេរត ក្ខបការកា េហាត្តិ, េកចលំ បត ឃឆាសេកេហច បច្ចេឃហិ បចត្តយាតាតំ លិក្ខាឌិតំ ឃឆា ត្ថត្តាឌិក្ខុហលាយ្យ បច្ចយការេចា េហាតិ, តេតា អេន្តាតាកាេរត តំសហិតសត្តារេត អប្យចត្តិេតា លិក្ខាឌិហិ អត្យចត្តតិឃតា ត្ថត្ត្រឃតា ច េតាសំ ត្ថច្ចតិ, តស្មា ត េតាសំ ត្ថត្ត្រឃបច្ចយការេចា ត្ចេត្តា៍ ចក្ខុឌេឃា អទ្ទុបឆយូតំេឃចាតិ ឲ្យត្ត ស្ទុលត្យក្ខិត្ត្រឃាតិបិ ចក្ខុឌិក្ខុហេលាត កហិតាតិតិ ឌឌ្ឋព្វាតិ៍

លក្ខហារេយូហ្យុបតិន្តាតក្យតាតំ ចិតក្ខាឌិតំ ចិតក្ខតាឌិចេសត អារេយូហំ ក្ខបកត្តា តិន្តាតំ េបក្ខតំ, ចិត្តតំ ចា ចិតក្ខាឌិតំេឃច សាឆារេណា ត្យាបិេរា ក្ខបតិន្តាឃតឌ្ឋា៍ ឆេបត្តា ស្ទុលត្យក្ខេចឌតាច្ចឃត្តិ ស្ទុលិត្ត្រឃត្យក្ខិត្ត្រឃច្ចឃំ ឆេបត្តាតិ អឆិប្បាេយា៍ “សន្តាតិបិ”តិ ចត្តា “សត្តឆសាតក្ខាតិ”តិ ចេចតត អឆសាតក្ខាតំ ក្ខេបក្ខាចិេត្តកក្កតាតំ តិចត្តតំ កតត្តិ ឌឌ្ឋព្វា៍ ឃឌិ ឲ្យចំ “សត្ត ឆសាតក្ខាតិ”តិ ឲ្យតេតច សិន្ទេ “ឆេបត្តា ស្ទុលត្យក្ខេចឌតាច្ចឃ”ត្តិ កស្មា ត្ចត្តំ? េចឌតារេកឌេស្ទុ បញ្ចស្ទុ ស្ទុលត្យក្ខច្ចឃស្ស ឲ្យកេត្តត អឆសាតក្ខតត្តឌេយ្យតត្តំ ឆសាតក្ខឌ្ឋារេត តិន្ទិឌ្ឋត្តា៍ សតិបិ ចា ឆសាតក្ខេចាហារេរ េចឌតារេកឌច្ចឃស្ស ឲ្យកេត្តត ឆសាតបច្ចយត្តាកាចឌេយ្យតត្តំ ក្ខេបក្ខាចិេត្តកក្កតាតំ បត ឃឌិបិ ឆសាតបច្ចយត្តាការេចា អត្ថិ, ឆសាតបច្ចយការេចា បត ត តត្តិតិ “សន្តាតិបិ សត្ត ឆសាតក្ខាតិ”តិ ឲ្យត្ត កហលំ កតំ៍ តត្ត “សន្តាតិបិ”តិ ចចតំ សន្តាក្យសលិឌិេកឌសក្ខលហ្យតត្តំ, ត បត សន្តាចិត្តប្យាឌកតសក្ខលហ្យតត្តិ ឌឌ្ឋព្វា៍

ឃតោ តតោ ចាតិ សយ្ចា ចា យិដ្ឋា ចាតិ អត្តោ៍ ឲតេ បត ទេ្ចបិ ឃាតយក្កបច្ចយា អហេត្យុកឌិតេ្តស្ន ត លត្តត្តិតិ ត្ថាត៌ អហេត្យុកឌិតេ្តស្ន ត លត្តត្តិ, ត សហេត្យុកឌិតេ្តស្នតិ សហេត្យុកឌិតេ្តស្ន អលិកាកាចឥស្សតត្តុំ ចុត្តុំ, ត អហេត្យុកឌិតេ្តស្ន លិកាកាចឥស្សតត្តិ៍ ឲចំ អតេ្តុ កឃ្យឃារេត អហេត្យុកឌិតេ្តស្ន កត្តុឌិ កស្សឌិ លិកេកា ត ចាទិតោតិ ឲត្តកេយច ចិត្តារឃេ្យ, ត សចិតក្កាហេត្យុកឌិតេ្តស្ន ឃាតបច្ចយស្សេច អលិកាកាចឥស្សតត្តុំ កតត្តិ៍ អហេត្យុកឌិតេ្តស្ន ចា លិកាកាចឥស្សតតេ្តុ បត ត្ថាយស្តិ៍ ចចតេ សចិតក្កាហេត្យុកឌិតេ្តស្ន ឃាតបច្ចយស្ស លិកាកាចោ អាបដ្ឋតិ, តស្មា ឃេត អលិគេត ឆយុសក្កលិឃំ យតោឆាត្យអាឌិតំ សក្កហស្តុតចាទេស្ន ឃាតំ ត ស្តុដំ , តំ អលិកំ សគ្គាឃ ឲស ឃាតបច្ចយស្សបិ អហេត្យុកឌិតេ្តស្ន អលិកេកា ចុទេ្តាតិ ចេឌិតេ្តា៍ ឃចា ហិ សហេត្យុកេស្ន ចិតក្កាឌិតំ សហឌាតេត សំកដ្ឋិត្វា ឲកត្តកតកាចកាទលំ ស្តុបតិត្តាឃតញាបិទោ ពលចា, ត តចា អហេត្យុកឌិតេ្តស្ន ហោតិ៍ ត្ថាយស្តិ៍ បត បកាទេលា ត្វត្តលយិ ស្តុបតិត្តាឃតំ ឃឌិបិ កិត្វិយត្តុយិ អត្តិ, តោត ស្តុបការកតា ហោតីតិ សចិតក្កាហេត្យុកឌិតេ្តស្នបិ ឃាតបច្ចយា ចុទេ្តាច, តស្មា ឃេ ឲចំ បចត្តិ "ត ឲតេ បត ទេ្ចបិ ឃាតយក្កបច្ចយា ឃចាសង្គិកិ្ខបច្ចាចិត្តាលាអហេត្យុកឌិតេ្តស្ន លត្តត្តិ"តិ, តោសំ សោ បិទេឋា ស្វក្ខទតទោ, ត្ថាយស្ស បកាទលាស្សាឃំ អត្តចណ្ណតា, ត ឆយុសក្កលិឃាតិ៍

សឃំ បការទេហិ ឃុត្តតាឃ ឲកីកាចាបកេយត ចិឃ ស្តុបការកតា សយុឃុត្តបច្ចយតា៍

ឃុត្តាតយិ សតំ ចិបុឃុត្តកាចេត តាតត្តុបកេយត ស្តុបការកតា ចិបុឃុត្តបច្ចយតា៍ ត ហិ ចត្តុសហឌាតបដ្ឋាឌាតចេសេត អឃុត្តាតំ ទុបិឌិតំ អាទុយ្ខលាឌិកាចេត ស្តុបការកាតំ ចិបុឃុត្តាតំ ចិបុឃុត្តបច្ចយតា អត្តីតិ៍ ទុបិតំ បត ទុបេហិ សតិបិ អចិតិត្តទាកេ ចិបុឃោរកោឃេច តត្តីតិ ត តោសំ ចិបុឃុត្តបច្ចយតា៍ ចុត្តតាំ"ចត្យហិ សយុឃោរកា ចត្យហិ ចិបុឃោរកា"តិ (ឆាត្យ៍ ១)៍

បច្ចុប្បត្តលក្ខលាតាតិ បច្ចុប្បត្តសកាចេត៍ តោត "អត្តិ ឃេ បិបកយុំ កត"ត្តិ (បិទោ៍ ១ប៍), "អតេ្តាកេច្ចា បុក្កលេលិ អត្តហិតាឃ បឌិបតេ្តា"តិ (បុ៍ ប៍ យាតិកា ៣៍១៣) ច ឲចយាឌិស្ន ចុត្តុំ តិត្តាទិត្តាបលត្តយាតតាលក្ខលំ អត្តិកាចំ តិចាទេតិ៍ សតិបិ ឌតកតេ្តុ ស្តុបត្តុយុកប្បឆាតា អត្តិកាចេត ស្តុបការកតាតិ អាហ "ស្តុបត្តុយុកេត្តតា"តិ៍ ត្ថាឥច្ចា ស្តុបត្តុយុកត្តុំ ចត្តុទុយុលាសហឌាតាឌិតំ សាឆាទលំ អត្តិកាចេត ស្តុបការកត្តុំ ឥដ្ឋុត្តា៍

អាទុយុលា ចុសតាឌិចេសេត ចត្តុយាតាតំ ចស្សាឌិតំ អតតេកាសំ សហកាចោ តត្តីតិ ឲកាស្តិ៍ ចស្សាឌិសយុឌាឃេ សតិ ត្វតិឃោ ត ហោតិ, អសតិ បត ហោតិ, តោត តត្តិកាចេត ស្តុបការកតា តត្តិបច្ចយតា៍ សតិបិ បុទិយតទឌិត្តាតំ តត្តិកាចេ ត តាតិ តត្តិកាចេត ស្តុបការកាតិ, អតត្តទេយច បត អត្តតោ អត្តិកាចេត បចត្តិឌ្ឍកាសំ អលគយាតាតំ តត្តិកាចេត បចត្តិឌ្ឍកាសំ ឥឥយាតំ ចិឃ ស្តុបការកំ ហោតីតិ "បចត្តិឌ្ឍកាសឌាតេតត ស្តុបការកតា"តិ អាហ៍

ឲត្តុ ច អកាចយតេ្តត ស្តុបការកតា ឌ្ឍកាសឌាតំ តត្តិបច្ចយតា, សកាចាចិកេយត អប្បចត្តុយាតាតំ សកាចចិកេយត ស្តុបការកតា

វិគតបច្ចយតា, នត្ថិតា ច និរោធានន្តរសុញ្ញតា, វិគតតា និរោធប្បត្តតា, អយមេតេសំ វិសេសោ, តថា អត្ថិតាយ សសភាវតោ ឧបការកតា អត្ថិបច្ចយតា, សភាវាវិគមេន និរោធស្ស អប្បត្តិយា ឧបការកតា អវិគតបច្ចយតាតិ បច្ចយភាវវិសេសោ ធម្មាវិសេសេបិ វេទិតព្ពោ។ ធម្មានញ្ហិ សត្តិវិសេសំ សន្ធាយ យាថាវតោ អភិសម្ពុទ្ធត្តា តថាគតេន ចតុវីសតិបច្ចយវិសេសា វុត្តាតិ ភគវតិ សទ្ធាយ “ឯវំវិសេសា ឯតេ ធម្មា”តិ សុតមយញាណំ ឧប្បាទេត្វា ចិន្តាភាវនាមយេហិ តទភិសមយាយ យោគោ កាតព្ពោ។

ចតូសុ ខន្ធេសុ ឯកស្សបិ អសង្គហិតត្តាភាវតោ នាមធម្មេកទេសតា អនន្តរាទីនំ នត្ថីតិ “នាមធម្មាវា”តិ វត្វា ន កេវលំ បច្ចយបច្ចយុប្បន្នភាវេ ភជន្តានំ ចតុន្នំយេវ ខន្ធានំ នាមតា, អថ ខោ និព្ពានញ្ច នាមេវាតិ ទស្សេន្តោ “និព្ពានស្ស អសង្គហិតត្តា”តិអាទិមាហ។ បុរេជាតបច្ចយោ រូបេកទេសោតិ ឯត្ថ ឯកទេសវចនេន រូបរូបតោ អញ្ញំ វជ្ជេតិ, រូបរូបំ បន កុសលត្តិកេ អនាគតម្បិ បុរេជាតបច្ចយភាវេន អញ្ញត្ថ អាគតមេវ។ វុត្តញ្ហិ “អនិទស្សនអប្បដិឃោ ធម្មោ អនិទស្សនអប្បដិឃស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតបច្ចយេន បច្ចយោ – អារម្មណបុរេជាតំ, វត្ថុបុរេជាតំ។ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុំ ឥត្ថិន្ទ្រិយំ បុរិសិន្ទ្រិយំ អាបោធាតុំ កពឡីការំ អាហារំ អនិច្ចតោ...បេ... ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតី”តិ (បដ្ឋា. ២.១១.១៥)។

បច្ចយុទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

បច្ចយនិទ្ទេសោ

១. ហេតុបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា

១. យោ ហេតុបច្ចយោតិ ឧទ្ទិដ្ឋោ, សោ ឯវំ វេទិតព្ពោតិ ឯតេន ហេតុសង្ខាតស្ស បច្ចយធម្មស្ស ហេតុសម្បយុត្តកតំសមុដ្ឋានរូបសង្ខាតានំ បច្ចយុប្បន្នានំ ហេតុបច្ចយេន បច្ចយភាវោ ហេតុបច្ចយោតិ ឧទ្ទិដ្ឋោតិ។ យោ បន ហេតុភាវេន យថាវុត្តោ បច្ចយធម្មោ យថាវុត្តានំ បច្ចយុប្បន្នានំ បច្ចយោ ហោតិ, សោ ហេតុបច្ចយោតិ ឧទ្ទិដ្ឋោតិ វេទិតព្ពោតិ ទស្សេតិ។ ឧភយថាបិ ហេតុភាវេន ឧបការកតា ហេតុបច្ចយោតិ ឧទ្ទិដ្ឋោតិ ទស្សិតំ ហោតិ។ ឯស នយោ សេសបច្ចយេសុបិ។ ឧបការកតា បន ធម្មសភាវោ ឯវ, ន ធម្មតោ អញ្ញា អត្ថីតិ។ តថា តថា ឧបការកំ តំ តំ ធម្មំ ទស្សេន្តោ ហិ ភគវា តំ តំ ឧបការកតំ ទស្សេតីតិ។

ហេតូ ហេតុសម្បយុត្តកានន្តិ ឯត្ថ បឋមោ ហេតុ-សទ្ទោ បច្ចត្តនិទ្ទិដ្ឋោ បច្ចយនិទ្ទេសោ។ តេន ឯតស្ស ហេតុភាវេន ឧបការកតា ហេតុបច្ចយតាតិ ទស្សេតិ។ ទុតិយោ បច្ចយុប្បន្នវិសេសនំ។ តេន ន យេសំ កេសញ្ចិ សម្បយុត្តកានំ ហេតុបច្ចយភាវេន បច្ចយោ ហោតិ, អថ ខោ ហេតុនា សម្បយុត្តានមេវាតិ ទស្សេតិ។ ននុ ច សម្បយុត្តសទ្ទស្ស សាបេក្ខត្តា ទុតិយេ ហេតុសទ្ទេ អវិជ្ជមានេបិ អញ្ញស្ស អបេក្ខិតព្ពស្ស អនិទ្ទិដ្ឋត្តា អត្ថនាវ សម្បយុត្តកានំ ហេតុបច្ចយេន បច្ចយោតិ អយមត្ថោ វិញ្ញាយតីតិ? នាយំ ឯកន្តោ។ ហេតុសទ្ទោ ហិ បច្ចត្តនិទ្ទិដ្ឋោ “ហេតុបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ ឯត្ថេវ ព្យាវដោ យទា គយ្ហតិ, តទា សម្បយុត្តវិសេសនំ ន ហោតីតិ សម្បយុត្តា អវិសិដ្ឋា

យេ កេចិ គហិតា ករេយ្យុន្តិ ឯវំ សម្បយុត្តសទ្ទេន អត្ថតោ ឯវ ញាបនេន ហេតុសទ្ទេន វិសេសនេន វិនា យេសំ កេសញ្ចិ សម្បយុត្តានំ គហណំ ហោតីតិ តំ សន្ធាយ “អថាបិ...បេ... អនេត្វា ករេយ្យា”តិ អាហ។ តត្ថ យថា “អរូបិនោ អាហារា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ”ន្តិ (បដ្ឋា. ១.១.១៥), “អរូបិនោ ឥន្ទ្រិយា សម្បយុត្តកានំ”ន្តិ (បដ្ឋា. ១.១.១៩) ច វុត្តេ ទុតិយេន អាហារគ្គហណេន ឥន្ទ្រិយគ្គហណេន ច វិនាបិ អាហារិន្ទ្រិយសម្បយុត្តកានំ គហណំ, ឯវមិធាបិ សិយាតិ? ន, អាហារិន្ទ្រិយាសម្បយុត្តស្ស អភាវតោ។ វជ្ជេតព្ពាភាវតោ ហិ តត្ថ ទុតិយអាហារិន្ទ្រិយគ្គហណេ អសតិបិ តំសម្បយុត្តកានំ គហណន្តិ តំ ន កតំ, ឥធ បន វជ្ជេតព្ពំ អត្ថីតិ វត្តព្ពំ ទុតិយំ ហេតុគ្គហណន្តិ។

ឯវម្បិ ហេតុ ហេតុសម្បយុត្តកានន្តិ ឯត្ថ ហេតុសម្បយុត្តកានំ យោ ឯវ សម្បយុត្តកហេតូតិ វិសេសនស្ស អភាវតោ យោ កោចិ ហេតុ យស្ស កស្សចិ ហេតុសម្បយុត្តកស្ស ហេតុបច្ចយេន បច្ចយោតិ អាបជ្ជតីតិ? នាបជ្ជតិ, បច្ចត្តនិទ្ទេសស្ស ហេតុស្ស បុន សម្បយុត្តវិសេសនាភាវេន វុត្តត្តា, ឯតេនេវ ច វិនាបិ ទុតិយេន ហេតុសទ្ទេន ហេតុសម្បយុត្តកានំ សិទ្ធេបិ តស្ស គហណំ កតំ។ អថ វា អសតិ ទុតិយេ ហេតុសទ្ទេ ហេតុសម្បយុត្តកានំ ហេតុបច្ចយេន បច្ចយោ, ន បន ហេតូនន្តិ ឯវម្បិ គហណំ សិយាតិ តន្និវារណត្ថំ សោ វុត្តោ, តេន ហេតុសម្បយុត្តកានំ យេវ លព្ភតិ, តេសំ សព្ពេសំ ហេតូនំ អញ្ញមញ្ញម្បិ ហេតុបច្ចយេន បច្ចយោតិ ទស្សិតំ ហោតិ។ យស្មា បន ហេតុសភាវរហិតា បតិដ្ឋាយត្ថាទិភាវេន និរូបិតា, ន អាហារិន្ទ្រិយា វិយ សភាវរហិតា ឯវ, តស្មា ឯតេសុ ទុតិយំ ហេតាទិគ្គហណំ កតំ។ អាហារិន្ទ្រិយា បន អាហរិតព្ពនិបតិតព្ពានិរូបិតា ឯវ, តស្មា តេ វិនាបិ ទុតិយេន អាហារិន្ទ្រិយគ្គហណេន អត្ថតោ ឯវ អាហរិតព្ពា ច ឥន្ទ្រិតព្ពា ច អាហារិន្ទ្រិយភូតោ អញ្ញោ ច សម្បយុត្តកោ បរិច្ឆិន្នោតិ តំ ន កតំ, ឥធ ច ទុតិយេន ហេតុគ្គហណេន បច្ចយុប្បន្នានំ ហេតូនំ បច្ចយភូតេហេវ សម្បយុត្តានំ ហេតូនំ អញ្ញមញ្ញំ បរិច្ឆិន្នតា បុន វិសេសនកិច្ចំ នត្ថីតិ បញ្ហាវារេ “កុសលា ហេតូ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ”ន្តិអាទីសុ (បដ្ឋា. ១.១.៣០១) ទុតិយំ ហេតុគ្គហណំ ន កតន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។

និទ្ទិដ្ឋស្ស អបាកដត្តាតិ តំ-សទ្ទោ បុរិមវចនាបេក្ខោ វុត្តស្សេវ និទ្ទេសោ “រូបាយតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុយា តំសម្បយុត្តកានំ”ន្តិអាទីសុ (បដ្ឋា. ១.១.១) បុរិមវចនេន និទ្ទិដ្ឋោ បាកដីភូតោ ឯវ បវត្តតិ។ ឯត្ថ ច បច្ចត្តនិទ្ទិដ្ឋោ ហេតុសទ្ទោ “ហេតុបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ ឯត្ថ ញាបនេ សម្បយុត្តសទ្ទេន វិយ តំ-សទ្ទេនបិ អនបេក្ខិតព្ពោ អញ្ញោ ច កោចិ និទ្ទិដ្ឋប្បការោ វុត្តោ នត្ថិ, តស្មា “តំសម្បយុត្តកាន”ន្តិ ច ន វុត្តន្តិ អធិប្បាយោ។

“ហេតុសម្បយុត្តកាន”ន្តិ ឯត្តកា បន បច្ចយុប្បន្នធម្មេន អសម្ពន្ធេន បច្ចយុប្បន្នធម្មន្តរាបេក្ខេន បុព្ពេ វុត្តេន តំ-សទ្ទេន និទ្ទិដ្ឋំ បាកដីកតំ, ឯតេន “តំសម្បយុត្តកាន”ន្តិ ឯត្ថ តំគហណំ កតន្តិ។ កិំ បន តស្មិំ ហេតុសម្បយុត្តកសទ្ទេ តំ-សទ្ទេន និទ្ទិដ្ឋំ បាកដីភូតន្តិ? យេ ហិ ហេតូហិ សម្បយុត្តា “ហេតុសម្បយុត្តកា”តិ វុត្តា, តេ ហេតូ ឯវ សម្បយុត្តកវិសេសនភូតា តព្ពិសេសិតា ច ហេតុសម្បយុត្តកា។ តេនាហ “តេ ហេតូ ឯវា”តិអាទិ។ អញ្ញថា “តេ ហេតូ ឯវា”តិ ឯតស្ស បច្ចត្តនិទ្ទេសេន ហេតុសទ្ទេន សម្ពន្ធោ សិយា, យថា ច តេនេវ តំ-សទ្ទេន និទ្ទិដ្ឋា បាកដា, ឯវំ បុព្ពេបិ កថិតំ អវហន្តីតិ “និទ្ទិដ្ឋស្ស អបាកដត្តា ‘តំសម្បយុត្តកាន’ន្តិ ន វុត្ត”ន្តិ ឥទំ ន យុជ្ជេយ្យាតិ។ ទុតិយម្បិ វា ហេតុគ្គហណំ អបនេត្វា តំសទ្ទវចនីយតំ ទោសេតិ បរិហរតិ ច។ តំសម្បយុត្តកានន្តិ ច ហេតុសម្បយុត្តកានន្តិ យុត្តំ។ ហេតុ ហិ បច្ចយាតិ។

ចិត្តជរូបំ អជនយមានាបីតិ បិ-សទ្ទេន ជនយមានាបិ។ យទិ “ចិត្តសមុដ្ឋានាន”ន្តិ វចនេន បដិសន្ធិក្ខណេ កដត្តារូបស្ស អគ្គហណតោ តំ ន វុត្តំ, សហជាតបច្ចយវិភង្គេ ចិត្តចេតសិកានំ តស្ស កដត្តារូបស្ស បច្ចយភាវោ ន វុត្តោ ភវេយ្យ។ យទិ ច ឯត្ថ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ បច្ចយភាវេន តំសមានលក្ខណានំ កដត្តារូបានម្បិ បច្ចយភាវោ និទស្សិតោ, ឯវមិធាបិ ភវិតព្វំ។ “ចិត្តសមុដ្ឋានាន”ន្តិ បន អវត្វា “តំសមុដ្ឋានាន”ន្តិ វចនំ សព្វចិត្តចេតសិកសមុដ្ឋានតាទស្សនត្ថំ។ ឯវំបការេន ហិ តំសមុដ្ឋានវចនេន តត្ថ តត្ថ វុត្តំ សមុដ្ឋានវចនំ វិសេសិតំ ហោតិ។ តត្ថ “ចិត្តចេតសិកា ធម្មា ចិត្តសមុដ្ឋានាន”ន្តិ វចនេន ចិត្តសមុដ្ឋានានំ ចិត្តចេតសិកសមុដ្ឋានតា វុត្តាតិ? ន វុត្តា។ ចិត្តចេតសិកានំ បច្ចយភាវោ ឯវ ហិ តត្ថ វុត្តោតិ។

ចិត្តបដិពទ្ធវុត្តិតាយាតិ ឯតេនេវ ហេតុអាទិបដិពទ្ធតញ្ច ទស្សេតិ។ “យញ្ច, ភិក្ខវេ, ចេតេតិ, យញ្ច បកប្បេតិ, យញ្ច អនុសេតិ, អារម្មណមេតំ ហោតិ, វិញ្ញាណស្ស ឋិតិយា អារម្មណេ សតិ បតិដ្ឋា វិញ្ញាណស្ស ហោតិ, តស្មិំ បតិដ្ឋិតេ វិញ្ញាណេ វិរូឡ្ហេ នាមរូបស្ស អវក្កន្តិ ហោតិ, នាមរូបបច្ចយា សឡាយតន”ន្តិ (សំ· និ· ២·៣៨) ឯតស្មិម្បិ សុត្តេ បដិសន្ធិនាមរូបស្ស វិញ្ញាណបច្ចយតា វុត្តាតិ អាហ “តស្មិំ បតិដ្ឋិតេ”តិអាទិ។

បុរិមតរសិទ្ធាយ បថវិយា ពីជបតិដ្ឋានំ វិយ បុរិមតរសិទ្ធេ កម្មេ តន្និព្ពត្តស្សេវ វិញ្ញាណពីជស្ស បតិដ្ឋានំ កម្មស្ស កដត្តា ឧប្បត្តីតិ វុត្តំ ហោតិ។ តេនាហ – “កម្មំ ខេត្តំ, វិញ្ញាណំ ពីជ”ន្តិ។ កស្ស បន តំ ខេត្តំ ពីជន្តិ? នាមរូបង្កុរស្ស។

អយញ្ច បនត្ថោតិ បដិសន្ធិយំ កម្មជរូបានំ ចិត្តបដិពទ្ធវុត្តិតា។ ឱកាសវសេនេវាតិ នាមរូបោកាសវសេនេវ។ សោ ហិ តស្ស អត្ថស្ស ឱកាសោតិ។ វត្ថុរូបមត្តម្បីតិ វចនេន វត្ថុរូបស្ស ឧបត្ថម្ភកានំ សេសរូបានម្បិ តទុបត្ថម្ភកភាវេនេវ អនុបាលកានំ បច្ចយភាវំ ទស្សេតិ, សហភវនមត្តំ វា។ តត្ថ កាយភាវាទិកលាបានំ កត្ថចិ អភាវតោ កត្ថចិ អភាវាភាវតោ “វត្ថុរូបមត្តម្បិ វិនា”តិ អាហ។ សស្សាមិកោតិ ឯតស្សេវ វិសេសនត្ថំ “សរាជកោ”តិ វុត្តំ។

បវត្តិយំ កដត្តារូបជីវិតំ បច្ចយភាវបដិពាហកតោតិ ឯតំ កស្មា វុត្តំ, ននុ តេសំ បច្ចយភាវប្បសង្គោ យេវ នត្ថិ “ហេតូ សហជាតាន”ន្តិ (បដ្ឋា· អដ្ឋ· ១·១) វចនតោ។ ន ហិ យេសំ ហេតូ សហជាតបច្ចយោ ន ហោន្តិ, តានិ ហេតុសហជាតានិ នាម ហោន្តិ។ យទិ សិយុំ, “កុសលំ ធម្មំ សហជាតោ អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ន ហេតុបច្ចយា”តិអាទិ ច លព្ភេយ្យ, ន បន លព្ភតិ, តស្មា ន តានិ ហេតុសហជាតានីតិ? សច្ចមេតំ, យោ បន ហេតូហិ សមានកាលុប្បត្តិមត្តំ គហេត្វា ហេតុសហជាតភាវំ មញ្ញេយ្យ, តស្សាយំ បសង្គោ អត្ថីតិ ទស្សេតុំ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្វំ។ កថា បន វចនានំ លហុគរុកភាវំ ន គណេតិ, ពោធេតព្វានំ បន អជ្ឈាសយានុរូបតោ ធម្មសភាវំ អវិលោមេន្តោ តថា តថា ទេសេតិ និយាមេតីតិ ន កត្ថចិ អក្ខរានំ ពហុតា វា អប្បតា វា ចោទេតព្វាតិ។

ហេតុបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១។ អារម្មណបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា

១។ ឧប្បជ្ជនក្ខណេយេវាតិ ឯតេន វត្តមានក្ខណេកទេសេន សន្តំ វត្តមានក្ខណំ គណ្ហាតីតិ ទស្សេតិ។ ន ហិ ឧប្បជ្ជនក្ខណេយេវ ចក្ខុវិញ្ញាណាទីនំ រូបាទីនិ អារម្មណបច្ចយា, អថ ខោ សព្ពស្មិំ វត្តមានក្ខណេតិ។ តេន អាលម្ពិយមានានម្បិ រូបាទីនំ ចក្ខុវិញ្ញាណាទិវត្តមានតាយ បុរេ បច្ឆា ច វិជ្ជមានានំ អារម្មណបច្ចយត្តាភាវំ ទស្សេតិ, កោ បន វាទោ អនាលម្ពិយមានានំ។ ន ឯកតោ ហោន្តីតិ នីលាទីនិ សព្ពរូបានិ សហ ន ហោន្តិ, តថា សទ្ទាទយោបីតិ អត្ថោ។ “យំ យ”ន្តិ ហិ វចនំ រូបាទីនិ ភិន្ទតីតិ។ តត្ថ បុរិមេនេត្ថ “ឧប្បជ្ជន្តី”តិ វចនេន អារម្មណបច្ចយភាវលក្ខណទីបនត្ថំ “យំ យំ ធម្ម”ន្តិអាទិ វុត្តន្តិ ទស្សេតិ, បច្ឆិមេន “យំ យ”ន្តិ វចនេន រូបាទិភេទទីបនត្ថន្តិ។ “យំ យំ វា បនារព្ភា”តិ ឯតស្ស វណ្ណនាយំ ទស្សិតសព្ពារម្មណាទិវសេន វា ឥធាបិ អត្ថោ គហេតព្ពោតិ។

ឯវំ វុត្តន្តិ យថា នទីបព្ពតានំ សន្ទនំ ឋានញ្ច បវត្តំ អវិរតំ អវិច្ឆិន្នន្តិ សន្ទន្តិ តិដ្ឋន្តីតិ វត្តមានវចនំ វុត្តំ, ឯវំ “យេ យេ ធម្មា”តិ អតីតានាគតបច្ចុប្បន្នានំ សព្ពសង្គហសមុទាយវសេន គហិតត្តា តេសំ ឧប្បជ្ជនំ បវត្តនំ អវិរតន្តិ ឧប្បជ្ជន្តីតិ វត្តមានវចនំ វុត្តន្តិ អធិប្បាយោ។ ឥមេ បន ន ហេតាទិបច្ចយា សព្ពេបិ អតីតានាគតានំ ហោន្តិ។ ន ហិ អតីតោ ច អនាគតោ ច អត្ថិ, យស្ស តេ បច្ចយា សិយុំ។ ឯវញ្ច កត្វា អតីតត្តិកេ អតីតានាគតានំ ន កោចិ បច្ចយោ វុត្តោ, តស្មា ឥធាបិ “ឧប្បជ្ជន្តី”តិ វចនេន យេសំ រូបាទយោ អារម្មណធម្មា អារម្មណបច្ចយា ហោន្តិ, តេ បច្ចុប្បន្នាវ ទស្សិតាតិ ទដ្ឋព្ពា។ តេសុ ហិ ទស្សិតេសុ អតីតានាគតេសុ តំតំបច្ចយា អហេសុំ ភវិស្សន្តិ ចាតិ អយមត្ថោ ទស្សិតោ ហោតិ, ន បន តំតំបច្ចយវន្តតា។ បច្ចយវន្តោ ហិ បច្ចុប្បន្នាយេវាតិ។

ឯត្ថ ច “យំ យំ ធម្មំ អារព្ភា”តិ ឯកវចននិទ្ទេសំ កត្វា បុន “តេ តេ ធម្មា”តិ ពហុវចននិទ្ទេសោ “យំ យ”ន្តិ វុត្តស្ស អារម្មណធម្មស្ស អនេកភាវេបិ អត្ថីតិ ទស្សនត្ថោ។ ចត្តារោ ហិ ខន្ធា សហេវ អារម្មណបច្ចយា ហោន្តិ, តេ សព្ពេបិ អារព្ភ ឧប្បជ្ជមានម្បិ តេសុ ឯកេកំ អារព្ភ ឧប្បជ្ជមានំ ន ន ហោតិ, តស្មា វេទនាទីសុ ផស្សាទីសុ ច ឯកេកស្សាបិ អារម្មណបច្ចយភាវទស្សនត្ថំ “យំ យ”ន្តិ វុត្តំ, សព្ពេសំ ឯកចិត្តុប្បាទបរិយាបន្នានំ អារម្មណបច្ចយភាវទស្សនត្ថំ “តេ តេ”តិ។ តត្ថ យោ ច រូបាទិកោ ឯកេកោ ច យំយំ-សទ្ទេន វុត្តោ, យេ ច អនេកេ ផស្សាទយោ ឯកេកវសេន យំយំ-សទ្ទេន វុត្តា, តេ សព្ពេ គហេត្វា “តេ តេ”តិ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។ អថ វា យស្មិំ កាលេ អារព្ភ ឧប្បជ្ជន្តិ, តស្មិំ កាលេ នីលាទីសុ ចិត្តុប្បាទេសុ ច ឯកេកមេវ អារព្ភ ឧប្បជ្ជន្តីតិ ទស្សនត្ថំ “យំ យ”ន្តិ វុត្តំ, តេ បន អាលម្ពិយមានា រូបារម្មណធម្មា ច អនេកេ, តថា សទ្ទាទិអារម្មណធម្មា ចាតិ ទស្សនត្ថំ “តេ តេ”តិ។

និព្ពានារម្មណំ កាមាវចររូបាវចរកុសលស្ស អបរិយាបន្នតោ កុសលវិបាកស្ស កាមាវចររូបាវចរកិរិយស្ស ចាតិ ឥមេសំ តិណ្ណំ រាសីនំ អារម្មណបច្ចយោ ហោតីតិ ឥទំ បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណេន ខន្ធបដិពទ្ធានុស្សរណកាលេ និព្ពានម្បិ រូបាវចរកុសលកិរិយានំ អារម្មណំ ហោតីតិ ឥមិនា អធិប្បាយេន វុត្តំ។ ឯវំ សតិ យថា “អប្បមាណា ខន្ធា បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញាណស្ស អារម្មណបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា។ ១។១១។ ៤៤) វុត្តំ, ឯវំ “និព្ពាន”ន្តិ ច វត្តព្ពំ សិយា, ន ច តំ វុត្តំ។ ន ហិ និព្ពានំ បុព្ពេ និវុដ្ឋំ អសង្ខតត្តា, ន ច

បុរេដ្ឋាតិចារសាត្យុវ្យាតិនាភេលាត បុរេដ្ឋា តិចុរេដ្ឋុ អប្យាយាលក្ខុរេស្តុ នាភេតសុ តិដ្ឋាតឌាតរេត ត រេតត បរេឃាឌត់ អត្ថិ៍ ឃឆា ហិ រេធរេតាបរិយនាតាលំ ចិត្តំ ចិការេចត្តរេយច ចិត្តារម្មណឌាតតស្ស កាយាចធរស្ស បច្ចរេយា រេហាតិ, ឧចយិឥយ្យិ អប្យាយាលក្ខុរេស្ត ចិការេចត្តរេយច តឥារម្មណឌាតតស្ស កាយាចធរស្ស បច្ចរេយា រេហាតីតិ៍ ឥ៍ដ្ឋតិដ្ឋារេតារេយច ធ បុរេដ្ឋា តិចុរេដ្ឋ អប្យាយាលក្ខុរេស្ត អត្យុស្សរេតិ, រេតត ឃឆាឥ៍ដ្ឋរេយច តិដ្ឋាត់ រេតរ៉ំ ពស្តាត់ អារម្មណត្តិ ឥដ្ឋដ្ឋំ, ត បត បុរេដ្ឋាតិចារសាត្យុវ្យាតិនាភេលាត តឥារម្មណចិការចត់ កាតដ្ឋា៍ ចិក្ខតរេយច ហិ តំ តស្សាតិ៍ ឧចំ អតាកតំសនាភេលាបិ ឃឆារហំ រេឃារេឌតដ្ឋំ, តស្មា តិដ្ឋាត់ ត កស្សចិ ទ្បបិចធរស្ស អារម្មណត្តិ "ធតុត្ត រាឃឹត"ត្តិ ចត្តុំ ឃុត្តំ៍

អារម្មណបច្ចយតិទ្ទេសចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៍

១៍ អធិបតិបច្ចយតិទ្ទេសចណ្ណតា

១៍ឆុរត្តិ ឆុរក្កាហំ៍ រេឌដ្ឋកត្តិ រេសដ្ឋំ៍ លត្តាធិបតិ លត្តសយ្យឃុត្តកាតត្តិ ឧត្ត បុរិយលត្តស្ស សយាតទ្បរេបត តឥតត្តទំ តិឌ្ឋិរេដ្ឋត តំសម្ពុរេត្តត លត្តសរេទ្ទតេច បច្ចយក្ខតស្ស លត្តស្ស សយ្យឃុត្តកចិរេសសតការេចា ឥស្សិរេតា រេហាតីតិ "លត្តាធិបតិ សយ្យឃុត្តកាត"ត្តិ អចត្វា "លត្តសយ្យឃុត្តកាត"ត្តិ ចុត្តត្តិ ឥដ្ឋដ្ឋំ៍ ឧស តរេយា ពួតរេរសុបិ៍

កទ្បការចិត្តិការចរេសត ចាតិ កុសលិញ្ចាកតាត់ បចត្តិ ឥរេស្សតិ៍ អលទ្ធិ លទ្ធដ្ឋំ, លទ្ធិ អចិឌហិតដ្ឋំ៍ រេឃត ចា ចិតា ត កចិតដ្ឋំ, តំ លទ្ធដ្ឋំ, តរេស្សចរេត្វា អចិឌហិតដ្ឋត្តិ៍ អតចដ្ឋាតត្តិ អចដ្ឋាតយ្យិ អរេធាសឥស្សិតាឃ អស្សាឥរេតត អតចដ្ឋាតំ កត្វា៍

យិឆ្ឋត្តតិឃតា អប្យតាសឌិសា យហាពលិ ចិតា អធិបតិតា តុប្បដ្ឋត្តិតិ "ឧករេត្តរេតចា"តិ អាហ៍ កម្មកិរេលសាចរលក្ខតា ធ រេត សក្កាចរលា ធ យក្កាចរលា ធ បច្ចក្ខសក្កាត់ កាយាចធររេឥចាតយ្យិ ក្ខប្បដ្ឋិតុំ ត អរេហត្តិ, រេកា បត ចារេឥា ទ្បបិទ្បឹតត្តិ៍

កាយាចធរាឌិរេកឥរេតា បត តិចិរេឆា កិរិយារម្មណាធិបតិ រេលិកសហកតាកុសលរេស្សច អារម្មណាធិបតិបច្ចរេយា រេហាតីតិ ពួឌំ បរេសត្តាតកតាត់ សារម្មណធម្មាត់ "អញ្ញត្តារម្មរេណា ធរេម្មា ពហិទ្ធារម្មណស្ស ធម្មស្ស អធិបតិបច្ចរេយត បច្ចរេយា"តិ ឧតស្ស អការេចតា "ពហិទ្ធារម្មរេណា ធរេម្មា ពហិទ្ធារម្មណស្សា"តិ ឧត្ត ធ អារម្មណាធិបតិរេតា អត្តទ្ធដត្តា អធិបតិបច្ចយតា តត្តិតិ ចិដ្ឋាឃយារេតបិ "ពហិទ្ធា លរេទ្ធ កទ្បំ កត្វា អស្សាឥតី"តិអាឌិចធត់ (បដ្ឋា៍ ១៍១០៍១១) តិស្សាឃ អរេហតោ កិរិយធម្មា បុច្ឆដ្ឋតាឌីហិ កទ្បំ កត្វា អស្សាឌិយត្តិតិ ពួយិតា អធិប្បារេយត ចុត្តត្តិ ឥដ្ឋដ្ឋំ៍ "សតិឥស្សតសប្បដិឃា លទ្ធា"តិអាឌីសុ (បដ្ឋា៍ ១៍១១៍១០) ចិយ លទ្ធសទ្ទោ ទ្បរេប ឧច កចិតុំ អរេហតីតិ ចិធារិតរេយតំ៍ បុច្ឆដ្ឋតាឌិការេល ចា អតាកតេត កិរិយធរេម្ម កទ្បំ កត្វា អស្សាឥត់ សត្តារេយតំ ចុត្តំ៍ "រេតចចិបាកតចិបាកធម្មធរេម្ម លរេទ្ធ កទ្បំ កត្វា អស្សារេឥតិ អភិតត្តតី"តិអាឌិចធតរេតា (បដ្ឋា៍ ០៍១៍៥៩) កិរិយធម្មា រាកឌ្ឋិត់ អធិបតិបច្ចរេយា រេហារេត្តច, រេត ធ "អតីតារម្មរេណា អតាកតេត លរេទ្ធ កទ្បំ កត្វា អស្សារេឥតី"តិអាឌិចធតរេតា (បដ្ឋា៍ ១៍០៥៍១១) អតាកតា រេតក្ខុយកាបិ អធិបតិបច្ចរេយា

ហោន្តីតិ។ អាវជ្ជនកិរិយសង្ខាតេន បន ទ្វយម្បិ វិចារេតព្វំ។

អធិបតិបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៤. អនន្តរបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា

៤. យថា ធម្មាការសាមញ្ញវិសេសការេន តត្ថិចិកហតា វុត្តា, ន ឯវំ អនន្តរសមនន្តរា, ឯតេ បន ចិត្តនិយាមហេតុវិសេសការេន វុត្តា, តស្មា តំ ចិត្តនិយាមហេតុវិសេសការំ ទស្សេន្តោ “ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុ”តិអាទិនា ធាតុវសេន កុសលាទិវសេន ច និទ្ទេសមាហ។ តត្ថ “មនោវិញ្ញាណធាតុ មនោវិញ្ញាណធាតុយា”តិ វុត្តេ បច្ចយបច្ចយុប្បន្នវិសេសោ ន វិញ្ញាយតីតិ “បុរិមា បុរិមា បច្ឆិមាយ បច្ឆិមាយា”តិ វុត្តន្តិ សិយា។ តថា ច សតិ ធាតុវិសេសេន ចិត្តវិសេសេន ទស្សេតិ យំ កាតុំ អារទ្ធោ, តំ វោសិទ្ធេយ្យ។ “មនោវិញ្ញាណធាតុ មនោធាតុយា”តិ ឯត្ថាបិ ន សព្វា ចិត្តនិយាមាការេន, “មនោធាតុ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុយា”តិ ច វត្តព្វេ ន សព្វា។ ន ហិ មនោធាតុ ចក្ខុវិញ្ញាណធាតុយា មនោធាតុយា អនន្តរបច្ចយោតិ និយាមោ អត្ថិ, តស្មា បុរិមា បច្ឆិមវិញ្ញាណធាតុយា អានិ កត្វា យាវ ធាតុវិសេសនិយាមោ អត្ថិ, តាវ និទស្សេនេន តំ ទស្សេត្វា បុន និរវសេសទស្សនត្ថំ “បុរិមា បុរិមា កុសលា”តិអាទិមាហ។ សទិសកុសលានន្តិ វេទនាយ វា ហេតូហិ វា សទិសកុសលានំ អនុរូបកុសលានន្តិ វា អត្ថោ។ តេន ត្វមិហិន្ទ្រានម្បិ បច្ចយភាវោ វុត្តោ ហោតិ។ នវង្គគហណេន កុសលាកុសលមូលកេសុ វុត្តិបិ គហិតាតិ ទដ្ឋព្វំ, អព្យាកតមូលកេ វចនាវសេសម្បិ។

កាមាវចរកិរិយាវជ្ជនស្សាតិ កាមាវចរកិរិយាយ អាវជ្ជនស្សាតិ អាវជ្ជនគ្គហណេន កាមាវចរកិរិយំ វិសេសេតីតិ ទដ្ឋព្វំ។ កាមាវចរវិបាកោ កាមាវចរកិរិយាវជ្ជនស្ស ច អនន្តរបច្ចយោ ហោតិ, ហោន្តោ ច អាវជ្ជនស្សេវាតិ អយមេត្ថ អធិប្បាយោ។ អាវជ្ជនគ្គហណេនេវ ចេត្ថ វោដ្ឋព្វនម្បិ គហិតន្តិ ទដ្ឋព្វំ។

អនន្តរបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៦. សហជាតបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា

៦. “អញ្ញមញ្ញស្សាតិ អញ្ញោញ្ញស្សា”តិ វេវចនាវចនេន បិណ្ឌត្ថំ បន “អញ្ញមញ្ញំ សហជាតបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ ឯត្ថ វុត្តស្ស “អញ្ញមញ្ញ”ន្តិ ឯតស្ស អត្ថោ វុត្តោ, ន អវុត្តស្ស “អញ្ញមញ្ញស្សា”តិ ឯតស្ស, ន ច សមានត្ថស្សបិ សទ្ទន្តរស្ស អត្ថោ វុត្តោ សទ្ទន្តរស្ស អត្ថោ វុត្តោ ហោតិ, តស្មា “អញ្ញមញ្ញន្តិ អញ្ញោញ្ញស្សា”តិ បឋន្តិ។ ឱក្កន្តិក្ខណេតិ បញ្ចវោការបដិសន្ធិយំ វុច្ចតិ, ន ឯតរាតិ ឯវិតា អធិប្បាយេនាហ “បញ្ចវោការភវេ បដិសន្ធិក្ខណេ”តិ។ រូបិនោ ធម្មា អរូបីនំ ធម្មានន្តិ ឯតំ យទិបិ បុព្វេ “ឱក្កន្តិក្ខណេ នាមរូប”ន្តិ វុត្តំ, តថាបិ ន ឯតេន តត្ថាបិ បច្ចយភាវោ រូបីនំ និវារិតោតិ តន្និវារណត្ថំ វុត្តំ។ កត្ថចិ កាលេតិ កោចិ កិញ្ចិ កាលេតិ វា អត្ថោ។ ឯតេន

ទ្ធបិនោ ឆម្មា កេចិ ចតុក្ខតា កិស្មិញ្ចិ បដិសន្ធិកាលេតិ ទ្ធបត្តរានំ ចត្ថុស្ស ច កាលត្តយេ អទ្ធបីនំ សហជាតបច្ចយំ បុត្វា អតិចារិតំ

តិចារេតិ។ ឲចញ្ចា កត្វា "កញ្ចិ កាល"ន្តិ ចា "កិស្មិញ្ចិ កាលេ"តិ ចា ចត្តព្វេ ចិភត្តិចិបល្លាសេនា កតោ។ តេត ហិ "កញ្ចិ"តិ

ឱ្បយោគេកចចនំ "ទ្ធបិនោ ឆម្មា"តិ ឲេតេន សហ សម្បុត្តេន បញ្ចពាហុចចនស្ស អាទេសោ, "កាលេ"តិ ព្ពយិតា សម្បុត្តេន

ក្ខេម្ពកចចនស្សាតិ ចិញ្ញាយតិ។ បុទិមេត ច "ឲកោ លក្ខោ ចត្តុ ច តិណ្ណត្ថំ លក្ខោន"ន្តិអាទិតា តាយសហិតស្សេច ចត្ថុស្ស "តាយស្ស

បច្ចយោ"តិ ចត្តព្វត្តេ អាបន្តេ ឲេតេន កេចលស្សេច តថា ចត្តព្វតំ ឌស្សេតិ។

តយោ ត អញ្ញមញ្ញាចសេនាតិ លក្ខយាតេបិ កត្វចិ អញ្ញមញ្ញសហជាតបច្ចយភាវេច ចនេតេ អសង្គហិតត្តា តស្ស ឲចំ ចុត្តត្តិ ឌដ្ឋព្វំ។

ចត្យសមុដ្ឋានិកស្ស ទ្ធបស្ស ឲកទេសភូតេ កម្មសមុដ្ឋានទ្ធបេ សមុទាយេកទេសចេសេត សាមិចចនំ ឌដ្ឋព្វំ, តិន្នាទេហោ ចា។

សហជាតបច្ចយនិទ្ទេសចណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ប៉។ និស្សយបច្ចយនិទ្ទេសចណ្ណនា

ប៉។ និស្សយបច្ចយនិទ្ទេសេ "ទ្ធបិនោ ឆម្មា អទ្ធបីនំ ឆម្មានំ កិស្មិញ្ចិ កាលេ"តិ ព្ពាឌំ ត លក្ខតិ។ ឃំ បនេតត្ថ លក្ខតិ "ទ្ធបិនោ ឆម្មា កេចិ"តិ,

តត្ថ តេ ឲច ឆម្មេ ឌស្សេតុំ "ចក្ខាយតន"ន្តិអាទិ ចុត្តន្តិ។ "ចត្ថុទ្ធបំ បញ្ចន្នោភាកចេ"តិ ចុត្តត្តា "ឌបេត្វា អាទ្ធប្បចិបាក"ន្តិ ព្ពាឌំ ត

ចត្តព្វន្តិ ចេ? ត, "តេក្ខយកចិបាកស្សា"តិ ចុត្តេ បញ្ចន្នោភាកចេ អត្បជ្ជនកំ ឌបេតព្វំ អឌាតត្តស្ស តស្ស បការេសតព្វត្តា។

និស្សយបច្ចយនិទ្ទេសចណ្ណនា និដ្ឋិតា។

ឌ៍។ ឧបនិស្សយបច្ចយនិទ្ទេសចណ្ណនា

ឌ៍។ តេ តយោបិ ទាសយោតិ ឧបនិស្សយេ តយោ អនេកសង្គាហកតាយ ទាសយោតិ ចឌតិ។ ឲតស្មិំ បត ឧបនិស្សយនិទ្ទេសេ យេ បុទិមា

យេសំ បច្ឆិមានំ អតត្តរូបនិស្សយា ហោន្តិ, តេ តេសំ សព្ពេសំ ឲកន្តេតេច ហោន្តិ, ត កេសញ្ចិ កទាចិ, តស្មា យេសុ បទេសុ

អតត្តរូបនិស្សយោ សង្គហិតោ, តេសុ "កេសញ្ចិ"តិ ត សក្កា ចត្តុន្តិ ត ចុត្តំ។ យេ បត បុទិមា យេសំ បច្ឆិមានំ អារម្មណបកត្តូបនិស្សយា

ហោន្តិ, តេ តេសំ ត សព្ពេសំ ឲកន្តេត ហោន្តិ, យេសំ ឧបត្តិប្បដិឃាតិកា បច្ចយា ពលចន្តោ ហោន្តិ, តេសំ ត ហោន្តិ, ព្ពាតរេសំ ហោន្តិ។

តស្មា យេសុ បទេសុ អតត្តរូបនិស្សយោ ត លក្ខតិ, តេសុ "កេសញ្ចិ"តិ ចុត្តំ។ សិទ្ធានំ បច្ចយធម្មានំ យេហិ បច្ចយុប្បន្នេហិ អកុសលាទីហិ

ភចិតព្វំ, តេសំ កេសញ្ចិតិ អយមេត្ថ អត្ថោ, ត បត អចិសេសេត អកុសលាទីសុ កេសញ្ចិតិ។

បុទិមា បុទិមា កុសលា...បេ... អព្យាកតានំ ធម្មានន្តិ យេសំ ឧបនិស្សយបច្ចយេត ភចិតព្វំ, តេសំ អព្យាកតានំ បច្ឆិមានន្តិ ឌដ្ឋព្វំ។ ត ហិ

ទ្ធបិញ្ញាកតំ ឧ្បនិស្សយំ លកតីតិ៍ កធំ? អារម្មណានន្តរូបនិស្សយេ តាច ត លកតិ អតារម្មណត្តា បុព្វាបរតិយមេត អប្បចត្តិតោ ច, បកតូបនិស្សយម្បិ ត លកតិ អចេតនេន ទ្ធបសន្តានេន បកតស្ស អភាចតោ៍ យធា ហិ អទ្ធបសន្តានេន សទ្ធាទយោ តិប្ផាទិតា ឧ្បសេកាឌតាទយោ ច ឧ្បនិស្សយា, ត ឲ្ចំ ទ្ធបសន្តានេន៍ យស្មិំ ឧ្បតីជាទិកេ ពញ្ញាទិកេ ច សតិ ទ្ធបំ បចត្តតិ, ត តំ តេត បកតំ ហោតិ៍ សចេតនស្សេច ហិ ឧ្បបាទតុបតូម្ភតុបយោកាទិចសេត ចេតតំ បកប្បតំ បករណំ, ទ្ធបញ្ញា អចេតតត្តិ៍ យធា ច តីទីហពោម្ភ បច្ចយាយត្តេស្ម ឆម្មេស្ម ពោលម្ហិ សារម្មណសកាចតា ហោតិ, ពោលម្ហិ ត, ឲ្ចំ សប្បកោលសកាចតា តិប្បកោលសកាចតា ច ឥដ្ឋព្វា៍ ឧ្បតីជាទយោ បត អត្ថទាតីតំ តេស្ម អសចេត្តស្ម អភាចតោ ឲ្ច បច្ចយា, ត បត ឧ្បនិស្សយាទិកាចតោតិ៍ បុរិមបុរិមាតំ ចយេច បតេត្ត ឧ្បនិស្សយបច្ចយកាចោ ពាហុល្លចសេត បាពដចសេត ច ចុត្តោ៍ "អតាកតេ ចេត្ត បត្ថយមាតោ ទាតំ ទេតី"តិអាទិចចតតោ (បដ្ឋា៍ ១៍១៥៍៥) បត អតាកតាបិ ឧ្បនិស្សយបច្ចយា ហោត្តិ, តេ បុរិមេហិ អារម្មណបកតូបនិស្សយេហិ តំសមាតលក្ខណតាយ ត្ថុធ សង្គយ្ហត្តីតិ ឥដ្ឋព្វា៍

បុក្កលោបិ សេតាសតម្បីតិ បុក្កលសេតាសតក្កហណចសេត ឧ្បនិស្សយកាចំ កឌេត្ត ឆម្មេ ឥស្សេតិ, បិ-សទ្ទេត ឌីចទាសន្ពោទ្ធក្ខបន្តាតាទិក្កហណចសេត ឧ្បនិស្សយកាចំ កឌេត្ត សម្ពេ សង្កណ្ហាតិ៍ "អញ្ញាណោតា ឆម្មោ អញ្ញាណតស្ស ឆម្មស្ស ឧ្បនិស្សយបច្ចយេត បច្ចយោ"តិអាទីស្ម ហិ "សេតាសតំ កាយិកស្ស សុខស្សា"តិអាទិចចតេត សេតាសតក្កហណេត ឧ្បនិស្សយកាចំ កឌេត្វាច ឆម្មា ឧ្បនិស្សយបច្ចយេត បច្ចយោតិ ត្ថុមេត្ត ឥស្សេត្តេត បុក្កលាទីស្មបិ អយំ តយោ ឥស្សិតោ ហោតីតិ៍ បច្ចុប្បត្តាបិ អារម្មណបកតូបនិស្សយា បច្ចុប្បត្តតាយ សេតាសតសមាតលក្ខណត្តា ឲតេ្តច សង្គហិតាតិ ឥដ្ឋព្វា៍ ចក្ខតិ ហិ "បច្ចុប្បត្តំ ឧ្បតុំ កោឌតំ សេតាសតំ ឧ្បនិស្សាយ ឈាតំ ឧ្បបាទេតី"តិអាទិតា សេតាសតស្ស បច្ចុប្បត្តកាចំ ចិយ បច្ចុប្បត្តាតំ ឧ្បតុអាទីតំ បកតូបនិស្សយកាចំ, "បច្ចុប្បត្តំ ចក្ខុ...បេ... ចត្ថុំ បច្ចុប្បត្តេ ចេត្ត កទ្ទំ ពត្វា អស្សាទេតី"តិអាទិតា (បដ្ឋា៍ ១៍១៥៍៣) ចក្ខាទីតំ អារម្មណូបនិស្សយកាចញ្ចាតិ៍ បច្ចុប្បត្តាតម្បិ ច តាទិសាតំ បុត្តេ បកតត្តា បកតូបនិស្សយតា ឥដ្ឋព្វា៍

ពសិណារម្មណាទីតិ អារម្មណមេច ហោត្តិ, ត ឧ្បនិស្សយោតិ ត្ថុមិតា អធិប្បាយេត "ឲកច្ចាយា"តិ អាហ៍

អទ្ធបិចចទកុសលម្បិ យស្មិំ ពសិណាទិមិ្ហ ឈាតំ អតុប្បាទិតំ, តស្មិំ អតុប្បត្តឈាតុប្បាទតេ សទ្ធាស្ស ច ឧ្បប្បត្តឈាតស្ស សមាបជ្ជតេ ត្តុម្ពិចិធាតីតំ អភិញ្ញាតញ្ច ឧ្បនិស្សយោតិ ត្ថុមេត្តំ សន្ធាយាហ "តេតុមកកុសលោ ចតុត្ថុមកស្សបិ កុសលស្សា"តិ៍ ចុត្តម្បិ ចេតំ "អទ្ធបិចចទំ សទ្ធំ ឧ្បនិស្សាយ ទ្ធបិចចទំ ឈាតំ ចិបស្សតំ មក្កំ អភិញ្ញា សមាបត្តិំ ឧ្បបាទេតី"តិ (បដ្ឋា៍ ៣៍១៦៍១៥៥)៍ កាមាចចទកុសលំ ទ្ធបិចចទាទ្ធបិចចទចិបាកាតម្បិ តត្ថុប្បាទកកុសលោតំ ឧ្បនិស្សយកាចចសេត , បដិសត្តិតិយាមកស្ស ត្ថុតិតោ បុរិមឌចតស្ស ច ចសេត ឧ្បនិស្សយោ, ទ្ធបិចចទកុសលំ អទ្ធបិចចទចិបាកស្ស, អទ្ធបិចចទកុសលញ្ច ទ្ធបិចចទចិបាកស្ស តត្ថុប្បាទកកុសលត្ថុបនិស្សយកាចេតាតិ ឲចំ បតេត្តំ តេតុមកកុសលោតំ ចតុត្ថុមកចិបាកស្ស តេតុមកកិរិយស្ស ច យធាយោកំ បច្ចយកាចោ ចេទិតព្វោ៍ បញ្ញាត្តយម្បិ ហិ បកតូបនិស្សយោ តយឥស្សតមេត្តេត បញ្ញាចារេស្ម ចិស្សជ្ជិតោតិ៍

ឥមិនា បន នយេនាតិ លោកុត្តរនិព្ពត្តនំ ឧបនិស្សាយ សិនេហុប្បាទនលេសេនាតិ អត្ថោ។ លោកុត្តរា បន ធម្មា អកុសលានំ ន កេនចិ បច្ចយេន បច្ចយា ហោន្តីតិ ន ឥទំ សារតោ ទដ្ឋព្ពន្តិ អធិប្បាយោ។ កាមាវចរាទិតិហេតុកកម្មំ កាយិកសុខាទិ ច រូបាវចរាទិកុសលានំ ឧបនិស្សយោ, អរូបាវចរវិបាកោ រូបាវចរកុសលស្ស តំ បត្ថេត្វា តន្និព្ពត្តកកុសលុប្បាទនត្ថំ ឧប្បាទីយមានស្ស, រូបាវចរកិរិយស្ស ច បុព្ពេ និវុត្ថាទីសុ អរូបាវចរវិបាកជាននត្ថំ ឈានាភិញ្ញាយោ ឧប្បាទេន្តស្ស អរហតោ, ចតុភូមកវិបាកានំ បន តទុប្បាទកកុសលូបនិស្សយភាវវសេន សោ សោ វិបាកោ ឧបនិស្សយោ។ តេនាហ “តថា តេភូមកវិបាកោ”តិ។ យទិបិ អរហត្តផលត្ថំ ឈានវិបស្សនា ឧប្បាទេតិ អនាគាមី, ន បន តេន តំ កទាចិ ទិដ្ឋបុព្ពំ បុថុជ្ជនាទីហិ សោតាបត្តិផលាទីនិ វិយ, តស្មា តានិ វិយ តេសំ ឈានាទីនំ ឥមស្ស ច អគ្គផលំ ន ឈានាទីនំ ឧបនិស្សយោ។ ឧបលទ្ធបុព្ពសទិសេយេវ ហិ អនាគតេបិ ឧបនិស្សយោតិ។ តេនាហ “ឧបរិដ្ឋិមំ កុសលស្សបី”តិ។

កិរិយអត្ថបដិសម្ភិទាទិម្បិ បត្ថេត្វា ទានាទិកុសលំ ករោន្តស្ស តេភូមកកិរិយាបិ ចតុភូមកស្សបិ កុសលស្ស ឧបនិស្សយបច្ចយេន បច្ចយោ។ យោនិសោមនសិការេ វត្តព្ពមេវ នត្ថិ, តំ ឧបនិស្សាយ រាគាទិឧប្បាទនេ អកុសលស្ស, កុសលាកុសលូបនិស្សយភាវមុខេន ចតុភូមកវិបាកស្ស។ ឯវំ កិរិយស្សបិ យោជេតព្ពំ។ តេនាហ “កិរិយសង្ខារតោបិ បកតូបនិស្សយោ ចតុភូមកានំ កុសលាទិខន្ធានំ ហោតិយេវា”តិ។ នេវវិបាកនវិបាកធម្មធម្មេសុ បន ឧតុភោជនសេនាសនាយេវ តិណ្ណំ រាសីនំ បកតូបនិស្សយភាវទស្សនំ នយទស្សនមេវាតិ។ ឥមស្មិំ បដ្ឋានមហាបករណេ អាគតនយេនាតិ ឥទំ “កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច អព្យាកតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ន ឧបនិស្សយបច្ចយា, កុសលេ ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូប”ន្តិ (បដ្ឋា។ ១។១។៨១) ឯវមាទិកំ ឧបនិស្សយបដិក្ខេបំ, អត្ថសាលិនិយំ ច អនាគមនំ សន្ធាយ វុត្តំ។ សុត្តន្តិកបរិយាយេនាតិ “វិញ្ញាណូបនិសំ នាមរូបំ, នាមរូបូបនិសំ សឡាយតន”ន្តិអាទិនា (សំ។ និ។ ២។២៣),

“យថាបិ បព្ពតោ សេលោ, អរញ្ញស្មិំ ព្រហាវនេ;

តំ រុក្ខា ឧបនិស្សាយ, វឌ្ឍន្តេ តេ វនប្បតី”តិ (អ។ និ។ ៣។៤៨)។ –

អាទិនា ច។

ឧបនិស្សយបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១០។ បុរេជាតបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា

១០។ នយទស្សនវសេន យានិ វិនា អារម្មណបុរេជាតេន ន វត្តន្តិ, តេសំ ចក្ខុវិញ្ញាណាទីនំ អារម្មណបុរេជាតស្សេន ន មនោទ្វារេបិ យំ យទារម្មណបុរេជាតេន វត្តតិ, តស្ស តទាលម្ពិតំ សព្ពម្បិ រូបរូបំ អារម្មណបុរេជាតន្តិ ទស្សិតមេវ ហោតិ, សរូបេន បន អទស្សិតត្តា

“វាចេវ វចនេន ចេតនា គតា”តិ អាហ។ ចិត្តចេតសិកានំ បរិណាយកតោ ពុទ្ធិវិសាទិញ្ញាណ ច អដ្ឋានសុ ឃំកិច្ចំ អារម្មណបុរេជាតំ ហោតីតិ ទដ្ឋព្វំ។

តទារម្មណភាវិនោតិ ឯត្ថ បដិសន្ធិភាវិនោ វត្ថុបុរេជាតាភាវេន តតស្សាបិ អភាវា អគ្គហណំ។ ភវង្គភាវិនោ បន គហណំ ភាវន្តំ ន វា ភាវន្តំ បដិសន្ធិយា វិយ អបរិញ្ញាតស្ស អារម្មណស្ស អារម្មណភូតកាលេតា, “យតោ នាតុកាម្យា”តិ ឯត្ថ សន្តីរណភាវិនោ យតោ វិញ្ញាណនាតុយាបិ។

បុរេជាតបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១១។ បច្ឆាជាតបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា

១១។ តស្សេវាតិ ឥមស្ស កាយាវចររូបាវចរវិបាកានំ និរវសេសសម្បិតបុរេជាតស្សនវសេន វុត្តំ, រូបាវចរវិបាកោ បន អាហារសមុដ្ឋានស្ស ន ហោតីតិ។

បច្ឆាជាតបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១២។ អាសេវនបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា

១២។ បគុណតរពលវតរភាវវិសិដ្ឋំ ឯតេន វិបាកាព្យាកតតោ វិសេសេតិ។

អាសេវនបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១៣។ កម្មបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា

១៣។ ចេតនាសម្បយុត្តកម្មំ អភិជ្ឈាទិ កម្មបច្ចយោ ន ហោតីតិ “ចេតនាកម្មមេវា”តិ អាហ។ សតិបិ ហិ វិបាកធម្មធម្មត្តេ ន ចេតនាវជ្ជា ឯវំសភាវាតិ។ អត្ថតោ ចលំ ខ្យាទេត្វំ សមេត្វាតិ កម្មស្ស សមត្ថតា តស្ស កម្មបច្ចយភាវោ វុត្តាតិ ទដ្ឋព្វា។

បញ្ចវោការេយេវ, ន អញ្ញត្ថាតិ ឯតេន កាមាវចរចេតនា ឯកវោការេ រូបម្បិ ន ជនេតីតិ ទស្សេតិ។

កម្មបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១៤. វិបាកបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា

១៤. វិបាកបច្ចយនិទ្ទេសេ យេសំ ឯកន្តេន វិបាកោ វិបាកបច្ចយោ ហោតិ, តេសំ វសេន នយទស្សនំ កតំ។ ន ហិ អារុប្បេ ឧបិច្ចយវិបាកោ រូបស្ស បច្ចយោ ហោតិ។

វិបាកបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១៥. អាហារបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា

១៥. កពឡំការិត្វា អជ្ឈោហរិតោវាតិ អសិតបីតាទិវត្ថូហិ សហ អជ្ឈោហរិតោវាតិ វុត្តំ ហោតិ។ បិតព្វសាយិតព្វាទិបិ ហិ សកាចវសេន កពឡីអាយេវ ហោន្តីតិ។

សេសតិសន្តតិសមុដ្ឋានស្ស អនុបាលកោវ ហុត្វាតិ ឯត្ថ ចិត្តសមុដ្ឋានស្ស អាហារបច្ចយភាវោ វិចារេត្វា កថេតព្វោ។ ន ហិ ចិត្តសមុដ្ឋានោ កពឡីការោ អាហារោ នោចិត្តសមុដ្ឋានោ តក្ខយញ្ញា ចិត្តសមុដ្ឋានកាយស្ស អាហារបច្ចយោ វុត្តោ, តិវិធោបិ បន សោ នោចិត្តសមុដ្ឋានកាយស្ស វុត្តោតិ។

អាហារបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១៦. ឥន្ទ្រិយបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា

១៦. អរូបជីវិតិន្ទ្រិយម្បិ សង្គហិតន្តិ មិស្សកត្វា ជីវិតិន្ទ្រិយំ ន សន្តេន សត្តំ វត្តិតព្វន្តិ អធិប្បាយោ។

អចិត្តកសមុដ្ឋានន្តិ ឯត្ថ អយំ អធិប្បាយោ – រូបារូបានំ អញ្ញមញ្ញំ អចិត្តកសមុដ្ឋានោ នត្ថីតិ អរូបានំ ឥន្ទ្រិយបច្ចយភាវេន បច្ចយត្តារបេក្ខាតិ វេក្ខាជិតិ អត្តនោ វិជ្ជមានក្ខណេ អចិត្តកសមុដ្ឋានំ ឥន្ទ្រិយបច្ចយំ អបេក្ខាតិបិ ឥន្ទ្រិយបច្ចយា សិយុំ។ យោ បន និរបេក្ខោ ឥន្ទ្រិយបច្ចយោ អចិត្តកសមុដ្ឋានំ ហោតិ, សោ អត្តនោ វិជ្ជមានក្ខណេ តេសំ ឥន្ទ្រិយបច្ចយំ អបេក្ខោ នាម នត្ថិ។ យទិ ច ឥន្ទ្រិយបុរិសិន្ទ្រិយានិ ឥន្ទ្រិយបច្ចយា លិង្គាទីនំ សិយុំ, អចិត្តកានំ តេសម្បិ សិយុំ។ ន ហិ រូបំ រូបស្ស, អរូបំ វា អរូបស្ស ចិត្តកស្ស ឥន្ទ្រិយបច្ចយោ អត្ថីតិ។ សតិ ចេវ ឥត្ថិបុរិសិន្ទ្រិយេហិ អចិត្តកានំ កលលាទិកាលេ ច លិង្គាទីនិ សិយុំ, ឯវំ នានិ ឥន្ទ្រិយបច្ចយំ

ផរេយ្យុំ, ន ច ផរន្តិ។ តស្មា ន តេហិ តានិ អវិនិព្ភុត្តកានិ, អវិនិព្ភុត្តតាការណតោ ច តេសំ ឥន្ទ្រិយបច្ចយតំ ន ផរន្តិ។ អញ្ញេសំ បន យេហិ តានិ សហជាតានិ, តេសំ អនីហការណតោយេវ ន ផរន្តិ, តស្មា អាបន្នវិនិព្ភុត្តកាវានំ តេសំ លិង្គាទីនំ អវិនិព្ភុត្តានំ អញ្ញេសញ្ច សយាតកលាបដ្ឋានំ ឥន្ទ្រិយបច្ចយតាយ អផរណតោ តានិ ឥន្ទ្រិយបច្ចយា ន ហោន្តីតិ។ យេសំ ទីឃតានិ ឥត្ថិបុរិសិន្ទ្រិយានិ, តេសំ លិង្គាទីនំ អបរិយត្តការណតោតិ កេចិ, តេ បន កលលាទិកាលេបិ លិង្គាទីនំ ពន្ធត្វាបត្តិំ អត្តនោ ឥច្ឆន្តិ។

ជាតិភូមិវសេន ចុទ្ទសសុ ឋានេសុ កុសលជាតិយំ រូបាវចរកុសលេនេវ អារុប្បេ ឋបេតព្ពន្តិ “ឋបេត្វា បន រូបាវចរកុសលំ អវសេសា កុសលាកុសលា”តិ វុត្តំ។ បឋមលោកុត្តរំ បន ចោទនស្ស យុត្តត្តា វិសុំ ឯកា ជាតិ ភូមិ វា ន ហោតីតិ អារុប្បេ អលព្ភមានស្សាបិ ន ឋបិតំ។ ហេតុអាទីសុបិ “តថា អបរិយាបន្នកុសលហេតុ, តថា អកុសលហេតូ”តិអាទីសុ (បដ្ឋា។ អដ្ឋ។ ១.១) វុត្តនយោ យោជេតព្ពោ។

ឋិតិក្ខណេតិ ឥទំ រូបជីវិតិន្ទ្រិយស្ស សហជាតបច្ចយត្តាភាវំ សន្ធាយ វុត្តំ។ ឧប្បាទក្ខណេបិ បន តស្ស ឥន្ទ្រិយបច្ចយតា ន សក្កា និវារេតុំ។ វក្ខតិ ហិ “អព្យាកតំ ឯកំ បដិច្ច...បេ... អសញ្ញសត្តានំ ឯកំ មហាភូតំ បដិច្ច...បេ... ឥន្ទ្រិយបច្ចយំ កម្មបច្ចយសទិស”ន្តិ (បដ្ឋា។ ១.១.៩៩)។ ន ហិ អសញ្ញសត្តានំ ឥន្ទ្រិយបច្ចយា ឧប្បជ្ជមានស្ស រូបស្ស រូបជីវិតិន្ទ្រិយតោ អញ្ញោ ឥន្ទ្រិយបច្ចយោ អត្ថិ, បញ្ចវោការេ បវត្តេ ច កដត្តារូបស្ស បដិច្ចវារាទីសុ ច ឧប្បាទក្ខណេយេវ គហេត្វា វុត្តា, ឯវញ្ច កត្វា បច្ឆាជាតបច្ចយោ ឯតេសុ អនុលោមតោ ន តិដ្ឋតីតិ។

ឥន្ទ្រិយបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១៧. ឈានបច្ចយនិទ្ទេសវណ្ណនា

១៧. វិតក្កវិចារបីតិសោមនស្សទោមនស្សុបេក្ខាចិត្តេកគ្គតាសង្ខាតានីតិ ឯត្ថ យទិបិ សោមនស្សទោមនស្សសង្ខាតានិ ឈានង្គានិ នត្ថិ, សុខទុក្ខសង្ខាតានិ បន សោមនស្សទោមនស្សភូតានេវ ឈានង្គានិ, ន កាយិកសុខទុក្ខភូតានីតិ ឥមស្ស ទស្សនត្ថំ សោមនស្សទោមនស្សគ្គហណំ កតំ។ តត្ថ ច “ទ្វិបញ្ចវិញ្ញាណវជ្ជេសូ”តិ វចនេនេវ កាយិកសុខទុក្ខានិ វជ្ជិតានីតិ សុខទុក្ខគ្គហណេន កត្តព្ពន្តិ? ន, ឈានង្គសុខទុក្ខានំ ឈានង្គភាវេន វិសេសនតោ។ “ទ្វិបញ្ចវិញ្ញាណវជ្ជេសុ សុខទុក្ខុបេក្ខាចិត្តេកគ្គតានី”តិ ហិ វុត្តេ ទ្វិបញ្ចវិញ្ញាណេសុ ឧបេក្ខាចិត្តេកគ្គតាហិ សទ្ធិំ កាយិកសុខទុក្ខានិបិ វជ្ជិតានីតិ ឧត្តកមេវ វិញ្ញាយតិ, ន បន យានិ សុខទុក្ខានិ ឈានង្គានិ ហោន្តិ, តេសំ ឈានង្គភូតា សុខភាវោ ទុក្ខភាវោ ច វិសេសិតោ, តស្មា សោមនស្សទោមនស្សភាវវិសេសនេនេវ សុខទុក្ខភាវោ សុខទុក្ខានំ ឈានង្គភាវោតិ ទស្សិតំ ហោតិ។ តេន “ទ្វិបញ្ចវិញ្ញាណវជ្ជេសូ”តិ វចនេន វជ្ជិយមានានម្បិ សុខទុក្ខានំ សោមនស្សទោមនស្សភាវាភាវតោ ឈានង្គភាវាភាវោតិ ទស្សិតំ ហោតិ។ យថាវជ្ជិតា បន សុខទុក្ខានិ បនេត្ថ កស្មា វជ្ជិតានីតិ? យត្ថ ឈានង្គានិ ឧទ្ធរីយន្តិ ចិត្តុប្បាទកណ្ឌេ, តត្ថ ច ឈានង្គន្តិ អនុទ្ធដត្តា។ កស្មា បន ន ឧទ្ធដានីតិ? តំ ទស្សេតុំ “បញ្ចសុ បន វិញ្ញាណកាយេសូ”តិអាទិមាហ។

អភិភិបាតេយត្តត្តាតិ ឲ្យតេត អាចជ្ជតសយ្យជិដ្ឋតយត្តាឃបិ ចិត្តតាបចត្តិយា អកាចំ ឥស្សេតិ “តេសុ ចិជ្ជយាតាតិបិ រូបេបក្លាសុលក្ខក្លាតី”តិ

បេរាណបេធា តត្ថ រូបេបក្លាសុលក្ខក្លេហេច តំសយាតលក្ខណាឃ ចិត្តកក្កតាឃបិ ឃធាចុត្តេតេច កាទេលាត អត្តុនកាចោ

ឥស្សិតោតិ ឥដ្ឋត្តោ បុត្តោ បត សត្ត អក្កាតិ ឥស្សេត្តត ចត្តាទិ អក្កាតិ ចខ្ជីតាតីតិ តេសំ ចខ្ជេត កាទណំ ឥស្សេត្តត ត សយាតលក្ខណាត

លេសេត ឥស្សេតត្តំ អដ្ឋកធា ហេសាតិ ឃតិ ច លេសេត ឥស្សេតត្តំ, ឃធាចុត្តស្សុបិ តីសុ ឲ្យកេបច ចត្តត្តំ សិឃា, តិល្លំ បត ចចេតត

តតោ អញ្ញាស្ស ឥសាតក្កត្តិ រូបក្ខនកាចោ អាបជ្ជតិ, ឃធាចុត្តកាទលោតា អញ្ញាត កាទេលាត អត្តុនកាចោ ចា, តស្មា

តំធោសបទិហេណត្ថំ “រូបេបក្លាចិត្តកក្កតាសុលក្ខក្លាតី”តិ បធត្តិ ឃេ បត “ឥសាតក្កត្តតេហិ សេរាយតស្សាតីហិ សុលក្ខក្លេត អចិក្ខតកាចេត

បិកនតាឃ ត្តត្រឹឃកិច្ចឃុត្តតាឃ ច សយាតាតំ សុលាតិតំ ឥសាតក្កត្តិ អត្តុនកាចេច កាទណំ ចត្តត្តំ, ត ចិត្តកក្កតាឃាតិ សា ឲ្យត្ថ ត

កហិតា”តិ ចធត្តិ, តេសំ តំ ទុចិយត្តំ ឃតិ ឥសាតក្កសយាតាតំ ឥសាតក្កត្តិ អត្តុនកាចេច កាទណំ ចត្តត្តំ, ចិត្តកក្កតា តេចត្ថ ឥសាតក្កត្តាឃ

ចិចិកិច្ឆាឃុត្តយតោឆាត្យអាតីសុ ចិត្តកក្កតាឃ សយាតាតិ តស្សា អត្តុនកាចេច កាទណំ ចត្តត្តេយចាតិ សេសាហេត្យកេសុបិ ឥសាតក្ក

រូបនេយច រូបក្ខទេលដ្ឋទេត ចិត្តុប្បាទកេល្លតិ អធិប្បាយោ

ឥសាតបច្ចយតិទ្ទេសចណ្ណតា តិដ្ឋិតា

១ប. យក្កបច្ចយតិទ្ទេសចណ្ណតា

១ប. បញ្ញាចិតក្កោ សយ្យាចាចាកយុត្តាខីចា ចិទិឃំ សតិ សយាធិ យិដ្ឋាឥដ្ឋិ យិដ្ឋាចាចាកយុត្តាខីចាតិ ត្តយាតិ ក្ខាឥសក្កាតីតិ ឲ្យត្ថ ទុចិធយ្យិ

សក្កប្បំ ចិទិឃំ សយាធិត្ថា ចិតក្កចិទិឃសយាធិចចេតហិ សក្កហិច្ឆា “អឃេយច តេលា, អាចុសោ, អដ្ឋក្កិតោ យិដ្ឋាយក្កោ អត្រោតុចទិឃំ

សេឃ្យុចិធំ – យិដ្ឋាឥដ្ឋិ...បេ... យិដ្ឋាសយាធី”តិអាតីហិ (ឥំ. តិ. ឌ.១ប) សុត្តចចេតហិ យិដ្ឋាចាចាកយុត្តាខីចេចសុបិ យក្កក្កចោហាទសិក្ខិតោ

តេហិ សហ ក្ខាឥសក្កាតិ ត្តឆ លក្ខយាតាតិ ច អលក្ខយាតាតិ ច យក្កក្កចចតសាយញ្ញាត សក្កហិច្ឆា ចុត្តាតិ ឲ្យចាំ្យសុត្តត្តចោហាទោបិ

ឥស្សិតោ ហោតិ, ឲ្យចំ បត ឥស្សេត្តត “យក្កបច្ចយតិទ្ទេស យក្កក្កាតី”តិ ឲ្យចំ រូបទ្ធិត្វា តស្ស បិធកតស្ស យក្កក្កសក្កស្ស អត្ថកាចេត ត្តយាតិ

ក្ខាឥសក្កាតិ ត ឥស្សេតត្តាតិ ត ហិ បិឡត្តយំ យក្កក្កសក្កស្ស យិដ្ឋាចាចាកយុត្តាខីចោតិ អត្ថោ ចត្តត្តោ តេហិ សយ្យាចាចាតីហិ បដិបក្ខា

ចេតាឆយ្យា តប្បដិបក្ខកាចតោយេច “យិដ្ឋាយក្កក្កាតី”តិ សុត្តេ ចុត្តាតិ, ត បត យក្កបច្ចយកាចេត យក្កក្កាតិ យក្កបច្ចយក្ខតាតិ ច ត្តឆ

បិឡត្តយំ “យក្កក្កាតី”តិ ចុត្តាតិ, ត ច អញ្ញា រូបទ្ធិត្វា អញ្ញាស្ស អត្ថោ ចត្តត្តោ បទិឃាឃតិប្បទិឃាឃយក្កក្កឥស្សេតត្ថំ បត ត្តដ្ឋត្តត

បិឡត្តកតយក្កក្កសក្កបតិទ្ធបតោ អញ្ញា យក្កក្កសក្កោ រូកឃបឥត្វា រូបទ្ធិតត្តោ ឃធា “អធិកទណំ តាយ ចត្តាទិ អធិកទណាតី”តិ (បិរា.

១បុ៩, ៣០៥) ត្តឆ បត “យក្កបច្ចយតិទ្ទេស យក្កក្កាតី”តិ បិឡត្តកតោយេច យក្កក្កសក្កោ រូបនេដិ, ត ច អត្តុទលចេសេត ឥស្សេត្វា

អធិប្បេតត្ថតិឃយតំ កតំ, តស្មា បិឡត្តយំ យក្កក្កសក្កស្ស យិដ្ឋាចាចាតីតំ អត្ថកាចោ យា ហោត្យតិ

“សយ្យាឥដ្ឋិសក្កប្បចាចាកយុត្តាខីចចាឃាយសតិសយាធិយិដ្ឋាឥដ្ឋិសក្កប្បចាឃាយសយាឆយោតិ ត្តយាតិ ក្ខាឥសក្កាតី”តិ បធត្តិ តត្យ ឲ្យចំ

“អហេត្យកចិត្តុប្បាទចខ្ជេស្វ”តិ ត ចត្តត្តំ ត ហិ តេសុ សយ្យាឥដ្ឋិអាឥយោ ឃធាចុត្តា សត្តិ, ឃេ ចខ្ជេតត្តា សិឃុត្តិ? ត,

ស្សប្បត្តិដ្ឋានតិយមតព្ពតា៎ អនេហព្យកចិត្តប្បាកេចខ្ញែវេច ឲតាតិ សប្បជ្ជត្តិ, តានេហព្យកចិត្តប្បានេកេ្ស៎ ពព្ធប្បត្តាតិ ក្ខាកេសក្កាតីពិ អយនេញ្ញ្ញ្ញតូ អនេត្ត៎

យក្កបច្ចយនិទ្ទេសចណ្ណនា តិដ្ឋិតា៎

១០៎ ចិប្បយុត្តបច្ចយនិទ្ទេសចណ្ណនា

១០៎សយ្យេយាកាសក្កាយអកាចនេតាតិ ឲនេតត សយ្យេយាកាសក្កាចព្ធក្ខនេតា ស្សបការកការនេចា ចិប្បយុត្តបច្ចយតាតិ ងនេស្សតិ៎

ចិប្បយុត្តបច្ចយនិទ្ទេសចណ្ណនា តិដ្ឋិតា៎

១១៎ អត្តិបច្ចយនិទ្ទេសចណ្ណនា

១១៎ ក្សសលីឌិចនេសត បញ្ចាចិនេសា អត្តិបច្ចនេយា ក្សនេត្តា, ត តិន្តាត៎ នេយា ហិ អត្តិកាចាការនេចត អត្តុបការនេកា អត្តិកាចំ លកិត្តា ស្សបការនេកា នេហាតិ, នេសា អត្តិបច្ចនេយា នេហាតិ៎ តិន្តាតច្ចា តិន្តាតារយ្ឌលាត់ ត អត្តនេតា អត្តិកាចាការនេចត អត្តុបការកំ ហុត្វា អត្តិកាចលិនេកត ស្សបការកំ នេហាតិ៎ ស្សប្បាកាឌិយុត្តាត់ ចា តត្តិការនេចាបការកតាចិនុនេដ្ឋា ស្សបការកការនេចា អត្តិបច្ចយតាតិ ត តិន្តាត់ អត្តិបច្ចនេយា៎

សតិ ច នេយសំ បច្ចយា នេហាត្តិ, នេតហិ ឲកនេតា បុនេទតទំ បន្ធា ច ស្សប្បត្តនេត្ត សហជាតាតាឌិបច្ចយត្តាកាចនេតា អាហ “អាហានេរា ប្តត្រិ្តយញ្ចា សហជាតាតាឌិនេកដំ ត លកតី”តិ៎ ពងការនេចា ច ឲនេតសំ ងយ្ឌសកាចចនេសត ងដ្ឋនេន្តា៎

អត្តិបច្ចយនិទ្ទេសចណ្ណនា តិដ្ឋិតា៎

១១-១១-១៣៎ តត្តិចិកតអចិកតបច្ចយនិទ្ទេសចណ្ណនា

១១-១១៎បច្ចយលក្ខណេយចនេហត្ត តាតត្តិ ឲនេតត តត្តិចិកតបច្ចនេយសុ អត្តិអចិកតបច្ចនេយសុ ច ព្យញ្ជាតយនេត្តនេយច តាតត្តំ, ត អនេត្តិ ប្តាដំ នេយា បច្ចនេយាតិ អនេត្តា, ពស្មិំ តាតត្តំ តត្តិ, ព្យញ្ជាតសដ្ឋហិនេព បច្ចយលក្ខណេយនេត្តនេយច តាតត្តត្តិ ប្តាយតត្តំ សត្តាយ ក្សត្តត្តិ ចិន្តាយតិ៎

តត្តិចិកតអចិកតបច្ចយនិទ្ទេសចណ្ណនា តិដ្ឋិតា៎

បច្ចយតិទ្ទេសចណ្ណតា តិដ្ឋិពា

បច្ចយតិទ្ទេសបកិណ្ណកចិតិច្ឆយកថាចណ្ណតា

“ទលាកទោរទយាហាទិបាកបច្ចយាបិ ត ទហាន្តិ, ទសសាត់ សត្តរសត្តំ បច្ចយាត់ ចទសត បច្ចយា ទហាន្តី”តិអាឌិយបាទេធា ឲត្ថ ច ទលាកទោរទយាហាត់ បទេ្ចក់ សត្តរសហិ បច្ចទយហិ បច្ចយការទចា ទុទត្តា, សទន្តា ទហតុ សហ អក្កុទហតុ ឲកឆយូស្ស អទេតកបច្ចយកាចឌស្សតត្ថ អទយាហាឌីត់ ចិស្ទុំ កហិពត្តាតិ ទោរសស្សាបិ សត្តរសហិ បច្ចយការទចា អាបជ្ជតិ, ពថា ច សតិ ទោរសស្សាបិ កទ្រការណ៍ បរិញ្ញាយំ ចត្តព្ពំ សិយា “អក្យសលោ បត អារម្មណាធិបតិ តាយ ទលាកសហកពចិត្តុប្បាទោ ទុច្ចតី”តិ (បដ្ឋា អដ្ឋ ៨៣) ឲត្ថាបិ ទលាកទោរសហកពចិត្តុប្បាទោតិ ចត្តព្ពំ សិយា, ត បត ទុត្តំ, ពស្មា ទោរសស្ស អធិបតិបច្ចយតាបិ តិចារទពព្វា ត ច “ទសសាត”ត្តិ ចចទតត អធិបតិបច្ចទយា តិចារិទពា, អថ ទោ សក្កហិទពា បុរទេជាពាឌីហិ យថាទុទត្តហិ ទសសត្តាតិ ពត្ថិចារណត្ថំ ទោរសំ ទលាកទយាទហហិ សហ អក្កុទហត្វា ចិស្ទុ្ច អក្កុទហត្វា “ទោរទសា អធិបតិបច្ចទយាបិ ត ទហាតិ, ទសសាត់ បច្ចយាត់ ចទសត បច្ចទយា ទហាតី”តិ បទត្តិ ព្ទយិតា តទយតាតិ ឲទពត ទបាដ្ឋាយតតស្ស សហជាពាឌិបច្ចយកាច់, សព្វឆយូាត់ យថាទយាក់ ទហពាឌិបច្ចយកាចត្ថា ឌទស្សពិ ត ហិ ឲពំ ឲកបច្ចយស្ស អទេតកបច្ចយកាចឌស្សតត្ថិ ទ្វបិឌីត់ បកព្វបតិស្សយការទចា ច ឲទពត ឌស្សិទពាតិ ឌដ្ឋទព្វា

ចព្យត្ថិ ឍត្ថាត់ ទកឌា ចក្ខុចិញ្ញាណឆាព្យអាឌទយាតិ ទកឌំ អតាយសិត្វា ទព ឲច កទហត្វា អាហ “ចព្យុស្ទុ ឍទត្ថស្ទុ”តិ យិច្ឆាចាចាកយុត្តាឌីចា ទពហិ ទេច កម្មាហារបច្ចទយហិ ចាតិ ឲក្ខតឌីសតិឆាតិ ព្ទឌទយច់ ត សក្កា ចត្តុំ ត ហិ យិច្ឆាចាចាឌទយា យិច្ឆាឌិដ្ឋិ ចិយ យក្កបច្ចយា ទហាន្តិ ទេពតាយ យក្កបច្ចយត្តាកាចទពា យឌិ ច កទចយ្យ, បញ្ញាចាទរ “កម្មបច្ចយា យទក្ក តីណិ”តិ ចត្តព្ពំ សិយា, ពស្មា យិច្ឆាចាចាឌីត់ យក្កបច្ចយការទចា ត ចត្តទព្វា បដ្ឋាតសំចណ្ណតា ទហសា ទសសបច្ចយការទចា ច ទេពតាយ អទេតកបច្ចយកាចចទតត ទុទត្តាទយចាតិ ត ព្ទឌំ បដិពត្តន្តិ ត បទត្តិ “អហិរិកំ…ទប… យិច្ឆំ ឍឌ្ឍច់ ចិចិកិច្ឆា”តិអាឌិយបាទេធា, ចិចិកិច្ឆា បត អធិបតិបច្ចទយា ត ទហាតីតិ ពំ ពត្ថ អបដិត្វា “ចិចិកិច្ឆាព្ទស្សាយច្ឆទិយក្កក្ខាតិ ពទពា អធិបតិបច្ចយំ អបទេត្វា”តិ ឲចទយត្ថ បទត្តិ

“ចត្តារិយហាក្ខពាតិ អារម្មណ…ទប… បុរទេជាពចិប្បយុត្តអត្ថិអចិកពចទសត ឌសឆា បច្ចយា ទហាន្តិ, បុត ពថា ហឌយចត្ថុ”តិ បុរិយបាទេធា, យហាក្ខពាតិ បត ចិប្បយុត្តបច្ចយា ត ទហាន្តីតិ “បុរទេជាពអត្ថិអចិកពចទសត តចឆា បច្ចយា ទហាន្តិ, ចិប្បយុត្តបច្ចយំ បក្ខិបិត្វា ឌសឆា ចត្ថុ”ន្តិ បទត្តិ ឲត្តកទយទចត្ថ អបុព្វាត្តិ ឲពស្មិំ បុរទេជាពបច្ចទយ សហជាពតិស្សទយហិ អបុព្វំ ទ្វបសច្ចកត្តរសាយពតយត្តទយចាតិ អទត្ថ, អារម្មណាតិ បទេពាតិ អារម្មណបច្ចយឆយូាត់ អទេតកបច្ចយកាទច ទុត្តាតីតិ សព្វាតិក្កត្តបច្ចយាទបក្ខា ឲទពសំ អបុព្វតា តត្ថិតិ ព្ទត្រ្កិយាឌីស្ទុ អបុព្វំ តត្ថិតិ ទ្វបឌីចិតិត្រ្កិយស្សាបិ អទ្វបឌីចិតិត្រ្កិយទពា អបុព្វស្ស បច្ចយកាចស្ស អភាច់ យព្ទាយាទតត អបុព្វតា ត ទុត្តា ពស្ស បត បុរទេជាពបច្ចយកាចទពា អបុព្វតា កពាព្យទ្រាកាទាហារស្ស ច

បុរេជាតេន សទ្ធិំ សត្តធា បច្ចយភាវោ វេទិតព្វោ។

អាហារាទីតិ រូបិនិអាហារា។ អត្ថោតិ តេនាហារេន ឧបការកតា។ “វេនាហារេនា”តិ ឯតស្ស ចា អត្ថវចនំ “វេនត្ថេនា”តិ។ ចិបាកហេតុបុរេយេច លព្ភតីតិ ឯត្ថ អយោហចិបាកហេតុស្ស អធិបតិបច្ចយភាវោ ច លោកុត្តរចិបាកេយេច លព្ភតីតិ។ ឯចំ សព្ពត្ថ លព្ភយានាលព្ភយានំ សល្លក្ខេតព្ពំ។ ចិប្បយុត្តំ អបចិត្វា “លហាការេហី”តិ បុរិមបាឋោ, តំ បន បចិត្វា “សត្តហាការេហី”តិ បធត្តិ។ ឧក្កដ្ឋបរិច្ឆេទោ ហេត្ថ ចុច្ចតិ, ន ច ឃំ អារម្មណំ និស្សយោ ហោតិ, តំ ចិប្បយុត្តំ ន ហោតីតិ។

អនន្តរសមនន្តរេសុ ឃំ ពម្មបច្ចយោ ហោតិ, តំ ន អាសេវនបច្ចយោ។ យញ្ច អាសេវនបច្ចយោ ហោតិ, ន តំ ពម្មបច្ចយោតិ ឥដ្ឋព្ពំ។ “បកតូបនិស្សយោ បកតូបនិស្សយោចា”តិ ចុត្តំ, ពម្មបច្ចយោបិ បន សោ ហោតិ, តស្មា “ពម្មបច្ចយោ ចា”តិ បធត្តិ។ អឃំ បនេត្ថ អត្ថោ – បកតូបនិស្សយោ វេកុវេជ្ជន បកតូបនិស្សយោច ហោតិ, កោចិ បនេត្ថ ពម្មបច្ចយោ ច ហោតីតិ។ “អារម្មណបុរេជាតេ បនេត្ថ ខ្លន្ទ្រិយចិប្បយុត្តបច្ចយតា ន លព្ភតី”តិ ចុត្តំ។ តត្ថ អារម្មណបុរេជាតន្តិ យទិ ពដ្ឋំ អារម្មណភូតំ បុរេជាតំ ចុត្តំ, អារម្មណភូតស្ស ចត្ថុស្ស ចិប្បយុត្តបច្ចយតា លព្ភតីតិ សា ន លព្ភតីតិ ន ចត្តព្ពា។ អថ បន ចត្ថុបុរេជាតតោ អញ្ញំ ចត្ថុកាចរហិតារម្មណមេច “អារម្មណបុរេជាត”ន្តិ ចុត្តំ, តស្ស និស្សយបច្ចយតា ន លព្ភតីតិ “និស្សយិន្ទ្រិយចិប្បយុត្តបច្ចយតា ន លព្ភតី”តិ ចត្តព្ពំ។ ខ្លតោ ឧត្តរិបិតិ បុរេជាតតោ បរតោបីតិ អត្ថោ, ខ្លតោ ចា ខ្លន្ទ្រិយចិប្បយុត្តតោ និស្សយិន្ទ្រិយចិប្បយុត្តតោ ចា ឧត្តរិ អារម្មណាធិបតិអាទិ ច លព្ភយានាលព្ភយានំ វេទិតព្ពន្តិ អត្ថោ ចត្តព្ពោ។ ពម្មាទីសុ បន លព្ភយានាលព្ភយានំ ន ចក្ខតីតិ បុរិមោយេចេត្ថ អត្ថោ អធិប្បេតោ។

“កពឡីការោ អាហារោ អាហារបច្ចយោចា”តិ បុរិមបាឋោ, អត្ថិអចិគតបច្ចយោបិ បន សោ ហោតិ, តេន “កពឡីការោ អាហារោ អាហារបច្ចយត្តំ អចិជហន្តោច អត្ថិអចិគតានំ ចសេន អបរេហិបិ ខ្វីហាការេហិ អនេកបច្ចយភាចំ គច្ឆតី”តិ បធត្តិ។

“យថារូបំ ឈានបច្ចយេ ចុត្តានំ ឥសន្នំ ហេតុអធិបតីនញ្ចាតិ ខ្លេយំ ចសេនា”តិ បុរិមបាឋោ, “យថារូបំ ឈានបច្ចយេ ចុត្តានំ មគ្គចជ្ជានំ នចន្នំ ហេតុអធិបតិឈានានញ្ចាតិ ខ្លេយំ ចសេនា”តិ បច្ឆិមបាឋោ, តេសុ ចិចារេត្វា យុត្តោ គហេតព្ពោ។

សមនន្តរនិរុទ្ធតាយ អារម្មណភាវេន ច សហិសោ បច្ចយភាវោ បច្ចយសភាគតា, ចិរុទ្ធបច្ចយតា បច្ចយចិសភាគតា។ “ខ្លមិនា ឧបរិមេនា”តិ ចចនតោ ហេតុអាទីនំ សហជាតានំ សហជាតភាវេន សភាគតា, សហជាតាសហជាតានំ ហេតុអារម្មណាទីនំ អញ្ញមញ្ញាចិសភាគតាតិ ឯចមាទិនា ឧបរិមេន សភាគតា ចិសភាគតា វេទិតព្ពា។

ជនកាវេច, ន អជនកាតិ ជនកភាចប្បធានាវេច ហុត្វា បច្ចយា ហោន្តិ, ន ឧបត្ថម្ភកភាចប្បធានាតិ អត្ថោ ឥដ្ឋព្ពោ។ វេយំ ហេតុអាទយោ បច្ចយា ហោន្តិ, តេ តេហិ ចិនា នេច ឧប្បជ្ជន្តិ, ន ច បចត្តន្តីតិ តេសំ ឧភយប្បធានតា ចុត្តា។ ន ហិ តេ អនន្តរាទយោ ចិយ ជនវេនេច បចត្តិ ករោន្តីតិ។

សន្តានំ ឋានំ ការណាការេន សមុដ្ឋានំ, តំ ឯតេសំ អត្ថីតិ សមុដ្ឋានិកា។ ឧបនិស្សយំ កិន្តេន តេនាបិ ឧបនិស្សយា ចត្តារោ, អភិក្កិត្វា ចា ឧបនិស្សយគ្គហណេន គោតត្ថោ។ តត្ថ កិន្តំ បកតូបនិស្សយស្ស រូបិនំ បច្ចយត្តាភាវទស្សនត្ថំ, អារម្មណានន្តរូបនិស្សយានំ បន បុព្ពេ អារម្មណាធិបតិអនន្តរគ្គហណេហិ គហិតត្តា នេវ ឯកទេសេន អនន្តរូបនិស្សយេន ឥតរេសម្បិ ទស្សិតាតិ ទដ្ឋព្វំ។ បុរេជាតបច្ឆាជាតាបិ អសមុដ្ឋានិកា អរូបរូបិនោ ច យថាក្កមេន បច្ចយភាវេ ហោតីតិ ឯត្ថ បុរេជាតបច្ចយា អនន្តរាទីសុ ឯវ ចត្តារោ តំសមានកាលិកត្តា, ន ច យុគឡអភាវេន បច្ឆាជាតេន សហ គមនេ ការណំ អសមុដ្ឋានិកទស្សនយត្តស្ស អធិប្បេតត្តាតិ តំ តត្ថ បធិត្វា “បច្ឆាជាតាបិ អសមុដ្ឋានិកា រូបិនោ ច បច្ចយភាវេនា”តិ បឋន្តិ។

បច្ចយនិទ្ទេសបកិណ្ណកវិនិច្ឆយកថាវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

បុច្ឆាវារោ

១។ បច្ចយានុលោមវណ្ណនា

ឯកេកំ តិកទុកត្តិ ឯកេកំ តិកំ ទុកញ្ចាតិ អត្ថោ, ន តិកទុកត្តិ។

បច្ចយា វេទាតិ ឯវ កុសលាទិធម្មេ បដិច្ចាតិ វុត្តា, តេ បដិច្ចត្តំ ផរន្តា កុសលាទិបច្ចយា វេទាតិ អត្ថោ។ តេនេវាហ “តេ ច ខោ សហជាតា ចា”តិ។ យេហិ បន ហេតាទិបច្ចយេហិ ឧប្បត្តិ វុត្តា, តេ សហជាតាបិ ហោន្តិ អសហជាតាបីតិ។ ឯត្ថ បដិច្ចសហជាតវារេហិ សមានត្ថេហិ បដិច្ចសហជាតាភិធានតោហិ សមានត្ថំ ខោវិធេន្តេន ភវតា បច្ឆិមវារេន បុរិមវារោ, បុរិមវារេន ច បច្ឆិមវារោ ច ខោវិធីយតីតិ វេទិតព្វោ។ ឯវ ភវោ បច្ចយនិស្សយវារេសុ សំសដ្ឋសម្បយុត្តវារេសុ ច, ឯវញ្ច និរុត្តិកោសល្លំ ជនិតំ ហោតីតិ។

“តេ តេ បន បញ្ហេ ឧទ្ធរិត្វា បុន កុសលេ ហេតុ ហេតុសម្បយុត្តកានំ ធម្មានន្តិ លិខិតំ។ “កុសលា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានន្តិ (បដ្ឋា។ ១។១។៣០១) បញ្ហាវារបាឡិយាតិ បយោជនលេសា ឯវាតិ បាឡិប្ពាយំ អាគតបាឡិយេវ បឋន្តិ។ បុរិមវារេសុ សហជាតនិស្សយសម្បយុត្តបច្ចយភាវេនហិ កុសលាទិធម្មេ និយមេត្វា តស្មិំ និយមេ កុសលាទីនំ ហេតុបច្ចយាទីហិ ឧប្បត្តិំ បុច្ឆិត្វា ចិស្សជ្ជនំ កតំ, ន តត្ថ “ខ្លេយ នាម តេ ធម្មា ហេតាទិបច្ចយភូតា”តិ ចិញ្ញាយន្តិ, តស្មា តត្ថ “សិយា កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច កុសលោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជេយ្យ ហេតុបច្ចយា”តិ (បដ្ឋា។ ១។១។១៥) ឯវមាទីហិ សង្គហិតេ បដិច្ចត្ថាទិផរណកភាវេ ហេតាទិបច្ចយបច្ចយុប្បន្នេសុ ហេតាទិបច្ចយានំ និទ្ទិដ្ឋាភាវតោ បញ្ហា និទ្ទិដ្ឋា និក្ខិត្តា ច គតា ន ចិតត្តា, ឥធ បន “សិយា កុសលោ ធម្មោ កុសលស្ស ធម្មស្ស ហេតុបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ ឯវមាទីហិ សង្គហិតា ហេតាទិបច្ចយភូតា កុសលាទយោ បច្ចយុប្បន្នា ច និទ្ទិដ្ឋា, ន កេវលំ បុច្ឆាសង្គហិតោ អត្ថោ អភិនិទ្ទិដ្ឋោ នាម អត្ថីតិ អាហ “សព្ពេបិ តេ បញ្ហា និទ្ទិដ្ឋា និក្ខិត្តា ច គតា ចិតត្តា”តិ។ បញ្ហា បន ឧទ្ធរិត្វា ចិស្សជ្ជនំ សព្ពត្ថ សមានន្តិ ន តំ

ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᨭ᩠ᨮᨲᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᪨

ᩏᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᨸᨬ᩠ᨬᩣᨸᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣᨿᩅᨲ᩠ᨲᩮᨶᩮᩅ ᩏᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᨮᨸᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ ᨸᨠᩣᩈᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣ, ᨶᩣᨶᨸ᩠ᨸᨠᩣᩁᩮᩉᩥ ᩅᩤ ᨬᩣᨸᩥᨲᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨

᪑᪓-᪑᪔᪨ ᨸᩁᩥᨠᨸ᩠ᨸᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣᨲᩥ ᩅᩥᨵᩥᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣ᪨ ᨠᩥᩴ ᩈᩥᨿᩣᨲᩥ ᩏᨴ᩠ᨴᩮᩈᩮᩣ ᩅᩥᨵᩥ ᨠᩥᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᨠᩥᩴ ᩈᩥᨿᩣ, ᩋᨳ ᨶ ᩈᩥᨿᩣᨲᩥ ᩈᩴᩈᨿᨶ᩠ᨲᩴ ᩅᩤ ᨸᩁᩥᨠᨸ᩠ᨸᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣᨲᩥ ᩅᨴᨲᩥ᪨ ᨠᩥᨾᩥᨴᩴ ᩈᩴᩈᨿᨶ᩠ᨲᩴ ᨶᩣᨾ? ᩈᩴᩈᨿᨶ᩠ᨲᩮᩣ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᨲᩥ, “ᨠᩥᩴ ᩈᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩴ ᨸᩁᩥᨿᩣᨸᩩᨱᩮᨿ᩠ᨿᩴ, ᩋᨳ ᩋᨽᩥᨵᨾ᩠ᨾ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᨬ᩠ᨬᩣᨱᩮᨶ ᩈᩉ ᩈᩴᩈᨿᩣᨠᩤᩁᩮᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᨿᩮᩣ ᨠᩩᩈᩃᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᩮᨿ᩠ᨿ ᩉᩮᨲᩩᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ, ᩈᩮᩣ ᨠᩩᩈᩃᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᩈᩥᨿᩣᨲᩥ ᩑᨲᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᩋᨲ᩠ᨳᩮ ᩈᨲᩥ ᨸᨧ᩠ᨨᩣᨩᩣᨲᩅᩥᨸᩤᨠᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩈᩩᨸᩥ ᩈᨻ᩠ᨻᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣᨶᩴ ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥᨲᩮᩣ “ᨿᩮᩣ ᨠᩩᩈᩃᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᩮᨿ᩠ᨿ ᨸᨧ᩠ᨨᩣᨩᩣᨲᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩅᩥᨸᩤᨠᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ, ᩈᩮᩣ ᨠᩩᩈᩃᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᩈᩥᨿᩣ”ᨲᩥ ᩋᨿᨾᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨿᩮᨿ᩠ᨿ, ᨲᨳᩣ ᨧ ᩈᨲᩥ ᨸᨧ᩠ᨨᩣᨩᩣᨲᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩅᩥᨸᩤᨠᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣᨲᩥ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩴ ᨶᩥᨴ᩠ᨵᩣᩁᩮᨲ᩠ᩅᩤ ᨲᩔ ᨠᩩᩈᩃᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᨽᩅᨶᩔ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᨶᨲᩮᩣ ᨠᩩᩈᩃᩣᨶᩴ ᨲᩮᩉᩥ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩮᩉᩥ ᩏᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥ ᩋᨶᩩᨬ᩠ᨬᩣᨲᩣᨲᩥ ᩌᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ, ᨶ ᨧ ᨲᩴᨲᩴᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩣᨶᩴ ᨠᩩᩈᩃᩣᨴᩦᨶᩴ ᨠᩩᩈᩃᩣᨴᩥᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᨽᩅᨶᨿᩩᨲ᩠ᨲᨲᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᩥᨲᩣ, ᩋᨳ ᨡᩮᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥ, ᩅᩩᨧ᩠ᨧᩣ ᨠᨲ᩠ᩅᩤ ᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᨶᩮ “ᨠᩩᩈᩃᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᨠᩩᩈᩃᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩦ”ᨲᩥ ᩏᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩮᩅ ᩅᩥᩔᨩ᩠ᨩᩥᨲᩣᨲᩥ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩋᨿᨾᨲ᩠ᨳᩮᩣ ᩈᨾ᩠ᨽᩣᩅᩮᨲᩦᨲᩥ “ᩋᨳ ᩅᩤ”ᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᨶ᩠ᨲᩁᩅᨧᨶᩴ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨

ᨲᨲ᩠ᨳ “ᨠᩩᩈᩃᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᩮᨿ᩠ᨿᩣ”ᨲᩥ ᩏᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᩴ ᩋᨶᩩᨩᩣᨶᩥᨲ᩠ᩅᩤ “ᩉᩮᨲᩩᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩈᩥᨿᩣ ᨶᩩ”ᨡᩮᩣᨲᩥ ᨲᩔᩣ ᩉᩮᨲᩩᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨽᩅᨶᩴ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᨲᩥ, “ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᩮᨿ᩠ᨿ ᩉᩮᨲᩩᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ”ᨲᩥ ᩉᩮᨲᩩᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᩴ ᩋᨶᩩᨩᩣᨶᩥᨲ᩠ᩅᩤ ᨲᩔᩣ “ᩈᩥᨿᩣ ᨶᩩ”ᨡᩮᩣᨲᩥ ᨽᩅᨶᨸᩩᨧ᩠ᨨᨶᩴ ᨶ ᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩋᨶᩩᨬ᩠ᨬᩣᨲᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᨲ᩠ᨲᩮᩅᩤᨲᩥ᪨ ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᩋᨶᨶᩩᨩᩣᨶᩥᨲ᩠ᩅᩤ “ᨠᩩᩈᩃᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᨠᩩᩈᩃᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᩮᨿ᩠ᨿ ᩉᩮᨲᩩᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ”ᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨶᩴ ᨠᩥᩴ ᩈᩥᨿᩣᨲᩥ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᨲᩦᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᪨ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᩮᨿ᩠ᨿᩣᨲᩥ ᩅᩤ ᨸᨴᨾ᩠ᨸᩥ ᩈᩴᩈᨿᨶ᩠ᨲᩮᨶᩮᩅ, ᨠᩩᩈᩃᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᨠᩩᩈᩃᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᨠᩥᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᩮᨿ᩠ᨿ ᩉᩮᨲᩩᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᩈᩥᨿᩣᨲᩥ ᨿᨳᩣᨸᩩᨧ᩠ᨨᩥᨲᩔᩮᩅ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨶᩔ ᩈᨾ᩠ᨽᩅᩴ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᨲᩥ “ᨠᩥᩴ ᩑᩅᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨶᩴ ᩈᩥᨿᩣ ᩈᨾ᩠ᨽᩅᩮᨿ᩠ᨿᩣ”ᨲᩥ, ᩋᨿᩴ ᨶᨿᩮᩣ ᩈᩥᨿᩣᩈᨴ᩠ᨴᩔ ᨸᨧ᩠ᨨᩣᨿᩮᩣᨩᨶᩮ᪨ ᨿᨳᩣᨮᩣᨶᩮᨿᩮᩅ ᨸᨶ ᨮᩥᨲᩣ “ᩈᩥᨿᩣ”ᨲᩥ ᩑᩈᩤ ᩈᩣᨾᨬ᩠ᨬᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣ, ᨲᩣᨿ ᨸᨶ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣᨿ “ᨠᩥᩴ ᨶᩣᨾ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᩥᨲ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᨶ ᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨿᨲᩦᨲᩥ ᨲᩔᩣᨿᩮᩅ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣᨿ ᩅᩥᩈᩮᩈᨶᨲ᩠ᨳᩴ “ᨠᩩᩈᩃᩴ ᨵᨾ᩠ᨾᩴ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᨠᩩᩈᩃᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᩮᨿ᩠ᨿ ᩉᩮᨲᩩᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣ”ᨲᩥ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᨲᩥ, ᩑᩅᩴ ᩅᩥᩈᩮᩈᩥᨲᨻ᩠ᨻᩅᩥᩈᩮᩈᨶᨽᩣᩅᩮᨶ ᨴ᩠ᩅᩮᨸᩥ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣ ᩑᨠᩣᨿᩮᩅ ᨸᩩᨧ᩠ᨨᩣᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ᪨

ᨠᨲ᩠ᨲᩩᩈᩣᨸᩮᨠ᩠ᨡᨶᨲ᩠ᨲᩥ ᨠᨲ᩠ᨲᩩᩔ ᩈᨾᩣᨶᨠᨲ᩠ᨲᩩᨠᨸᨧ᩠ᨨᩥᨾᨠᩣᩃᨠᩥᩁᩥᨿᩣᨸᩮᨠ᩠ᨡᨶᨲ᩠ᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ᪨ ᨿᨴᩥᨸᩥ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩩᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩦᨶᩴ ᨸᩩᩁᩥᨾᨸᨧ᩠ᨨᩥᨾᨠᩣᩃᨲᩣ ᨶᨲ᩠ᨳᩥ, ᨸᨧ᩠ᨧᨿᨸᨧ᩠ᨧᨿᩩᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩣᨶᩴ ᨸᨶ ᩈᩉᨩᩣᨲᩣᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᨸᨧ᩠ᨧᨿᩩᨸ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩣᨠᩣᩁᩮᨶ ᨠᩮᩅᩃᩴ ᨸᩩᩁᩥᨾᨸᨧ᩠ᨨᩥᨾᨽᩣᩅᩮᨶᩮᩅ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᨠᩮᩅᩃᨸ᩠ᨸᩅᨲ᩠ᨲᩥᩋᩣᨠᩣᩁᩅᩈᩮᨶ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩣᨿᨲ᩠ᨲᨲᩣᩋᨲ᩠ᨲᨸᨭᩥᩃᩣᨽᩈᨦ᩠ᨡᩣᨲᩣᨶᩴ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩩᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨠᩥᩁᩥᨿᩣᨶᨾ᩠ᨸᩥ ᨸᩩᩁᩥᨾᨸᨧ᩠ᨨᩥᨾᨠᩣᩃᩅᩮᩣᩉᩣᩁᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩮᩣ᪨ ᨠᨲ᩠ᨲᩣ ᨧ ᩏᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨲᩦᨲᩥ ᨠᨲ᩠ᨲᩩᩔ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨶ᩠ᨲᩔ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨲᩥ ᩈᨾᩣᨶᨠᩥᩁᩥᨿᩣ᪨ ᨸᨭᩥᨠᩁᨱᨠᩥᩁᩥᨿᩣᨸᩥ ᩈᨾ᩠ᨻᨶ᩠ᨵᩮᨲ᩠ᩅᩤᨲᩥ᪨ ᨲᩈ᩠ᨾᩣ “ᨠᩩᩈᩃᩴ ᨵᨾ᩠ᨾ”ᨶ᩠ᨲᩥ ᩏᨸᨿᩮᩣᨣᨶᩥᨴ᩠ᨴᩮᩈᩴ ᨸᨧ᩠ᨧᨿᩴ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩴ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᨲᨴᩣᨿᨲ᩠ᨲᩩᨸ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨿᩣ ᨸᨭᩥᨠᨲ᩠ᩅᩤᨲᩥ ᩋᨿᨾᩮᨲ᩠ᨳ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ, ᩑᨲᩮᨶ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩣᨲᩥ ᩈᩉᨩᩣᨲᨸᨧ᩠ᨧᨿᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩤᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ᪨ ᩈᩉᨩᩣᨲᨸᨧ᩠ᨧᨿᨠᩁᨱᨬ᩠ᨬᩩᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩣᨶᩣᨽᩥᨾᩩᨡᩦᨽᩣᩅᩮᩣ ᩏᨸ᩠ᨸᨩ᩠ᨩᨾᩣᨶᩣᨶᩴ ᨸᨭᩥᨠᩁᨱᩴ, ᨲᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩤᨲᩥ ᨸᨭᩥᨧ᩠ᨧᩈᨴ᩠ᨴᩔ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣᨲᩥ᪨

១៥-១៦។ តាសុ បិណ្ឌត្ថំ ទ្វេយេវ ទស្សិតាតិ ហេតារម្មណទុកេ ទ្វិន្នំ បុច្ឆានំ ទស្សិតត្តា វុត្តំ។ ឯត្ថ ច ឯកមូលកាទិការវោ បុច្ឆានំ វុត្តោតិ វេទិតព្វា, បច្ចយានំ បន វសេន សព្ពបទយោ បច្ចយន្តរេន អវោមិស្សកត្តា សុទ្ធិកនយោ, ទុតិយោ អារម្មណាទីសុ ឯកេកស្ស ហេតុ ឯវ ឯកមូលកន្តិ កត្វា ឯកមូលកនយោ។ ឯវំ ហេតារម្មណទុកាទីនំ អធិបតិអាទីនំ មូលភាវេន ទុកមូលកាទយោ នយា វេទិតព្វា។ តេវីសតិមូលកនយោ ច តតោ បរំ មូលស្ស អភាវតោ “សព្ពមូលក”ន្តិ បិណ្ឌត្ថំ វុត្តោ។ ឯត្ថ នបុំសកនិទ្ទេសេន ឯក…បេ… សព្ពមូលកំ បច្ចយកាយនំ បិណ្ឌកាយនំ វាតិ វិញ្ញាយតិ, ឯក…បេ… សព្ពមូលកំ នយំ អសម្មុយ្ហនត្ថាតិ ឧបយោគោ វា, ពហូ ច សព្ពមូលកន្តិ ច តេវីសតិមូលកស្សេវ វុត្តត្តា បច្ចនីយេ វក្ខតិ “យថា អនុលោមេ ឯកេកស្ស បទស្ស ឯកមូលកំ…បេ… យាវ តេវីសតិមូលកំ, ឯវំ បច្ចនីយេបិ វិត្ថារេតព្ព”ន្តិ (បដ្ឋា។ អដ្ឋ។ ១។៣១-៣៣)។

១៧-៣០។ “អារម្មណបច្ចយា ហេតុបច្ចយាតិ ឯត្តាវតា អារម្មណបច្ចយំ អាទិំ កត្វា ហេតុបច្ចយបរិយោសានោ ឯកមូលកនយោ ទស្សិតោ”តិ វុត្តំ, ឯវំ សតិ វិនយេ វិយ ចក្កពន្ធនវសេន បិណ្ឌកាតិ អាបជ្ជតិ, ន ហេដ្ឋិមសោធនវសេន។ ហេដ្ឋិមសោធនវសេន ច ពហូ អភិធម្មេ បិណ្ឌ គតា, ឯវញ្ច កត្វា វិស្សជ្ជនេ “អារម្មណបច្ចយា ហេតុយា តីណិ, អធិបតិបច្ចយា តីណិ, អធិបតិបច្ចយា ហេតុយា នវ, អារម្មណេ តីណី”តិអាទិនា ហេដ្ឋិមំ សោធេត្វាវ បិណ្ឌ បវត្តា។ យោ ចេត្ថ “ឯកមូលកនយោ”តិ វុត្តោ, សោ សុទ្ធិកនយោវ។ សោ ច វិសេសាភាវតោ អារម្មណមូលកាទីសុ ន លព្ភតិ។ ន ហិ អារម្មណាទីសុ តស្មិំ តស្មិំ អាទិម្ហិ ឋបិតេបិ បច្ចយន្តរេន សម្ពន្ធាការេន អាទិម្ហិ ឋិតសុទ្ធិកតោ វិសេសវន្តោ លព្ភតិ, តេនេវ វិស្សជ្ជនេបិ អារម្មណមូលកាទីសុ សុទ្ធិកនយោ ន ទស្សិតោតិ, តស្មា “អារម្មណបច្ចយា ហេតុបច្ចយា អារម្មណបច្ចយា អធិបតិបច្ចយា…បេ… អារម្មណបច្ចយា អវិគតបច្ចយា”តិ (បដ្ឋា។ ១។១។១៧) អយំ ហេដ្ឋិមសោធនវសេន ឯកស្មិំ អារម្មណបច្ចយេ ហេតុបច្ចយាទិកេ យោជេត្វា វុត្តោ ឯកមូលកនយោ ទដ្ឋព្វោ។ “អារម្មណបច្ចយា…បេ… អវិគតបច្ចយា”តិ វា ឯកមូលកេសុ អនន្តរបច្ចយស្ស មូលកំ អារម្មណំ ទស្សេត្វា ឯកមូលកាទីនិ សំខិបិត្វា សព្ពមូលកស្សាវសានេន អវិគតបច្ចយេន និដ្ឋាបិតន្តិ ទដ្ឋព្វំ។ អធិបតិបច្ចយា អនន្តរបច្ចយា សមនន្តរបច្ចយា សហជាតបច្ចយា អញ្ញមញ្ញបច្ចយាតិ ឯវំ មូលយេវ ទស្សេត្វា ឯកមូលកាទីនិ សំខិបនំ ទដ្ឋព្វំ, ន សុទ្ធិកទស្សនំ, នាបិ សព្ពមូលកេ គតិបយបច្ចយទស្សនំ។

៣១។ តតោ និស្សយាទីនិ មូលានិបិ សំខិបិត្វា អវិគតមូលកនយំ ទស្សេតុំ “អវិគតបច្ចយា ហេតុបច្ចយា”តិអាទិ អារទ្ធំ។ ឯតស្មិញ្ច សុទ្ធិកស្ស អទស្សនេន អារម្មណមូលកាទីសុ វិសុំ វិសុំ សុទ្ធិកនយោ ន លព្ភតីតិ ញាបិតោ ហោតិ។ ន ហិ អាទិ កត្ថចិ សំខេបន្តរតោ ហោតិ។ អាទិអន្តេហិ បញ្ញាតំ ទស្សនេយ្យាសច្ចេបិ, អាទិតោ បកតិ កតិចិ វត្វា កតិទស្សនំ វាតិ។ ទុតិយចតុក្កំ វត្វា “វិគតបច្ចយា”តិ បទំ ឧទ្ធរិត្វា ឋបិតំ។ តេន ឱសានចតុក្កំ ទស្សេតិ។ តតិយចតុក្កតោ បកតិ វា បញ្ចកមូលានិ សំខិបិត្វា សព្ពមូលកស្ស អវសានេន និដ្ឋបេតិ។

ឯត្ថ ច ទុកមូលកាទីសុ យថា ហេតុអារម្មណទុកេន សទ្ធិំ អវសេសា បច្ចយា យោជិតា, ហេតារម្មណាធិបតិតិកាទីហិ ច អវសេសាវសេសា, ឯវំ ហេតុអធិបតិទុកាទីហិ ហេតុអធិបតិអនន្តរតិកាទីហិ ច អវសេសាវសេសា យោជេតព្វា សិយុំ។ យទិ ច សព្ពេសំ បច្ចយានំ មូលភាវេន យោជិតត្តា ហេតុមូលកេ ហេតុអធិបតិអាទិទុកានំ អធិបតិមូលកាទីសុ អធិបតិហេតុអាទិទុកេហិ វិសេសោ នត្ថិ។ តេ ឯវ ហិ បច្ចយា ឧប្បដិបាដិយា វុត្តា, តថាបិ អារម្មណមូលកាទីសុ អារម្មណាធិបតិទុកាទីនំ អវសេសាវសេសេហិ, ហេតុមូលកេ ច

ហេតុអធិបតិអត្ថទីកាដីកំ អចរេយរាចរេយរេហិ ឃោដេតេ អត្ថិ ចិរេយរោតិ។ ឃស្មា បត ខុចំ ឃោឌិឃយាតេស្បិ ស្ុលក្កហលំ ត ហោតិ, ត ច ឃធាចុត្តាឃ ឃោដតាឃ ឃស្ថា ឃា ឃោដតា បញ្ញចតា ត ឃក្កា ចិញ្ញាតុំ, តស្មា តធា អឃោដេត្វា អត្ុបុទ្ធោតេច ឃោដតា ពតាតិ ដដ្ឋា។ ឆឃ្វាតំ ដេឃតាចិឆាតេ ហិ ភកចាច បឃាលត្តិ។ ពលតាកាធា អាឌិឃបិដេ ពាធិ ចិទ្ធ្លា, តស្មា ស្ុដ្ឋ ពលេត្វា ពហេតព្ពា។

“ភ្វាចឹឃតិឃា តិពេកាស្ ខុពេកាំ តិពំ ទុកាតំ ឃតេត ឃតេត ឃឌ្ឍិ ឃោដេត្វា”តិ ចុត្តំ, តំ ទុកតិកបដ្ឋានេ ពោឃឆ្នឹ ឃេបិត្ចកាតំ ចឃេត ចុត្តំ។ ពោឃុធិ បត ខុពេពា ទុពា ភ្វាចឹឃតិឃា ភ្វាចឹឃតិឃា តិពេកាហិ ឃោឌិតោ, តត្ថ ពឃតំ ឃុត្តំ។ ត ហិ តត្ថ តិពស្ស ឃោដតា អត្ថិ, អឆ តោ តិកាតំ ខុពេពេកត បឃេត ទុកស្សាតិ។ តត្ថ លឃដ្ឋិឃា តិកបឃេស្ ខុពេកេត ឃំឃត្ថិត្វា លឃដ្ឋិ ហេតុទុកា, តធា ឃហេតុកទុកាដឃោ ចាតិ ទុកាតំ លឃតាឆិកាតិ លឃហស្សាតិ ហោត្តិ។ ពេឃុ ខុពេកស្មិ បដិច្ចចារាដឃោ ឃត្ត ចារា តឃា បុច្ឆា ច ឃត្ថា ទុកបដ្ឋានេ ហេតុទុកេត ឃយាតា។

“ទុកឃតេ ខុពេកំ ទុកំ ភ្វាចឹឃតិឃា តិពេកាហិ ឃឌ្ឍិ ឃោដេត្វា”តិ ច ចុត្តំ, តឃ្យិ តិកទុកបដ្ឋានេ ពោឃឆ្នឹ ឃេបិត្ចកាតំ ចឃេត ចុត្តំ។ ចុត្តតឃេត បត ឃុត្តកាឃតេស្ ខុពេពា តិពា ទុកឃតេត ឃោឌិតោ។ តត្ថ ហេតុបដំ បក្ខិបិត្វា ចុទ្ធា ខុពា ក្ុឃលត្តិកោ, តធា តហេតុបដំ...បេ... អទលាបឆត្តិ ក្ុឃលត្តិកាតំ ដេច្ច ឃតាតិ ហោត្តិ, តធា ចេឆតាត្តិកាដីតឃ្វីតិ ឃទ្ធោឃំ ចតុឃតាឆិកាតិ ចត្តារិ ឃហស្សាតិ ហោត្តិ។ ពេឃុ ខុពេកស្មិ ចារតឃបុច្ឆា តិកបដ្ឋានេ ក្ុឃលត្តិកេត ឃយាតា។

“លអនុលោមយិក្រឃា ស្ុកឃ្វឹរា”តិ ចចតេតា បតាតិ ខុតេត ព្ពាធំ ដេឃ្ស្សតិ – “អនុលោមយឹ”ន្តិ “តិកាដឃោ លតឃា”តិ ច អចិរេយរេត ចុត្តត្តា បដិច្ចចារាដិចរេត ឃត្តចិធេឃ្យិ អនុលោមំ ឃហ ពហេត្វា “ល អនុលោមយឹ”ន្តិ ចុត្តំ, អនុលោមាឌិចរេត ចតុព្វិធំ តិកបដ្ឋាតំ ឃហ ពហេត្វា “តិកឆ្វា បដ្ឋានចរ”ន្តិ, តធា ចតុព្វិធាតិ ទុកបដ្ឋាតាដីតិ ឃហ ពហេត្វា “ទុក្ុត្តឃ”ន្តិអាដិ ចត្វា “ល តឃា ស្ុកឃ្វឹរា”តិ ចុត្តន្តិ ព្ពាឃឃត្ថំ ពហេត្វា ព្ពាឃស្មិ បច្ចឃានុលោមេ ឃត្តប្បភេដេ លបិ ខុតេ បដ្ឋាតា បដ្ឋានតឃា ចតុប្បភេធា បុច្ឆាចរេត ដ្វេទ្ធិតព្ពាតិ។ ខុចញ្ចិ ឃព្ពស្មិ បដ្ឋានេ ឃទ្ធោ បច្ចឃានុលោមេឃា ដេឃ្ស្សិតោ ហោតីតិ។ បច្ចនីយកាធាដីស្បិ ខុឃេច តឃោ។ ខុត្ថ ច ទុកតិកបដ្ឋាតាដីស្ ចិរេយឃិតព្ពោហិ តិពេកាហិ បដ្ឋាតំ តិកបដ្ឋាតំ។ ទុកាតំ តិកបដ្ឋាតំ ទុកតិកបដ្ឋាតំ។ ទុកចិរេយឃិតា ចា តិពា ទុកតិកា, ទុកតិកាតំ បដ្ឋាតំ ទុកតិកបដ្ឋានត្តិ ព្ពាឃិតា តឃេត ចចតេត្វា ខេចិតព្ពា។ ទុកាឌិចិរេយឃិតស្ស ខេត្ត តិកាឌិបឆស្ស ទុកាឌិភាវេចា ដដ្ឋព្ពា។ ទុកបដ្ឋានេឃេច ហិ តិកបឆឃំឃត្តកចរេត ទុកបឆឃំឃត្តកចរេត ច បចត្តំ ទុកតិកបដ្ឋាតំ ទុកទុកបដ្ឋានឆ្វា, តធា តិកបដ្ឋានេឃេច ទុកបឆឃំឃត្តកចរេត តិកបឆឃំឃត្តកចរេត ច បចត្តំ តិកទុកបដ្ឋាតំ តិកតិកបដ្ឋានឆ្វាតិ។

បច្ចយានុលោមចណ្ណនា និដ្ឋិតា។

១. បច្ចយបច្ចនីយចណ្ណនា

៣២-៣៣៖ តេវីសតិមូលកន្តិ ឯកេកញ្ច ទុមូលកំយេវ សន្ធាយ វុត្តន្តិ ឯកំ ទុកមូលកេ បុច្ឆានំ មូលភូតា តេវីសតិ ទុកា សម្ភវន្តីតិ តស្ស “តេវីសតិមូលក”ន្តិ នាមំ កត្វា យាវ យត្តកា បទេសា អត្ថិ, តាវ តត្តកំ តេវីសតិមូលកំ យថានុលោមេ វិត្ថារិតំ។ ឯវំ បច្ចនីយេបិ វិត្ថារេតព្ពន្តិ ទុកមូលកេន តិកមូលកាទីសុ នយំ ទស្សេតីតិ ឯវមិនា អធិប្បាយេន វុត្តំ សិយា។ យទិ បន យាវ តេវីសតិមំ មូលំ យថា វិត្ថារិតន្តិ អយមេត្ថ អធិប្បាយោ, “យាវ តេវីសតិមំ មូល”ន្តេវ បាឋេន ភវិតព្ពំ សិយា។ ន ហិ “តេវីសតិមូលក”ន្តិ ឯតស្ស ព្យញ្ជនស្ស តេវីសតិមំ មូលកន្តិ អយមេត្ថោ សម្ភវតិ។ យថា អនុលោមេ “ឯកេកបទស្សា”តិអាទិនា បន ឯកមូលាទិសព្ពមូលកបរិយោសានំ តត្ថ នយទស្សនវសេន ទស្សិតំ ឯកេកស្ស បទស្ស វិត្ថារំ ទស្សេតីតិ សព្ពមូលកមេវ ចេត្ថ “តេវីសតិមូលក”ន្តិ វុត្តន្តិ វេទិតព្ពំ។ តេនា តេវីសតិយា បច្ចយានំ អវសេសស្ស បច្ចយស្ស មូលភាវេន “តេវីសតិមូលក”ន្តិ ន តតោ បរំ មូលស្ស អញ្ញស្ស អភាវេន “សព្ពមូលក”ន្តិ ន វុច្ចតិ។

បច្ចយបច្ចនីយគណនា និដ្ឋិតា។

២៖ អនុលោមបច្ចនីយគណនា

៣៤-៣៥៖ អនុលោមេ វុត្តេសុ សព្ពេសុ ទុកមូលកាទីសុ ឯកេកំ បទំ បរិហាបេត្វាតិ តត្ថ ទុកមូលកេ ចតុវីសតិ បច្ចយបទានិ ហោន្តិ ទុកមូលកេ តេវីសតិ, ឯកោ បន បច្ចយោ មូលភាវេន ឋិតោ អបុព្ពតាភាវតោ អគណេតព្ពកោ។ តត្ថ ទុមូលកេ តេវីសតិ បច្ចយបទានិ គណេតព្ពានិ, ហោន្តិ ទុមូលកេ ទ្វាវីសតីតិ ឯវំ បរិហាបេត្វាតិ អត្ថោ។

អនុលោមតោ ឋិតស្ស បច្ចនីយតោ អលព្ភមានានំ បុច្ឆិតបច្ចយានញ្ច អលព្ភមានត្តំ សន្ធាយ “លព្ភមានបទាន”ន្តិ វុត្តំ។ ន ហិ អញ្ញថា បុច្ឆាវសេន កោចិ បច្ចយោ អលព្ភមានោ នាម អត្ថីតិ។ វិស្សជ្ជនាវសេនេវ វា បវត្តំ អនុលោមបច្ចនីយទេសនំ សន្ធាយ “លព្ភមានបទាន”ន្តិ វុត្តំ។

អនុលោមបច្ចនីយគណនា និដ្ឋិតា។

បុច្ឆាវារគណនា និដ្ឋិតា។

១៖ កុសលត្តិកំ

១៖ បដិច្ចវារគណនា

១៍ បច្ចយាត្យលោម៉

(១) ចិកក្កចារោ

រឿ៍ យាក្យូបលត្តិកោ លកត្តិ, ត តារយច ចេឯតាត្តិកាឌិស្យុតិ តិកបឯតាតក្តូយរត្តូត ចិតា យូលិចឞាតចរយេត ឞឌិឞតំ ឞត្តាយ “តតារយចា”តិ ចុត្តិ, ត ច រកាចលំ តិកត្តូចរយេច, ក្យូបលត្តិកោបិ បត យា បដិច្ចចាររ លកត្តិ, ត តារយច បច្ចយចារាឌិស្យុតិ ឞត្តាបុច្ឆារឞយាហរហំ ត្តូឆ កត្តុត្តាប្បេច៍ ឆយ្ចាត្យលោម៉បច្ចតិរយ ច តិកបដ្ថារេត ចិតក្កត្តិកបឹតិត្តិកាត់ ចិឞ្សច្ចរេត ឞត្តារបេតា ចិឞ្សច្ចត់ លកត្តិតិ ឲត្ត បឹតិត្តិកក្កហហំ ត កាតត្តា៍ ត ហិ តត្ត ឲក្យុតបញ្ញាឞ បុច្ឆា ចិឞ្សច្ចត់ លកត្តិតិ៍

រតាត ឞត្តិត្តិ រតាត ឞហខាតបច្ចយក្យុរតាត ឞត្តិត្តិ អរត្តា ឯដ្ឋរត្តា៍ “យាច តិររាឆកយតា ឞ្ចត្តិ បច្ចតិ”តិ ច “ឞ្ចបក្បាឯាឯរយា ចា បិបុហ្វាតិ”តិ ច ចចរតហិ ឈហត្តូយឞយច្ចិ ឞ្ចបក្បច្ចតិតិ ចុច្ចតិតិ អត្យុញ្ញាតំ ចិយ រហាតិ, ឞ្ចបក្បាឯក្តូហឞយច្ចិរយច បត ឲចិ ចុរត្តាតិ ឯដ្ឋរត្តា៍

យឆ្ចា បត ឲរកា ឈត្តា ឲកឞ្សាតិអាឌិ ត្តូឆ ក្យូបលចចរតត កហិរត ឈត្តា ឞត្តាយ ចុត្តិ៍ ចេឯតាត្តិកាឌិស្យុ បត ឲក់ ឈត្តិ បដិច្ច ឆ្ចិត្តិ, ឆ្ចេ បដិច្ច ឲកឞ្សបិ, រហតុក្យុកាឌិស្យុ ច ឞត្តារក្តុត្តកឆេឞំ បដិច្ច ឞត្តារក្តុត្តកឆេឞឞ្សបិ ឞ្ចបក្បត្តិ ចុត្តាតិ ឞហ ឞ្ចបក្បច្ចយាតាត់ ឞរត្តាឞំ ឆយ្ចាត់ បច្ចរយា រហារត្តា ឲរកកឞ្សបិ ឌុកតិកាឌិរកឌាតច្ចា បច្ចរយា តាយ រហាតិរយច, តឆា ឌុកាឌិរកឌាតច្ចាតិ៍

“ក្យូរបត ឞត្តិ អត្យុបក្បត្តិរតា អាក្យុបក្បចិបិកច្ចា ត ករហតត្តា”ត្តិ ចុត្តិ, តំ បត ត ឞត្តាស្ចិ ឲតាស្ចិ ចចរត ករហតត្តិ, អឆ រតា “ចិត្តូឞយដ្ឋាតច្ចា ក្យូប”ត្តិ ឲរត្តុច៍ ត រកាចលច្ចា អាក្យុបក្បចិបិរកាច, អឆ រតា រលិក្យុត្តូរចិបិកកិរិយាត្យាកតយ្បិ អាក្យុរបក្ប ឞ្ចបក្បច្ចយាត់ ឲត្ត ត ករហតត្តា៍ “ចិបិកាត្យាកតំ កិរិយាត្យាកតំ ឲក់ ឈត្តិ បដិច្ច តរយា ឈត្តា”តិ ឲត្ត បត ត កិច្ចិ ក្យូរបត ចិតា ឞហ ចា ឞ្ចបក្បច្ចយាត់ ឞរហតុក់ ចិបិកកិរិយាត្យាកតំ អក្កហិតំ តាយ អត្តិ៍ តត្ត បត យំ ក្យូរបត ឞហ ឞ្ចបក្បច្ចតិ, តឞ្ស បច្ចយុបក្បត្តូចិរឞឞំ ឆឞ្សក់ “ចិត្តូឞយដ្ឋាតច្ចា ក្យូប”ត្តិ ចុត្តិ៍

“ចត្តិ បដិច្ច ឈត្តា”តិ ឲត្តូរកា ចត្តូរត្តា បច្ចយក្យុតឞ្ស ចត្តូឞ្ស “កាឌត្តា ច ក្យូប”ត្តិ ឲតាស្ចិ ឞាយត្តាចចរត បច្ចយុបក្បត្តកាចេត អក្កហិតតាបត្តិ តិចាររតំ “ឈត្តា បដិច្ច ចត្តូ”តិ ចុត្តិ៍ ឈត្តា បដិច្ច ចត្តូ, ចត្តិ បដិច្ច ឈត្តាតិ ចា ចត្តូឈត្តាត់ អញ្ញាយញ្ញាបច្ចយក្យុតាត់ បច្ចយកាចចិរឞឞឆឞ្សតត្តិ អញ្ញាយញ្ញារបក្តិ ចចតច្ចយំ ចុត្តិ ឞាយត្តូត កហិតយ្បិ ចិឞ្សុំ ឞ្ចត្តិ៍

យហាក្យុតាបិបដិច្ច ឞ្ចបក្បត្តិឆឞ្សតត្តត្តិ យំ ចិត្តូឞយដ្ឋាតក្យុបំ កាឌត្តាក្យុបច្ចា ឞ្ចបិឌាក្យុបំ ឞ្ចបិឌាក្យុបក្កហរហាត ចិតា “ឈត្តា បដិច្ច ឞ្ចបក្បច្ចតិ”តិ

វុត្តំ, តស្ស មហាភូតេបិ បដិច្ច ឧប្បត្តិទស្សនត្ថន្តិ អនេត្វា. ឯតស្មិំ បន ទស្សនេ ឆដ្ឋបច្ចយសហិតាសហិតត្តា សព្វំ ឧបាទារូបំ ឯកតោ បរេសុ សហជាតបច្ចយាទីសុ សង្គហិតន្តិ ឥមមត្ថំ សន្ធាយ “កដត្តារូបំ បដិសន្ធិយម្បី”តិ បិ-សទ្ទោ វុត្តោតិ ទដ្ឋព្វោ.

មហាភូតេ បដិច្ច ឧបាទារូបន្តិ វុត្តនយេនាតិ “មហាភូតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧបាទារូប”ន្តិ ឯត្ថ អាគតោ អយំ នយោ វុត្តោតិ សន្ធាយាហ.

៥៣. រូបមិស្សកា បញ្ហាតិ យាសុ បុច្ឆាសុ រូបេន វិនា បច្ចយុប្បន្នំ ន លព្ភតិ, អថ ខោ រូបមិស្សកមេវ លព្ភតិ, តា បញ្ហាតិ អធិប្បាយោ.

៥៤. “តិណ្ណំ សន្និបាតា គព្ភស្ស អវក្កន្តិ ហោតី”តិ វចនតោតិ គព្ភសេយ្យកបដិសន្ធិយា បញ្ចក្ខន្ធសមាយោគេន តាយ សមាគមលក្ខណា សន្ធាបិ បញ្ចវោការបដិសន្ធិ ឧក្កដ្ឋនិយមកាតិ ទស្សេតិ. បរិបុណ្ណាយតនំ វិញ្ញាណំ ឯត្ថ អត្ថីតិ បរិបុណ្ណវិញ្ញាណា.

ឯត្ថ ច “ឯកំ មហាភូតំ បដិច្ច តយោ...បេ... មហាភូតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧបាទារូប”ន្តិ (បដ្ឋា. ១.១.៥៣) ឯត្តាវតា បញ្ចវោការេ សព្វំ ចិត្តកម្មសមុដ្ឋានរូបំ ទស្សិតំ. អវសេសំ បន ទស្សេតុំ “ពាហិរ”ន្តិអាទិ វុត្តំ. តត្ថ ពាហិរន្តិ ឯតេន អនិន្ទ្រិយពទ្ធរូបំ ទស្សេតិ, បុន អាហារសមុដ្ឋានំ ឧតុសមុដ្ឋានន្តិ ឯតេហិ សព្វំ ឥន្ទ្រិយពទ្ធំ អាហារឧតុសមុដ្ឋានរូបំ. តត្ថ “ឧតុសមុដ្ឋានំ ឯក”ន្តិអាទិនា អសញ្ញសត្តានម្បិ ឧតុសមុដ្ឋានំ វុត្តមេវាតិ ទដ្ឋព្វំ. ន ហិ តត្ថ តស្ស វជ្ជនេ ការណំ អត្ថីតិ. អាទិម្ហិ បន “ឯកំ មហាភូតំ បដិច្ចា”តិអាទិ អវិសេសវចនំ សហជាតំ អរូបម្បិ បច្ចយំ ហេតាទិកេ ច បច្ចយេ ពាហុតរេ លភន្តំ ចិត្តសមុដ្ឋានកដត្តារូបទ្វយំ សហ សង្គណ្ហិត្វា វុត្តំ, ឯវញ្ច កត្វា តស្ស បរិយោសានេ “មហាភូតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានរូបំ កដត្តារូបំ ឧបាទារូប”ន្តិ វុត្តំ, តស្មា តត្ថ កដត្តារូបំ ចិត្តសមុដ្ឋានសម្ពន្ធំ តំសមានគតិកំ បញ្ចវោការេ ចត្តមានមេវ គហិតន្តិ អគ្គហិតំ កដត្តារូបំ ទស្សេតុំ “អសញ្ញសត្តានំ ឯកំ មហាភូតំ បដិច្ចា”តិអាទិ វុត្តំ, តស្មា ឧបាទារូបំ ឋានម្បិ កម្មបច្ចយវិសេសេ ឋិយ “មហាភូតេ បដិច្ច កដត្តារូបំ ឧបាទារូប”ន្តិ (បដ្ឋា. ១.១.៥៣) កដត្តារូបភាវេនេវ ឧបាទារូបំ គហិតន្តិ ទដ្ឋព្វំ. ន ហិ វុត្តស្ស ឧតុសមុដ្ឋានស្ស បុនវចនេ បយោជនំ អត្ថីតិ.

កស្មា បន យថា ពាហិរាទីសុ “មហាភូតេ បដិច្ច ឧបាទារូប”ន្តិ អវិសេសេត្វា ឧបាទារូបំ វុត្តំ, ឯវំ អវត្វា ចិត្តកម្មជំ ឧបាទារូបំបិ “ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧបាទារូប”ន្តិ ហេតុបច្ចយាទីសុ សហ “ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧបាទារូបំ អសញ្ញសត្តានំ...បេ... កដត្តារូបំ ឧបាទារូប”ន្តិ អធិបតិបច្ចយាទីសុ វិសុំ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបភាវេន កដត្តារូបភាវេនេវ វិសេសេត្វាវ វុត្តន្តិ? តត្ថ ពាហិរគ្គហណាទីហិ វិយ ឯត្ថ មហាភូតានំ ភេទំ អវិសេសិតត្តា. អបិច ឥន្ទ្រិយពទ្ធត្តា កម្មបច្ចយានំ ឥន្ទ្រិយានំ ពាហិររូបាយតនាទីនំ ចិត្តំ កម្មញ្ច ហេតាទីសុ ន កោចិ បច្ចយោ, អាហារឧតុសមុដ្ឋានានំ បន ចិត្តំ បច្ឆាជាតភាវេន ឧបត្ថម្ភកមេវ, ន ជនកំ, មហាភូតានេវ បន តេសំ សហជាតាទិភាវេន ជនកានិ, តស្មា សតិបិ ចិត្តេ កម្មេ ច វិនា អញ្ញេន ហេតាទិបច្ចយភូតេហិ អរូបេហិ ឧប្បជ្ជមានានិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបកដត្តារូបភូតានេវ ឧបាទារូបានិ ហោន្តិ, ន អញ្ញានីតិ ឥមំ វិសេសំ ទស្សេតុំ ចិត្តកម្មជេសុយេវ ឧបាទារូបេសុ វិសេសេត

គតំ៉ អញ្ញាតិ ចា នយាតឌាតិកេត ទ្វេបត នបដ្ឋាតាតិ បរិកេដចិនេនតារេតចាតិ ត ចិនេនតំ អនទហត្តិ, ឧតាតិ បត អនយាតឌាតិកេហិ អទ្វេបហិ នបដ្ឋិតាតិ ចិនេនតំ អនទហត្តីតិ ចិនេនរិតាតីតិ ចេឌិតញ្ញាតិ៉ យថា ចា ចិត្តកម្មាតិ ចិត្តកម្មនបដ្ឋាតាតំ នចិនេនេត បច្ចយការេចត បច្ចយា ហោត្តិ នហឌាតាឌិបច្ចយកាចតោ យ្វលកេរលាកាចតោ ច, ត ឧចំ ក្តេអាហារា តំនបដ្ឋាតាតត្តិ ចិត្តកម្មឌាតេច ចិរុំ ចិនេនតំ អនទហត្តិ៉ ញាតរាតិ បត យហាក្វតចិនេនេតេច ចិនេនរិតាតិ, ញាឆ ក្តិបាទាទ្វេបចិនេនេតត យហាក្វតាតិ ចិយ៉ ត ហិ អញ្ញាតរចិនេនតំ ក្តកយចិនេនតំ ត ហោតីតិ៉

ទ៥ប៉អញ្ញាមញ្ញាបច្ចយេ លទេន្ធ បដិច្ច ចត្ថុ, ចត្ថុំ បដិច្ច លន្ធាតិ លន្ធចត្ថុតំ អញ្ញាមញ្ញាបច្ចយតាឌស្សេតត បុទេញ្ញា ចិរុំ បច្ចយការេចត ឌស្សិតាតំ លន្ធាតំ ឧកតោ បច្ចយការេចា ឌស្សិតោ ហោតីតិ ញាយិតា អធិប្បាយេយតាហ “ចត្ថុម្ហិ លន្ធាតំ ឧកតោ ចត្ថុតា អញ្ញាមញ្ញាបច្ចយតំ ឌស្សេតុំ ទុត្ត”ត្តិ៉ “លទេន្ធ បដិច្ច ចត្ថុ”តិ ញាឌំ បត ចត្ថុម្ហិ លន្ធាតំ ឧកតោ បដិច្ចត្ថុចទលាតាឌស្សតត្ថំ, “ចត្ថុំ បដិច្ច លន្ធា”តិ ចត្ថុស្ស៉ ត កេចលញ្ញា លន្ធាតំ ញាទេឆច, ហេតុបច្ចយាឌីសុបិ អយទេច តយោ៉ តត្ថ នទេញ្ញាវំ លន្ធាតំ ចិរុំ បដិច្ចត្ថុចទលាតំ ឌស្សេត្វា បុត “ចត្ថុំ បដិច្ច លន្ធា”តិ ចត្ថុស្សបិ ឌស្សិតាយ “ឧកំ លន្ធញ្ញា ចត្ថុញ្ញា បដិច្ច តយោ លន្ធា”តិអាឌិតា លន្ធចត្ថុតញ្ញា ឌស្សិតាទេយច ហោតីតិ ឌដ្ឋញ្ញា៉

កម្មា បទេត្ថ “កុសលំ ឆម្មំ បដិច្ច អព្យាកទេតា ឆទេម្មា ក្តប្បជ្ជតិ អញ្ញាមញ្ញាបច្ចយា, កុសលេ លទេន្ធ បដិច្ច ចិត្តនបដ្ឋាតា យហាក្វតា”តិ ឧចយាឌិ ត ទុត្តំ, តតុ យទេច បដិច្ចត្ថំ ចទតិ, ត តេតេច អញ្ញាមញ្ញាបច្ចយេត កចិតញ្ញំ ហេតុបច្ចយាឌីហិ ចិយ៉ ត ហិ ឃំ “ឧកំ តយោ ទេច្ច ច លទេន្ធ បដិច្ចា”តិ ទុត្តំ, តេ ហេតុបច្ចយក្វតា ឧច ហោត្តិ៉ ឧន តយោ អារម្មលបច្ចយាឌីសុបិ៉ បច្ចយចាទេរ ច “អព្យាកតំ ឆម្មំ បច្ចយា កុសលោ ឆទេម្មា ក្តប្បជ្ជតិ អញ្ញាមញ្ញាបច្ចយា”តិ (បដ្ឋា៉ ១៉១៉១៥៧) ទុត្តំ, ត ចត្ថុ កុសលំតំ អញ្ញាមញ្ញាបច្ចយោ ហោតិ, អថ ច បត តំបច្ចយា លន្ធាតំ អញ្ញាមញ្ញាបច្ចយា ក្តប្បត្តិ ទុត្តា ឧច៉ យឌិបិ កុសលា លន្ធា យហាក្វតាតំ អញ្ញាមញ្ញាបច្ចយា ត ហោត្តិ, តថាបិ តេ បដិច្ច តេនំ ក្តប្បត្តិ ចត្តញ្ញា និយាតិ? ត ចត្តញ្ញា លន្ធនហឌាតាតំ យហាក្វតាតំ លន្ធាតំ បច្ចយកាចាកាចតោ៉ អញ្ញាមញ្ញានទេដ្ឋា ហិ ត ហេតាឌិនទេដ្ឋា ចិយ តិទរបទេញ្ញា, នហឌាតាឌិនទេដ្ឋា ចិយ ចា អញ្ញាតរារបទេញ្ញា, អថ តោ យថាទុទេត្តតទេតរារបទេញ្ញា៉ បច្ចយបច្ចយុប្បន្នា ច លន្ធា យហាក្វតា ញាឆ យថាទុត្តា កទេចយ្យុំ, តេសុ ច យហាក្វតា លន្ធាតំ ត កោចិ បច្ចទេយា៉ យស្ស ច នយំ បច្ចទេយា, តទេតា តេត តត្ថិស្សិតេត ចា អញ្ញាមញ្ញាបច្ចយេត ក្តប្បជ្ជយាតំ អញ្ញាមញ្ញាបច្ចយា ក្តប្បជ្ជតីតិ ចត្តញ្ញាតំ អនទហតិ, យថា លទេន្ធ បដិច្ច លន្ធា, ចត្ថុំ បច្ចយា លន្ធា៉ តម្មា អត្ថតោ បច្ចយស្ស បច្ចយត្តាកាចតោ តឌទេបក្ខត្តា ច អញ្ញាមញ្ញានដ្ឋស្ស លទេន្ធ បដិច្ច បច្ចយា ច យហាក្វតាតំ អញ្ញាមញ្ញាបច្ចយា ក្តប្បត្តិ ត ទុត្តា, ត អញ្ញាមញ្ញាបច្ចយា ច ទុត្តា៉ លន្ធា បត ចត្ថុំ បច្ចយា ក្តប្បជ្ជយាតា ចត្ថុស្ស បច្ឆាឌាតបច្ចយា ហោត្តិ, តត្ថិស្សិតេត ច អញ្ញាមញ្ញាបច្ចយេត ក្តប្បជ្ជត្តិ៉ តម្មា ចត្ថុំ បច្ចយា លន្ធាតំ កុសលាឌីតំ អញ្ញាមញ្ញាបច្ចយា ក្តប្បត្តិ ទុត្តាតិ៉

ទ៥៤៉តនា កហិតាតិ ចក្ខាយតតាឌីតិ តិស្សយក្វតាតិ បដិច្ចាតិ ត ទុត្តត្តិ អធិប្បាទេយា៉ តិស្សយបច្ចយការេចត បត ត ចក្ខាយតតាឌីតិ អារម្មលបច្ចយការេចត ទ្វេបាយតតាឌីតិ ចិយ ត កហិតាតីតិ៉

໙໐. ທ຺ວີສຸ ອຸປນິສ຺ສເຍສຸ ວຕ຺ຕພ຺ພເມວ ນຕ຺ຖິ, ອາຣມ຺ມຓູປນິສ຺ສເຍປິ ປນ ເຍ ລຠນ຺ຕິ, ເຕສໍ ວເສນ ອາຣມ຺ມຓປຈ຺ຈຍສທິສຕ຺ຕິ ເອວໍ ວຸຕ຺ຕນ຺ຕິ ທສ຺ເສຕຸໍ “ຕຕ຺ຖ ກິຎ຺ຈາປີ”ຕິ ອາຫ. ຕຕ຺ຖ “ນ ເສກ຺ຂາ ອກຸສລາ ອພ຺ຍາກຕາ ອາຣມ຺ມຓູປນິສ຺ສຍໍ ລຠນ຺ຕີ”ຕິ ປຸຣິມປາໂຐ. ກຸສລາປິ ປນ ມຫຄ຺ຄຕາ ເອກເຕ຺ຕນ, ກາມາວຈຣາ ຈ ກທາຈິ ນ ລຠນ຺ຕີຕິ “ນ ເສກ຺ຂາ ກຸສລາກຸສລາພ຺ຍາກຕາ”ຕິ ປຐນ຺ຕິ.

໙໑. ປຸເຣຊາຕປຈ຺ຈເຍ ຍຖາ ອຎ຺ຎຕ຺ຖ ປຈ຺ຈຍໍ ອນິທ຺ທິສິຕ຺ວາ ເທສນາ ຄຕາ, ເອວໍ ອກຕ຺ວາ ກສ຺ມາ “ວຕ຺ຖຸ ປຸເຣຊາຕປຈ຺ຈຍາ”ຕິ ວຸຕ຺ຕນ຺ຕິ? ນິຍມວຈນາ. ເຫຕຸອາທີສຸ ຫິ ນິຍໂມ ນຕ຺ຖິ. ນ ຫິ ເຕຫິ ອຸປ຺ປຊ຺ຊມານານໍ ອໂລຠາທີສຸ ກຸສລາທີສຸ ຣູປາທີສຸ ຈ ອຍເມວ ປຈ຺ຈໂຍຕິ ນິຍໂມ ອຕ຺ຖິ, ຍຕ຺ຖ ປນ ວຕ຺ຖຸ ນ ວຕ຺ຖຸຘມ຺ເມສຸ ປຸເຣຊາຕປຈ຺ຈຍາ ອຸປ຺ປຊ຺ຊມານານໍ ຘມ຺ມານໍ ນິຍມໂຕ ລທ຺ຘໍ ວຕ຺ຖຸ ປຸເຣຊາຕປຈ຺ຈໂຍ ໂຫຕີຕິ ຍາຍປຕ຺ຖໍ ທສ຺ເສຕຸໍ ຍານໍ ວຸຕ຺ຕໍ. ອາຣມ຺ມຓປຸເຣຊາຕມ຺ປິ ຫິ ວຕ຺ຖຸປຸເຣຊາເຕ ອວິຊ຺ຊມາເນ ນ ລພ຺ຠຕິ, ເອວຎ຺ຈ ກຕ຺ວາ ປຏິສນ຺ຘິວິປາກສ຺ສ ນປຸເຣຊາຕປຈ຺ຈຍາ ເອວ ອຸປ຺ປຕ຺ຕິ ວຸຕ຺ຕາ, ປຈ຺ຈຸປ຺ປນ຺ນາຣມ຺ມຓສ຺ສປິ ຕສ຺ສ ປຸເຣຊາຕປຈ຺ຈໂຍ ນ ອຸທ຺ຘໂຏ. “ເນວວິປາກນວິປາກຘມ຺ມຘມ຺ມໍ ປຏິຈ຺ຈ ວິປາໂກ ຘມ຺ໂມ ອຸປ຺ປຊ຺ຊຕິ ປຸເຣຊາຕປຈ຺ຈຍາ”ຕິ ເອຕສ຺ສປິ ອລພ຺ຠນໂຕ ຕຕ຺ຖ “ປຸເຣຊາເຕ ເທ຺ວ”ຕິ (ປຏ຺ຐາ. ໑.໑.໑໓) ວຸຕ຺ຕນ຺ຕິ.

໙໒. ຕຖາ ປຏິສນ຺ຘິກ຺ຂເຓ ມຫາຠູຕານນ຺ຕິ ມຫາຠູຕານໍ ເອກກ຺ຂຓິກນານາກ຺ຂຓິກກມ຺ມປຈ຺ຈຍວເສເນວ ຕທຸປາທາຣູປສ຺ສາປິ ທສ຺ເສຕີຕິ ຈ ວຸຕ຺ຕໍ. ກຏຕ຺ຕາຣູປານນ຺ຕິ ປທຕ຺ຖິຍໍ ກຏຕ຺ຕາຣູປານນ຺ຕິ ອຘິປ຺ປາໂຍ.

໙໓. ຍຖາວຸຕ຺ຕວເສນາຕິ ປວຕ຺ຕິຣູເປສຸ ຍໍ ຍໍ ປຏິສນ຺ຘິໍ ລພ຺ຠຕິ, ຕສ຺ສ ຕສ຺ສ ວເສນ.

໙໔. ວິປ຺ປຍຸຕ຺ຕປຈ຺ຈຍາ ອຸປ຺ປຊ຺ຊມານານມ຺ປິ ເກສຎ຺ຈິ ນິຍມໂຕ ວຕ຺ຖຸ ວິປ຺ປຍຸຕ຺ຕປຈ຺ຈໂຍ, ເກສຎ຺ຈິ ນຕ຺ຖິ, ນ ຈ ສມານວິປ຺ປຍຸຕ຺ຕປຈ຺ຈຍາ ເອວ ກຸສລາທິເກ ປຏິຈ຺ຈ ອຸປ຺ປຊ຺ຊມານາ ອຸປ຺ປຊ຺ຊນ຺ຕິ, ອຖ ໂຂ ນານາວິປ຺ປຍຸຕ຺ຕປຈ຺ຈຍາປິ, ຕສ຺ມາ ຕໍ ວິເສສໍ ທສ຺ເສຕຸໍ “ວຕ຺ຖຸໍ ວິປ຺ປຍຸຕ຺ຕປຈ຺ຈຍາ, ນຕ຺ຖິ ວິປ຺ປຍຸຕ຺ຕປຈ຺ຈຍາ”ຕິ ຕຕ຺ຖ ຕຕ຺ຖ ວຸຕ຺ຕໍ. ຕຕ຺ຖ ຕທາຍຕ຺ຕວຸຕ຺ຕິຕາຍ ປຈ຺ຈຍຸປ຺ປເນ຺ນ ປຈ຺ຈຍໍ ປຈ຺ຈຍໍ ກໂຣຕີຕິ ຍາຍສ຺ສຕ຺ຖສ຺ສ ວເສນ ອຸປໂຍຄວຈນໍ ທຏ຺ຐພ຺ພໍ. ວຕ຺ຖຸໍ ນຕ຺ຖິ ວິປ຺ປຍຸຕ຺ຕປຈ຺ຈຍກຣຓໂຕຕິ ອຘິປ຺ປາໂຍ. ອຏ຺ຐກຖາຍໍ ປນ “ວຕ຺ຖຸໍ ປຏິຈ຺ຈ ວິປ຺ປຍຸຕ຺ຕປຈ຺ຈຍາ, ວຕ຺ຖຸນາ ວິປ຺ປຍຸຕ຺ຕປຈ຺ຈຍຕໍ ສາເຘນ຺ຕາ”ຕິ ອຕ຺ໂຖ ວຸຕ຺ໂຕ, ຕຕ຺ຖ ກຸສລານໍ ຂນ຺ຘານໍ ວຕ຺ຖຸໍ ປຏິຈ຺ຈ ອຸປ຺ປຕ຺ຕິ ນຕ຺ຖີຕິ “ວຕ຺ຖຸໍ ປຏິຈ຺ຈາ”ຕິ ນ ສກ຺ກາ ວຕ຺ຕຸໍ, ຍາຕໍ ປນ ປຏິຈ຺ຈສເທ຺ທນ ອໂຍເຊຕ຺ວາ “ປຏິຈ຺ຈ ອຸປ຺ປຊ຺ຊຕິ ວຕ຺ຖຸໍ ວິປ຺ປຍຸຕ຺ຕປຈ຺ຈຍາ”ຕິ ໂຍເຊຕ຺ວາ ຕສ຺ສຕ຺ໂຖ “ວຕ຺ຖຸນາ ວິປ຺ປຍຸຕ຺ຕປຈ຺ຈຍຕໍ ສາເຘນ຺ຕາ”ຕິ ວຸຕ຺ໂຕຕິ ທຏ຺ຐພ຺ໂພ. ກິໍ ປນ ປຏິຈ຺ຈາຕິ? ຍໍ “ເອກໍ ຂນ຺ຘ”ນ຺ຕິອາທິກໍ ປາຬິຍໍ ປຏິຈ຺ຈາຕິ ວຸຕ຺ຕໍ, ຕເມວ ອຕ຺ຖໍ ປາກຏໍ ກຕ຺ວາ “ວຕ຺ຖຸໍ ວິປ຺ປຍຸຕ຺ຕປຈ຺ຈຍາຕິ ຂນ຺ເຘ ປຏິຈ຺ຈ ຂນ຺ຘາ, ວຕ຺ຖຸນາ ວິປ຺ປຍຸຕ຺ຕປຈ຺ຈຍຕໍ ສາເຘນ຺ຕາ”ຕິ ປຐນ຺ຕິ. ອນນ຺ຕຣຕ຺ຕາ ປາກຏສ຺ສ ອພ຺ຍາກຕຈິຕ຺ຕສມຸຏ຺ຐານສ຺ເສວ ຄຫຓໍ ມາ ໂຫຕູຕິ “ອພ຺ຍາກຕຈິຕ຺ຕສມຸຏ຺ຐານມ຺ປິ ກຸສລາກຸສລຈິຕ຺ຕສມຸຏ຺ຐານມ຺ປີ”ຕິ ອາຫ. ອາສນ຺ນມ຺ປິ ທູຣມ຺ປິ ສພ຺ພນ຺ຕິ ວຸຕ຺ຕໍ ໂຫຕີຕິ.

໕໑-໕໒. “ທ຺ວເຍ ວີສຕິ ປຈ຺ຈຍາຕິ ສໍຂິປິຕ຺ວາ ທສ຺ສິຕານໍ ວເສເນຕໍ ວຸຕ຺ຕ”ນ຺ຕິ ວຸຕ຺ຕໍ. ຕຕ຺ຖ ຍທິ ເອເກນປິ ເທສນໍ ສໍຂິຕ຺ຕໍ ສໍຂິຕ຺ຕາເຍວ, ອາທິມ຺ຫິ ປນ ເຕຍາ ປຈ຺ຈຍາ ວິປ຺ປຍຸຕ຺ຕປຈ຺ຈໂຍ ເອກມ຺ປິ ປທໍ ອປຣິຫາເປຕ຺ວາ ວິຕ຺ຖາຣິຕາຕິ ເຕ ຈຕ຺ຕາໂຣ ປຈ຺ຉາຊາຕຎ຺ຈ ວເຊ຺ຊຕ຺ວາ “ທ຺ວເຍ ເອກູນວີສຕິ

បច្ចយា”តិ ចត្តត្ថា និយា៓ ឲត្តកា ហិ ឋលិបិត្វា ឥស្សិតាតិ៓ ឥយ បត បាឡិប្ពយំ ចិត្តាទិតំ អចិត្តាទិតច្ចា ឥត្តា ឥក្កហេត្វា ទុត្តត្តិ ចឥត្តិ, ទោតឋំ

“ព្ពួយ ទោចិឥតិ បច្ចយា”តិ បាឡិឥត កចិតត្ថា៓ អាឌិបិ្យត តយោ បច្ចយេ ចិត្តាទិទោ ចេជ្ជត្វា យេតា បក្យតិ ឥទេក្ខបោ អាទេន្ធោ, តទោតា

ចត្យត្តទោតា បក្យតិ ឋលិត្តំ ចិត្តាទិតច្ចា ឥហ កហេត្វា “ព្ពួយ ទោចិឥតិ បច្ចយា”តិ ទុត្តត្តិ ឥដ្ឋត្ថា៓

ចិកក្កចាទចណ្ហភា តិប៉ិតា៓

(១) ឥព្ប្ហចាទោទា

លិ៝១៓តចាបុទទោឌាតបច្ចយេតិ យចា អញ្ញាយញ្ញាបច្ចយេ ចិទោឥទោឥា ចិកទ្ក អត្ថិ, តចា បុទទោឌាតបច្ចយេបិ អត្ថីតិ អទេត្វា៓ “ចត្តុ

បុទទោឌាតបច្ចយា”តិ ហិ តត្ត ចិទោឥទោឥា បដិឥត្តិអការទោចា ចាតិ៓ ចិបាកាតិ ទេចចិចិចិត្តាតិ ច ត លក្ខត្តិតិ ឲទោតត “កិរិយាព្យាកតំ ឲក់

ពត្ថ បដិច្ចា”តិអាឌិកោ (បដ្ឋា៓ ១៓១៓៉៎១) ចិកទ្ក ចិបាកាព្យាកតាកាចំ កិរិយាព្យាកទោត ច អេឌចតស្ស ឥទេត្តត ឥត្តំ អលក្ខយាតត់

ចិទោឥំ ឥទេស្សតិ៓

លិ៝៣៓ឲកមូលកោ ឥស្សិតាយ ទេឥភាយ លក្ខយាតកាលាតទេណ្ហច អាឌាយាតិ ព្ពជំ ឲតឃ្វិ អត្តុទលិទោយ ឃុត្ថិកតេយ ឥស្សិតាកាលាតទោតា តទោតា

បទេទ្យុ តទោយ្យ អត្តិញ្ញស្សា អកាចំ ឥត្ថាយ ទុត្តិ៓ អពាហុកាលាទតត យុត្តស្ស ទោត ឥយាតកាលាតតា ច ព្ពួយឃ្វិ អត្តុទលិទោយទោយច ឥដ្ឋត្ថា៓

បច្ចតិទោយ បត “តទោហុបច្ចយា តាទេយ្យទោលា ឲក”ត្តិអាឌិ (បដ្ឋា៓ ១៓១៓១០៣) ចក្ខតីតិ៓

លិ៝៤-លិ៝៥៓ទោ បត ឥត្ថិបិត្វា ទោចិឥតិមូលកោទចត្ត ឥស្សិទោតាតិ ឲត្ត បដ្ឋាឌាតចិបាកាត់ បទិហឹតត្តា “ក្វាចិឥតិមូលកោ”តិ ចត្តត្ថា និយា

ឥាទេឥចតឥចិបាកាត់ ចទេឥត៓ ក្យចិឥឃ្វិ បត ក្វាចិឥតិមូលក់ ឥហ កហេត្វា ឥក្កហិទោ តឃ្វិ ក្វកឃឥក្ខាចទោតា “ទោចិឥតិមូលកោ”តិ

អាហាតិ ឥដ្ឋត្ថា៓ អាទេឥចតចិបាកាត់ ចា ចិទោទាឆាកាទោច ឥតិ បុដ្ឋាយ ឥស្សិតតេយត ទោចិឥតិមូលកោត កចិតត្ថា, តស្ស ច តាយំ

ក្វាចិឥតិមូលកោ អាទេទាទេបត្វា “ទោចិឥតិមូលកោ”តិ ទុត្តត្តិ អយទេយត្ត ទុព្យហិ៓

អាទេយ្យលាបទេឥ ទេចចាតិ ឲទោតត ឲកមូលកោ អញ្ញាបឥាតិ ចទេជ្ជតិ៓ ត ហិ ឲកមូលកោ ទោហតាឌឹឃ្យ តទោយាចាតិ អឆិប្បាទោយា៓ ឃុត្ថិកតេយា

បត អាទេយ្យលាមូលកាឌឹឃ្យ ត លក្ខតិតិ អាទេយ្យលាមូលកោ “តចា”តិ ឲតាយ អឆិកកាលាភាយ អកាចឥស្សតត្តុ “អាទេយ្យទោលា ចិទោតត ឥត្តាត្ត

តីទោលាច បញ្ញា”តិ ទុត្តិ៓ តត្ត កាតត្ថាតិ ចេចតទោឥទោឥា៓ តីទោលាចាតិ ច តទោតា ក្វត្តិ កាលាត់ តិចាទោទតិ, ត អទេឆា បដិក្ខិបតិ៓ ទោតត “ចិបាទោក

ឲក”ត្តិ កាលាភា ត តិចាទិតាតិ ឥដ្ឋត្ថា៓ តីឃ្យ ឲកស្ស អទេត្តាកាឆតាយ ច “តីទោលាចា”តិ ទុត្តត្តិ៓ ព្ពួតីតិអាឌិតា “ឥត្តាត្ត តីទោលាចា”តិ ចេចទេតត

អត្តទោភា ចេចត់ ឥព្យហំ កទោទាតិ៓

ប៉០-ប៉៣៓ទោយ...ទោប... តំ ឥទេស្សតុត្តិ ឲត្តាយឃឆិប្បាទោយា – យឌិបិ អចិកតាតត្តទិ “អាទេយ្យលាបច្ចយា ទោហុយា តីលិ”តិ ទុទោត្តបិ

ឋាតតរកាលនេត សន្ធិ សំសន្តនេ ឃា កាលតា លទ្ធតិ, សា ឥស្សិតា ហោតិ, តថាបិ ឋាតតរកាលនេតហិ សយាតកាលនេតហិ ច សន្ធិ សំសន្តនេ ឋាតតរា សយាតា ច ហោតិ, ត ឲុចំ អាចិករលាចនេសេត ឥស្សិតា ហោតិ, ចិបល្លាសឃោឌតាយ បត តថា ឥស្សតិ៑ ចចនេត ចា ហិ លិទ្ទេត ចា អត្ថចិសេសាចិករលំ ហោតីតិ៑ តេតតំ អាចិកទោតីតិ ឲុត្តាបិ ឲុចនេច អធិប្បាយោ ឃោឌតទ្ធា៑ បច្ចតិយាឌិស្សបិ បត

"តារម្មលបច្ចយា តហេតុយា ឲុកំ...បេ... តោចិកាតបច្ចយា តហេតុយា ឲុក"ត្តិអាឌិតា (បដ្ឋា៑ ១៑១៑១០លិ) មួលបធំ អាឌិមិទ្ធាយច ឥបេត្វា ឃោឌតា កាតា, ត ច តត្ថ ឲុតំ លក្ខលំ លទ្ធតិ, តស្មា មួលបឥស្ស អាឌិមិទ្ធាឥបេត្វា ឃោឌតយេច កយោ, ត ចក្កាតន្តតត្តិ "អារម្មលបច្ចយា ហេតុយា តីណិ"តិអាឌិ ឃោឌិតំ, ត ច ចិញ្ញាតេ អត្ថេ ចចនេត លិទ្ទេត ច បឃោឌតយត្តីតិ៑

បច្ចយាតុលោមចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៑

បជិច្ចចារោ

បច្ចយបច្ចតិយចណ្ណតា

ប័៩-ប័លិ៑"អហេតុកំ ចិបាកាព្យាកតត្តិ ធ្ចធំ រុបសមុដ្ឋាបកចនេសតេច ចេធិតព្វា"ត្តិ ចុត្តំ, សព្វសក្កាហកចនេសត បតេតំ ត ត សក្កា ឃោឌតុំ៑

ដ័៦៑សហជាតបុរេជាតបច្ចយា សក្កហំ កច្ឆត្តីតិ ឲុត្ត ច សហជាតា ច ហេតាឥឃោ បុរេជាតា ច អារម្មលាឥឃោ បច្ចយា សក្កហំ កច្ឆត្តីតិ អត្ថោ ឥដ្ឋព្វោ៑ ត ហិ តបច្ចាជាតបច្ចយា ឋប្បជ្ជយាតា ឆ្ចិហេច សហជាតបុរេជាតបច្ចយេហិ ឋប្បជ្ជត្តិ, អឆ ពោ បច្ចាជាតចន្ទេហិ សព្វេហីតិ៑

ដ័៩-ដ័លិ៑តាហារបច្ចយេ ឲុកច្ចំ រុបយេច បច្ចយបច្ចយុប្បន្នត្តិ ឃំ បជិច្ច ឋប្បជ្ជតិ, យោ បច្ចយោ រុបយេចាតិ កត្វា ចុត្តំ៑ យស្មា បត បច្ចយា ឋប្បជ្ជតិ, យោ អរុបយិ ហោតិ ឃថា កម្មំ កដត្តារុបស្ស៑

ដ័ដ័-១០៦៑ តយក្កបច្ចយេ ឃធិបិ ចិត្តសមុដ្ឋាតាឥឃោ សព្វេ រុបកោដ្ឋាសា លទ្ធត្តិ, តថាបិ ឃំ យក្កបច្ចយំ លកតិ, តស្ស បហីតព្វា "ឲុកច្ចំ រុបំបច្ចយុប្បន្ន"ត្តិ ចុត្តំ, ឲុចនេច បត តហេតុបច្ចយាឌិស្សបិ ឲុកច្ចរុបស្ស បច្ចយុប្បន្នតា ឥដ្ឋព្វា៑

១០លិ-១១០៑តាហារទិតត្រិយតលាតតយក្កបច្ចយា សព្វត្ថ សនិសចិស្សជ្ជតាតិ ធ្ចធំ ឲុពេតុ មួលការេចត ធិពេតុ កាលតាយ សយាតតំ សន្ធាយ ចុត្តំ៑ មួលិតព្វាព្វាធ ចិស្សជ្ជតំ កាលតាយេច, ត សរុបឥស្សតត្តិ៑ តសហជាតាឌិចតុក្កំ ព្វធាបិ បរិហីតយេចាតិ ស្សន្ធិកាតយេ ចិឃ មួលេស្សបិ បរិហីតយេចាតិ អត្ថោ៑

បច្ចយបច្ចនីយវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

បច្ចយានុលោមបច្ចនីយវណ្ណនា

១៦១-១៦៤។ ហេតាធិបតិមគ្គបច្ចយេសុ អនុលោមតោ ឋិតេសុ...បេ... អដ្ឋ បច្ចនីយតោ ន លព្ភន្តីតិ វិញ្ញេយ្យំ សាធារណានំ បច្ចនីយតោ អលព្ភមានានំ សព្ពេសំ សង្គហវសេន វុត្តំ, តស្មា មគ្គបច្ចយេ ឋតេហិ សាធារណា សព្ពេវ យោជេតព្ពា។ អធិបតិបច្ចយេ អនុលោមតោ ឋិតេ ហេតុបច្ចយោបិ បច្ចនីយតោ ន លព្ភតិ, សោ បន យស្មា អសាធារណោតិ កត្វា ន វុត្តោតិ វេទិតព្ពោ។ យេហិ វិនា ឥទំ ន ឧប្បជ្ជតិ, តេ ឯកន្តិកត្តា ឥទ្ធបដ្ឋានិកាតិ វុត្តាតិ វេទិតព្ពា, តេន បុរេជាតាសេវនបច្ចយា តេហិ វិនាបិ ឥមស្ស ឧប្បត្តិតោ វជ្ជិតា ហោន្តិ។ សព្ពដ្ឋានិកា អញ្ញមញ្ញអាហារិន្ទ្រិយា ច តេហិ វិនា ឥមស្ស អនុប្បត្តិតោ សង្គហិតាតិ។ ឋានន្តរការណានំយេវ វសេនាតិ យទិ អនុលោមតោ ឋិតា ឯកការណេយា ទ្វាទិសតិបរិយោសានា ឋានន្តរការណា ហោន្តិ, តេសំ វសេន បច្ចនីយតោ យោជិតស្ស តស្ស តស្ស គណនា វេទិតព្ពា។ អថ បច្ចនីយតោ យោជិតោ ឋានន្តរការណេតា, តស្ស វសេន អនុលោមតោ ឋិតស្សាបិ គណនា វេទិតព្ពាតិ អត្ថោ។ “អញ្ញមញ្ញបច្ចយា នាមរូបំ ឯក”ន្តិអាទិនយេនេតា (បដ្ឋា. ១.១.១៣៩) បន ន ឥទំ លព្ភតិ ឯកន្តិកំ។

បច្ចយានុលោមបច្ចនីយវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

បច្ចយបច្ចនីយានុលោមវណ្ណនា

១៨០។ សព្ពត្ថេវាតិ ន កេវលំ ហេតុមូលកេវ, អថ ខោ សព្ពេសុ បច្ចយេសុ បច្ចនីកតោ ឋិតេសូតិ អត្ថោ។ បុរេជាតំ អាសេវនញ្ច អលភន្តំ កិញ្ចិ និស្សយវសេន និស្សន្តោ “បដិសន្ធិវិបាកោ បនា”តិអាទិមាហ។

“បុរេជាតបច្ឆាជាតាសេវនវិបាកវិប្បយុត្តេសុ បច្ចនីកតោ ឋិតេសុ ឯកំ ឋបេត្វា អវសេសា អនុលោមតោ លព្ភន្តី”តិ ឥទំ អវសេសានំ លោកិយត្តា សន្ធាយ វុត្តំ។ ន សព្ពេសំ អវសេសានំ លោកន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។ យទិបិ ហិ បច្ឆាជាតេ បសង្គោ នត្ថិ “អនុលោមតោ សព្ពេវ ន លព្ភតី”តិ អបវាទស្ស កតត្តា, បុរេជាតោ បន វិប្បយុត្តេ បច្ចនីកតោ ឋិតេ អនុលោមតោ លព្ភតីតិ ឥទម្បិ អវសេសា សព្ពេតិ អត្ថេ គយ្ហមានេ អាបជ្ជេយ្យ។ យម្បិ កេចិ “វិប្បយុត្តបច្ចយរហិតេ អារុប្បេបិ អារម្មណបុរេជាតស្ស សម្ភវំ ធារេបត្វា ឯវំ វុត្ត”ន្តិ វទន្តិ, តម្បិ តេសំ រុចិមត្តមេវ។ ន ហិ យត្ថ វត្ថុបុរេជាតំ ន លព្ភតិ, តត្ថ អារម្មណបុរេជាតករវេន ឧបការកំ ហោតីតិ ទស្សិតោយំ នយោតិ។ យុជ្ជមានកវសេនាតិ បច្ចនីកតោ ឋិតស្ស ទបេតព្ពត្តា វុត្តំ, យុជ្ជមានកបច្ចយុប្បន្នវសេន វាតិ អត្ថោ។ “មគ្គបច្ចយេ បច្ចនីកតោ ឋិតេ ហេតុបច្ចយោ អនុលោមតោ ន លព្ភតី”តិ បុរិមបាឋោ, អធិបតិបច្ចយោបិ បន ន លព្ភតីតិ “ហេតាធិបតិបច្ចយា អនុលោមតោ ន លព្ភន្តី”តិ បឋន្តិ។ អធិបតិបច្ចយេ បច្ចនីកតោ ឋិតេ បច្ឆាជាតតោ អញ្ញោ អនុលោមតោ អលព្ភមានោ នាម នត្ថីតិ ន វិចារិតំ។

អញ្ញមញ្ញោ បច្ចនីកតោ ឯកតោ “អនុបាទិន្នេយេវា”តិ វុត្តា នច អនុលោមតោ ន លព្ភន្តិ, តម្បិ បច្ចនីកតោ ឯកតោហិ អារម្មណបច្ចយាទីហិ សព្វត្ថ សុទ្ធិកេន្នាយន្តិ ន ឧទ្ធរិតំ ភវិស្សតីតិ។

១៨៦-១៨៨។ យាវអាសេវនា សព្វំ សទិសន្តិ ន អញ្ញមញ្ញេន ឃដិតស្ស មូលស្ស ឧទ្ធរិតព្វា វសេន បរានិ មូលានិ សន្ធាយ វុត្តំ។ តេសុ ហិ អនុលោមតោ យោជេតព្វបច្ចយា ច បញ្ហា ចាតិ សព្វំ សទិសន្តិ។

ពហុម្បិ បច្ចនីយានុលោមេតិ ឯតស្ស “ពហុម្បិ បកិណ្ណកានំ ចេវ ឯត្ថ គណនចារោ អសម្មោហតោ វេទិតព្វោ”តិ ឯតេន សហ សម្ពន្ធោ។ តត្ថ ឯត្ថាតិ ឯតេសុ បច្ចយេសូតិ អត្ថោ វេទិតព្វោ។ ពហុម្បិ បច្ចនីយានុលោមេ លព្ភមានេសុ បច្ចយុប្បន្នធម្មេសុបីតិ វា យោជេតព្វំ។ តត្ថ បិ-សទ្ទេន ពហុមត្ថំ ទីបេតិ – ន កេវលំ បច្ចយេសុយេវ កិស្មិញ្ចិ បច្ចនីកតោ ឯកតោ កេចិ អនុលោមតោ ន លព្ភន្តិ, អថ ខោ បច្ចយុប្បន្នធម្មេសុបិ កោចិ ឯកច្ចំ បច្ចយំ លភមានោ កញ្ចិ បច្ចយំ ន លភតីតិ។ តត្ថ កម្មបច្ចយំ លភមានោ មេកុមេយ្យេន ពហុវិធបច្ចយំ លភតិ, មគ្គបច្ចយំ លភមានោ មេកុមេយ្យេន ហេតុបច្ចយំ, តថា ច ឈានបច្ចយំ លភមានោ មគ្គបច្ចយន្តិ ឯវមេវំ លីនាលីនា ឧទ្ធរិតា។ សព្វាតិ បញ្ចវោការភវេ អសញ្ញេសុ ច។ រូបសមុដ្ឋានាតិ សមានុត្តានិ កដត្តារូបានិច សន្ធាយ វទតិ។ ន ហិ បញ្ចវោការភវេ សព្វា រូបសមុដ្ឋា ហេតាទីនិ ន លភន្តីតិ។ “ហេតាធិបតិវិបាកិន្ទ្រិយបច្ចយេ ន លភន្តី”តិ បុរិមបាឋោ, ឈានមគ្គេបិ បន ន លភន្តីតិ “ហេតាធិបតិវិបាកិន្ទ្រិយឈានមគ្គបច្ចយេ ន លភន្តី”តិ បឋន្តិ។ យេ រូបសមុដ្ឋានំ បច្ចយា ហោន្តិ, តេសុ អនុបដ្ឋានិកចន្ទេសុ ឯតេសេវ ន លភន្តីតិ អធិប្បាយោ។ បច្ឆាជាតាហារវិប្បយុត្តបច្ចយេបិ ហិ បនេត្ថ កដត្តារូបំ លភតីតិ។

លព្ភមានាលព្ភមានបច្ចយទស្សនមត្តមេវេតំ, ន តេហិ បច្ចយេហិ ឧប្បត្តិអនុប្បត្តិទស្សនន្តិ។ ឯវំ ពហុវិធបច្ចយាលីនា ជីវិតិន្ទ្រិយំ សន្ធាយ វុត្តោ សិយា។ យថាវុត្តេសុ ហិ សមុដ្ឋានេ បច្ឆាជាតាទីតត្វយម្បិ អលភន្តំ នាម កដត្តារូបំ នត្ថិ។ កោ បន វាទោ សព្វដ្ឋានិកកម្មេសុ ពហុវិធំ បន អលភន្តំ អត្ថិ, កិន្តំ? ជីវិតិន្ទ្រិយន្តិ។ យទិ ឯវំ ឧបាទារូបានិ សន្ធាយ អញ្ញមញ្ញបច្ចយម្បិ ន លភន្តីតិ វត្តព្វំ, តំ បន បាឡិយំ ន វុត្តំ សិយា។ អនុបិន្ទ្រិយាលីនំ វា សន្ធាយ ពហុវិធបច្ចយាលីនា វុត្តាតិ វេទិតព្វោ។

១៨៩-១៩០។ នារម្មណមូលកេសុ ទុកាទីសុ ហេតុយា បញ្ហាតិ យទិបិ តិកាទីសុ “ហេតុយា បញ្ហា”តិ ពហុំ នត្ថិ, តថាបិ ទុកាទីសុ សព្វត្ថ អនុត្តានំ វត្តការោ “ទុកាទីសូ”តិ សព្វសង្គហវសេន វត្វា តត្ថ យំ អាទិទុកេ វុត្តំ “ហេតុយា បញ្ហា”តិ, តំ និទ្ទិសតិ។ កេចិ បន “នារម្មណមូលកេ ហេតុយា បញ្ហា”តិ បឋិត្វា វទន្តិ “អញ្ញមញ្ញេ ឯកន្តិ គណនបទេន សន្ធាយ វុត្ត”ន្តិ បុរិមបាឋោ, វត្វាបិ បន លព្ភតីតិ “គណនបទេន វេទិតព្វា សន្ធាយ វុត្ត”ន្តិ បឋន្តិ។ តិមូលកេតិ ពហុធាបិ ទុមូលកំ តិមូលកន្តិ វទន្តិ។

១៩១-១៩៣។ នកម្មមូលកេ ហេតុយា តីណីតិអាទីសុ ចេតនាយ បច្ចយុប្បន្នាតិ ពហុំ “ហេតុយា តីណី”តិ ឯវំបការេ ចេតនាយ បច្ចយុប្បន្នេ សន្ធាយ វុត្តន្តិ វេទិតព្វំ។ អាទិ-សទ្ទេន ហិ បការត្ថោ ហោតីតិ។ សហជាតអញ្ញមញ្ញនិស្សយាហារអត្ថិអវិគតេសុ បន រូបម្បិ លព្ភតីតិ។

បច្ចយបច្ចនីយានុលោមវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

បដិច្ចវារវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

២. សហជាតវារវណ្ណនា

១២៣-១៣១. កុសលំ ធម្មំ សហជាតោ, កុសលោ ឯកោ ខន្ធោ សហជាតោតិអាទីសុ សហជាតសទ្ទេន សហជាតបច្ចយករណំ សហជាតាយត្តការិយតំ វា វុត្តន្តិ តស្ស ករណស្ស ការិយស្ស វា កុសលាទីនំ ការិយការកតោ ឧបយោគវចនំ កតន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។ ឯស នយោ បច្ចយវារាទីសុបិ។ តត្រាបិ ហិ បច្ចយសទ្ទេន ច និស្សយបច្ចយករណំ និស្សយាយត្តការិយតំ វា វុត្តំ, សំសដ្ឋសទ្ទេន ច សម្បយុត្តបច្ចយករណំ សម្បយុត្តាយត្តការិយតំ វាតិ តំការិយការកតោ ឧបយោគវចនំ កុសលាទីសុ កតន្តិ។ សហជាតម្បិ ច ឧបាទារូបំ ភូតរូបស្ស បច្ចយោ ន ហោតីតិ “បដិច្ចា”តិ ឋបិតា វចនេន ទីបិតោ បច្ចយោ ន ហោតីតិ អត្ថោ។ “ឧបាទារូបំ ភូតរូបស្សា”តិ ច និស្សយវសេន វុត្តំ។ ឧបាទារូបស្សបិ ហិ ឧបាទារូបំ យថាវុត្តោ បច្ចយោ ន ហោតិ, វត្ថុវជ្ជានិ រូបានិ ច អរូបីនន្តិ។

សហជាតវារវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៣. បច្ចយវារវណ្ណនា

១៣២. បច្ចយាតិ ឯត្ថ បតិ អយោ បច្ចយោ។ បតិ-សទ្ទោ បតិដ្ឋត្ថំ ទីបេតិ, អយ-សទ្ទោ គតិំ, បតិដ្ឋាភូតា គតិ និស្សយោ បច្ចយោតិ វុត្តំ ហោតិ, តតោ បច្ចយា, បច្ចយករណតោ តទាយត្តការិយតោ វាតិ អត្ថោ។

“យថាក្ខោ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូប”ន្តិ (បដ្ឋា. ១.១.១៣៧) ភូតុបាទារូបានិ សហ សង្គហិត្វា វុត្តំ។ អដ្ឋកថាយំ បន ចិត្តសមុដ្ឋានេន ច យថាក្ខោ និស្សាយ ចិត្តសមុដ្ឋានំ ឧបាទារូបន្តិ សយំ និស្សយោ អហុត្វា និស្សយេ ឧប្បជ្ជមានេន ឧបាទារូបេន និទស្សនំ កតន្តិ ទដ្ឋព្ពំ។

១៣៧. អសញ្ញ...បេ... កដត្តារូបំ ឧបាទារូបន្តិ ឯត្ថ យោ បដិច្ចវារេ សហជាតេ ករិយាទុជាតំ, កាយំ ច ឯកក្ខណេកក្ខណយំជាតំ វសេន អត្ថោ វុត្តោ, សោ តាទិសេបេតោ ឯវ “កដត្តារូប”ន្តិ ការណយំ ឧបាទារូបស្សេវ សង្គហស្ស ច គហិតត្តាតិ តំ បហាយ យថាគហិតស្ស កដត្តារូបស្ស វសេន វសេន “ឧបាទារូបសង្គហំ កដត្តារូប”ន្តិ អត្ថោ។ អាហ។ យថាខ្ខោ បន បដិច្ច បច្ចយា ច យថាភូតានំ ឧប្បត្តិ ន និចារេតព្ពាតិ ឧបាទារូបគ្គហណេន កដត្តារូបគ្គហណំ អវិសេសេត្វា ឧបាទារូបានំ និវត្តេតព្ពានំ អត្ថិតាយ កដត្តារូបគ្គហណេនេវ ឧបាទារូបគ្គហណស្ស វិសេសនំ ទដ្ឋព្ពំ។

១៤៦-១៥៤. “អព្យាកតេន អព្យាកតំ, កុសលំ, អកុសល”ន្តិ វត្តព្ពេ “អព្យាកតេន កុសលំ, អកុសលំ, អព្យាកត”ន្តិ, “កុសលំ ធម្មំ បដិច្ច

កុសលោ ច អកុសលោ ច ធម្មា កុសលស្សាតិ អភាយសិទ្ធា”តិ ច បុរិមបាឋេ បមាទលេខា ទដ្ឋា។

១៦៩-១៦៧។ នហេតុបច្ចយា នបុរេជាតេ ទ្វេតិ ឯត្ថ អដ្ឋកថាយំ “អារុប្បេ បន អហេតុកមោហស្ស អហេតុកកិរិយស្ស ច វសេន ទ្វេតិ វុត្តា, នវិប្បយុត្តេ ទ្វេតិ អារុប្បេ អហេតុកាកុសលកិរិយវសេនា”តិ វុត្តំ, តំ លព្ភមានេសុ ឯកទេសេន និទស្សនវសេន វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្វំ។ អារុប្បេ បន អហេតុកមោហស្ស អហេតុកកិរិយាយ អហេតុកបដិសន្ធិយា ឯកច្ចស្ស ច រូបស្ស វសេន ទ្វេ វុត្តាតិ, នវិប្បយុត្តេ ទ្វេតិ អារុប្បេ អហេតុកាកុសលកិរិយាឯកច្ចុប្បាទំ វសេនាតិ វុត្តន្តិ។ “នោនត្ថិនោវិគតេសុ ឯកន្តិ សត្តរូបស្ស វសេនា”តិ វុត្តំ, នហេតុមូលកត្តា ទ្វយស្ស តយស្ស ហេតុបច្ចយំ លភន្តំ ន លព្ភតីតិ “ឯកច្ចស្ស រូបស្ស វសេនា”តិ វត្តព្វំ។ ចក្ខាទិសយ្យុវសេន បន ចិត្តសមុដ្ឋានាទិកោដ្ឋាសវសេន វា សត្ត លព្ភតីតិ “សត្តរូបស្សា”តិ វុត្តំ សិយា។

១៦៨-១៨៩។ អាគតានាគតត្តំ បញ្ហវសេន វុត្តំ, លព្ភមានាលព្ភមានត្តំ អាគតេ ច បញ្ហេ លព្ភមានាលព្ភមានធម្មវសេន។

បច្ចយវារវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៣។ និស្សយវារវណ្ណនា

១១៨-១១៧។ បច្ចយវារេន និស្សយបច្ចយកាចន្តិ និស្សយវារេ វុត្តស្ស និស្សយបច្ចយកាទិំ និយមេតុន្តិ អត្ថោ។

និស្សយវារវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៤។ សំសដ្ឋវារវណ្ណនា

១៤៥-១៩៦។ សំសដ្ឋវារេ បច្ចនីយេ “នវិប្បយុត្តេ បដិសន្ធិ នត្ថី”តិ ឥទំ វត្ថុវិរហិតាយ បដិសន្ធិយា វិសុំ អភាវតោ វុត្តំ។ បដិច្ចវារាទីសុ ហិ សហជាតស្ស បច្ចយភាវស្សភាវំ សន្ធាយ បដិសន្ធិ វុត្តា, សា ឥធាបិ អធិបតិបុរេជាតាសេវនេសុ នកម្មនវិបាកនឈាននវិប្បយុត្តេសុ ន លព្ភតិ, អញ្ញេសុ ច អនុលោមតោ បច្ចនីយតោ ច លព្ភមានបច្ចយេសុ លព្ភតីតិ ឥមស្ស វិសេសស្ស ទស្សនត្ថំ វុត្តន្តិ។ សេសា ទេសន ន លព្ភតីតិ ឯត្ថ “សេសា ទ្វេសា”តិ វត្តព្វំ។ ន ឈានេ ឯកន្តិ អហេតុកបញ្ចវិញ្ញាណវសេនាតិ បញ្ចវិញ្ញាណានំ ហេតុបច្ចយវិរហិតភាវស្ស អហេតុកគ្គហណំ កតន្តិ ទដ្ឋព្វំ, “នមគ្គេ ឯកន្តិ អហេតុកកិរិយវសេនា”តិ វុត្តំ, “អហេតុកវិបាកកិរិយវសេនា”តិ វត្តព្វំ។

១៩៨-១៨៥។ ហេដ្ឋា វុត្តនយេនេវាតិ បដិច្ចវារេ អនុលោមបច្ចនីយេ វុត្តនយេន។ “នហេតុបច្ចយា បុរេជាតេ អហេតុកមោហោ

ᨫᩣᨶᨾᨣ᩠ᨣᨷᨧ᩠ᨧᨿᩴ ᩃᨽᨲᩥ, ᩈᩮᩈᩣ ᨶ ᩃᨽᨶ᩠ᨲᩦ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᩈᩮᩈᩮᩈᩩ ᨷᨶ ᨷᨬ᩠ᨧᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩅᨩ᩠ᨩᩣᩉᩮᨲᩩᨠᨣ᩠ᨣᩉᨱᩴ ᨲᩴᩈᨾᩩᨭ᩠ᨮᩣᨶᩣ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩩᨷ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᩁᩪᨷᩣ ᨫᩣᨶᨷᨧ᩠ᨧᨿᩴ ᩃᨽᨶ᩠ᨲᩥ, ᨶ ᨷᨧ᩠ᨧᨶᩦᨿᩣᨶᩩᩃᩮᩣᨾᩮ ᨮᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣᨶᩴ ᩋᨶᩩᩃᩮᩣᨾᩮᨶ ᩈᩉ ᨿᩮᩣᨩᨶᩣ ᩋᨲ᩠ᨳᩦᨲᩥ ᨫᩣᨶᨾᨣ᩠ᨣᨷᨧ᩠ᨧᨿᩴ ᩈᩉᩥᨲᩴ ᩃᨽᨲᩦᨲᩥ ᩅ ᨶ ᩈᨠ᩠ᨠᩣ ᩅᨲ᩠ᨲᩩᩴ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ “ᩋᩉᩮᨲᩩᨠᨾᩮᩣᩉᩮᩣ ᩅ ᨾᨣ᩠ᨣᨷᨧ᩠ᨧᨿᩴ ᩃᨽᨲᩦ”ᨲᩥ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩴ᪨

ᩈᩴᩈᨭ᩠ᨮᩅᩣᩁᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪄᪨ ᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩅᩣᩁᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪂᪙᪉-᪃᪀᪀᪨ ᩈᨴᩥᩈᩴ ᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩈᩴᩈᨭ᩠ᨮᩴ ᩅᩮᩣᨠᩥᨱ᩠ᨱᨾ᩠ᨷᩥ ᩈᩴᩈᨭ᩠ᨮᩴ ᨶ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᩁᩪᨷᩴ ᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᩣᨷᩮᨠ᩠ᨡᩴ ᩅᩩᨧ᩠ᨧᨾᩣᨶᩴ ᩋᨬ᩠ᨬᨾᨬ᩠ᨬᩔ ᨶᩥᨿᩣᨾᨠᩴ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ᪨

ᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩅᩣᩁᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ ᨶᩥᨭ᩠ᨮᩥᨲᩣ᪨

᪅᪨ ᨷᨬ᩠ᩉᩣᩅᩣᩁᩅᩥᨽᨦ᩠ᨣᩅᨱ᩠ᨱᨶᩣ

᪃᪀᪁-᪃᪀᪉᪨ ᨿᩮᩉᩥ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮᩉᩥ ᨠᩩᩈᩃᩮᩣ ᨠᩩᩈᩃᩔ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᨲᩮ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮ ᨷᨭᩥᨷᩣᨭᩥᨿᩣ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ ᨿᨳᩣᨠ᩠ᨠᨾᩮᨶ ᩋᩣᨣᨲᩣᨣᨲᨷᨭᩥᨷᩣᨭᩥᨿᩣ ᨴᩔᩮᨲᩩᩴ ᩋᩅᨲ᩠ᩅᩣ᪨ ᨠᩩᩈᩃᩮᩣ ᨠᩩᩈᩃᩔᩣᨲᩥ ᨶᩥᨴᩔᨶᨾᨲ᩠ᨲᨾᩮᩅᩴ, ᨲᩮᨶ ᨠᩩᩈᩃᩮᩣ ᨠᩩᩈᩃᩣᨴᩦᨶᩴ, ᩋᨠᩩᩈᩃᩮᩣ ᩋᨠᩩᩈᩃᩣᨴᩦᨶᩴ, ᩋᨻ᩠ᨿᩣᨠᨲᩮᩣ ᩋᨻ᩠ᨿᩣᨠᨲᩣᨴᩦᨶᩴ, ᨠᩩᩈᩃᩣᨻ᩠ᨿᩣᨠᨲᩣ ᨠᩩᩈᩃᩣᨴᩦᨶᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨠᩮᩣ ᩈᨻ᩠ᨻᩮᩣ ᨷᨽᩮᨴᩮᩣ ᨶᩥᨴᩔᩥᨲᩮᩣ ᩉᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᨿᨳᩣᨶᩥᨴᩔᩥᨲᩮ ᩈᨻ᩠ᨻᩮ ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᩣᩉ “ᨲᩮ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮ ᨷᨭᩥᨷᩣᨭᩥᨿᩣ ᨴᩔᩮᨲᩩ”ᨶ᩠ᨲᩥ᪨

᪃᪀᪃᪨ ᨧᨲ᩠ᩅᩣᨲᩥ ᩏᨲ᩠ᨲ ᨧᩣ-ᩈᨴ᩠ᨴᩣ ᩈᨾᩩᨧ᩠ᨧᨿᨲ᩠ᨳᩣᨷᩥ ᩉᩮᩣᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᨿᨲ᩠ᨳ ᩋᩣᩉ “ᩅᩥᩈᩩᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ”ᨲᩥ᪨ ᨲᩮᩈᨬ᩠ᩉᩥ ᩅᩥᨲ᩠ᨲᩥ ᨲᩮᩈᨲ᩠ᨲᩥ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᨲᩣᩅᩉᩴ ᩈᨾᩣᨶᩣᨠᩣᩁᨾᩥᨾᨣ᩠ᨣᩣᨴᩥᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩅᩣᩁᩥᨠᩴ ᨲᩴ ᨠᩮᩣᨭ᩠ᨮᩣᩈᩅᩥᨲ᩠ᨲᩥ ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨷᩣᨿᩮᩣ᪨ ᩅᩥᨷᩔᨶᩣᨠᩩᩈᩃᩴ ᨷᨶ ᨠᩣᨾᩣᩅᨧᩁᩮᨿᩮᩅᩣᨲᩥ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩩᨷ᩠ᨷᨶ᩠ᨶᩴ ᨠᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩅᨲ᩠ᨳᨷᩮᨲᩥ᪨ ᨲᩮᨶᩮᩅᩣᨲᩥ ᨽᩪᨾᩥᩅᩈᩮᨶᩮᩅ ᨴᩔᩥᨲᩮᨶ, ᨽᩮᨴᨶ᩠ᨲᩁᩮᨶᩣᨲᩥ ᩋᨵᩥᨷ᩠ᨷᩣᨿᩮᩣ᪨

᪃᪀᪄᪨ ᩋᩔᩣᨴᨶᩴ ᩈᩁᩣᨣᩔ ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩔ ᩈᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩔ ᩁᩣᨣᩔ ᨧ ᨠᩥᨧ᩠ᨧᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩋᩔᩣᨴᩮᨲᩥ ᨧᩮᩅ ᩁᨩ᩠ᨩᨲᩥ ᨧᩣ”ᨲᩥ᪨ ᩋᨽᩥᨶᨶ᩠ᨴᨶᩴ ᨷᩦᨲᩥᨠᩥᨧ᩠ᨧᩈᩉᩥᨲᩣᨿ ᨲᨱ᩠ᩉᩣᨿ ᨠᩥᨧ᩠ᨧᨶ᩠ᨲᩥ ᩋᩣᩉ “ᩈᨷ᩠ᨷᩦᨲᩥᨠᨲᨱ᩠ᩉᩣᩅᩈᩮᨶᩣ”ᨲᩥ᪨ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᨽᩥᨶᨶ᩠ᨴᨶᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩮᩅ᪨ ᩏᨽᩮᩣ ᨷᨶ ᨷᨮᨾᩅᩣᩁᩮᩅ ᨣᩉᩮᨲ᩠ᩅᩣ “ᩋᨽᩥᨶᨶ᩠ᨴᨶ᩠ᨲᩔ ᩋᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᨲ᩠ᨲᨶᩥᨿᨶ᩠ᨲᩥᩋᩣᨴᩥᨶᩣ...ᨷᩮ... ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥ ᩏᨷ᩠ᨷᨩ᩠ᨩᨲᩦ”ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ᪨ ᩋᨽᩥᨶᨶ᩠ᨴᨶᩣ ᨷᨶ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᨽᩥᨶᨶ᩠ᨴᨶᩣᨿᩮᩅᩣᨲᩥ ᨶ ᩈᨠ᩠ᨠᩣ ᩅᨲ᩠ᨲᩩᩴ “ᨽᩣᩅᨶᩣᨿ ᨷᩉᩣᨲᨻ᩠ᨻᩮᩣ ᨵᨾ᩠ᨾᩮᩣ ᨽᩣᩅᨶᩣᨿ ᨷᩉᩣᨲᨻ᩠ᨻᩔ ᨵᨾ᩠ᨾᩔ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱ...ᨷᩮ... ᨽᩣᩅᨶᩣᨿ ᨷᩉᩣᨲᨻ᩠ᨻᩴ ᩁᩣᨣᩴ ᩋᩔᩣᨴᩮᨲᩥ ᩋᨽᩥᨶᨶ᩠ᨴᨲᩦ”ᨲᩥ (ᨷᨭ᩠ᨮᩣ᪨ ᪁᪨᪁᪨᪅᪁) ᩅᨧᨶᨲᩮᩣ, ᨲᩈ᩠ᨾᩣ ᨷᩩᩁᩥᨾᩮᨶᩣᨷᩥ ᩋᩅᨲ᩠ᩅᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩣ᪨ ᨴ᩠ᩅᩦᩈᩩ ᨷᨶ ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩈᩉᨣᨲᨧᩥᨲ᩠ᨲᩮᩈᩩ ᨿᨳᩣᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩮᨶ ᩁᩣᨣᩮᨶ ᨧ ᩋᩔᩣᨴᨶᩔ ᨲᩮᩈ᩠ᩅᩮᩅ ᩈᨷ᩠ᨷᩦᨲᩥᨠᨲᨱ᩠ᩉᩣᨿ ᩅᨲ᩠ᨳᩩᩈ᩠ᨾᩥᩴ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᨽᩥᨶᨶ᩠ᨴᨶᩣᨿ ᩋᨽᩥᨶᨶ᩠ᨴᨶᩔ ᨧ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥ ᩏᨷ᩠ᨷᨩ᩠ᨩᨲᩦᨲᩥᨷᩥ ᩈᨠ᩠ᨠᩣ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᩩᩴ᪨ ᨩᩣᨲᩥᩅᩈᩮᨶᩣᨲᩥ

វុចិណ្ណាវាយញ្ញាចនេវតាតិ អត្ថោ។

៣០៩។ តទារម្មណតាតិ តទារម្មណភាវេន។ ចិកត្តិលេបិ ហេតុ ពតោតិ។ កាចចត្ថតោ ចា អញ្ញោ ការចា តត្ថីតិ ការចេតច ចិបាកំ ចិនេវនេវតិ, ចិបាកោ តទារម្មណកាចក្ខតោតិ អត្ថោ។ ចិញ្ញាណញ្ចាយតនតេចវញ្ញាភាវញ្ញាយតនចិបាកានំ ចិយ ត កាយាចចទចិបាកានំ តិយោគតោ ចចត្តិតំ ព្ទចន្ទា ពយុំ អារម្មណត្តិ តំ លព្ភយាតយ្បិ ត ចុត្តំ។ តទារម្មណេត បត កុវលារម្មណកាចេត វយាតលក្ខណតាយ ពយ្ទារម្មណា បដិវត្តិអានយោបិ ធម្មិតាយេចាតិ ធដ្ឋព្វោ។ បដិលេខយតោ ចា ឲកត្តទិកចេវត ចាតិ ចឆេត្តត អតុលេខយតោ វយាបជ្ជេត យេកុឃ្យេត អាវត្ថុវយាបត្តិយា អារម្មណកាចេចា ធម្មិតាតិ ធដ្ឋព្វោ។ យថា បត បដិលេខយតោ ឲកត្តទិកចេវត ច វយាបជ្ជត្តស្ស អតាវត្ថាបិ វយាបត្តិ អារម្មណំ ហោតិ, ឲចំ អតុលេខយតោ វយាបជ្ជត្តស្សបិ កចេឃ្យាតិ។ “ទេចតាបទិយតាណស្សាតិអាទីតិ បទេតា អាចជ្ជតាយ យោគេតព្វាតិ”តិ ចត្វា “យា ឲទេតវំ អាចជ្ជតា, តស្សា”តិ អត្ថោ ចុទេត្វា, ឲចំ វតិ “ព្ទគ្គិចិឆតាណស្សា”តិបិ ចត្វត្វា វិយា។ យស្មា បត កុវលា ពត្ថា អព្យាកតស្ស ព្ទគ្គិចិឆតាណស្ស អារម្មណំ ត ហោត្តីតិ តំ ត ចុត្តំ, ទេចតាបទិយតាណាទីតត្ថា ហោត្តីតិ តាតិ ចុត្តាតិ, តស្មា កិរិយានំ ទេចតាបទិយតាណាទីតំ យាយ កាយធិ អាចជ្ជតាយ ច កុវលារម្មណាយ កុវលា ពត្ថា អារម្មណបច្ចយេត បច្ចយោតិ ឲចយេត្វា ធដ្ឋព្វោ។

៣០៧-៣០៨។ ចិប្បដិវារាទិចេវតចាតិ អាទិ-វទេត្ត អាទីតចធម្មេតត វកាចតោ ច អតិដ្ឋតាយត្ត វជ្ជព្វាតិ, អក្ខត្តិកេធា ចា។

៣១០។ ទូបិយតនំ ចក្ខុចិញ្ញាណស្សាតិអាទិតា ចិញ្ញាណកាយេហិ តិយតារម្មណេហិ អព្យាកតស្ស អព្យាកតានំ អារម្មណបច្ចយភាចំ តិធេស្សតិ។ វត្ថុស្ស ហិ ចត្វា អវក្កលោឃ្យត្វា ឲកស្មិំ វត្ថាទេត ឆយ្ទានំ ឲកទេធវេត តិធស្សតំ ពទោតីតិ។

៣១១-៣១៩។ ចតុក្ខយកំកុវលំ អារម្មណាធិបតិបច្ចយភាវេត ធម្មិតំ, បច្ចុប្បន្នំ បត កាយាចចទេយច។

៣១៧។ អបុត្តតោ ចិត្តវត្ថាតតោ ចុដ្ឋានំ កចក្ខេយច, តំ បត យ្ទុលិកត្វាកចក្ខវក្ខាតំ តទារម្មណំ បកតិកចក្ខុព្វា។ អតុលេខ្យំ វេក្ខាយ ផលវយាបត្តិយាតិ ឲត្ថ កាយធិ វេក្ខផលវយាបត្តិយា អចេជ្ជតព្វត្វា ចត្វត្វា តត្ថីតិ តេចវញ្ញាភាវញ្ញាយតនកុវលំ ផលវយាបត្តិយាតិ ព្ទយំ តិត្ថិវេវតំ ផលវយាបត្តិំ វុឌ្ឍិត្វា ធេស្សេត្វា អាហ “ផលវយាបត្តិយាតិ អតាកាយិផលវយាបត្តិយា”តិ។ កាយាចចទកិរិយា ទុចិឆស្សបិ ចុដ្ឋាតស្សាតិ ឲត្ថ កិរិយាតត្ថទំ តទារម្មណចុដ្ឋាតេត យំ ចត្វត្វា, តំ ចិត្តប្បាតកាលេ ចុត្តយេច។

តា វុកោបិ…បេ… ក្ខាធវត្តិត្តិ ព្ទធំ វោយតស្សវហកាតយតោចិញ្ញាណធាតុចេវត ចុត្តំ, វុបេក្ខាវហកាតា បត យថាចុត្តានំ ធវត្តំ ចិញ្ញាណធាតុំ ចោដ្ឋព្វតកិរិយស្ស យតោធាតុកិរិយស្ស ធាតិ ក្ខាធវត្តំ ហោតីតិ ធដ្ឋព្វំ។

៣១៩។ ធាតាទិបុញ្ញាកិរិយាយត្វា វត្ថុវយ្បត្តិយោ បដិចិដ្ឋិព្វាតិ វយ្ហត្តេ្វា។ ត បទេតំ ឲកទេត្តត ពទេហតព្វត្តិ “ពាលចទេចតាតាច លព្ភតិ, ត

ទុព្ពលិ”តិ វុត្តំ វុត្តន្តិ ន គហេតព្ពំ, កស្មា ច ន គហេតព្ពន្តិ អធិប្បាយោ។ កិំ ការណន្តិ? ពលវតោ ទុព្ពលស្ស ច កតោកាសស្ស អន្តរាយំ បដិពាហិត្វា វិបច្ចតោ “យំកិញ្ចិ យទិ វិបាកំ ជនេតិ, ឧបនិស្សយោ ន ហោតី”តិ ន វត្តព្ពត្តា ចាតិ ទស្សេន្តោ “កតោកាសញ្ហី”តិអាទិមាហ។ វិបាកត្តិកេ បន បញ្ហាវារបច្ចនីយេ “វិបាកធម្មធម្មោ វិបាកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណបច្ចយេន បច្ចយោ, ឧបនិស្សយបច្ចយេន បច្ចយោ, កម្មបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា. ១.៣.៨៣) កម្មបច្ចយស្ស វិសុំ ឧទ្ធដត្តា, វេទនាត្តិកេ ច បញ្ហាវារបច្ចនីយេ “នហេតុបច្ចយា នអារម្មណបច្ចយា នោបនិស្សយេ អដ្ឋា”តិ (បដ្ឋា. ១.២.៦០) វុត្តត្តា “វិបាកជនកម្បិ កិញ្ចិ កម្មំ ឧបនិស្សយបច្ចយោ ន ហោតី”តិ សក្កា វត្តុំ។

តស្មិំ ច វិរុទ្ធោតិ តំនិមិត្តំ វិរុទ្ធោ, វិរុទ្ធន្តិ ច បរិទេវា ឈាយន្តិ បរស្ស បច្ចត្ថាយតំ។ រាគោ រជ្ជនវសេន បវត្តោ កាមរាគាទយោ, “ឥតិ មេ ចក្ខុ សិយា អនាគតមទ្ធានំ, ឥតិ រូប”ន្តិ អប្បដិលទ្ធស្ស បដិលាភាយ ចិត្តបណិទហនតណ្ហា បវត្តតាតិ អយមេតេសំ វិសេសោ។

តេសុអញ្ញតរស្មិន្តិ តេសុ យំកិញ្ចិ បុគ្គំ ហនិតេតា អញ្ញតរម្បិ បាណំ ហនតីតិ អត្ថោ។

បុគប្បតំ អាណាបនចេតនា ចាតិ មាតុឃាតកម្មេន សទិសតាយ បុគ្គំ បចត្តាយបិ អាណត្តចេតនាយ មាតុឃាតកម្មតាយំ អានេវាបត្វា ចេតត្តិ។ ឯវ នយោ ឥតិហិ បហារេហីតិ ឯត្ថាបិ។

យទេវ ហិ…បេ… ឧប្បាទេតិ នាមាតិ វាកំ ឧបនិស្សាយ ជាតំ ទេតីតិ វាកំ ឧបនិស្សាយ ជាតចេតនេ សទ្ធិំ ឧប្បាទេតីតិ អយមេត្ថ ចុទេត្វា ហោតីតិ ឥមិនា អធិប្បាយេន ចេតតិ។ យថា វាកំ ឧបនិស្សាយ ជាតំ ទេតីតិឯវមាទិ ហោតិ, ឯវំ វាកាទយោ សទ្ធាទីនំ ឧបនិស្សយបច្ចយោតិ ឥទម្បិ ហោតីតិ ទស្សេតិ។ កាយិកំ សុខន្តិអាទីនំ ឯកតោ ទស្សេនេន វិសុំយេវ ន ឯតេសំ បច្ចយភាវោ, អថ ខោ ឯកតោបីតិ ទស្សិតំ ហោតីតិ ទដ្ឋព្ពំ។

៦៣៤. ឧបត្ថម្ភកត្តេន បច្ចយត្តាយេវាតិ ឯតេន ឥទំ ទស្សេតិ – ន បុរិមវារេសុ វិយ ឥមស្មិំ បច្ចយេន ឧប្បត្តិ វុច្ចតិ, អថ ខោ តស្ស តស្ស បច្ចយុប្បន្នស្ស តេសំ តេសំ ឧម្មានំ តំតំបច្ចយភាវោ, ន ច បច្ឆាជាតវិរហិតា ឧបត្ថម្ភកត្តេន បច្ចយា ន ហោន្តិ, តេនេវ បច្ឆាជាតបច្ចយោ ឥធ អនុវត្តិយតោ អាហតោតិ។

៦៣៥. ចេតនា ចត្តស្សបិ បច្ចយោតិ អត្ថតោ បតិដ្ឋាកតស្សបិ កម្មបច្ចយោតិ អធិប្បាយោ។

កស្មា បនេត្ថ បច្ចយធារេ ខិយ និស្សយអត្ថិអវិគតេហិ ទុព្ពលកទុកាចេតនា បញ្ហា ន ឧទ្ធដាតិ? អលព្ភមានត្តា។ តត្ថ ហិ បច្ចយុប្បន្នប្បធានត្តា ទេសនាយ កុសលោ ច អព្យាកតោ ច ធម្មា ឯកតោ ឧប្បជ្ជមានា កុសលាព្យាកតបច្ចយា លព្ភន្តីតិ “កុសលញ្ច អព្យាកតញ្ច ធម្មំ បច្ចយា កុសលោ ច អព្យាកតោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តី”តិ (បដ្ឋា. ១.១.៦៣៤) វុត្តំ។ យតោ តតោ ចា ឧភយបច្ចយតោ

បច្ចយុប្បន្នស្ស ឧប្បត្តិមត្តេនេវ ហិ តត្ថ អធិប្បេតំ, ន សភាវស្ស សិទ្ធិំ បច្ចយការណាតិ។ ឯត្ថ បន បច្ចយប្បធានត្តា ទេសនាយ កុសលាព្យាកតា កុសលាព្យាកតានំ សិទ្ធិំ និស្សយាទិភាវា ន លព្ភន្តីតិ “កុសលោ ច អព្យាកតោ ច ធម្មា កុសលស្ស ច អព្យាកតស្ស ច ធម្មស្ស និស្សយបច្ចយេន បច្ចយោ”តិអាទិ ន វុត្តំ។

បញ្ហាវារវិភង្គវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

បញ្ហាវារស្ស ឃដនេ អនុលោមគណនា

៣២៩។ “ឯកំ បន បុរេជាតម្បិ លព្ភតី”តិ វុត្តំ, យទិ ឯកំ កស្មា “តថា”តិ វុត្តន្តិ? “តីណី”តិ គណនបត្តសាមញ្ញតោ។

៣៣០។ “អធិបតិបច្ចយេ ទ្វេបទា វីមំសំ សេសាធិបតិតោ វិសភាគា”តិ បុរិមបាឋោ និទស្សនវសេន ទដ្ឋព្វោ។ យស្មា បន ហេតុបច្ចយស្ស វិសភាគេន ឯកេន អារម្មណេន និទស្សនំ អកត្វា អនន្តរាទីហិ វទន្តោ សន្តោ វិសភាគេ ទស្សេតិ, តស្មា ឯកទ្វីមគ្គបច្ចយា ច វិសភាគា ទស្សេតព្វាតិ “អធិបតិទ្វីមគ្គបច្ចយេសុ ទ្វេបទា បញ្ញា សេសា ធម្មា វិសភាគា”តិ បឋន្តិ។ តថា ភាវាភាវតោ ហេតុបច្ចយភាវេន សហជាតាទិបច្ចយភាវតោ។ តត្ថ យថា អលោភាទយោ ហេតូ ហេតុបច្ចយភាវេន អធិបតិទ្វីមគ្គបច្ចយភាវា ន ហោន្តីតិ បញ្ញាវជ្ជានំ អធិបតិបច្ចយាទីហិ វិសភាគតា, ឯវំ កុសលាទិហេតូ ហេតុបច្ចយភាវេន វិបាកបច្ចយភាវាភាវតោ ហេតុវជ្ជានំ វិបាកានំ វិសភាគតាយ កថិតព្វាតិ? ន កថិតព្វំ, សភាវបច្ចយសហិតេ វិត្តេ នេតសិកានំ ហេតុបច្ចយភាវេន វិបាកបច្ចយត្តាភាវាភាវតោ។ យថា ហិ ហេតុសហជាតបច្ចយសហិតានំ អញ្ញមញ្ញបិ ហេតុវជ្ជសត្តានំ ហេតូនំ ហេតុបច្ចយភាវេន សហជាតបច្ចយត្តាភាវោ នត្ថីតិ ន ហេតុវជ្ជានំ សហជាតានំ ហេតុស្ស វិសភាគតា វុត្តា, ឯវមិធាបីតិ។ ឯស នយោ វិប្បយុត្តបច្ចយេបិ។ អបិច បច្ចយុប្បន្នស្សេវ បច្ចយា វុត្តាតិ បច្ចយុប្បន្នភេទេ តថា ភាវាភាវវសេន សភាគតាយ វុត្តាយ នានាក្ខណវសេន វិសភាគតា តស្សេវ ន វត្តព្វាតិ។

កុសលំ វីមំសាតិ ឯត្ថ “កុសលំ វីមំសាធិបតី”តិ ឯវំ វត្តព្វំ។ ន ហិ អនធិបតិភូតា វីមំសា អធិបតិបច្ចយោ ហោតីតិ។

៣៣១-៣៣២។ “សចេ បន វិប្បយុត្តបច្ចយោ បវិសតិ, ឯតទាតិ ទ្វេ លព្ភតី”តិ បុរិមបាឋោ, “កុសលោ ធម្មោ កុសលស្ស ច អព្យាកតស្ស ចា”តិ ឯតំ បន ន លព្ភតីតិ “កុសលោ អព្យាកតស្ស, អព្យាកតោ អព្យាកតស្សាតិ ទ្វេ លព្ភតី”តិ បឋន្តិ។ សភាវតោ គណនេនស្សាតិ យេសុ បវិដ្ឋេសុ សភាវតោ គណនា ហោតិ, តេសុបិ អត្ថោ។ តីណិ ទ្វេ ឯកន្តិ ឯវំ សភាវតោ គណនេនសុ ចា អញ្ញមញ្ញាទីសុ បវិដ្ឋេសុ តេសំ ធម្មេន វិគតោ សភាវ យថាលទ្ធា ឯកន្តិ គណនំ លព្ភតីតិ អត្ថោ។

អវិបាកានីតិ អភាយដ្ឋវិបាកានីតិ អត្ថោ, ន វិបាកហេតុរហិតានីតិ។

តត្ថ សន្តេបិ សហជាតចិបិកា ឆេចាតិ តត្ថ យេ សហជាតា បច្ចយុប្បន្នា ចុត្តា, តេ សន្តេបិ ចិបិកា ឆេច ចិបិកសហជាតទ្ទុបិ ចាតិ អត្ថោ៍ ឋំសមុដ្ឋានទ្ទុបិ ចាតិ ឲត្ថ បដិសន្ធិយំ កដត្តាទ្ទុបម្បិ ឋំសមុដ្ឋានក្កុហលេតេច សង្គហ្យតីតិ ចេឌិតព្ពំ៍ "ឋំសមុដ្ឋានទ្ទុបកដត្តាទ្ទុបិ ច លព្ភតី"តិបិ បធត្តិ៍ ចត្ថេត្ថ ចិបិកចិត្តសមុដ្ឋានទ្ទុបយេចាតិ ឲត្ថាបិ ឲសេច តយេ៍ "កដត្តាទ្ទុបញ្ចា"តិបិ បត បធត្តិ៍

ឲចម្បីតិ "ឲតេសុ បត ឈដតេសុ សព្ពបធយាតី"តិអាឌិតា ចុត្តតយេតបិ៍ ឈដតេសុ បត យេ យេ បច្ចយា ម្ទុលការេចត ជិតេ, ឋំបច្ចយឆម្មាតំ តិទចសេសង្ខាតង្ខាតតទង្ខាតតយលិកក្កយេត ឈដតា ចុច្ចតិ, តិទចសេសលិកេ ច បច្ចយុប្បន្នាតំ តិទចសេសលិកក្កយេត៍ តឆា ង្ខាតលិកាឌីស្វតិ អយំ កយេ ចេឌិតព្ពោ៍

ហេតុម្ទុលកំ តិដ្ឋិតំ៍

៣៣៥៍ ចត្ថចសេត សតិស្សយំ ចក្ខុតីតិ ត ព្ពុគំ លព្ភយាតស្សបិ ចត្ថស្ស ចសេត ឈដតត្តិ អធិប្បាយេតាហ "អារម្មណចសេតេច ចា"តិ៍

៣៣៦៍ សហជាតេត បត សទ្ធិំ អារម្មណាធិបតិ, អារម្មណាធិបតិតា ច សទ្ធិំ សហជាតំ ត លព្ភតីតិ ព្ពុគំ យឆា សហជាតបុរេជាតា ឲកោ តិស្សយបច្ចយា អត្ថិបច្ចយា ច ហោត្តិ, ឲចំ សហជាតារម្មណាធិបតីតំ ឲកស្ស អធិបតិបច្ចយកាចស្ស អភាចតោ ចុត្តំ៍ តិស្សយការេចា ហិ អត្ថិអចិកតការេចា ច សហជាតបុរេជាតតិស្សយាឌីតំ សយាតោ, ត បតេចំ សហជាតារម្មណាធិបតិការេចា សយាតោ៍ សហជាតោ ហិ អារម្មណកាចំ អតុបកត្តា អត្តតា សហ បចត្តតចសេត អធិបតិ ហោតិ, ព្ពតរោ អារម្មណំ ហុត្វា អត្តតិ តិត្តតាករលោត៍ សហជាតោ ច ចិឌ្ឍយាតការេចតេច ង្ខុបការកោ, ព្ពតរោ អតីតាតាកតោបិ អារម្មណការេចតេច, តស្មា សហជាតារម្មណបច្ចយា ចិយ កិត្តសកាចា សហជាតារម្មណាធិបតិតោតិ ត តេ ឲកតោ ឲច អធិបតិបច្ចយកាចំ កដត្តិ, តេតេច បញ្ញាចារចិកដ្ឋេ ច "កុសលេ ច អញ្ញាកតោ ច ឆម្មា កុសលស្ស ឆម្មស្ស អធិបតិបច្ចយេត បច្ចយា"តិអាឌិ ត ចុត្តត្តិ៍

៣៣៧-៣៣៨៍ សាហារកឈដតាតំ បុរេតា ជីទិយចិត្តជិយំសាតំ សាឆារណចសេត អភាហារកាយក្កកាតិ ទិ៍សត្រ្តិយឈដតាតិ ចត្តព្ពាតិ សិយំុ "អធិបតិសហជាតតិស្សទិ៍យត្រ្តិយអត្ថិអចិកតត្តិ សត្ត៍ អធិបតិសហជាតអញ្ញាមញ្ញាតិស្សទិ៍យត្រ្តិយសម្បយុត្តអត្ថិអចិកតត្តិ តីណិ៍ អធិបតិសហជាតតិស្សទិ៍យត្រ្តិយចិប្បយុត្តអត្ថិអចិកតត្តិ តីណិ៍ អធិបតិសហជាតតិស្សយចិបាទិ៍កត្រ្តិយអត្ថិអចិកតត្តិ ឲកំ៍ អធិបតិសហជាតអញ្ញាមញ្ញាតិស្សយចិបាទិ៍កត្រ្តិយសម្បយុត្តអចិកតត្តិ ឲកំ៍ អធិបតិសហជាតតិស្សយចិបាទិ៍កត្រ្តិយចិប្បយុត្តអត្ថិអចិកតត្តិ ឲក"ត្តិ៍ កស្មា តាតិ ត ចុត្តាតីតិ? ព្ពត្រ្តិយក្ខតស្ស អធិបតិស្ស អាហារយក្កហិ អញ្ញាស្ស អភាចា៍ ចិត្តាធិបតិ ហិ អាហារោ, ជីទិយជិយំសា ច យក្កា ហោតិ, ត ច អញ្ញោ ព្ពត្រ្តិយក្ខោ អធិបតិ អត្ថិ, យស្ស ចសេត អភាហារកាយក្កកាតិ ទិ៍សត្រ្តិយឈដតាតិ ចត្តព្ពាតិ សិយំុ, តស្មា តាតិ អចត្វា ចិត្តាធិបតិអាឌីតំ ឲកត្តេត អាហារយក្កកាចឥស្សតត្ថិ សាហារកសយក្កកាតេច ចុត្តាតិ៍ តេសុ ច សយក្កកោសុ ឆេ្វ បច្ចយឆម្មា លព្ភត្តិ, សាហារកោសុ ឲកោតយេចាតិ សយក្កកាតិ បុរេព្ពា ចត្តព្ពាតិ សិយំុ៍ ទិ៍សត្រ្តិយកាតិ បត យេហិ អាហារយក្កហិ កិត្តិតព្ពាតិ , តេសំ កយចសេត បច្ឆា ចុត្តាតិ៍ អដ្ឋកថាយំ បត សតិសត្តាតិ សយក្កតេត្តត សយាតត្តា, អតត្តទ្ទុបត្តាតិ ចា អត្ថោ៍

៣៨៩-៣៩០។ កុសលាព្យាកតោ អព្យាកតស្សាតិ ចត្តារីតិ អព្យាកតសហិតស្ស កុសលស្ស បច្ចយភាវទស្សនវសេន កុសលមូលកេស្វេវ ទុមូលកេបិ អាហរិត្វា វុត្តំ។ អព្យាកតេន វត្ថុរូបម្បីតិ បាឋេ “កដត្តារូបម្បី”តិ ឥទំ វត្តព្វំ។ “ទុតិយឈានេ អព្យាកតវិស្សជ្ជនេ រូបស្ស វត្ថុយេវ លព្ភតី”តិ បុរិមបាឋោ, កដត្តារូបម្បិ បន លព្ភតីតិ “វត្ថុញ្ច កដត្តារូបញ្ច លព្ភតី”តិ បឋន្តិ។ “វត្ថុញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានរូបមេវា”តិ វុត្តំ, “ចិត្តសមុដ្ឋានរូបំ បដិសន្ធិក្ខណេ កដត្តារូបញ្ចា”តិ បន វត្តព្វំ។ សវិបាកេសុ បនេត្ថ វិបាកា ចេវ វិបាកចិត្តសមុដ្ឋានរូបញ្ចាតិ ឥទំ វត្ថុញ្ច វិបាកចិត្តសមុដ្ឋានមេវាតិ បាឋោ ច កដត្តារូបម្បិ វិបាកចិត្តសមុដ្ឋានគ្គហណេន គហិតន្តិ ទដ្ឋព្វំ។ “កដត្តារូបញ្ចា”តិបិ បន បឋន្តិ។ ឥទំ បន សហជាតអញ្ញមញ្ញនិស្សយវិបាកសម្បយុត្តវិប្បយុត្តអត្ថិអវិគតមូលកេសុ ឈានេសុ ហេតុកម្មសាធារណេហិ ឈានានិ ន យោជិតានិ, យថាវុត្តេសុ អត្ថិអវិគតមូលកេសុ អាហារេន, និស្សយវិប្បយុត្តអត្ថិអវិគតមូលកេសុ អធិបតិន្ទ្រិយេហិ ច។ កស្មាតិ? តេសុ ហិ យោជិយមានេសុ តំតំចិត្តុប្បាទេកទេសភូតា ហេតុអាទយោ អរូបធម្មាវ បច្ចយភាវេន លព្ភន្តិ។ តេន តេហិ ឈានានិ ហេតុមូលកាទីសុ វុត្តសទិសានេវ រូបមិស្សកត្តាភាវេន សុវិញ្ញេយ្យានីតិ ន វុត្តានិ។ អត្ថិអវិគតេហិ បន យោជិយមានា អាហារា និស្សយាទីហិ អធិបតិន្ទ្រិយានិ ច រូបមិស្សកានិ ហោន្តីតិ អធិបតាហារិន្ទ្រិយមូលកេសុ វុត្តសទិសានិបិ ឈានានិ អត្ថិអវិគតមូលកេសុ និស្សយាទិមូលកេសុ ច អាហារេន អធិបតិន្ទ្រិយេហិ ច សុបាកដភាវត្ថំ យោជិតានីតិ ទដ្ឋព្វានីតិ។

៣៩១-៣៩៣។ និស្សយមូលកេ “ឯកំ តីណីតិ កុសលាទីនិ ចិត្តសមុដ្ឋានស្សា”តិ បុរិមបាឋោ, ចក្ខាទីនិ បន ចក្ខុវិញ្ញាណាទីនំ លព្ភន្តីតិ “អព្យាកតស្ស ចក្ខាយតនាទីនិ ចា”តិ បឋន្តិ។

៣៩៤។ ឧបនិស្សយមូលកេ បកតូបនិស្សយវសេន វុត្តេសុ ទ្វីសុ បនេត្ថ “លោកិយកុសលាកុសលចេតនា បច្ចយភាវេន គហេតព្ពា”តិ វុត្តំ, លោកុត្តរាបិ បន គហេតព្ពាវ។

៣៩៦-៣៩៩។ កម្មមូលកេ បដិសន្ធិយំ វត្ថុបីតិ ឥទំ ន បវត្តេ វិយ ឧត្តរេ យេវ បច្ចុប្បន្នភាវេន គហេតព្វាតិ អធិប្បាយោ។ វិបាកាវិបាកសាធារណវសេន វុត្តេសុ វត្ថុសុ បនេត្ថ “អរូបេន សទ្ធឹ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបំ លព្ភតី”តិ វុត្តំ, កដត្តារូបម្បិ បន លព្ភតេវ។ ឯវម្បិ បន កម្មមូលកេ “កម្មបច្ចយា អារម្មណេ ទ្វេ”តិ, អារម្មណមូលកេ ច “អារម្មណបច្ចយា កម្មេ ទ្វេ”តិ កស្មា ន វុត្តំ, ននុ កុសលាកុសលចេតនា កម្មារម្មណានំ បដិសន្ធិយាទីនំ កម្មបច្ចយោ អារម្មណបច្ចយោ ច ហោតិ។ យថា ច អារម្មណភូតំ វត្ថុ អារម្មណនិស្សយបច្ចយេន វុច្ចតិ, ឯវំ កម្មម្បិ អារម្មណបច្ចយេន វត្តព្វន្តិ? ន, ទ្វិន្នំ បច្ចយានំ អញ្ញមញ្ញបដិក្ខេបតោ។ បច្ចុប្បន្នញ្ហិ វត្ថុ និស្សយភាវំ អបរិច្ចជិត្វា តេនេវាការេន តន្និស្សិតេន អាលម្ពិយមានំ និស្សយភាវេន ច និស្សយបច្ចយោតិ យុត្តំ វត្តុំ។ កម្មំ បន តស្មិំ កតេ បវត្តមានានំ កតូបចិតភាវេន កម្មបច្ចយោ ហោតិ, នារម្មណាការេន, វិសយមត្តតាវសេន ច អារម្មណបច្ចយោ ហោតិ, ន សន្តានវិសេសំ កត្វា ផលុប្បាទនសមត្ថតាយ កម្មបច្ចយាការេន, តស្មា កម្មបច្ចយភាវោ អារម្មណបច្ចយភាវំ បដិក្ខិបតិ, អារម្មណបច្ចយភាវោ ច កម្មបច្ចយភាវន្តិ “កម្មបច្ចយោ ហុត្វា អារម្មណបច្ចយោ ហោតី”តិ, “អារម្មណបច្ចយោ ហុត្វា កម្មបច្ចយោ ហោតី”តិ ច ន សក្កា វត្តុន្តិ ន វុត្តំ។ ឯស ច សភាវោ វត្ថុយាទានគ្គា អារម្មណបុរេជាតានំ វត្ថុចក្ខាទីនំ, យំ អារម្មណបច្ចយេន

សហ និស្សយាធិបច្ចយា ហោន្តីតិ វត្តព្ពតា, អតីតស្ស ច ពលស្ស អយំ សការោ, យំ អារម្មណបច្ចយការេន សហ ពលបច្ចយា ហោតីតិ នវត្តព្ពតា។ យថា សហជាតបុរេជាតនិស្សយានំ សហ និស្សយបច្ចយការេន វត្តព្ពតា សការោ, សហជាតារម្មណាធិបតីនញ្ច សហ អធិបតិបច្ចយការេន នវត្តព្ពតា, ឯវមិធាបីតិ។

៤៤៥-៤៥៦។ និរាធិបតិចិត្តាណាហារចេតនាតិ អនាលម្ពាធិបតិការស្ស ចិត្តាណាហារស្ស ចេតនាតិ អធិប្បាយោ។ ឯត្ថ បរិហាយតីតិ អញ្ញមញ្ញម្បិ លកន្តស្ស ឯតស្ស ចេតន សព្ពស្ស ពលត្តានុបស្ស បរិហានំ ទស្សេតិ។

៤៥៤-៤៥៥។ "តតិយេ អនុបិន្ទ្រិយានិ នុបេន"ន្តិ វុត្តំ, ចក្ខាទីនិ ច បន ចក្ខុវិញ្ញាណាទីនំ លព្ភន្តិ។ តទា ជីវិតចេតន យក្ខសយសុត្តានិ លាតិ ឯត្ថ យទិបិ ជីវិតា លព្ភតិ, ជីវិតស្ស បន ចេតន តំសយាតពតិកា ជីវិតាបិ ពហិតាតិ "ជីវិតចេតនា"តិ វុត្តំ។

៤៦១-៤៦៤។ វិប្បយុត្តមូលកេ "ទសមេ ពុសលាទយោ វិត្តសមុដ្ឋានាន"ន្តិ វុត្តំ, បដិសន្ធិយំ បន "លន្ធា ពដត្តានុបានំ វត្ថុ ច លន្ធាន"ន្តិ ពួទម្បិ លព្ភតិ។ "ឯពាទសមេ បដិសន្ធិយំ វត្ថុ លន្ធាន"ន្តិ វុត្តំ, តំ វិបាកបច្ចយស្ស អគ្គហិតត្តា យស្ស វត្ថុស្ស ចេតន ឃដនំ ពតំ, តស្ស ទស្សនចេតន វុត្តំ។ "លន្ធា ច វត្ថុស្សា"តិ ពួទម្បិ បន លព្ភតេវ។ "ទ្វាទសមេ បដិសន្ធិយំ លន្ធា ពដត្តានុបាន"ន្តិ បុព្ពបាឋោ, វិត្តសមុដ្ឋានានិ បន ន ចេដ្ឋព្ពានីតិ "ទ្វាទសមេ លន្ធា បវត្តេ វិត្តសមុដ្ឋានរូបានំ បដិសន្ធិយំ ពដត្តានុបានញ្ចា"តិ បឋន្តិ។

៤៦៥-៤៦៦។ អត្ថិបច្ចយមូលកេ បឋមឃដនេ "អនុបចត្តារម្មណមហាភូតិន្ទ្រិយាហារានំ ចេតន សហជាតបុរេជាតបច្ឆាជាតបច្ចយា លព្ភន្តី"តិ វុត្តំ, "អាហារិន្ទ្រិយបច្ចយា ចា"តិបិ បន វត្តព្ពំ។ ន ហិ ពួន្ទ្រិយាហារានំ ចេតន សហជាតាទយោ លព្ភន្តីតិ។ "ទុតិយេ បច្ឆាជាតពពឡីការាហារា ន លព្ភន្តី"តិ វុត្តំ, សព្ពានិបិ បន អលព្ភមានានិ ទស្សេតុំ "បច្ឆាជាតពពឡីការាហាររូបជីវិតិន្ទ្រិយរូបាទិអារម្មណានិ ច ន លព្ភន្តី"តិ បឋន្តិ, ឯវំ សន្តេបិ ពួន្ទ្រិយានំ ចេតន វុត្តំ។ សត្តមេ តទោ រូបជីវិតិន្ទ្រិយមត្តំ បរិហាយតីតិ ឯវមេវ ចិសេសោ វត្តព្ពោ។ តទោ ឯពាទសមេតិ ឯត្ថ តទោតិ នវមេតាតិ អត្ថោ។ តេរសមេ វត្ថារម្មណាតិ ឯត្ថ វត្ថុគ្គហណេន ចក្ខាទិវត្ថូនិបិ ពហិតានិ, តថា ចុទ្ទសមេ វត្ថុមេវាតិ ឯត្ថាបិ។ "សត្តរសមេ បន តទេវ អារម្មណាធិបតិការេន, អដ្ឋារសមេបិ តទេវ អារម្មណូបនិស្សយចេតនា"តិ បុរិមបាឋោ, "អារម្មណូបនិស្សយចេតនា"តិ អយំ បន សត្តរសមេតោ ចិសេសោ ន ហោតិ, វត្ថារម្មណានំ បន សត្តរសមេ អដ្ឋារសមេ ច វត្ថុស្សេវ បច្ចយការោ ចិសេសោតិ "សត្តរសមេ បន អារម្មណាធិបតិការេន ចក្ខាទីនិ ច, អដ្ឋារសមេ វត្ថុស្សេវ អារម្មណូបនិស្សយចេតនា"តិ បឋន្តិ។

៤៦៨។ សហជាតានិ ចិយ សហជាតេន ពោនចិ ឯពេន បច្ចយេន អនិយមិតត្តា តានិ បកិណ្ណកានីតិ វុត្តានីតិ ឯត្ថ បុរេជាតបច្ឆាជាតាហារិន្ទ្រិយានិ សហជាតេន អញ្ញមញ្ញញ្ច អសាធារណចេតន ចិប្បកិណ្ណានិ វុត្តានិ។ អារម្មណមូលកេ អនន្តរសមនន្តរបុរេជាតាតិ ឯត្ថ វូបនិស្សយោបិ បឋិតព្ពោ។

យេសុ បាកដា ហុត្វា បញ្ញាយន្តិ, តានិ ទស្សេតុំ “ហេតុមូលកាទីន”ន្តិអាទិមាហ. អលោភាទិតំតំនាមវសេន បន ហេតុអារម្មណាធិបតិអាហារិន្ទ្រិយឈានមគ្គបច្ចយធម្មា ឯវំ បាកដា ហុត្វា ន បញ្ញាយេយ្យុន្តិ តេ បរិច្ឆេទវសេន ទស្សេន្តោ “ទ្វាទសេវ ហិ ហេតូ”តិអាទិមាហ. តេន “ឯត្តកាយេវ បច្ចយធម្មា”តិ និច្ឆយំ កត្វា បាកដោ ហុត្វា អបញ្ញាយមានេនាបិ តេស្វេវ មគ្គិតព្ពោតិ ទស្សេតិ. តត្ថ ច អារម្មណាតិ ឯតេន អារម្មណាធិបតិ រូបាទិអារម្មណភាវេន សង្គហិតោតិ តំ អគ្គហេត្វា “ចត្តារោ អធិបតយោ”តិ វុត្តំ. ឯកន្តេន កុសលវិបាកាតិ ឥទំ ឥន្ទ្រិយេសុ អញ្ញិន្ទ្រិយវសេន លព្ភតិ. ឯកន្តេន អកុសលវិបាកាតិ ឥទំ បន ន សក្កា លទ្ធុំ. ឈានង្គេសុបិ ហិ ទុក្ខំ អកុសលមេវេ វិបាកស្ស អឈានង្គត្តា. ចិត្តដ្ឋិតិបិ អកុសលវិបាកកិរិយា ហោតីតិ. អកុសលស្ស វិបាកា អកុសលវិបាកាតិ ឯវំ បន អត្ថេ គយ្ហមានេ ឥន្ទ្រិយេសុ ទុក្ខិន្ទ្រិយវសេន លព្ភេយ្យ, កុសលវិបាកាកុសលវិបាកវិសេសេន បន បច្ចយយោជនា នត្ថីតិ អយមេត្ថ អធិប្បេតោតិ សក្កា វត្តុំ.

បញ្ហាវារស្ស ឃដនេ អនុលោមគណនា និដ្ឋិតា.

បច្ចនីយុទ្ធារវណ្ណនា

៣២៤. ឯកេន លក្ខណេនាតិ “កុសលោ ធម្មោ កុសលស្ស ធម្មស្ស នហេតុបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ ហេតុបច្ចយតោ អញ្ញេន បច្ចយេន បច្ចយោតិ អត្ថោ. ហេតុបច្ចយតោ ច អញ្ញេ បច្ចយា អគ្គហិតគ្គហណេន អដ្ឋ ហោន្តិ, តេសុ កុសលោ កុសលស្ស តីហិ បច្ចយេហិ បច្ចយោ, អកុសលស្ស ទ្វីហិ, ឯវំ តស្មិំ តស្មិំ បច្ចយេ បច្ចនីយតោ ឋិតេ តតោ អញ្ញេ បច្ចយា ឥមេស្វេវ អារម្មណាទីសុ អដ្ឋសុ បច្ចយេសុ យថាយោគំ យោជេតព្វាតិ ឥទមេត្ថ លក្ខណំ វេទិតព្វំ. ឯតេសុ ច អដ្ឋសុ បច្ចយេសុ បុរិមបុរិមេហិ អសង្គហិតេ សង្គហេត្វា បច្ឆិមបច្ឆិមា វុត្តាតិ អារម្មណតោ អញ្ញេសំ ទ្វិន្នំ វសេន ឧបនិស្សយោ, វត្ថុបុរេជាតស្ស វសេន បុរេជាតំ, សហជាតតោ ឧបនិស្សយតោ ច, អញ្ញិស្សា ចេតនាយ វសេន កម្មំ, សហជាតតោ អញ្ញស្ស កពឡីការាហារស្ស វសេន អាហារោ, សហជាតតោ បុរេជាតតោ ច អញ្ញស្ស រូបជីវិតិន្ទ្រិយស្ស វសេន ឥន្ទ្រិយំ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្វំ. ឯវញ្ច កត្វា “កុសលោ ធម្មោ កុសលស្ស ធម្មស្ស អារម្មណបច្ចយេន បច្ចយោ, សហជាតូបនិស្សយបច្ចយេន បច្ចយោ”តិអាទិ (បដ្ឋា. ១.១.៣០៣, ៣១៨, ៣២៦) វុត្តំ, តទញ្ញាភាវា ន វុត្តំ “កម្មាហារិន្ទ្រិយបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ, តស្មា “អារម្មណាធិបតិ អារម្មណបច្ចយេ សង្គហំ គច្ឆតី”តិ ឯវំ វត្តព្វំ. យំ បន បរិវត្តិកេ បញ្ហាវារបច្ចនីយេ “អព្យាកតោ ធម្មោ អព្យាកតស្ស ធម្មស្ស សហជាតូបនិស្សយបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា. ២.១២.៩៩, ៤៣) ឯត្ថ អារម្មណស្ស អវចនំ, តំ បុរិមេហិ អសង្គហិតវសេន វុត្តានំ សង្គហិតវិវជ្ជនាភាវតោ ឧបនិស្សយតោ អញ្ញារម្មណាភាវតោ ច, ន បន អារម្មណូបនិស្សយស្ស អារម្មណេ អសង្គហិតត្តា.

អត្ថិអវិគតបច្ចយា យទិបិ សហជាតបុរេជាតបច្ឆាជាតាហារិន្ទ្រិយានំ វសេន បញ្ចវិធាវ, សហជាតបុរេជាតានំ បន បច្ឆាជាតាហារានំ បច្ឆាជាតិន្ទ្រិយានញ្ច សហាបិ អត្ថិអវិគតបច្ចយភាវោ ហោតិ, ន តិណ្ណំ វិប្បយុត្តតា វិយ វិសុំ យេវាតិ “អត្ថិអវិគតេសុ ច ឯកេកស្ស វសេន ទ្វីហិ តេហិ ឋិតា”តិ អត្ថិអវិគតបច្ចយលក្ខណេសុ ឯកេកំ សង្គហេត្វា វុត្តំ.

“រូបិន្ទ្រិយបច្ចយោ បន អជ្ឈត្តពហិទ្ធាភេទតោ ទុវិធោ”តិ វុត្តំ, តំ “អជ្ឈត្តិកពាហិរភេទតោ”តិ ឯវំ វត្តព្វំ។

ចតុវីសតិយាបីតិ ន សោឡសន្នំយេវ, នាបិ អដ្ឋន្នំយេវ, អថ ខោ ចតុវីសតិយាបីតិ អត្ថោ។ អារម្មណភូតានំ អធិបតិឧបនិស្សយបច្ចយានំ ឧបនិស្សយេ និស្សយបុរេជាតវិប្បយុត្តអត្ថិអវិគតានញ្ច បុរេជាតេ សង្គហោ អត្ថីតិ អារម្មណបច្ចយំ អារម្មណបច្ចយភាវេនេវ ឋបេត្វា តទេកទេសស្ស តេសញ្ច ឧបនិស្សយាទីសុ សង្គហំ វត្តុកាមោ “អារម្មណបច្ចយេ អារម្មណបច្ចយោវ សង្គហំ គច្ឆតិ, ន សេសា តេវីសតី”តិ អាហ។ ចតុត្ថេ បុរេជាតបច្ចយេតិ ឯត្ថ យថា “ឧបនិស្សយបច្ចយេ អធិបតិភូតោ អារម្មណបច្ចយោ”តិ វុត្តំ, ឯវំ “បុរេជាតភូតោ អារម្មណបច្ចយោ”តិបិ វត្តព្វំ, តំ បន តត្ថ វុត្តនយេន គហេតុំ សក្កាតិ កត្វា ន វុត្តំ សិយា។ អថ បន “អារម្មណតោ អញ្ញោ បុរេជាតគ្គហណេន គហិត”ន្តិ ន វុត្តំ, ឯវំ សតិ ឧបនិស្សយគ្គហណេនបិ អារម្មណតោ អញ្ញស្ស គហិតតាយ ភវិតព្វន្តិ “អធិបតិភូតោ អារម្មណបច្ចយោ ឧបនិស្សយេ សង្គហំ គច្ឆតី”តិ ន វត្តព្វំ សិយាតិ។

យេសុ បញ្ហេសុ...បេ... ឯកោវ បច្ចយោ អាគតោតិ ឯត្ថ អាគតោវាតិ ឯវំ ឯវសទ្ទោ អានេត្វា យោជេតព្វោ។ តេន ទ្វាទសបច្ចយេសុ បញ្ហេសុ សហជាតបុរេជាតេសុ ឯកេកោ បច្ចយោ ន អនាគតោ ហោតិ, អថ ខោ អាគតោវាតិ តេសុ អញ្ញតរបដិក្ខេប តេបិ បញ្ហា បរិហាយន្តីតិ ទស្សិតំ ហោតីតិ។ យស្មិំ បន បញ្ហេតិ ទុតិយឆដ្ឋបញ្ហេសុ ឯកេកវសេន គហេត្វា ឯកវចនេន និទ្ទិសីយតិ។ ឯវន្តិ អារម្មណូបនិស្សយវសេនាតិ អត្ថោ។ តេន ទ្វាទសបច្ចយេ និវត្តេតិ។ តេសុបិ ហិ ទ្វេ បច្ចយា អាគតា, ន បន អារម្មណូបនិស្សយវសេនាតិ។ អវសេសានំ វសេនាតិ អវសេសានំ លព្ភមានានំ វសេនាតិ ទដ្ឋព្វំ។ ន ហិ តេរសបច្ចយេសុ បច្ឆាជាតេបិ បដិក្ខិត្តេ អាហារិន្ទ្រិយានំ វសេន តេ បញ្ហា លព្ភន្តិ, អថ ខោ សហជាតស្សេវ វសេនាតិ។ ទ្វេយេវ ចេត្ថ លព្ភន្តិ អដ្ឋន្នំ បច្ចយានំ សព្វបច្ចយសង្គាហកត្តំ, ឧក្កដ្ឋវសេន បញ្ហាបរិច្ឆេទោ, តេ តេ បច្ចយេ សង្គហេត្វា ទស្សិតបច្ចយបរិច្ឆេទោ, តស្មិំ តស្មិំ បច្ចយេ បដិក្ខិត្តេ តស្ស តស្ស បញ្ហស្ស បរិហានាបរិហានីតិ ឯវំ សព្វំ សន្ធាយ វុត្តន្តិ ទដ្ឋព្វំ។ តេនេវ “ឋបិតា លព្ភមានា”តិ វុត្តំ។

តត្រាតិ បញ្ចបរិហានីសុ។ តីហិ បច្ចយេហិ ឯកូនវីសតិ បច្ចយា ទស្សិតាតិ “នហេតុបច្ចយា”តិ ឯត្ថ លព្ភមានបច្ចយេ សន្ធាយ វុត្តំ។ អយំ បន បច្ចយុទ្ធារោ សព្វបច្ចយានំ សាធារណលព្ភមានវសេន វុត្តោ, ន “នហេតុបច្ចយា”តិ ឯត្ថេវ លព្ភមានបច្ចយទស្សនវសេន។ ឯវញ្ច កត្វា ហេតុទុកបញ្ហាវារបច្ចនីយេ “ហេតុធម្មោ ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណបច្ចយេន បច្ចយោ, សហជាតបច្ចយេន បច្ចយោ, ឧបនិស្សយបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា. ២.១.៣២) វុត្តំ, អញ្ញថា “នហេតុបច្ចយា”តិ ឯត្ថ លព្ភមានបច្ចយទស្សនេ “សហជាតបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ ន វត្តព្វំ សិយា, តស្មា ឥធាបិ សព្វលព្ភមានបច្ចយសង្គហវសេន បច្ចយុទ្ធារស្ស វុត្តត្តា តីហិ បច្ចយេហិ វីសតិ បច្ចយា ទស្សិតាតិ ទដ្ឋព្វា។ យំ វុត្តំ “តត្រាយំ វិត្ថារកថា”តិ, តត្រ បភេទេ វិត្ថារកថំ វត្វា បរិហានិយំ ទស្សេន្តោ “តស្មិំ បន បច្ចយេ...បេ... តេ បរតោ វក្ខាមា”តិ អាហ។

៣៦៥. តថា អកុសលាទីនម្បិ ចតូសុ បញ្ហេសុ តេហិ តេហិ បច្ចយេហិ តេ តេយេវ បញ្ហា ទស្សិតាតិ កុសលាទីនំ ទស្សិតេហិ អសទិសំ អកាតុំ សក្កាយ វុត្តន្តិ វេទិតព្វំ។ ន ហិ "អកុសលោ ធម្មោ កុសលស្ស ធម្មស្សា"តិ ឯត្ថ ទ្វីហិ បច្ចយេហិ តយោ បញ្ហា ទស្សិតា, អថ ខោ ទ្វេយេវ, អព្យាកតស្សាបិ អកុសលោ អារម្មណាធិបតិបច្ចយោ ន ហោតីតិ។

៣៦៦. សហជាតបច្ចយា បន ន ហោន្តិ វត្ថុមិស្សកត្តាតិ អសហជាតបច្ចយេន វត្ថុនា សហជាតបច្ចយការេន គហិតត្តា តេន សទ្ធិំ សហជាតបច្ចយា ន ហោន្តីតិ ទស្សេតិ, ន បន សុទ្ធានំ សហជាតបច្ចយការំ និវារេតិ។ វត្ថុនា បន សទ្ធិំ យេន និស្សយាទិនា បច្ចយា ហោន្តិ, តេយេវ និស្សយាទី វិសេសេតុំ សហជាតន្តិ វុត្តន្តិ ទស្សេន្តោ "តស្មា តេន"ន្តិអាទិមាហ។

ឥទម្បិ បន បច្ចនីយុទ្ធារេ អារម្មណូបនិស្សយកម្មអត្ថិបច្ចយេសុ ចតូសុ សព្ពបច្ចយេ សង្កលិត្វា កស្មា តេសំ វសេន បច្ចនីយុទ្ធារោ ន កតោតិ? មិស្សកាមិស្សកស្ស អត្ថិបច្ចយវិភាគស្ស ទុវិញ្ញេយ្យត្តា។ ន ហិ "អវិភាគេន អត្ថិបច្ចយេន បច្ចយោ"តិ វុត្តេ សក្កា វិញ្ញាតុំ "កិំ សុទ្ធេន សហជាតអត្ថិបច្ចយេន បុរេជាតបច្ឆាជាតាហារិន្ទ្រិយអត្ថិបច្ចយេន វា, អថ សហជាតបុរេជាតមិស្សកេន បច្ឆាជាតាហារមិស្សកេន បច្ឆាជាតិន្ទ្រិយមិស្សកេន វា"តិ។ អត្ថិបច្ចយវិសេសេសុ បន សហជាតាទីសុ សរូបតោ វុច្ចមានេសុ យត្ថ សុទ្ធានំ សហជាតាទីនំ បច្ចយភាវោ, តត្ថ "សហជាតបច្ចយេន បច្ចយោ"តិអាទិនា សុទ្ធានំ, យត្ថ ច មិស្សកានំ បច្ចយភាវោ, តត្ថ "សហជាតំ បុរេជាត"ន្តិអាទិនា មិស្សកានំ គហណតោ សុវិញ្ញេយ្យោ ហោតិ, តស្មា អត្ថិបច្ចយវិសេសទស្សនត្ថំ សហជាតាទយោ គហិតា, តេន ច សព្ពបច្ចយានំ ចតូសុ បច្ចយេសុ សង្គហោ ទស្សិតោ ហោតិ។

កស្មា បន សហជាតបុរេជាតេ អគ្គហេត្វា និស្សយោ, បុរេជាតបច្ឆាជាតេ អគ្គហេត្វា វិប្បយុត្តោ ច អត្ថិបច្ចយវិសេសការេន ន វុត្តោតិ? អវត្តព្វត្តា, និស្សយោ តាវ ន វត្តព្វោ សហជាតបុរេជាតានំ សុទ្ធានំ មិស្សកានញ្ច និស្សយបច្ចយភាវតោ វិភជិតព្វតាយ អត្ថិបច្ចយេន អភិន្ទិត្វា, វិប្បយុត្តបច្ចយោ ច សហជាតបុរេជាតបច្ឆាជាតកតោ អត្ថិបច្ចយោ វិយ វិសេសិតព្វោតិ សោ វិយ ន វត្តព្វោ។ សហជាតបុរេជាតានំ មិស្សកានំ អត្ថិបច្ចយភាវោ ហោតិ, ន វិប្បយុត្តភាវោ។ តថា សហជាតបច្ឆាជាតានំ មិស្សកានំ អត្ថិបច្ចយភាវោ ហោតិ។ វុត្តញ្ហិ "អនុបាទិន្នុបាទានិយោ ធម្មោ ឧបាទិន្នុបាទានិយស្ស ច អនុបាទិន្នុបាទានិយស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិបច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាត"ន្តិ (បដ្ឋា. ១.៣.៥៣), ន បន វិប្បយុត្តបច្ចយការោ, តស្មា វិប្បយុត្តគ្គហណេន មិស្សកានំ អត្ថិបច្ចយការស្ស អគ្គហណតោ ន សោ អត្ថិបច្ចយវិសេសោ ភវិតុំ យុត្តោតិ កិញ្ចាបិ ន វត្តព្វោ។

យទិ ច សហជាតបច្ចយោ ច ហេត្វាទីហិ វិសេសិតព្វោតិ សោបិ និស្សយវិប្បយុត្តា វិយ អត្ថិបច្ចយវិសេសការេន ន វត្តព្វោតិ? ន, វិសិដ្ឋបច្ចយេហិ អវិសេសិតព្វត្តា។ និស្សយវិប្បយុត្តា ហិ អត្ថិបច្ចយា វិយ ឧប្បត្តិកាលវិសិដ្ឋេហិ បច្ចយេហិ វិសេសិតព្វា, ន បន សហជាតោ។ ហេត្វាទយោ ហិ សហជាតា ឯវ, ន ឧប្បត្តិកាលវិសិដ្ឋាតិ។

បច្ចនីយុទ្ធារវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

បច្ចនីយកាលតចណ្ណតា

តហេតុម្ទលកចណ្ណតា

៣៦៧៍ ឞុទ្ធេ អារម្មលបច្ចយោ បរិហាយតីតិ ឧត្ថ ឞុទ្ធកហេណេត ត កិញ្ចិ បយោជតំ៍ អារម្មណេ ហិ បច្ចតីយតោ ឋិតេ អធិបតិបច្ចយាទិក្ខុតោ អារម្មលបច្ចយោ បរិហាយតិចេយចាតិ៍ ឞុទ្ធាតិ ចា អដ្ឋឞុ បច្ចយេឞុ កេចលំ អារម្មលបច្ចយោ បរិហាយតិ, ត សេសាតិ ឆេឞ្យតិ៍ ឲកាឆសត្តត្តិ សហជាតេ សង្គហំ កច្ឆេត្តឞុ បត្តរសឞុ អញ្ញមញ្ញចិបាកសម្បយុត្តចិប្បយុត្តេ ចជ្ជេត្វា ឲកាឆសត្តំ ចសេត៍ តេតិ តេ សហជាតេ អតេក្កាកនាយេច តស្មិំ បដិក្ខិត្តេ អតេញ្ញាគាកាទេត ចិស្សជ្ជតំ ត លកត្តីតិ ឆេឞ្យតិ, អតេក្កាកនា បត អារម្មលាធិបតិបុរេជាតតិស្សយាឆយោ អារម្មលាទិអាកាទេត លកត្តីតិ៍

កិញ្ចាបិ សហជាតបច្ចយោយេច តត្ថីតិ តស្មិំ បដិក្ខិត្តេ ត្ថេយ ចាទោ ត លត្ភេយ្យ, អថ ខោ តិស្សយអត្ថិអចិកតាតំ ចសេត ឲតេ លភិតព្វា ចិយុត្តិ អធិប្បាយោ៍ យស្មា បតាតិអាទិតា យទិបិ សហជាតបច្ចយោ តត្ថិ , យស្មា បត សហជាតបច្ចយធម្មេ ឋិតា ឲតេ ត តិស្សយាឆយោ ត ហោត្តិ, យស្មា ច សហជាតេ បដិក្ខិត្តេ តេ បដិក្ខិត្តា ហោត្តិ, តេ ត្ថេឆ សហជាតបដិក្ខេបេត បដិក្ខិត្តា, តស្មា តេបិ ចាទោ ត លត្ភត្តីតិ ឆេឞ្យតិ៍

ឆបេត្វា សហជាតបច្ចយត្តិ ឲតេត តិស្សយាទិក្ខតច្ចា សហជាតបច្ចយំ ឆបេត្វាតិ ទុត្តត្តិ ឆដ្ឋេ៍ កុសលតោ បចត្តមាតេឞុ កុសលវិញ្ញាកតោឞុ កុសលស្ស កុសលោ អញ្ញមញ្ញបច្ចយោ ហោតីតិ ត្ថេមមត្ត សត្តាយាហ "អញ្ញមញ្ញបច្ចយធម្មចសេត បចត្តិសត្តាចតោ"តិ៍ យេ ធម្មា អញ្ញមញ្ញបច្ចយសង្គហំ កតាតិ តេសំ តេសំ បច្ចយុប្បត្តាតំ បច្ចយភាវេត ទុច្ចមាតា យេ ធម្មា អត្តតោ បច្ចយុប្បត្តភាវេត ទុច្ចមាតាតំ អញ្ញមញ្ញបច្ចយោតិ សង្គហំ កតាតិ អតេត្វា៍ កុសលោ ច កុសលស្ស អញ្ញមញ្ញបច្ចយោតិ កត្វា កុសលវិញ្ញាកតាតំ អញ្ញមញ្ញបច្ចយសង្គហំ កតេតេហេច ធម្មេហិ បច្ចយោ ហោតិ, សម្មាយក្ខតោ ឲកាឆេសក្ខតហីតិ អយមេត្ថ អធិប្បាយោ៍ កុសលោ បត កុសលស្ស អញ្ញមញ្ញបច្ចយក្ខតេតេហេច កុសលវិញ្ញាកតាតំ សហជាតាទីហិ, ត អញ្ញថាតិ អញ្ញមញ្ញោ បដិក្ខិត្តេ សោ ចាទោ បរិហាយតីតិ ចត្តព្វំ៍

ចត្តំ ឍត្តាតំ ឲកាឆេសាចាតិ សហជាតេ សត្តាយ ទុត្តំ៍ អសហជាតា ហិ អាហារិន្ទ្រិយា ទូបក្កត្តេកាឆេសាច ហោត្តិ៍ តេតិ តេ ចិប្បយុត្តបច្ចយធម្មា៍

៣៦៨៍ "ទូមូលកាទិចសេត បច្ចយកាលតំ ឆេឞ្យតុ"ត្តិ លិខិតំ, "បច្ចនីយកាលតំ ឆេឞ្យតុ"ត្តិ បត ចត្តព្វំ៍ បច្ចនីយចាទកាលតា ហិ ឆស្សិតាតិ៍

“ចិបិកេំ បរេតព្វ ទិ៍តាបតិស្សយបច្ចយេត បទ្ធិំ ឈដិតត្វា ត លព្ភតី”តិ ចុត្តំ, ចិបិកស្សបិ បត កយ៉ុ ក្តុបតិស្សយោ អហុត្វាបិ កយុបច្ចយោ
ហោតីតិ ចិបិកត្តិកេ ដស្សិតយេតត្តិ៎

តហេតុយ្ទលកចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៎

៵៦៣៎ សត្ត បញ្ចា តីណិ ទេ្វ ឲកត្តិ បរិច្ឆិន្នកាលតាតិតិ សត្តាឌិបរិច្ឆេទេហិ បរិច្ឆិន្នកាលតាតិ ចិស្សជ្ជតាតិ ហេតុយ្ទលកេ ដស្សិតាតីតិ អាហ៎

៵៦៤៎ តតិស្សយបច្ចយាទិ៍តាបតិស្សយបច្ចយា តបដ្ឋាឌានេត តីណីតិ យ្ទលកំ បទ្ទិបិត្វា ដសយ្ទលកេ “តបដ្ឋាឌានេត តីណី”តិ ចុត្តំ កលាតំ
ក្តុដ្ឋទតិ៎ “តេសុ កដត្តាទ្វុបញ្ចា អាហារសយដ្ឋាតញ្ចា បច្ចុយុបុត្តុ”ត្តិ ចុត្តំ, ខ្ទីសុ បត ចិបិកោ តតិយេ តេសយដ្ឋាតិកការយោ ច បច្ចុយុបុន្នោ
ហោតិយេច៎

៵៩៦៎ អញ្ញាករតា ច សហឌាតអញ្ញាកតស្សាតិ “អទ្វុបិញ្ញាករតា អទ្វុបិញ្ញាកតស្ស, ទ្វុបិញ្ញាករតា ច ទ្វុបិញ្ញាកតស្សា”តិ ឲចំ ខ្លុយំ
សន្ធាយ ចុត្តំ៎ ទ្វុបិញ្ញាករតា បត អទ្វុបិញ្ញាកតស្ស, អទ្វុបិញ្ញាករតា ច ទ្វុបិញ្ញាកតស្ស សហឌាតបច្ចយោ ហោរន្តោ ចិប្បយុត្តបច្ចយោ
ហោតិយេច៎ “អញ្ញាករតា សហឌាតាហារិត្រ្តិយចរសត អញ្ញាកតស្សាតិ ឲចំ បញ្ចា”តិ បត ចត្តត្តំ៎

៵៦៩៎ តោអត្ថិបច្ចយា តហេតុយា តចាតិ ឲត្ត “ឲកយ្ទលកេកាចសាតា អតត្តុរបកត្បតិស្សយចរសត លព្ភត្តី”តិ ចុត្តំ, អត្ថិបច្ចយេ បត
បដិក្ខិត្ត អដ្ឋសុ បច្ចយេសុ សហឌាតបុរេឌាតបដ្ឋាឌាតាហារិត្រ្តិយាតិ បដិក្ខិត្តាតិ, អារម្មទ៍ណាបតិស្សយកម្មាតិ ឌិតាតីតិ តេសំ តិណ្ណ
ឌិតាតំ ចរសត លព្ភត្តីតិ ចត្តត្តំ៎ សត្តត្ត ហិ អដ្ឋសុ បច្ចយេសុ យេ យេ បដិក្ខិត្តា, តេ តេ អបរេតត្វា យេ យេ ឌិតា, តេសំ ចរសត តេ តេ
ចារា លព្ភត្តីតិ ព្តរេយត្ត លក្ខណត្តិ៎ យាច តិស្សយម្បីតិ ត កោចល់ តារម្មណយេច ចត្វា, អច ខោ យាច តិស្សយំ, តាច ចត្វាបិ
ទិ៍តាបតិស្សយេ ទេ្វ កាតព្ពាតិ អត្ថោ៎ ទិ៍តាបតិស្សយតោ ហិ បុរិមេសុ ច តចបិ លព្ភត្តិ, ទិ៍តាបតិស្សយេ បត បចត្ត
អត្ថិអារម្មទ៍ណាបតិស្សយបដិក្ខេបត សត្ត បច្ចយា បដិក្ខិត្តាតិ អចសិដ្ឋស្ស កយុស្ស ចរសត ទេ្វយេចាតិ៎

បច្ចតីយកាលតចណ្ណតា តិដ្ឋិតា៎

អត្តុលោមបច្ចតីយចណ្ណតា

៵៥០៎ សដិសចារាតិ អត្តុបចារាតិ អត្ថោ៎ តអញ្ញាមញ្ញា លទេ្ធសុ ហិ ឲកាដសសុ “កុសលោ កុសលស្ស អកុសលោ អកុសលស្សា”តិ ព្តរេ
ហេតុយា លទេ្ធសុ សត្តសុ ព្តរេហេច ខ្ទីហិ សយាតា ហោត្តិ, អត្តាកាចតោ បត ត អត្តុបិតិ៎ អច ចា ចចតតោ អត្ថតោ ច ក្តុទ្ធសតោ
យចារយាកំ តិទ្ធសតោ ចាតិ សព្ពចា សយាតតំ សន្ធាយ “សដិសចារា”តិ អាហ៎

៣៣៨. បដិសន្ធិកាយរូបំ សន្ធាយាតិ បដិសន្ធិយំ ហេតុកាយបច្ចយំ វត្ថុរូបញ្ច បច្ចយុប្បន្នំ សន្ធាយ។ តីណិ កុសលានីតិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបស្សាតិ ឯត្ថ “អព្យាកតោ កដត្តារូបស្ស ចា”តិ ឥទម្បិ វត្តព្ពំ។

៣៣៩. អធិបតិមូលកេ នហេតុយា ទសាតិ ទ្វិន្នម្បិ អធិបតីនំ វសេន វុត្តំ, នារម្មណេ សត្តាតិ សហជាតាធិបតិស្ស, នសហជាតេ សត្តាតិ អារម្មណាធិបតិស្សាតិ ឯវំ សព្ពត្ថ តស្មិំ តស្មិំ បច្ចយេ បដិក្ខិត្តេ លព្ភន្តេសុ ច តស្មិំ តស្មិំ បច្ចយេ ឋិតេ មូលករេន ទិន្នេ បច្ចយេ ឋេ ទមូហា បរិហាយន្តិ, ឋេ ច តិដ្ឋន្តិ, តេ សាធុកំ សល្លក្ខេត្វា ឋេ ទមូហា ទិន្នា ឋេសំ បច្ចយា ហោន្តិ, តេសំ វសេន គណនា វេទិតព្ពា។ អកុសលេន វុត្តឋិតេ ហិ មូលករេន ទិន្នេ បច្ចយា ឋិតា វសេន បច្ចយា បច្ចនីយតោ ឋោជិតាតិ ឯត្ថ លព្ភាវេន បច្ចនីយតោ ទិន្នបច្ចយានំ វសេន សមានា ឋានា ច សព្ពា ទិន្នាតុន្តិ។

អកុសលបច្ចនីយវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

បច្ចនីយាកុសលវណ្ណនា

៤៦៨. ឋានតោ គណនេន សទ្ធិំ អតិរេកគណនស្សបិ គណនំ បរិហារបត្វាតិ ឯត្ថ អកុសលតោ ឋោជិយមានេន បច្ចយេន សទ្ធិំ បច្ចនីយតោ ទិន្នស្ស អតិរេកគណនស្សបិ គណនំ បរិហារបត្វាតិ អធិប្បាយោ។ បរិហាបនគណនាយ ឋានតោ គណនេន សទ្ធិំ សមានត្តញ្ច ន ឯកន្តិកំ។ នហេតុនារម្មណទុកស្ស ហិ គណនា អធិបតិបច្ចយេន ឋោជិយមានេន ឋានតោ គណនេន សទ្ធិំ បរិហីនាបិ អធិបតិបច្ចយេ លព្ភគណនាយ ន សមានា, អថ ខោ នវតោបិ ឋានតោ ហោតីតិ អាហ “ន បនេតំ សព្ពសំសន្ទនេសុ គច្ឆតី”តិ។

តិស្សោវ បច្ចនីយតោ ទិន្នេ សហជាតេ ច អកុសលតោ អតិដ្ឋមានានំ ហេតុអាទីនំ សហជាតស្ស ច អដ្ឋានំ បរិហន្តិ អបរិហាយេន វស្សេន្តា “ចត្តុបុរេជាតោ អកុសលតោ ន តិដ្ឋតី”តិ អាហ។ អាហារេ ចាតិអាទីនា ទុតំ វស្សតិ – សហជាតេ បច្ចនីយតោ ទិន្នេ អកុសលតោ អតិដ្ឋមានា ឋានតោ ឯកស្មិម្បិ អាហារេ ចា ឥន្ទ្រិយេ ចា បច្ចនីយតោ ទិន្នេ តិដ្ឋន្តីតិ ហេតុអាទយោបិ តិដ្ឋន្តិ។ សព្ពឋានតោ ហិ បន ចតុក្ខន្ធគណេសុ លព្ភមានានំ សម្មុទេត្វា ច ចតុក្ខន្ធលព្ភមានានំ សព្ពេសំ តេសំ អកុសលតោ ជាតំ វស្សតីតិ វិដ្ឋព្ពំ, ទុតិយេសុ ចត្តព្ពមេវ នត្ថិ។ អធិបតិប្បភិស្សយាតិ អារម្មណាធិស្សាកម្បិ អកុសលតោ ជាតំ វស្សតិ។

“ទុតិយេ ឯកន្តិ រូបជីវិតិន្ទ្រិយវសេន”តិ វុត្តំ, “វក្ខិន្ទ្រិយាទីនំ រូបជីវិតិន្ទ្រិយស្ស ច វសេន”តិ បន វត្តព្ពំ។ គរុយេន គន្ត្វា វិប្បយុត្តេ តីណីតិ ទុតំ បរិហារកាវត្តំ “នវមូលកាទីសុ វិប្បយុត្តេ តីណី”តិ ឯវំ គោចុទិ បវិត្តគោសុ វុត្តំ។ ទុតិយាតិ ច ឋេ បច្ឆាជាតិន្ទ្រិយវសេនាតិ ទុតំ “ទុតិយាតិ ច ឋេ បច្ឆាជាតាហារិន្ទ្រិយវសេន”តិ ច វត្តព្ពំ។

នហេតុមូលកវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៤១៤។ នអញ្ញមញ្ញបច្ចយា ហេតុយា តីណីតិ កុសលាទីនិ ចិត្តសមុដ្ឋានានន្តិ ឯត្ថ “បដិសន្ធិយំ កដត្តារូបានញ្ចា”តិបិ វត្តព្ពំ។ ហេតុយា វុត្តេហិ តីហីតិ វារសាមញ្ញេនេវ សន្ធាយ វទតិ, តថា កម្មេ តីណីតិ ហេតុយា វុត្តានេវាតិ ច។ បច្ចយេសុ បន សព្ពត្ថ វិសេសោ សល្លក្ខេតព្ពោ។ អធិបតិយា តីណីតិ នអញ្ញមញ្ញនហេតុនអារម្មណបច្ចយា អធិបតិយា តីណីតិ ឯតានិ ហេដ្ឋា ហេតុយា វុត្តានេវាតិ។

៤៣៣។ យថា ច ហេដ្ឋាតិ យថា នហេតុមូលកេ យាវ នវិបាកា, តាវ កត្វា នាហារិន្ទ្រិយេសុ ឯកេកមេវ គហិតំ, តថា ឥធាបិ នារម្មណមូលកាទីសុ ឯកេកមេវ គហិតន្តិ អធិប្បាយោ។

៤៣៧។ នានាក្ខណិកា កុសលាកុសលចេតនា កម្មសមុដ្ឋានរូបស្សាតិ ឯត្ថ “វិបាកាន”ន្តិបិ វត្តព្ពំ។ អាហារិន្ទ្រិយេសុ តីណិ សហជាតសទិសានិ រូបស្សបិ បច្ចយភាវតោ, ឈានមគ្គាទីសុ តីណិ ហេតុសទិសានិ អរូបីនំយេវ បច្ចយភាវតោតិ អធិប្បាយោ ទដ្ឋព្ពោ។ អាទិ-សទ្ទេន ច “នវិប្បយុត្តនហេតុនារម្មណបច្ចយា អធិបតិយា តីណី”តិអាទីនិ (បដ្ឋា។ ១។១។៤៣៨) សង្គណ្ហាតិ។

៤៥០។ យំបនាតិ យំ បច្ចយំ សកដ្ឋានេ អនុលោមតោ លព្ភន្តម្បិ អគ្គហេត្វា តតោ បរតោ បច្ចនីយតោ គយ្ហន្តិ, សោ បច្ចយោ បច្ឆា អនុលោមតោ ច យោជេតំ លព្ភតីតិ អត្ថោ។ យថា បន នហេតុមូលកាទីសុ នាហារេ ឋិតេ ឥន្ទ្រិយវសេន, និន្ទ្រិយេ ច ឋិតេ អាហារវសេន បញ្ជលិកោ ហោតីតិ តេសុ អញ្ញតរំ បច្ចនីយតោ អគ្គហេត្វា អនុលោមតោ គហិតំ, ឯវំ នោអត្ថិនោអវិគតមូលកេសុ ឧបនិស្សយេ ឋិតេ កម្មវសេន, កម្មេ ច ឋិតេ ឧបនិស្សយវសេន បញ្ជលិកោ ហោតីតិ តេសុ អញ្ញតរំ បច្ចនីយតោ អគ្គហេត្វា អនុលោមតោ គហិតន្តិ វេទិតព្ពំ។ ឯវមេតស្មិំ បច្ចនីយានុលោមេ សព្ពានិ មូលានិ ទ្វេធា ភិន្នានិ នាហារនិន្ទ្រិយានិ នោបនិស្សយនកម្មានិ ច បត្វាតិ។

បច្ចនីយានុលោមវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

កុសលត្តិកវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

២។ វេទនាត្តិកវណ្ណនា

១។ វេទនារូបនិព្ពានាតិ បន តិកយុត្តកាតិ បដិច្ចាទីនិយំ បច្ចយុប្បន្នវចនញ្ច ន លព្ភតិ។ បដិច្ចវារាទីសុ បន ឆសុ យតោ ហេតុបច្ចយាទីតោ តិកធម្មានំ ឧប្បត្តិ វុត្តា, តត្ថ យថានុរូបតោ អារម្មណាទិបច្ចយភាវេន លព្ភន្តីតិ វេទិតព្ពានីតិ។

᪑᪐. ᩈᨻ᩠ᨻᩋᩁᩪᨷᨵᨾ᩠ᨾᨷᩁᩥᨣ᩠ᨣᩣᩉᨠᩣ ᨷᨶ ᩈᩉᨩᩣᨲᩣᨴᨿᩮᩣ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᨠᩩᩈᩃᨲ᩠ᨲᩥᨠᩮᨷᩥ ᨷᩁᩥᩉᩦᨶᩴ ᩈᩉᨩᩣᨲᩴ ᩁᩪᨷᩣᩁᩪᨷᨵᨾ᩠ᨾᨷᩁᩥᨣ᩠ᨣᩣᩉᨠᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᩣᨴᩥᨿᩥᨲ᩠ᩅᩣ ᨵᩮᨷᨲ᩠ᩅᩣ ᩋᩣᨴᩥᩈᨴ᩠ᨴᩮᨶ ᩈᨻ᩠ᨻᩣᩁᩪᨷᨵᨾ᩠ᨾᨷᩁᩥᨣ᩠ᨣᩣᩉᨠᨧᩥᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᨧ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩩᨷ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᨧᩥᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᩈᨻ᩠ᨻᩋᩁᩪᨷᨵᨾ᩠ᨾᨷᩁᩥᨣ᩠ᨣᩣᩉᨠᩣᨶᩴ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᨽᩪᨲᩴ ᨷᩁᩥᩉᩣᨶᩥᩴ ᨴᩔᩮᨲᩦᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ. ᨿᩮᨶ ᨠᩩᩈᩃᨲ᩠ᨲᩥᨠᨷᩁᩥᩉᩦᨶᩣᨶᩴ ᩈᨻ᩠ᨻᨬ᩠ᨬᩣᨲᩥᨠᩣᨶᩴ ᨧᨲᩩᨶ᩠ᨶᩴ ᩈᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᩥᨠᩮᩈᩩ ᨷᩁᩥᩉᩣᨶᩥ ᨴᩥᩔᨲᩥ ᩉᩮᩣᨲᩥ. ᨷᨧ᩠ᨨᩣᨩᩣᨲᨷᨧ᩠ᨧᨿᨬ᩠ᨧ ᩅᩥᨶᩣ ᨧ ᩏᨷ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨲᩮᩣᨲᩥ ᩑᨲᩮᨶ ᨷᨶ ᨷᨧ᩠ᨨᩣᨩᩣᨲᨷᨧ᩠ᨧᨿᩔ ᩋᨶᩩᩃᩮᩣᨾᩮ ᨷᩁᩥᩉᩣᨶᩥᩴ, ᨷᨧ᩠ᨧᨶᩦᨿᩮ ᨧ ᩃᩣᨽᩴ ᨴᩔᩮᨲᩥ. ᩈᩉᨩᩣᨲᩣᨴᨿᩮᩣᨲᩥ ᩅᩤ ᩈᩉᨩᩣᨲᨾᩪᩃᨠᩣ ᩈᩉᨩᩣᨲᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣ ᨷᨭᩥᨧ᩠ᨧᩣᨴᩥ ᩅᩣᩁᩮᨲ᩠ᨳᩉᩥ ᩈᩉᨩᩣᨲᨵᨾ᩠ᨾᩮᩉᩥ ᩅᩥᨶᩣ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩋᩉᩮᩣᨲ᩠ᩅᩣᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᩉᩮᩣᨲᩥ. ᨠᩈ᩠ᨾᩣ ᨷᨶ ᩈᩉᨩᩣᨲᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣ ᩈᨻ᩠ᨻᩣᩁᩪᨷᨵᨾ᩠ᨾᨷᩁᩥᨣ᩠ᨣᩣᩉᨠᩣ ᨧ ᨿᩮ, ᨲᩮᩅ ᨷᩁᩥᩉᩣᨿᨶ᩠ᨲᩥ, ᨶ ᨷᨶ ᨿᩮᩣ ᩈᩉᨩᩣᨲᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩮᩣ ᩈᨻ᩠ᨻᩣᩁᩪᨷᨵᨾ᩠ᨾᨷᩁᩥᨣ᩠ᨣᩣᩉᨠᩮᩣ ᨧ ᨶ ᩉᩮᩣᨲᩥ, ᩈᩮᩣ ᨷᨧ᩠ᨨᩣᨩᩣᨲᩮᩣᨲᩥ ᨲᨲ᩠ᨳ ᨠᩣᩁᨱᩴ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩮᩣ "ᩈᩉᨩᩣᨲᩮᩉᩥ ᩅᩥᨶᩣ ᩋᨶᩩᨷ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨲᩮᩣ ᨷᨧ᩠ᨨᩣᨩᩣᨲᨷᨧ᩠ᨧᨿᨬ᩠ᨧ ᩅᩥᨶᩣ ᨧ ᩏᨷ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨲᩮᩣ"ᨲᩥ ᩋᩣᩉ. ᨲᨲ᩠ᨳ ᩈᩉᨩᩣᨲᩮᩉᩥ ᩅᩥᨶᩣᨲᩥ ᩈᩉᨩᩣᨲᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩮᩉᩥ ᩈᨻ᩠ᨻᩣᩁᩪᨷᨵᨾ᩠ᨾᨷᩁᩥᨣ᩠ᨣᩣᩉᨠᩮᩉᩥ ᨧ ᩅᩥᨶᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ. ᩋᨳ ᩅᩤ ᩈᩉᨩᩣᨲᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᨶᩴ ᨿᩮᩅ ᨷᩁᩥᩉᩣᨶᩥ, ᨶ ᨷᨧ᩠ᨨᩣᨩᩣᨲᩔ ᩈᩉᨩᩣᨲᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩔᩣᨲᩥ ᩑᩅᨾ᩠ᨷᩥ ᨠᩣᩁᨱᩴ ᩅᨴᨶ᩠ᨲᩮᩣ "ᩈᩉᨩᩣᨲᩮᩉᩥ ᩅᩥᨶᩣ ᩋᨶᩩᨷ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨲᩮᩣ ᨷᨧ᩠ᨨᩣᨩᩣᨲᨷᨧ᩠ᨧᨿᨬ᩠ᨧ ᩅᩥᨶᩣ ᨧ ᩏᨷ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨲᩮᩣ"ᨲᩥ ᩋᩣᩉ. ᩈᩉᨩᩣᨲᨶᩥᨴ᩠ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩣᨷᩥ ᨷᨶ ᩈᨻ᩠ᨻᩋᩁᩪᨷᨵᨾ᩠ᨾᨷᩁᩥᨣ᩠ᨣᩣᩉᨠᩣ ᨿᩮᩅ ᨷᩁᩥᩉᩣᨿᨶ᩠ᨲᩦᨲᩥ ᨴᩔᩥᨲᨿᩮᩅᩮᨲᨶ᩠ᨲᩥ.

᪑᪑. ᨶᩅᩥᨷᩣᨠᩮᨷᩥ ᩑᩅᨾᩮᩅ ᨶᨿᩮᩣᨲᩥ ᨶᨿᨴᩔᨶᨾᩮᩅ ᨠᩁᩮᩣᨲᩥ, ᨶ ᨧ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᨷᨧ᩠ᨧᨿᩩᨷ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᩈᩣᨾᨬ᩠ᨬᨴᩔᨶᩴ. ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨿ ᩉᩥ ᩋᨩ᩠ᨫᨲ᩠ᨲᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨿ ᨧ ᨧᩮᨲᨶᩣᨿ ᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᨡᨶ᩠ᨵᩮ ᨷᨭᩥᨧ᩠ᨧ ᨲᩣᩉᩥ ᨧᩮᨲᨶᩣᩉᩥ ᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩣ ᩋᩉᩮᨲᩩᨠᨠᩥᩁᩥᨿᨡᨶ᩠ᨵᩣ ᩅᩥᨧᩥᨠᩥᨧ᩠ᨨᩩᨴ᩠ᨵᨧ᩠ᨧᩈᩉᨣᨲᩮᩣ ᨾᩮᩣᩉᩮᩣ ᨧᩣᨲᩥ ᩋᨿᨾᩮᨲ᩠ᨳ ᨶᨿᩮᩣᨲᩥ. ᨶᩅᩥᨷ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩮ ᩑᨠᩴ ᩋᩣᩁᩩᨷ᩠ᨸᩮ ᩋᩣᩅᨩ᩠ᨩᨶᨧᩮᨲᨶᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨴ᩠ᩅᩮ ᩋᩣᩅᨩ᩠ᨩᨶᩉᩮᨲᩩᨠᨾᩮᩣᩉᩣᨶᩴ ᨧᩮᨲᨶᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ.

᪑᪒-᪑᪓. ᩋᨶᩩᩃᩮᩣᨾᨷᨧ᩠ᨧᨶᩦᨿᩮ ᨿᨳᩣ ᨠᩩᩈᩃᨲ᩠ᨲᩥᨠᩮ, ᩑᩅᩴ ᨠᩮᩅᩃᨴᨻ᩠ᨻᨲ᩠ᨲᩥ ᩉᩮᨲᩩᨾᩪᩃᨠᩣᨴᩦᨶᩴ ᨶᨿᩣᨶᩴ ᩑᨠᨾᩪᩃᨠᨴ᩠ᩅᩥᨾᩪᩃᨠᩣᨴᩥᩅᩈᩮᨶ ᨧ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲ᩠ᩅᩣ ᨠᩮᩅᩃᨴᨻ᩠ᨻᨲᩣᩈᩣᨾᨬ᩠ᨬᩣ ᩅᩥᨽᨦ᩠ᨣᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨶ ᨣᨱᨶᩈᩣᨾᨬ᩠ᨬᩣ. ᨻ᩠ᨿᩣᨷᩥ ᩑᨠᩁᩪᨷᩮᩈᩩ ᩑᩅᨾᩮᩅ ᨶᨿᩮᩣ. ᩋᩉᩮᨲᩩᨠᩔ ᨷᨶ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩩᨷ᩠ᨸᩣᨴᩔᩣᨲᩥᩋᩣᨴᩥ ᨶᩉᩮᨲᩩᨾᩪᩃᨠᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, "ᩋᩉᩮᨲᩩᨠᩔ ᨷᨶ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩩᨷ᩠ᨸᩣᨴᩔ ᨾᩮᩣᩉᩔ ᨧᩤ"ᨲᩥ ᨷᨶᩮᨲ᩠ᨳ ᩅᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩴ. ᨾᩮᩣᩉᩔ ᨧᩣᨷᩥ ᩉᩥ ᩋᩉᩮᨲᩩᨠᩔ ᩋᨵᩥᨷᨲᩥᩋᨽᩣᩅᨲᩮᩣ ᩋᨵᩥᨷᨲᩥᨶᩮᩣ ᨶᩉᩮᨲᩩᨾᩪᩃᨠᩮ ᩋᨶᩩᩃᩮᩣᨾᨲᩮᩣ ᩋᨭ᩠ᨮᩣᨶᨲ᩠ᨲᩣ ᨷᩁᩥᩅᨩ᩠ᨩᩥᨲᨻ᩠ᨻᩣᨲᩥ ᨶᩉᩮᨲᩩᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᨶᩋᨵᩥᨷᨲᩥᨷᨧ᩠ᨧᨿᩣ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩮ ᨲᩦᨱᩦᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᨷᩩᩁᨲᩮᩣ ᨮᨷᨿᩥ ᩋᩣᩁᨾ᩠ᨾᨱᩣᨶᩥ ᨷᨧ᩠ᨨᨲᩮᩣ ᨿᩮᩣᨩᩮᨲᨻ᩠ᨻᩣᨲᩥ ᩋᨲ᩠ᨳᩮᩣ.

᪑᪔. ᨷᨬ᩠ᨬᩣᨧᩣᩁᩮ ᩈᩮᩣᨾᨶᩔᩴ ᩏᨷ᩠ᨷᨩ᩠ᨩᨲᩦᨲᩥ ᩑᨲᩮᨶ ᨲᩴᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨴᩔᩮᨲᩥ. ᩏᨷᨶᩥᩔᨿᩅᩥᨽᨦ᩠ᨣᩮ "ᩈᨴ᩠ᨵᩣᨷᨬ᩠ᨬᩣᨠᩮᩈᩩ ᨴᩣᨶᩴ ᨴᩮᨲᩥ ᩈᩦᩃᩴ ᨠᩁᩮᩣᨲᩦᨲᩥ ᨠᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻᩴ, ᩋᨳᩮᩅᩈᩮᩈᩩ ᨶ ᨠᨲ᩠ᨲᨻ᩠ᨻ"ᨶ᩠ᨲᩥ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ ᨷᩥᨭᨠᨲ᩠ᨲᨿᩔ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ, ᨶ ᨷᨶ ᩁᩣᨣᩣᨴᩦᩉᩥ ᨴᩣᨶᩣᨴᩦᨶᩴ ᩋᨶᩩᨷ᩠ᨸᨲ᩠ᨲᩥᨲᩮᩣ. ᨠᩩᩈᩃᨲ᩠ᨲᩥᨠᩮᨷᩥ ᩉᩥ ᩁᩣᨣᩣᨴᩦᩈᩩ "ᨴᩣᨶᩴ ᨴᩮᨲᩥ ᩈᩦᩃᩴ ᨠᩁᩮᩣᨲᩦ"ᨲᩥ ᨷᩥᨬ᩠ᨬᩃ ᨶ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣ, "ᩁᩣᨣᩮᩣ ᨴᩮᩣᩈᩮᩣ ᨾᩮᩣᩉᩮᩣ ᨾᩣᨶᩮᩣ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥ ᨷᨲ᩠ᨳᨶᩣ ᩁᩣᨣᩔ ᨴᩮᩣᩈᩔ ᨾᩮᩣᩉᩔ ᨾᩣᨶᩔ ᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᨿᩣ ᨷᨲ᩠ᨳᨶᩣᨿ ᩏᨷᨶᩥᩔᨿᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮᨶ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᩮᩣ"ᨲᩥ (ᨷᨭ᩠ᨮᩣ. ᪑.᪑.᪔᪒᪓) ᨷᨶ ᩁᩣᨣᩣᨴᩦᨶᩴ ᨴᩣᨶᨴᩥᨭ᩠ᨮᩥᩏᨷᨶᩥᩔᨿᨠᩣᩁᩮᩣ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩮᩣ. ᨲᨳᩤ ᨴᩣᨶᩣᨷᩥ ᨴᨭ᩠ᨮᨻ᩠ᨻᩴ. "ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩣᨿ ᨧᩮᨲᨶᩣᨿ ᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᨠᩮ ᨷᨶ ᨧᩥᨲ᩠ᨲᩮᨠ ᨠᩣᨿᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩴ ᩋᨠᩣᨿᩅᩥᨬ᩠ᨬᩣᨱᩴ ᨠᩁᩮᩣᨲᩦ"ᨲᩥ ᩑᩅᩴ ᨲᩔ ᩈᨾ᩠ᨷᨿᩩᨲ᩠ᨲᨠᩮᩃᩥᨠᩈᩉᨣᨲᨧᩥᨲ᩠ᨲᩮᨶ ᨠᩣᨿᩅᩥᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩥᨧᩥᨲ᩠ᨲᩩᨷ᩠ᨸᩣᨴᩴ ᩈᨶ᩠ᨵᩣᨿ ᩅᩩᨲ᩠ᨲᩴ.

᪑᪕. ᩅᩩᨲ᩠ᨲᨶ᩠ᨲᩥ ᨷᨧ᩠ᨧᨿᨷᨧ᩠ᨧᨿᩩᨷ᩠ᨸᨶ᩠ᨶᨽᩣᩅᩴ ᩋᨶᨬ᩠ᨬᨲ᩠ᨲᩴ ᨴᩔᩮᨲᩥ. ᨷᩩᩁᩮᨩᩣᨲᨷᨧ᩠ᨨᩣᨩᩣᨲᩣ ᨷᨶᩮᨲ᩠ᨳ ᨶ ᩃᨻ᩠ᨽᨶ᩠ᨲᩥ. ᨶ ᩉᩥ ᨷᩩᩁᩮᨩᩣᨲᩣ ᨷᨧ᩠ᨨᩣᨩᩣᨲᩣ ᩅᩤ

អរូបក្ខន្ធា អរូបក្ខន្ធានំ បច្ចយា ហោន្តីតិ ឯត្ថ បុរេជាតាតិ ឮយ្យិ តិរេក ចុច្ចយាតា អធិការប្បត្តា ឫហាយ ខេចកតាយ សម្បយុត្តាគេយោច អរូបក្ខន្ធានំ បុរេជាតា ហុត្វា បច្ចយា ន ហោន្តិ បុរេជាតត្តាភាវតោតិ អធិប្បាយោ, តថា បច្ឆាជាតត្តាភាវតោ បច្ឆាជាតា ចា ហុត្វា ន ហោន្តីតិ។

៩៦-៩៣។ នាធិបតិអនោហចនេសតាតិ អធិបតិភាចសហិតានោហចនេសតាតិ អត្ថោ។

៥៦-៥៨។ កទេហពុបច្ចយា...បេ... វិកាបតិស្សយេ អដ្ឋាតិ កទេហពុបច្ចយា កាមេលបច្ចយា វិកាបតិស្សយេ អដ្ឋាតិ ឯចំ សម្ពិបិត្វា វុត្តន្តិ។ កាកាល្លហិកកល្លបច្ចយចនេសត ទេចឌិតព្ពាតិ ព្ពាធំ “ចុល្លាយ ខេចកតាយ សម្បយុត្តោ ឫហាយ ខេចកតាយ សម្បយុត្តស្សា”តិ ឯតំ ចនេ្ជត្វា អចនេសនេសុ អដ្ឋសុបិ កាកាល្លហិកកល្លបច្ចយសម្ភចំ សត្តាយ ចុត្តំ។ ន ហិ សហជាតបច្ចយោ អដ្ឋសុបិ លព្ភតិ, អឆ នោ ពីនេវុចាតិ។

ខេចកាត្តិកចល្លកា តិដ្ឋិតា។

១៦។ ចិបាកត្តិកចល្លកា

១-១៦។ ចិបាកត្តិកេ ចិបាកធម្មំ បដិច្ចាតិ ចិបាកំ ធម្មំ បដិច្ច។ សយានេសបិ ហិ នេសាយេចនេត្វា ចុនេត្តាតិ បាឡិព្ពាយំ សយានំ កត្វា លិខិតំ។

១៣-៥៦។ “នេកចចិបាកតចិបាកធម្មធម្មំបដិច្ច នេកចចិបាកតចិបាកធម្មធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ តចិបាកបច្ចយា”តិ ឯតស្ស ចិភង្គេ “យហាភូតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧបិកាទារូប”ន្តិ ឯត្តកមេច ចុត្តំ, ន ចុត្តំ “កដត្តារូប”ន្តិ។ តំ ឥនេត្ត បដិច្ច ឧប្បជ្ជមានស្ស យហាភូតេ បដិច្ច ឧប្បត្តិទស្សនត្ថំ ន ចុត្តំ។ ន ហេត្ថ កដត្តារូបស្ស ឥនេត្ត បដិច្ច ឧប្បត្តិ អត្ថិ, យស្ស យហាភូតេ បដិច្ច ឧប្បត្តិ ចត្តព្ពា សិយា។ បចត្តិយំ បន កដត្តារូបំ “អសញ្ញសត្តានំ...បេ... យហាភូតេ បដិច្ច កដត្តារូបំ ឧបិកាទារូប”ន្តិ ឯនេតកច ឧស្សិតំ ហោតិ។ ឯចញ្ច កត្វា អសញ្ញសត្តានំ រូបសយាភកាតិកត្វា កាហារបច្ចយេ ច បចត្តិយំ កដត្តារូបំ ន វុត្តំ។ តយិ ហិ ឧប្បាទក្ខណេ អាហារបច្ចយេន ចិកា ឧប្បជ្ជតីតិ វុត្តទិតព្ពំ សិយាតិ។

ចិបាកត្តិកចល្លកា តិដ្ឋិតា។

៣។ រូបិន្ទ្រិយត្តិកចល្លកា

១៥។ រូបិន្ទ្រិយត្តិកេ អត្ថុបិន្ទ្រិយអត្ថុបិកាតិយំ ធម្មំ បដិច្ច អត្ថុបិន្ទ្រិយអត្ថុបិកាតិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ កាធិបតិបច្ចយាតិ ឯនេតត សយំ អធិបតិភូតត្តា អចិនេហិតាមេលាធិបតីស្សុបិ អធិបតិ ភូចិនេឆតបិ អធិបតិបច្ចយេត ឧប្បជ្ជតីតិ ន ចត្តព្ពោ, អយមេតស្ស សភាវោតិ

ទស្សិតំ.

៤៧. ឧបាទិន្នុបាទានិយោ កពឡីការាហារោ ឧបាទិន្នុបាទានិយស្ស កាយស្ស អាហារបច្ចយេន បច្ចយោតិ ឯត្ថ កម្មជានំ រូបានំ អព្ភន្តរគតា ឱជា តស្សេវ កម្មជកាយស្ស រូបជីវិតិន្ទ្រិយំ វិយ កដត្តារូបានំ អនុបាលនុបត្ថម្ភនវសេន បច្ចយោ, ន ជនកវសេនាតិ អធិប្បាយោ. អដ្ឋកថាយំ វុត្តោ. ឯតស្មិំ បន អត្ថេ សតិ ឧបាទិន្នុបាទានិយោ ច អនុបាទិន្នអនុបាទានិយោ ច ធម្មា ឧបាទិន្នុបាទានិយស្ស ធម្មស្ស អត្ថិបច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតិន្ទ្រិយន្តិ ឯត្ថ “អាហារ”ន្តិបិ វត្តព្ពំ, យទិ ច កម្មជា ឱជា សកលិបរូបានេយេវ អាហារបច្ចយោ ហោតិ, ឯវំ សតិ “ឧបាទិន្នុបាទានិយោ កពឡីការាហារោ អនុបាទិន្នុបាទានិយស្ស កាយស្ស អាហារបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ ន វត្តព្ពំ សិយា, វុត្តញ្ចិទំ, តម្បិ អជ្ឈោហដាយ សសន្តានគតាយ ឧបាទិន្នោជាយ អនុបាទិន្នុបាទានិយស្ស កាយស្ស អាហារបច្ចយំ សន្ធាយ វុត្តំ. ឯវញ្ច សតិ “ឧបាទិន្នុបាទានិយោ ច អនុបាទិន្នអនុបាទានិយោ ច ធម្មា អនុបាទិន្នុបាទានិយស្ស ធម្មស្ស អត្ថិបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា. ១.៣.៥៨) អាទយោបិ បញ្ហា បច្ឆាជាតាហារវសេន ឧទ្ធរិតព្ពា សិយា, តស្មា អជ្ឈោហដស្ស ឧបាទិន្នាហារស្ស លោកុត្តរក្ខណេ អភាវតោ ទុព្ពលភាវេសុ បឋមបញ្ហេ “អាហារ”ន្តិ ន វុត្តំ, ទុតិយបញ្ហេ ច ន វុត្តោ, ន អន្តរស្ស ឧបាទិន្នាហារស្ស កាយេន ច អសម្ពទ្ធភាវតោតិ អជ្ឈោហដេនេវ មណ្ឌូកាទិសរីរគតំ ឧបាទិន្នាហារំ សន្ធាយ “ឧបាទិន្នុបាទានិយោ កពឡីការាហារោ ឧបាទិន្នុបាទានិយស្ស ច អនុបាទិន្នុបាទានិយស្ស ច កាយស្ស អាហារបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា. ១.៣.៤៣) វទន្តានំ វាទោ ពលវតរោ. ន ហិ អជ្ឈោហដមត្តាវ មណ្ឌូកាទយោ កិញ្ចិ ចិត្តំ ន ករោន្តិ, ន ច ពលំ ន ឧបទាយន្តិ, ន ច រូបវិសេសោ ន វិញ្ញាយតីតិ.

“អនុបាទិន្នអនុបាទានិយោ ធម្មោ ឧបាទិន្នុបាទានិយស្ស ច អនុបាទិន្នអនុបាទានិយស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិបច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាត”ន្តិ (បដ្ឋា. ១.៣.៥៦) ឯវមាទីហិ ពុទ្ធ វុត្តេហិ ឯកមូលកទុកតិកាវសានបញ្ហេហិ វិសជ្ជិតេហិ “កុសលោ ធម្មោ កុសលស្ស ច អព្យាកតស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិបច្ចយេន បច្ចយោ សហជាត”ន្តិអាទិនា ពុទ្ធ ទុតិយទុកាវសានេ វិយ វិសជ្ជនំ លព្ភតីតិ វិញ្ញាយតិ. សុភាវទីធនត្ថំ បន តត្ថ សហជាតវសេនេវ វិសជ្ជនំ កតំ. បច្ឆិមេ បន សហជាតស្សេវ អបរិគ្គហេ លិខិតោ, បរិគ្គហេ ច អលិខិតោ សហជាតបច្ចយវសេនេវ ឯកមូលកទុកាវសានា តត្ថ រូបេ, ពុទ្ធ បនេតេហិ វិសជ្ជនេហិ ឯកោ ធម្មោ សហជាតាទីសុ អត្ថិបច្ចយវិសេសេសុ អនេកេហិបិ អនេកេសំ ធម្មានំ ឯកោ អត្ថិបច្ចយោ ហោតីតិ ទស្សិតំ ហោតិ. ឯកោ ហិ ធម្មោ ឯកស្ស ធម្មស្ស ឯកេនេវ អត្ថិបច្ចយវិសេសេន អត្ថិបច្ចយោ ហោតិ, ឯកោ អនេកេសំ ឯកេនបិ អនេកេហិបិ, តថា អនេកា ឯកស្ស, អនេកា អនេកេសំ សមានេន្តេ បច្ចយុប្បន្នធម្មានំ, អត្ថិបច្ចយវិសេសេសុ បន បច្ចាសុ សហជាតំ បុរេជាតេនេវ សហ អត្ថិបច្ចយោ ហោតិ, អញ្ញធម្មេន្តេ បច្ឆាជាតេន ច, ន នានាធម្មេន្តេ.

យទិ សិយា, “ឧបាទិន្នុបាទានិយោ ច អនុបាទិន្នអនុបាទានិយោ ច ធម្មា ឧបាទិន្នុបាទានិយស្ស ធម្មស្ស អត្ថិបច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតំ តិន្ទ្រិយ”ន្តិ ឯត្ថ “សហជាត”ន្តិបិ វត្តព្ពំ សិយា. កម្មជានញ្ហិ ភូតានំ សហជាតានំ បច្ឆាជាតានញ្ច លោកុត្តរានំ ឯកក្ខណេ លព្ភមានានម្បិ ឯកោ អត្ថិបច្ចយភាវោ នត្ថិ សហជាតបច្ឆាជាតានំ នានាធម្មានំ វិរុទ្ធសភាវត្តាតិ តំ ន វុត្តន្តិ វេទិតព្ពំ. ឯវញ្ច កត្វា បច្ឆិមេ ច “ទិន្ទ្រិយេ ចាតិវសា”តិ វុត្តំ. អញ្ញថា ហិ តិន្ទ្រិយបរិគ្គហេបិ សហជាតបច្ឆាជាតវសេន តស្ស បញ្ហស្ស លិខិតោ “ទេវិសា”តិ វត្តព្ពំ

សិយាតិ។ បុរេជាតំ សហជាតេនេវ សហ អត្ថិបច្ចយោ ហោតិ, ន ឯតេហិ, តម្បិ វត្ថុ តំសហិតបុរេជាតេនេវ, ន ឯតេ។ កុសលត្តិកេ ហិ បញ្ហាវារេ “នវិប្បយុត្តបច្ចយា អត្ថិយា បញ្ចា”តិ (បដ្ឋា។ ១.១.៤៣៥) វុត្តំ, សនិទស្សនត្តិកេ បន “វិប្បយុត្តេ ពាវីសា”តិ។ ឯវំ បន តត្ថ អត្ថិវិភង្គេ បច្ចយុទ្ធារេ ច តិមូលកេកាទសវារំ ឧទ្ធដំ, តំ វត្ថុសហិតស្ស អារម្មណបុរេជាតស្ស សហជាតេន, សហ បច្ចយភាវតោតិ បច្ឆាជាតំ អាហារិន្ទ្រិយេហេវ, អតញ្ញាណមូលេត្ត ច សហជាតេន ច, អាហារោ បច្ឆាជាតិន្ទ្រិយេហេវ, ឥន្ទ្រិយំ បច្ឆាជាតាហារេនាតិ ឯវមេតំ អត្ថិបច្ចយវិភាគំ សល្លក្ខេត្វា អនុលោមេ បច្ចនីយាទីសុ ច លព្ភមានា បញ្ហា ឧទ្ធរិតព្វា។

សង្កិលិដ្ឋត្តិកវណ្ណនា និដ្ឋិតា។

៦. វិតក្កត្តិកវណ្ណនា

១៧. វិតក្កត្តិកេ បដិច្ចវារានុលោមេ អធិបតិយា តេវីសាតិ សត្តសុ មូលកេសុ យថាក្កមំ សត្ត បញ្ច តីណិ ឯកំ តីណិ តីណិ ឯកន្តិ ឯវំ តេវីសំ, អញ្ញមញ្ញេ អដ្ឋវីស សត្ត បញ្ច បញ្ច តីណិ ចត្តារិ តីណិ ឯកន្តិ ឯវំ, បុរេជាតេ ឯកាទស តីណិ ចត្តារិ ទ្វេ ទុតិយតតិយទ្វិមូលកេសុ ឯកំ ឯកន្តិ ឯវំ, តថា អាសេវនេ។ អញ្ញានិ គណនានិ ហេតុអារម្មណសទិសានិ។

១៨. បច្ចនីយេ នាធិបតិបច្ចយេ បឋមបញ្ហេ “អវិតក្កវិចារមត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អវិតក្កវិចារមត្តា អធិបតី”តិ វត្វា បុន “វិបាកំ អវិតក្កវិចារមត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ចា”តិអាទិនា វិស្សជ្ជិតំ គតំ, ន បន អវិសេសេន។ កស្មា? វិបាកវជ្ជានំ អវិតក្កវិចារមត្តក្ខន្ធានំ ឯកន្តេន សាធិបតិកភាវតោ។ វិបាកានំ បន លោកុត្តរានន្តរេន សាធិបតិកភាវា, ន ឯតេរសន្តិ តេ វិសុំ និទ្ធារេត្វា វុត្តា។ លោកុត្តរវិបាកាធិបតិស្ស ចេត្ថ បុរិមកោដ្ឋាសេយេវ សង្គហោ វេទិតព្វោ។

១៩. នាសេវនមូលកេ អវិតក្កវិចារមត្តំ វិបាកេន សហ គន្ធត្តនាតិ ឯកំ មូលំ អវិតក្កវិចារមត្តអវិតក្កវិចារបទេហិ អវិតក្កេហិ សហ យោជេត្វា នបុរេជាតសទិសំ បញ្ហទ្វយំ គណេតព្វន្តិ វុត្តំ ហោតិ។ សទិសតា ចេត្ថ យោជនាយ វិសទិសតា ច វេទិតព្វា។ តត្ថ ហិ អារុប្បេ អវិតក្កវិចារមត្តំ ឋបេត្វា វិបាកំ អវិតក្កវិចារមត្តន្តិអាទិ យោជេតព្វន្តិ អយមេវ វិសេសោ។ ឋបេត្វា នាសេវនវិភង្គាគត្តំ លិខិតព្វំ, ន ឯសាភាគត្តំ, កេសុចិ បោត្ថកេសុ លិខិតំ។

បច្ចយវារេ បឋមឃដនេ បវត្តិបដិសន្ធិយោតិ ទុមូលកេសុ បឋមេ សព្វត្ថាបិ បញ្ហេសុ បវត្តិយា បដិសន្ធិយា យោជេតព្វាតិ វុត្តំ ហោតិ។

៣៥. បច្ចនីយេ សព្វត្ថ ឋានេសុ សព្វ យោជា ឧទ្ធរិតព្វា មូលបទេសុ វុច្ចតិ សវិតក្កសវិចារាទីបទេសុ មូលបទេយេវ អវសានការេន យេសុ បញ្ហេសុ យោជិតំ, តេសុ សព្វេសុ បញ្ហេសុ សព្វ យោជា ឧទ្ធរិតព្វាតិ អត្ថោ។

បញ្ហាវារបច្ចនីយេ “អវិតក្កវិចារមត្តោ ធម្មោ អវិតក្កវិចារមត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណសហជាតូបនិស្សយកម្មបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ កេសុចិ បោត្ថកេសុ បាឋោ ទិស្សតិ, ឧបនិស្សយេន បន សង្គហិតត្តា “កម្មបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ ន សក្កា វត្តុំ. ឧបាទិន្នត្តិកបញ្ហាវារបច្ចនីយេ ហិ “អនុបាទិន្នអនុបាទានិយោ ធម្មោ អនុបាទិន្នអនុបាទានិយស្ស ធម្មស្ស សហជាតូបនិស្សយបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា. ១.៣.៣៩, ៤២) ឯត្តកមេវ វុត្តំ. បរិត្តត្តិកបញ្ហាវារបច្ចនីយេ ច “មហគ្គតោ ធម្មោ មហគ្គតស្ស ធម្មស្ស អារម្មណសហជាតូបនិស្សយបច្ចយេន បច្ចយោ”តិ (បដ្ឋា. ២.១២.៣៥, ៤៣, ៥២) ឯត្តកមេវ វុត្តន្តិ. ឯត្តកមេវ ច អវិតក្កវិចារមត្តំ កម្មំ អប្បមាណំ មហគ្គតញ្ច, តញ្ច វុត្តំ ន ហោតីតិ ឯតេហិយេវ វចនេហិ វិញ្ញាយតីតិ.

វិតក្កត្តិកវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

៩. ទស្សនេនបហាតព្ពត្តិកវណ្ណនា

ទស្សនេនបហាតព្ពត្តិកេ ទស្សនេន បហាតព្ពោ ធម្មោ ភាវនាយ បហាតព្ពស្ស ធម្មស្ស ឯកេនបិ បច្ចយេន បច្ចយោ ន ហោតីតិ ឥទំ បដិច្ចសមុប្បាទវិភង្គេ វិចារិតនយេន វិចារេតព្ពន្តិ.

ទស្សនេនបហាតព្ពត្តិកវណ្ណនា និដ្ឋិតា.

បុច្ឆាគណនគាថាយោ

កុសលាទិ ទុកកត្តយ-មថាទិ អន្តេន មជ្ឈិមន្តេន;

អាទិ ច មជ្ឈេន ទុកា, តយោ តិកេកា ច វិញ្ញេយ្យា.

តេស្វេកេកំ មូលំ កត្វា, តំ សត្តសត្តកា បុច្ឆា;

ឯកេកបច្ចយេ យថា, ភវន្តិ ឯកូនបញ្ញាស.

ឆសត្តតាធិកសតំ, សហស្សមេកញ្ច សុទ្ធិកេ បុច្ឆា;

ឯស ច នយោនុលោមេ, បច្ចនីយេ ចាតិ នាញ្ញត្វ.

ទាសិកុហិតស្ស ទាសិស្សញ្ញ, សហ ទាសិកស្ស បិណ្ឌោ សោ;

ទាសិស្ស ចា សទេហកស្សញ្ញ, បុត ទាសិតា កុហិតំ

ញ្ញាតិ ទេហតុប្បលកាក្រក-តិកាគទោយា ឈេដ្ឋ សត្តតិសតា ទេដ្ឋ;

ចតុបីសតេតត្ថ បុត្តា, អដ្ឋដ្ឋសហស្សតហុតញ្ញា

តាសំ ឃត្វា សុក្ខិក-តទោយា ត បទេដ្ឋកបដ្ឋទោយ តត្វា;

ចតុបីសតិកុហិតានំ, សសុក្ខិកានំ អយំ កណតា

លក្ខត្តយំ ទ្វិតហុតំ, បញ្ញា សហស្សានិ សត្ត ច សតានិ;

ទ្វាបញ្ញាសា ខុតា, អតុទេលិទេយ បិណ្ឌិតា បុត្តា

អតុទេលិយសឌិសកណតា, កចត្តិ បុត្តាតទោយ ច បដ្ឋតិទោយ;

ហាទេបត្វា បត ទេសទេស, តឃទ្វទោយ សុក្ខិទេក លទ្ធា

ឈប្បញ្ញាស កចត្តិ បុត្តា, ឈសតាសហិតញ្ញា លក្ខទេតាទសកំ;

បុត្តាតទោយសុ កហិតា, បដិដ្ឋចាទេទ ចតុរ្វបិ

សត្តហិ កុហិតា កុសលត្តិទេក ទ្វយំ, តចុតិទេញ្ញច បញ្ញាសតា;

ចត្តារិ សហស្សានិ ច, តទេឆកតចុទេត ច លក្ខកា

ភាន្វាចឹសតិ គ្យហិតា, តិរេកស្ស សន្តេស្ស ចឹសតិ ច កោដិ;

លក្ខត្តឃំ សហស្សំ, ចតុចឹសតិ ចាបិ ចិន្តេយ្យា៉

តិកបដ្ឋាត៌៉

ឲកកបច្ចេឃ បត, តច តច កត្វា សរោាឡអសន្ទិសតំ;

រេហតុក្កបថយចារេទ, បថយតរេឃ ស្សន្ធិរេក ប្បន្នា៉

រេហតាឌិប្បលកតរេឃ-រេស្វរេកកស្មិំ ក្កាឌិរេកឝឃុរេត;

ចតុទាឃីតិចតុសត-សហិតំ សហស្សន្ទឃំ ប្បន្នា៉

តា ចតុចឹសតិគ្យហិតា, សស្សន្ធិកា ឲត្វ រេហាន្តិ អត្ថុរេលិរេយ;

ន្ទត្តិំសដ្ឋសតាឌិក-សហស្សតចកន្ធលក្ខកា៉

ឲចំ បច្ចតិរេឃ ទ្វេ, ស្សន្ធិកាទហិតា ចតុស្វេតា រេហាន្តិ;

ឈត្ថុក្កតដ្ឋសតដ្ឋ-តិំសសហស្សន្ទិលក្ខកាតិ៉

តា បត សត្តគ្យណា ទ្វេ, សត្តតិសតទ្វឃំ សហស្សាតិ;

ទ្វាសត្តតិ រេហាន្តិ តរេតា, រេសាឡអស លក្ខាតិ រេហតុក្ករេក៉

តា សតគ្យណា ក្កាសរេត, សតទ្វឃំ សត្តចឹសតិ សហស្សា;

ទ្វាសត្តតិលក្ខាតិ ច, រេសាឡអសរេកាដិ តរេតា ប្បន្នា៉

ទុកបដ្ឋានំ។

ទុកតិកបដ្ឋានេ តិក-បក្ខេបោ ហោតិ ឧកឯកទុកេ;

តស្ស ឆសដ្ឋិទុកេន តេ, ឆសដ្ឋិសតំ ទុកា ហោន្តិ។

ហេតុទុកលក្ខបុច្ឆា, គុណិតា តេហិ ច ហោន្តិ តិកបទេឯវ;

ទុកបដ្ឋានេ បុច្ឆា, តាសំ គណនា អយំ ញេយ្យា។

ទ្វាបញ្ញាស សតានិ ច, នេវច នហុតានិ នវ ច សដ្ឋិញ្ច;

លក្ខានិ តីហិ សហិតំ, សតំ សហស្សញ្ច កោដិនំ។

ទុកតិកបដ្ឋានំ។

តិកទុកបដ្ឋានេ តិក-ឯកេកំ ទ្វិសតេភនំ កត្វា;

ទ្វាវីសទ្វិសតគុណា, ញេយ្យា កុសលត្តិកេ លទ្ធា។

បុច្ឆា អដ្ឋសតាធិក-ចតុសហស្សទ្វិលក្ខយុត្តានិ;

កោដិនំ លក្ខយេធា, កោដិសហស្សានិ ចត្តារិ។

តិកទុកបដ្ឋានំ។

តិកតិកបដ្ឋានេ , តេសដ្ឋិបិឯកេកកេឃតា តុ តិកា;

តេហិ ច គហិតា កុសល-ត្តិកបុដ្ឋាបិ ហោន្តិ បុដ្ឋា តា៍

ទ្វាទស បញ្ចសតា ចតុ-សដ្ឋិសហស្សានិ នវុតិ ចេកូនា;

លក្ខានេកសដ្ឋិ, ទ្វាទសសតកោដិយោ ចេវ៍

តិកតិកបដ្ឋាន៍

ទ្វយហីនទ្វយសតគុណោ, ឯកេកោ ទុកទុកេ តេហិ;

ហេតុទុកេ លទ្ធា សញ្ញភេទេហិ ច វឌ្ឍិតា បុដ្ឋា៍

ឆសតយុតានិ បញ្ចា-សីតិសហស្សានិ លក្ខនវកញ្ចា;

ឯកាទសាបិ កោដិ, បុន កោដិសតានិ តេត្តិំស៍

ទុកទុកបដ្ឋាន៍

សម្បិណ្ឌិតា តុ បុដ្ឋា, អនុលោមេ ឆត្តិទេបិ បដ្ឋានេ;

ឆត្តិំសតិសតសហស្ស-ដ្ឋកយុតសត្តនហុតានិ៍

លក្ខានិ ឆក្ក ចត្តា-លីសេច នវាឍ កោដិយោ ទស ច;

សត្តកោដិសតេហិ ច, កោដិសហស្សានិ នវ ហោន្តិ៍

តា ចតុគហិតា បុដ្ឋា, ចតុប្បភេទេ សមត្តបដ្ឋានេ;

ចតុចត្តាលីសសតត្តយំ, សហស្សានិ តេរស ច៍

សត្តាហីតិ ច លក្ខណំ, កោដីនដ្ឋា សត្តសត្តតិយោ;

ហោន្តិដ្ឋ សតានិដ្ឋ-តិសសតសហស្សានិ ឥតិ គណនា។

បដ្ឋានស្ស បុច្ឆាគណនកថា។

បដ្ឋានបករណ-មូលដីកា សមត្តា។

ឥតិ ភទន្តអានន្ទាចរិយេន កតា លីនត្ថបទវណ្ណនា

អភិធម្មស្ស មូលដីកា សមត្តា។